

This book belongs to
THE CAMPBELL COLLECTION
purchased with the aid of
The MacDonald-Stewart Foundation
and
The Canada Council

CAMPBELL
COLLECTION

HANDBUCH
DER LITAUISCHEN SPRACHE.

H. K. L. 1903

1903

✓

HANDBUCH
DER
LITAUISCHEN SPRACHE.

GRAMMATIK. TEXTE. WÖRTERBUCH.

VON

OSKAR WIEDEMANN.

STRASSBURG

VERLAG VON KARL J. TRÜBNER.

1897.

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

VORWORT.

Bei abfassung des ersten teils des vorliegenden handbuchs habe ich, da eine dem gegenwärtigen stand der forschung entsprechende zusammenfassende darstellung der litauischen grammatik fehlt, diesem mangel dadurch am besten abzuhelfen geglaubt, dass ich davon absah, nur eine nackte zusammenstellung der lautlehre und der paradigmata zu geben (wie es z. b. Leskien in seinem handbuch der altbulgarischen sprache getan hat), sondern vielmehr überall die erklärungen, die ich für die richtigen halte, kurz erwähnt habe. Selbstverständlich liegt es mir fern, den benutzern meines handbuchs die darin vertreten ansichten aufzudrängen; vielmehr habe ich auch die davon abweichenden ansichten, soweit ich sie nicht übersehen habe, überall angeführt, um dadurch den benutzern des handbuchs die möglichkeit zu geben, auch diese kennen zu lernen und sich ein eigenes urteil über die fragen der litauischen grammatik zu bilden.

Wenn ich bei der übersicht über den lautbestand der idg. ursprache (§§ 9, 36) die von vielen sprachforschern angesetzten r , l , m , n , $\bar{r}$, $\bar{l}$, $\bar{m}$, $\bar{n}$, die tenues aspiratae und die von Bezenberger und Osthoff angesetzte dritte gutturalreihe nicht erwähnt habe, so bedarf das hier vielleicht der nähern begründung.

Über die sonantischen liquiden und nasalen bin ich derselben ansicht wie Joh. Schmidt, der sich der sonantentheorie gegenüber bekanntlich von anfang an ablehnend verhalten und nunmehr seine ansicht in seiner während des druckes des vorliegenden handbuchs erschienenen „kritik der sonantentheorie“ eingehend und überzeugend begründet hat. Wenn Saussure (mém. soc. lingu. VIII, 425 ff.) in den gestossen betonten lit.

ir, il, im, in die vertreter der idg. langen sonanten zu erkennen glaubt, so möchte ich doch bezweifeln, dass diese ansieht durch fälle wie lit. *girtas*: ai. *gūrtá-s*, lit. *pilnas*: ai. *pūrṇá-s* u. dgl. bestätigt wird. Es müsste meiner meinung nach zunächst untersucht werden, ob die längen in ai. *gūrtá-s*, *pūrṇá-s* u. dgl. nicht erst auf indischem sprachboden entstanden sind; ich halte es für durchaus möglich, dass urind. *er* verschieden vertreten wird, je nachdem es geschleiften oder gestossenen ton hat; z. b. urind. **veṛkas* (= lit. *vilka-s*) wird zu ai. *vṛka-s*, urind. **gerta-s* (= lit. *girtas*) aber zu ai. *gūrtá-s*. Dann hätten ai. *gūrtá-s*, *pūrṇá-s* usw. ihr analogon im litauischen gestossen betonten *ár, ér* usw., wo ebenfalls infolge des gestossenen tons dehnung des vokals eingetreten ist.

Die theorie von dem vorhandensein der tenues aspiratae in der idg. ursprache steht auf äusserst schwachen füssen; tatsächlich vorhanden sind sie nur im altindischen und griechischen, und dazu noch in der weise, dass eine grosse anzahl von wörtern sie in der einen sprache hat, in der andern aber nicht, z. b. ai. *sthā-* gegenüber griech. *σῆ-*. Bei diesem stand darf man höchstens annehmen, dass einerseits im arischen und urarmenischen (im sinn von Joh. Schmidt's wellentheorie), andererseits im griechischen in einer reihe von sippen idg. tenues zu tenues aspiratae geworden sind.

Was endlich die dritte gutturalreihe betrifft, so ist es möglich, dass Bezzenberger und Osthoff recht haben; die frage bedarf aber noch der genaueren untersuehung. Für das litauische ist es ja übrigens einerlei, wie viel gutturalreihen wir annehmen, da ja hier die dritte reihe mit der reihe der velar-laute zusammengefallen ist.

Die lesestücke, die der von Kurschat durchgesehenen ausgabe des neuen testaments entnommen sind, habe ich in Kurschat's weise (unterscheidung der tonqualitäten) betont, während bei den übrigen lesestücken die tonqualitäten nicht unterschieden sind. Die aus Donalitiis aufgenommenen lesestücke sind so betont wie in der ausgabe Schleicher's; Nesselmann hat mehrfach eine abweichende betonung, namentlich da, wo die heutige betonung dem versmass widerspricht, z. b. *vāsara* (5. fuss) für das heutige *vasarā*. Mir scheint, dass Nesselmann hierin unrecht hat. Oft weicht aber auch Schleicher's betonung, sowol in der ausgabe des Donalitiis als auch

im lesebuch von derjenigen Kurschat's ab und, da ich bei den aus Donalitiuſ und Schleicher's lesebuch entlehnten lesestücken an der betonung nichts geändert habe, so stimmt diese häufig nicht mit den angaben Kurschat's überein. Dass die lesestücke kursiv gesetzt sind, entspricht nicht meinem wunsch, liess sich aber leider nicht umgehn.

Im wörterbuch habe ich bei den fremdwörtern die quelle, aus der sie zunächst stammen, angegeben; bei einigen wörtern ist das unterblieben, weil die betreffenden wörter ihrem kern nach zwar fremd sind, ihrem äussern nach aber keine entsprechung in der sprache, aus der sie stammen, haben, so z. b. bei *czesniſ*. Von meiner ursprünglichen absicht, bei altererbten wörtern die etymologie, soweit sie überhaupt bekannt ist, anzugeben, habe ich abgesehen, um das werk nicht allzu umfangreich werden zu lassen.

Der verlagsbuchhandlung und der druckerei danke ich verbindlichst für die gute ausstattung des buchs.

Leipzig, 30. IX. 1896.

OSKAR WIEDEMANN.

Inhaltsverzeichnis.

	Seite
Grammatik	1—143
Einleitung	3—6
§ 1. Der litauische sprachzweig	3
§ 2. Grenzen des litauischen sprachgebietes	3
§ 3. Die dialekte des litauischen	3
§ 4. Geschichte der litauischen sprache	3
§ 5. Die verwandtschaftliche stellung der litauischen sprachen	4
§ 6. Hilfsmittel zum studium des litauischen	4
Lautlehre	7—44
§ 7. Schrift und aussprache	7
§ 8. Betonung	8
Die vokale.	
§ 9. Die vokale der idg. ursprache	9
Die kurzen vokale.	
§ 10. Idg. <i>e</i>	9
§ 11. Idg. <i>o</i>	10
§ 12. Idg. <i>a</i>	10
§ 13. Idg. <i>i</i>	11
§ 14. Idg. <i>u</i>	11
§ 15. Idg. <i>e</i>	11
Die langen vokale.	
§ 16. Idg. <i>ē</i>	11
§ 17. Idg. <i>ō</i>	12
§ 18. Idg. <i>ā</i>	12
§ 19. Idg. <i>ī</i>	12
§ 20. Idg. <i>ū</i>	12
Die diphthonge.	
§ 21. Idg. <i>ei</i>	12
§ 22. Idg. <i>oi</i>	13
§ 23. Idg. <i>ai</i>	13
§ 24. Idg. <i>ēi</i>	13
§ 25. Idg. <i>ōi</i>	13
§ 26. Idg. <i>āi</i>	13
§ 27. Idg. <i>eu</i>	13

§ 28. Idg. <i>ou</i>	14
§ 29. Idg. <i>au</i>	14
§ 30. Idg. <i>ēu</i>	14
§ 31. Idg. <i>ōu</i>	14
§ 32. Idg. <i>āu</i>	14
Die ablaufsreihen.	
§ 33. Ursprünglicher ablaut	15
§ 34. Sekundäre ablaufsreihen	20
§ 35. Sekundäre dehnung	20
Die konsonanten.	
§ 36. Die konsonanten der idg. ursprache .	21
Die velaren verschlusslaute.	
§ 37. Idg. <i>k</i>	21
§ 38. Idg. <i>g</i>	22
§ 39. Idg. <i>gh</i>	22
Die palatalen verschlusslaute.	
§ 40. Idg. <i>z</i>	22
§ 41. Idg. <i>γ</i>	22
§ 42. Idg. <i>γh</i>	23
§ 43. Vermischung der velaren und palatalen laute	23
Die dentalen verschlusslaute.	
§ 44. Idg. <i>t</i>	23
§ 45. Idg. <i>d</i>	24
§ 46. Idg. <i>dh</i>	24
Die labialen verschlusslaute.	
§ 47. Idg. <i>p</i>	25
§ 48. Idg. <i>b</i>	25
§ 49. Idg. <i>bh</i>	25
§ 50. Media anstatt oder neben tenuis . .	25
Die liquiden laute.	
§ 51. Idg. <i>r</i>	26
§ 52. Idg. <i>l</i>	26
Die nasalen laute.	
§ 53. Idg. <i>m</i>	26
§ 54. Idg. <i>n</i>	27
Die spiranten.	
§ 55. Idg. <i>s</i>	27
§ 56. Idg. <i>j</i> (<i>ĵ</i>)	28
§ 57. Idg. <i>v</i> (<i>ϑ</i>)	28
Lautgesetze.	
§ 58. Hiatus, kontraktion, elision	29
§ 59. Assimilation der vokale	29
§ 60. Epenthese	30
§ 61. Kürzung langer vokale	30
§ 62. Dehnung kurzer vokale	30
§ 63. Lautgesetze des <i>j</i>	30

	Seite
§ 64. Lautgesetze des <i>v</i>	31
§ 65. Assimilation der konsonanten	32
§ 66. Dissimilation	36
§ 67. Zusatz von konsonanten	37
§ 68. Konsonanenumstellung	37
§ 69. Auslautgesetze	38
§ 70. Weitere veränderungen im wortauslaut	43
Formenlehre	45—143
I. Deklination.	
§ 71. Allgemeine bemerkungen	45
A. Nominale deklination.	
§ 72. Nominalstämme	45
§ 73. Betonung der substantiva	46
1. Die <i>ā</i> -stämme.	
§ 74. Vorbemerkung	47
a) Reine <i>ā</i> -stämme.	
§ 75. Paradigmata	47
§ 76. Betonung	47
§ 77. Bemerkungen zu den kasus	48
b) <i>jā</i> -stämme.	
§ 78. Vorbemerkung	52
§ 79. Paradigmata	52
c) <i>ijā</i> -stämme.	
§ 80. Vorbemerkung	53
§ 81. Paradigmata	53
§ 82. Betonung	54
§ 83. Bemerkungen zu den kasus	54
§ 84. Vermischung der <i>ijā</i> -stämme mit den <i>jā</i> -stämmen	55
2. Die <i>i</i> -stämme.	
§ 85. Vorbemerkung	55
§ 86. Paradigmata	55
§ 87. Betonung	56
§ 88. Bemerkungen zu den kasus	57
3. Die <i>u</i> -stämme.	
§ 89. Vorbemerkung	59
§ 90. Paradigmata	59
§ 91. Betonung	60
§ 92. Bemerkungen zu den kasus	60
4. Die <i>o</i> -stämme.	
§ 93. Vorbemerkung	62
a) Reine <i>o</i> -stämme.	
§ 94. Paradigmata	62
§ 95. Betonung	63
§ 96. Bemerkungen zu den kasus	63

b) <i>jo</i> -stämme.	
§ 97. Vorbemerkung	65
§ 98. Paradigmata	65
§ 99. Betonung	65
§ 100. Bemerkungen zu den kasus . . .	66
c) <i>ijo</i> -stämme.	
§ 101. Vorbemerkung	66
§ 102. Paradigmata	66
§ 103. Betonung	67
§ 104. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	67
§ 105. Vermischung der <i>ijo</i> -stämme mit den <i>jo</i> -stämmen	68
5. Die konsonantischen stämme.	
§ 106. Vorbemerkung	68
a) Die <i>n</i> -stämme.	
§ 107. Vorbemerkung	69
§ 108. Paradigmata	69
§ 109. Betonung	70
§ 110. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	70
b) Die <i>r</i> -stämme.	
§ 111. Vorbemerkung	71
§ 112. Paradigmata	71
§ 113. Betonung	72
§ 114. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	72
§ 115. Reste sonstiger <i>r</i> -stämme	72
c) Die <i>nt</i> - und <i>s</i> -stämme.	
§ 116. Die <i>nt</i> -stämme	73
§ 117. Die <i>s</i> -stämme	74
d) Reste sonstiger konsonantischer stämme.	
§ 118. <i>dantis, obelis, pirtis, Isrutÿs</i> . . .	74
B. Pronominale deklination.	
§ 119. Einleitende bemerkungen	75
1. Das geschlechtige pronomen.	
§ 120. Stämme der geschlechtigen pronomina	75
§ 121. Deklination der „ „	77
§ 122. Stamm <i>ta-</i>	77
§ 123. Stamm <i>ana-</i>	78
§ 124. Stamm <i>szi-</i>	79
§ 125. Stamm <i>pati-</i>	79
§ 126. Stamm <i>ja-</i>	79
§ 127. Stamm <i>kurja-</i>	80
§ 128. Stamm <i>kokja-</i>	80
§ 129. Stämme <i>kita-, visa-</i> und <i>kožna-</i> . .	81
§ 130. Betonung	81
§ 131. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	82
2. Das unbestimmte adjektivum.	
§ 132. Einleitende bemerkungen	84

a) Die reinen <i>o</i> -stämme.	
§ 133. Paradigmata	85
§ 134. Betonung	85
§ 135. Bemerkungen zu den einzelnen kasus	86
b) Die <i>jo</i> -stämme.	
§ 136. Einleitende bemerkungen	86
§ 137. Paradigmata	87
c) Die <i>ijo</i> -stämme.	
§ 138. Einleitende bemerkungen	87
§ 139. Paradigmata	87
§ 140. Betonung	88
§ 141. Bemerkungen zur flexion	89
d) Die <i>u</i> -stämme.	
§ 142. Einleitende bemerkungen	89
§ 143. Paradigmata	89
§ 144. Betonung	90
§ 145. Bemerkungen zur flexion	90
3. Das bestimmte adjektivum.	
§ 146. Einleitende bemerkungen	90
§ 147. Paradigmata	90
§ 148. Betonung	91
§ 149. Bemerkungen zur flexion	92
§ 150. Anhang zur flexion des bestimmten adjektivs	92
4. Die deklination der partizipia.	
§ 151. Einleitende bemerkungen	93
§ 152. Paradigmata	93
§ 153. Betonung	95
§ 154. Bemerkungen zur flexion	97
5. Die zahlwörter.	
§ 155. Übersicht der kardinal- und ordinal- zahlen	97
§ 156. Bildung und flexion der kardinal- zahlen	98
§ 157. Bildung und flexion der ordinal- zahlen	101
§ 158. Distribution	103
§ 159. Qualitativa	103
§ 160. Multiplikativa	103
§ 161. Altersbezeichnung	104
§ 162. Interrogativa und infinitiva	104
6. Das ungeschlechtige pronomen.	
§ 163. Paradigmata	104
§ 164. Ältere und dialektische formen.	105
Anhang zur deklination.	
§ 165. Komparation der adjektiva	106
§ 166. Bildung der adverbia	107

II. Konjugation.

A. Die personalendungen.

§ 167. Einleitende bemerkungen	108
§ 168. 1. pers. sg.	108
§ 169. 2. pers. sg.	108
§ 170. 3. pers. sg.	108
§ 171. 1. pers. pl.	109
§ 172. 2. pers. pl.	109
§ 173. 1. pers. dual.	109
§ 174. 2. pers. dual.	109

B. Die modi.

§ 175. Der optativ	109
§ 176. Der imperativ	112

C. Die tempora.

1. Das präsens.

§ 177. Klasse I: wurzelklasse (ind. II. klasse)	113
§ 178. Klasse II: reduplizierende klasse (ind. III. klasse)	114
§ 179. Klasse III: präsenssuffix <i>-na-</i> (ind. IX. klasse)	115
§ 180. Klasse IV: präsens mit innerem nasal (ind. VII. klasse)	115
§ 181. Klasse V: präsenssuffix <i>-sta-</i>	116
§ 182. Klasse VI: präsenssuffix <i>-da-</i>	116
§ 183. Klasse VII: präsenssuffix <i>-a-</i>	116
A. Die wurzelsilbe steht auf der hochstufe (ind. I. klasse)	116
B. Die wurzelsilbe steht auf der tiefstufe (ind. VI. klasse)	117
§ 184. Klasse VIII: präsenssuffix <i>-ja-</i> (ind. IV. klasse)	117
§ 185. Präsenssuffix idg. <i>-szo-</i> : <i>-sze-</i>	118

2. Das präteritum.

§ 186. Formen des präteritums und ihr verhältnis zur präsensbildung	118
§ 187. Vokalismus der wurzelsilbe	119
§ 188. Ursprung und flexion	120

3. Das futurum.

§ 189	120
-----------------	-----

4. Das imperfektum.

§ 190	120
-----------------	-----

D. Das verbum infinitum.

§ 191. Part. praes. act. I	120
§ 192. Part. praes. act. II	121
§ 193. Part. perf. act.	121
§ 194. Part. imperf.	121
§ 195. Part. praes. pass.	121

§ 196. Part. fut. pass.	121
§ 197. Part. praet. pass.	122
§ 198. Part. necessitatis	122
§ 199. Infinitiv	122
§ 200. Supinum	122
E. Das verbum reflexivum.	
§ 201	123
F. Die abgeleiteten verba.	
§ 202. Verba auf <i>-enu, -inu</i>	123
§ 203. Verba auf <i>-iu, inf. -ėti</i>	123
§ 204. Verba auf <i>-au, inf. -yti</i>	124
§ 205. Verba auf <i>-au, inf. -oti</i>	124
§ 206. Verba auf <i>-ėju, inf. -ėti</i>	124
§ 207. Verba auf <i>-yju, inf. -yti</i>	124
§ 208. Verba auf <i>-oju, inf. -oti</i>	125
§ 209. Verba auf <i>-auju, inf. -auti</i>	125
§ 210. Verba auf <i>-ūju, inf. -ūti</i>	125
G. Betonung der verba.	
§ 211. Einleitende bemerkungen	125
I. Betonung der einfachen verba.	
§ 212. Vorbemerkung	126
§ 213. Das präsens	126
§ 214. Das präteritum	126
§ 215. Der infinitivstamm	128
II. Betonung des zusammengesetzten verbs.	
§ 216. Vorbemerkung	130
§ 217. Das präsens	130
§ 218. Das präteritum	131
§ 219. Der ifinitivstamm	131
§ 220. Die partizipia	131
H. Paradigmata.	
§ 221. Das verbum substantivum	132
§ 222. Die unabgeleiteten verba	133
A. Das verbum aktivum (u. passivum)	133
B. Das verbum reflexivum	135
C. Das zusammengesetzte verbum .	137
§ 223. Die abgeleiteten verba	139
A. Die abgeleiteten verba auf <i>-iu: -ėti</i>	139
B. Die abgeleiteten verba auf <i>-au: -yti</i>	141
C. Die abgeleiteten verba auf <i>-au: -oti</i>	141
D. Die abgeleiteten verba auf <i>-auju:</i>	
<i>-auti</i> und <i>-ūju: -ūti</i>	142
Texte	145—256
I. Aus dem neuen testament	147—200
<i>Ėvangėlija szveñtojo Markōsziaus</i>	147
Matth. V—VII	178
Matth. XIII, 24—30	183

	Seite
Matth. XX, 1—16	184
Matth. XXV	184
Luk. II, 1—14	187
Luk. II, 41—52	187
Luk. VII	188
Luk. X, 23—37	190
Luk. XV, 11—32	191
Luk. XVI, 19—31	192
Joh. II, 1—22	193
Joh. IV, 1—42	194
Joh. IX	196
Joh. XI	197
II. Aus Christian Donalitiŭs' dichtungēn	200—216
<i>Vasarós darbai</i> 1—186	200
<i>Žemós rĭpesczei</i> 1—116	205
<i>Priczkaus pāsaka apē lētūviszkā svōtbā</i>	208
<i>Lāpēs ir gāndro czesnīs</i>	213
<i>Rudĭkis jōmarkininks</i>	215
III. Aus Schleicher's lesebuch	217—256
<i>Apē sēnā bōbā kytrēsne ūž vēlnie</i>	217
<i>Apē razbāininkus ir smākuī pažadētā princēse</i>	219
<i>Apē žmōgū bē bāimēs</i>	227
<i>Apē kardĭliaus dūkteri</i>	230
<i>Apē žalbārzdī</i>	232
<i>Apē devjnis brōliūs</i>	234
<i>Apē āksa tiltā</i>	237
<i>Apē pavārgusi liūsīninkā, kūrš palaimings</i> <i>pastōje</i>	241
<i>Apē laumēs</i>	244
<i>Apē Kākszbalī</i>	249
<i>Dainos</i>	251
1. <i>Mēnū saulūžē vēdē</i>	251
2. <i>O vākar vakarāty</i>	251
3. <i>Dainūk, sesjē</i>	252
4. <i>Jai ir ātlēkē gūlbiū pulkātis</i>	252
5. <i>Iszējo tetūzīs, iszkūprino</i>	253
6. <i>Nusipjniau vainikēlī</i>	253
7. <i>Mūsū brolyczei</i>	253
8. <i>Pēr szilēlī jōjau</i>	254
9. <i>Kās subatēle</i>	254
10. <i>Tū aužūlēlī</i>	254
11. <i>Pās tēvēlī āgau</i>	255
12. <i>Trīs kārts gaidēlei gēdōje</i>	256
Wörterbuch	257—350
Nachträge und berichtigungen	351

GRAMMATIK.

EINLEITUNG.

§ 1. Das litauische bildet mit dem lettischen und dem im 17. jahrhundert ausgestorbenen preussischen den litauischen (lettischen, baltischen) zweig des indogermanischen sprachstamms.

§ 2. Das litauische sprachgebiet, an das sich im norden unmittelbar das lettische anschliesst, liegt zum kleineren teil in Preussen, zum grösseren teil in Russland und wird begrenzt: im norden durch eine linie von Polangen über Bauske nach Druja, im osten, wo die sprachgrenze noch nicht genau festgestellt ist, durch eine ungefähre linie von Druja über Wilna und Jesziszki nach Przelom, im süden durch eine linie von Przelom über Przerosl, Goldapp und Darkehmen nach Labiau am kurischen haff, im westen durch das kurische haff und die Ostsee. Die zahl der bewohner des litauischen sprachgebietes wird auf $1\frac{1}{2}$ —2 mill. angegeben, wovon etwa 120,000 (1893: 121,265) auf Preussen fallen.

§ 3. Wie in jeder sprache gibt es auch im litauischen verschiedene dialekte, doch sind diese noch nicht genügend erforscht (beiträge zur dialektologie sind in § 6 erwähnt). Einen versuch, die dialekte zu gruppieren, hat Schleicher (gramm. § 4) gemacht, indem er hochlitauisch, südlich, und niederlitauisch (zemaitisch), nördlich vom Niemen, unterscheidet; im hochlitauischen wird *tj* zu *cz*, *dj* zu *dž*, während im niederlitauischen *tj* und *dj* unverändert bleiben. Dies von Schleicher zur einteilung der dialekte herangezogene kriterium ist richtig; unrichtig ist es aber, dass der Niemen die grenze bildet, denn auch nördlich vom Niemen wird *tj* zu *cz*, *dj* zu *dž*. Einen andern versuch, die dialekte einzuteilen, hat Kurchat § 21 ff. gemacht.

§ 4. Die geschichte der litauischen sprache können wir bis in das 16. jahrhundert zurückverfolgen. Das äl-

teste denkmal, die übersetzung von Luther's katechismus, stammt aus dem jahr 1547, das zweitälteste, das taufformular, aus dem jahr 1559; die übrigen, zum teil nur handschriftlich erhaltenen, älteren litauischen denkmäler sind verzeichnet bei Bezzenberger, beitr. z. gesch. d. lit. spr. s. I ff.

§ 5. Was die verwandtschaftliche stellung der litauischen sprachen betrifft, so stehn sie im engsten zusammenhang mit den slavischen, mit denen sie den litu-slavischen (baltisch-slavischen) zweig des indogermanischen sprachstamms bilden. Nähere verwandtschaftliche beziehungen des litu-slavischen sprachzweigs zu einem der andern zweige des indogermanischen sprachstamms sind bis jetzt nicht nachgewiesen.

§ 6. Hilfsmittel zum studium des litauischen.

A. Grammatiken.

I. Sprachvergleichende werke.

Bopp, Franz, vergleichende Grammatik des Sanskrit, Send, Armenischen, Griechischen, Lateinischen, Litauischen, Altslavischen, Gothischen und Deutschen. 3. aufl. 3 bde. Berlin 1869—71.

Schleicher, August, compendium der vergleichenden grammatik der indogermanischen sprachen. 4. aufl. Weimar 1876 (zitirt: Schleicher, komp. ⁴).

Brugmann, Karl, Grundriss der vergleichenden Grammatik der indogermanischen Sprachen. 2 bde. Strassburg 1886—92; registerband ebda. 1893 (zitirt: Brugmann, grdr.).

Delbrück, Berthold, vergleichende Syntax der indogermanischen Sprachen. I. bd. Strassburg 1893.

2. Einzelgrammatiken.

Schleicher, August, handbuch der litauischen sprache. I. bd.: litauische grammatik; II. bd.: litauisches lesebuch und glossar. Prag 1856—57 (zitirt: Schleicher, gramm., bez. lsb.).

Kurschat, Friedrich, Grammatik der littauischen Sprache. Halle a/S. 1876. (in dies Werk hat Kurschat seine noch vor Schleicher's handbuch erschienenen „Beiträge zur Kunde der littauischen Sprache“. I. Heft: Deutsch-littauische Phraseologie der Präpositionen. Königsberg 1843. II. Heft: Laut- und Tonlehre der littauischen Sprache. Königsberg 1849 hineingearbeitet; zitirt: Kurschat).

Voelkel, Maxim J. A., lithauisches Elementarbuch. Heidelberg 1879.

Schiekopp, J., litauische Elementargrammatik. I. Formenlehre. Tilsit 1879. II. Syntax. Tilsit 1881.

Akielewicz, Mikolaj, gramatyka języka litewskiego. Głównia. Posen 1890.

Ferner sind zu nennen:

Pott, August Friedrich, de lithuano-borussicae in slavicae letticaeque linguis principatu. Halis 1837.

Pott, August Friedrich, de linguarum letticarum cum vicinis nexu. Halis 1841.

Smith, C., de locis quibusdam grammaticae linguarum balticarum et slavonicarum. I—III. Havniae 1857—59 (zitirt: Smith, de locis).

Geitler, Leopold, litauische studien. Auswahl aus den ältesten denkmälern, dialectische beispiele, lexikalische und sprachwissenschaftliche beiträge. Prag 1875 (zitirt: Geitler).

Bezenberger, Adalbert, Beiträge zur Geschichte der litauischen Sprache. Auf Grund litauischer Texte des XVI. und des XVII. Jahrhunderts. Göttingen 1877 (zitirt: Bezenberger).

Bezenberger, Adalbert, Litauische Forschungen. Beiträge zur Kenntniss der Sprache und des Volkstumes der Litauer. Göttingen 1882.

Leskien, August, und Brugmann, Karl, litauische Volkslieder und Märchen. Strassburg 1882 (enthält s. 277—329 eine grammatische darstellung des dialekts von Godlewa; zitirt LB.).

Baranowski, Anton, und Weber, Hugo, Ostlitauische Texte. Mit Einleitungen und Anmerkungen. Weimar 1882 (enthält in der einleitung u. a. wertvolle bemerkungen über die litauische betonung; zitirt: BW.).

Bezenberger, Adalbert, zur litauischen dialektforschung (Bezz. beitr. VIII, 98—142; IX, 253—293; XX, 105—110); zur žemaitischen grammatik (Bezz. beitr. X, 307—314).

Geitler, Leopold, Beiträge zur litauischen Dialektologie (wiener sitzungsberichte, phil.-hist. kl. CVIII B). Wien 1885.

Brückner, Alexander, litu-slavische studien. I. teil: die slavischen fremdwörter im litauischen. Weimar 1877 (zitirt: Brückner).

Thomsen, Vilh., Beröringer mellem de fiske og de baltiske (litauisk-lettiske) Sprog. Kopenhagen 1890.

Prellwitz, Walter, die deutschen Bestandteile in den lettischen Sprachen. Erstes Heft: Die deutschen Lehnwörter im Preussischen und Lautlehre der deutschen Lehnwörter im Litauischen. Göttingen 1891 (zitirt: Prellwitz).

B. Wörterbücher.

Szyrwid, Const., Dictionarium trium linguarum. 5. ed. Vilnae 1713 (noch heute von wert, weil es den ostlitauischen dialekt bearbeitet; zitirt: Sz.).

Ruhig, Ph., littaunisch-deutsches und deutsch-littaunisches Lexikon. 2 tle. Königsberg 1747; eine 2., sehr vermehrte auf-
lage dieses werks ist besorgt von Chr. Gottl. Mieleke u. d. t.:
Littaunisch-deutsches und deutsch-littaunisches Wörterbuch. Kö-
nigsberg 1800 (mit einer vorrede von Kant).

Nesselmann, G. H. F., Wörterbuch der littaunischen Sprache. Königsberg 1851 (zitirt: N.).

Kurschat, Friedrich, Wörterbuch der littaunischen Sprache. I. Deutsch-littaunisches Wörterbuch. Halle a/S. 1870—74. II. Littaunisch-deutsches Wörterbuch. Halle a/S. 1883 (zitirt: KDL., bez. KLD.).

Miežinys, M., lietuvizkai-latvizkai-lenkiskai-russiskas žodynas. Tilsit 1894.

Lautlehre.

§ 7. Schrift und aussprache.

Vokale. *e* ist sehr offen, auch in unbetonter silbe, *a* ist nach *j* und *j*-haltigen konsonanten als offenes *e* zu sprechen, *é* und *o* sind geschlossen und lang; *y* ist langes *i* (*ī*); *ë* ist als *i* mit nachfolgendem *é* (Kurschat schreibt daher auch statt *ë* stets *ié*), *û* als *u* mit nachfolgendem *o* zu sprechen (doch kommen daneben auch andre aussprachen vor); *i* ist oft nicht silbebildend, sondern dient nur dazu, die erweichte aussprache des vorhergehenden konsonanten zu bezeichnen (s. u.). Bei *a*, *e*, *i*, *u* hat das häkchen nur etymologischen wert; daher sind diese buchstaben eben so auszusprechen wie *a*, bez. *e*, *i*, *u*, und zwar in nicht auslautender silbe als längen, in auslautender silbe teils als längen, teils als kürzen.

Konsonanten. Alle konsonanten, mit ausnahme des *j* und der lautverbindungen *cz* = dtseh. *tseh* und *dž* = engl. *j* (aus *tj*, bez. *dj* entstanden), können sowol hart als weich ausgesprochen werden; die weiche aussprache wird im wortauslaut durch ein über den konsonanten gesetztes strichelchen ('), sonst durch ein hinter den betreffenden konsonanten gesetztes *i*, das in diesem fall also nicht vokalische geltung hat, bezeichnet; bei *k*, *g*, *r*, *l* findet die weiche aussprache auch vor folgendem *e* (*é*), *é*, *ë* *ei*, *i* (*i*), *y* statt. Sonst ist über die aussprache der konsonanten noch folgendes zu bemerken: *k* und *g* werden vor dunklen vokalen und konsonanten tief in der kehle gebildet, vor hellen vokalen lauten *k* und *g* fast wie im deutschen in derselben stellung; *l* ist vor dunklen vokalen guttural zu sprechen, aber nicht ganz so tief aus der kehle wie das poln. *l*; *n* ist vor *k*, *g* als guttraler nasal zu sprechen; *s* ist = dtseh. *ss*, *sz* = dtseh. *sch*, *ž* = franz. *j*, *v* = dtseh. *w*, *c* = dtseh. *z* (*ts*), *z* = franz. *z*. Im auslaut wird eine

media wie die entsprechende tenuis gesprochen, also *d* wie *t*, *g* wie *k* usw.

§ 8. Betonung (Kurschat § 188 ff.).

Die betonte kürze wird durch ´, die betonte länge durch ´ oder ~ bezeichnet. Ausser der tonquantität unterscheidet das litauische auch noch die tonqualität (gestossenen und geschleiften ton); doch tritt dieser unterschied nur bei langen vokalen und diphthongen (zu diesen gehören auch die verbindungen vok. + *r, l, m, n* vor folgendem konsonanten) deutlich hervor, und zwar auch nur dann, wenn sie betont sind. Der gestossene ton wird durch ´, der geschleifte durch ~ bezeichnet. Bei beiden betonungsarten sinkt die stimme während der aussprache des vokals stetig; ein unterschied besteht aber darin, dass bei dem gestossenen ton der tiefer (schwächer) gesprochene teil des vokals kürzer ist als der höher (stärker) gesprochene teil, während bei dem geschleiften ton beide teile annähernd gleich sind. So bestimmt Leskien (abh. d. sächs. ges. d. wiss. phil.-hist. kl. XIII 552 f.) die tonqualitäten; wesentlich abweichend stellen Kurschat (aao. und dtseh.-lit.-wb. XIII) und BW. XX ff., XXIX das wesen der lit. betonung dar. Beispiele für den gestossenen ton sind; *gývas* lebendig, *séju* säe, *stógas* dach, *jūrės* meer, für den geschleiften ton: *dývas* wunder, *lėkė* er flog, *žodis* wort, *būras* bauer. Steht der gestossene ton auf einem der diphthonge *ai, au, ei*, so überwiegt in der aussprache der erste, in diesem fall stets lange laut des diphthongs, während der zweite laut schwach nachklingt, z. b. *skáistas* hell, *sáulė* sonne, *vėidas* antlitz; haben aber diese diphthonge den geschleiften ton, so überwiegt der zweite laut, z. b. *vaikas* knabe, *saūsas* trocken, *geĩsti* begehren. In dem diphthong *ui* ist bei gestossenem ton das *u* immer kurz und das *i* wird nicht schwächer gesprochen als das *u*, z. b. *gùiti* jagen. Haben die diphthongischen verbindungen vok. + *r, l, m, n* den gestossenen ton, so trägt der vokal den ton und ist kurz, wenn er *i* oder *u*, lang, wenn er *e* oder *a* ist, z. b. *ilgas* lang, *kàrpė* schuh, *nėndrė* rohr, *ámžias* lebenszeit; bei geschleiftem ton ist der vokal stets kurz und der konsonant trägt den ton, z. b. *vilkas* wolf, *kuřpius* schuhmacher, *szeñtas* heilig, *kañpas* ecke.

Ausser in den oben angeführten fällen werden *e* und *a* auch sonst stets lang, sobald sie betont sind, z. b. *gėras* gut,

gālas ende; in niederlitauischen dialekten wird das durch den hochton gedehnte *a* zu *o* (Schleicher, Donal. 335, Kurschat § 223), z. b. akk. sg. *kōtī* katze = hochlit. *kātę*. Nach BW. XVIII und LB. 284 werden auch *i* und *u* unter denselben bedingungen wie *e* und *a* gedehnt.

Anm. Ein gesetz für das auftreten der einen oder der andern betonungsart ist bis jetzt noch nicht gefunden. Von wichtigkeit für die aufhellung der betonungsverhältnisse scheint der wechsel des tons bei elisionen zu sein; die in betracht kommenden fälle hat Kurschat § 215 ff. zusammengestellt.

Die vokale.

Vgl. Saussure, mémoire sur le système primitif des voyelles dans les langues indo-européennes, Leipsick 1879; Hübschmann, das indogermanische Vocalsystem, Strassburg 1885 (s. 1 f. anm. ist die ältere literatur über den vokalismus zusammengestellt); Bartholomae, Bezz. beitr. XVII, 91 ff.; Bechtel, hauptprobleme 10—290; Leskien, der Ablaut der Wurzelsilben im Litauischen (Abh. d. Kgl. Sächs. Ges. d. Wiss., phil.-hist. Classe, Bd. IX, 263—452), Leipzig 1884; verf., lit. prät. s. 5—52.

§ 9. Die vokale der idg. ursprache.

Die idg. ursprache besass folgende vokale:

1. kurze: *e, o, a, i, u, ε* (reduzirter vokal, nur in verbindung mit liquiden und nasalen);
2. lange: *ē, ō, ā, ī, ū*;
3. diphthonge: *ei, oi, ai, ēi, ōi, āi, eu, ou, au, ēu, ōu, āu*.

Die kurzen vokale.

§ 10. Idg. *e*.

1. Idg. *e* = *e*. *esmī* bin: abulg. *j-esmь*, lesb. *ἐμῖ*; *sekū* folge: griech. *ἔπομαι*, lat. *sequor*; *velkū* ziehe, schleppe: abulg. *vlěka*, griech. *φέλω*, *ἔλω*; *medūs* honig: abulg. *medь*, griech. *μέθυ*; *sēnas* alt: griech. *ἔνος*, lat. *senex*; personalsuffix der 2. pl. *-te* (z. b. *sūka-te* ihr dreht): abulg. *-te*, griech. *-τε*.

2. Idg. *e* = *a*. a) Stets vor *v*: *tāvas* dein: griech. *τε-(f)ός*; *sāvas* refl. poss.: griech. *ἐ(f)ός*; *javaī* (pl. tant.) getreide: griech. *ξεία*. b) Nach *v*, jedoch nur dann, wenn in der folgenden silbe *a* steht (Joh. Schmidt, pluralbild. 196 f.): *vasarā* sommer: griech. *ἔαο*; *vākaras* abend: abulg. *večerь*; *vābalas* käfer: ahd. *wibil*; *var̥das* (pr. *wirds*) name: lat. *verbum*; in *vapsā* bremse gegenüber lat. *vespa* ist, falls beide

wörter überhaupt identisch sind, der dunkle vokal nicht auf das litauische beschränkt (abulg. *osa*, ahd. *wafsa*; vgl. jetzt auch Solmsen, stud. z. lat. lautgesch. 25); in *sāpnas* traum: aisl. *svefn* und *sakaī* (pl. tant.) harz: lett. *sveki* ist *v* vor dem aus *e* entstandnen *a* geschwunden. Nach Solmsen aao. findet die vertretung von idg. *ve* durch lit. *va* nur in offner silbe statt: *vābalas*, *vākaras*, *vasarà* aber *vėrgas* sklave. c) Dialektisch im anlaut (z. b. *asū* bin = hochlit. *esū*), wo der übergang von *e* in *a* eine folge der sehr offenen aussprache des *e* ist (Brückner 43 ff., anm. 31; LB 279); aus einem solchen dialekt sind *asz* ich: lett. *es*, lat. *ego*, griech. *ἐγώ* und *aszvā* stute: lat. *equa* in das hochlitauische gedrungen.

Anm. In *devyni* neun und *deviūtas* neunter liegt nicht idg. *e* vor (§ 54, anm. 1); diese wörter verstossen daher nicht gegen die obige regel.

§ 11. Idg. *o*.

1. Idg. *o* = *a*. *akis* auge: abulg. *oko*, lat. *oculus*; *naktis* nacht: abulg. *noštъ*, lat. *noct-*; *vėsz-patis* (gew. *vėsz-pats*) herr, majestät (eig. hausherr), *pāts* selbst, *patī* eheweib: griech. *πόσις*, *πότνια*; *avis* schaf: griech. *ἄ(F)ις*, lat. *ovis*; pronominalstamm *ta-* der, dieser: abulg. *to-*, griech. *το-*, lat. *-to-* in *is-to-*; präsenssuffix *-a-* (z. b. *sūk-a-me* wir drehen): griech. *-o-*.

2. Idg. *o* = *u*. *ugnis* feuer: abulg. *ognъ* (abulg. *o* hier durch den ablaut zu idg. *e* in lat. *ignis* als idg. *o* erwiesen). Wo sonst *u* neben oder an stelle des zu erwartenden *a* erscheint, handelt es sich immer um die stellung vor liquida oder nasal, so dass *u* hier auch als vertreter von idg. *e* aufgefasst werden kann (§ 15, 2); bei den wörtern mit *u* vor einem nasal ist es auch möglich, anzunehmen, dass sie aus solchen dialekten in die schriftsprache aufgenommen sind, die *a* vor einem nasal in *u* wandeln.

§ 12. Idg. *a*.

1. Idg. *a* = *a*. *statyti* stellen: griech. *στατός*, lat. *statuere*; *plakti* schlagen: lat. *plangere*; *radūti* pfand einlösen: lat. *vas*, *radāri*; *akmū* stein: griech. *ἄζμιων*; *kvāpas* hauch, duft: griech. *ζαπνός*, lat. *vapor*; *skāptas* schnitzmesser: griech. *σκάπτειν*, lat. *scabere*.

2. Idg. *a* = *u*. *ūpė* (pr. *ape*) fluss: lat. *amnis*, aind. *āp*, gen. *apās*.

§ 13. Idg. *i*.

Idg. *i* = *i*. *limpù* bleibe kleben: aind. *limpāmi*; *spìstī* ausschwärmen: lat. *spissus*; *likti* zurücklassen: aind. *riñdēmi*, lat. *linquere*; *miglà* nebel: griech. *ὀμίχλη*; *tri-* drei = abulg. *trv-* = griech. *τρι-* = aind. *tri-*; nominalsuffix *-ti-* (z. b. *saḡ-ti-s* schmale) = abulg. *-tv-* = griech. *-τι-*, *-σι-* = aind. *-ti-*.

§ 14. Idg. *u*.

Idg. *u* = *u*. *budēti* wachen: abulg. *būdēti*; *jūngas* joch: lat. *jugum*, aind. *yugām*; *duktē* tochter: abulg. *dūšti*; *dūrjys* (pl. tant.) tür: griech. *θύρα*; *musē* fliege: griech. *μῦα*; adjektivsuffix *-u-* (z. b. *sald-ū-s* süß): got. *-u-*, griech. *-υ-*, aind. *-u-*.

§ 15. Idg. *e*.

1. Idg. *e* = *i*. *spiriù* stosse mit dem fuss: griech. *σπαίρω*; *kirmis*, *kirmēlē* wurm: aind. *kīmi-s*; *mirtis* tod: abulg. *sōmrvtv*, aind. *myti-s*; *skiliù* schlage feuer an: griech. *σάλλω*; *vilkas* wolf: abulg. *vlkčv*, aind. *vīka-s*; *pīlnas* voll: abulg. *plnv*; *imù* nehme: abulg. *ima* (aus **j-uma*), lat. *emō*; *riñtas* fest = aind. *ratā-s*; *timsras* schweissfüchtig: aind. *tāmisrā*, *tamisra-m*, abulg. *tōma*; *minēti* gedenken: abulg. *mnēti*, got. *munan*; *bingūš* mutig (von pferden): aind. *bahū-s*; *at-mintis* gedächtnis: aind. *matī-s*, lat. *menti*.

2. Idg. *e* = *u* (Jagić, archiv. X, 194; verf., lit. prät. 12 f.; Bezenberger, Bezz. beitr. XVII, 213 ff.). *suṛbti* saugen: lat. *sorbēre*; *gurkljys* kehle: abulg. *grzlo*; *lūpti* schälen: ahd. *loft*; *kulnīs* ferse: lat. *callis*; *grumēti* leise und dumpf donnern: abulg. *grōmēti*. Wo die lautfolge *u+m*, *u+kons.* vorliegt, wie in *ungurjys* aal neben *angīs* schlange, *kuṁpas* krumm neben *kaṁpas* winkel, kann *u* auch anders beurteilt werden (§ 11, 2).

Anm. Die von Bezenberger (Bezz. beitr. III, 133 ff.) ausgesprochene Vermutung, *r*, *l*, *m*, *n* seien einst im litauischen silbendend gewesen, wird durch die hierfür beigebrachten Beispiele (*ilgas* lang, *stirna* reh, pr. *insuvis* zunge) nicht bewiesen.

Die langen vokale.

Vgl. Mahlow, die langen Vocale a e o in den europäischen Sprachen. Berlin 1879.

§ 16. Idg. *ē*.

Idg. *ē* = *é*. *sēti* säen: abulg. *sēti*, lat. *sēvi*, *sēmen*; *dēti* legen: abulg. *dēti*, griech. *τί-θη-μι*; *vējas* wind: griech. *ἄ-(f)η-μι*; *mēnū* mond: abulg. *mēsēcčv*, griech. *μῆν*; *rētis* sieb:

lat. *rēte*; abgel. verbalstämme auf *-ē-* (z. b. *veizd-ē-ti* sehen): abulg. *-ē-*, lat. *-ē-*, griech. *-η-*.

§ 17. Idg. *ō* (verf., lit. prät. 45 ff.).

1. Idg. *ō* = *o* (lett. *ā*). *krōkti* röcheln, grunzen (lett. *krākt* kräehzen, schnarchen, röcheln, tosen): griech. *ζοώζειν*, lat. *crōcīre*; *žmónēs* (pl. tant.) menschen: lat. *hemōnem*; weitere beispiele, in denen *o* (lett. *ā*) einem griech. *ω* oder lat. *ō* gegenübersteht, fehlen, doch können wir aus dem ablaut noch in einer reihe von fällen auf *o* (lett. *ā*) = idg. *ō* schliessen (§ 33 E).

2. Idg. *ō* = *û* (lett. *û*). a) Im wortanlaut: *ûsti* (lett. *ûst*) riechen: griech. *ὄδ-ωδα*, *δυσ-ώδης*; *ûlektis* (lett. *ûlektis*) elle: griech. *ὀλένη*; *ûsis* (lett. *ûsis*) esche: serb. *jasen* (lit. *ûs-*: serb. *jas-* = idg. *ōs-*: idg. *ēs-*). b) Vor folgendem wurzelhaftem gutturalem *l*: *pūlu* (lett. *pūlu*) falle: idg. w. *pōl*; *sūlas* (lett. *sūls*) bank: lat. *solum*, *solium* (lit. *sūl-* steht im ablaut zu lat. *sōl-*).

§ 18. Idg. *ā*.

Idg. *ā* = *o* (lett. *ā*). *stōti* (lett. *stāt*) sich stellen: abulg. *stati*, griech. *στᾶραι*; *lōti* (lett. *lāt*) bellen: lat. *lāmentum*; *motē* weib (lett. *māte* mutter): abulg. *mati*, lat. *māter*; *brōlis* (lett. *brālis*) bruder: abulg. *bratrъ*, *bratъ*, lat. *frāter*; *nōsis* (lett. *nāsis* pl. tant.) nase: lat. *nāsus*; nominalsuffix *-o-* (z. b. *rañk-o-mis* mit den händen): abulg. *-a-*, griech. *-ā-*.

§ 19. Idg. *ī*.

Idg. *ī* = *y*. *vjti* winden: abulg. *viti*, griech. *ἴτιά*; lett. *bītē-s* sich fürchten: aind. *bhīmā-s*; *vjras* mann: aind. *vīrā-s*; *gyras* lebend: abulg. *živъ*, aind. *jīvā-s*; abgel. verbalstämme auf *-y-* (z. b. *dal-y-ti* teilen): abulg. *-i-*, griech. *-ī-*.

§ 20. Idg. *ū*.

Idg. *ū* = *ū*. *būti* sein = abulg. *byti*, aind. *bhūti-s*; *pūti* faulen: griech. *πύθεισθαι*, aind. *pūyāmi*; *rūgti* aufstossen haben: abulg. *otъ-rygnati*; *sānūs* sohn = abulg. *synъ* = aind. *sūnā-s*; *dūmai* (pl. tant.) rauch: abulg. *dymъ*, aind. *dhūmā-s*; *sūras* salzig = abulg. *syrъ* = ahd. *sūr*.

Die diphthonge.

§ 21. Idg. *ei*.

1. Idg. *ei* = *ei*. *eimī* gehe: griech. *εἶμι*; lett. *steigtē-s*

eilen: griech. *σείχειν*; *véidas* antlitz: griech. *Φεῖδος*, *εῖδος*; *deivē* gespenst: alat. *dēivos*.

2. Idg. *ei* = *ë*. *snēga* es schneit: griech. *νείφει*; *lĕkù* lasse: griech. *λείπω*; *dēvas* gott: pr. *deivs*, alat. *dēivos*; *dēnà* tag: pr. *deinan* (akk. sg.); *zēmà* winter: griech. *χειμῶν*, *χειμα*.

Anm. Unter welchen bedingungen idg. *ei* durch *ë* vertreten wird, wissen wir nicht; vermutungen hierüber haben Brugmann (grdr. I § 68 anm. 2) und Hirt (IF. 1, 37) ausgesprochen.

§ 22. Idg. *oi*.

1. Idg. *oi* = *ai*. pr. *waisei*, *waisse* du weisst: griech. *φοῖδα*, *οῖδα*; *āt-laikas* überbleibsel = abulg. *otz-lĕkz*, griech. *λοιπός*; lett. *pĕ-laipe* anback am brod: griech. *ἀλοιφή*; *staiğà* plötzlich: griech. *στοῖχος*; andre beispiele für *ai* = idg. *oi* werden sich weiter unten (§ 33 C) ergeben.

2. Idg. *oi* = *ë*. Nur im wortanlaut: *v-ēnas* einer: alat. *oinos*, air. *oen*.

Anm. Die annahme, dass auch sonst in wurzelsilben idg. *oi* durch *ë* vertreten wird, ist unwahrscheinlich (verf., lit. prät. 16 f.; vgl. auch weiter unten § 33 C, anm. 1).

§ 23. Idg. *ai*.

1. Idg. *ai* = *ai*. *zāisti* spielen: lat. *haedus*; *skāistas* hell: lat. *caesius*; *gaidrūs* heiter: griech. *φαιδρός*.

2. Idg. *ai* = *ë*. Nur im wortanlaut: *ēszmas* bratspiess: griech. *αἰζυμῆ*.

Anm. Dass auch sonst in wurzelsilben idg. *ai* durch *ë* vertreten wird, brauchen wir nicht anzunehmen (verf., lit. prät. 31).

§ 24. Idg. *ēi* (verf., lit. prät. 25 ff.).

Idg. *ēi* = *ë*. *lĕti* giessen (vgl. abulg. *lĕj-a*) zu idg. w. *lĕi*; lett. *smēt* lachen (vgl. abulg. *smĕj-a se*) zu idg. w. *smēs*; lett. *rĕt* bellen, beissen (vgl. *rĕj-u*) zu idg. w. *rĕi*; *kĕmas* dorf (vgl. abulg. *čaj-a*) zu idg. w. *kĕi*.

§ 25. Idg. *ōi*.

Idg. *ōi* = *ai*. *kaīmas* (dial.) bauerhof, davon abgel. *kai-mýnas* nachbar: griech. *κόμη*; andre beispiele für *ai* = idg. *ōi* werden sich weiter unten (§ 33 H) ergeben.

§ 26. Idg. *āi*.

Ein sicheres beispiel für idg. *āi* fehlt.

§ 27. Idg. *eu*.

Idg. *eu* = *au*. *lāukiu* warte: griech. *λεύσσω*; *baudžù*

züchtige: got. *-biuda*; *naūjas* neu: got. *niujis*; *laūkas* bläs-
sig: griech. *λευρός*; lett. *tauta* volk: got. *þiuda*.

Anm. Joh. Schmidt (ztschr. XXIII, 352 ff.) nimmt an, idg. *eu* werde in einigen fällen durch pr. *eu*, lit. lett. *iau* vertreten; die hierfür von ihm angeführten beispiele sind jedoch nicht beweisend (Bezzenberger, Bezz. beitr. II, 141 ff.).

§ 28. Idg. *ou*.

Idg. *ou* = *au*. *raudà* rote farbe: got. *raups*, lat. *rūfus*;
laūkas feld: ahd. *lōh*, lat. *lūcus*.

§ 29. Idg. *au*.

Idg. *au* = *au*. *áugti* wachsen: got. *aukan*, lat. *augēre*;
aiūszti anbrechen (vom tag), *auszrà* morgenröte: lesb. *αῦρος*,
lat. *aurōra*; *ausis* ohr: lat. *auris*; *áuksas* gold: lat. *aurum*;
saūsas trocken = griech. *αῦρος*; *káulas* knochen = griech. *καυ-
λός*, lat. *caulis*.

§ 30. Idg. *ēu* (verf., lit. prät. 32, 184 ff.).

Idg. *ēu* = *iau*. *sziaurŷs* nordwind (vgl. abulg. *sěverz*)
zu idg. w. *szēu*.

§ 31. Idg. *ōu* (verf., lit. prät. 33 ff.).

Idg. *ōu* = *ū* (lett. *ū*). *dūti* (lett. *dūt*) geben: griech. *δί-
δομι*, lat. *dōnum*; *jūsti* (lett. *jūzt*) gürtten: griech. *ζωστός*;
szlūta (lett. *slūta*) besen, *szlūti* fegen, kehren (vgl. lat. *cloāca*
aus **clōvāca*) zu idg. w. *xlōu*; *ūstas*, *ūsta* flussmündung (lett.
ūsts, *ūsta* hafen): lat. *ōs*.

Anm. Die ansicht Mahlow's, dass lit. lett. *ū* = idg. *ō* ist, su-
chen neuerdings zu verteidigen Streitberg (IF. I, 276 ff.) und Zubatý
(Bezz. beitr. XVIII, 244 ff.), wenngleich Streitberg auch zugeben muss,
dass hier *ō* auf älteres *ōu* zurückgeht; wieder anders wird *ū* von
Bartholomae (IF. I, 303 ff., anm.) erklärt.

§ 32. Idg. *āu*.

Idg. *āu* = *au*. *džāuti* trocknen trans. (vgl. griech. *δᾶ-
(F)ιος* zu idg. w. *dāu*; *pa-si-klāuti* vertrauen (vgl. lat. *clāvis*)
zu idg. w. *klāu*; *sāulé* (vgl. dor. *ἄέλιος*) zu idg. w. *sāu*.

Anm. Unaufgeklärt ist bis jetzt, welches der etymologische
wert von *ui* ist, das in echt litauischen wörtern selten vorkommt
und dann mehrfach mit *ai* wechselt (Smith, de locis I, 96; Schlei-
cher, gramm. 60), z. b. *rāiszas* neben *rūszas* lahm. In slavischen
fremdwörtern gibt es das slav. *y* wieder (Schleicher aao.; Brückner
41), z. b. *muīlas* seife aus russ. *mylo*; das slav. *aj* gibt es wieder in
zuīkis hase aus weissruss. *zajka*, kleinruss. *zajko*. Geitler 49 f. führt
ui und slav. *y* auf idg. *ū* zurück, was nicht angeht. In lehnwör-

tern aus dem deutschen gibt *ui* (neben *ū*) das deutsche (hoch- und niederdeutsche) *ū* wieder, z. b. *rūimas* raum, geräumig neben *rūimas* wohnhaus: mnd. *rūm* raum, geräumig; *szūūlē* neben *szūlē* aus dtsh. *schule* (Prellwitz 35). Nach JSV. I, 175 f. ist *ui* in einigen fällen aus älterem *un* entstanden; aber die beigebrachten beispiele beweisen das nicht.

Die ablautsreihen.

§ 33. Ursprünglicher ablaut.

Wie in den verwandten sprachen gibt es auch im litauischen eine ganze reihe von fällen, wo eine und dieselbe wurzel in verschiedenen ablautsstufen vorliegt; das material hat Leskien in seinem oben zitierten werk gesammelt. Ich gebe hier eine auswahl, zum teil nach andern gesichtspunkten geordnet.

A. Der ablautsreihe idg. *e* (präsenstufe): *o* (perfektstufe) bei wurzeln, die ausser dem wurzelvokal nur verschlusslaute oder *s* enthalten, entspricht im litauischen die reihe:

<i>e</i> (präsenstufe)	<i>a</i> (perfektstufe),
z. b. <i>degù</i> brenne trans. und intr.	<i>dāgas</i> ernte (eig. heisse zeit, erntezeit);
<i>sekmē</i> erzählung	<i>sakýti</i> sagen;
<i>sekù</i> folge	<i>pėd-sakas</i> aufspürung der fähr- te, fährte;
<i>tekù</i> laufe, fliesse	<i>tākas</i> pfad;
lett. <i>teszu</i> behaue mit dem beil	<i>tasýti</i> iter. dass.

Bei dieser ablautsreihe ist die tiefstufe von der präsenstufe in der regel nicht zu unterscheiden, weil durch schwund des wurzelvokals oft unsprechbare lautverbindungen entstehn würden; daher inf. *dėgti* brennen mit *e* wie präsen. *degù*. Geschwunden gewesen ist der vokal in *bezdėti* pedere, wie das *b* für idg. *p* in lat. *pēdere* zeigt (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 320); das *e* hat sich erst später wieder zwischen *b* und *z* entwickelt; dasselbe gilt vom *i* in *bizdžus* stänker. Wie in *bizdžus* darf *i* als vertreter der tiefstufe gelten in: *pìsti* coire c. fem.: griech. *πέος* (anders über *pìsti* G. Meyer, et. wb. d. alb. spr. 336 unter *pið* und, ihm folgend, Brugmann, grdr. II, 929); *kìbti* hangen bleiben: *kebėklis* haken: *kabėti* hangen; *gistu* Sz. erlösche: *gėsti* erlöschen.

B. Die ablautsreihe idg. *e* (präsensstufe): *o* (perfektstufe): *e* (tiefstufe) mit *r*, *l*, *m*, *n* vor oder nach dem wurzelvokal wird im litauischen vertreten durch:

<i>e</i> (präsensstufe)	<i>a</i> (perfektstufe)	<i>i</i> , oft auch <i>u</i> (tiefstufe),
z. b. <i>kertù</i> haue	<i>kartas</i> mal	<i>kĩrsti</i> hauen;
<i>geriù</i> trinke		<i>girtas</i> betrunken, <i>gurklỹs</i> kropf;
<i>bredù</i> wate	<i>bradà</i> waten, pfütze	<i>br̃sti</i> waten;
<i>velkù</i> ziehe	<i>ùž- Valkas</i> bettbezug	<i>vĩkti</i> ziehen;
<i>klebù</i> wackle, klappe	<i>klabù</i> klappre	<i>kl̃bù</i> bin wacklig;
<i>gemù</i> werde ge- boren	<i>gãmas</i> art, geschlecht	<i>gĩnti</i> geboren wer- den;
<i>medùs</i> honig		<i>midùs</i> met
<i>menù</i> gedenke	<i>manỹti</i> verstehn	<i>mĩnti</i> gedenken;
<i>knebènti</i> klau- ben	<i>knabèti</i> schàlen	<i>kñbti</i> zupfen, klau- ben.

C. Der ablautsreihe idg. *ei* (präsensstufe): *oi* (perfektstufe): *i* (tiefstufe) entspricht im litauischen:

<i>ei</i> , <i>ë</i> (präsensstufe)	<i>ai</i> (perfektstufe)	<i>i</i> (tiefstufe),
z. b. <i>vèidas</i> gesicht, lett. <i>vèdu</i> sehe	pr. <i>waisei</i> , <i>waisse</i> du weisst	pr. <i>widdai</i> er sah;
<i>mègù</i> schlafe	pr. <i>maiggun</i> (a. sg.) schlaf	<i>ùž-m̃gti</i> einschlafen;
<i>snèga</i> es schneit	<i>snaigalà</i> schnee- flocke	<i>sñgti</i> schneien;
<i>szveiczù</i> putze, <i>szvèczù</i> leuchte	<i>szvaitỹti</i> leuchten	<i>szvitèti</i> flimmern;
<i>teisùs</i> gerecht, <i>tèsà</i> wahrheit	<i>taisỹti</i> zurecht ma- chen	<i>isz-tisas</i> gestreckt.

Anm. 1. Wo *ë* einem idg. *oi* zu entsprechen scheint, z. b. *āt-lėkas* rest, *snėgas* schnee u. a., kann *ë* darin seinen grund haben, dass der ablaut *ë: ai* dem sprachbewusstsein nicht mehr lebendig und daher durch eindringen des *ë* an stelle von *ai* aufgegeben ist, während der ablaut *ei: ai* sich dem sprachbewusstsein lebendig erhalten hat (vgl. auch oben § 22).

Anm. 2. Für die ablautsreihe idg. *je: jo: i* bietet das litauische keine beispiele.

D. Dem ablaut idg. *eu* (präsensstufe): *ou* (perfektstufe): *u* (tiefstufe) entspricht im litauischen:

<i>au</i> (präsensstufe)	<i>au</i> (perfektstufe)	<i>u</i> (tiefstufe),
z. b. <i>baudžù</i> züchtige	pr. <i>et-baudints</i> auf- erweckt	<i>bundù</i> erwache;
<i>laūkas</i> blässig	<i>laūkas</i> feld;	
	<i>raudà</i> rote farbe	<i>rudũ</i> herbst.

Oft ist es bei dem ablaut *au : u* nicht möglich, zu unterscheiden, ob *au* = idg. *eu* oder = idg. *ou* ist. Dem ablaut idg. *ve* (präsensstufe): *vo* (perfektstufe): *u* (tiefstufe) entspricht im litauischen:

<i>ve</i> (präsensstufe)	<i>va</i> (perfektstufe)	<i>u</i> (tiefstufe),
z. b. <i>tveriù</i> fasse	<i>tvártas</i> verschlag	<i>turėti</i> haben (eig. ge- fasst haben);
pr. <i>po-quelbton</i> kniend		<i>klumpà</i> stolpere.

In lett. *vizināt* umherfahren vertritt *vi* die tiefstufe zu hochtonigem *ve* in *vèžti* fahren.

E. Die ablautsreihe idg. *ē* (präsensstufe): *ō* (perfektstufe): *a* (tiefstufe) wird im litauischen vertreten durch:

<i>é</i> (präsensstufe)	<i>o</i> , lett. <i>ā</i> (perfektstufe)	<i>a</i> (tiefstufe),
z. b. <i>plėkiu</i> prügle	<i>plokas</i> N. estrich (lett. <i>plāce</i> schul- terblatt)	<i>plakù</i> schlage;
lett. <i>sprėgstu</i> platze, berste	<i>sprógti</i> (lett. <i>sprāgt</i>) prasseln, spriessen	<i>spragėti</i> prasseln, platzen;
<i>glėbiu</i> umfasse (mit den ar- men)	<i>globa</i> N. umarmung (lett. <i>glāba</i> lebens- unterhalt, auskom- men)	<i>ap-glabóti</i> sich um jem. bemühen, pflie- gen;
<i>stėgiu</i> decke ein dach	<i>stógas</i> dach;	
<i>slėpti</i> verbergen		<i>slaptà</i> heimlich.

In *isz-tiszko* spritzte auseinander intr. ist *i* als vertreter des doppelt reduzierten wurzelvokals zu betrachten; der einfach reduzierte wurzelvokal liegt vor in *taszlà* teig, die präsensstufe in *tėkszi* dickflüssiges werfen.

Anm. Wo in einem und demselben verbum *a* neben *é* erscheinen sollte, ist dafür durch qualitative angleichung an die hochstufe *e* eingetreten (verf., lit. prät. 132), z. b. *lėkti* fliegen: präs. *lekiù*; *slėpti* verbergen: präs. *slepiù*.

F. Der ablautsreihe idg. $\bar{a}$ (präsensstufe): $\bar{o}$ (perfektstufe): a (tiefstufe) würde im litauischen entsprechen:

o , lett. $\bar{a}$ (präsensstufe) o , lett. $\bar{a}$ (perfektstufe) a (tiefstufe), doch lässt sich bei keinem der in betracht kommenden fälle mit sicherheit sagen, wo $o =$ idg. $\bar{a}$ und wo es = idg. $\bar{o}$ ist; daher versuche ich keine nähere bestimmung des o , sondern führe nur beispiele für den ablaut hohtonig o (lett. $\bar{a}$): tief-tonig a an:

o (lett. $\bar{a}$)	a
<i>stóju</i> (lett. <i>stāju</i>) stelle mich	<i>statýti</i> stellen;
<i>skopiù</i> höhle mit dem messer aus	<i>skāptas</i> schnitzmesser;
lett. <i>bāžu</i> stopfe	<i>bāžmas</i> masse, menge.

In lett. *szkībīt* hauen, schneiden, ästeln ist i der doppelt reduzierte wurzelvokal neben dem einfach reduzierten wurzelvokal a in *skabēti* hauen, ästeln und der hochstufe o in *nu-skóbtī* abpflücken. In der verbindung mit l erscheint u als doppelt reduzierter wurzelvokal in *su-lūjo* bellte auf neben dem hohtonigen wurzelvokal o in *lōti* (lett. *lāt*) bellen.

G. Als vertreter der ablautsreihe idg. $\bar{o}$ (hochstufe): a (tiefstufe) würde man im litauischen erwarten:

o , lett. $\bar{a}$ (hochstufe) a (tiefstufe), es lässt sich aber kein sicher hierher gehöriges beispiel finden. Wie früher (lit. prät. 23) halte ich auch jetzt für wahrscheinlich, dass diese ablautsreihe vorliegt in *pūlu*, lett. *pūlu* (mit $ū$ für idg. $\bar{o}$ nach § 17, 2 b): pr. *au-pallai* er findet.

H. Der ablautsreihe idg. $\bar{e}i$ (präsensstufe): $\bar{o}i$ (perfektstufe): $ai : \bar{i} : i$ (tiefstufen) entspricht im litauischen

$\bar{e}$ (präsensstufe)	ai (perfektstufe)	$\bar{i}$ (y)	i (tiefstufen),
z. b. <i>gėdu</i> singe	<i>gaidas</i> sänger	<i>pra-gýsti</i> an-	
		fangen zu	
		singen;	
<i>szlėjù</i> leh-	<i>szlaĩtas</i> ab-	<i>pa-szlýti</i> strau-	<i>szlitìs</i> garben-
ne an	hang	eheln	hocke;
<i>dėgia</i> es	<i>daĩgis</i> keimen	<i>dýgti</i> keimen.	
sticht			

Die tiefstufe $ai =$ idg. ai gegenüber hohtonigem $\bar{e} =$ idg. $\bar{e}i$, $ai =$ idg. $\bar{o}i$ und gleichwertig neben der tiefstufe $\bar{i}$ (y) lässt sich mit sicherheit nur in einem fall nachweisen: *gaidrùs* heiter (griech. $\varphiαιδρός$) neben lett. *dzīdrums* klarheit gegenüber

den hochstufen *ë* in *gēdras* heiter, klar (vom wetter) und *ai* in *gaĩsas* lichtschein am himmel.

Anm. Ein beispiel für *ai* = idg. *āi* im ablaut zu idg. *ōi*, *ai* *ī*, *i* lässt sich nicht nachweisen, weil ein sicheres beispiel für wurzelhaftes idg. *āi* fehlt (§ 26). Eben so fehlen beispiele für ablautsreihen mit idg. *jē*, *jō*, *jā* in den hochstufen.

I. Bei wurzelhaften langen *u*-diphthongen lassen sich nur sehr wenig fälle aufzählen, in denen innerhalb des litauischen ablaut vorliegt, und zwar haben wir nur beispiele für den ablaut *ū*: *au*: *ū*: *u*, wobei der etymologische wert des *au* dunkel bleibt. Hierher gehören fälle wie *ūga* beere: *āugti* wachsen: *ūgỹs* oder *ūgis* jahreswuchs: *rud-ugỹs* september; *dūbė* höhle: *daubà* schlucht: *dūbti* hohl werden: *kūpti* häufeln (getreide), reinigen, fegen: *kaūpti* häufeln: *kūprinti* mit gekrümmtem rücken gehn: *kuprà* höcker. Einem ablaut idg. *ōu*: *au* (*av*) entspricht der ablaut *ū*: *au* (*av*) in den zwei verba *dūti* geben: prät. *daviaũ* und *szlūti* wischen, fegen: prät. *szlaviaũ* (verf., lit. prät. 97 f.). Für die ablautsreihe idg. *vē*: *va*: *ū* lässt sich ein beispiel anführen, nämlich *kvēpti* hauchen: *krāpas* hauch, duft: lett. *kūpēt* rauchen (verf., lit. prät. 127, IF. I, 256; Joh. Schmidt, pluralbild. 204, ztschr. XXXII, 406); in *kvīpti* anfangen zu riechen ist *i* als doppelt reduzierter wurzelvokal zu betrachten.

J. Vereinzelte fälle von schwund des wurzelvokals. Hier sind zu nennen: *szun-* hund: *szũ* (aus **szvũ*, nach § 64, 1); *keturì* vier: *ketcerì* je vier, vier; pr. *w-undan*, *unds*, lett. *ūdens* (aus **undenis*) wasser: *vandũ* dass. (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 22); *sunkàs* schwer: ahd. *swangar* (Bezzenberger, GGA. 1877, 1466) *tēvas* vater (aus **ptēvas*): griech. *πατήρ* (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 34); *neptis* enkel, enkelin: *nepotis* dass. (Fortunatov, beitr. VIII, 111 ff.; Bezzenberger 303 f.; Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 14); *sant-* seiend (Schleicher, gramm. 252), *priescienz* zu LLD. II, 38, 10 praesentium, pr. *empriki-sins* gegenwärtig (Joh. Schmidt, pluralbild. 426): *esmì*, *esù* bin.

K. Idg. *ē*, *ō* in der *e*-reihe. Eine vermutung über die entstehung dieser „dehnstufe“ hat neuerdings Streitberg (IF. III, 305 ff.) ausgesprochen. Im litauischen ist *é* und namentlich *o* in der *e*-reihe sehr häufig, z. b. *nū-dėgulis*, *nū-dėgulỹs* feuerbrand, *atū-dogiai* (pl. tant.) sommerroggen: *dėgti* brennen; *āt-mėtis* stütze am heu- oder strohhaufen, *mōtas* in der redens-

art *nei mōtais* einerlei: *mèsti* werfen; *nészczà* schwanger, *sā-noszos* (pl. tant.) zusammengespültes (bei überschwemmungen): *nészti* tragen; *věžě* geleise, *pra-vožà* tiefes fahrgeleise: *věžti* fahren; *nakti-gonè* nachthut: *genù* treibe, hütte; *lomà* ziel, schicksal: *lémti* schicksal bestimmen; *prā-monè* erfundene geschichte, unwahres: *menù* gedenke; *skolà* schuld: *skelēti* schuldig sein; *ī-voda* wasserleitung: *vēsti* führen; *isz-vora Sz.* (lett. *vārs*) suppe: *vérdu* koche trans. und intr.; *žolē* gras, kraut: *žēlti* grünen. Über *é*, *o* im präteritum s. § 187, 3.

Anm. Eine grosse rolle spielen *é* und *o* in der wurzelsilbe abgeleiteter verba.

§ 34. Sekundäre ablautsreihen.

Sehr häufig tritt der fall ein, dass von *i* oder *u* als tiefstufe zu hochtonigem *e*, *a*, *é*, *o* aus nach dem muster der reihen, in denen *i* tiefstufe zu hochtonigen *i*-diphthongen, *u* tiefstufe zu hochtonigen *u*-diphthongen ist, wurzelformen mit *i*-, bez. *u*-diphthongen ihren ursprung nehmen; namentlich ist dies dann der fall, wenn *i*, *u* im primären verbum begegnen, z. b. *rīsti* rollen trans. (im ablaut zu *rātas* rad): *rēsti* rollen, wickeln, *āt-raitas* aufschlag am ärmel; *brīsti* waten (im ablaut zu präs. *brēdū*): *braidjti* iter. zu *brīsti*; *su-si-milti* sich erbarmen (im ablaut zu *malonè* gnade): *mēilè* liebe, *mēlas* lieb; *rīszti* binden (im ablaut zu aind. *raçanā* strick, riemen, zügel): pr. *per-reist* verbinden, lett. dial. *rėszu* bindè, *raĩsztis* kopfbinde; *smīgiti* auf einer spitze hängen bleiben (im ablaut zu *smēgti* wo hineinfahren und stecken bleiben): *smeĩgti* einstecken, feststecken, *smaĩgas* pfahl, stange; *guliù* lege mich (= griech. *βάλλω* werfe): *gūlis* lagerstätte; *trupēti* zerbröckeln intr. (im ablaut zu *trapūs* bröcklig): *traupus* spröde; *lūpti* häuten, schälen (im ablaut zu griech. *λέπειν* schälen): *laupyti* rauben, *lūbas* baumrinde.

Anm. Auf sekundärem ablaut beruht auch das *e* in *mežè* harne, *senkù* senke mich, falle (vom wasser) und *pa-si-gendù* sehne mich, verlange (verf., lit. prät. 58).

§ 35. Sekundäre dehnung.

Aus bisher noch nicht erkannten gründen erfährt *i* als tiefstufe zu hochtonigem *e*, *a*, *é*, *o* häufig dehnung zu *ī* (*y*), z. b. *bylà* rede, prozess: *bīlti* anfangen zu reden, *baĩsas* stimme; *gylè* tiefe: *gīlūs* tief, *gēlmē* tiefe; *gylà* heftiger schmerz: *gīltē*

anfangen zu stechen (von schmerzen), plötzlich schmerzen, *gēl̥ti* stechen; *gyr̥a* ruhm, prahlhans, *g̥yrius* ruhm: *girti* loben, rühmen, *gēras* gut; *myñià* in der redensart: *neĩ m̥yñioj neturiũ* ich habe es nicht einmal in gedanken: *miñti* gedenken, präs. *menũ*; *pynē* flechte: *pinti* flechten, *pēntis* rücken der axt, der sense; *skylē* loch: *skilti* sich spalten, *skēlti* spalten; *v̥yrius* strudel: *virti* kochen trans. und intr. (eigentl. wallen), präs. *xérdu*; *žynē* hexe: *žinóti* wissen, *žénklas* zeichen. Über *ī* (*y*) als sekundäre dehnung von *i* im präteritum s. § 187, 3. Die sekundäre dehnung von *u* zu *ū* ist selten und kommt überhaupt nur im präteritum vor (s. § 187, 3).

Die konsonanten.

§ 36. Die konsonanten der idg. ursprache.

Die idg. ursprache besass folgende konsonanten:

	verschlusslaute			dauerlaute		
	tonlos	tönend	aspirirt	liquide	nasale	spiranten
velare:	<i>k</i>	<i>g</i>	<i>gh</i>			
palatale:	<i>ç</i>	<i>γ</i>	<i>γh</i>			<i>j</i>
dentale:	<i>t</i>	<i>d</i>	<i>dh</i>	<i>r, l</i>	<i>n</i>	<i>s</i>
labiale:	<i>p</i>	<i>b</i> (?)	<i>bh</i>		<i>m</i>	<i>v</i>

Anm. Nicht aufgenommen sind hier diejenigen laute, die nur in verbindung mit andern lauten vorkommen: die tönende dentale spirans, der velare und der palatale nasal.

Die velaren verschlusslaute.

Vgl. die bei Brugmann (grdr. I, 289) verzeichnete literatur; ferner Bezenberger, Bezz. beitr. XVI, 234 ff., Osthoff, MU. V, 63 f. anm. und Bechtel, hauptprobleme 291 ff.

§ 37. Idg. *k*.

Idg. *k* = *k*. *kàs* wer: abulg. *ko-*, aind. *ka-s*, griech. *πο-*, lat. *quo-*, got. *wa-*; *akis* auge: abulg. *oko*, griech. *ὄσσε, ὄπ-ωπ-α, ὄμμα*, aind. *akshi*; *kiřsti* hauen: abulg. *črēsti*, aind. *kṛntāmi*; *kraūjas* blut: abulg. *krvъ*, aind. *krāvya-m*; *keturi* vier, *ketvīrtas* vierter: abulg. *četyrъje*, aind. *catvāras*, griech. *τέσσαρες*, lat. *quatuor*; *likti* lassen: aind. *viñācmi*, griech. *λείπειν*, lat. *linquere*, got. *leihan*; *vīlkas* wolf: abulg. *vъkъ*, aind. *vṛka-s*; *sekū* folge: aind. *sāce*, griech. *ἔπειθαι*, lat. *sequi*; *penki* fünf: aind. *pañca*, griech. *πέντε*, lat. *quinque*. Über *kv-*

(= idg. *kr-*) in *kvāpas* hauch, duft, pr. *quoite* er will, *kvēsti* einladen vgl. verf., IF. I, 255 ff.; Joh. Schmidt, ztschr. XXXII, 405 f.; auch *qu-* in pr. *po-quelbton* kniend ist idg. *kr-*, wie *klāpti* (aus **kulpti*) stolpern, straucheln, in die knie fallen zeigt.

§ 38. Idg. *g*.

Idg. *g* = *g*. *gývas* lebendig: abulg. *živъ*, aind. *jīvá-s*; *gīrti* loben, rühmen, *gēras* gut: aind. *gūrtá-s*, lat. *grātus*; *gīrnos* (pl. tant.) mühlsteine, handmühle: abulg. *žrny*, got. *asilu-qairnus*; *gīré* wald: abulg. *gora*, aind. *gīri-s*; *gul̥ti* sieh legen, *gul̥ti* liegen: griech. *βάλλειν*; *gēlti* heftig schmerzen, weh tun: ahd. *quelan*; *stēgti* dach decken: aind. *sthágāmi*; *dugti* wachsen: aind. *ójas-*, av. *aojah-*; *jūngas* joch; abulg. *igo*, aind. *yugá-m*; *jēgti* kraft haben, vermögen: griech. *ἰβη*.

§ 39. Idg. *gh*.

Idg. *gh* = *g*. *gīnti* treiben (vieh): abulg. *žena*, aind. *hāntī* (3. pl. *ghnānti*); *gāras* dampf: abulg. *gorēti*, aind. *gharmá-s*; *gailūs* jähzornig, scharf, bitter: abulg. (*d*)*zēlv*, ahd. *geil*; *gīrdēti* hören: griech. *φράζειν, φράζεσθαι*; *gaidrūs*. *gēdras* heiter, klar: griech. *φαιδρός*; *snēga* es schneit: abulg. *snēgv*, griech. *véιφει*, av. *snaēžint-*; *degū* brenne trans. u. intr.: aind. *nī-dā-ghá-s*; *algā* lohn: aind. *arghá-s*; *angīs* schlange: aind. *āhi-s*, av. *azi-s*; *nāgas* nagel: abulg. *noga*, griech. *ὄρυξ-*; *staigā* plötzlich: abulg. *stignati*, aind. *stighnute*.

Die palatalen verschlusslaute.

§ 40. Idg. *z*.

Idg. *z* = *sz* (pr., lett. *s*). *szīmtas* hundert: aind. *ṣatá-m*; *szīrdīs* herz: abulg. *srōdъce*, arm. *sirt*; *szū* hund: aind. *ṣvā*; *szveñtas* heilig: abulg. *svētъ*, av. *spenta-*; *száltas* kalt, *szálti* frieren: abulg. *slana*, aind. *śi-śira-s*; *dēszimt* zehn: abulg. *de-setъ*, aind. *dāṣa*; *praszyti* fragen: abulg. *prošiti*, aind. *praṣ-ná-s*; *maiszyti* mischen: abulg. *mēsiti*, aind. *miṣrā-s*; *nēszi* tragen: abulg. *nesti*, aind. *nāṣāmi*; *vēszēti* zu gast sein: abulg. *vъsb*, aind. *viṣāmi*; pr. *wissas* ganz (aus dem preussischen entlehnt in's litauische: *visas*; anders über diese wörter Osthoff, MU. IV, 168): abulg. *vъsb*, aind. *viṣa-s*.

§ 41. Idg. *γ*.

Idg. *γ* = *ž* (pr., lett. *z*). *žinóti* wissen: abulg. *znati*, aind. *jānāmi*, av. *ā-zainti-s*; *žirnis* erbse: abulg. *zrbno*, aind. *jīrṇá-s*, av. *zaurua*; *žamba* fresse, maul: abulg. *zabъ*, alb. *damp*, *δemp*,

aind. *jámbha-s*, av. *zambaia-*; *mīlžti* melken: abulg. *mlěsti*, aind. *mrjāmi*, av. *mar^ezāmi*; *ožýs* ziegenbock: aind. *ajá-s*, pehl. *azag*, alb. *di* (?); *bérzas* birke: abulg. *bréza*, aind. *bhūrja-s*, alb. *barθ* (best. *barði*); *ražyti* recken: aind. *rájishṭha-s*, av. *razištō*.

§ 42. Idg. *γh*.

Idg. *γh* = *ž* (pr., lett. *z*). *žēmà* winter: abulg. *zima*, aind. *hima-s*, av. *zimō*; *žēmē* erde: abulg. *zemlja*, av. gen. *z^emō*, griech. *χαμαί*; *žēngti* schreiten: aind. *jānghā*, av. *zangō*, got. *gaggan*; *žēlti* grünend wachsen, *žālias* grün: abulg. *zelije*, aind. *hāri-s*, av. *zairi-s*; *vežū* fahre trans.: abulg. *veza*, aind. *vāhāmi*, av. *vazāmi*; *lēžiū* lecke: abulg. *lizati*, aind. *lēhmi* (3. sg. *lēdhi*); *ežýs* igel; arm. *ozni*, griech. *ἐζῆνος*; *mežū* harne: aind. *mēhāmi*, av. *maezāmi*; *gūžtā* brütenest: aind. *gūhāmi*, av. *gaozāmi*.

§ 43. Vermischung der velaren und palatalen laute (vgl. Bezzenberger, Bezz. beitr. II, 151 ff.; Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 114 ff., 125 ff.).

Idg. *κ* = *k* statt oder neben *sz* (pr., lett. *s*): *klausyti* hören, pr. *klausiton* erhören neben *szlovė* herrlichkeit, lett. *sludināt* verkünden: abulg. *slyšati*, aind. *ḡrṇōmi*; *kārvē* kuh, pr. *curwis* oehse (abulg. *krava*): aind. *ḡrṅa-m*; *pekus*, pr. *pecku* vieh: aind. *pācu*; *smakrā* kinn: aind. *ḡmāḡru-s*; *akmū* stein, *akūtas* graune neben *āszmens* (pl. tant.) schneide, *asztrās* scharf (abulg. *kamy* neben *ostrō*): aind. *áḡmā*: *laūkas* blässig, pr. *lauxnos* (pl. tant.) gestirne neben *lúszis* luchs (abulg. *lučb* neben *lysz*): aind. *rāḡant-* (daneben aber auch *roká-s*, *róce*, av. *raohšnō*). Idg. *γ* = *g* statt *ž*: pr. *birga-karkis* kelle, pr. *aubirgo* garkoch, lett. *birga* qualm: aind. *bhrjjāmi* (part. pass. *bhrshṭá-s*). Idg. *γh* = *g* statt und neben *ž* (pr., lett. *z*): *gařdas* hürde neben *žarđis* eingezäunter weideplatz, pr. *sardis* zaun (abulg. *gradz*): aind. *hārāmi*, av. *zarō*; *bingūs* mutig, stattlich: aind. *bahú-s*, av. *bažō*. Nicht hierher gehört *miglà* nebel: *mīžti* harnen, da beide wörter etymologisch nicht zusammenhangen (Kern, IF. IV, 106 ff.).

Die dentalen verschlusslaute.

§ 44. Idg. *t*.

Idg. *t* = *t*. *tekėti* laufen, fließen: abulg. *tešti*; *tėmti* dunkel werden; *tamsà* dunkelheit: abulg. *toma*; *teĩpti* span-

nen, *temptýva* bogensehne: abulg. *tętiva*; *trýs* drei: abulg. *trýje*; *tù* du: abulg. *ty*; *tàs* dieser: abulg. *tb*; *metù* werfe: abulg. *meta*; *rātas* rad: lat. *rota*; *platùs* breit: griech. *πλατύς*; *kařtas* mal: abulg. *kratz*; suff. *-ti-* (z. b. *gim-ti-s* geschlecht [sexus]): abulg. *-tv-*; suff. *-ta-* (z. b. *sùk-ta-s* gedreht): abulg. *-to-*; suff. *-ter-* (z. b. *mo-ter-* weib): abulg. *-ter-*; suff. *-nt-* (z. b. *suka-nt-* drehend): griech. *-ντ-*; suff. der 2. pl. *-te* (z. b. *sùka-te* ihr dreht): abulg. *-te*.

§ 45. Idg. *d*.

Idg. *d* = *d*. *dūti* geben: abulg. *dati*, aind. *dādāmi*; *dēvas* gott: aind. *devá-s*; *dēnà* tag: abulg. *dъnъ*, got. *sin-teins*; *dēveris* schwager: abulg. *dēverъ*, aind. *devā*, *devará-s*; *drūtas* stark, fest: got. *trauan*; *dū* zwei: abulg. *dъva*, aind. *duvā*, *dvā*; *dantis* zahn: aind. *dant-*; *ēdu* fresse: abulg. 3. pl. *jadętz*, aind. *ádmi*; *vandū* wasser: abulg. *voda*, got. *wato*; *véidas* gesicht: abulg. *vidъ*, griech. *Ἔϊδος*, *εἶδος*; *girdēti* hören: griech. *περραδεῖν*; *naudà* nutzen, habe: aisl. *naut*; *raudà* wehklage: abulg. *rydati*, aind. *ródimi*, *rudāmi*.

Anm. 1. Wenn *namaī* (pl. tant.) haus mit abulg. *domъ*, griech. *δóμος*, lat. *domus* usw. verwandt ist, muss *n* so erklärt werden, wie das *n* in av. *nmāna-* gegenüber gath. *demāna-*, d. h. aus einer form mit geschwundnem wurzelvokal. Viel wahrscheinlicher ist aber die zugehörigkeit von *namaī* zur idg. w. *nem* (Fick I⁴, 502).

Anm. 2. Abfall eines anlautenden *d* hat man angenommen in *ilgas* lang (abulg. *dlъgnъ*, aind. *dīrghá-s*), *aszarà* träne (griech. *δάκρυον* usw.) und pr. *insuwis* zunge (alat. *dīngua*, got. *tuggo*); das ist aber sehr zweifelhaft. Eine andre erklärang dieser erscheinung hat Meringer (beitr. z. gesch. d. idg. dekl. 34 ff.) versucht.

§ 46. Idg. *dh*.

Idg. *dh* = *d*. *duktē* tochter: abulg. *dъšti*, griech. *θυγάτηρ*; *dęgti* brennen: got. *dags*; *dūrys* (pl. tant.) tür: abulg. *dъrvъ*, griech. *θύρα*; *dūmai* (pl. tant.) rauch: abulg. *dymъ*, aind. *dhūmá-s*; *drīsti* mutig werden, wagen: aind. *dhṛshṇi-s*; *dīrzas* riemen: abulg. *drъzvъ*, lat. *fortis*; *raudà* rote farbe: abulg. *rъdrъ*, aind. *rudhirá-s*; *vařdas* name: got. *waīrd*, lat. *verbum*; *budēti* wachen: abulg. *bъdęti*, aind. *bódhāmi*; *vadūti* auslösen (ein pfand): got. *ga-wadjon*; *medūs* honig: abulg. *medъ*, aind. *mádhū*; präsenssuffix *-da-* in *vérdu* koche trans. u. intr.: griech. *-θο-*: *-θε-*.

Die labialen verschlusslaute.

§ 47. Idg. *p*.

Idg. *p* = *p*. *su-pràsti* verstehn: got. *frapjan*; *pèdà* fussspur: aind. *pât*; *penkì* fünf: abulg. *pětъ*; *peř* durch: lat. *per*; *pláuti* spülen: abulg. *pluti*; *pařszas* schwein, ferkel: abulg. *prase*; *lìpti* kleben bleiben, klettern: abulg. *lǫpěti*; *sāpnas* traum: aind. *svāpna-s*; *tařpti* gedeihen: aind. *tarpáyāmi*; *tīřpti* erstarren: lat. *torpēre*; *septynì* sieben: aind. *saptá*; *kañpas* ecke, winkel: griech. *καμπή*, lat. *campus*.

§ 48. Idg. *b*. Es ist ein sehr seltner laut; er kommt wol nur in schallnachahmenden wörtern vor.

Idg. *b* = *b*. *bliáuti* brüllen, blöken: lat. *balāre*.

§ 49. Idg. *bh*.

Idg. *bh* = *b*. *búti* sein: abulg. *byti*, aind. *bhāvāmi*; *ba-dýti* stechen: abulg. *bosti*, lat. *fodere*; *brólis* bruder (dem. *broterēlis*): abulg. *bratrъ*, aind. *bhrātā*; *bruvis* augenbraue: abulg. *brъvъ*, aind. *bhrū-s*; *bijóti-s* sich fürchten: abulg. *bojati se*, aind. *bhāye*; *béras* braun: ahd. *bero*, *brūn*, aind. *babhrū-s*; *suřbti* saugen (mittelst einer röhre): abulg. *srъbati*, griech. *ζοφειν*; *abù* beide: abulg. *oba*, griech. *ἄμφω*; *grěbti* greifen: abulg. *grabiti*, aind. *grbhñāmi*, *grhñāmi*; *lōbis* reichthum, besitz: aind. *lābhe*; *dabinti* schmücken: abulg. *dobrъ*, got. *ga-daban*; *grěbiu* harke: got. *graban*.

Anm. Die frühere annahme eines übergangs von idg. *bh* in *m* (in kasussuffixen) ist aufzugeben (s. § 77, II.).

§ 50. Media anstatt oder neben tenuis.

Diese erscheinung ist sehr häufig und geht in vielen fällen in die vorlitausche, häufig auch in die zeit der idg. ursprache zurück. Hier sind für den wechsel von *b* und *p* u. a. zu nennen: *lūbas* baumrinde (lat. *luber*, *liber*) neben *lūpti* schälen: griech. *λέπειν*; *viřbas* reis, gerte (abulg. *vrъba*, lat. *xerber*): griech. *ζωπ-*; *bāmba* nabel neben *pañpti* aufdinsen: abulg. *papъ*; *gārbana* locke, *grūbti* holprig werden (abulg. *grūbtъ*): griech. *γουπ-*; *dróbé* leinwand, umschlagstuch neben *drāpanos* (pl. tant.) weisszeug, leinene unterkleider der frauen: aind. *drāpi-s*; *dubūs* tief (abulg. *dъbrъ*, got. *diups*): abulg. *dupъ*; *g* für *k* in *agūnà* mohn: abulg. *makъ*, griech. *μήκων* (dor. *μάκων*) und *gělběti* helfen: got. *hilpan* (beide beispiele

zweifelhaft); *d* für *t* in *mán dīng* mir dünkt: got. *þagkjan*, alat. *tongēre*; lett. *drupt* bröckeln: *trupēti* dass.; lett. *trepans*, *trapains* morsch, lett. *trepēt*, *trapēt* verwittern. Weiteres material bei Brückner 56 ff. und Bezzenberger 85 f.

Ann. Alle für lit. tenuis statt idg. media oder media aspirata beigebrachten Beispiele (Lottner, ztschr. XI, 181; Joh. Schmidt, beitr. VI, 148, vok. I, 72, 163, 170 f., II, 31, 293, 338) sind zweifelhaft.

Die liquiden laute.

Vgl. Heymann, W., das *l* der idg. Sprachen gehört der idg. grundsprache an. Weimar 1873; Fortunatov, Bezz. beitr. VI, 215 ff.; Brugmann, grdr. I, 209 ff.; Bechtel, hauptprobleme 380 ff.; Bartholomae, IF. III, 257 ff.

§ 51. Idg. *r*.

Idg. *r* = *r*. *riñkti* sammeln, dazu *rankà* hand: abulg. *raĥa*; *rišti* binden: aind. *raçanā*; *raugēti* aufstossen haben, rülpsen: abulg. *rygati*; *rātas* rad: aind. *rātha-s*; *rāgas* horn: abulg. *rogv*; *rugiaĩ* (pl. tant.) roggen: abulg. *rvžv*; *ārti* pflügen: abulg. *orati*; *mir̥ti* sterben: abulg. *mrēti*; *tar̥pti* gedeihen: aind. *tr̥mpāmi*; *pūrai* (pl. tant.) winterweizen: abulg. *pyro*; *bērnas* knecht: got. *barn*; *piřsztas* finger: abulg. *pr̥stv*.

§ 52. Idg. *l*.

Idg. *l* = *l*. *lōti* bellen: abulg. *lajati*; *lēžti* lecken: abulg. *lizati*; *lēti* giessen: abulg. *lvjati*, *liti*; *blusà* floh: abulg. *blvcha*; *leñgvas*, *lengvās* leicht: abulg. *lvgvkv*; *lūnkas* bast: abulg. *lyko*; *pūlnas* voll: abulg. *plvrv*; *pālszas* fahl: abulg. *plavv*; *kālnas* berg: lat. *collis*; *sāulé* sonne: abulg. *slvnyce*; *galvā* kopf: abulg. *glava*; *kālti* schmieden: abulg. *klati*.

Die nasalen laute.

§ 53. Idg. *m*.

Idg. *m* = *m*. *miñti* gedenken: abulg. *m̥nēti*; *mālti* mahlen: abulg. *mlēti*; *meļsti* bitten: abulg. *moliti*; *mārēs* (pl. tant.) haff: abulg. *morje*; *marti* braut, schwiegertochter: aind. *mārya-s*; *mēs* wir: abulg. *my*; *iñti* nehmen: abulg. *imati*; *reñti* sich erbrechen: aind. *vāmāmi*, *vāmimi*; *riñti* ruhig werden: aind. *rāme*; suff. der 1. sg. *-mi* (z. b. *esm̥i* bin): abulg. *-mv*; suff. des part. praes. pass. *-ma-* (z. b. *sūka-ma-s* gedreht werdend): abulg. *-mo-*; suff. *-men-* (z. b. *ak-men-* stein): abulg.

-men-. Auch vor andern als labialen verschlusslauten bleibt *m* erhalten, z. b. *szim̄tas* hundert: lat. *centum*; *kīmszti* stopfen.

Anm. Abfall eines anlautenden *m* wird angenommen in *agûnâr* mohn: abulg. *makъ*.

§ 54. Idg. *n*.

Idg. *n* = *n*. *nèszti* tragen: abulg. *nesti*; *noréti* wollen: aind. *su-nṛtā*; *nérti* untertauchen trans. u. intr.: griech. *νέο-τος*; *nè* nicht: abulg. *ne*; *nāgas* nagel, klau: abulg. *noga*; *nósis* nase: abulg. *nosъ*; *pinti* flechten: abulg. *пѣна*; *mentarē* quirlstock: aind. *mānthāmi*; *añs* jener: abulg. *онъ*; suff. *-na-* (z. b. *pīl-na-s* voll): abulg. *-no-*; suff. *-ina-*, *-ini-* (z. b. *ak-men-ini-s* steinern): abulg. *-ъно-*, griech. *-wo-*; präsenssuff. *-na-* (z. b. *ei-nū* gehe): abulg. *-no-*: *-ne-*.

Anm. 1. In *devyni* neun ist *d-* nicht unmittelbar dem *n-* der verwandten sprachen gleichzusetzen; vielmehr ist (nach Joh. Schmidt) auszugehen vom ordinale idg. **nventós* (= griech. *ἔννεμος*, *ἔννεμος*, *ἔννεμος*), dessen **nr-* im litauischen (und slavischen) über **ndv-* zu **dv-* und dann mit sekundär entwickeltem *e* (vgl. *bezdėti*, § 33, A), das dann vor dem folgenden *v* nicht zu *a* wurde (wie es altes *e* stets wird; § 10, 2 a), zu *dev-*. In pr. *newints* neunter ist *new-* = idg. **nev-* (*e* kann den lautwert *a* haben). Andre erklärungsversuche bei Brugmann (grdr. I, 60 anm. 1, II, 482) und Meringer (beitr. z. gesch. d. idg. dekl. 45 ff.). Ähnlich ist wol auch *d-* in *debesis* wolke gegenüber *n-* in abulg. *nebo*, aind. *nābhas*, griech. *νέφος*, lat. *nūbēs*, *nebula*, ahd. *nebul* aus **ndb-* für älteres **nb-* (mit geschwundenem wurzelvokal) zu erklären; andre erklärungen haben Holthausen (PBr. XIII, 590) und Meringer (aao. 39 f.) versucht.

Anm. 2. Auf dissimilation beruht *l-* in *léndrē* neben *néndrē* schilf, rohr (aind. *naḍá-s*, *naḍá-s*); *gñnda* niss ist mit lat. *lendēs* von lett. *gnīda*, russ. *gnida*, ags. *hnitu*, griech. *κοπίδες* zu trennen (verf. Bezz. beitr. XIII, 304); *lavónas* leiche gehört zu *liáuti-s* aufhören, pr. *au-laut* sterben, nicht zu lett. *nāve* tod, abulg. *narъ*, got. *naus*; *līdzas* nest hat mit aind. *nāḍá-s*, lat. *nūdus*, ahd. *nest* nichts zu schaffen (s. § 65, A 4).

Die spiranten.

§ 55. Idg. *s*.

1. Idg. *s* = *s*. *sédēti* sitzen: abulg. *sédēti*; *skélti* spalten: griech. *σάλλειν*; *stóti* sich stellen: abulg. *stati*; *spiáuti* speien: got. *speiwan*; *sravéti* fließen: aind. *srávāmi*; *sliñkti* schleichen: ahd. *slanga*; *smīrsti* stinkend werden: abulg. *smrōdēti*; *svilti* schwelen: ags. *swelan*; *lèsti* picken, fressen (von vögeln): got. *lisan*; *gèsti* erlösen: abulg. *gasnaṭi*; *kàsti* graben: abulg.

česati; *bāsas* barfuss: abulg. *bošv*, ahd. *bar*; *rasà* tau: abulg. *rosa*, aind. *rasā*.

2. Idg. *s* = *sz* nach *r*. *miřszti* vergessen: aind. *mṛshyāmi*; *veřszis* kalb: aind. *vṛsha-s*; *viřszūs* oberes, spitze: abulg. *vřchv*, aind. *vārshīyān*; *miřsztu* sterbe aus *miřstu (präs.-suff. *-sta-*).

Ann. 1. Nach Joh. Schmidt (ztschr. XXV, 125, anm. 2 unter *szuntü*) ist auch sonst idg. *s* durch *sz* vertreten; ähnlich Fortunatov (Bezz. beitr. III, 71), der beispiele für *sz* = idg. *sv-* beibringt. Neuerdings hat Pedersen (IF. V, 77 ff.) ein gesetz für die nicht durch ein vorhergehendes *r* veranlasste vertretung von idg. *s* durch *sz* zu finden gesucht.

Ann. 2. Auf assimilation an benachbartes *sz* beruht *sz* in *szeszuras* schwiegervater: griech. *ἐζυρός*, lat. *socer*, got. *swaihra*; *szq-szlarýnas* neben *sqszlarýnas* kehrichthaufen: abulg. *sq-*, aind. *sam-*.

Ann. 3. In *aüşzti* tagen, *auszrà* morgenröte: aind. *úshas* und in *gaüşzti* zaudern, zögern, schwinden: lat. *haerere* beruht *sz* auf einer präsensbildung mit dem suff. idg. *-szo-*: *-sze-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 332; Osthoff, perf. 493, 630), geht also auf idg. *-ssz-* zurück, das lautgesetzlich zu *-sz-* wird (§ 65, B 8). Anders über *gaüşzti* Sabler, ztschr. XXXI, 279.

Ann. 4. Wo *rs* erscheint, ist zwischen *r* und *s* ein dental geschwunden (beispiele s. § 65, B 1) oder *rs* beruht auf analogie, z. b. fut. *gėrsiu* werde trinken zu *gėrti* nach *sũksiu*, *kėlsiu* usw.

§ 56. Idg. *j* (*i*).

Idg. *j* (*i*) = *j*. *jüsti* gürteln: abulg. *po-jasv*; *jėgti* vermögen: griech. *ἵβη*; *jóti* reiten: abulg. *jadaq*; *jungas* joeh: aind. *yugá-m*; *jeknos* (pl. tant.) leber: aind. *yákr̥t*; *jūs* ihr: aind. *yūyám*; *spėju* habe musse, raum: abulg. *spėja*, aind. *sphāyāmi*; *rėju* schichte auf: ai. *rāy-*; lett. *dėju* sauge: abulg. *dojaq*; präs.-suff. *-ja-* (z. b. *sė-ju* säe): abulg. *-je-*.

Mehrfach findet sich im litauischen ein parasitisches *j* (Joh. Schmidt, beitr. VI, 129 ff., Brückner 60); z. b. *džúti* trocknen intr., *džáuti* trocknen trans.: griech. *δαίω*; *griúti* einstürzen intr., *griduti* stürzen trans.: lat. *-gruere*; *žiūrėti* sehen: abulg. *zvrėti*, lat. *au-gur*; *sriūbti* neben *srėbti* schlürfen. Vor anlautenden vokal ist *j* getreten in *j-ũnkti* gewohnt werden: abulg. *v-yknati*, got. *bi-ũhts*; *j-ūrės* (pl. tant.) meer: aisl. *ūr*; *j-ũsti* durch's gefühl wahrnehmen: aind. *api-vátāmi*; dialektisch auch *j-ō* und u. a.

§ 57. Idg. *v* (*u*).

Idg. *v* (*u*) = *v*. *veřsti* wenden, kehren: abulg. *vřvtėti*; *vėrti* öffnen oder schliessen, einfädeln: abulg. *vřėti*; *vėlyti* wünschen, gönnen, anraten: abulg. *velėti*; *vaikas* knabe, sohn: abulg.

člo-vėkz; *várna* krähe: abulg. *vrana*: *výras* mann: aind. *vīrá-s*; *sravėti* fließen: aind. *srāvāmi*; *avis* schaf: abulg. *ovca*; *ket-vīrtas* vierter: abulg. *četervtz*; *szlovė* herrlichkeit: abulg. *slava*; suff. *-va-* (z. b. *gý-va-s* lebendig): abulg. *-vo-*; suff. der 1. dual. *-va* (z. b. *sùka-va* wir beide drehen): abulg. *-vė*. Vor anlautenden vokal ist *v* getreten in *v-ėnas* einer: abulg. *inz*, got. *ains*.

Lautgesetze.

§ 58. Hiatus, kontraktion, elision.

Wo hiatus entstehn würde, ist er bereits in der idg. ursprache beseitigt; die hier zu erwählenden erscheinungen sind also bereits vorlitausch. Folgendes kommt für das litauische in betracht: 1. *ī* (*y*) wird vor folgendem vokal zu *ij*, *ū* zu *uv*, z. b. *lŷti* regnen: prät. *lŷjo*, *būti* sein: prät. *buvau*. 2. *i* als zweiter teil eines diphthongs wird vor folgendem vokal zu *j*, *u* zu *v*, z. b. lok. sg. **rankāi + e(n)* wird *rañkoje* in der hand: *szúkauti* fortgesetzt schreien, lärmern: prät. *szúkavau*.

Erhalten bleibt hingegen der hiatus in zusammensetzungen, z. b. *ap-si-aūti* schuhwerk anziehen, *pri-eiti* herankommen, *prŷ-angė*, *prŷ-angis* flur, vorhaus, *sù-eiga* zusammenkunft. Kontraktion ist eingetreten bei *nėrà* ist nicht aus *ne-yrà*. Elision findet statt bei der negation *ne* und bei *te-* und *be-*, z. b. *na-teit* er kommt nicht aus *ne-at-eit*, *niłgaĩ* nicht lange aus *nė il-gaĩ*; *teinė* er komme aus *te-einė*, *timė* er nehme aus *te-imė*.

§ 59. Assimilation der vokale.

1. In suffixalen silben wird unbetontes idg. *e* einem *a* der folgenden silbe assimiliert, wenn beide nur durch *r*, *l*, *n* getrennt sind und die vorhergehende silbe nicht *e*, *é* enthält, in welchem fall *e* erhalten bleibt (Joh. Schmidt, pluralbild. 197), z. b. *vaĩvaras*: *vaĩveris* eichhorn- und iltismännchen, *voverė* eichhörnchen; *álkanas* hungrig, nüchtern: *alkenŷbė* hungersnot; *stāgaras*: *stegerŷs* dürrer stengel, abulg. *stežerz*; *vākaras* abend: abulg. *večerz*; *vābalas* käfer: ahd. *wibil*. Dagegen bleibt *e* in *ėžeras* see: abulg. *jezero*, *kėpenos* (pl. tant.) leber, *pelenai* (pl. tant.) asche u. a.

Anm. In wörtern wie *vakarėnė* abendessen, *vakarinis* abendlich ist *a* aus dem zu grunde liegenden wort herübergenommen; lautgesetzlich wäre **vekerėnė*, **vekerinis*.

2. Neben dem suffix *-inas* begegnet, und zwar häufiger als dies, *inis*, neben *-ikas -ikis*, z. b. *áuksinas* golden; *krūvinas*

blutig, aber *varinis* kupfern, *vasarinis* sommerlich; *kirtikas* hauer, *szèrikas* fütterer, aber *jaunikis* bräutigam. Eben so wird **-ijas* zunächst zu **ijis* (§ 63, 2).

§ 60. Epenthese.

Die hierfür angeführten beispiele (JSV. II, 494 f.) sind sämtlich zweifelhaft; in einigen liegt deutlich sekundärer ablaut (§ 34) vor, was auch Joh. Schmidt für eine reihe wörter annimmt.

§ 61. Kürzung langer vokale.

Langer vokal wird vor nas. + kons. gekürzt (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 338), z. b. *sakant-* sagend aus **sakā-nt-*; **vežens*, daraus *vėžes*, gefahren habend aus **vežēns-*; akk. pl. **rankans*, daraus *rankàs* die hände aus **rankā-ns*; weiteres bei Streitberg, IF. II, 415 ff. Ferner wird *û* vor doppelkonsonanz zu *u*: *pûlti* fallen aus **pûlti*.

§ 62. Dehnung kurzer vokale.

Diese tritt nur als sog. ersatzdehnung nach schwund des *n* ein (vgl. Streitberg, IF. III, 148 ff.); beispiele s. § 65, B 9.

§ 63. Lautgesetze des *j*.

1. In der lautfolge kons. + *j* + vokal geht *j* mit dem konsonanten eine innige verbindung ein, indem der konsonant erweicht (mouillirt) wird, *j* aber schwindet; bezeichnet wird die erweichte aussprache des konsonanten durch nachgesetztes *i* (§ 7), z. b. **gulju* wird *guliù* lege mich: griech. βάλλω; **spirju* wird *spiriù* stosse mit dem fuss: griech. ἀσπαίρω; fut. **dūsju* wird *dūsiu* werde geben: aind. *dāsyāmi*; **spjauju* wird *spiaūju* speie: griech. πῖω aus **(σ)πjūjw*; gen. sg. **pikjo* wird *pikio* des pechs (vgl. griech. πίσσα aus **πικja*). Aus *tj* wird *cz*, aus *dj* *dž*, aber nur im hochlitauischen; im niederlitauischen werden *t*, *d* mit dem folgenden *j* zu erweichtem *t*, *d* (geschr. *ti*, bez. *di*), z. b. gen. pl. des part. praes. act. **sukantjū* wird *sūkanczū*, niederlit. *sūnkantiū* der drehenden (vgl. griech. φέρονσα aus **φεροντια*); gen. pl. **medjū* wird *mėdžū*, niederlit. *mėdiū* (nom. sg. *mėdis* baum). Vor palatalen vokalen ist *j* bereits im urlitauischen geschwunden (*t*, *d* bleiben daher unverändert; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 331 f., 399), z. b. vok. sg. **svetje* wird *svetė* zu *svėczas* (aus **svetjas*) gast; kompar. **saldjesnis* wird *saldėsnis* zu *saldūs* süß (vgl. lat. *mājestas*); **geras-jis* wird *gerās* der gute.

2. Die lautfolge *ij* wird vor palatalen und *u*-vokalen

eben so behandelt wie *j*, z. b. dat. pl. *didijēms wird *didēms* grossen (vgl. *tusztēms* aus *tusztjēms leeren); nom. pl. masc. *didiji wird *didì* grosse (vgl. *tusztì* aus *tusztji leere); gen. pl. *didijā wird *didžū* grosser (vgl. *tuszczū* aus *tusztjū leerer); lok. pl. masc. *didijūse wird *didžūse* in grossen (vgl. *tuszczūse* aus *tusztjūse in leeren). Vor *a*, *ai*, *o* wird *ij* jedoch anders behandelt als *j*, und zwar wird *ija* über *iji* (§ 59, 2) zu *i* (wenn betont, *y*), *ijai* zu *ei*, *ijo* zu *é*, z. b. *žodijas wird über *žodijis zu *žōdis* wort; *gaidijas wird über *gaidijis zu *gaidj̄s* hahn; dat. sg. *žolijai wird *žōlei* dem kraut; gen. sg. *žolijos wird *žolēs* des krautes (verf., lit. prät. 182 f.).

3. Die lautfolge idg. *ej* wird in nicht wurzelhafter silbe zu *ij* und dann weiter wie idg. *ij* behandelt, z. b. idg. *srovějō wird über *sraviju zu *sraviū* fliesse; idg. *srovėjomeni wird über *sravijime zu *srācime* wir fließen (Joh. Schmidt, ztschr. XXI, 385 f.); inf.-suff. idg. *tejai wird über *tijē, *tē zu *-ti* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361); lok. sg. der *o*-stämme auf idg. *-ei + en* wird über **-ijen*, **-en* zu *-e* (z. b. *tilte* auf der brücke; Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 385). Wo *ij* nach schwund eines vokals vor einen konsonanten zu stehen kam, wurde es zu *y*, z. b. nom. pl. idg. *noktejes wird über *naktijes, *naktijs zu *nāktys* die nächte.

Anm. Geleugnet wird dies lautgesetz von Leskien, nomina 242.

§ 64. Lautgesetze des *v*.

1. Vor *u*, *ū* schwindet *v*, wenn ihm ein konsonant vorausgeht, z. b. *dvū, daraus *dvu, *dū* zwei (vgl. abulg. *dvva*); *szvū wird *szū* hund: aind. *çvā*. Oft ist *v* ohne erkennbaren grund geschwunden, namentlich nach anlautendem *s*, *sz* (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 139 anm., XXVI, 333 f., 352), z. b. *sesū* schwester: aind. *svāsā*, *szeszuras* schwiegervater: abulg. *svekrv*; *szeszì* sechs: griech. *ἑξ*, *ἕξ*. Zweifelhaft ist, ob *v* auch in fällen wie fem. *platì*: mask. *platūs* breit, *sūnēlis*, *sūnýtis* dem. zu *sūnūs* sohn, suff. des part. perf. act. *-es*: aind. *-cān* lautgesetzlich geschwunden ist (Osthoff, perf. 455 f., wo auch eine erklärung für *s-*, *sz-* aus *sv-*, bez. *szv-* versucht wird).

2. Die lautfolge urlit. *av* (= idg. *ev*, *ov*, *av*) wird in nicht wurzelhaften silben zu *uv*, das vor folgendem *ū* schwindet, mit folgendem *i* zum diphthong *ui* verschmilzt, sonst aber erhalten bleibt; vor folgendem *ā* scheint jedoch *av* lautgesetzlich

zu bleiben (vgl. Joh. Schmidt, pluralbild. 67 und Leskien, nomina 241 ff.), z. b. dat. sg. idg. *sānevai wird über *sānuvi zu *sūnuī* dem sohn; gen. pl. idg. *sānevōm wird über *sānuvū zu *sūnū* der söhne. Wo *uv* nach schwund eines vokals vor einen konsonanten zu stelm kam, wurde es zu *ū*, z. b. nom. pl. idg. *sāneves wird über *sānuves, *sānuvs zu *sūnūs* die söhne.

§ 65. Assimilation der konsonanten.

A. Wechsel zwischen media (= idg. media und media aspirata) und tenuis und zwischen lingualem und dentalem zischlaut.

1. Media vor folgender tenuis wird zur tenuis, z. b. *duktě* tochter: aind. *duhitā*, griech. *θυγάτηρ*; *úksztas* hoch: *úugu* wachse. Die verba mit wurzelauslautender media verwandeln diese vor dem *t* des infinitivs und supinums, vor dem *s* des futurs und vor dem präsenssuffix *-sta-* in die entsprechende tenuis; in der schrift wird aber in der regel die media beibehalten. Kurschat folgt hier der aussprache und schreibt die tenuis; z. b. *děkti* brennen, fut. *děksiu*: präs. *degù*; *vězti* fahren: präs. *vežù*; *dirpti* arbeiten, fut. *dirpsiu*: präs. *dirbu*; *dýkti* keimen, präs. *dýkstu*: prät. *dýgau*; *lúszti* brechen intr., präs. *lúsztu*: prät. *lúžau*; *pra-gilpti* sich erholen, präs. *pra-gilpstù*: prät. *pra-gilbaũ*. Ich folge hier mit Schleicher und andern der etymologischen schreibung: *děgti*, *děgsiu* usw.

2. Tenuis vor folgender media wird zur media. Es kommen hier vor allen dingen die partizipia auf *-damas* und die sog. imperfekta auf *-davau* in betracht und hier wird in der schrift die tenuis festgehalten, z. b. *sùkdamas* drehend, *něszdamas* tragend, *kàsdamas* grabend, *lìpdamas* steigend. Kurschat § 129 a lehrt, dass in diesen fällen die tenuis auch wirklich gesprochen werde, widerspricht sich aber § 132, wo er zugibt, dass in zusammensetzungen wie *āt-drėkis* tauwetter der schlusskonsonant des ersten gliedes abgeworfen, d. h. also dem folgenden konsonanten assimiliert wird.

3. Ferner wird *szcz* in der aussprache zu *szez*, auch beim zusammentreffen zweier wörter (LB. 10, 290), z. b. *pěszczas* (gespr. *pěszczes*) zu fuss gehend; *bùs czà* (gespr. *bùsz-czè*) wird hier sein.

4. Die lautfolge *žd* wird zu *zd*, d. h. der linguale zischlaut wird durch assimilation an den folgenden dental zum dentalen zischlaut; z. b. *gramzdýti* versenken iter. zu *gremzu* N.

(= hochlit. *gremzdu) aus *gremždu (präsenssuffix *-da-*): abulg. *gręznati*; *lazdà* stock, stecken neben *lazà* büchenschaft: abulg. *loza*; *lizdas* nest: pr. V. *listis* „leeger“, *lasto* „bette“, K. *la-sinna* er legte. Nach vorhergehendem *g* bleibt jedoch *žd* erhalten, z. b. *kregždē* schwalbe, *žvaigždē* stern.

B. Völlige assimilation. Da doppelkonsonanten nicht geschrieben werden, kann man auch sagen: der erste laut schwindet.

1. Dentale schwinden vor *s*: *ds*, *ts* wird zu *s*, z. b. *vėsiu* ich werde führen aus *vedsiu: präs. *vedù*; *mėsiu* ich werde werfen aus *metsiu: präs. *metù*; *gařsas* schall aus *gardsas: *girdėti* hören; *szvėsa* licht aus *szvėtsa: *szvitėti* leuchten; *nařsas* zorn aus *nartsas: pr. *nertien* (akk. sg.) zorn; *smařsas* fett aus *smardsas: *smirdėti* stinken. Eben so wird *ss* zu *s*, z. b. fut. *lėsiu* werde picken aus *lessiu: *lėsti* picken. Hierher gehören auch die fälle, in denen Schleicher (gramm. 70, komp.⁴ 310) den übergang von *d*, *t* in *s* vor *l* und *m* annahm, denn wir haben es hier mit *sl*, *sm* als anlaut des suffixes zu tun (Joh. Schmidt, beitr. VII, 243 f.), z. b. *krislas* brocken aus *kritslas: *kratyti* schütteln; *pūslė* blase aus *pūtslė: *putà* blase; *gėsmė* lied aus *gėdsmė: *gėdoti* singen; *versmė* quelle aus *verdsmė: lett. *verdit*.

2. In zusammensetzungen schwindet schliessender zischlaut des ersten gliedes in der aussprache vor anlautendem zischlaut des zweiten gliedes, die schrift folgt aber der aussprache nicht. Es kommen folgende fälle vor:

s vor *sz*, *ž*, z. b. *pūs-szilki* (gespr. *pūszilki*) halbseiden; *pūszalias* (gespr. *pūžalias*) halbroh. Diese assimilation findet sich auch bei zwei aufeinander folgenden wörtern (LB. 9, 294), z. b. *bėrus žirgus szėriau* (gespr. *bėru-žirgu-szėriau*) ich fütterte braune rosse;

sz vor *s*, *ž*, z. b. *isz-si-gāsti* (gespr. *isigāsti*) erschrecken intr.; *isz-žėngti* (gespr. *izeņgti*) herausschreiten;

ž vor *s*, *sz*, z. b. *už-stoti* (gespr. *ustoti*) in schutz nehmen; *už-szalti* (gespr. *uszalti*) zufrieren.

3. Gelegentlich findet assimilation eines zischlautes an einen andern auch über einen dazwischen stehenden vokal statt, so in *szeszuras* schwiegervater (eben so in aind. *çvāçura-s*): got. *swaihra*; *szászlavos* neben *sászlavos* (pl. tant.) kehrlicht.

4. *d* (= idg. *d*, *dh*) schwindet vor *m*, z. b. *dūmi* gebe
Wiedemann, handbuch der litauischen sprache. 3

aus *dūdmi, wie *dūsti* gibt zeigt; *dēmi* oder *dēmi* stelle, lege aus *dedmi (*dēdmi): *dēsti* stellt, legt; *ēmi* fresse aus *ēdmi*, das auch daneben vorkommt: *ēsti* frisst.

5. In konsonantengruppen schwinden *t* und *d* vor *v*, z. b. *nakvǣnē* neben *naktvǣnē* nachtherberge; *nakvōti* neben *naktvōti* nächtigen; *smārvē* gestank: *smirdēti* stinken. Vielleicht schwindet auch sonst inlautendes *d* vor *v*, wie man aus *dūva* wir beide geben schliessen dürfte, wenn dies nicht auch eine analogiebildung nach *dūmi* sein könnte. Ferner ist ein dental geschwunden in *āszmas* aus *asztmas der achte, *añkaklē* aus *antkaklē (*añt kāklo*) beschwerde, anfechtung und in *dūkrā* tochter aus *dūktra vom stamm *dukter-*.

Ann. 1. Das *t* in *naktvǣnē*, *naktvōti* ist wol aus *naktis* nacht, das ja auch dem sprachgefühl nach damit eng zusammenhängt, herübergenommen. In *ērdvas* locker, geräumig beruht das verbleiben des *d* wol darauf, dass *ērdvas* eine junge bildung für älteres *erdus ist (vgl. *leñgvas* leicht: griech. *ἐλαχύς*) und die lautfolge *rdv* erst nach wirkung des hier besprochenen lautgesetzes entstanden ist (vgl. auch Leskien, nomina 344).

6. Mehrfach ist ein guttural in konsonantengruppen geschwunden (Fortunatov, Bezz. beitr. III, 56), z. b. *smiltis* sand neben *smulkmē* kleinigkeit, lett. *smalks* fein, dünn; *žaltj̆s* schlange neben dem gleichbedeutenden *žalktis* (Geitler 122), lett. *zalkts*; *iltis* rüssel, hanzahn neben den gleichbedeutenden lett. *ilkss*, *ilkse*; *pravirszkyti* zu weinen anfangen (aus *pravirkszkyti, Bezzenberger 82 ann.); *balnas* sattel neben dem gleichbedeutenden pr. *balgnan*.

Ann. 2. Die beiden übrigen von Fortunatov angeführten beispiele sind zweifelhaft; *drūtas* fest ist = ahd. *trūt* lieb (Osthoff, MU. IV, 92) und *lytē*, *lētē* form, gestalt gehört mit *lēmū* leibeswuchs, statur (Leskien, nomina 546) zu lat. *linea*.

7. Die lautgruppen idg. *sz*, *ssz* und *zs* (aus *z*, *γ* oder *γh* + *s*) werden zu *sz*, z. b. *szókti* hüpfen, springen, tanzen; abulg. *skakati*, air. *der-scaigim*, aisl. *skaga*; *száuti* schießen: got. *skewjan*; *sziaurj̆s* nordwind: got. *skāra*, lat. *caurus*; *szaiņas* trefflich, gut: got. *skauns*; *aūszta* es tagt für älteres *ausza mit *ausz-* aus idg. **aussz-*, 3. sg. *ausszeti; vgl. aind. *ucchāti* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 332; Osthoff, perf. 493. 630); *taszj̆ti* zimmern: aind. *tákshan-*, av. *tašan-*; *deszinē* rechte hand: aind. *dákshina-s*; fut. *nēsziu* werde tragen aus *neszsiu = idg. *nezsjō zu inf. *nēszi*; fut. *vēsziu* werde fahren aus *veszsiu = idg. *vezsjō zu inf. *vēszi*.

8. Hierher gehört auch der übergang von dental + *t*, *d* in *st*, bez. *zd*, die zunächst auf *tst*, bez. *dzd* zurückgehn; rein äusserlich vom litauischen aus betrachtet, lässt sich dies lautgesetz so fassen: dentale gehn vor *t* in *s*, vor *d* in *z* über. z. b. präs. *metù* werfe: inf. *mèsti*, part. praes. act. II *mèsdamas* (gespr. *mèzdamas*), imperf. *mèsdavau* (gespr. *mèzdavau*); präs. *vedù* führe: inf. *vèsti*, part. praes. act. II *vèsdamas* (gespr. *vèzdamas*), imperf. *vèsdavau* (gespr. *vèzdavau*), kausat. *vèsdinti* (gespr. *vèzdinti*); *véidas* antlitz (idg. w. *veid* sehen): imperf. alit. *veizd(i)* sieh (aind. *viddhi*, griech. ἴσθι mit anderm wurzelvokal) aus idg. **veiddhi*, **veidz̥dhi*; aus diesem alten imperativ ist dann im litauischen *zd* statt *d* in alle zugehörigen verbalformen und auch in nominalbildungen gedrungen (Brugmann, grdr. I, 402 anm. 1). Eben so werden vor der endung *-czau* der 1. sg. opt. *t*, *d* zu *s*. z. b. *mèsczau*, *vèsczau*.

Anm. 3. Denselben wandel von *t*, *d* in *s* haben wir auch vor dem *k* des imperativs, z. b. 2. sg. *mèsk*, *vèsk*; das sind aber keine lautgesetzlichen formen (§ 176, 3).

9. Einem folgenden zischlaut (*s*, *sz*, *ž*) sowie einem folgenden *r*, *l* assimiliert sich (vor einem zischlaut und vor *r*, *l* schwindet) *n*, wobei der dem *n* vorhergehende vokal durch ersatzdehnung lang wird; dialektisch hat sich das *n* zum teil noch erhalten, eben so findet es sich auch noch in altlitauischen texten, z. b. *žąsis*: dial. *žansis*, pr. *sansy gans* (ahd. *gans*); *pįsiu* werde flechten zum inf. *pinti*; nom. sg. masc. des part. perf. act. auf *-es* (z. b. *sūkės* gedreht habend): alit. *padarens* getan habend (aind. akk. sg. masc. *-cāms-am*); *mįžti* harnen: lat. *mingere*; *gręžti* drehen, wenden: aisl. *kringr*. Das *n* schwindet vor *s* auch dann, wenn zwischen *n* und *s* ein dental geschwunden ist, z. b. nom. sg. masc. des part. praes. act. auf *-as* (*sukās* drehend) aus urlit. **ants*; *gastù* erschrecke intr. aus **gandstu*: prät. *gandaū*; *lįsti* kriechen aus **lindsti*: präs. *lendù*. Vor *r*, *l* ist *n* geschwunden in präsentia wie *szalù* werde kalt (*szulu* Sz; vgl. Leskien, nomina 245 anm.); daher besser mit Kurschat § 403 f. *szalù* zu schreiben); *kylù* erhebe mich, *yrù* werde locker. In *tėvas* dünn: lat. *tenuis* und *klėvas* ahorn: russ. *klen* scheint *n* auch vor *v* geschwunden zu sein.

Anm. 4. Verba mit wurzelauslautendem *n* und abgel. verba auf *-enu*, *-inu* verlieren *n* häufig auch vor dem *t* des infinitivs, supinums, part. perf. pass. und dem *k* des imperativs, z. b. *pinù* flechte:

fut. *pįsiu*, inf. *pinti* und *pįti*; *mokinù* lehre: fut. *mokįsiu*, inf. *mokinti* und *mokįti*, part. perf. pass. *mokintas* und *mokįtas*: *gabeniç* bringe: fut. *gabęsiu*, imper. *gabėnk* und *gabėk*. Diese erscheinung beruht auf analogie der futurformen, wie die umgekehrte erscheinung, dass dialektisch im futurum *n* vor *s* bleibt, auf analogie des infinitivs, supinums usw. beruht (LB. 288).

Anm. 5. Der labiale nasal *m* bleibt vor *s*, *sz*, *z*, *ž* stets erhalten, z. b. *tamsà* finsternis, *kįmįszti* stopfen, prät. *grimįdaũ* sank hin, *ámžias* lebenszeit. Anders Zubatý (archiv XV, 498 anm. 1; IF. III, anz. 157 anm.).

Anm. 6. Die von Joh. Schmidt (vok. I, 176, ztschr. XXVI, 378 f.) angeführten beispiele für lit. *au* aus urlit. *an* sind sämtlich zweifelhaft; teils sind die betreffenden wörter etymologisch anders zu beurteilen, teils kann *au* sekundärer ablaut zu *u* (§ 34) sein. Eben so zweifelhaft sind die von Joh. Schmidt (vok. I, 70 ff., II, 499 f.) beigebrachten beispiele für den übergang von urlit. *an* in *ė*, *ei*, *ai*.

10. Assimilation des folgenden lauts an den vorhergehenden lässt sich nur dialektisch nachweisen: einem hochlit. *zd* steht in einigen dialekten *z* gegenüber, z. b. *barzà*: hochlit. *barzdà* bart, *veizėti*: hochlit. *veizdėti* sehen.

§ 66. Dissimilation.

Im litauischen und lettischen geht urlit. *tl* in *kl*, urlit. *dl* in *gl* über; im preussischen bleibt in beiden fällen der dental erhalten (Burda, beitr. VI, 245; Bugge, ztschr. XX, 125, 130), z. b. *zėnklas* zeichen: pr. *eb-sentliuns* bezeichnet habend; *ėglė* tanne: pr. *addle* tanne (poln. *jodla*); lett. *segli* (pl. tant.) satte: got. *sitls*. Auch in fremdwörtern kommt diese dissimilation vor, z. b. *turklėlis* (auch *kurklėlis* turteltaube), aber bei Bretken noch *turtlelis*; *pikliavóti* mehl beuteln aus poln. *pytlowaé*. Dialektisch geht *t* auch vor *m* und *n* in *k* über (LB. 291), z. b. *rykmetįs* neben *rytmetįs* der frühe morgen, *tiknagas* neben *titnagas* feuerstein.

Bisweilen gehn auch labiale vor *m*, *n*, *l* in gutturale über, z. b. *sėkmas* der siebente: pr. *sepmas* neben *septmas*; *dųgnas* boden aus **dubnas* (abulg. *džno* aus **džbno*); *klėbónas* pfarrer, entlehnt aus poln. *pleban*; *bāgnas* neben *bābnas* trommel, entlehnt aus russ. *buben* (gen. *bubna*).

Anm. 1. In *skaitliūs* zahl, *putliūs* aufgeblasen u. a. ist *tl* nicht in *kl* übergegangen, weil hier der etymologische zusammenhang mit *skaitįti* zählen, lesen, bez. *putà* blase dem sprachbewusstsein deutlich geblieben ist und dadurch *tl* sich dem lautgesetzlichen übergang in *kl* entzogen hat.

Anm. 2. In *sèkmas* hält Brugmann (grdr. I, 288) auch die entstehung aus *setmas für möglich; doch liegt die annahme näher, dass in urlit. *septmas zunächst der dental geschwunden ist (§ 65, B 5), wie ja auch in pr. *sepmas*.

§ 67. Zusatz von konsonanten.

1. Vor anlautendes *ë* = idg. *oi* ist *v* getreten in *vėnas* eins: abulg. *inz*, got. *ains*; eben so in *vaĩras* grosses ruder vor das auf sekundärem ablaut (zu *i* in *ĩrti* rudern: griech. *ἑρέσσω*) beruhende *ai*. In *jėszkóti* suchen, entlehnt aus ahd. *eiscōn*, ist *j* vorgetreten, das dialektisch auch sonst vor anlautende vokale tritt, z. b. *jiř* und: *iř*, *jō* und, aber: *ō*.

2. Konsonanteneinschub findet sich in folgenden fällen:

a) Zwischen *s* und *r*, *sz* und *r* entwickelt sich dialektisch ein *t*, z. b. *straĩmė* strom: hochlit. *sraĩmė*; im hochlitauischen findet sich ein solch eingeschobenes *t* nur in *asztrūs* (bei Dowkont *aszrus*) scharf: griech. *ἄστρος*; nach J. Leumann (et. wb. d. sanskritspr. 25 unter *áçri*) beruht der einschub des *t* auf slavischem einfluss. Entsprechend entwickelt sich zwischen *n* und *r* (diese lautfolge kommt nur in zusammensetzungen und fremdwörtern vor) ein *d*, z. b. *pelendrūsė* neben *pelenrūsė* aschenbrödel; *gendrōlius* general, entlehnt aus dem deutschen. Hierher gehören auch *devĩntas* der neunte für *dvintas aus *ndvintas, urlit. *nvintas und *debesis* wolke für *dbesis aus *ndbesis, urlit. *nbesis (§ 54, anm. 1).

b) Mehrfach findet sich vor *s* und *sz* ein unursprüngliches *k* (Joh. Schmidt, verwandtschaftsverh. 8), z. b. *áuksas* gold: pr. *ausin*, lat. *aurum* (aus *ausom); *ańksztas* (*sz* vor *t* aus *ž*): abulg. *qzvkz*; *áuksztas* hoch: abulg. *vysokz*.

c) Im suffix *-iszka-* gegenüber griech. *-izo-* ist augenscheinlich der zischlaut unursprünglich, eben so wie im entsprechenden abulg. *-sko-*, germ. *-iska-*.

d) Tönender zischlaut ist eingeschoben in *barzdà* bart: abulg. *brada*, ahd. *bart*. Über *z* in *veizdėti* sehen s. § 65, B 8.

e) Sehr häufig tritt ein unursprüngliches *j* auf (Joh. Schmidt, beitr. VI, 129 ff.), z. b. *džàuti* trocken trans.: griech. *δάψνω, *δαίω*; *sriubà* suppe: *srėbti* schlürfen; *žiūrėti* sehen: abulg. *zvrėti*; *kiaũszė* schädel, *kiaũszis* ei: aisl. *hauss*.

§ 68. Konsonanten umstellung.

1. Regelmässig tritt umstellung eines wurzelschliessen-

den *sk*, *szk*, *zg* vor folgendem *s* und *t* ein, z. b. *dreskiù* zerreiße: fut. *drèksiu* (für *drèks-siu), inf. *drèksti*; *reiszkiu* offenbare: fut. *réiksziu* (für *reiksz-siu), inf. *réikszti*; *mezgù* stricke: fut. *mègsiu* (für *megz-siu), inf. *mègsti*.

2. Ohne feste regel tritt umstellung ein bei der lautfolge vok. + *r*, *l* + kons., wobei ein kurzer vokal teils kurz bleibt, teils gedehnt wird, und zwar *e* zu *é*, *a* zu *o*, *i* zu *y* und *u* zu *ū*; oft findet sich innerhalb einer und derselben sippe teils gedehnter, teils kurzer vokal, z. b. *trèsti* läufisch sein (von der hündin) neben *triszéti* zittern, beide zur idg. w. *ters* (lat. *terrēre*) gehörend; *srèbti* schlürfen neben dem gleichbedeutenden *sàrbti* zur idg. w. *serbh* (lat. *sorbēre*). Keine dehnung ist z. b. eingetreten in *drebéti* zittern: pr. *dirbinsnan* das zittern; *nu-grùbti* uneben werden: *gàrbana* locke; *traszkéti* prasseln neben *tarszkéti* klappern; *klùpti* stolpern: pr. *poquelbton* kniend; *spragéti* prasseln: griech. *σφαραγεῖν*, aind. *sphūrjati*. Dehnung haben wir z. b. in *sprógti* spriessen, knospen: lett. *spirgt* frisch werden, erstarken; *krósnis* ofen: *kàrti* heizen; *su-krószęs* ganz alt: *kárszti* alt sein, alt werden. Weitere beispiele JSV. II, 488 ff.).

Anm. 1. Wo durch metathesis *rè*, *rei* (beispiele für *lè*, *lei* scheinen zu fehlen) aus *er* hervorgegangen zu sein scheint (JSV. II, 490 f.), liegt nicht metathesis vor, sondern sekundärer ablaut (§ 34).

Anm. 2. In fremdwörtern kommen vielfach die wunderlichsten umstellungen von konsonanten vor, z. b. *Baltramėjus* aus *Bartholomäus*, *balañdis* taube aus abulg. *lebedь*. Zweifelhaft aber ist die zusammengehörigkeit von *kèpti* backen mit abulg. *pešti*, griech. *πέσσειν* (verf., lit. prät. 192 anm.) und von *smāginės* (pl. tant.) gehirn mit abulg. *mozgь*.

§ 69. Auslautsgesetze (vergl. verf., ztschr. XXXII, 109 ff.).

1. Von ursprünglich auslautenden konsonanten bleibt nur *s*; alle andern fallen ab, doch hat sich idg. *-m* dialektisch in so fern noch erhalten, als es sich mit dem vorhergehenden vokal zum nasalvokal verbindet; im preussischen und altlitauischen hat es sich als *-n* erhalten, im heutigen schriftlitauischen nur da, wo es durch alte zusammenrückung inlautend geworden ist, z. b. *sziañdën* heute. Im preussischen ist idg. *-m* überall als *-n* erhalten, z. b. akk. sg. *gennan* frau aus idg. *-ām*. Dentale sind auch im preussischen abgefallen, z. b. neutr. *stadies*: aind. *tát*, lat. *is-tud*; aus dem litauischen ist anzuführen:

3. sg. *věža* fährt: aind. *váhat*; gen. (abl.) sg. der *o*-stämme *tāko* des pfades aus idg. *-ōt*.

2. Für die vokale auslautender silben gilt im allgemeinen die regel, dass sie erhalten bleiben; im besondern ist zu bemerken:

A. Kurze vokale.

a) Kurze vokale im absoluten auslaut bleiben erhalten:

idg. *-e*, z. b. im vok. sg. der *o*-stämme *takè* (griech. *λίξε*, aind. *vīka*);

idg. *-a*, vok. sg. der *ā*-stämme *mergà* (griech. *ρύμα*, aind. *ám̐ba*);

idg. *-i*, z. b. suff. der 1. sg. *-mi*, z. b. *dūmi* gebe (griech. *δίδωμι*); suff. der 3. sg. *-ti*, z. b. *ēsti* ist (griech. *ἔστί*); suff. des instr. sg. *-mi*, z. b. *sūnumi* (aind. *sānemi*);

idg. *-u*, neutr. der adjektivischen *u*-stämme *grazū* (aind. *tanū*).

b) Kurze vokale vor auslautendem einfachem konsonanten bleiben erhalten, nur *e* schwindet vor *-s* stets; mit einem auslautenden nasal verschmolz ein kurzer vokal zum nasalvokal, doch sind jetzt im hochlitauischen die nasalvokale zu reinen (nicht nasalirten) vokalen geworden, nur dialektisch haben sich die nasalvokale noch erhalten. Es lassen sich im einzelnen folgende fälle anführen:

idg. *-es* wird *-s*, z. b. gen. sg. der konsonantischen stämme *akmeñs*, *dukteřs*: abulg. *kamene*, *dūstere*, lat. *hominis*, *mātris*; nom. pl. der konsonantischen stämme *ākmens*, *dūkters*. (griech. *ἄκμονες*, *θυγατέρες*);

idg. *-os* wird *-as*, z. b. nom. sg. der *o*-stämme *tākas* (griech. *λίχος*);

idg. *-is* bleibt *-is*, nom. sg. der *i*-stämme *avīs* (griech. *ἄλις*);

idg. *-us* bleibt *-us*, nom. sg. der *u*-stämme *sūnūs* (aind. *sūnū-s*);

idg. *-en* wird *-e*, postposition *-e* = idg. **ēn* im lok. sg. und pl., z. b. lok. sg. der *ā*-stämme *rañkoje* (umbr. *manuven*, abulg. *kamene*);

idg. *-om* wird *a*, akk. sg. der *o*-stämme *tākā* (griech. *λίχον*, aind. *vīkam*);

idg. *-im* wird *i*, akk. sg. der *i*-stämme *āvi* (aind. *avim*, griech. *ἄνω*);

idg. *-um* wird *u*, akk. sg. der *u*-stämme *sūnu* (aind. *sūnūm*, griech. *πῆχυν*);

idg. *-em* wird *i*, akk. sg. der konsonantischen stämme *ākmeni*, *dūkteri* (aind. *ācmanam*, griech. *ἄκμωνα*);

idg. *-od* wird *-a*, nom.-akk. sg. neutr. der pronomina, pr. *sta* (aind. *tāt*, lat. *is-tud*); eben so ist ein dental, *t*, abgefallen in der 3. sg. *vēža* (aind. *vāhat*).

c) Kurze vokale vor auslautender mehrfacher konsonanz:

α) vor *-ns*: idg. *-ons* wird über *-ūs* zu *-us*, akk. pl. der *o*-stämme *takūs*, *gerūs*, best. *gerūs-ius* (got. *wulfans*); idg. *-ins* wird über *-ys* zu *-is*, akk. pl. der *i*-stämme *avis*, lok. pl. *avysè* (got. *gastins*); idg. *-uns* wird *-us*, akk. pl. der *u*-stämme *sūnus* (got. *sununs*);

β) vor *-nt*: idg. *-ont* wird *-a*, nom. pl. masc. (= nom.-akk. sg. neutr.) des part. praes. act. *vežā* (griech. *-ov* aus *-ort*);

γ) vor *-nts*: idg. *-onts* wird *-as*, nom. sg. masc. des part. praes. act. *vežās* (lat. *vehens*, got. *wigands*).

B. Lange vokale und diphthonge.

Für lange vokale und diphthonge gemeinsam gilt die regel: in geschleiften silben bleiben lange vokale lang, diphthonge diphthongisch, in gestossenen silben werden lange vokale verkürzt, *i*-diphthonge zu *i*, *u*-diphthonge (es kommt nur *ū* in betracht) zu *u*; dabei ist es einerlei, ob die betreffenden vokale den ton tragen oder nicht. Wo durch verwachsen mit andern wörtern (so bei der zusammengesetzten adjektivflexion und beim verbum reflexivum) die ursprünglich auslautende silbe inlautend wird, bleiben die langen vokale und diphthonge erhalten (Leskien, archiv V, 188 ff.). Diese regel gilt auch für solche lange vokale und diphthonge, die erst im sonderleben des litauischen durch ersatzdehnung aus ursprünglich kurzen vokalen entstanden sind; so in den oben unter A. c, a angeführten fällen.

a) Lange vokale und diphthonge im absoluten auslaut:

- in geschleifter silbe
idg. *-ē* wird *-é*, nom. sg. der *er*-stämme *motě*, *duktě* (abulg. *mati*, aind. *mātā*);
- idg. *-ō* wird *-ū*, nom. sg. der *n*-stämme *akmū* (aind. *ācmā*, lat. *homō*); nom. sg. *sesū* (aind. *svāsā*, lat. *soror*);
- idg. *-ā* wird
- vorlit. *-ī* wird
- vorlit. *-ū* wird
- idg. *-ei* wird
- idg. *-oi* wird
- idg. *-ai* wird
- idg. *-ōi* wird
- idg. *-āi* wird *-ai*, dat. sg. der *ā*-stämme *rañkai* (griech. *ζώσα*, aind. *sēnāyai*);
- in gestossener silbe
-e, lok. sg. der *i*-stämme *szalè* (aind. *agnā*, abulg. *ogni*); suff. der 1. pl. *-me*, refl. *-mē-s*, z. b. *věžame*, *věžámē-s* (got. *-ma* im opt., z. b. *nimai-ma*);
- u*, instr. sg. der *o*-stämme *takū*, *gerū*, best. *gerū-ju* (aind. ved. *yajñā*, lat. *modo*); 1. sg. praes. *sukū*, refl. *sukū-s* (griech. *φέσω*);
- a*, nom. sg. der *ā*-stämme *mergā*, *gerā*, best. *gerō-ji* (abulg. *raka*, aind. *sēnā*, griech. *ζώσα*);
- i*, nom. sg. der movirten feminina, z. b. der adjekt. *u*-stämme *saldī*, best. *-ygi* (selten; aind. *tanvī*), n.-a.-v. dual. der *i*-stämme *avī* (aind. *āvī*);
- u*, n.-a.-v. dual. der *u*-stämme *sūnu* (abulg. *syny*, aind. *sūnū*);
- i*, 2. sg. praes. *sukī*, refl. *sukē-s* (griech. **φερεῖ + s = φέρεῖς*, abulg. *beresi*);
- i*, z. b. nom. pl. masc. der adjektivischen *o*-stämme *gerī*, best. *gerē-ji* (griech. *φίλοι*);
- i*, z. b. n.-a.-v. dual. der *ā*-stämme *rankī*, *gerī*, best. *gerē-ji* (aind. *sēne*);
- ui*, dat. sg. der *o*-stämme *tākui* (griech. *λόκω*, av. *vehrkāi*);

sukū

idg. *-ou* wird *-au*, vok. sg. der *u*-stämme *sūnaũ* (abulg. *synu*, got. *sunau*);

idg. *-ou* wird *-ũ*, lok. sg. der *u*-stämme dial. *sūnā* (*ā* = *akmũ* (griech. *ἄκμων*); gen. pl. der *o*-stämme *takũ* (griech. *λόκων*, lat. *deum*);

b) Lange vokale und diphthonge vor auslautendem einfachem konsonanten:

in geschleifter silbe

in gestossener silbe

idg. *-ās* wird *-os*, z. b. gen. sg. der *ā*-stämme *mergōs* (griech. *ζώοās*);

idg. *-ois* wird *-ēs*, z. b. gen. sg. der *i*-stämme *avēs* (got. *an-stais*);

idg. *-ōis* wird *-ais*, instr. pl. der *o*-stämme *takaīs* (aind. *vṛ-kais*, alat. *deivōs*);

idg. *-ous* wird *-aus*, gen. sg. der *u*-stämme *sūnaūs* (got. *sunaus*);

idg. *-ōn*, *-ōm* wird *ū*, dial. *u*, nom. sg. der *n*-stämme dial. *akmũ* (griech. *ἄκμων*); gen. pl. der *o*-stämme *takũ* (griech. *λόκων*, lat. *deum*);

idg. *-ān*, *-ām* wird

-a (*-a*), instr. sg. der *ā*-stämme *rankā*, *gerā*, best. *gerā-ja* (aind. ved. *manīshā*); akk. sg. der *ā*-stämme *rañka*, *gērā*, best. *gērā-ja* (aind. *sé-nām*, griech. *ζώοāv*);

idg. *-ōt* wird *-o*, gen. (abl.) der *o*-stämme *tāko* (alat. *deivōd*).

c) Langer vokal vor auslautender mehrfacher konsonanz:

urlit. *-āns* wird über *-ans* (§ 61) und *-ās* (§ 62, § 65, B 9) in gestossener silbe zu *-as*, akk. pl. der *ā*-stämme *rankàs*, *geràs*, best. *geràs-ias* (griech. kret. *τάνας*).

Anm. 1. Die einsilbigen wörter (pronomina) bewahren langen vokal und diphthong in der regel auch da, wo die mehrsilbigen wörter infolge des gestossenen tons verkürzung, bez. monophthongisierung eintreten lassen, haben dann aber geschleiften ton, z. b. intr. sg. der *o*-stämme *tũ* gegenüber *takù*, *gerù*, best. *gerũ-ju*; nom. pl. masc. *tẽ* gegenüber *gerì*, best. *gerẽ-ji*.

Anm. 2. Da im heutigen hochlitauischen nasale in auslautender silbe in der regel ohne hinterlassung einer spur schwinden (z. b. der akk. sg. *lẽpa* aus idg. *-ãm* ist lautlich mit dem nom. sg. *lõpa* = idg. *-ã* zusammengefallen), sei hier erwähnt, dass bei schwund eines nasals in auslautender silbe dialektisch oft und im lettischen stets urlit. *a*, *ã* als *u*, urlit. *e*, *ẽ* als *i* erscheint, z. b. hochlit. akk. sg. *lẽpa*, *zõlẽ*: dial. *lẽpu*, bez. *zõli*, lett. *lẽpu*, bez. *zãli*.

§ 70. Weitere veränderungen im wortauslaut.

Bei den nach wirkung der in § 69 dargelegten auslautsgesetze entstandenen wortformen treten in der gewöhnlichen sprache noch weitere verkürzungen ein, indem die in den auslaut getretenen vokale *e*, *a*, *i* schwinden, z. b. 2. pl. praes. *vẽžat* neben *vẽžate*; 3. praes. *vẽž* neben *vẽža*; inf. *vẽžt* neben *vẽžti*; auch vor auslautendem *s* können *a* und *i* schwinden (*e* schwindet nach § 69, A, b schon in der älteren zeit stets), z. b. nom. sg. *vilks* neben *vilkas*, instr. pl. *rañkoms* neben *rañkomis*, *nõrs* neben *nõriš* wenigstens; *u* bleibt in der regel erhalten, z. b. nom.-akk. sg. neutr. *saldu*, akk. pl. der *o*-stämme *takùs*, geschwunden aber ist es im suffix des dat. pl. *-ms*, alit. *-mus* (hier ist *u* aus urlit. *an* entstanden, wie pr. *-mans* zeigt). Auch nasalirt gewesene vokale schwinden gelegentlich, namentlich in adverbialen verbindungen, z. b. *vẽna kart* für *vẽna kartã* einmal; *vẽna sijk* für *vẽna sijkĩ* einmal. Diphthonge sind geschwunden im dat. sg. der personalpronomina und in mehreren adverbialia, z. b. *mãn* für *mãnei* mir, *tãv* für *tãvei* dir, *sãv* für *sãvei* sich; *vẽik* neben *vẽikiai* bald; superlativadverbialia auf *-iãus* neben *-iãusiai*, z. b. *geriãus* neben *geriãusiai* am besten; *dẽl* neben *dẽliai* wegen; stets schwindet in der heutigen sprache *-ui* im dat. sg. masc. der pronomina und adjektiva, z. b. *tãm*, *gerãm*, ja, hier und im dat. sg. des personalpronomens der 1. person kann sogar noch der nasal schwinden, z. b. *mã*, *tã*, *gerã* (best. *gerã-jam*). Kommt nach abfall eines vokals *j* in den auslaut zu stehn, so schwindet es stets, z. b. lok. sg. *rañko* aus *rañkoj* neben *rañkoje*. Beispiele für abfall sonstiger konsonanten sind

dá neben *dár* noch, *nór* und daraus weiter *nó* wenigstens, etwa aus dem oben genannten *nórs*, *nóris*; komparativadverbia auf *-iau* neben *-iaus*, z. b. *geriaũ* neben *geriaũs* besser (hier liegt wol kein rein lautlich zu erklärender abfall des *-s* vor, sondern eher analogiebildungen nach *tũjaũ* neben *tũjaũs* sogleich und andern adverbia mit angefügtem *jau*, *jaus*). Ob die genitive *manẽ*, *tavẽ*, *savẽ*, wie Schleicher (gramm. 79) annimmt, wirklich *-s* verloren hat, ist zweifelhaft.

Formenlehre.

I. Deklination.

Vgl. Leskien, Die Declination im Slavisch-Litauischen und Germanischen. Leipzig 1876; Brückner, Zur Lehre von den sprachlichen Neubildungen im Litauischen (Archiv III, 233 ff., IV, 1 ff.).

§ 71. Allgemeine bemerkungen.

Das litauische unterscheidet gleich den übrigen idg. sprachen eine nominale und eine pronominale deklination. Ersterer folgen die substantiva, letzterer die pronomina, adjektiva und partizipia (bis auf wenige reste nominaler flexion). Die zahl der genera ist im litauischen auf zwei, maskulinum und femininum, beschränkt; das neutrum findet sich nur noch beim pronomen, im preussischen aber auch noch beim nomen. Numeri gibt es im litauischen drei: singular, dual und plural, kasus sieben, nominativ, akkusativ, vokativ, lokativ, dativ, instrumental, genitiv; im plural sind nominativ und vokativ schon in idg. zeit in eine form zusammengefallen. Der dual hat von alters her nur drei kasusformen: eine für nominativ, akkusativ, vokativ, eine für dativ, instrumental, eine für genitiv, lokativ; im litauischen ist letztere verloren und wird ersetzt durch den genitiv pluralis, dialektisch auch durch eine form auf *-ms-* (Geitler 55 f.; Kurschat §§ 912, 912 a, 1044); die beiden andern formen sind hingegen erhalten.

A. Nominale deklination.

§ 72. Nominalstämme.

Das litauische unterscheidet folgende nominalstämme:
1. *ā*-stämme (*ā*-, *jā*-, *ijā*-stämme), 2. *i*-stämme, 3. *u*-stämme,
4. *o*-stämme (*o*-, *jo*-, *ijo*-stämme), 5. konsonantische stämme.

§ 73. Betonung der substantiva (vgl. Masing, die Hauptformen des serbisch-chorwatischen Accents. St.-Petersburg 1876, s. 7 ff.).

Der ton der litauischen nomina ist entweder unbeweglich oder beweglich, im letzteren fall findet der wechsel aber nur zwischen zwei silben statt, von denen die eine immer die endsilbe sein muss. Für die betonung der nomina lässt sich im allgemeinen folgendes feststellen:

1. Gewisse kasus haben den ton nie auf der endsilbe; dahin gehören der dat. und akk. sg. aller nominalstämme; dazu kommen noch bei den verschiedenen nominalstämmen verschiedene andre kasus.

2. Andre kasus können den ton auf der endsilbe haben oder nicht, und zwar zerfallen diese in zwei gruppen:

a) die gruppe des akk. pl., zu der ausser dem akk. pl. bei allen nominalstämmen der nom.-akk.-vok. dual. gehört;

b) die gruppe des dat. pl., zu der ausser dem dat. pl. bei allen nominalstämmen der lok., instr., gen. pl. und der dat.-instr. dual. gehören.

Demgemäss lassen sich vier betonungsschemata unterscheiden:

a) der ton liegt sowol im akk. pl. als auch im dat. pl. auf der endsilbe (schema 1);

β) der ton liegt nur im akk. pl. auf der endsilbe (schema 2);

γ) der ton liegt nur im dat. pl. auf der endsilbe (schema 3);

δ) der ton liegt weder im akk. pl. noch im dat. pl. auf der endsilbe, d. h. die hierher gehörigen wörter haben, da die kasus der gruppe 1 nie den ton auf der endsilbe tragen, unveränderlichen ton (schema 4).

Anm. Unter akk. pl. und dat. pl. sind hier auch die zu jedem dieser kasus gehörenden kasus miteinbegriffen.

3. Bei allen zweisilbigen nomina ist, sobald der ton im a. pl. auf der endung ruht (schema 1 und 2), die stammsilbe geschleift, sobald aber der ton im a. pl. nicht auf der endung ruht (schema 3 und 4), die stammsilbe gestossen. Daraus folgt die regel: zweisilbige nomina mit geschleifter stammsilbe

folgen stets dem schema 1 oder 2, zweisilbige nomina mit gestossener stammsilbe folgen stets dem schema 3 oder 4.

Was sonst noch über die betonung der substantiva zu bemerken ist, wird bei den einzelnen nominalstämmen erwähnt werden.

1. Die $\bar{a}$ -stämme.

§ 74. Vorbemerkung.

Die hierher gehörenden wörter, sämtlich feminina, sind der besseren übersicht wegen zu scheiden in: a) reine $\bar{a}$ -stämme, d. h. solche, die vor dem $\bar{a}$ kein j oder keinen j -haltigen konsonanten haben; b) $j\bar{a}$ -stämme; c) $ij\bar{a}$ -stämme.

a) Reine $\bar{a}$ -stämme.

§ 75. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *mergà* (schema 1) mädchen, *rankà* (schema 2) hand, *galvà* (schema 3) kopf, *lèpa* (schema 4) linde.

	1	2	3	4
sg. n.	<i>mergà</i>	<i>rankà</i>	<i>galvà</i>	<i>lèpa</i>
a.	<i>meṛgaḡ</i>	<i>raṅkaḡ</i>	<i>gálvaḡ</i>	<i>lèpaḡ</i>
v.	<i>mergà</i>	<i>rankà</i>	<i>galvà</i>	<i>lèpa</i>
l.	<i>mergojè</i>	<i>raṅkojè</i>	<i>galvojè</i>	<i>lèpoje</i>
d.	<i>meṛgai</i>	<i>raṅkai</i>	<i>gálvai</i>	<i>lèpai</i>
i.	<i>mergà</i>	<i>rankà</i>	<i>gálva</i>	<i>lèpa</i>
g.	<i>mergōs</i>	<i>raṅkos</i>	<i>galvōs</i>	<i>lèpos</i>
pl. n.	<i>meṛgos</i>	<i>raṅkos</i>	<i>gálvos</i>	<i>lèpos</i>
a.	<i>mergàs</i>	<i>rankàs</i>	<i>gálvas</i>	<i>lèpas</i>
l.	<i>mergosè</i>	<i>raṅkose</i>	<i>galvosè</i>	<i>lèpose</i>
d.	<i>mergóm̄s</i>	<i>raṅkoms</i>	<i>galvóm̄s</i>	<i>lèpom̄s</i>
i.	<i>mergom̄is</i>	<i>raṅkom̄is</i>	<i>galvom̄is</i>	<i>lèpom̄is</i>
g.	<i>mergũ</i>	<i>raṅkũ</i>	<i>galvũ</i>	<i>lèpũ</i>
dual. n.-a.-v.	<i>mergì</i>	<i>rankì</i>	<i>gálvi</i>	<i>lèpi</i>
d.	<i>mergóm̄</i>	<i>raṅkom̄</i>	<i>galvóm̄</i>	<i>lèpom̄</i>
i.	<i>mergóm̄.</i>	<i>raṅkom̄.</i>	<i>galvóm̄.</i>	<i>lèpom̄.</i>

§ 76. Betonung.

Zur gruppe des dat., akk. sg. gehört hier ausser diesen beiden kasus noch der nom. pl., zur gruppe des

akk. pl. ausser diesem und dem nom.-akk.-vok. dual. noch der instr. sg., zur gruppe des dat. pl. ausser diesem, dem lok., instr., gen. pl. und dem dat.-instr. dual. noch der nom., vok., lok., gen. sg.; dabei ist aber zu bemerken, dass der nom. sg. nur dann unbetonte endsilbe hat, wenn der ton unbeweglich ist (schema 4, *lěpa*), bei beweglichem ton aber immer betonte endsilbe hat; daher *rankà* (schema 2). Über das von Kurschat verkannte schema 3 vgl. Masing aao. 11 ff.

Für die mehrsilbigen *ā*-stämme lassen sich folgende regeln aufstellen:

1. Ein wechsel des tons findet nur dann statt, wenn der ton im n. sing. auf der endung steht, und zwar

a) der ton wechselt zwischen der end- und der vorletzten silbe und richtet sich dann nach dem schema 2, z. b. *ganyklà* weide, g. sg. *ganyklos*;

b) der ton wechselt zwischen der end- und der drittletzten silbe und richtet sich dann nach dem schema 3, wobei zu beachten ist, dass (gegen das schema) die stammsilbe in den weitaus meisten fällen geschleiften ton hat, z. b. *pabaigà* beendigung: i. sg. *pābaiga*; nur wenige wörter haben den zu erwartenden gestossenen ton, z. b. *dovanà* gabe: i. sg. *dōvana*, *ūdegà* schwanz: i. sg. *ūdega*; *sászlavos* (pl. tant.) kehricht.

2. Ruht der ton im n. sg. nicht auf der endung, so findet kein wechsel statt, z. b. *pelēda* eule, *rāgana* hexe.

Anm. Die mehrsilbigen wörter auf *-ija* folgen dem schema 2, sind aber im nom. sg., abweichend von den zweisilbigen, barytona, z. b. *lapija* laubwerk.

§ 77. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-a* ist aus urlit. *-ā* gekürzt (*geróji*) und geht zurück auf idg. *-ā* (vgl. abulg. *raġa*, griech. *ζώρα*).

Akk. Die endung *-a* hat auslautenden nasal gehabt (*gērāja*, altlit. *algan* [Bezzenger 123], ostlit. *algu* [Kurschat § 600], pr. *gennan*, lett. *rūku*) und geht auf idg. *-ām* zurück (vgl. abulg. *raġa*, griech. *ζώραν*).

Vok. Das auslautende *-a* kann = idg. *-a* sein (vgl. abulg.

ženo, aind. *ám̃ba*, griech. *ῥύμφο*). Es kann aber auch = idg. *-ā* sein, hier also der vokativisch gebrauchte nominativ vorliegen, wie bei den *ijā*-stämmen (§ 83). Die formen wie *mó-tyn* mutter sind wol als echte vokative aufzufassen (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 382 anm.).

Anm. Über die vokative wie *Jónai*, *tévai*, in denen Leskien (dekl. 76) und Bezenberger 122 entsprechungen der indischen und eranischen vokative auf ar. *-ai* (aind. *séne*, av. *haēnē*) sehen, vgl. Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 381 f. anm. und Bezenberger, Bezz. beitr. XV, 298 f. Anders Brückner (archiv III, 276).

Lok. In der gewöhnlichen sprache fällt das auslautende *e* ab und eben so das dann in den auslaut tretende *j*, also *rañ-koje*, *rañkoj*, *rañko*. Die endung *-oje* ist = urlit. *-āi* (= idg. *āi* = abulg. *-ě*) + *e* aus urlit. **en* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 385 f.). Andre erklärungen bei Leskien (dekl. 43, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 96 f.), Bezenberger 135, Osthoff (MU. II, 28) und Brugmann (grdr. II, 520, 619).

Dat. Das *-ai* geht auf idg. *-āi* zurück (vgl. abulg. *račē*, griech. *χόρα*).

Instr. Das *-a* ist, wie dialektische formen (Baranowski bei Geitler 56, Kursehat § 601), die zusammengesetzte adjektivflexion (*gerá-ja*) und lettische, in instrumentalischer bedeutung gebrauchte formen auf *-u* (Bielenstein II, 22 f.) zeigen, nicht aus *-ā* = idg. *-ā* entstanden (Leskien, dekl. 71), sondern aus *ā* + nas., und zwar aus idg. *-ān* (Mahlow 70 ff.). Anders Leskien (ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 96) und Brugmann (grdr. II, 630 f.). Dialektisch begegnende formen auf *-umi* (Mikuckij; vgl. beitr. I, 240 f.) sind neubildungen nach den *o*-stämmen.

Gen. Die endung *-os* ist gleich idg. *-ās* (vgl. griech. *ζώρας*, lat. (*pater*) *familiās*, got. *gibos*). Die bei Bezenberger 129 f. angeführten und besprochenen formen auf *-as* beruhen, wie das lett. *-as* zeigt, nicht auf älterem *-ans*, sondern auf schreib-, bez. druckfehlern.

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-os* entspricht der endung idg. *-ās* (vgl. aind. *sénās*, av. *haēnā*, umbr. *urtas*, *juvengar*, osk. *scriftas*, air. *tuatha*, got. *gibos*).

Akk. Die idg. endung *-ās* aus **-āns* (aind. *sénās*, av. *haēnā*, got. *gibos*) ist erhalten im lettischen: *rūkas* aus *-ās*, in

rankos-nà und im lok. pl. *rañkose* = *rankos (akk. pl.) + *en (= idg. *en*); lit. *-as* hingegen hat einen nasal noch im sonderleben des litauischen gehabt, wie alit. *pirmans-es* u. a. (Bezenberger 155) und die zusammengesetzte adjektivflexion (*gerás-ias* gegenüber dem nom. pl. *gėrosios*) zeigen, geht also zunächst auf *-ans* zurück, das aus **-āns* entstanden ist (§ 61); **-āns* hat das *n* von den übrigen stämmen entlehnt, wie abulg.

raŋky, griech. *χόγας*, umbr. *vitlaf*, osk. *viass* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 337 ff.). Andre erklärungen bei Leskien (dekl. 105), Brückner (archiv III, 295 f. anm.) und Brugmann (grdr. II, 675).

Lok. Das suffix des lok. pl. ist bei allen stämmen idg. *-su* (vgl. aind. *-su*, *-shu*, av. *-hǎ*, *-šǎ*, abulg. *-chz*). Diese endung erscheint auch im altlitauischen, z. b. *namasu*, *dienosu* u. a. (Bezenberger 146); daneben aber begegnet fast gleichzeitig die heutige endung *-se* (das *a* in dem neben *-se* vorkommenden *-sa* ist nur mangelhafte bezeichnung des offenen *e*, eben so wie *ea* in *-sea*; vgl. auch Brugmann, grdr. II, 701). Das ältere lettische hat *-su* = lit. *-su* und *-si* (Bielenstein II, 24); letzteres lässt sich mit lit. *-se* (dial. *-si*; Kurschat § 534) auf **-sen* zurückführen. Das auslautende *-e* wird in der gewöhnlichen sprache in der regel abgeworfen. Bei den *ā*-stämmen endet der lok. pl. auf *-ose*, altlitauisch noch *-osu* = idg. *-āsu*. Dass das urlit. *-sen* als *-s* + *en* aufzufassen und der lok. pl. auf *-se* als akk. pl. + *en* (vgl. oben lok. sg. *-oje* aus idg. *-āi* + *en*) zu erklären ist, zeigt der lok. pl. der *o*-stämmen (Mahlow 124 f.). Andre erklärungsversuche bei Fortunatov (beitr. VIII, 115 ff.), Leskien (dekl. 105 f.), Bezenberger 144 ff., Brückner (archiv III 279, 296 ff.), Osthoff (MU. II, 7 ff., 21 f., 27 ff.), Brugmann (grdr. II, 699 ff.).

Dat. Alle stämme haben im dat. pl. im altindischen das suffix *-bhyas*, wozu av. *-bjō*, lat. *-bus*, osk. *-fs*, *-ss*, umbr. *-s*, gall. *-bo* stimmen. Dem idg. *bh* des dat. pl. und eben so dem des instr. pl. steht im litauischen, slavischen und germanischen *m* gegenüber. Die versuche, dies *m* auf idg. *bh* zurückzuführen (Paul, PBr. I, 201; Leskien, dekl. 100 f.; Zimmer, archiv II, 339) sind jetzt aufgegeben. Vielmehr ist idg. *m* von haus aus berechtigt im suffix *-mi* des pronominalen instr. sg., von wo aus es im litu-slavischen und germanischen

in den dat. und instr. pl. gedrungen ist (Sievers bei Paul, PBr. IV, 391; Bartholomae, handb. 68 anm. 1; Osthoff bei Brugmann, Techmer's ztschr. I, 241 f.; Henry, mém. soc. lingu. VI, 102 ff.; Strachan, Bezz. beitr. XIV, 174 f.; Brugmann, grdr. II, 626 f.; Hirt IF. V, 251 ff.). Andre erklärungen des *m* haben Bergaigne (mém. soc. lingu. II, 213 ff.) und Bechtel (afda. III, 234) versucht.

Das suffix des dat. pl. lautet im preussischen *-mans*, dazu stimmt alit. *-mus*, woraus weiter *-ms* geworden ist (Smith, de locis II, 61 f.; Joh. Schmidt, beitr. IV, 268 ff.; Leskien, dekl. 99 ff.; ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 101 f.; Bezenberger 142); anders Osthoff (MU. II, 31 f.) und Brugmann (grdr. II, 710). Das suffix *-ms* tritt bei allen vokalisch auslautenden stämmen unmittelbar an den stamm: daher *rañko-ms*.

Instr. Das suffix ist *-mis* (alit. *-meis*, Bezenberger 125, 141, ist wol nur schreibfehler oder hat sein *ei* durch schreiberwillkür von *akmeneis* u. dgl. erhalten) und lässt sich mit slav. *-mi* auf litu-slav. **-mīs* (vgl. av. *-bīs*) zurückführen (Leskien, archiv V, 190); daneben kommt dialektisch auch *-mi* vor (LB. 297; Brugmann, grdr. II, 715). In der gewöhnlichen sprache wird *-mis* in der regel zu *-ms*. Bei den *ā*-stämmen ist, wie auch bei den *i*- und *u*-stämmen, *-mis* einfach an den stamm getreten: *rañko-mis*.

Gen. Der gen. pl. hat bei allen stämmen die endung *ā-*, dial. *ā̄*, *-un* (Kursehat §§ 530, 604; LB. 298), pr. *-an*, *-un*, und lässt sich auf idg. *-ōm* zurückführen (verf., ztschr. XXXII, 114 f.; Streitberg, IF. I, 264 f., II, 427 ff., zum teil wesentlich anders). Über das suffix des gen. pl. überhaupt vgl. Schleichér, ztschr. XI, 319 f.; Osthoff, MU. I, 207 ff.; Leskien, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 102 ff.; Brugmann, grdr. II, 688 f.

Die idg. endung des gen. pl. der *ā*-stämme lässt sich nicht mit sicherheit erschliessen; nach Osthoff (MU. II, 126) ist sie *-ām*. Ist das richtig, so ist *-ū* in *rañkū* von den *o*-stämmen übertragen. Über einen vermeintlichen rest eines gen. pl. auf *-osu* = idg. *-āsōm* (aind. *tāsām*, griech. *τάσων*, lat. *istārum*) s. die pronominale deklination (§ 131).

III. Die kasus des duals.

Nom.-akk.-vok. Das *-i* in *ranki* ist aus *-ë* verkürzt (*gerë-ji-dvi*) und geht auf vorlit. *-ai* aus *-a + ī* = idg. *-a + ie*

(vgl. griech. $\tau\acute{\iota}\mu\acute{\alpha}$ aus $*\tau\acute{\iota}\mu\alpha\epsilon$, aind. *séne* aus $*sena + \bar{i}$) zurück. Anders Brugmann (ztschr. XXVII, 199 ff., grdr. II, 643).

Dat.-instr. Das suffix *-m* steht für $*-ma$, aus $*-mo$ = abulg. *-ma* (vgl. av. *-bja*; Bartholomae, handb. 68; Leskien, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 100 f.; Brugmann, grdr. II, 639, 649). Dies *-m* tritt einfach an den stamm. Die *ā*-stämme gehn daher auf *-om* aus: *rañkom*. Nach Kutschat hat die form bei betonter endung als dativ gestossenen, als instrumental geschleiften ton; das ist aber wol nichts ursprüngliches.

b) *jā*-stämme.

§ 78. Vorbemerkung.

Die *jā*-stämme unterscheiden sich von den reinen *ā*-stämmen in der flexion nicht; es sind nur die lautgesetzlichen veränderungen zu beachten, die durch das *j* hervorgerufen werden (§ 63, 1), und ferner, dass nach dem (erhaltenen oder mit dem vorhergehenden konsonanten verschmolzenen) *j a* wie *e*, *ai* wie *ei* zu sprechen ist. Daher führe ich nicht alle vier betontungsschemata durch.

§ 79. Paradigmata.

Als paradigmata wähle ich je ein wort, wo *j* nach einem konsonanten, bez. nach einem vokal steht: *valdžà* (schema 1) regierung; *kója* (schema 4) fuss.

sg. n.	<i>valdžà</i>	<i>kója</i>
a.	<i>valdžà</i>	<i>kója</i>
v.	<i>valdžà</i>	<i>kója</i>
l.	<i>valdžojè</i>	<i>kójoje</i>
d.	<i>valdžai</i>	<i>kójai</i>
i.	<i>valdžà</i>	<i>kója</i>
g.	<i>valdžōs</i>	<i>kójōs</i>
pl. n.	<i>valdžōs</i>	<i>kójōs</i>
a.	<i>valdžàs</i>	<i>kójās</i>
l.	<i>valdžosè</i>	<i>kójose</i>
d.	<i>valdžóms</i>	<i>kójōms</i>
i.	<i>valdžōmìs</i>	<i>kójōmìs</i>
g.	<i>valdžū</i>	<i>kójū</i>
dual. n.-a.-v.	<i>valdžì</i>	<i>kójì</i>
d.	<i>valdžóm</i>	<i>kójōm</i>
i.	<i>valdžōm.</i>	<i>kójōm.</i>

Zu bemerken ist hier nur, dass man im n.-a.-v. dual. *valdì (§ 63, 1) erwartet; in *valdžì* ist *dž* aus den übrigen kasus übertragen.

Hierher gehören auch die drei wörter *martì* braut, *patì* eheweib, *věsznì* weiblicher gast. Sie weichen nur im n. sg. ab, indem sie *-i* aus *-ī* = slav. *-i*, aind. *-ī*, got. *-i*, griech. *-ia* haben. Von substantiven gibt es nur diese drei; dieselbe endung *-i* haben aber die movirten adjektivischen *u*-stämme (z. b. *saldì*), die part. praes. act. (z. b. *vežanti*), perf. act. (z. b. *věžusi*) und mehrere pronomina, wie *žì* sie, *sžì* diese u. a. (Joh. Schmidt, verwandtschaftsverh. 6; Leskien, dekl. 9 ff.).

c) *ijā*-stämme.

§ 80. Vorbemerkung.

Die *ijā*-stämme flektiren genau so wie die reinen *ā*-stämme; ein unterschied tritt nur in so fern zu tage, als die § 63, 2 dargelegten lautlichen veränderungen eintreten: *-ijo* wird *-é*-, *-ijai* wird *-ei*-, *-ijū* wird *-jū* (vgl. auch verf., lit. prät. 182 f.). Anders werden diese stämme von Brugmann (grdr. II, 313 f.) und Leskien (nomina 264) beurteilt.

§ 81. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *žolè* (schema 1) kraut, *szveñtè* (schema 2) fest, *gěsmě* (schema 3) lied, *kárvé* (schema 4) kuh.

	1	2	3	4
sg. n.	<i>žolè</i>	<i>szveñtè</i>	<i>gěsmě</i>	<i>kárvé</i>
a.	<i>žolę</i>	<i>szveñtę</i>	<i>gěsmę</i>	<i>kárvę</i>
v.	<i>žolě</i>	<i>szveñtè</i>	<i>gěsmě</i>	<i>kárvé</i>
l.	<i>žolějè</i>	<i>szveñtéje</i>	<i>gěsmějè</i>	<i>kárvéje</i>
d.	<i>žolei</i>	<i>szveñtei</i>	<i>gěsmei</i>	<i>kárvēi</i>
i.	<i>žolè</i>	<i>szventè</i>	<i>gěsme</i>	<i>kárvē</i>
g.	<i>žolès</i>	<i>szveñtès</i>	<i>gěsměs</i>	<i>kárvēs</i>
pl. n.	<i>žolès</i>	<i>szveñtès</i>	<i>gěsmės</i>	<i>kárvēs</i>
a.	<i>žolès</i>	<i>szventès</i>	<i>gěsmes</i>	<i>kárvēs</i>
l.	<i>žolèsè</i>	<i>szveñtése</i>	<i>gěsmēsè</i>	<i>kárvēse</i>
d.	<i>žolémis</i>	<i>szveñtémis</i>	<i>gěsmémis</i>	<i>kárvémis</i>
i.	<i>žolémis</i>	<i>szveñtémis</i>	<i>gěsmémis</i>	<i>kárvémis</i>
g.	<i>žoliū</i>	<i>szveñczū</i>	<i>gěsmiū</i>	<i>kárvīū</i>

dual. n.-a.v.	<i>žoli</i>	<i>szventi</i>	<i>gěsmi</i>	<i>kárci</i>
d.	<i>žolém</i>	<i>szveñtém</i>	<i>gěsmém</i>	<i>kárvém</i>
i.	<i>žolěm.</i>	<i>szveñtém.</i>	<i>gěsměm.</i>	<i>kárvém.</i>

§ 82. Betonung.

Die betonung weicht nur darin von der der reinen *a*- und *jā*-stämme ab, dass die dem schema 2 folgenden wörter im n. sg. die bei diesem schema zu erwartende betonung der stammsilbe zeigen: *szveñtė* gegenüber *rankà*, *pūsczà*. Dem schema 3 folgen nur *gěsmė* und *žmónės* (pl. tant.) menschen; Kurschat hat auch hier dies schema verkannt (Masing aao. 13 ff.). Für die mehrsilbigen *ijā*-stämme gelten folgende regeln:

1. Hat im n. sg. die endsilbe den ton oder hat die vorletzte silbe geschleiften ton, so findet tonwechsel statt, und zwar:

a) ruht der ton im n. sg. auf der endsilbe, so wechselt er zwischen der end- und der drittletzten silbe und richtet sich nach dem schema 3 (Masing aao. 14 f.), wobei wie bei fast allen mehrsilbigen *a*-stämmen die stammsilbe überall geschleiften ton hat, wo ihre natur es zulässt, z. b. *kirmėlė* wurm, a. pl. *kirmėles*, aber *giminė* familie, a. pl. *gimines*; *dedervinė* hautflechte, das einzige viersilbige wort auf *-ė*, zieht den ton auf die erste silbe zurück, z. b. a. sg. *dėdervinė*;

b) ruht der geschleifte ton im n. sg. auf der vorletzten silbe, so wechselt er nach dem schema 2, z. b. *nevālė* zwang, i. sg. *nevalė*.

2. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den gestossenen ton oder liegt der ton im n. sg. noch weiter zurück, so findet kein tonwechsel statt, z. b. *malónė* gnade, *kaĩmenė* heerde, *pādarynė* ackergerät.

§ 83. Bemerkungen zu den kasus.

Wir haben hier nur den n. sg. und den v. sg. zu besprechen; alle übrigen kasus geben keine veranlassung zu bemerkungen.

Nom. sg. Die endung weicht in ihrem geschleiften ton von der der reinen *a*- und *jā*-stämme ab und daher ist die alte länge erhalten, ohne dass bis jetzt eine befriedigende er-

klärung für die geschleifte tonqualität gefunden ist. Erklärungsversuche bei Brugmann (grdr. II, 527) und Streitberg (IF. I, 270, 295).

Vok. sg. Die form auf *-é* ist der vokativisch gebrauchte n. sg.; alte vokative sind formen wie *māmut*, *sēsut* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 382 anm.).

§ 84. Vermischung der *ijā*-stämme mit den *jā*-stämmen.

Da im g. pl. und zum teil auch im n.-a.-v. dual. die *ijā*-stämme mit den *jā*-stämmen lautgesetzlich zusammenfallen und im a. sg., i. sg. und a. pl. beide stammklassen nicht zu unterscheiden sind, weil hier das *e* der *ijā*-stämme mit dem *ja* der *jā*-stämme in der aussprache zusammenfällt, findet mehrfach schwanken zwischen beiden stammklassen statt, z. b. *vâlê* neben *valià* wille; *avêtê* himbeere hat im plural neben *avêtês* auch *avêczos*.

2. Die *i*-stämme.

§ 85. Vorbemerkung.

Die *i*-stämme sind fast sämtlich feminina; die maskulina, die die neigung zeigen, in die flexion der *ijo*-stämme überzugehen, sind ganz vereinzelt: z. b. *gentis* verwandter, *krósnis* ofen, *věszpats* herr, *vagis* dieb, das slav. lehnwort *smertis* tod. Die wörter, die als *i*-stämme flektiren, sind teils alte *i*-, teils alte konsonantische stämme; letztere flektiren entweder ganz wie alte *i*-stämme oder haben neben dieser flexion auch reste der konsonantischen flexion erhalten; namentlich im g. pl., aber auch im g. sg. finden sich reste der alten flexion, die weiter unten (§ 118) verzeichnet werden sollen. Ganz in die flexion der *i*-stämme übergegangen sind die ursprünglich einsilbigen neutra *akis* auge, *ausis* ohr, *szirdis* herz, *naktis* nacht (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 17; pluralbild. 251 ff.). Der stamm-
auslaut der *i*-stämme wechselte in der idg. ursprache zwischen *i*, *ei*, *oi* und *ēi*.

§ 86. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *avis* (schema 1) schaf, *smertis* (schema 2) tod, *szirdis* (schema 3) herz, *nosis* (schema 4) nase.

	1	2	3	4
sg. n.	<i>avìs</i>	<i>smeřtis</i>	<i>szirdìs</i>	<i>nósis</i>
a.	<i>āvī</i>	<i>smeřtī</i>	<i>szirdī</i>	<i>nósi</i>
v.	<i>avē</i>	<i>smeřtē</i>	<i>szirdē</i>	<i>nósē</i>
l.	<i>avyjè</i>	<i>smeřtyje</i>	<i>szirdyjè</i>	<i>nósyje</i>
d.	[<i>āviai</i>]	[<i>smeřczui</i>]	[<i>szirdžai</i>]	[<i>nósi ai</i>]
i.	<i>avimì</i>	<i>smeřtimi</i>	<i>szirdimì</i>	<i>nósimi</i>
g.	<i>avēs</i>	<i>smeřtēs</i>	<i>szirdēs</i>	<i>nósēs</i>
pl. n.	<i>āvys</i>	<i>smeřtys</i>	<i>szirdys</i>	<i>nósys</i>
a.	<i>avìs</i>	<i>smertìs</i>	<i>szirdìs</i>	<i>nósis</i>
l.	<i>avysè</i>	<i>smeřtyse</i>	<i>szirdysè</i>	<i>nósyse</i>
d.	<i>avìms</i>	<i>smeřtìms</i>	<i>szirdìms</i>	<i>nósimms</i>
i.	<i>avimìs</i>	<i>smeřtimìs</i>	<i>szirdimìs</i>	<i>nósimìs</i>
g.	<i>aviũ</i>	<i>smeřczũ</i>	<i>szirdžũ</i>	<i>nósiũ</i>
dual. n.-a.-v.	<i>avì</i>	[<i>smerczũ</i>]	<i>szirdi</i>	<i>nósi</i>
d.	<i>avim</i>	<i>smeřtim</i>	<i>szirdim</i>	<i>nósim</i>
i.	<i>avim̃.</i>	<i>smeřtim̃.</i>	<i>szirdim̃.</i>	<i>nósim̃.</i>

Anm. Die in [ ] eingeschlossenen formen sind nicht die bei einem *i*-stamm zu erwartenden formen.

§ 87. Betonung.

Zur gruppe des dat., akk. sg. gehört hier noch der nom. pl., zur gruppe des akk. pl. ausser diesem und dem nom.-akk.-v. dual. weiter kein kasus, zur gruppe des dat. pl. ausser diesem, dem lok., instr., gen. pl. und dem dat.-instr. dual. noch der nom., vok., lok., instr., gen. sg. Das schema 2 fehlt bei Kurseschat, der als akk. pl. *smeřtis* angibt; bei der geschleiften stammsilbe erwartet man aber *smertis* (§ 73, 3), wozu die nebenform *smerczũs* und der instr. sg. *smerczũ* stimmen. Da bei diesem wort der plural nicht gerade häufig ist und ein anderer dem schema 2 folgender *i*-stamm sich nicht finden lässt (vielleicht noch *piũtis* neben *piũtis* ernte), darf man an Kurseschat's akk. pl. *smeřtis* doch wol anstoss nehmen und dies wort dem schema 2 zuweisen, zu dem es sonst genau stimmt. Von den mehrsilbigen wörtern haben nur diejenigen beweglichen ton, die im n. sg. den ton auf der endsilbe haben, und zwar gehn diese wörter nach dem schema 3, wobei der ton, wenn er die endsilbe verlässt, auf die dritt-

letzte silbe übergeht, z. b. *atmintis* erinnerung, a. sg. *āt-minti*. Wenn die *i*-stämme die flexion der *ijo-* (*jo-*) oder *ijā-* (*jā-*)stämme annehmen, richtet sich die betonung nach den für diese stämme geltenden regeln; z. b. i. sg. *szirdimì* (gruppe des d. pl.), aber *szirdža* (gruppe des a. pl.), *smeřtimi*, aber *smercžù*.

§ 88. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-is* ist = idg. *-is* (vgl. aind. *agnis*, griech. *ἄγης*, lat. *ignis*).

Akk. Die endung *-i* ist = idg. *-im* (vgl. aind. *agnim*, lat. *sitim*).

Vok. Die endung *-ë* ist = idg. *-oi* oder *-ei* (vgl. aind. *agne*).

Lok. Die formen auf *-yje* sind analogiebildungen nach dem *-oje* der *ā*-stämme (Leskien, dekl. 45). Die idg. endung ist *-ë* aus älterem *-ëi* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 287 ff.) und ist erhalten in *szalë* zur seite und in den infinitiven auf *-te*, in denen Leskien (nomina 554) einen i. sg. sehen will. Formen wie *szirdë(j)* (Kurschat § 663) können mit Joh. Schmidt als alte lokative auf idg. *-ë* erklärt werden, die vor der verkürzung des *-ë* zu *-e* das *-je* angefügt haben; es können aber auch analogiebildungen nach den *ijā*-stämmen sein. Einen i. sg. auf idg. *-ëi* (mit erhaltenem *-i*) nehmen Mahlow 54, Bremer (PBr. XI, 41), Meringer (Bezz. beitr. XVI, 224 ff.), Streitberg (kompar. 25, IF. I, 270 f.), Brugmann (grdr. II, 611 ff.) und Hirt (IF. I, 27 f.) an und Brugmann, Hirt und Streitberg sehen diese form in dem *-ti* (*-të-s*) des infinitivs; gegen idg. *-ëi* vgl. aber verf., zeitschr. XXXI, 481 anm., XXXII, 151.

Dat. Die form *āviai* ist analogiebildung nach den *jā*-stämmen (Schleicher, komp. ⁴ 556); entsprechend *smeřczui* analogiebildung nach den *jo*-stämmen. Die idg. endung dieses kasus war *-ejai*, daraus nach § 63, 3 *-i* in dem infinitivsuffix *-ti* = aind. *-taye* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361), refl. *-ti-s*, dial. auch *-të-s* (Schleicher, gramm. 314, Kurschat §§ 1148, 1157); *-të* als dialektische nebenform zu *-ti* (Kurschat § 1096) beruht wol darauf, dass wir (wie bei den *o*-stämmen) im d. sg. neben dem gestossenen auch geschleiften ton anzunehmen haben; anders über *-të* Brugmann (grdr. II, 613), Hirt (IF. I, 28)

und Streitberg (IF. I, 271). Eine form auf idg. $-i$ (ved. *ūtī*, av. *fra-mrūiti*, abulg. *gosti*) sieht Brugmann (grdr. II, 602, 604) in alit. *věszpatij*, $-ii$, $-iy$ u. a. (Bezenberger 127), Joh. Schmidt (ztschr. XXVII, 288 ann.) in den bei Kurschat § 660 angeführten dialektischen formen auf $-ii$, $-i$; anders erklärt diese formen Bezenberger 128.

Ann. Das bei Brugmann (grdr. II, 602) herangezogene lett. *sirdī* ist = lit. *szirdyjė*, also l. sg.

Instr. Die i - und u -stämme haben im i. sg. das suff. $-mi$ = abulg. $-mv$ (über dies suffix idg. $-mi$ vgl. die oben [§ 77 zum d. pl.] verzeichnete literatur); anders Bezenberger 125. Das suffix $-mi$ tritt an den stamm auf $-i$ einfach an: *avi-mi* (vgl. abulg. *patmv*). Neben dieser form finden sich dialektisch nebenformen nach analogie der $jā$ -stämme (Kurschat § 660): *szirdža*, auch *szirde* (wie von einem $ijā$ -stamm); entsprechend *smerczū* nach den jo -stämmen. Formen auf vorlit. $-i$ (ved. *matī*, av. *azi*) sehen Joh. Schmidt (ztschr. XXVII, 288) und Brugmann (grdr. II, 633) in den dialektischen formen auf $-i$: *szirdi*, *akī* (Kurschat § 662); diese können aber auch analogiebildungen nach den $ijā$ -stämmen sein, also $-i$ aus $-e = -(ij)α$ (vgl. *muni*, *tavi* in denselben dialekten) enthalten. Sicher alte instrumentale auf vorlit. $-i$ sind die bei Bezenberger 124 verzeichneten altlitauischen formen auf $-i$, $-y$; eine andre erklär. gibt Bezenberger 126.

Gen. Die endung $-ēs$ ist = idg. $-ois$ (vgl. got. *anstais*; Leskien, dekl. 27). Bezenberger 131 will in den 129 angeführten formen wie *ugnis*, *smertis* genitive auf idg. $-ijos$ (vgl. griech. *πόλιος*) sehen. Die maskulina gehn im g. sg. häufig in die analogie der jo -stämme über, z. b. *genczo* neben *gentēs* zu *gentis* verwandter.

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung $-ys$ geht nach § 63, 3 auf idg. $-ejes$ zurück (vgl. abulg. *gostvje*, aind. *agnāyas*, griech. *τοεῖς*). Anders Leskien (dekl. 80) und Brugmann (grdr. II, 665).

Akk. Die endung $-is$ ist = idg. $-ins$ (vgl. got. *gastins*); $-is$ aus $*-īs$ infolge des gestossenen tons.

Lok. Die endung $-yse$ ist = $ys + e(n)$ (Mahlow 124). Die idg. endung $-isu$ ist erhalten in alit. *trisu* in drei.

Dat. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

Instr. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

Gen. Die endung *-iū* geht nach § 63, 2 auf idg. *-ijōm* zurück (vgl. lat. *hostium*; Leskien, dekl. 84; Brugmann, grdr. II, 693).

III. Die kasus des duals.

Nom. - akk. - vok. Die endung *-i* ist = vorlit. *-ī* (vgl. aind. *āvī*); *-ī* infolge des gestossenen tons zu *-i* verkürzt.

Dat. - instr. gibt zu einer bemerkung keine veranlassung.

3. Die *u*-stämme.

§ 89. Vorbemerkung.

Die *u*-stämme sind sämtlich maskulina. Alte neutra sind noch im preussischen erhalten: *alu* bier: aisl. *ol*, ags. *ealu* (das entsprechende lit. *alūs* bier ist maskulinum geworden), *meddo* met.: aind. *mādhu*, griech. *μέθυ*, brit. *medu* (das entsprechende lit. *medūs* honig, *midūs* met ist maskulinum geworden; ebenso auch abulg. *medz* und ahd. *metu*) und *pecku* vieh: aind. *pāḥu*, lat. *pecu*, got. *faihu* (das entsprechende alit. *pekus* vieh ist maskulinum geworden); erhalten hat sich das neutrum hingegen bei dem adjektivum, z. b. *saldu* süß. Unter den litauischen *u*-stämmen haben wir zu unterscheiden zwischen reinen *u*-stämmen und *ju*-stämmen; letztere haben nur im singular die flexion der *u*-stämme, im plural und dual nehmen sie die flexion der *jo*-stämme an; doch hat der instr. pl. auch die form der *u*-stämme (Kurschat § 707). Über diese *ju*-stämme vgl. Joh. Schmidt (beitr. IV, 257), Brückner (archiv III, 254) und Leskien (nomina 318, 326 ff.). Der stammauslaut der *u*-stämme wechselte in der idg. ursprache zwischen *u*, *eu*, *ou* und *ōu*.

§ 90. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *dangūs* (schema 1) himmel, *vāsiūs* (schema 2) frucht, *sānūs* (schema 3) sohn, *Jėzus* (schema 4) Jesus.

	1	2	3	4
sg. n.	<i>dangūs</i>	<i>vāsiūs</i>	<i>sānūs</i>	<i>Jėzus</i>
a.	<i>daṅuḡ</i>	<i>vāsiūḡ</i>	<i>sūnuḡ</i>	<i>Jėzuḡ</i>
v.	<i>dangaũ</i>	<i>vāsiaũ</i>	<i>sānaũ</i>	<i>Jėzau</i>
l.	<i>dangūjė</i>	<i>vāsiūjė</i>	<i>sānūjė</i>	<i>Jėzūjė</i>
d.	<i>daṅui</i>	<i>vāsiui</i>	<i>sūnui</i>	<i>Jėzui</i>
i.	<i>dangumi</i>	<i>vāsiuni</i>	<i>sānumi</i>	<i>Jėzumi</i>
g.	<i>dangaūs</i>	<i>vāsiaūs</i>	<i>sānaūs</i>	<i>Jėzaus.</i>

pl. n. <i>dañgūs</i>	[<i>vaĩsiai</i>]	<i>súnūs</i>
a. <i>dangūs</i>	[<i>vaisiūs</i>]	<i>súnus</i>
l. <i>dangūsè</i>	[<i>vaĩsiūse</i>]	<i>sūnūsè</i>
d. <i>dangūms</i>	[<i>vaĩsiam̃s</i>]	<i>sūnūms</i>
i. <i>dangum̃is</i>	[<i>vaĩsiais</i>], auch <i>vaĩ-</i> <i>sium̃is</i>	<i>sūnum̃is</i>
g. <i>dangū</i>	[<i>vaĩsiū</i>]	<i>sūnū</i> .
dual. n.-a.-v. <i>dangū</i>	[<i>vaĩsiū</i>]	<i>sūnu</i>
d. <i>dangūm</i>	[<i>vaĩsiam̃</i>]	<i>sūnūm̃</i>
i. <i>dangum̃.</i>	[<i>vaĩsiam̃</i>].	<i>sūnum̃.</i>

Anm. Die in [ ] gesetzten formen sind nicht die bei einem *u*-stamm zu erwartenden formen.

§ 91. Betonung.

Die kasus verteilen sich auf die drei gruppen genau so wie bei den *i*-stämmen (§ 87); über das schema 3 vgl. Masing aao. 16 f. Die mehrsilbigen *u*-stämme haben nur dann beweglichen ton, wenn sie im n. sg. geschleiften ton auf der vorletzten silbe haben, und zwar folgen sie dem schema 2.

§ 92. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-us* ist = idg. *-us* (vgl. aind. *sūnūs*, griech. *πῆχυς*, lat. *manus*, got. *sunus*). Die bei Beszenberger 121 angeführten formen auf *-aus* beruhen wol auf verwechslung von *u* und *au* (vgl. *-us* statt *-aus* im g. sg. in denselben texten; Bezenberger 129). Die *ju*-stämme haben in den alten denkmälern und dialektisch *-is* (Bezenberger 121; Kur-schat § 696); es ist die form der *ijo*-stämme.

Akk. Die endung *-u* ist = idg. *-um* (vgl. aind. *sūnūm*, lat. *manum*); die *ju*-stämme haben in alten denkmälern *-i* (Bezenberger 124).

Vok. Die endung *-au* ist = idg. *-ou* (vgl. got. *sunau*).

Lok. Die endung *-ūje* ist analogiebildung nach dem *-oje* der *ā*-stämme (Leskien, dekl. 45). Die idg. endung ist *-ōu* (Bezenberger, NGGW. 1885, 161 f.; Meringer, ztschr. f. österr. gymm. XXXIX, 132 ff.; Bezz. beitr. XVI, 226 f.; verf., lit. prät. 35; ztschr. XXXII, 149 ff.; Zubaty, archiv XIV, 151), erhalten in den bei Bezenberger aao. angeführten dialek-

tischen formen auf *-ā*; idg. *-ēu* nehmen an Mahlow 54, Meringer aa. aa. oo.; (*-ēu* neben *-ōu*), Streitberg (kompar. 25, IF. I, 280, z. germ. sprachgesch. 87 ff.), Brugmann (grdr. II, 613), Hirt (IF. I, 227 f.); vgl. auch Kretschmer (ztschr. XXXI, 453).

Dat. Die endung *-ui* geht nach § 64, 2 zurück auf idg. *-ecai* (vgl. aind. *sūnāve*, abulg. *synovi*; Joh. Schmidt, pluralbild. 67); anders Leskien (dekl. 57, nomina 241 ff.) und Brugmann (grdr. II, 605). Daneben pr. *-twei* (in *dātwei* u. a.) wie aind. *krātve*.

Instr. Das suffix *-mi* tritt an den stamm auf *-u*: *sūnu-mi* (vgl. abulg. *synomb*). Die alte Form des i. sg. endet auf vorlit. *ū* (vgl. av. *dāhu*) und kann vorliegen in den bei Bezenberger 125 angeführten altlitauischen und in den dialektischen formen auf *-u*: *žmogu*, *dungū* (Kursehat § 700).

Gen. Die endung *-aus* ist = idg. *-ous* (vgl. got. *sunaus*). Die bei Bezenberger 129 verzeichneten formen auf *-us* beruhen auf verwechslung von *u* und *au* (s. o. beim nom.).

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-ūs* geht nach § 64, 2 zurück auf idg. *-eves* (vgl. griech. *πίχες*, *πίχεις*, aind. *sūnāvas*, abulg. *synove*, got. *sunjus*; Joh. Schmidt, pluralbild. 67); anders Leskien (dekl. 78, nomina 241 ff.) und Brugmann (grdr. II, 666).

Akk. Die endung *-us* ist = idg. *-uns* (vgl. got. *sununs*); *-us* aus **-ūs* infolge des gestossenen tons.

Lok. Die endung *-ūse* ist analogiebildung nach den o-stämmen statt des zu erwartenden **-ūse* = *-ūs + e(n)* (Mahlow 124). Die idg. endung *-usu* lässt sich nicht belegen (Bezenberger 147).

Dat. }
Instr. } bieten keinen anlass zu bemerkungen.

Gen. Die endung *-ū* geht nach § 64, 2 zurück auf idg. *-evōm* (vgl. griech. *πιχέων*, *πιχέων*, abulg. *synovъ*, got. *sunīwe*; Joh. Schmidt pluralbild. 67); anders Leskien (dekl. 84, nomina 241 ff.) und Brugmann (grdr. II, 695).

III. Die kasus des duals.

Nom. - akk. - vok. Die endung *-u* ist = vorlit. *-ū* (vgl. abulg. *synū*, aind. *sūnū*); *-ū* zu *-u* verkürzt infolge des gestossenen tons.

Dat. - instr. bietet keinen anlass zu bemerkungen.

4. Die *o*-stämme.

§ 93. V o r b e m e r k u n g.

Zu den *o*-stämmen gehört die bei weitem grösste anzahl aller nominalstämme. Sie umfassen maskulina und neutra; letztere sind, soweit substantiva, nur im preussischen erhalten (Burda, beitr. VI, 404; Pauli, beitr. VII, 201 f.), im litauischen und lettischen aber maskulina geworden, z. b. pr. *assarān*: lit. *ẽžeras* see (abulg. *jezero*); pr. *lūnkan*: lit. *lūnkas* bast (abulg. *lyko*); pr. *balgnan*: lit. *balnas* sattel; bei andern fehlt zufällig das preussische wort, z. b. *jūngas* joeh (abulg. *igo*, aind. *yugām*, griech. ζυγόν, lat. *jugum*, got. *juk*), *dūgnas* boden (abulg. *džno*), *dvāras* hof (lat. *forum*), *áuksas* gold (lat. *aurum*). Bei den adjektiva hingegen hat sich das neutrum auch im litauischen erhalten, z. b. *gēra* oder *gēr* gut.

Wie bei den *ā*-stämmen haben wir auch bei den *o*-stämmen zu unterscheiden: a) reine *o*-stämme, b) *jo*-stämme, c) *ijo*-stämme.

a) Reine *o*-stämme.

§ 94. P a r a d i g m a t a.

Als paradigmata seien gewählt: *tākas* (schema 1) fusspfad, *rātas* (schema 2) rad, *dārbas* (schema 3) arbeit, *tiltas* (schema 4) brücke.

	1	2	3	4
sg. n.	<i>tākas</i>	<i>rātas</i>	<i>dārbas</i>	<i>tiltas</i>
a.	<i>tāka</i>	<i>rāta</i>	<i>dārba</i>	<i>tilta</i>
v.	<i>takè</i>	<i>ratè</i>	<i>dārbe</i>	<i>tilte</i>
l.	<i>takè</i>	<i>ratè</i>	<i>dārbe</i>	<i>tilte</i>
d.	<i>tākui</i>	<i>rātui</i>	<i>dārbui</i>	<i>tiltui</i>
i.	<i>takū</i>	<i>ratū</i>	<i>dārbu</i>	<i>tiltu</i>
g.	<i>tāko</i>	<i>rāto</i>	<i>dārbo</i>	<i>tilto</i> .
pl. n.	<i>takaĩ</i>	<i>rātai</i>	<i>darbaĩ</i>	<i>tiltai</i>
a.	<i>takūs</i>	<i>ratūs</i>	<i>dārbus</i>	<i>tiltus</i>
l.	<i>takūsè</i>	<i>rātūsè</i>	<i>darbūsè</i>	<i>tiltūsè</i>
d.	<i>takāms</i>	<i>rātams</i>	<i>darbāms</i>	<i>tiltams</i>
i.	<i>takaĩs</i>	<i>rātais</i>	<i>darbaĩs</i>	<i>tiltais</i>
g.	<i>takū</i>	<i>rātū</i>	<i>darbū</i>	<i>tiltū</i> .
dual. n.-a.-v.	<i>takū</i>	<i>ratū</i>	<i>dārbu</i>	<i>tiltu</i>
d.	<i>takām</i>	<i>rātam</i>	<i>darbām</i>	<i>tiltam</i>
i.	<i>takaĩ.</i>	<i>rātam.</i>	<i>darbaĩ.</i>	<i>tiltam.</i>

§ 95. Betonung.

Zur gruppe des dat., akk. sg. gehören hier ausser diesen beiden kasus noch der nom. und gen. sg., zur gruppe des akk. pl. ausser diesem und dem nom.-akk.-vok. dual. noch der vok., lok., instr. sg., zur gruppe des dat. pl. ausser diesem, dem lok., instr., gen. pl. und dem dat.-instr. dual. noch der nom. pl.

Für die mehrsilbigen *o*-stämme gelten folgende regeln:

1. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den geschleiften ton, so findet tonwechsel nach dem schema 2 statt, z. b. *dalȳkas* teil, stück, a. pl. *dalykūs*.

2. Hat im n. sg. die drittletzte silbe den ton, so findet in den meisten fällen tonwechsel statt, und zwar nach dem schema 3, z. b. *eřzilas* hengst, d. pl. *erziláms*; doch gibt es auch viele derartige wörter, die keinen tonwechsel haben, z. b. *āpjūkas* spott, hohn. Eine regel lässt sich weder über das eintreten oder unterbleiben des tonwechsel, noch über die tonqualität der stamm-silbe aufstellen.

3. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den gestossenen ton oder die viertletzte silbe den ton, so findet kein tonwechsel statt, z. b. *lavónas* leiche, *āpdangalas* bekleidung.

§ 96. Bemerkungen zu den kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-as* ist = idg. *-os* (vgl. griech. *λύκος*); in der gewöhnlichen rede fällt, wo die lautverhältnisse es zulassen, das *a* vor dem *-s* aus: *tāks*, *rāts*.

Akk. Die endung *-a* ist = idg. *-om* (vgl. griech. *λύκον*, aind. *vřkam*).

Vok. Die endung *-e* ist = idg. *-e* (vgl. griech. *λύκε*, lat. *lupe*).

Lok. Die endung *-e* lässt sich nicht aus der idg. endung *-ei* (vgl. griech. *ἐξει*) oder *-oi* (vgl. griech. *οἴχοι*) herleiten. Dieser, idg. *-ei* oder *-oi*, entspricht vielmehr das *-i* von *tolì* fern, *pamažì* langsam u. ähnl. adverbialia und das *-i* in alit. *cziesi*, *ghrieki* u. a. (Bezenberger 133); an diese formen auf *-i* ist von den andern stämmen her *-je* angetreten, daher

alit. *daržije* u. a. (Leskien, dekl. 47); eben so ist *-je* auch schon zu einer zeit angetreten, als *-ë* = idg. *-ei* oder *-oi* noch nicht zu *-i* geworden war, daher *namëjè* zu hause, daraus *namëj*, *namë* (von Leskien aao. anders erklärt); auch in *dë-vë-p* ist *-ë* erhalten. Die heutige form auf *-e* ist analog dem lok. sg. der *ā*-stämme (§ 77) zu erklären: an den alten lokativ auf *-ei* ist die postposition *en* getreten, aus *-ei + en*, **-ejen* ist nach § 63, 3 *-e* geworden, daher *takè* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 385). Andre erklärungen bei Leskien aao., Brückner (archiv III, 277), Brugmann (grdr. II, 787), Hirt (IF. I, 28).

Dat. Die endung *-ui* ist = idg. *-ōi* (vgl. griech. *λόχοι*; verf., ztschr. XXXII, 118 ff., wo weitere literatur angegeben ist; Brugmann, grdr. II, 599).

Instr. Die endung *-u* ist aus *-û* (*gerû-ju*) verkürzt und geht auf idg. *-ō* (vgl. ved. *yajñā*, av. *haoma*) zurück; vgl. verf., ztschr. XXXII, 112 f., wo weitere literatur angegeben ist, ferner Brugmann (grdr. II, 627), Hirt (IF. I, 21, 25), Streitberg (ebda. 272 ff.).

Gen. Die endung *-o* ist = idg. *-ōt* (vgl. alat. abl. *deivōd*; verf., ztschr. XXXII, 115 ff., wo die früheren ansichten besprochen sind, ferner Brugmann, grdr. II, 591).

II. Die kasmus des plurals.

Nom. Die endung *-ai* deckt sich mit dem *-ai* von *taī* das, geht mit diesem auf idg. *-āi* aus *ā + i* zurück und ist ursprünglich nur bei dem neutr. pl. der pronomina berechtigt (vgl. lat. *quae*; Mahlow 81; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 363 f., pluralbild. 231; verf., lit. prät. 16, 200 f.); anders Schleicher (komp.⁴ 519), Leskien (dekl. 82), Brugmann (MU. V, 57 anm., grdr. II, 662, 761), Hirt (IF. I, 31 ff.).

Akk. Die endung *-us* ist aus *-ûs* (*gerûsius*) verkürzt und geht auf idg. *-ons* (vgl. got. *wulfans*) zurück; erhalten ist der nasal im preussischen (*deiwans*) und in lit. dialekten (*vil-kuns*); versuche, den übergang von idg. *-ons* zu lit. *-ûs*, *-us* zu erklären, bei Mahlow 123 und Streitberg (IF. III, 148 ff.). Einen andren weg geht Brugmann (grdr. II, 673 f.).

Lok. Die endung *-ûse* ist = *-ûs + e(n)* (Mahlow 124); anders Leskien (dekl. 106) und Brugmann (grdr. II, 704). Nicht nachzuweisen sind formen mit *ai* = idg. *oi* (endung idg. *-oisu*) vor dem *s*.

Dat. gibt zu bemerkungen keine veranlassung.

Instr. Die endung *-ais* ist = idg. *-ōis* (vgl. ai. *vřkais*; verf., ztschr. XXXII, 120 ff.).

Gen. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

III. Die kasus des duals.

Nom. - akk. - vok. Die endung *-u* ist aus *-ū* (*gerū-ju*) verkürzt und geht auf idg. *-ōu* zurück (Meringer, ztschr. XXVIII, 217 ff.; verf., lit. prät. 34 f.).

Dat. - instr. gibt keine veranlassung zu bemerkungen.

b) *jo*-stämme.

§ 97. Vorbemerkung.

Wie bei den *jā*-stämmen kommen auch bei den *jo*-stämmen die § 63, 1 angeführten lautgesetze in betracht; ferner ist auch hier zu bemerken, dass nach *j* oder dem mit ihm verschmolzenen konsonanten *a* wie *e*, *ai* wie *ei* zu sprechen ist.

§ 98. Paradigmata.

Es sei *je* ein wort mit *j* nach einem konsonanten, bez. nach einem vokal gewählt: *svēczas* (schema 1) gast; *vėjas* (schema 4) wind.

sg. n. <i>svēczas</i>	<i>vėjas</i>
a. <i>svēcza</i>	<i>vėja</i>
v. <i>svetė</i>	<i>vėje</i>
l. [<i>svetyjė</i>]	[<i>vėjyje</i>]
d. <i>svēczi</i>	<i>vėju</i>
i. <i>sveczù</i>	<i>vėjuì</i>
g. <i>svēczo</i>	<i>vėjo</i>
pl. n. <i>sveczai</i>	<i>vėjai</i>
a. <i>sveczùs</i>	<i>vėjus</i>
l. <i>sveczùsė</i>	<i>vėjùsė</i>
d. <i>sveczams</i>	<i>vėjams</i>
i. <i>sveczaiš</i>	<i>vėjais</i>
g. <i>sveczũ</i>	<i>vėjũ</i>
dual. n.-a.-v. <i>sveczù</i>	<i>vėju</i>
d. <i>sveczám</i>	<i>vėjam</i>
i. <i>sveczam̃.</i>	<i>vėjam.</i>

Anm. Die in [ ] gesetzten formen sind nicht die bei einem *jo*-stamm zu erwartenden formen.

§ 99. Betonung.

In der betonung weichen die *jo*-stämme nur in so fern
Wiedemann, handbuch der litauischen sprache.

von den reinen *o*-stämmen ab, als der der analogie der *i*-stämmen folgende lok. sg. wie bei den *i*-stämmen zur gruppe des dat. pl. gehört.

§ 100. Bemerkungen zu den kasus.

Die *jo*-stämmen werden genau so flektirt wie die *o*-stämmen; nur der lok. sg. weicht ab, indem er durch vermittlung der *ijo*-stämmen der analogie der *i*-stämmen folgt.

c) *ijo*-stämmen.

§ 101. Vorbemerkung.

Die *ijo*-stämmen flektiren eben so wie die reinen *o*-stämmen, nur sind die § 63, 2 besprochenen lautgesetze zu berücksichtigen, namentlich der übergang von *ija*- über *-iji* zu *-i*-, *-y*-. Anders beurteilt diese stämme Streitberg (PBr. XIV, 190 ff.), dem sich Brugmann (grdr. II, 116 und anm. 1) anschliesst.

§ 102. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *gaidjys* (schema 1) hahn, *žōdis* (schema 2) wort, *ožjys* (schema 3) ziegenbock, *žirnis* (schema 4) erbse.

	1	2	3	4
sg. n. <i>gaidjys</i>		<i>žōdis</i>	<i>ožjys</i>	<i>žirnis</i>
a. <i>gaidi</i>		<i>žōdi</i>	<i>óži</i>	<i>žirni</i>
v. <i>gaidj</i>		<i>žōdi</i>	<i>ožj</i>	<i>žirni</i>
l. [<i>gaidyjè</i>]		[<i>žōdyje</i>]	[<i>ožyjè</i>]	[<i>žirnyje</i>]
d. <i>gaidžui</i>		<i>žōdžui</i>	<i>óžiui</i>	<i>žirniui</i>
i. <i>gaidžù</i>		<i>žōdžù</i>	<i>óžiu</i>	<i>žirniu</i>
g. <i>gaidžo</i>		<i>žōdžo</i>	<i>óžio</i>	<i>žirnio</i>
pl. n. <i>gaidžai</i>		<i>žōdžai</i>	<i>ožiai</i>	<i>žirniai</i>
a. <i>gaidžūs</i>		<i>žōdžūs</i>	<i>óžius</i>	<i>žirnius</i>
l. <i>gaidžūsè</i>		<i>žōdžūsè</i>	<i>ožiusè</i>	<i>žirniuse</i>
d. <i>gaidžáms</i>		<i>žōdžáms</i>	<i>ožiamš</i>	<i>žirniamš</i>
i. <i>gaidžaiš</i>		<i>žōdžaiš</i>	<i>ožiaiš</i>	<i>žirniaiš</i>
g. <i>gaidžū</i>		<i>žōdžū</i>	<i>ožiu</i>	<i>žirniu</i>
dual. n.-a.-v. <i>gaidžù</i>		<i>žōdžù</i>	<i>óžiu</i>	<i>žirniu</i>
d. <i>gaidžám</i>		<i>žōdžám</i>	<i>ožiam</i>	<i>žirniam</i>
i. <i>gaidžam̃.</i>		<i>žōdžam̃.</i>	<i>ožiam̃.</i>	<i>žirniam̃.</i>

Anm. Die in [ ] gesetzten formen sind nicht die bei einem *ijo*-stamm zu erwartenden formen.

§ 103. Betonung.

In der betonung weichen die *ijo*-stämme von den reinen *o*-stämmen nur darin ab, dass der nom. und vok. sg. sowie der der analogie der *i*-stämme folgende lok. sg. zur gruppe des dat. pl. gehören.

Für die mehrsilbigen *ijo*-stämme gelten folgende regeln:

1. Hat im n. sg. die endsilbe den ton, so findet tonwechsel zwischen dieser und der drittletzten silbe statt, und zwar nach dem schema 3, z. b. *szulinÿs* brunnen, dat. pl. *szulinidms*. Zu bemerken ist jedoch, dass die drittletzte silbe, wenn ihre beschaffenheit es zulässt, gegen das schema geschleiften ton hat, z. b. *kalinÿs* gefangener: akk. pl. *kālinius*; *nebylÿs* stummer: akk. pl. *nēbylius*.

2. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den geschleiften oder, wenn ihre beschaffenheit diesen nicht zulässt, den gestossenen ton, so findet tonwechsel nach dem schema 2 statt, z. b. *erēlis* adler: akk. pl. *ereliūs*; *szaltinis* kalte quelle: akk. pl. *szaltiniūs*; *jaunikis* bräutigam: akk. pl. *jaunikiūs*.

3. Hat im n. sg. die vorletzte silbe den langen gestossenen ton oder ruht der ton auf der drittletzten silbe oder noch weiter von der endsilbe entfernt, so findet kein tonwechsel statt, z. b. *artójis* pflüger, *vēszkelis* landstrasse, *apÿvakaris* abendzeit.

§ 104. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Wir haben hier nur den nom., akk., vok. sg. zu besprechen; in allen übrigen kasus fallen die *ijo*-stämme mit den *jo*-stämmen zusammen.

Nom. sg. Aus der als urlitauisch anzusetzenden endung *-ijas* = idg. *-ijos* geht nach § 63, 2 *-ys* oder *-is* hervor, je nachdem die endung betont ist oder nicht. Anders Streitberg aao. und Brugmann (grdr. II, 532).

Akk. sg. Die endung *-i* geht nach § 63, 2 auf urlit. *-ijam* = idg. *-ijom* zurück. Anders Streitberg aao. und Brugmann (grdr. II, 546).

Vok. sg. Die endung *-y* geht nach § 63, 2 auf betontes, die endung *-i* auf unbetontes urlit. *-ije* = idg. *-ije* zurück. Anders Streitberg aao. und Brugmann (grdr. II, 540). Die nomina

agentis auf *-tojīs* gehn im vok. sg. auf *-tojau* aus (vgl. abulg. *konju*); der grund ist wol die begriffliche berührung der nomina auf *-tojīs* mit den nomina auf *-ius*, wie z. b. *lañgius* glaser, *kuřpius* schuster u. dgl. Den wörtern auf *-tojīs* schliesst sich *brólīs* bruder an, dessen vokativ *brołaũ* (Kurschat § 517 a) lautet; nach Brückner (archiv III, 255) ist hier die endung von *sānaũ* herübergenommen.

Anm. Auch im gen. sg. nehmen die wörter auf *-tojīs* gelegentlich die form der *u*-stämme an, z. b. *mokĩtojaus* zu *mokĩtojis* lehrer.

§ 105. Vermischung der *ijo*-stämme mit den *jo*-stämmen.

Da nach § 63, 1 und 2 beide stammklassen in denjenigen kasus, in denen auf *j* ein *u*-vokal folgt (dat., instr. sg., akk., lok., gen. pl., n.-a.-v. dual.) lautgesetzlich zusammenfallen, sind mit ausnahme des nom., akk., vok. sg. die *ijo*-stämme in die analogie der *jo*-stämme übergegangen, daher gen. sg. *gaidžo* statt des zu erwartenden **gaidė* (vielleicht dialektisch erhalten in formen wie *árkli*, *žadi*; Kurschat § 524), nom. pl. *gaidžai* statt **gaidėi* (vielleicht dialektisch erhalten in formen wie *žōdei*; Kurschat § 529), dat. pl. *gaidžams* statt **gaidims*. Hierdurch erklärt es sich auch, dass viele wörter bald als *jo*-, bald als *ijo*-stämme flektirt werden, z. b. *kėlias* neben *keljīs* weg.

5. Die konsonantischen stämme.

§ 106. Vor bemer kung.

Von den aus idg. zeit ererbten konsonantischen stämmen haben im litauischen nur die *n*- und die *r*-stämme, sowie die partizipialen *nt*- und *s*-stämme zum teil konsonantische flexion bewahrt; von sonstigen alten konsonantischen stämmen finden sich nur gelegentlich reste alter flexion, namentlich im gen. pl.; sonst sind sie ganz in die flexion der *i*-stämme übergegangen. Der alte neutrale *s*-stamm *vėidas* antlitz (griech. *Ἔιδος*, *ēidos*) ist wie im slavischen (abulg. *vidz*) vom nom. sg. aus zu einem maskulinen *o*-stamm geworden. Über die häufige um- und weiterbildung der konsonantischen stämme vgl. Leskien (archiv III, 108 ff.) und Brugmann (MU. II, 148 ff.).

a) Die *n*-stämme.

§ 107. Vorbemerkung.

Von den bei Joh. Schmidt (pluralbild. 99) unterschiedenen drei klassen der *n*-stämme ist die dritte klasse, die neutralen *men*-stämme umfassend, im litauischen verloren, indem die neutra zu maskulina geworden sind und die flexion der ersten klasse (stark *-ōn-*, schwach *-en-*) angenommen haben; die zweite klasse (stark *-en-*, schwach *-n-*) ist im litauischen nur durch ein wort vertreten: *szũ* hund. Zu den *n*-stämmen gehörten ursprünglich auch die komparative (vgl. jetzt auch Thurneysen, ztschr. XXXIII, 553 f.), bei denen aber nur der akk. sg. die alte konsonantische flexion, und zwar mit verdrängung des starken stamms durch den schwachen, erhalten hat: *gerēsni* (vgl. got. *batizan*); vom akk. sg. sind dann die komparative in die flexion der *ijo*-stämme übergegangen. — Der starke stamm tritt im litauischen (wie auch im slavischen) nur im nom. sg. auf; alle übrigen kasus zeigen den schwachen stamm.

§ 108. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt: *akmũ* stein (klasse I) und *szũ* hund (klasse II).

	klasse I	klasse II
sg. n.	<i>akmũ</i>	<i>szũ</i>
a.	<i>ākmenī</i>	<i>szūnī</i>
v.	<i>akmũ</i>	<i>szũ</i>
l.	[<i>akmenyjè</i>]	[<i>szunyjè</i>]
d.	[<i>ākmeniwi</i>]	[<i>szūniwi</i>], <i>szūn</i>
i.	[<i>akmenimì</i>]	[<i>szunimì</i>]
g.	<i>akmeñs</i>	<i>szuñs</i>
pl. n.	<i>ākmens</i>	<i>szūns</i>
a.	<i>ākmenis</i>	<i>szunis</i>
l.	[<i>akmenysè</i>]	[<i>szunysè</i>]
d.	[<i>akmenims</i>]	[<i>szunims</i>]
i.	[<i>akmenimis</i>]	[<i>szunimis</i>]
g.	[<i>akmeniũ</i>], dial. <i>akmenũ</i>	[<i>szuniũ</i>], dial. <i>szunũ</i>
dual. n.-a.-v.	[<i>ākmeniũ</i>]	[<i>szuniũ</i>]
d.	[<i>akmenim</i>]	[<i>szunim</i>]
i.	[<i>akmeniñ</i>].	[<i>szuniñ</i>].

Anm. Die in [ ] eingeschlossenen formen sind nicht die bei einem konsonantischen stamm zu erwartenden formen.

§ 109. Betonung.

Zu den kasus, die nie die endsilbe betonen, gehört hier ausser dem akk., dat. sg. noch der nom. pl., zur gruppe des akk. pl. nur noch der nom.-akk.-vok. dual., zur gruppe des dat. pl. ausser diesem und dem lok., instr. gen. pl. und dat.-instr. dual. noch der nom. und gen. sg. Das wort *szũ* folgt dem schema 1, alle übrigen *n*-stämme dem schema 3, wobei die stammsilbe entweder gestossenen oder geschleiften ton hat.

§ 110. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

I. Die kasus des singulars.

Nom. Die endung *-ũ* geht auf idg. *-ō* zurück (vgl. lat. *homō*, aind. *ācmā*; verf., ztschr. XXXII, 111 f., wo die weitere literatur angeführt ist); den von Kurschat § 731 angeführten dialektischen formen auf *-ung*, d. h. *-un*, liegt älteres *-ōn* zu grunde (vgl. abulg. *kamy*, griech. *ἄζμων*).

Akk. Die endung *-i* ist = idg. *em* (vgl. griech. *ἄζμωνα*, lat. *hominem*; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

Vok. Es ist der nominativ, der hier die verlorene vokativform ersetzt.

Lok. Die endung *-yje* beruht auf analogie der *i*-stämme, mit denen sämtliche konsonantische stämme im akk. sg. und andern kasus lautgesetzlich zusammenfallen.

Dat. Die endung *-iui* ist durch vermittlung der *i*-stämme von den *jo*- oder *ijo*-stämmen herübergenommen; ein alter konsonantischer dativ hat sich erhalten in dem von Schleicher (gramm. 192) angeführten *szũn* = aind. *çũne* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361).

Instr. Hier liegt analogie der *i*-stämme vor.

Gen. Die endung *-ens* geht zurück auf idg. *-enes* (vgl. lat. *hominis*).

II. Die kasus des plurals.

Nom. Die endung *-ens* geht zurück auf idg. *-enes* (vgl. griech. *ποιμένες*).

Akk. Die endung *-is* geht über *-is* zurück auf idg. *-ens* (vgl. griech. *ἄζμωνα*; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360 anm. 1).

Lok.	} Alle drei formen sind analogiebildungen nach
Dat.	
Instr.	

Gen. Die in der schriftsprache herrschende form ist analogiebildung nach den *i*-stämmen; die alten konsonantischen formen haben sich jedoch dialektisch erhalten (*akmenū*, *szunū*).

III. Die kasus des duals.

Nom. - akk. - vok. Es ist eine analogiebildung nach den *jo*- oder *ijo*-stämmen.

Dat. - instr. Es liegt analogiebildung nach den *i*-stämmen vor.

b) Die *r*-stämmen.

§ 111. Vorbemerkung.

Von den idg. *r*-stämmen haben im litauischen nur *motē* (*mótē*) weib, *duktē* tochter und *sesū* schwester konsonantische flexion bewahrt. Von andern *r*-stämmen finden sich nur vereinzelte reste, die weiter unten angeführt werden. Die stammabstufung ist bei *motē* und *duktē* durch durchführung des starken stamms (*moter-*, bez. *dukter-*) aufgehoben, doch liegt der weiterbildung *dūkrà* für **dūktra* (§ 65, B 5) der schwache stamm zu grunde; bei *sesū* ist der starke stamm (wie bei den *n*-stämmen) auf den nom. sg. beschränkt, alle übrigen kasus zeigen den schwachen stamm *seser-*. Ein *r*-stamm steckt auch in *vandū* wasser (vgl. griech. *ῥδωο*); die casus obliqui werden von einem *n*-stamm (*vanden-*) gebildet (Joh. Schmidt, pluralbild. 203 f.).

§ 112. Paradigm[ā]ta.

Die drei genannten *r*-stämmen flektiren folgendermassen:

sg. n. <i>motē</i>	<i>duktē</i>	<i>sesū</i>
a. <i>móteri</i>	<i>dūkteri</i>	<i>sēseri</i>
v. <i>motē</i>	<i>duktē</i>	<i>sesū</i>
l. [<i>moteryjè</i>]	[<i>dukteryjè</i>]	[<i>seseryjè</i>]
d. [<i>móteriai</i>]	[<i>dūkteriai</i>]	[<i>sēseriai</i>]
i. [<i>moterimì</i>]	[<i>dukterimì</i>]	[<i>seserimì</i>]
g. <i>moteĩs</i>	<i>dukteĩs</i>	<i>seseĩs</i>
pl. n. <i>móters</i>	<i>dūkters</i>	<i>sēsers</i>
a. [<i>móteres</i>], dial. <i>móteris</i>	[<i>dūkteres</i>], dial. <i>dūkteris</i>	[<i>sēseres</i>], dial. <i>sēseris</i>
l. [<i>moterysè</i>]	[<i>dukterysè</i>]	[<i>seserysè</i>]
d. [<i>moterims</i>]	[<i>dukterims</i>]	[<i>seserims</i>]
i. [<i>moterimìs</i>]	[<i>dukterimìs</i>]	[<i>seserimìs</i>]

	g. [<i>moteriũ</i>], dial. [<i>dukteriũ</i>], dial. [<i>seseriũ</i>], dial. <i>se-</i> <i>moterũ</i> <i>dukterũ</i> <i>serũ</i>	
dual. n.-a.-v. [<i>móteri</i>]	[<i>dùkteri</i>]	[<i>sěseri</i>]
d. [<i>moterim</i>]	[<i>dukterim</i>]	[<i>seserim</i>]
i. [<i>moterim̃</i>].	[<i>dukterim̃</i>].	[<i>seserim̃</i>].

§ 113. Betonung.

Für die betonung der *r*-stämme gelten, was die verteilung der einzelnen kasus auf die drei betonungsgruppen betrifft, dieselben regeln wie für die betonung der *n*-stämme (§ 109), worauf hier verwiesen sei. Alle drei *r*-stämme folgen dem schema 3.

§ 114. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Ich bespreche nur die kasus, die die alte konsonatische flexion bewahrt haben.

Nom. sg. In *motê*, *duktě* liegt idg. *-ē* zu grunde (vgl. aind. *mātā*, griech. *μήτηρ*), in *sesũ* idg. *-ō* (vgl. aind. *svāsā*, lat. *soror*; verf., ztschr. XXXII, 111 f., wo weitere literatur angeführt ist).

Akk. sg. Wie bei den *n*-stämmen geht die endung *-i* auf idg. *-em* (vgl. griech. *πατέρα*, lat. *patrem*) zurück.

Gen. sg. Die endung *-ers* geht zurück auf idg. *-eres* (vgl. lat. *patris* mit schwachem stammbildungs-suffix).

Nom. pl. Zu grunde liegt wie im gen. sg. idg. *-eres* (vgl. hom. *πατέρες*).

Akk. pl. Die in der schriftsprache übliche form auf *-es* ist analogiebildung nach den *ijā*-stämmen; die alte konsonantische flexion hat sich dagegen in der dialektischen form auf *-is* = idg. *-ens* erhalten.

Gen. pl. Auch hier hat die schriftsprache eine analogiebildung nach den *i*-, *jā*- oder *ijā*-stämmen, während dialektisch die alte flexion bewahrt ist.

Alle übrigen kasus sind analogiebildungen nach den *i*-, bez. *jā*-, *ijā*-stämmen.

§ 115. Reste sonstiger *r*-stämme.

Von andern *r*-stämmen, die ihre alte flexion, abgesehen vom akk. sg., nur in einigen kasus erhalten haben, sonst aber, namentlich auch im nom. sg., in die analogie der *i*-stämme übergegangen sind, lassen sich folgende anführen:

dēveris schwager, aber gen. sg. *dēvēšs*, dat. sg. *dēver* (Leskien, nomina 433), nom. pl. *dēvers*, gen. pl. *dēverū* (vgl. griech. δᾶήο, aind. *devār-*); *jentė*, *intė* Sz. schwägerin, gen. sg. *jantėrs* (Bezenberger 93; vgl. griech. ἐνάτηο); pr. *brāti*, *brote* (= lit. *brotė) bruder (vgl. lat. *frāter*, aind. *bhrātar-*).

Ferner der einsilbige stamm *dūr̥ys* (pl. tant.) tür, aber gen. *dūrū* neben *dūriū* (vgl. aind. *dur-*).

c) Die *nt-* und *s-*stämme.

§ 116. Die *nt-*stämme.

Sie sind im litauischen nur durch das part. praes. act. I. vertreten, z. b. *vežant-* = aind. *vahant-*. Da alle partizipia adjektivische bedeutung haben und daher, wie die adjektiva, der pronominalen deklination folgen, gebe ich ein paradigma der *nt-*stämme erst bei der pronominalen deklination (§ 152) und bespreche hier nur die kasus, die die alte nominale flexion bewahrt haben.

N o m. s g. Die endung *-as* (z. b. *vežās*) geht auf vorlit. *-onts* zurück und deckt sich mit der form, die dieser kasus im altbulgarischen (z. b. *vezy*), im altindischen (z. b. *vāhan*) und im gotischen (z. b. *gawigands*) hat.

A k k. s g. Hier haben wir die endung *-anti* (z. b. *vėžanti*) = idg. *-ontem* (vgl. griech. φέροντα).

D a t. s g. Die alte konsonantische form hat sich erhalten im sog. gerundium auf *-ant* (z. b. *vėžant*) = idg. *-ontai* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360 f.); *-ant* ist zunächst nach § 70 aus *-anti* entstanden, das sich im reflexivum vor dem *-s* erhalten hat (z. b. *sūkanti-s*), sonst aber nur noch in sprichwörtlichen redensarten und im altlitauischen begegnet.

N o m. p l. Die endung *-a* (z. b. *vežā*) geht zurück auf idg. *-ont*; die form ist der nom.-akk. sg. neutr., deckt sich also in der endung mit formen wie griech. φέρον (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 362 f.).

N o m. - a k k. - v o k. d u a l. Vereinzelte formen wie *negālincze* haben in dem *-e* die idg. endung *-e* des nom.-akk.-vok. dual. der konsonantischen stämme erhalten, aber *cz* statt *t* aus andern kasus übertragen (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

Genau entsprechend dem part. praes. act. I. flektirt das part. fut. act., z. b. nom. sg. *sūksės*, akk. sg. *sūksenti*, dat. sg. (gerund.) *sūksent*, nom. pl. *sūksė*.

§ 117. Die *s*-stämme.

Die substantivischen *s*-stämme, *žas-* ganz (vgl. griech. *χαρ-*, *χάρ-* aus **χάρν-*, **χάρς-*), *mėnes-* mond, monat (vgl. aind. *māms-*) und *debes-* wolke (vgl. abulg. *nebes-*, griech. *νεφες-*, aind. *nabhas-*) sind vom akk. sg. auf *-esi* (*mėnesi*, *dėbesi*) = idg. *-esem* aus ganz in die deklination der *i-*, bez. *ijo*-stämme übergegangen; nur im gen. pl. *žasū* und *debesū* hat sich noch die konsonantische flexion erhalten. Der stamm *mėnes-* hat in der bedeutung „mond“ den nom. sg. *mėnũ*, worin ein stamm idg. **mėnōt-* steckt (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 346; verf., ztschr. XXXII, 118).

Die partizipialen *s*-stämme (part. perf. act.) haben die alte, nominale flexion in folgenden formen erhalten:

N o m. s g. Die endung *-es* (z. b. *vėžes*) geht über *-ens* (so noch altlitauisch, Bezenberger 160) zurück auf älteres *-ėns* (nach § 61) für idg. *-vėns* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

A k k. s g. Die endung *-usi* (z. b. *vėžusi*) geht zurück auf idg. *-usem* (vgl. abulg. *-šb*, aind. *-ušam*).

D a t. s g. Die endung *-us* des sog. gerundiums (z. b. *vėžus*) geht zurück auf idg. *-usai* (vgl. abulg. *-šī*, aind. *-ušē*).

G e n. s g. Wenn *mirrus* in *mirrus žmogaus* (Bezenberger 71) richtig ist, muss *-us* auf idg. *-uses* (= aind. *-ušas*) zurückgeführt werden, ist dann also eine alte konsonantische form (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

N o m. - a k k. - v o k. d u a l. Mehrfach finden sich formen auf *-use* (*iszgėruse*, *iėjuse*, *atėjuse*), deren *-use* = idg. *-use* ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 360).

d) Reste sonstiger konsonantischer stämme.

§ 118.

Hier sind vereinzelte stämme zu nennen, die im gen. sg., nom. pl. oder gen. pl. konsonantische flexion zeigen, sonst aber ganz wie *i-* oder *ijo*-stämme flektieren:

dantis zahn: gen. pl. *dantū*;

obelis apfel: gen. sg. *obelis* (daneben *obelēs*), nom. pl. *obelis* (daneben *obelys*), gen. pl. *obelū* (nicht **obelīū*);

pirtis badestube: gen. sg. *pirts* (daneben *pirtēs*).

Der name der stadt Insterburg schwankt zwischen drei verschiedenen stämmen:

nom. *Isrutys* (*ijo*-stamm), akk. *Īsruti* (konsonantischer, *i-*

oder *ijo*-stamm), vok. *Īsrutỹ* (*ijo*-stamm), lok. *Īsrutỹ* (*i*- oder *ijo*-stamm), dat. *Īsruczui* (*i*- oder *ijo*-stamm), instr. *Īsruczū* (*ijo*-stamm), gen. *Īsrūts* (konsonantischer stamm) und *Īsrutēs* (*i*-stamm).

B. Pronominale deklination.

§ 119. Einleitende bemerkungen.

Der unterschied zwischen pronominaler und nominaler deklination besteht darin, dass die pronominale deklination entweder wesentlich andre endungen hat als die nominale (so beim ungeschlechtigen pronomem im gen. sg. und beim geschlechtigen im nom. pl. masc.) oder zwar dieselben endungen hat, aber in gewissen kasus zwischen stamm und endung noch ein element enthält, das in der idg. ursprache beim singular des maskulinums und neutrums *sm*, des femininums *sj*, im gen. pl. für alle drei genera *s* war. Dazu kommt noch weiter, dass die geschlechtigen pronomina im maskulinum und neutrum im dat., instr. und gen. pl. und im dat.-instr.-abl. dual. zwischen stamm und endung ein *i* zeigen. Das neutrum hat im nom.-akk. pl. die endung *-āi*.

Dieser zustand ist im preussischen im wesentlichen erhalten (es ist nur *s* an die stelle von idg. *sj* getreten); im litauischen (und lettischen) hingegen ist beim femininum die pronominale flexion durch die nominale gänzlich verdrängt, sogar die quantität der nominalen auslautsilben ist eingedrungen. Beim maskulinum und neutrum hat sich die pronominale flexion hingegen zum teil noch erhalten, aber an die stelle des idg. *sm* ist *m* getreten, und zwar durch das *m* im suffix des dat. pl. veranlasst. Der nom.-akk. pl. neutr. ist erhalten, fungirt aber als nom.-akk. sg. neutr. Das neutrum hat übrigens nur bei dem stamm idg. *to-* diese form auf *-āi*. — Eine eigentümlichkeit der litauischen pronominalflexion bildet noch die betonung, die von der nominalen betonung abweicht (§ 130).

1. Das geschlechtige pronomem.

§ 120. Stämme der geschlechtigen pronomina.

A. Stämme auf idg. *-o-* (mask. und neutr.):
-ā- (fem.).

ta- (abulg. *to-*) der, dieser; im litauischen (und slavischen)

ist der mit *t-* anlautende stamm auch in den nom. sg. masc. und fem. getreten: *tàs, tà* gegenüber aind. *sa, sã*, griech. *ó, î*, got. *sa, so*. Ein stamm *tja-* (= idg. *tjo-*) liegt nur noch in *czà* hier, *czõn* hierher vor.

ka- (abulg. *ko-*) wer; dieser stamm kommt nur im singular und maskulinum vor; der nom. *kàs* fungirt auch als neutrum, weil das alte neutrum *kaĩ* zum adverb geworden ist. Etymologisch gehört zu diesem stamm *katra-* welcher von beiden.

ana- (abulg. *ono-*) jener.

kita- anderer.

visa- all.

kožna- jeder.

B. Stämme auf idg. *-i-* (masc.): *-iã-* (fem.).

szi- (got. *hi-*, abulg. *sv-*) dieser; der alte *i-*stamm tritt nur noch im nom. und akk. sg. masc. und im nom. sg. fem. hervor; sonst zeigen alle andern kasus einen stamm *szia-*, doch lautet der lok. sg. masc. neben *sziamè* auch *szimè* (so auch in altlitauischen texten neben *sziamè*; Bezzenberger 168).

pati- selbst; dieser stamm ist identisch mit dem nominalstamm *pati-* (aind. *pati-*, griech. *ποσι-*, got. *fadi-*) herr, nur ist zu bemerken, dass er in der bedeutung „selbst“ in seiner flexion, namentlich in den für die pronominale flexion charakteristischen kasus, in die analogie der *jo-*, *ijo-*stämme übergeht.

Wie *szi-* und *pati-* in die analogie der *jo-*, *ijo-*stämme übergegangen sind, so darf man auch von andern gleich flektirenden pronomina annehmen, dass sie alte *i-*stämme sind. So bei:

ja- er; es ist der stamm idg. *i-* (lat. *is*); mit dem relativstamm idg. *jo-* fällt *ja-*, ausser im nom. sg. masc. und fem., zusammen, hat aber mit ihm nichts zu schaffen; aus den kasus obliqui ist *j* in den nom. sg. masc. und fem. gedrungen, daher *jis, ji* für **is, *i*. In der bestimmten adjektivflexion steckt hingegen der relativstamm idg. *jo-*, der aber im nom. sg. masc. und fem. jetzt der analogie des stamms idg. *i-* folgt, daher *-(j)is, -ji*, früher aber auch in diesen kasus noch als *o-*stamm flektirte (Joh. Schmidt, pluralbild. 43 f. anm. 2; Streitberg, PBr. XIV, 195 f.; Brugmann, grdr. II, 771).

kurja- (got. *warja-*) welcher (rel.); dass auch hier ein ursprünglicher *i-*stamm vorliegt, macht das *-i* im nom. sg. fem. *kuri* sehr wahrscheinlich. Anders Joh. Schmidt (pluralbild. 44 anm.).

Hingegen stecken *jo*-stämme in den pronomina, die im nom. sg. masc. auf *-oks*, fem. auf *-okia* ausgehn und denen die slavischen stämme auf *-ako-* fast ganz entsprechen. Es sind die stämme: *kokja-* wie beschaffen, *tokja-* solcher, *jokja-* irgend was für einer (wird genau so gebraucht wie das lat. *ullus*), *anokja-* jener art, *sziokja-* dieser art, *kitokja-* anderer art.

C. Zusammengesetzte pronomina.

szi-ta- der, *sz-ta* (nur in *sztai* sieh da) = pr. *s-ta-* der (Hugo Weber, jen. lit.-ztg. 1875, art. 236; Bezzenberger 170).

ně-ka- (ohne plural und femininum) niemand, nichts; dieser stamm kann auch als substantiv gebraucht werden (in der bedeutung „nichtiges ding“, „nichtigkeit“) und hat dann nominale flexion, z. b. dat. sg. *někui*, nom. pl. *někai*.

vis-ka- und *vis-laba-* all; ersteres, das keinen plural und kein femininum hat, flektirt nur den letzten teil, nur im instrumental werden beide teile flektirt: *visu-kūm*; letzteres hat im nominativ und akkusativ *vislab*, im dativ *visám* (ohne *lā-bui*), im genitiv und instrumental werden beide teile flektirt (*viso-lābo*, bez. *visū-labū*), der lokativ kommt nicht vor, dafür *visamè*.

Indefinita sind: *ne-ka-* irgend wer, *kasz-ka-* (veraltet aus *kas-žino-ka-* wer weiss wer) irgend jemand, *ne-kurja-* jemand, etwas; ferner kann durch ein vorgesetztes *bile* jeder pronominalstamm und jedes pronominaladverb indefinit werden, z. b. *bile kàs* irgend wer, *bile kitaip* irgend wie anders; endlich wird der stamm *ka-* indefinit durch anfügen von *norys* (nom. sg. masc. des part. praes. I. von *norėti* wollen), verkürzt *nórs*, *nór*, *nó*, an die einzelnen kasus.

§ 121. Deklination der geschlechtigen pronomina.

Was die kasus betrifft, so fehlt der vokativ; im n.-a. dual. und im dat.-instr. dual. tritt an die pronomina immer die entsprechende form des zahlworts „zwei“; eben so bilden die pronomina einen gen. dual. durch hinzufügung von *dvėjū* an den gen. pl.; ein lok. dual. fehlt. Ich gebe nun die paradigmata der einzelnen stämme.

§ 122. Stamm *ta-*; um die preussische flexion zu veranschaulichen, setze ich die preussischen formen in klammern daneben:

	mask.	fem.
sg. n.	<i>tàs</i> , neutr. <i>taĩ</i> (<i>stas</i> , <i>stes</i> , neutr. <i>sta</i>)	<i>tà</i> (<i>sta</i> , <i>stai</i>)
a.	<i>tā</i> , neutr. <i>taĩ</i> (<i>stan</i> , neutr. auch <i>sta</i>)	<i>tā</i> (<i>stan</i>)
l.	<i>tamè</i>	<i>tojè</i>
d.	<i>támui</i> veraltet, jetzt nur <i>tám</i> (<i>stes-</i> <i>mu</i> , <i>steismu</i>)	<i>taĩ</i> (<i>stessiei</i> , <i>stei-</i> <i>siei</i>)
i.	<i>tùmì</i> , <i>tũ</i>	<i>tà</i> , <i>tá</i>
g.	<i>tõ</i> (<i>stessei</i> , <i>steisei</i> , <i>stesse</i> , <i>steise</i> , <i>steisi</i>)	<i>tõs</i> (<i>stesses</i> , <i>stei-</i> <i>ses</i>)
pl. n.	<i>tē</i> (<i>stai</i> , für mask. und fem., wie auch die übrigen pluralkasus)	<i>tõs</i>
a.	<i>tùs</i> , <i>tũs</i> (<i>stans</i>)	<i>tàs</i> , <i>tás</i>
l.	<i>tùsè</i>	<i>tosè</i>
d.	<i>těms</i> (<i>steimans</i>)	<i>tóms</i>
i.	<i>taĩs</i>	<i>tomìs</i>
g.	<i>tũ</i> (<i>steison</i>)	<i>tũ</i>
dual. n.-a.	<i>tũdu</i>	<i>tědvi</i>
d.	<i>těmdvēm</i>	<i>tómdvēm</i>
i.	<i>těmdvēm</i>	<i>tõmdvēm</i>
g.	<i>tũdvējũ</i> .	<i>tũdvējũ</i> .
Genau so flektirt der stamm <i>ka-</i> .		
§ 123. Stamm <i>ana-</i> :		
sg. n.	<i>aĩs</i> , Godlewa <i>anàs</i> (LB. 304)	<i>anũ</i>
a.	<i>anā</i>	<i>anā</i>
l.	<i>anamè</i>	<i>anojè</i>
d.	<i>aná</i>	<i>anā</i>
i.	<i>anũmì</i> , <i>anũ</i> , <i>anũ</i>	<i>anũ</i>
g.	<i>anõ</i>	<i>anõs</i>
pl. n.	<i>anē</i>	<i>anõs</i>
a.	<i>anũs</i> , <i>anũs</i>	<i>anàs</i> , <i>anás</i>
l.	<i>anũsè</i>	<i>anosè</i>
d.	<i>aněms</i>	<i>anóms</i>
i.	<i>anaĩs</i>	<i>anomìs</i>
g.	<i>anũ</i>	<i>anũ</i>
dual. n.-a.	<i>anũdu</i>	<i>anědvi</i>
d.	<i>aněmdvēm</i>	<i>anómdvēm</i>
i.	<i>aněmdvēm</i>	<i>anõmdvēm</i>
g.	<i>anũdvējũ</i> .	<i>anũdvējũ</i> .

Eben so flektirt der stamm *katra-*, nur hat er im nom. sg. masc. den stammauslaut nirgend verloren: *katràs*.

§ 124. Stamm *szi-*:

	mask.	fem.
sg. n.	<i>sziš</i>	<i>szi</i>
a.	<i>szi</i>	<i>sziã</i>
l.	<i>szišmè, sziamè</i>	<i>szišjè</i>
d.	<i>sziám</i>	<i>sziã</i>
i.	<i>szišmì, sziš</i>	<i>sziã, sziã</i>
g.	<i>sziš</i>	<i>szišs</i>
pl. n.	<i>sziš</i>	<i>szišs</i>
a.	<i>szišs, szišs</i>	<i>szišs, szišs</i>
l.	<i>szišsè</i>	<i>szišsè</i>
d.	<i>szišms</i>	<i>szišms</i>
i.	<i>szišs</i>	<i>szišms</i>
g.	<i>sziš</i>	<i>sziš</i>
dual. n.-a.	<i>szišdu</i>	<i>szišvi</i>
d.	<i>szišdvèm</i>	<i>szišdvèm</i>
i.	<i>szišdvèm</i>	<i>szišdvèm</i>
g.	<i>szišdvëjü.</i>	<i>szišdvëjü.</i>

§ 125. Stamm *pati-*:

sg. n.	<i>pàts</i> , neutr. <i>pàts</i> oder <i>pati</i>	pl. n.	<i>pätys</i>
a.	<i>pätì</i>	a.	<i>paczùs</i>
l.	<i>patyjè, paczamè, patimè</i>	l.	<i>paczùsè</i>
d.	<i>paczám</i>	d.	<i>patëms, patìms</i>
i.	<i>patimì, paczù</i>	i.	<i>paczãs</i>
g.	<i>patëš</i>	g.	<i>paczù</i>
dual. n.-a.	<i>paczùdu</i>		
d.	<i>patëmdvèm, patìmdvèm</i>		
i.	<i>patëmdvèm, patìmdvèm</i>		
g.	<i>paczùdvëjü.</i>		

Das femininum *pati* flektirt ganz substantivisch.

§ 126. Stamm *ja-*:

	mask.	fem.
sg. n.	<i>jìs</i>	<i>jì</i>
a.	<i>jì</i>	<i>jã</i>
l.	<i>jamè</i>	<i>jojè</i>

	mask.	fem.
	d. <i>jám</i>	<i>jaĩ</i>
	i. <i>jũmì, jũ</i>	<i>jà, já</i>
	g. <i>jõ</i>	<i>jõs</i>
pl. n.	<i>jẽ</i>	<i>jõs</i>
a.	<i>jũs</i>	<i>jàs, jás</i>
l.	<i>jũsè</i>	<i>josè</i>
d.	<i>jěms</i>	<i>jóms</i>
i.	<i>jaĩs</i>	<i>jomìs</i>
g.	<i>jũ</i>	<i>jũ</i>
dual. n.-a.	<i>jũdu</i>	<i>jědvi</i>
d.	<i>jěmdvëm</i>	<i>jómdivëm</i>
i.	<i>jěmdvëm</i>	<i>jõmdvëm</i>
g.	<i>jũdvëjũ.</i>	<i>jũdvëjũ.</i>
§ 127. Stamm <i>kurja-</i> :		
sg. n.	<i>kuřs</i> (in dainas noch a. <i>kuřĩ</i> [kuris])	<i>kuri</i>
l.	<i>kuriamè</i>	<i>kurjã</i>
d.	<i>kuriám</i>	<i>kuriojè</i>
i.	<i>kuriũmì</i>	<i>kuriã</i>
g.	<i>kuriõ</i>	<i>kuriá</i>
pl. n.	<i>kurẽ</i>	<i>kuriõs</i>
a.	<i>kuriũs, kuriũs</i>	<i>kuriãs, kuriãs</i>
l.	<i>kuriũsè</i>	<i>kuriosè</i>
d.	<i>kurěms</i>	<i>kurióms</i>
i.	<i>kuriãs</i>	<i>kuriomìs</i>
g.	<i>kuriũ</i>	<i>kuriũ</i>
dual. n.-a.	<i>kuriũdu</i>	<i>kurědvi</i>
d.	<i>kurěmdvëm</i>	<i>kuriómdvëm</i>
i.	<i>kurěmdvëm</i>	<i>kuriõmdvëm</i>
g.	<i>kuriũdvëjũ.</i>	<i>kuriũdvëjũ.</i>
§ 128. Stamm <i>kokja-</i> :		
sg. n.	<i>kõks</i>	<i>kokiã</i>
a.	<i>kokĩ, kókĩ</i>	<i>kokiã, kókia</i>
l.	<i>kokiamè</i>	<i>kokiojè</i>
d.	<i>kokiám</i>	<i>kókiai</i>
i.	<i>kókiau</i>	<i>kókia</i>
g.	<i>kókio</i>	<i>kokiõs</i>

pl. n. <i>kokē</i>	<i>kókios</i>
a. <i>kókiūs</i>	<i>kókias</i>
l. <i>kokiūsè</i>	<i>kokiosè</i>
d. <i>kokėms</i>	<i>kokióms</i>
i. <i>kokiais</i>	<i>kokiomìs</i>
g. <i>kokiū</i>	<i>kokiū</i>
dual. n.-a. <i>kókiudu</i>	<i>kókėdvi, kókidvi</i>
d. <i>kokėmdvėm</i>	<i>kokiómdvėm</i>
i. <i>kokėmdvėm</i>	<i>kokiõmdvėm</i>
g. <i>kokiūdvėjū.</i>	<i>kokiūdvėjū.</i>

Wie *kokja-* gehn auch die andern stämme auf *-okja-*; nur *visokja-* weicht in so fern ab, als es unbeweglichen ton hat und im nom. sg. masc. *visókias* (nicht *visoks) lautet.

§ 129. Stämme *kita-*, *visa-* und *kोजना-*.

Sie flektiren ganz wie adjektiva; ich führe daher ihr paradigma nicht an, sondern verweise auf das weiter unten (§ 133) folgende paradigma der adjektiva; zu bemerken ist hier nur, dass *kita-* im nom. sg. masc. das stammauslautende *a* elidirt: *kits*, Godlewa *kitas* (LB. 305).

§ 130. Betonung.

Die betonung der pronomina weicht von derjenigen der nomina in folgendem ab:

1. Die mehrsilbigen pronomina haben die neigung, die endsilbe zu betonen, selbst in solchen kasus, die beim nomen nie endbetonung haben, z. b. akk. sg. masc. und fem. (*katrā*), nom. und gen. sg. masc. (*katrās, katrō*), dat. sg. fem. (*katraĩ*).

2. Die pronomina haben mehrfach geschleiften ton, wo man nach der in den entsprechenden formen der nominalflexion und des adjektivs eingetretenen quantitäsveränderung gestossenen ton erwartet und wo auch die zusammengesetzte adjektivflexion gestossenen ton hat (Leskien, archiv V, 190), z. b. instr. sg. masc. *tū* (best. adj. *gerūju*), nom. pl. masc. *tē* (best. adj. *gerėji*), nom.-akk.-vok. dual. masc. *tūdu* (best. adj. *gerūjudu*), nom.-akk.-vok. dual. fem. *tėdvi* (best. adj. *gerėjidvi*). Gestossener ton findet sich in der regel nur dann, wenn nebenformen mit eingetretener quantitäsveränderung vorhanden sind, z. b. akk. pl. masc. *tūs* neben *tūs*.

Was die qualität und stelle des tons im einzelnen betrifft, so sind sie aus den obigen paradigmata zu ersehen.

§ 131. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Es werden hier nur die kasus berücksichtigt, die von den entsprechenden kasus der nomina abweichen.

I. Die kasus des singulars.

Nom. - akk. neutr. Wir haben drei formen:

1. pr. *sta*; es ist die alte pronominalform auf idg. *-od* (aind. *tāt*, lat. *-tud*, got. *pat-a*);
2. pr. *stan*; es ist die nominalform auf idg. *-om*, kann aber auch die maskulinform sein;
3. *taī*; es ist der form nach nom.-akk. pl. und aus *ta* (= idg. *-ā*) + *i* entstanden (vgl. lat. *quae*; Mahlow 49; Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 363 f., pluralbild. 228 f.; Brugmann, grdr. II, 777).

Lok. masc. Die idg. endung *-in* (aind. *tāsmin*, abulg. *tomь*) kann vorliegen in den von Smith (beitr. I, 506 f.) und Bezenberger 150, 168, 252 f. belegten altlitauischen formen auf *-imp-i*, *-im-p*, *-i* und den in Godlewa vorkommenden von Brugmann (LB. 306) erwähnten formen auf *-i*; *-i* kann aber auch aus *e* + nas. entstanden sein; dann sind diese formen mit den hochlitauischen auf *-e* identisch; diese haben das *-e* von den nominalen *o*-stämmen entlehnt, wo es aus idg. *-ei* + *en* entstanden ist (§ 96); anders Brugmann (grdr. II, 787). Anders über die formen auf *-imp-i*, *-im-p* Brückner (archiv III, 279 ff.).

Dat. masc. Die endung *-ui* ist in der heutigen sprache überall geschwunden, während sie beim substantivum nie abfällt.

Instr. masc. Von den beiden formen *tū* und *tūmì* (verkürzt *tūm*) ist erstere altererbt und geht auf idg. **tō* (vgl. ahd. *diu*) zurück; *tūmì* ist aus *tū* dadurch entstanden, dass das suffix des instr. sg. *-mì* an den fertigen kasus antrat. Die pronominalstämme auf *-okja-* haben im instr. sg. die nominale endung *-u* (z. b. *tókiu*), wol infolge der unbetontheit der endsilbe. Der stamm *ana-* schwankt zwischen *-ā* und *-u*. Der instr. fem. hat die nominale endung: *tā* oder auch mit erhaltner länge *tā*; in Godlewa kommt neben *tā* auch *taī* vor (LB. 304), eben so *jeī* neben *jē*, *jé* (LB. 305). Im altlitauischen kommen formen auf *-aja* (*-aja*) vor (Bezenberger 171); aus diesen können die formen auf *-ai* entstanden sein; diese alt-

litauischen formen decken sich mit den altbulgarischen formen auf *-oja* und den altindischen auf *-ayā* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 386 f.; anders Bezenberger aao.); über *taĩ* anders Brückner (archiv VI, 272).

Gen. m a s c. Die alte pronominalform ist erhalten im preussichen: *stessei*, *steisei*, *stesse*, *steise*, *steisi* (auch beim femininum hat das preussische die pronominale flexion erhalten); im litauischen ist an ihre stelle die nominale flexion getreten: *tõ* wie *tãko*, also ablativ. Das interrogativum hat für den possessiven genitiv eine besondere form: *kënõ* (Godlewa *kenõ*, *kãnõ*; LB. 304); der ursprung dieser form ist dunkel, wahrscheinlich steckt darin ein stamm *këna-*, *kena-*; so auch Brugmann (grdr. II, 825 f.).

II. Die kasus des plurals.

Nom. m a s c. Die endung *-ë* geht auf die idg. endung *-oi* (griech. *τοί*, abulg. *tě*, aind. *té*) zurück. Der stamm *ana-* hat im altlitauischen (Bezenberger 168) und dialektisch (Geitler 55; Kurschat § 1303) den nom. pl. *anis*, worin Bezenberger 169) einen *i*-stamm (vgl. nom. sg. *anıs*, Kurschat § 921) sieht; anders Brückner (archiv III, 293 f.).

Akk. m a s c. Die pronominale endung ist *-ūs*, doch kommt daneben auch die nominale endung *-us* vor (z. b. *tūs* und *tūs*); jedoch hat der stamm *ja-* nur *jūs*; auch die mehrsilbigen pronominalstämme haben *-ūs* und *-us*, die stämme auf *-okja-* jedoch nur *-us*. Der akk. fem. hat überall (auch beim stamm *ja-*) *-ās* und *-as*; die stämme auf *-okja-* haben nur *-as*.

Dat. m a s c. Die form *tëms* (älter *tëmus*, pr. *steimans*) hat wie in den übrigen idg. sprachen (abulg. *tëmv*, got. *þaim*) den diphthong (*ë*) aus dem nom. pl. übertragen (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 5 f.).

Gen. Hier hat das litauische die nominale form (z. b. *tũ* wie *takũ*); das preussische hat die pronominale form erhalten: *steison* (abulg. *těchv*, aisl. *þeira*, aind. *těshām*). In dem bei Schleicher (gramm. 209) verzeichneten gen. fem. *jaunõsu* sieht Bezenberger 145 die endung idg. *-āsōm* (aind. *tāsām*, griech. *τάων*, lat. *istārum*); es kommt aber auch gelegentlich der instr. pl. *margosëms* vor (Schleicher aao.), der *-os-* nur aus dem nom. pl. übertragen haben kann; so kann auch *jaunõsu* zu seinem *-os-* gekommen sein.

III. Die kasus des duals.

Nom. - akk. masc. Die endung *-û* (z. b. *tũ-du*) ist die pronominale; eben so auch beim fem. die endung *-ë* (z. b. *tẽ-dvi*). Die nominale endung kommt nur bei den stämmen auf *-okja-* vor, z. b. *kókiu-du*; das fem. hat nach Schleicher (gramm. 199) die pronominale form, z. b. *kóké-dvi*, nach Kurschat § 899 hingegen die nominale, z. b. *kóki-dvi*.

Dat. - instr. masc. Das *ë* (z. b. *tẽm-dvëm*, *tẽm-dvëm*) ist aus dem dat. pl. übertragen (eben so im slavischen das *ě*, z. b. abulg. *těma*), gegenüber aind. *tábhyām*.

2. Das unbestimmte adjektivum.

§ 132. Einleitende bemerkungen.

Das litauische hat adjektivstämme auf idg. *-o-* (*-jo-*, *-ijo-*) und *-u-*. Letztere, die weit weniger zahlreich sind als die stämme auf idg. *-o-*, haben ihre alte flexion nur im nom. und akk. sg. und im nom. pl. masc. rein erhalten; im instr. und gen. sg. und instr. pl. masc. kommen die formen des *u-*stamms ebenfalls vor, doch überwiegen hier die formen des *jo-(ijo-)*stamms, die in sämtlichen übrigen kasus zur allein herrschaft gelangt sind, und zwar vom femininum aus, das bei diesen stämmen schon in der idg. ursprache das suffix nom. sg. *-iā*, gen. sg. *-iās* hatte (vgl. griech. ἡδύς, fem. *ἡδέϊα, ἡδέϊα, got. *hardus*, fem. *hardi*), das im litauischen durch nom. sg. *-i*, gen. sg. *-jos* vertreten wird (Joh. Schmidt, beitr. IV, 257). Kurschat erwähnt den von Schleicher (gramm. 205) angegebenen instr. sg. auf *-umi* und den instr. pl. auf *-umis* nicht; doch führt Brugmann (LB. 307) solche formen an und Bezzenberger 153 belegt den instr. sg. auf *-u* (*saldu*) und den lok. sg. auf *-ume* (*ligume*, *laisume*). — Was das verhältnis der *ijo-*stämme zu den *jo-*stämmen betrifft, so treten erstere gegen letztere ganz zurück; ausser *didis* und *didelis* gross gehören hierher nur noch die stoffadjektiva auf *-inis* und die komparative auf *-ėsnis*, von denen erstere alte *o-*stämme (vgl. das neben *-inis* begegnende *-inas* und abulg. *-vno-*) und letztere alte *n-*stämme (§ 107) sind. Die *ijo-*stämme gehn ausser im nom. sg. masc. und fem. und im akk. sg. masc. und fem. in die analogie der *jo-*stämme über: nom. sg. masc. *didis*, fem. *didė*; akk. sg. masc. *didī*, fem. *didė*, aber gen. sg. masc. *didžo*, fem. *didžôs* usw.

a) Die reinen *o*-stämme.

§ 133. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt *gēras* (schema 1) gut und *mìnkštas* (schema 3) weich (andre betonungsschemata kommen bei zweisilbigen reinen *o*-stämmen nicht vor).

	mask.		fem.	
	1	3	1	3
sg. n. <i>gēras</i> , neutr.		<i>mìnkštas</i> , neutr.	<i>gerà</i>	<i>mìnkštà</i>
	<i>gēra</i>	<i>mìnkšta</i>		
a. <i>gēra</i>		<i>mìnkštā</i>	<i>gēra</i>	<i>mìnkštā</i>
l. <i>geramè</i>		<i>mìnkštamè</i>	<i>gerojè</i>	<i>mìnkštojè</i>
d. <i>gerámui</i> , jetzt nur <i>gerám</i>		<i>mìnkštám(ui)</i>	<i>gērai</i>	<i>mìnkštai</i>
i. <i>gerù</i>		<i>mìnkštu</i>	<i>gerà</i>	<i>mìnkšta</i>
g. <i>gēro</i>		<i>mìnkšto</i>	<i>gerōs</i>	<i>mìnkštōs</i>
pl. n. <i>gerì</i>		<i>mìnkšti</i>	<i>gēros</i>	<i>mìnkštos</i>
a. <i>gerūs</i>		<i>mìnkštus</i>	<i>geràs</i>	<i>mìnkštas</i>
l. <i>gerūsè</i>		<i>mìnkštūsè</i>	<i>gerosè</i>	<i>mìnkštosè</i>
d. <i>gerēms</i>		<i>mìnkštēms</i>	<i>geróms</i>	<i>mìnkštóms</i>
i. <i>geraīs</i>		<i>mìnkštaīs</i>	<i>geromīs</i>	<i>mìnkštomīs</i>
g. <i>gerū</i>		<i>mìnkštū</i>	<i>gerū</i>	<i>mìnkštū</i>
dual. n.-a. <i>gerù</i>		<i>mìnkшту</i>	<i>gerì</i>	<i>mìnkšti</i>
d. <i>gerēm</i>		<i>mìnkštēm</i>	<i>geróm</i>	<i>mìnkštóm</i>
i. <i>gerēm.</i>		<i>mìnkštēm.</i>	<i>gerôm.</i>	<i>mìnkštôm.</i>

§ 134. Betonung.

Die zweisilbigen maskulina folgen zum grössten teil dem schema 1, zum kleineren dem schema 3. Die vertheilung der einzelnen kasus auf die drei gruppen ist dieselbe wie bei den nominalen *o*-stämmen; zu erwähnen ist nur, dass von den beiden pronominal flektirten kasus des singulars der lokativ zur gruppe des dat. pl. gehört und der dativ stets den stammauslaut betont, und zwar gestossen. Für das femininum gelten, da es der nominalen flexion folgt, die oben (§ 76) für die nominalen *ā*-stämme gegebenen regeln.

Von den mehrsilbigen maskulina haben die auf *-in-gas*, *-étas*, *-ústas*, *-ópas*, *-ítas*, *-ýbas*, die meisten dreisilbigen und die mehr als dreisilbigen auf *-ókas*, die auf *-iszkas*, *-útas*, *-étas*, *-ýbas*, die den ton im nom. sg. auf der drittletzten silbe

oder noch weiter zurück haben, unbeweglichen ton (schema 4). Die adjektiva mit beweglichem ton, zu denen mehrere auf *-ónas* und einige auf *-inas*, ferner einige vereinzelt gehören, folgen dem schema 3, wobei der ton entweder zwischen der vorletzten und letzten silbe schwankt (so bei denen auf *-ónas*, z. b. *raudónas* rot: nom. pl. masc. *raudonì*) oder zwischen der drittletzten und letzten silbe (so bei denen auf *-inas*, z. b. *krùvinas* blutig: nom. pl. masc. *kruvini*). Über die tonqualität der vor- oder drittletzten silbe dieser adjektiva lassen sich keine festen regeln aufstellen, doch überwiegt der geschleifte ton. Für die feminina, die bei beweglichem ton ebenfalls dem schema 3 folgen, gelten die oben (§ 76) für die mehrsilbigen nominalen *ā*-stämme gegebenen regeln.

§ 135. Bemerkungen zu den einzelnen kasus.

Die endungen sind hier von hause aus überall dieselben wie bei den geschlechtigen pronomina; nur ist zu beachten, dass die adjektiva nach § 69, 2 B in gestossener endsilbe ursprünglich lange vokale und diphthonge wie in der nominalen flexion kürzen, bez. in monophthonge verwandeln, z. b. instr. sg. masc. *gerù* wie *takù* gegenüber *tã*, nom. pl. masc. *gerì* gegenüber *tê*. Zu besprechen bleibt nur der nom.-akk. neutr., der auf *-a* (*gêra*, *minkszta*) ausgeht, wenn es angeht, aber das *-a* elidirt (*gér*). Dies *-a* kann die pronominale endung idg. *-od* vertreten (vgl. pr. *sta*), kann aber auch auf die nominale endung idg. *-om* (vgl. pr. *stan*) zurückgehn; endlich, und das ist wol am wahrscheinlichsten, kann es nominaler nom.-akk. pl. auf idg. *-ā* sein, der eben so gut singularisch verwandt sein kann, wie der pronominale plural *taĩ*.

b) Die *jo*-stämme.

§ 136. Einleitende bemerkungen.

Die flexion der *jo*-stämme weicht von der flexion der reinen *o*-stämme nicht ab; es sind nur die durch das *j* hervorgerufenen lautlichen veränderungen (§ 63, 1) zu beachten. Auch hinsichtlich der betonung gehn die *jo*-stämme mit den reinen *o*-stämmen zusammen; es sei daher auf das über die betonung der reinen *o*-stämme gesagte (§ 134) verwiesen.

§ 137. P a r a d i g m a t a.

Als paradigmata seien gewählt *tùszczas* (schema 1) leer und *pěszczas* (schema 3) zu fuss.

	mask.		fem.	
	1	3	1	3
sg. n. <i>tùszczas</i> , neutr.	<i>tùszcza</i>	<i>pěszczas</i> , neutr.	<i>tuszczà</i>	<i>pěszczà</i>
	<i>tùszcza</i>	<i>pěszcza</i>		
a. <i>tùszcza</i>	<i>pěszcza</i>	<i>tuszczà</i>	<i>pěszcza</i>	
l. <i>tuszczamè</i>	<i>pěszczamè</i>	<i>tuszczojè</i>	<i>pěszczojè</i>	
d. <i>tuszczám</i>	<i>pěszczám</i>	<i>tuszczai</i>	<i>pěszczai</i>	
i. <i>tuszczù</i>	<i>pěszczu</i>	<i>tuszczà</i>	<i>pěszcza</i>	
g. <i>tuszczò</i>	<i>pěszczò</i>	<i>tuszczôs</i>	<i>pěszczôs</i>	
pl. n. <i>tusztì</i>	<i>pěstì</i>	<i>tuszczos</i>	<i>pěszcos</i>	
a. <i>tuszczùs</i>	<i>pěszcus</i>	<i>tuszczàs</i>	<i>pěszczas</i>	
l. <i>tuszczùsè</i>	<i>pěszcùsè</i>	<i>tuszczosè</i>	<i>pěszczosè</i>	
d. <i>tusztěms</i>	<i>pěstěms</i>	<i>tuszczóms</i>	<i>pěszczóms</i>	
i. <i>tuszczaïs</i>	<i>pěszczaïs</i>	<i>tuszczomïs</i>	<i>pěszczomïs</i>	
g. <i>tuszczũ</i>	<i>pěszczũ</i>	<i>tuszczũ</i>	<i>pěszczũ</i>	
dual. n.-a. <i>tuszczù</i>	<i>pěszczu</i>	<i>tusztì</i>	<i>pěstì</i>	
d. <i>tusztěm</i>	<i>pěstěm</i>	<i>tuszczóm</i>	<i>pěszczóm</i>	
i. <i>tusztěm.</i>	<i>pěstěm.</i>	<i>tuszczôm.</i>	<i>pěszczôm.</i>	

c) Die *ijo*-stämme.

§ 138. Einleitende bemerkungen.

Die einzigen zweisilbigen adjektivischen *ijo*-stämme sind das jetzt nicht mehr gebräuchliche *didis* (schema 1) gross und das nur im femininum vorkommende *kairě* die linke; auch die mehrsilbigen sind wenig zahlreich, denn ausser *didelis* (schema 3) gross gehören hierher nur noch die stoffadjektiva auf *-inis* (schema 2) und die komparative auf *-ěsnis* (schema 1). Von diesen haben die adjektiva auf *-inis* die neigung, im dat. sg., nom., dat. pl. und dat.-instr. dual. masc. der nominalen flexion zu folgen.

§ 139. P a r a d i g m a t a.

Als paradigmata seien ausser *didis* gewählt *didelis* gross und *medinis* hölzern.

		mask.		
		1	3	2
sg. n.	<i>didis</i>	<i>didelis</i>	<i>medinis</i>	
a.	<i>didī</i>	<i>didelī</i>	<i>medinī</i>	
l.	<i>didimè</i>	<i>dideliamè</i>	<i>mediniamè</i>	
d.	<i>didžám</i>	<i>dideliám</i>	<i>mediniui, mediniam</i>	
i.	<i>didžù</i>	<i>dideliu</i>	<i>mediniu</i>	
g.	<i>didžo</i>	<i>didelio</i>	<i>medinio</i>	
pl. n.	<i>didì</i>	<i>didelì</i>	<i>mediniai, medini</i>	
a.	<i>didžūs</i>	<i>dideliūs</i>	<i>mediniūs</i>	
l.	<i>didžūsè</i>	<i>dideliūsè</i>	<i>mediniūsè</i>	
d.	<i>diděms</i>	<i>didelěms</i>	<i>mediniam, mediněms</i>	
i.	<i>didžaīs</i>	<i>dideliaīs</i>	<i>mediniaiīs</i>	
g.	<i>didžũ</i>	<i>dideliũ</i>	<i>mediniũ</i>	
dual. n.-a.	<i>didžù</i>	<i>dideliu</i>	<i>mediniu</i>	
d.	<i>diděm</i>	<i>didelěm</i>	<i>mediniam, mediněm</i>	
i.	<i>diděm.</i>	<i>didelěm.</i>	<i>mediniam, mediněm.</i>	
fem.				
sg. n.	<i>didé</i>	<i>didelé</i>	<i>medinë</i>	
a.	<i>didė</i>	<i>didelė</i>	<i>medinë, -ia</i>	
l.	<i>didžojè</i>	<i>didelėjè</i>	<i>medinëje, -iojè</i>	
d.	<i>didei</i>	<i>didelei</i>	<i>medinei, -iai</i>	
i.	<i>didè</i>	<i>didele</i>	<i>medinë, -ia</i>	
g.	<i>didžōs</i>	<i>didelēs</i>	<i>medinēs, -ios</i>	
pl. n.	<i>didžos</i>	<i>didelēs</i>	<i>medinēs, -ios</i>	
a.	<i>didēs</i>	<i>dideles</i>	<i>medinēs, -iās</i>	
l.	<i>didžosè</i>	<i>didelēsè</i>	<i>medinëse, -iose</i>	
d.	<i>didžóms</i>	<i>didelėms</i>	<i>mediněms, -ioms</i>	
i.	<i>didžomīs</i>	<i>didelēmīs</i>	<i>medinēmīs, -iomīs</i>	
g.	<i>didžũ</i>	<i>dideliũ</i>	<i>mediniũ</i>	
dual. n.-a.	<i>didì</i>	<i>dideli</i>	<i>medinì</i>	
d.	<i>didžóm</i>	<i>didelěm</i>	<i>mediněm, -iom</i>	
i.	<i>didžōm.</i>	<i>didelěm.</i>	<i>mediněm, -iom.</i>	

§ 140. Betonung.

Es ist nur hervorzuheben, dass im nom. sg. masc. und fem. nicht nur die dem schema 2 folgenden adjektiva auf *-inis*, sondern auch *didis* und die komparative auf *-ěsmis* (schema 1),

sowie *didelis* (schema 3) gegen die für diese schemata geltenden regeln den ton nicht auf der endsilbe haben, z. b. *dìdis* statt **didÿs*, *didé* statt **didě*. Nur *kairě* (schema 1) die linke und *deszině* (schema 3) die rechte haben endbetonung.

§ 141. Bemerkungen zur flexion.

Über die flexion der *ijo*-stämme ist nichts weiter zu bemerken, als dass beim femininum je nach den dialekten in den suffixalen silben bald *é*, *e*, bald *io*, bez. *ia* erscheint. Neben *didé* kommt als nom. sg. fem. auch *didì* vor (Schleicher, gramm. 204). Als neutrum gibt Schleicher (gramm. 194) *dide* an; nach Kurschat § 780 kommt bei den *ijo*-stämmen kein neutrum vor.

d) Die *u*-stämme.

§ 142. Einleitende bemerkungen.

Die adjektivischen *u*-stämme sind grösstenteils zweisilbig; die mehrsilbigen sind nur vereinzelt. Die feminina haben vor dem suffix *-iā-* das stammauslautende *u* durchweg verloren, z. b. *saldì* für **saldvi*. Lautgesetzlich ist der schwund des *v* wol nirgend.

§ 143. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt *saldūs* (schema 1) süss und *lýgus* (schema 3) gleich, eben.

	mask.		fem.	
	1	3	1	3
sg. n.	<i>saldūs</i> , neutr.	<i>lýgus</i> , neutr.	<i>saldì</i>	<i>lýgì</i>
	<i>saļdu</i>	<i>lýgu</i>		
a.	<i>saļdu</i>	<i>lýgu</i>	<i>saļdža</i>	<i>lýgiā</i>
l.	<i>saldžamè</i>	<i>lygiamè</i>	<i>saldžojè</i>	<i>lygiojè</i>
d.	<i>saldžám</i>	<i>lygiám</i>	<i>saļdžai</i>	<i>lýgiai</i>
i.	<i>saldžù</i>	<i>lýgiu</i>	<i>saldžà</i>	<i>lýgia</i>
g.	<i>saldaūs</i>	<i>lygaūs</i>	<i>saldžòs</i>	<i>lygiòs</i>
pl. n.	<i>saļdūs</i>	<i>lýgūs</i>	<i>saļdžos</i>	<i>lýgios</i>
a.	<i>saldžūs</i>	<i>lýgius</i>	<i>saldžàs</i>	<i>lýgias</i>
l.	<i>saldžūsè</i>	<i>lygiūsè</i>	<i>saldžosè</i>	<i>lygiosè</i>
d.	<i>salděms</i>	<i>lygěms</i>	<i>saldžòmš</i>	<i>lygiòmš</i>
i.	<i>saldžaĩš</i>	<i>lygiaĩš</i>	<i>saldžomĩš</i>	<i>lygiomĩš</i>
g.	<i>saldžũ</i>	<i>lygiũ</i>	<i>saldžũ</i>	<i>lygiũ</i>

dual. n.-a.	<i>saldžù</i>	<i>lýgiu</i>	<i>saldì</i>	<i>lýgi</i>
d.	<i>saldēm</i>	<i>lygēm</i>	<i>saldžóm</i>	<i>lygióm</i>
i.	<i>saldēm.</i>	<i>lygēm.</i>	<i>saldžòm.</i>	<i>lygiòm.</i>

§ 144. Betonung.

Die zweisilbigen folgen zum weitaus grössten teil dem schema 1, zum kleineren dem schema 3, wobei nur zu beachten ist, dass, wie bei den *ijo*-stämmen, die dem schema 3 folgenden adjektiva im nom. sg. masc. und fem. gegen das schema nicht die endung, sondern die stammsilbe betonen.

Die mehrsilbigen folgen dem schema 1, wobei der ton, wenn er die endsilbe verlässt, auf die drittletzte übergeht. Über die qualität dieser drittletzten silbe lassen sich keine festen regeln aufstellen.

§ 145. Bemerkungen zur flexion.

Ausser in den in den paradigmata angegebenen kasus tritt der *u*-stamm gelegentlich noch in andern kasus hervor, die bereits oben (§ 132) erwähnt sind. Sonst ist über die flexion der *u*-stämme nichts weiter zu bemerken.

3. Das bestimmte adjektivum.

§ 146. Einleitende bemerkungen.

Die flexion des bestimmten adjektivs kommt dadurch zu stande, dass an die kasus des adjektivs die entsprechenden kasus des pronominalstamms *ja*-gefügt werden. Hierbei ist aber zu beachten, dass lange vokale und diphthonge, die in gestossener endsilbe des unbestimmten adjektivs zu kurzen vokalen, bez. zu monophthongen werden, beim bestimmten adjektiv keine quantitätsänderung erleiden, dass hingegen in den betreffenden kasus das angefügte pronomens dieselben quantitätsänderungen erleidet, die beim unbestimmten adjektiv auftreten. Ferner ist zu beachten, dass nach § 63, 1 postkonsonantisches *j* vor palatalem vokal schwindet. — Die adjektiva auf *-inis* haben keine zusammengesetzte flexion.

§ 147. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt ein reiner *o*-stamm (*gēras*), ein *ijo*-stamm (*didis*) und ein *u*-stamm (*saldūs*); auf die verschiedenen betonungssehemata kommt es hier weniger an als auf die verschiedenen adjektivstämme.

mask.

sg. n.	<i>geràsis</i>	<i>didýsis</i>	<i>saldùsis</i>
a.	<i>gērāji</i>	<i>didīji</i>	<i>saldūji</i>
l.	<i>gerāñiame</i>	<i>didžañiame</i>	<i>saldžañiame</i>
d.	<i>gerámiam</i>	<i>didžámiam</i>	<i>saldžámiam</i>
i.	<i>gerūju</i>	<i>didžūju</i>	<i>saldžūju</i>
g.	<i>gērojo</i>	<i>didžojō</i>	<i>saldžojō</i>
pl. n.	<i>gerēji</i>	<i>didēji</i>	<i>saldēji</i>
a.	<i>gerúsius</i>	<i>didžúsius</i>	<i>saldžúsius</i>
l.	<i>gerūsiuse</i>	<i>didžūsiuse</i>	<i>saldžūsiuse</i>
d.	<i>gerēmsēms</i>	<i>didēmsēms</i>	<i>saldēmsēms</i>
i.	<i>gerāisiais</i>	<i>didžaisiais</i>	<i>saldžaisiais</i>
g.	<i>gerūjū</i>	<i>didžūjū</i>	<i>saldžūjū</i>
dual. n.-a.	<i>gerūjudu</i>	<i>didžūjudu</i>	<i>saldžūjudu</i>
d.	<i>gerēmdvēm</i>	<i>didēmdvēm</i>	<i>saldēmdvēm</i>
i.	<i>gerēmdvēm.</i>	<i>didēmdvēm.</i>	<i>saldēmdvēm.</i>

fem.

sg. n.	<i>geróji</i>	<i>didžóji</i>	<i>saldžóji</i>
a.	<i>gērāja</i>	<i>didēja</i>	<i>saldžāja</i>
l.	<i>gerōjoje</i>	<i>didējoje</i>	<i>saldžōjoje</i>
d.	<i>gēraijai</i>	<i>dideijai</i>	<i>saldžaijai</i>
i.	<i>gerāja</i>	<i>didēja</i>	<i>saldžāja</i>
g.	<i>gerōsios</i>	<i>didžōsios</i>	<i>saldžōsios</i>
pl. n.	<i>gērosios</i>	<i>didžosios</i>	<i>saldžosios</i>
a.	<i>gerásias</i>	<i>didésias</i>	<i>saldžásias</i>
l.	<i>gerōsiōse</i>	<i>didžōsiōse</i>	<i>saldžōsiōse</i>
d.	<i>gerómsioms</i>	<i>didžómsioms</i>	<i>saldžómsioms</i>
i.	<i>gerōmsiomis</i>	<i>didžōmsiomis</i>	<i>saldžōmsiomis</i>
g.	<i>gerūjū</i>	<i>didžūjū</i>	<i>saldžūjū</i>
dual. n.-a.	<i>gerējīdvi</i>	<i>didējīdvi</i>	<i>saldējīdvi</i>
d.	<i>gerómdvēm</i>	<i>didžómdvēm</i>	<i>saldžómdvēm</i>
i.	<i>gerōmdvēm.</i>	<i>didžōmdvēm.</i>	<i>saldžōmdvēm.</i>

§ 148. Betonung.

Der ton ruht immer auf dem adjektiv, nie auf dem pronomen. Die betonung weicht von der des unbestimmten adjektivs nur darin ab, dass das bestimmte adjektiv im nom. sg. masc. nicht nur bei den *u*-stämmen, sondern auch bei den

*o-(jo-, ijo-)*stämmen die endsilbe des adjektivs betont: *gerāsis*, *tuszczāsis*, *didj̄sis* gegenüber *gēras*, bez. *tuszczas*, *didis*.

§ 149. Bemerkungen zur flexion.

Im grossen und ganzen bleiben die formen so, wie sie durch die zusammenrückung entstanden sind, bestehen, wobei natürlich die oben (§ 146) erwähnten lautgesetzlichen veränderungen eintreten. Nur im lok. sg. und pl. beider genera treten verkürzungen ein, indem das auslautende *e* des adjektivs schwindet, beim fem. sg. auch noch das *j*, und dann der pronominalkasus antritt; im lok. sg. fem. tritt dann in der gewöhnlichen sprache noch eine weitere verkürzung ein, indem das auslautende *e* und dann auch noch das *j* abfällt: *gerōjo*. Ferner schwindet im instr. pl. fem. beim adjektiv das *i* des kasussuffixes *-mis*. Im dat. sg. masc. wird statt *-āmiam* gewöhnlich *-ājam* (etymologisch richtiger *-ājam*) gesprochen, z. b. *gerājam*; vom maskulinum dringt dann das *ā* (*ā*) auch in das femininum, z. b. *gērājai*.

Was die stammgestaltung des adjektivs betrifft, so kommen bei den *ijo*-stämmen im femininum sowol die formen mit *io*, *ia* als auch die mit *é*, bez. *e* neben einander vor, z. b. im akk. sg. *didžāja* und *didēja*. In's paradigma habe ich der kürze halber jedoch nur die formen gesetzt, die nach Kurschat §§ 942, 948 gebräuchlicher sind. Die *u*-stämme, die schon bei dem unbestimmten adjektiv in weitem umfang in die flexion der *jo*-stämme übergehn, nehmen bei dem bestimmten adjektiv auch im gen. sg. und nom. pl. masc. die flexion der *jo*-stämme an, z. b. gen. sg. *saldžōjo* gegenüber *saldaūs*, nom. pl. *saldėji* gegenüber *saldūs*. Eben so tritt im nom. sg. fem. die form des *ja*-stamms an stelle der form des *ia*-stamms ein, z. b. *saldžóji* gegenüber *saldì*.

Was die form des pronomens betrifft, so ist nur zu bemerken, dass im nom. pl. masc. neben *-ji* auch *-jė* oder *-jai* (also die nominale endung) vorkommt, z. b. neben *gerėji* auch *gerėjė*, *gerėjai*.

§ 150. Anhang zur flexion des bestimmten adjektivs.

Wie an adjektiva kann das pronomem *ja-* auch an pronomina gefügt werden; es kommen dabei nicht nur die pronomina *tās*, *szīs*, *kuņs*, *aņs*, *katrās* in betracht, sondern auch

das pronomens *jis*; so kommen formen vor wie z. b. nom. sg. fem. *jijì, jījē, jījē*, nom. pl. masc. *jějì, jějě*. Diese zusammensetzungen begegnen jedoch nicht in allen kasus; nur die zweisilbigen pronomina *añs, katrās, kuřs* haben diese zusammensetzung in allen kasus und werden ganz wie adjektiva behandelt, z. b. nom. sg. fem. *kurióji* gegenüber dem nichtzusammengesetzten *kurì*.

4. Die deklination der partizipia.

§ 151. Einleitende bemerkungen.

Zum grössten teil sind die partizipia im maskulinum *o-*, im femininum *ā-* stämme und flektiren dann ganz wie die adjektivischen *o-*, bez. *ā-* stämme. Partizipia dieser art sind: 1) das part. praes. act. II auf *-damas*, fem. *-dama*; 2) das part. praes. pass. auf *-mas*, fem. *-ma*; 3) das part. praet. pass. auf *-tas*, fem. *-ta*; 4) das part. fut. pass. auf *-simas*, fem. *-sima*; 5) das part. necessitatis auf *-tinas*, fem. *-tina*. Die andern partizipia sind im maskulinum konsonantische, im femininum *ia-* stämme. Zu dieser gruppe gehören: 1) das part. praes. act. I, auf *-as* (*-is*), fem. *-anti* (*-inti*); 2) das part. perf. act. auf *-es*, fem. *-usi*; 3) das part. imperf. auf *-daveš*, fem. *-davusi*; 4) das part. fut. act. auf *-seš*, fem. *-senti*. Wir haben es hier nur mit der zweiten gruppe der partizipia zu tun, und zwar mit dem part. praes. act. I. und dem part. perf. act., denn das part. fut. act. geht dem ersteren, das part. imperf. dem letzteren völlig parallel.

§ 152. Paradigmata.

Als paradigmata seien gewählt für das part. praes. act. I. *degāš* brennend trans. und intr., *turīš* habend, für das part. perf. act. *vēžes* gefahren habend.

a) Die unbestimmte form.

	mask.		
sg. n. <i>degāš</i> , neutr. <i>degā</i>	<i>turīš</i> , neutr. <i>turī</i>	<i>vēžes</i> , neutr. <i>vēžē</i>	
a. <i>dēgantī</i>	<i>tūrintī</i>	<i>vēžusi</i>	
l. <i>dēganczāmē</i>	<i>tūrinczāmē</i>	<i>vēžusiamē</i>	
d. <i>dēganczám</i>	<i>tūrinczám</i>	<i>vēžusiam</i>	
i. <i>dēganczu</i>	<i>tūrinczu</i>	<i>vēžusiu</i>	
g. <i>dēganczo</i>	<i>tūrinczo</i>	<i>vēžusio</i>	

pl. n. <i>degā</i>	<i>turī</i>	<i>vēžē</i>
a. <i>dēganczus</i>	<i>tūrinczus</i>	<i>vēžusius</i>
l. <i>dēganczûsè</i>	<i>tūrinczûsè</i>	<i>vēžusiûse</i>
d. <i>dēgantēms</i>	<i>tūrintēms</i>	<i>vēžusēms</i>
i. <i>dēganczaīs</i>	<i>tūrinczaīs</i>	<i>vēžusiaiis</i>
g. <i>dēganczū</i>	<i>tūrinczū</i>	<i>vēžusiū</i>
dual. n.-a. <i>dēganczu</i>	<i>tūrinczu</i>	<i>vēžusiu</i>
d. <i>dēgantēm</i>	<i>tūrintēm</i>	<i>vēžusēm</i>
i. <i>dēgantēm.</i>	<i>tūrintēm.</i>	<i>vēžusēm.</i>
	fem.	
sg. n. <i>deganti</i>	<i>turinti</i>	<i>vēžusi</i>
a. <i>dēgancza</i>	<i>tūrincza</i>	<i>vēžusia</i>
l. <i>dēganczojè</i>	<i>tūrinczojè</i>	<i>vēžusioje</i>
d. <i>dēganczai</i>	<i>tūrinczai</i>	<i>vēžusiai</i>
i. <i>dēganczà</i>	<i>tūrinczà</i>	<i>vēžusia</i>
g. <i>deganczōs</i>	<i>turinczōs</i>	<i>vēžusios</i>
pl. n. <i>dēganczos</i>	<i>tūrinczos</i>	<i>vēžusios</i>
a. <i>dēganczas</i>	<i>tūrinczas</i>	<i>vēžusias</i>
l. <i>deganczosè</i>	<i>turinczosè</i>	<i>vēžusiose</i>
d. <i>dēganczóm̄s</i>	<i>tūrinczóm̄s</i>	<i>vēžusiom̄s</i>
i. <i>deganczom̄is</i>	<i>turinczom̄is</i>	<i>vēžusiom̄is</i>
g. <i>deganczū</i>	<i>turinczū</i>	<i>vēžusiū</i>
dual. n.-a. <i>dēganti</i>	<i>tūrinti</i>	<i>vēžusi</i>
d. <i>dēganczóm̄</i>	<i>tūrinczóm̄</i>	<i>vēžusiom̄</i>
i. <i>dēganczóm̄.</i>	<i>tūrinczóm̄.</i>	<i>vēžusiom̄.</i>

b) Die bestimmte form.

mask.

sg. n. <i>degāsis</i>	<i>turīsis</i>	<i>vēžēsis</i>
a. <i>dēgantīji</i>	<i>tūrintīji</i>	<i>vēžusīji</i>
pl. n. <i>dēgantēji.</i>	<i>tūrintēji.</i>	<i>vēžusēji.</i>

fem.

sg. n. <i>dēganczōji</i>	<i>tūrinczōji</i>	<i>vēžusioji</i>
a. <i>dēganczāja</i>	<i>tūrinczāja</i>	<i>vēžusiaja</i>
pl. n. <i>dēganczosios.</i>	<i>tūrinczosios.</i>	<i>vēžusiosios.</i>

Die übrigen kasus ergeben sich aus dem paradigma der unbestimmten form von selbst.

§ 153. Betonung.

Der besseren übersicht wegen empfiehlt es sich, alle partizipia in zwei gruppen zu teilen:

1. partizipia, die vom präsensstamm gebildet werden: part. praes. act. I und part. praes. pass.;
2. partizipia, die vom infinitivstamm gebildet werden: alle übrigen partizipia.

Ad 1. Part. praes. act. I. Hat die 1. sg. praes. den ton auf der endsilbe und ist die stammsilbe kurz, so hat der nom. sg. masc. den ton auf der endung, z. b. 1. sg. *vežù* fahre trans.: *vežāš*, 1. sg. *turiù* habe: *turīš* (doch haben die abgel. verba auf *-iù*: *-ēti* auch den ton auf der stammsilbe: *tūrīš*). In allen andern fällen hat der nom. sg. masc. den ton auf der stammsilbe, z. b. 1. sg. *bėgu* laufe: *bėgāš*, 1. sg. *kalbù* spreche: *kalbāš*; die abgel. verba auf *-au*: *-yti* haben den ton stets auf der stammsilbe, auch wenn diese kurz und geschleift ist, z. b. 1. sg. *sakaũ* sage: *sakāš*. Steht nun der ton im nom. sg. masc. auf der stammsilbe; so ist er, einerlei ob er gestossen oder geschleift ist, unwandelbar, z. b. *bėgāš* laufend, *kalbāš* sprechend, *sākāš* sagend; steht aber der ton im nom. sg. masc. auf der endsilbe, so wechselt er zwischen dieser und der stammsilbe, und zwar nach dem schema 3; die stammsilbe hat, wenn ihre beschaffenheit es zulässt, geschleiften ton. Doch ist hierbei zu beachten, dass im lok. sg. masc. und fem., im lok. pl. masc., im dat. pl. masc. und fem., im instr. und gen. pl. masc., im dat.-instr. dual. masc. und fem. der ton die neigung hat, auf die stammsilbe überzugehen; umgekehrt hat im instr. sg. fem. und nom.-akk. dual. fem. der ton, der nach dem schema hier auf der wurzelsilbe steht, die neigung, auf die endsilbe zu treten; endlich schwankt auch im dat. sg. masc. der ton zwischen end- und stammsilbe. Im paradigma sind diese kasus doppelt betont.

Part. praes. pass. Tonwechsel, und zwar nach dem schema 3, findet hier nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe steht; doch ist dabei zu beachten, dass, falls die stammsilbe einen natura oder positione langen vokal hat, der ton auch unbeweglich bleiben

kann; z. b. 1. sg. *vežù* fahre trans.: mask. *věžamas*, fem. *vežamà*, aber 1. sg. *lěkù* lasse znrück: mask. *lěkamas*, fem. *lěkamà* oder *lěkama*.

Ad 2. Das part. perf. act., das part. imperf. und das part. fut. act. haben unbeweglichen ton, entweder auf der stammsilbe oder auf dem ableitungssuffix, z. b. *vèžti* fahren trans.: part. perf. act. *vèžęs*, part. imperf. *vèždavęs*, part. fut. act. *vèszęs*.

Für die übrigen partizipia gemeinsam gilt die regel: bei verba mit sekundärem infinitivstamm oder bei abgeleiteten verba ist der ton unbeweglich z. b. *sznekėti* sprechen: part. praes. act. II. *sznekėdamas*, part. praet. pass. *sznekėtas*, part. fut. pass. *sznekėsimas*, part. necess. *sznekėtinas*. Ist hingegen der infinitivstamm gleich der wurzel, so gelten folgende regeln:

Part. praes. act. II. Tonwechsel, und zwar nach schema 3, findet nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe steht; zu beachten ist jedoch, dass, falls die stammsilbe natura oder positione langen vokal hat, der ton auch unbeweglich bleiben kann, z. b. 1. sg. *vežù* fahre trans.: mask. *vèždamas*, fem. *veždamà*, aber 1. sg. *velkù* ziehe: mask. *vilkdamas*, fem. *vilkdamà* oder *vilkdama*; 1. sg. *piáuju* schneide: mask. *piáudamas*, fem. *piáudama*.

Part. praet. pass. Tonwechsel, und zwar nach dem schema 1, findet nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endung steht; die stammsilbe ist, wo es ihre beschaffenheit zulässt, geschleift z. b. 1. sg. *remiù* stütze: mask. *reĩntas*, fem. *remtà*, aber 1. sg. *piáuju* schneide: mask. *piáutas*, fem. *piáuta*.

Part. necess. Tonwechsel, und zwar nach dem schema 3, findet nur dann statt, wenn in der 1. sg. praes. der ton auf der endung steht; die stammsilbe ist, wenn ihre beschaffenheit es zulässt, geschleift, z. b. 1. sg. *remiù* stütze: mask. *reĩntinas*, fem. *remtinà*, aber 1. sg. *piáuju* schneide: mask. *piáutinas*, fem. *piáutina*.

Part. fut. pass. Da dies partizip selten ist, lässt sich über seine betonung nichts bestimmtes sagen; wahrscheinlich ist jedoch auch hier der ton beweglich, wenn er in der 1. sg.

praes. auf der endung steht, z. b. 1. sg. praes. *sukù* drehe: mask. *sùksimas*, fem. *suksimà*.

§ 154. Bemerkungen zur flexion.

So weit die konsonantische flexion erhalten ist, sind die formen bereits oben (§§ 116, 117) erwähnt. Alle übrigen kasus des maskulins folgen der analogie der *i*-, bez. *ijo*-stämme, die in der bestimmten form auch den nom. pl. ergreift, z. b. *degantėji* gegenüber *degã*, *vėžusėji* gegenüber *vėžę*. Im femininum, das ja ein *ia*-stamm ist, dringt im nom. sg. der bestimmten form der *jã*-stamm der übrigen kasus durch, z. b. *deganczójì* gegenüber *deganti*; doch begegnen vereinzelt noch formen auf *-yji*.

5. Die zahlwörter.

§ 155. Übersicht der kardinal- und ordinalzahlen.

kardinalzahlen.	ordinalzahlen.
1. <i>vėnas</i> , fem. <i>vėnà</i>	<i>pirmas</i> , fem. <i>pirmà</i>
2. <i>dù</i> , fem. <i>dvì</i>	<i>antras</i> , fem. <i>antrà</i>
3. <i>trys</i> (mask u. fem.)	<i>trečas</i> , fem. <i>trecà</i>
4. <i>keturi</i> , fem. <i>kėturios</i>	<i>ketvirtas</i> , fem. <i>ketvirtà</i>
5. <i>penki</i> , fem. <i>penkios</i>	<i>penktas</i> , fem. <i>penktà</i>
6. <i>šeszi</i> , fem. <i>šėszios</i>	<i>šėsztas</i> , fem. <i>šėsztà</i>
7. <i>septyni</i> , fem. <i>septynios</i>	<i>septintas</i> , fem. <i>septintà</i> , auch <i>sėkmas</i> , fem. <i>sėkmà</i>
8. <i>asztuni</i> , fem. <i>asztunios</i>	<i>asztuntas</i> , fem. <i>asztuntà</i> , auch <i>aszmas</i> , fem. <i>aszrà</i>
9. <i>devyni</i> , fem. <i>devynios</i>	<i>devintas</i> , fem. <i>devintà</i>
10. <i>dėszimtis</i> , gew. <i>dėszimt</i>	<i>desimtas</i> , fem. <i>desimtà</i>
11. <i>vėnũlika</i>	<i>vėnũliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
12. <i>dvỹlika</i>	<i>dvỹliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
13. <i>trỹlika</i>	<i>trỹliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
14. <i>keturiõlika</i>	<i>keturiõliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
15. <i>penkiõlika</i>	<i>penkiõliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
16. <i>šėszioõlika</i>	<i>šėszioõliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
17. <i>septynioõlika</i>	<i>septynioõliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
18. <i>asztunioõlika</i>	<i>asztunioõliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
19. <i>devynioõlika</i>	<i>devynioõliktas</i> , fem. <i>-ta</i>
20. <i>dvĩdeszimtis</i>	<i>dvĩdeszimtas</i> , fem. <i>-ta</i>
30. <i>trĩdeszimtis</i>	<i>trĩdeszimtas</i> , fem. <i>-ta</i>

40. <i>kėturias dėszimt</i>	<i>kėturiasdeszimas</i> , fem. <i>-ta</i>
50. <i>peñkias dėszimt</i>	<i>peñkiasdeszimas</i> , fem. <i>-ta</i>
60. <i>szėszias dėszimt</i>	<i>szėsziasdeszimas</i> , fem. <i>-ta</i>
70. <i>septjñias dėszimt</i>	<i>septjñiasdeszimas</i> , fem. <i>-ta</i>
80. <i>asztjñias dėszimt</i>	<i>asztjñiasdeszimas</i> , fem. <i>-ta</i>
90. <i>devjñias dėszimt</i>	<i>devjñiasdeszimas</i> , fem. <i>-ta</i>
100. <i>szimtas</i>	<i>szimutàsis</i> , fem. <i>szimtojì</i>
1000. <i>tūkstantis</i> .	<i>tūkstantysis</i> , fem. <i>tūkstantcojì</i> .

Bei zusammengesetzten zahlen geht immer die höhere ordnung voran, wobei zwischen zehner und einer *iř* und gesetzt werden, aber auch wegbleiben kann, z. b. 7523 *septyni tūkstancaì penkì szimtaì dvideszimt (iř) trj̃s*. Die zusammengesetzten ordinalia haben nur die niedrigste ordnung in der form der ordinalzahlen, während die höheren ordnungen in der form der kardinalzahlen erscheinen, z. b. 7523. *septyni tūkstancaì dvideszimt (iř) trėczas*, fem. *treczà*.

§ 156. Bildung und flexion der kardinalzahlen.

1. *vėnas* = idg. *oinos (vgl. lat. *oinos*, *ūnus*, got. *ains*, abulg. *inò*); über das anlautende *v-* s. § 47, 1. Es flektirt ganz wie ein adjektiv, wobei es hinsichtlich der betonung dem schema 3 folgt. Der plural *vėni*, fem. *vėnos* bedeutet „lauter“; ferner tritt er bei pluralia tantum statt des singulars ein, z. b. *vėnos knjgos* ein buch.

2. *dù*, fem. *dvì* ist seiner form nach ein dual; das mask. *dù* steht nach § 64, 1 für *dvu (vgl. abulg. *dvva*). Die flexion ist folgende:

n.-a.	<i>dù</i> , fem. <i>dvì</i>
d.	<i>dvėm</i>
i.	<i>dvėm</i>
g.	<i>dvėjũ</i> .

Der nom.-akk. ist eine echte dualform (vgl. *takù*, *mergì*), zu beachten ist nur, dass trotz der einsilbigkeit der auslautende diphthong in beiden genera zum monophthong geworden ist. Das in den übrigen kasus erscheinende *ė* ist aus den zahlwörtern für 4—9, wo es wie im plural der pronomina und adjektiva berechtigt ist, herübergewonnen. Wie *dù*, fem. *dvì* flektirt *abù*, fem. *abì* beide (abulg. *oba*, fem. *obė*).

3. Zu grunde liegt der stamm *tri-* = idg. **tri-* (vgl. abulg. *trò-*, griech. *τρτ-*, lat. *tri-* usw.). Die flexion ist folgende:

- n. *trījs*
 a. *trīs*
 l. *trīsè*
 d. *trīms*
 i. *trīmīs*
 g. *trijā.*

Die flexion deckt sich mit der flexion des plurals der *i*-stämme; nur in lok. hat *tri-* abweichend von den nomina kurzen vokal, der ja älter ist als der lange in lok. pl. der nomina.

4—9. Die kardinalia für 4—9 sind in ihrer bildung und flexion gleich; sie flektiren wie die adjektivischen *jo-*(*ijo-*)stämme; nur ist zu beachten, dass der akkusativ des maskulinums nicht die endung *-ius* hat, sondern auf *-is* ausgeht. Als paradigma gebe ich hier die flexion des zahlworts 4:

	mask.	fem.
n.	<i>keturī</i>	<i>kētūrios</i>
a.	<i>kētūris</i>	<i>kētūrias</i>
l.	<i>keturīūsè</i>	<i>ketūriosè</i>
d.	<i>keturēms</i>	<i>keturīóms</i>
i.	<i>keturīāis</i>	<i>keturīomīs</i>
g.	<i>keturīū.</i>	<i>keturīū.</i>

Altererbt sind in dieser flexion der akk. masc. *kētūris* = aind. *catūras* und der nom. masc. *keturī*, der in seiner endung dem aind. neutr. *catvāri*, got. *fidwor*, ags. *feówer* entspricht; vom nom. *keturī* aus ist dann die flexion ausser im akk. *kētūris* in die analogie der adjektivischen *jo*-stämme übergegangen und dazu eine form für das femininum neu gebildet (Scherer² 580 f.; Joh. Schmidt, pluralbild. 191 f., 227; anders Leskien, dekl. XXVI; Brückner, archiv III, 300; Brugmann, MU. V, 55 f.; grdr. II, 473).

penkī folgt hinsichtlich der betonung dem schema 1.

szeszī. Der anlaut bietet schwierigkeiten: *sz-* kann durch assimilation an das inlautende *sz* aus *s-* entstanden sein, es kann aber auch für *ksz-* (vgl. av. *hšvasš*) stehn; daneben haben wir in pr. *uschts* der sechste und in dem neben *szēsziōs* (pl. tant.) wochenbett vorkommenden gleichbedeutenden *ūszēs* (pl. tant.) als anlaut *u*. In der betonung folgt *szeszī* dem schema 1.

septyni } Diese zahlen haben einander beeinflusst: das
asztûni } *n* ist alt in *devyni* (vgl. lat. *nōnus*), die länge
devyni } des vokals vor dem *n* ist ausgegangen von *asztû-*
 = got. *ahtau*, aind. *ashtaú*; das alte *m* der zahl für 7 hat
 sich erhalten im ordinale *sėkmas*. Über das *d-* in *devyni*
 s. § 54, anm. 1. Hinsichtlich der betonung folgen alle drei
 zahlwörter dem schema 3; wenn der ton die endsilbe ver-
 lässt, geht er auf die vorletzte silbe.

10. Das zahlwort für zehn ist ein femininaler substan-
 tivischer *i*-stamm, der aus einem alten konsonantischen stamm.
 (vgl. aind. *daçat-*, abulg. *deset-*) hervorgegangen ist. Statt
dėszimtis wird gewöhnlich *dėszimt* gebraucht, das seiner form
 nach akkusativ ist und auslautendes *-i* verloren hat. Heute
 ist dies zahlwort indeklinabel, doch kommen im altlitauischen
 noch flektirte formen vor (Bezzenberger 179).

11—19. Diesen zahlen gemeinsam ist der schlussteil
-lika. Die mit *-lika* gebildeten zahlen sind jetzt indeklinabel;
 früher wurden sie teils als singularische *ā*-stämme, teils als
 pluralische *o*-stämme flektirt; bei Bretken kommt auch *-liks*
 vor (Bezzenberger 179 ff.); dialektisch werden sie auch heute
 noch flektirt (LB. 309). Hieraus hat Mahlow 49 geschlossen,
 dass *-lika* seiner form nach nom. pl. eines neutralen *o*-stamms
 ist; nur in *vėnūlika* ist es neutr. sg. (*-a* für etymologisches *-a*
 = idg. *-om*). Im ersten glied der zusammensetzungen mit *-lika*,
 das zu *likti* übrig lassen, übrig bleiben gehört (got. *-lif* ist
 davon zu trennen), haben die zahlen 14—19 die alte form des
 neutr. pl. auf *-o* = idg. *-ā* erhalten; eben so ist *try-* in *trý-*
lika neutr. pl. = lat. *trī-* in *trīginta*; das *y* in *dvýlika* ist aus
trýlika übertragen; unerklärt ist das *ū* in *vėnūlika*; erklärungs-
 versuche bei Mahlow 49 und Brugmann (grdr. II, 488).

20—90. Diese heute indeklinablen zahlen flektirten ur-
 sprünglich in beiden teilen (Bezzenberger 181 f.), sind aber
 frühzeitig erstarrt, und zwar in der form des akkusativs: *tris*
dėszimts (für **dėszimtis*); *dvideszimt* ist nom.-akk. dual. und
 steht für *dvī dėszimti*; von *dvideszimt* ist das *-t* auf die übrige
 zehner übertragen. Dialektisch flektiren die zehner auch
 heute noch (LB. 309).

100. *szimtas* ist substantivum und wird betont nach dem
 schema 1.

1000. *tūkstantis* ist substantivum und flektirt als mask.

*i*jo-stamm mit unbeweglichem ton. Im slavischen und gotischen ist das wort für 1000 *jā*-stamm, wonach man für das litauische genuswechsel annehmen muss; doch flektirt *tūkstantis* dialektisch noch heute als femininum, und zwar als *i*- oder als *jā*-stamm (Kurschat § 1043 ff.).

§ 157. Bildung und flexion der ordinalzahlen.

Die ordinalzahlen sind mit ausnahme der zweiten, die eine komparativform ist, fast alle superlativformen. Sie flektiren unbestimmt und bestimmt, die ordinalzahlen für hundert und tausend jedoch nur bestimmt.

1. *pīrmas*. Am nächsten der form nach steht got. *fruma*; abulg. *prvz* und aind. *pūrva-s* haben zwar dieselbe wurzel, aber ein andres suffix. Hinsichtlich der betonung folgt *pīrmas* dem schema 3.

2. *añtras*. Derselbe stamm als ordinale der zweizahl gebraucht findet sich in den slavischen und germanischen sprachen, z. b. abulg. *v-ctorz*, got. *anþar*; es ist der komparativ des pronominalstamms *ana-*. Betont wird *añtras* nach dem schema 1.

3. *trēczas* deckt sich mit abulg. *trētjъ* und wol auch mit got. *þridja*; pr. *tirts* hingegen stimmt im vokalismus der stammsilbe mit aind. *trīya-s* überein. Die bestimmte form heisst *treczāsis*, um Memel aber *tretj̄sis*. In der betonung folgt *trēczas* dem schema 1.

4. *ketviřtas* stimmt genau mit abulg. *četerьtz* und griech. *τέταρτος* überein; das bei Bretken vorkommende *ketvertas* (Bezenberger 183) hat das *-er-* aus der form der kardinalzahl, die bei Bretken *-ver-* neben *-ur-* hat, erhalten. Betont wird *ketviřtas* nach schema 1.

5. *peñktas* deckt sich mit abulg. *pętz*, ahd. *fimfto*, griech. *πέμπτος*, lat. *quīntus*. Betonung nach schema 1.

6. *szęsztas* deckt sich mit abulg. *šestъ*, aind. *shashṭhā-s* usw. Betonung nach schema 1.

7. *septiņtas*. Das suffix idg. *-to-* kommt den ordinalzahlen für sieben und acht ursprünglich nicht zu; im litauischen ist es bei beiden aus den ordinalzahlen 4—6 übertragen. Ursprünglich ist bei der ordinalzahl für sieben die bildung durch das suffix *-o-*: idg. **septmós* (abulg. *sedmъ*, ferner aind. *saptamā-s*, griech. *ἑβδομος*, lat. *septimus*); ihm entsprechen

pr. *septmas*, *sepmas* und lit. *sėkmas* (über *km* s. § 66 und die ann. 2). Betonung nach schema 1.

8. *asztuñtas* aus **asztũntas* (§ 61) ist Neubildung nach *septiñtas*. Eine ältere, aber nicht idg. bildung ist *āszmas*, pr. akk. sg. *asman* = abulg. *osmъ*. Betonung nach schema 1.

9. <i>deviñtas</i> .	{	Beide haben ursprünglich nicht das
10. <i>desziñtas</i> .		suffix idg. <i>-to-</i> , sondern das suffix idg. <i>-o-</i> (lat. <i>nōnus</i> , aus urit. <i>*novenos</i> , und <i>decimus</i>). Betonung nach schema 1.

11.—19. Der ausgang der ordinalzahlen von 11—19 ist heute *-liktas*: *vėnũliktas*, *dvỹliktas* usw. mit unbeweglichem ton. In älterer zeit heisst der 11. *lėkas* oder *vėnas lėkas* oder *deszimtas lėkas*, der 12. *antras lėkas*, der 13. *treczas lėkas* usw. (Bezenberger 184 f.). Hierin steckt unverkennbar das adjektiv *lėkas* übrig bleibend (Bezenberger 185), das auch bei den ordinalzahlen über zwanzig gebraucht wird; so heisst der 21. (tag) bei Bretken *dwideschimta ir pirma lėka* (Bezenberger 185).

20.—90. Die ordinalzahlen der dekaden werden aus den kardinalzahlen durch anfügen des suffixes *-tas* gebildet, z. b. **dwideszimt-tas*, woraus nach schwund des ersten *t* *dwideszimtas* wird; sie können aber auch analogiebildungen sein: *dwideszimtas* zu *dwideszimt* nach *desziñtas* zu *dėszimt* (Joh. Schmidt, jen. lit.-ztg. 1878, art. 191, s. 179). Der ton dieser ordinalzahlen ist unbeweglich. In älterer zeit gab es noch andre bildungen (Schleicher, gramm. 151 f.; Bezenberger 185 f.): 1) die stämme der kardinal- oder ordinalzahlen zusammengesetzt mit *deszimtas*, z. b. der 60. *szesztádeszimtas*, der 70. *septyniádeszimtas*; 2) das ordinalzahlwort der einer tritt flektirt vor *deszimtas*, z. b. der 20. *antras deszimtas*, der 80. *aszmas deszimtas*.

100. Nach analogie der ordinalzahlen der zehner erwartet man **szimt-tas*, woraus *szimtas* (so noch bei Klein) werden musste, so dass ordinal- und kardinalzahl zusammenfallen; um dies zu vermeiden, wird jetzt das ordinale nur in der bestimmten form gebraucht: *szimtāsis*. Betont wird *szimtāsis* nach schema 1.

1000. Auch hier fungirt die bestimmte form der kardinalzahl als ordinale: *tũkstantysis*. Der ton ist unbeweglich; es kann aber auch *tũkstantỹsis* nach schema 1 betont werden.

Ältere grammatiken geben *tūkstinis*, fem. *-inè* oder *tūkstas*, fem. *tūkstà* an (Schleicher, gramm. 152).

§ 158. Distributiva.

Es sind folgende:

1. *vënerì*, fem. *vënerios*; betont nach schema 3.
 2. *dvejì*, fem. *dvëjos*; betont nach schema 1 (vgl. abulg. *dvvojè*); das daneben vorkommende indeklinable *dvëje* selb-ander ist das neutrum zu *dvejì* (vgl. abulg. *dvoje*), das sein *ë* aus dem alten neutrum des zahlworts *dù* (*dvë = abulg. *dvvë*) überkommen hat, bevor *ë* im auslaut zu *i* verkürzt wurde. Neben *dvejì* kommt auch *abejì*, fem. *ābejos* beiderlei, betont nach schema 1, vor (vgl. abulg. *obojè*); Bretken hat auch das neutr. *abeja*, *-o* (Bezzenberger 186).

3. *trejì*, fem. *trëjos*, betont nach schema 1 (vgl. abulg. *trojè*).

4. *ketverì*, fem. *këtverios*, betont nach schema 3 (vgl. abulg. *čtvero*; Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 43 ff. Von *ketverì* aus ist *-erì* weiter gewuchert, daher 5 *penkerì*, 6 *szeszerì*, 7 *septynerì*, 8 *asztünerì*, 9 *devynerì*; *-erì* ist dann auch nach rückwärts gewuchert und hat das schon genannte *vënerì* hervorgerufen.

Diese alten distributiva werden als vertreter der kardinalzahlen bei pluralia tantum gebraucht; in distributivem sinn braucht man nur die präposition *põ* mit dem akk. der kardinalzahlen, z. b. *põ tris* je drei; bei pluralia tantum wird in distributivem sinn *põ* mit dem akk. der alten distributiva gebraucht, z. b. *põ trejüs*, fem. *põ trejàs*.

§ 159. Qualitativa.

Um auszudrücken „so vielerlei“, dient das suffix *-eriópas*, bei 2 und 3 *-ópus*, bei 1 *-ókas*; also: *vënókas*, fem. *vënokà*, betont nach schema 3, *dvejópas*, *trejópas*, *ketveriópas*, *penkeri-ópas* usw., mit unbeweglichem ton. Das suffix ist *-iopas*, von *ketveriópas* ist das *-er-* weiter gewuchert. Das zugehörige interrogativum ist *keleriópas* wie vielerlei.

§ 160. Multiplikativa.

Das deutsche „mal“ wird ausgedrückt durch den akkusativ des betreffenden zahlworts mit dem entsprechenden akkusativ von *kařtas* oder *sýkis* mal, z. b. *vëna kařta* oder *sýkì* einmal, *dù kartù* oder *sykiù* zweimal, *këturis kartüs* oder *sykiüs* viermal usw. Die adjektivischen multiplikativa werden

durch das suffix *-linkas*, fem. *-linkà* oder durch das suffix *-gubas*, fem. *-gubà* gebildet; doch ist die bildung durch *-linkas* nur bei den zahlen 1—4, die durch *-gubas* nur bei den zahlen 2 und 3 gebräuchlich, also: *vènlīnkas* einfach, *dvīlīnkas* oder *dvīgubas* zweifach, *trīlīnkas* oder *trīgubas* dreifach, *ketūrlīnkas* vierfach. Von der zahl fünf an werden in multiplikativer bedeutung die qualitativa auf *-eriōpas* gebraucht, z. b. *szimteriōpas* hundertfach. Betont werden die multiplikativa auf *-linkas* und *-gubas* nach schema 3.

§ 161. Altersbezeichnung.

Nur bei den ersten zahlen, ausser der zahl eins, gebräuchlich sind zur bezeichnung des alters der tiere, nicht der menschen, bildungen mit dem suffix *-gỹs* (*-gis*), fem. *-gě* (*-gė*), z. b. *dveigỹs* zweijährig, *treigỹs* dreijährig, *ketvérgis* vierjährig; von *ketvérgis* aus hat sich für die weitem zahlen das suffix *-érgis* herausgebildet, z. b. *penkérgis* fünfjährig; bei Bretken kommt auch *dvejergis* vor (Bezenberger 189, wo eine andre erklärung von *-érgis* gegeben wird). Einjährig heisst *mitulỹs*.

§ 162. Interrogativa und indefinita.

kěk wie viel, *těk* so viel, *daũg*, *daũgel* viel; es sind indeklinable substantiva, werden daher mit dem genitiv verbunden; doch kommen in der älteren sprache auch flektirte formen vor. Adjektivisch ist *kelì*, fem. *kėlios* einige, das wie die zahlwörter *keturì* usw. flektirt und nach schema 1 betont wird, z. b. akk. masc. *kelis*, fem. *keliàs*.

6. Das ungeschlechtige pronomen.

Vgl. Torp., A., Beiträge zur Lehre von den geschlechtslosen Pronomen in den indogermanischen Sprachen. Christiania 1888.

§ 163. Paradigmata.

	1. pers.	2. pers.	refl.
sg. n. <i>àsz</i> , pr. <i>es</i> , <i>as</i>	<i>tù</i> , pr. <i>tou</i>		
a. <i>manė</i> , pr. <i>mien</i>	<i>tavė</i> , pr. <i>tien</i>	<i>savė</i> , pr. <i>sien</i> , <i>sin</i>	
l. <i>manyjė</i>	<i>tavyjė</i>	<i>savyjė</i>	
d. <i>mánei</i> (gew. <i>mán</i>), pr. <i>mennei</i>	<i>távei</i> (gew. <i>táv</i>), pr. <i>tebbei</i>	<i>sávei</i> (gew. <i>sáv</i>), pr. <i>sebbei</i>	
i. <i>manimì</i>	<i>tavimì</i>	<i>savimì</i>	
g. <i>manėš</i> , <i>māno</i> (poss.), pr. <i>mai-</i> <i>sei</i>	<i>tavėš</i> , <i>tāvo</i> (poss.), pr. <i>twaisei</i>	<i>savėš</i> , <i>sāvo</i> (poss.).	

pl. n. <i>mēs</i> , pr. <i>mes</i>	<i>jūs</i> , pr. <i>jous</i>
a. <i>mūs</i> , pr. <i>mans</i>	<i>jūs</i> , pr. <i>wans</i>
l. <i>māsyjè</i>	<i>jūsyjè</i>
d. <i>mūms</i> , pr. <i>noumans</i>	<i>jūms</i> , pr. <i>joumans</i>
i. <i>mumīs</i>	<i>jumīs</i>
g. <i>mūsū</i> , pr. <i>nouson</i>	<i>jūsū</i> , pr. <i>jouson</i>
dual. n.-a. <i>mūdu</i> , fem. <i>mūdvi</i>	<i>jūdu</i> , fem. <i>jūdvi</i>
d. <i>mūdvēm</i>	<i>jūdvēm</i>
i. <i>mūdvēm</i> .	<i>jūdvēm</i> .

§ 164. Ältere und dialektische formen (soweit letztere nicht auf rein lautgesetzlichen veränderungen beruhen); vgl. Kursehat §§ 854—864, Bezzenberger 161 ff., LB. 302.

sg. akk. alit. *mi*, *ti*; *mūmi* Wjekszy, *manè* Kowno, Godlewa.

lok. *manē* Memel, *maněj* Russ. Krottingen, *munē* Salanty, *maněj* Kupiszki.

dat. alit. *mi*, *mani*, *ti*, *tavi*; *māni*, *má* (*táu*, *sáu*) Godlewa.

instr. *manì* Memel, *muni* Russ. Krottingen, *mān* Popely.

gen. alit. *manā*, *manē*, *mane*; *manē* Tilsit, *munēs* Salanty, *munēs* Wjekszy, *manēs*, *manì* Kupiszki, *mani* Onikszy, *manì* many Merez, *maniè* Kowno, *manē*, *manēs* Godlewa.

pl. nom. *mens* (Geitler 96), *juns*, *jums* Worny, *mās*, *jūns* Wjekszy, Kupiszki.

akk. alit. *mums*, *mūs*; *mumīs* Tilsit, Kowno, Godlewa *mūmīs* Memel, Russ. Krottingen, *mumīs* Salanty, Wjekszy (hier neben *mus*), *mums*, *mum* Popely, *mum*, *mumì* Neu-Alexandrowo, *mum* Kupiszki, Onikszy, *mumì* Godlewa.

lok. alit. *musuie*, *musui*, *jusuie* *jusui*; *mūsē* Memel, *museije* Salanty, *mumysē* Kowno.

dat. alit. *mumūs*, *mumīs*, *munus*, *jumums*; *mum* Popely, Neu-Alexandrowo, Godlewa, *mumì*, *mumīs*, *mūmēm* (daneben auch *mūms*) Godlewa.

instr. *mumims* Rossein, *mumim* Neu-Alexandrowo, *mūm* Kupiszki, *muni* Kowno, *mumì* (daneben auch *mumīs*) Godlewa.

gen. *mūs* (daneben, aber sehr selten, *mūsū*), *mumì*, *mumīs* Godlewa (doch vgl. hierüber LB. 303).

dual. nom.-akk. alit. *wedwi* neben *mudwi*; *vèdu*, fem. *vèdī* Memel, *vedu*, fem. *vedi* Russ. Krottingen, *vèdu*, fem. *vèdvi* Salanty, *mes du*, fem. *mes dvi* Popely, *mèdu*, *mès du*, fem. *madvi*, akk. *mum du*, fem. *mumdvi* Kupiszki.

dat.-instr. *vèdum*, fem. *vèdem* Memel, *mudum*, *vedum*, fem. *mudvims* Worny, *mudvim* Rossein, *mum dvēm* Neu-Alexandrowo, *mumdvēm* Kupiszki, *mumēm* Merecz.

gen. alit. *mumās dwieiu*, *mumu dwieju*, *jumu dwieju*; *mūdvēs* Tilsit, *vèdums*, fem. *vèdes* Memel, *jungdvijung* Salanty, *mūdvijū* Rossein, *mudums* Wjekszy, *mūsū dvējū* Popely.

Anm. Die hier angeführten formen des pronomens der 1. pers. gelten auch als typen der entsprechenden kasus des pronomens der 2. pers. und des reflexivums, die ich, um raum zu sparen, nicht besonders anführe; nur gelegentlich sind auch sie berücksichtigt.

Auf eine erläuterung der flexion muss ich hier verzichten und verweise ausser auf die oben genannte abhandlung von Torp auf Leskien (dekl. 140 ff.), Brückner (archiv IV, 1 ff.), Brugmann (grdr. II, 795, 800 ff.).

Anhang zur deklination.

§ 165. Komparation der adjektiva.

Die komparation geschieht dadurch, dass an stelle des stammauslautenden vokals des positivs im komparativ das suffix *-ēsnis*, fem. *-ēsne*, im superlativ *-iāusias*, fem. *-iāusia* tritt, wobei die § 63, 1 erwähnten lautgesetzlichen veränderungen eintreten, z. b. *gēras* (stamm *gera-*) gut: komp. *gerēsnis*, superl. *geriāusias*; *saldūs* (stamm *saldu-*) süß: komp. *saldēsnis*, superl. *saldžāusias*. Das komparativsuffix *-ēsnis* steht am nächsten dem komparativsuffix got. *-izan-* (s. § 107) und geht weiter auf die suffixform *-jes-* (pr. *muīs-ies-on*), woraus nach § 63, 1 *-es-* werden musste, zurück (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 399). Das superlativsuffix *-iāusias* hat seinen nächsten verwandten im slavischen, nämlich das zur substantivierung der adjektiva dienende suffix abulg. *-uchv*, fem. *-ucha* (Brugmann, grdr. II. 234; Leskien, nomina 598; anders Schleicher, komp.⁴ 467; Joh. Schmidt, vok. I, 176, ztschr. XXVI, 378 f.).

Die flexion des komparativs ergibt sich nach dem oben

(§ 138) über die flexion der adjektivischen *ijo*-stämme bemerken; der superlativ flektirt wie ein adjektivischer *jo*-stamm, wobei der ton unbeweglich ist.

§ 166. Bildung der adverbia.

Die adjektivischen reinen *o*-stämme bilden ihr adverb auf *-ai*, z. b. *gēras* gut: *gerai*; die *jo*- und *u*-stämme hingegen haben im adverb *-iai*, wobei die lautgesetzlichen veränderungen (§ 63, 1) zu beachten sind, z. b. *tūszčas* leer: *tuszczai*, *saldūs* süß: *saldžai*; die endung *-iai* hat auch der *o*-stamm *sēnas* alt: *seniai*. Von den *ijo*-stämmen hat *dīdis* gross das adverb *didei*, das nach § 63, 2 lautgesetzlich aus **didijai* entstanden ist. Die stoffadjektiva auf *-inis* bilden kein adverb; die komparative haben als adverb eine form auf *-iaūs*, z. b. *geriaūs*, *saldžaūs*, während die superlative ihr adverb von demselben stamm bilden, den die adjektivischen superlative zeigen, und zwar ganz wie die übrigen *jo*-stämme, z. b. *geriausiai*, *saldžiausiai* oder mit schwund des *-iai*: *geriaus*, *saldžiaus*.

Betont werden die adverbia der zweisilbigen *o*-stämme auf der endsilbe, und zwar immer geschleift, z. b. *gerai*, *minksztai*; die zweisilbigen *u*-stämme mit betontem *-us* im nom. sg. masc. haben bei kurzer stammsilbe den (geschleiften) ton auf der endung, bei langer stammsilbe aber in der regel auf der stammsilbe, die *u*-stämme mit gestossen betonter stammsilbe behalten den (gestossenen) ton auf der stammsilbe, z. b. *gražūs* schön: *gražiai*, *saldūs* süß: *saldžai* (daneben auch *salždai*), *lygūs* gleich: *lyg(iai)*. Die komparativadverbia haben immer den geschleiften ton auf der endsilbe, die superlativadverbia immer gestossenen ton auf dem *au* des superlativsuffixes. Mehrsilbige adjektiva mit beweglichem ton haben im adverb geschleiften ton auf der endsilbe, mehrsilbige adjektiva mit unbeweglichem ton behalten ihn auch im adverb unverändert.

Eine andre gruppe der adjektivadverbia sind die adverbia auf *-yn*, aus älterem *-yna*; sie kommen nur bei verba der bewegung vor und bezeichnen die richtung, z. b. *auksztyn eiti* in die höhe gehn, *geryn eiti* zum guten gehn, besser werden; letzteres beispiel zeigt, wie in diese adverbia komparativische bedeutung hineinkommt. Ihrer entstehung nach ist diese adverbialbildung nicht recht klar; sicher ist nur, dass in dem *-n*, *-na* die postposition *-na* steckt.

II. Konjugation.

A. Die personalendungen.

§ 167. Einleitende bemerkungen.

Der unterschied zwischen primär- und sekundärendungen ist verwischt; es haben sich grösstenteils nur die primärendungen erhalten, die sekundärendungen kommen nur noch in der 3. pers. sg. und im preussischen in der 2. pers. sg. vor.

§ 168. 1. pers. sg.

Die verba auf *-mi* haben *-mi* (z. b. *dūmi* gebe), die auf *-ō -u*, refl. *-ū-s* (z. b. *sukū* drehe, refl. *sukū-s* drehe mich) ersteres entspricht der endung idg. *-mi*, letzteres der endung idg. *-ō* (Scherer² 213 f.; Mahlow 89 f.; verf., ztschr. XXXII, 113 f.; Brugmann, grdr. II, 1335; anders Brugmann, MU. I, 13 anm., 145; Leskien, ber. d. sächs. ges. d. wiss., phil.-hist. kl. 1884, 100). Die verba auf *-mi* haben im reflexivum die endung *-mē-s*; in dem *mē* kann die medialendung idg. *-mai* (pr. *-mai* in *asmāi* hin) stecken; Bezenberger 199 hält auch *-mi* (und eben so *-si* der 2. und *-ti* der 3. pers. sg.) für die medialendung (vgl. jedoch Joh. Schmidt, jen. lit.-ztg. 1878, art. 191, s. 180). Das *-mē-* (und eben so das *-sē-* der 2. sg.) kann aber auch auf analogie beruhen (etwa nach der endung der 2. sg. der verba auf *-ō*), denn die 3. sg. hat in refl. *-ti-s*, nicht *-tē-s*; vgl. Joh. Schmidt aao. und Brugmann (grdr. II, 1339 f., 1344 f.).

§ 169. 2. pers. sg.

Die endung der verba auf *-mi*, *-si* = idg. *-si*, ist jetzt ganz veraltet (belege aus alit. texten bei Bezenberger 198), weil sie immer einen zusammenfall der 2. sg. praes. mit der 2. sg. fut. zur folge hat; daher ist an die stelle des alit. *dūsi* usw. jetzt *dūdi* usw., mit der endung der verba auf *-ō*, getreten. Das reflexivum hat das suff. *-sē-s*. Bei den verba auf *-ō* haben wir die endung *-i*, refl. *-ē-s*, das noch nicht befriedigend erklärt ist; erklärungsversuche bei Bezenberger 194 f., Brugmann (MU. III, 26, grdr. II, 1344 f.), Haberlandt (wiener stzgs.-ber., phil.-hist. kl. C, 996 ff.), Tomson (lingvist. izsléd. 112 ff.) und Hoffmann (d. präs. d. idg. grdspr. 6 f.). Die sekundärendung, idg. *-s*, hat sich nur im preussischen erhalten: *weddeis*, *imais*.

§ 170. 3. pers. sg.

Die verba auf *-mi* haben *-t(i)* (= idg. *-ti*), refl. *-ti-s* (z. b. *eiti*, *eit* geht, *dūsti-s*). Die verba auf *-ō* haben die sekundärendung idg. *-t*, die lautgesetzlich (§ 69, 1) schwinden musste, daher *sūka* dreht für urlit. **sukat* (verf., beitr. z. abulg. konj. 24; Brugmann, grdr. II, 1350; anders Joh. Schmidt, ztschr. XXIII, 358; Bezenberger 197). Die 3. sg. wird sowol bei den verba auf *-mi* als auch bei den verba auf *-ō* auch als 3. plur. und 3. dual. gebraucht.

§ 171. 1. pers. pl.

Sowol die verba auf *-mi* als auch die verba auf *-ō* haben die endung *-me*, refl. *-mē-s* (z. b. *sūkame*, *sūkamē-s*). Die aktivendung *-me* kann = griech. *-μεν* sein; dann ist die endung des reflexivs *-mē-s* davon zu trennen (denn *-mē-s* kann nicht aus **men-s* entstanden sein); in *-mē-s* steckt ein idg. *-mē* (= got. *-ma* in der 1. pl. opt.) und dies idg. *-mē* kann auch dem lit. *-me* zu grunde liegen (Bezenberger 195). Das lett. *-mē-s* entspricht dem pr. *-mai* (vielleicht ist diese endung auch im litauischen vertreten; Bezenberger 196). Die von Bezenberger 193 belegten reflexivischen formen auf *-mo-se*, *mo-s* sind wol analogiebildungen nach der 1. dual. *-vo-s* (Bezenberger 196).

§ 172. 2. pers. pl.

Die endung *-te* entspricht der endung idg. *-te*; das reflexivum hat *-tē-s*, dessen *ē* nur durch analogie der 1. pl. hervorgerufen sein kann, da die länge nirgend einen anhalt hat.

§ 173. 1. pers. dual.

Die endung *-va*, refl. *-vo-s* geht wol mit got. *-wa* auf idg. *-vā* zurück, das sich aber sonst nicht nachweisen lässt (vgl. abulg. *-vė*, aind. *-vas*, *-va*); *-va*, refl. *-vo-s* kann aber auch nach analogie des suffixes der 2. dual. *-ta*, refl. *-to-s* an stelle von **ve*, refl. **vē-s* aus idg. *-vē* = got. *-wa*, abulg. *-vė* getreten sein.

§ 174. 2. pers. dual.

Die endung *-ta*, refl. *-to-s* lässt sich mit abulg. *-ta* auf idg. *-tā* zurückführen. Geitler 60 führt die dialektische endung *-tau* an und setzt sie = aind. *-tam*, was nicht angeht.

B. Die modi.

§ 175. Der optativ.

Vom alten optativ haben sich im litauischen nur trümmer erhalten.

1. Die 2. sg. opt. praes. ist erhalten im preussischen, wo sie die endung *-ais* oder *-eis* = idg. *-ois* hat und als 2. sg. imperat. verwandt wird: *imais* nimm, *weddeis* führe.

2. Die 3. sg. opt. praes. hat sich im preussischen und litauischen erhalten und hat im preussischen die endungen *-ai*, *-ei*, im litauischen, wo der optativ nur in der verbindung mit *te-* vorkommt, die endung *ë*, z. b. pr. *gaunai*, *gaunei* er empfangen, lit. *te-vežë* er fahre. Sowol das pr. *-ai*, *-ei* als auch das lit. *-ë* geht auf idg. *-oit* zurück (vgl. aind. *bháret*; griech. *ῥέποι*, got. *bairai*, abulg. *beri*). Im altlitauischen kommen bei den verba auf *-mi* formen auf *-i* vor (Bezenberger 209), z. b. *te-si*, *te-esi* er sei, *te-dūdi* er gebe; in diesem *-i* steckt das optativsuffix der verba auf *-mi*, das in den starken formen idg. *-iē-*, in den schwachen idg. *-ī-* ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXIV, 303 ff.); im litauischen ist die schwache form des suffixes an die stelle der starken getreten, wie z. b. auch in lat. *sim*, *sīs*, *sit* für alat. *siem*, *siēs*, *siet*.

Die 3. sg. opt. auf *-ë*, in der litauischen grammatik permissiv genannt, kann nur von solchen unabgeleiteten verba gebildet werden, die (vortretende präpositionen nicht mitgezählt) in präsensstamm zweisilbig sind und in der 1. sg. praes. den ton auf der endung haben; der permissiv hat immer den geschleiften ton auf der endung, z. b. *vežù* fahre: *te-vežë*, *tekù* laufe: *te-tekë*. Verba mit dem präsenssuffix idg. *-jo-*: *-je-* verlieren nach § 63, 1 das *j* vor dem *ë*, z. b. *pučzù* blase: *te-putë* aus **-putjë*.

Sämtliche abgeleitete verba und die unabgeleiteten verba, die in der 1. sg. praes. den ton nicht auf der endung haben, haben die alte 3. sg. opt. verloren und bilden den permissiv durch vorsetzen von *te-* vor die 3. sg. indic., die ja unechter konjunktiv ist, z. b. *bėgu* laufe, fliehe: *te-bėga*, *mýliu* liebe: *te-mýl*, *sakaũ* sage: *te-sako*, *dainũju*, singe eine daina: *te-dainũja*. Dieser art der bildung des permissivs können auch diejenigen verba folgen, die noch die alte optativform erhalten haben, z. b. *tėveža* neben *te-vežë*. Dieser permissiv auf *-a* ist der unechte konjunktiv (Bezenberger 210 sieht darin den echten konjunktiv).

Anm. 1. Der permissiv kann auch gebildet werden durch *teğũl*, der form nach permissiv zu *gulėti* liegen, mit der 3. sg. praes., z. b. *te-ğũl vėža*, oder sogar mit dem permissiv, z. b. *te-ğũl vežë*.

Nach analogie von *te-bėga* usw., wo eine form des unechten konjunktivs vorliegt, die ohne *te* als indikativ fungirt, wird bei den verba auf *-mı te* mit der echten indikativform verbunden, z. b. *te-dūsti* er gebe.

Anm. 2. Bei zusammensetzung der verba mit präpositionen tritt *te* vor die präposition, z. b. *te-pabėga* er entlaufe. Das refl. *si* steht entweder zwischen *te* und dem verbum oder am ende, z. b. *te-si-bıjo* oder *te-bıjo-s* er fürchte sich.

3. Ein durchflectirter optativ, und zwar der optativ eines starken aorists, liegt vor in den endungen des in der litauischen grammatik sog. optativs, die folgendermassen lauten:

1. sg. <i>-biau</i>	1. pl. <i>-bime</i>	1. dual. <i>-biva</i>
2. „ <i>-bei</i>	2. „ <i>-bite</i>	2. „ <i>-bita</i> .

Die 3. pers. hat im optativ keine endung. Über die flexion dieses *-biau* usw. vgl. Joh. Schmidt (ztschr. XXIV, 305) und verf. (lit. prät. 184 f.); anders Bezenberger 214 und Brugmann (grdr. II, 1081).

Die bildung des optativs geschieht dadurch, dass an das supinum, das seiner form nach dem lateinischen supinum auf *-tum* entspricht, also alter akkusativ ist, die endungen *-biau* usw. treten, wobei das auslautende idg. *m* erhalten bleibt; in der 3. pers. fungirt das supinum allein als optativ und muss hier das auslautende idg. *m* verlieren, daher tritt das *u* in den auslaut, und zwar ist es lang: *-ū*, jedoch kommt dialektisch auch die kürze vor: *-ũ* (Kurschat § 1098). Bretken hat häufig *ũ*, worin Bezenberger 216 eine andre form sucht; doch ist auf diese schreibung nichts zu geben. Die mit dem *-tum* des supinums verschmolzenen endungen des optativs sind demnach:

1. sg. <i>-tumbiau</i>	1. pl. <i>-tumbime</i>	1. dual. <i>-tumbiva</i>
2. „ <i>-tumbei</i>	2. „ <i>-tumbite</i>	2. „ <i>-tumbita</i>
3. „ <i>-tū (tũ)</i> .		

Von *sūkti* drehen lautet also der optativ:

1. sg. <i>sūktumbiau</i>	1. pl. <i>sūktumbime</i>	1. dual. <i>sūktumbiva</i>
2. „ <i>sūktumbei</i>	2. „ <i>sūktumbite</i>	2. „ <i>sūktumbita</i>
3. „ <i>sūktū (sūktu)</i> .		

In der 1. sg. lautet die endung statt *-tumbiau* gewöhnlich *-czau*, alit. *-czą* (Bezenberger 212 f.), Godlewa *-cze* (LB. 313), das noch unaufgeklärt ist; erklärungsversuche bei Schleicher (gramm. 229), und Bezenberger 215. Dialektisch kommen auch die endungen *-cze*, *-tio* vor. Eben so unerklärt ist die in der 2. sg. häufig vorkommende endung *-tai*; in Godlewa hat die

2. sg. *-tum* (LB. 315), das aus **-tumb(ei)* (vgl. die superlativadv. auf *-iáus* für *-iáusiai*) entstanden sein kann; ferner kommt auch *-tumei* vor (LB. 316). Die 1. pl. hat statt *-tumbime* gewöhnlich *-tum*, alit. *-tum*, *-tumim* (Bezenberger 213 f.), die 2. pl. gewöhnlich *-tum*, Godlewa *-tumet* (LB. 315). Bezenberger 216 nimmt an, *-tum-* sei aus *-tumb-* assimiliert; Joh. Schmidt (in seinen vorlesungen) meint, unter berufung auf die in Merez vorkommende 2. pl. auf *-tūt* (Kursehat § 1158), dass wie dies *-tūt* auch das *-tum* der 1. pl. von der 3. sg. ausgegangen ist: nach *věža*: *věžam(e)*, *věžat(e)* ist zu *věžtū* *věžtum*, *věžtut* gebildet.

4. Der optativ des *s*-aorists ist mit den resten des idg. futurums zum futurum verschmolzen (Joh. Schmidt, pluralbild. 423 ff.) und kommt daher beim futurum (§ 189) zur sprache.

§ 176. Der imperativ.

Wir haben hier folgende bildungen:

1) Alit. formen ohne endung in der 2. sg.: *ved* führe, *atleid* vergib (Schleicher, gramm. 230; Bezenberger 222); hier kann auslautendes *e* abgefallen sein, dann sind es die idg. imperativformen; es kann aber auch *-i* geschwunden sein und dann sind diese formen mit denen unter 2 identisch.

2) Alit. formen auf *-i*, z. b. *vedi*, *dūdi* (Schleicher, gramm. 230; Bezenberger 222). Schleicher und Bezenberger sehen darin die 2. sg. opt. auf idg. *-ois*; es sind aber indikativformen (vgl. lat. *es*, *ēs*); *dūdi* kann aber auch das imperativsuffix idg. *-dhi* (aind. *-dhi*, griech. *-θι*) enthalten, also einem griech. **δωθι* entsprechen, und weil auch die 2. sg. praes. *dūdi* lautet, können formen wie *vedi* analogiebildungen nach *dūdi* sein (Brugmann, grdr. II, 1320, 1323; das 1320 angeführte *girdi* höre und andre derartige formen sind nicht belegt).

3) Heute alleinherrschend und schon im altlitauischen vorkommend (Bezenberger 222) ist im imperativ in der 2. sg. *-k*, alit. *-ki* und *-k* (refl. *-ki-s*), 1. pl. *-kime*, 2. pl. *-kite*, 1. dual. *-kiva*, 2. dual. *-kita*, das an den infinitivstamm tritt, z. b. *věž-k* fahre, *gělbe-k* hilf, *saký-k* sage. Wurzelschliessender dental erscheint vor dem *-k* als *s*, z. b. *metù* werfe: *mèsk*, *vedù* führe: *vèsk*. In dem *k* steckt, wie schon Schleicher (gramm. 230 f.) erkannt hat, eine partikel, aber nicht aind. *ca*, sondern wol aind. *cid* (Osthoff, perf. 355 anm.). Durch antritt dieser partikel an alte imperative wie *im* nimm, *iszrisz* bind los u. ähnl. sind

die heutigen formen *iñk*, *rišk* u. ähnl. entstanden; nach analogie solcher formen, die vor dem *-k* scheinbar den infinitivstamm haben, sind dann formen wie *gėlbėk*, *sakjėk*, *mėšk*, *vėšk* gebildet. Anders Bezenberger 217 f., Prusik (ztschr. XXXIII, 157 f.) und Joh. Schmidt (bei Prusik, aao. 158 ann. 1).

C. Die tempora.

1. Das präsens.

Vgl. Uljanov, osnovy nastojaščago vremeni v staro-slavyjanskom i litovskom jazykach. Warschau 1888; verf., lit. prät. 53 ff.; Brugmann, grdr. II, 884 ff., 909 ff.

§ 177. Klasse I: wurzelklasse (ind. II. klasse).

1. Idg. *esmi hin. 1. sg. *esmì* und, mit herübernahme des *-u* der verba auf *-ō*, *esmù* (dazu die 2. sg. *esmì* neu gebildet), 2. sg. *esi*, 3. sg. *esti*, *est*; im plural und dual ist an stelle des schwachen stammes *s* der starke *es* eingedrungen: 1. pl. *esme*, 2. pl. *este*, 1. dual. *esva*, 2. dual. *esta*; opt. alit. *te-si*, part. *sās* (pr. *-ins*). Diese formen sind teils altlitauisch, teils dialektisch noch heute gebräuchlich. In der heutigen schriftsprache ist das verbum substantivum völlig in die analogie der verba auf *-ō* übergegangen: 1. sg. *esù* usw.; die 3. pers. lautet *grà*, das ein substantivum ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595); part. *ēsās*. Aus dem im litauischen verlorenen imperfektum vorlit. *ěsom (= abulg. *jachō im imperfektum, z. b. *nesě-achō*) ist *ě-* in das präsens gedrungen: 1. sg. *ěsù* usw., part. *ēsās*. Der permissiv *tesē* kann als *te-sē* oder als *t-esē* aufgefasst werden; letzteres ist der endung *ē* wegen (vgl. alit. *te-si*: lat. *sit*) wahrscheinlicher.

2. Idg. *eimi gehe. 1. sg. *eimì*, 2. sg. *eisi*, 3. sg. *eiti*, *eit* (letzteres dialektisch als aus *eita verkürzt empfunden und dazu ein präsens 1. sg. *eitù* usw. neu gebildet; Bezenberger, Bezz. beitr. IX, 334 ff.), plural und dual mit starkem stamm: 1. pl. *eime*, 2. pl. *eite*, 1. dual. *eiva*, 2. dual. *eita*; die 2. pl. lautet auch *eiste*, dessen *s* wol auf analogie von *este*, *düste* beruht; imper. (unechter konjunktiv) 3. sg. *ei*, 1. pl. *eimè*, 1. dual. *eivà*; der schwache stamm *i* liegt vor im part. *ent-* (aus **jent-* = aind. *yant-*, Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595 ann.; pluralbild. 426). Nach analogie der verba auf *-ō* gebildet ist der pr. opt. 2. sg. *jeis*, 2. pl. *jeiti*. Im schriftlitauischen lautet das präsens jetzt *einù* nach klasse III.

3. Idg. *édmi esse, im litauischen nur in der bedeutung „fresse“. 1. sg. *ėmi* aus und neben *ėdmi*. 3. sg. *ėsti*, *ėst*, 1. pl. *ėme*, 2. pl. *ėste*, 1. dual. *ėdva*, 2. dual. *ėsta*. Jetzt lautet das präsens *ėdu* (klasse VII A.) oder *ėdžu* (klasse VIII); nach klasse VII A. auch pr. 2. pl. opt. *idaiti*.

4. Idg. *velmi will. 1. sg. alit. *pa-velmi*, 3. sg. *pa-velt*, refl. 1. sg. *velmė-s*: aind. *d-vr-ta*, lat. *vel-i-m*, got. 2. sg. *wil-ei-s*.

5. Idg. *dhéghmi brenne. 1. sg. *degmì*: aind. 2. sg. *dhák-shi*.

6. Idg. *sédmi sitze. 3. sg. *sést*, refl. 1. pl. *sėdmė-s*: aind. 2. sg. *sát-si*.

7. Idg. *leikmi bleibe. 1. sg. *lėkmì*, 3. sg. *lėkti*, *lėkt*: aind. 2. dual. *rik-tam*, 2. sg. med. *rik-thās*.

8. Idg. *reúdmì wehklage. 1. sg. *ráudmì*: av. 3. sg. med. *raostā*.

9. Idg. *jóusmì güрте. 1. sg. *júsmì* (neben *júsiu* nach klasse VIII): av. *jās-ti*.

Die übrigen bei Schleicher (gramm. 253) und Kursehat § 1180 ff. angeführten präsentia auf *-mi* sind junge umbildungen alter präsentia auf *-ō*.

§ 178. Klasse II: reduplizierende klasse (ind. III. kl.).

1. Idg. *dī-dōu-mi gebe. Im litauischen und slavischen ist der schwache stamm idg. **de-d-* in die starken formen gedrungen: *dedmi, dann aber im litauischen aus den ausserpräsentischen formen *ū* an stelle des *e* eingedrungen, um den zusammenfall mit *dedmi von der idg. w. *dhē* zu vermeiden, daher 1. sg. *dūdmi, daraus nach § 65, B 4. *dūmi*, 2. sg. *dūsi*, 3. sg. *dūsti*, *dūst*, 1. pl. *dūme*, 2. pl. *dūste*. der dual ist nicht belegt; heute gewöhnlich nach analogie der verba auf *-ō*: 1. sg. *dūdu*, 2. sg. *dūdi*, 3. *dūda* usw.

2. Idg. *dhi-dhē-mi lege. Auch hier ist der schwache stamm idg. **dhe-dh-* = lit. *ded-* durchgeführt und so 1. sg. *dēmi* (aus *dedmi), 2. sg. refl. *desė-s* (aus *detsė-s), 3. sg. *dēsti*, *dēst*, 2. pl. *dēste* (weitere formen sind nicht belegt) entstanden. Durch eindringen des *é* der ausserpräsentischen formen entstand die flexion: 1. sg. *dēmi*, 3. sg. *dēsti*. Heute flektirt *dēti* im präsens meist nach analogie der verba auf *-ō*: 1. sg. *dedù*, 2. sg. *dedì*, 3. sg. *dēda* usw.

§ 179. Klasse III: präsenssuffix *-na-* (ind. IX. klasse).

Wie auch in den andern idg. sprachen ist die ursprünglich unthematische flexion nach verallgemeinerung des schwachen stamms thematisch geworden. Im schriftlitauischen gehören zu dieser klasse nur drei verba mit vokalisch schliessender wurzel: *einù* gehe (über die reste der alten flexion idg. *eimi s. § 177, 2), *gánu* bekomme (aind. *junāmi* mit abweichendem wurzelvokalismus) und *aunù* ziehe fussbekleidung an; dazu kommt noch lett. *sēnu* binde (aind. *sināmi* mit andrer ablautstufe). In litauischen dialekten und im lettischen kommt diese präsensbildung in grösserem umfang vor, im lettischen auch bei konsonantisch schliessenden wurzeln, die dann aber stets auch inlautenden nasal haben, z. b. *brēnu* (= lit. *bre-n-d-nu) wate.

Anm. Die schwache form dieses präsenssuffixes, idg! *-na-*, von der aus der übergang in die flexion der verba auf *-ō* stattgefunden hat, mag mit dazu beigetragen haben, dass im litauischen die präsensuffixe, die von alters her den ablaut *e:o* zeigen, diesen ablaut zu gunsten des *o* (lit. *a*) ausgeglichen haben.

§ 180. Klasse IV: präsentia mit innerem nasal (ind. VII. klasse).

Die bedeutung der litauischen verba dieser klasse ist überwiegend intransitiv-inchoativ und in dieser bedeutung ist diese präsensbildung auch auf abgeleitete verba übergegangen; ursprünglich ist diese bedeutung nicht, sie hat sich erst in litu-slavischer zeit entwickelt. In welchem verhältnis diese klasse zur vorigen steht, ist noch nicht genügend aufgeklärt; sicher ist nur, dass sie schon indogermanisch ist. Die wurzelsilbe steht auf der tiefstufe, doch kommen auch beispiele für hochtonige wurzelform nicht selten vor. Als beispiele dieser präsentia seien genannt: *tenkù* reiche hin: serb. *teknem*; lett. *ģēdu* (= lit. *gēdu) vermute: lat. *-hendō*, alb. *ģendem*; *limpù* bleibe kleben: abulg. *pri-lbnq*, aind. *limpāmi*; *pa-bundù* erwache: abulg. *vz-bznq*, griech. *πυρθάρωμα*. Hierher gehören auch, wie schon Kurschat § 403 f. erkannt hat, präsentia wie *szālù* (*Sz. szulu*; Leskien, nomina 245 ann.) werde kalt, *bālù* werde weiss, *byrù* verstreue mich, *kylù* erhebe mich u. a. Manchmal ist der nasal auch in die ausserpräsentischen formen gedrungen, so in: *mīžu (*myžu) harne (lat. *mingō*):

prät. *myžaũ*, inf. *mÿžti*, dazu nach analogie von *renkũ*: *rinkaũ*, *riñkti* u. dgl. ein neues präs. *męžũ*; eben so sind die präsentia *senkũ* falle (vom wasser) (lett. *sĩku* = lit. *sinku, aind. *siñcãmi*) und *pa-si-gendũ* sehne mich (zu *geĩsti* begehren) zu ihrem präsentischen *e* gekommen, nur ist bei diesen beiden verba der nasal auf das präsens beschränkt. Andre verba, die den präsensbildenden nasal verschleppen, nehmen noch ein andres präsenssuffix an, z. b. lett. *jũku* (= lit. *junku) werde gewohnt (inf. *jukt*): lit. *junkstũ* werde gewohnt; *jũngiu* spame in's joch: lat. *jungõ* (wo ebenfalls der nasal in ausserpräsentische formen gedrungen ist) neben *jugum*.

§ 181. Klasse V: präsenssuffix -*sta*-.

Diese präsensbildung lässt sich ausserhalb des litauischen nicht nachweisen; versuche, sie an bildungen in den übrigen idg. sprachen anzuknüpfen bei Schleicher (gramm. 246, komp. ⁴ 786), Brugmann (grdr. II, 1043 f.), Johansson (ztschr. XXXII, 507 ff.). Diese präsensbildung, deren bedeutung intransitiv-inchoativ ist, ist sehr verbreitet und hat auch denominativa ergriffen. Die wurzelsilbe erscheint überwiegend in der tieftonigen form. Beispiele: *virstũ* falle um, *tĩrstũ* erstarre, *kĩlstũ* erhebe mich, *tĩstũ* dehne mich aus, *misztũ* mische mich, *dustũ* komme in's keuchen, *dÿgstũ* keime, *lũztũ* breche intr., *tẽmsta* wird dunkel, *gãstũ* erschrecke intr., *sprõgstũ* prassle, spriesse. Nach *r* wird -*sta*- zu -*szta*- (§ 55, 2): *mĩrsztũ* sterbe. Bei vokalisch auslautender wurzel kommt diese präsensbildung nur in *džũstu* trocken intr. vor.

§ 182. Klasse VI: präsenssuffix -*da*-.

Diese, der griechischen durch -*θο*-: -*θε*- entsprechende präsensbildung kommt heute nur bei *vẽrdu* koche intr. und trans. (inf. *vĩrti*) vor; im altlitauischen ist noch belegt *ischediens* (Bezzenberger 89), das als *isz-eidens* hinausgegangen seiend zu lesen ist und ein aus dem präs. *eidu (abulg. *ida*) verschlepptes *d* enthält.

§ 183. Klasse VII: präsenssuffix -*a*-.

A. Die wurzelsilbe steht auf der hochstufe (ind. I. klasse).

Über die bedeutung der verba dieser klasse lässt sich nichts bestimmtes sagen; sie ist teils intransitiv, teils transitiv. Beispiele: *sekũ* folge: aind. *sãce*, griech. *επομαι*, lat. *sequor*, air. *sechur*; *degũ* brenne intr. und trans.: aind. *dãhãmi*; *velkũ*

ziehe: abulg. *vlěka*; *neszù* trage: abulg. *nesa*; *metù* werfe: abulg. *meta*; *lesù* picke: got. *lisa*; lett. *perdu pedo*: griech. *πέρω*, ahd. *firzu*; *malù* mahle: lat. *molō*, got. *mala*; *vejù* winde, drehe: abulg. *vja*, aind. *váyāmi*; *lěkù* lasse zurück: got. *leikva*, griech. *λείπω*; *sněga* es schneit: griech. *λείπει*, ahd. *snīwit*; *vezù* fahre trans.: abulg. *veza*, aind. *vāhāmi*; *běgu* laufe, fliehe: russ. *běgu*; *spěju* habe musse: abulg. *spēja*, aind. *sphāyāmi*; *rěju* schichte auf: lat. *reor*. Mehrfach haben verba dieser klasse einen sekundären infinitivstamm, z. b. *tekù* laufe: *tek-ě-ti*, *gědu* singe: *gěd-ó-ti*.

B. Die wurzelsilbe steht auf der tiefstufe (ind. VI. klasse).

Auch hier lässt sich keine bestimmte bedeutung erkennen. Beispiele: *pisù* coeo; *riszù* binde; *minù* trete: russ. *mnu*; *pinù* flechte: abulg. *-pna*; *imù* nehme: abulg. *ima*; *lipù* steige; *sukù* drehe: russ. *sku*; *plakù* schlage; *áugu* wachse: got. *auka*. In präsentia wie *grīūvù* stürze ein intr.: griech. *βούω*, lat. *-gruō*, *kliūvù* bleibe hangen, *pāvù* faule u. a. steht *ū* für *u* nach analogie von *ryti*: *ryjù*, *lyti*: *ljja* (verf., lit. prät. 72 f.).

§ 184. Klasse VIII: präsenssuffix *-ja-* (ind. IV. klasse).

Das suffix ist idg. *-jo-*: *-je-*, nicht *-ijo-*: *-ije-*, das lehrt das litauische in formen wie *spiáuju* speie (Joh. Schmidt, ztschr. XXI, 285). Die bedeutung dieser litauischen präsentia ist überwiegend transitiv oder kausativ; die präsentia dieser klasse sind sehr zahlreich, zum teil dadurch, dass verba, die nach ausweis der verwandten sprachen ursprünglich einer andern klasse angehören, im litauischen in die *j*-klasse übergegangen sind. Die wurzelsilbe erscheint im litauischen überwiegend in der hochstufe; doch gibt es auch mehrere fälle, wo in übereinstimmung mit andern idg. sprachen tiefstufe erscheint. Beispiele: *spiriù* stosse mit dem fuss: griech. *ἀσπαιόω*; *guliù* lege mich: griech. *βάλλω*; *sěju* säe: abulg. *sēja*; *lenkiù* biege; *kenczù* leide; *keliù* hebe. Verba mit wurzelhaftem *é* in den ausserpräsentischen formen haben im präsens mehrfach *e*, z. b. *kvepiù* dufte, *dvesiù* atme, *srebiù* schlürfe; hier ist *e* durch qualitative anlehnung an den hochstufigen vokal an die stelle von *a* getreten (vgl. griech. *ἔτος*: lat. *satus*). Ausserlitauische präsentia nach der klasse VII stehn z. b. folgenden *j*-präsentia gegenüber: *verczù* wende, kehre: lat.

vertō, got. *wairþa*; *beriu* streue: abulg. *bera*, griech. *φέρω*, lat. *ferō*, got. *baira*, aind. *bhārāmi*; lett. *steidzū-s* eile: griech. *σείζω*.

§ 185. Präsenssuffix idg. *-szo-*: *-sze-*.

Diese bildung ist im litauischen verloren; dass sie aber einst vorhanden gewesen ist, darf man vielleicht aus dem *sz* von *aūszta* es tagt von der idg. w. *aus* schliessen (§ 65, B 7).

2. Das präteritum.

Vgl. verf., das litauische präteritum. Strassburg 1891.

§ 186. Formen des präteritums und ihr verhältnis zur präsensbildung.

Es gibt zwei formen des präteritums: in der einen hat das präteritum die endungen 1. sg. *-au*, 2. sg. *-ai*, 3. sg. *-o*, 1. pl. *-ome*, 2. pl. *-ote*, 1. dual. *-ova*, 2. dual. *-ota*, in der andern die endungen 1. sg. *-iau*, 2. sg. *-ei*, 3. sg. *-ė*, 1. pl. *-ėme*, 2. pl. *-ėte*, 1. dual. *-ėva*, 2. dual. *-ėta*.

1. Das präteritum auf *-au* usw. bilden fast alle verba der klassen IV und V, von den verba der klasse VIII alle diejenigen, deren wurzel auf einen langen monophthong oder einen *i*-diphthong ausgeht (z. b. *sėju* säe: prät. *sėjau*, *lėju* giesse: prät. *lėjau*), sowie *lėidžu* lasse: prät. *lėidau*, *grūdžu* stampfe: prät. *grūdau*, *grindžu* diele: prät. *grindaū* (nach KLD. s. v. jedoch *grindžaū*) und *grėndžu* (daneben *grėndu*) reibe, seheuere: prät. *grėndau*; ferner von verba anderer klassen *esmì*: prät. *bucau*, *eimì*: prät. *ėjaū*, *dėmì*: prät. *dėjau*, *gdunu*: prät. *gavaū*, lett. *sėnu*: prät. *sėju*.

2. Das präteritum auf *-iau* bilden die meisten verba der klasse VIII, das zur klasse VI gehörige *verdu*: prät. *viriaū*, von den verba der klasse I *ėdmi*: prät. *ėdžau*, von den verba der klasse II *dāmi*: prät. *daviaū*, von den verba der klasse III *aunū*: prät. *aviaū*, von den verba der klasse IV *skantū* hüpfte auf: prät. *skaczaū* und *tampū* werde: prät. *tapiaū*, von den verba der klasse V *mīrsztu* sterbe: prät. *miriaū* und *szvīrksztu* pfeife: prät. *szvīrkszczau*.

3. Für die verba der klassen VII A und B gelten folgende regeln:

a) Von den verba der klasse VII A haben:

a) ein präteritum auf *-au* usw. diejenigen, deren wurzel auf *r*, *l*, *m*, *n*+kons. schliesst (z. b. *per-*

kà kaufe: prät. *pirkaũ*, *telpà* habe raum: prät. *tilpaũ*, *krentù* nage: prät. *krintaũ*, *kàndù* beisse: prät. *kàndau*), fast alle, die in der wurzelsilbe einen langen vokal oder diphthong haben (z. b. *szóku* springe: prät. *szókau*, *lèkù* lasse übrig.: prät. *likaũ*);

- β) ein präteritum auf *-iau* usw. diejenigen, die vor wurzelschliessendem einfachem konsonaten *e* oder *a* haben (z. b. *sekù* folge: prät. *sekiuũ*, *malù* mahle: prät. *maliaũ*), sowie *mezgù* knote: prät. *mezgiaũ*, *rezgù* stricke: prät. *rezgiaũ*, *troskù* schwatze viel: prät. *troskiaũ* und *pàlu* falle: prät. *pàliau*.

b) Von den verba der klasse VII B haben ein präteritum auf *-iau* usw. alle verba mit dem wurzelvokal *i* vor wurzelschliessendem *n*, *m* (z. b. *pinù* flechte: prät. *pýniau*, *imù* nehme: prät. *émiaũ*), ferner *muszù* schlage: prät. *musziaũ*, *lakù* fresse dünnes: prät. *lakiaũ*, *plakù* schlage: prät. *plakiaũ* und lett. *at-raugù-s* rülpse: prät. *at-raudzù-s*. Alle andern verba der klasse VII B haben ein präteritum auf *-au* usw.

§ 187. Vokalismus der wurzelsilbe.

1. Die überwiegende mehrzahl der verba hat den ablaut verloren und in allen formen denselben wurzelvokal, z. b. *sekù* folge: prät. *sekiuũ*, *malù* mahle: prät. *maliaũ*, *bègu* fliehe: prät. *bègau*, *szóku* hüpfte, springe: prät. *szókau*, *dirbu* arbeite: prät. *dirbau*, *lipà* steige: prät. *lipaũ*, *sukù* drehe: prät. *sukaũ*, *plakù* schlage: prät. *plakiaũ*, *dýgstu* keime: prät. *dýgau*, *lúztu* breehe intr.: prät. *lúztu*. Hierher gehören auch fälle wie *džáuju* trockne trans.: prät. *džóviau*, lett. *leiju* giesse: prät. *lèju* (verf., lit. prät. 102 ff.).

2. Findet vokalwechsel statt, so hat das präteritum (und der infinitiv) in den weitaus meisten fällen tieftonigen wurzelvokal, z. b. *lendù* krieche: prät. *lindaũ*, *snèga* es schneit: prät. *snìgo*; nur in wenigen fällen hat das präteritum (und der infinitiv) hochtonigen wurzelvokal, z. b. *krepiù* dufte: prät. *krepiuũ*, *vagiù* stehle: prät. *vogiaũ*.

3. Verba mit wurzelhaftem *e*, *a*, *i*, *u* vor wurzelschliessendem *r*, *l*, *m*, die ihr präsens nach der klasse VIII bilden, und verba mit wurzelhaftem *i* vor wurzelschliessendem *n*, die ihr präsens nach der klasse VII B bilden, zeigen im präteritum

dehnung des wurzelvokals, z. b. *geriù* trinke: prät. *gëriau*, *geliù* steche: prät. *gëliau*, *remiù* stütze: prät. *rëmiau*, *kariù* hänge: prät. *kóriau*, *giriù* rühme: prät. *gýriau*, *skiliù* schlage feuer an: prät. *skýliau*, *duriù* steche: prät. *dúriau*, *kuliù* dresche: prät. *kúliau*, *stumiù* stosse: prät. *stúmiu*, *pinù* flechte: prät. *pýniou*. Hier liegt überall unursprüngliche dehnung vor, ausgegangen vom prät. *ëmiau* nahm (verf., lit. prät. 117 ff.).

§ 188. Ursprung und flexion.

Dem präteritum liegen sekundäre verbalstämme auf idg. *-ā-* und idg. *-ē-* zu grunde und seine flexion kommt dadurch zu stande, dass an diese stämme nach art der unthematischen flexion die personalendungen treten, also 1. sg. *ā+u*, daraus *-au*, *-ē+u*, daraus *-iau*, 2. sg. *-ā+i*, daraus *-ai*, *-ē+i*, daraus *-ei* usw.

3. Das futurum.

§ 189.

Das futurum setzt sich aus dem futurum auf idg. *-sjō* und dem optativ des *s*-aorists zusammen (Joh. Schmidt, pluralbild. 423 ff.); anders Brugmann (grdr. II, 1101). Altes futurum liegt vor in der 1. sg. auf *-siu* = idg. *-sjō* und in den dialektischen formen der 1. plur. auf *-siame* = idg. *-sjomen*, ferner in dem dialektischen partizipium auf *sius* (= hochlit. **-siā̃s*) = idg. *-sjonts*. Alle übrigen formen sind optativformen des *s*-aorists: 3. sg. *-s* für *-si*, refl. *-si-s*. 1. pl. *-sime*, 2. pl. *-site*, 1. dual. *-siva*, 2. dual. *-sita*; part. *-sēs* = griech. *-σᾶς*. Dialektisch kommen formen mit geschwundenem *i* vor, z. b. *árste* ihr werdet pflügen, *su-láuksme* wir werden erwarten (Kurschat § 1161; LB. 12).

4. Das imperfektum.

§ 190.

Das imperfektum wird gebildet, indem an den infinitivstamm die endungen 1. sg. *-davau*, 2. sg. *-davaì*, 3. sg. *-davo*, 1. pl. *-davome*, 2. pl. *-davote*, 1. dual. *-davova*, 2. dual. *-davota* treten, z. b. *sùkti* drehen: *sùkdavau*, *mylëti* lieben: *mylëdavau*.

D. Das verbum infinitum.

§ 191. Part. praes. act. I.

Das suffix *-nt-* = idg. *-nt-* tritt an den präsensstamm, z. b. *veža-nt-* fahrend trans. Die verba auf *-mi* haben vor

dem *-nt-* ein *e* entwickelt: pr. dat. sg. *emprīki-sentismu* dem gegenwärtig seienden, alit. gen. pl. *prie-sienczu* der gegenwärtigen (vgl. lat. *sent-*), *ent-* gehend = aind. *yant-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXV, 595 anm.); eben so beim part. fut. act. *dūsēs* = griech. part. aor. *-σās*. Über die flexion s. §§ 116, 151 ff.

§ 192. Part. praes. act. II.

Es kommt nur im nominativ aller drei numeri vor und wird gebildet durch antreten des suffixes *-dama-*, fem. *-damā-* an den infinitivstamm, z. b. *sūk-damas* drehend. Der ursprung dieses *-dama-* ist dunkel, es hängt aber wol mit dem *-davau* des imperfekts zusammen.

§ 193. Part. perf. act.

Das suffix ist idg. *-vēns-*: *-us-*, lit. *-ęs*, alit. *-ens* (auf den nom. sg. masc. beschränkt): *-us-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 329 ff., bes. 359 ff.; anders Brugmann, ztschr. XXIV, 69 ff., bes. 87 ff.; grdr. II, 410 ff.), z. b. nom. sg. masc. *vēžēs*, akk. sg. masc. *vēžusi*. Über die flexion s. §§ 117, 151 ff. Im vokalismus der wurzelsilbe folgt das part. perf. act. dem präteritum, z. b. *ēmēs* genommen habend nach *emiaū* gegenüber pr. *immus*.

§ 194. Part. imperf.

Es hat das suffix nom. sg. masc. *-davēs*, stamm *-darus-*, und verhält sich zu *-davau* eben so wie z. b. *sūkēs*: *sukaū*. Die flexion ist dieselbe wie beim part. perf. act.

§ 195. Part. praes. pass.

Das suffix *-ma-* = idg. *-mo-* (vgl. abulg. *-mo-*) tritt an den präsensstamm, z. b. *vēža-mas* gefahren werdend. Im preussischen haben wir das suffix *-mana-* (nom. pl. fem. *po-klausi-manas*), das dem suffix griech. *-μερο-* entspricht; auch im altlitauischen findet sich *ifchrodimans* verratend (Bezenberger 227), das aber seiner aktiven bedeutung wegen sehr verdächtig ist.

§ 196. Part. fut. pass.

Dies partizip war nach Mieleke (anfangsgründe 80) schon zu beginn dieses jahrhunderts ungebräuchlich; es kommen bildungen auf *-semas* und *-simas* vor, von denen Bezenberger 227 nur die auf *-semas* an zwei stellen nachweist. Hierin kann ein futurpartizip stecken, denn *-semas* kann als *-siamas* = idg. *-sjomos* aufgefasst werden. Die form auf *-simas* ist

zu *-sime* (1. pl.) neu gebildet nach dem verhältnis von 1. pl. *tù-rime*: part. praes. pass. *tùrimas*.

§ 197. Part. praet. pass.

Das suffix ist *-ta-* = idg. *-to-* (vgl. abulg. *-to-*, aind. *-ta-*, griech. *-το-*, lat. *-to-*, got. *-pa-*, *-da-*), z. b. *vèžtas* gefahren, *iñtas* genommen. Wo ablaut stattfindet, folgt dies partizip immer dem infinitiv, auch wenn er hochtonigen wurzelvokal gegenüber tieftonigem im praesens hat, z. b. *vògtas* gestohlen: präz. *vagiù*, *srèbtas* geschlürft: präz. *srebiù*. Ursprünglich steht die wurzelsilbe bei dem suffix idg. *-to-* auf der tiefstufe und beispiele hierfür haben sich noch erhalten, wo die bedeutung adjektivisch geworden ist, z. b. *girtas* trunken: *gértas* getrunken, *tvirtas* fest: *tvértas* gefasst.

§ 198. Part. necessitatis.

Es wird aus dem part. praet. pass. gebildet, indem an das suffix *-ta-* das suffix *-ina-* = idg. *-ino-* tritt, z. b. *vèžtinās*: *vèžtas*, *iñtinās*: *iñtas* (verf., beitr. z. abulg. konj. 142; Leskien, nomina 405 f.; Brugmann, grdr. II, 1427; anders Joh. Schmidt bei Bersu, gutt. 134, Brugmann, am. journ. of phil. VIII, 441 ff., grdr. II, 152 f.).

§ 199. Infinitiv.

Er hat zwei formen, die beide ursprünglich tieftonige wurzelsilbe haben; doch ist dies verhältnis im litauischen oft gestört.

1. Das suffix ist *-ti*, refl. *-ti-s* (dialektisch oft *-tė*, refl. *-tė-s*; Schleicher, gramm. 314; Kurschat § 566; Wsew. Miller, beitr. VIII, 157; LB. 316); lautgesetzlich sind nur *-ti* und refl. *-tė-s*, *-tė* und refl. *-ti-s* beruhen auf ausgleichung; *-ti* ist = aind. *-taye* = idg. *-tejai*, also der dat. sg. eines stammes auf *-ti-* (Joh. Schmidt, ztschr. XXVI, 361).

2. Das suffix ist *-te*, das seiner form nach lok. sg. eines nomens auf *-ti-* ist (Joh. Schmidt, ztschr. XXVII, 287); dieser infinitiv kommt nur in verbindung in dem zugehörigen verbum finitum vor, z. b. *degtė dēga* es brennt lichterloh, *degtė nēdega* es brennt ganz und gar nicht.

§ 200. Supinum.

Es hat das suffix idg. *-tu-* (vgl. abulg. *-tv-*, aind. *-tu-*, lat. *-tu-*) und ist seiner form nach akk. sg., deckt sich also mit dem abulg., aind. und dem lat. supinum auf *-tum*, z. b. *dūtū* geben: abulg. *datv*, aind. *dātum*, lat. *datum*. Die wurzel-

silbe steht ursprünglich auf der hochstufe, doch ist durch ausgleichung mit dem vokalismus der wurzelsilbe des infinitivs vielfach die tieftonige wurzelform eingetreten.

E. Das verbum reflexivum.

§ 201.

Das verbum reflexivum wird gebildet durch anfügung von *-s*, älter *-si* an die aktivformen, wobei ursprüngliche lange vokale und diphthonge der personalsuffixe erhalten bleiben, z. b. 1. sg. *-ā-s*: akt. *-u*, 2. sg. *-ē-s*: akt. *-i*, 1. pl. *-mē-s*: akt. *-me* (das aber auch anders beurteilt werden kann; § 171), 2. dual. *-to-s*: akt. *-ta*. In der 3. sg. fut. ist vor dem *-s* das im aktiv stets geschwundene *-i* erhalten, z. b. *sūksī-s* er wird sich drehen: akt. *sūks*. Bei zusammengesetzten verba steht *si* zwischen präposition und verbum, z. b. *nu-si-dūti* sich begeben, sich ereignen.

F. Die abgeleiteten verba.

§ 202. Verba auf *-enu*, *-inu*.

Diese verba, von denen die auf *-inu* kausativbedeutung haben, flektiren ganz nach analogie der unabgeleiteten verba, z. b. präs. *gyrenū* lebe, *mokinū* lehre: prät. *gyrenaū*, *mokinaū*, fut. *gyrēsīu*, *mokēsīu*, inf. *gyrēnti*, *mokīnti*. Die verba auf *-inu* sind, da sie im futurum lautgesetzlich mit den abgeleiteten verba auf *-yti* zusammenfallen, vielfach mit ihnen vermischt, so dass häufig bei demselben verbum beide formen neben einander vorkommen: *-au*: *-yti* neben *-inu*: *-inti*.

§ 203. Verba auf *-iu*, inf. *-ēti*.

Diese verba sind die abgeleiteten verba auf idg. *-ejō* (griech. verba auf *-εω*, lat. 2. konjugation). Die präsensflexion hat sich nach § 63, 3 lautgesetzlich aus der flexion auf idg. *-ejō* entwickelt: 1. sg. *-iu* = idg. *-ejō*, 2. sg. *-i* = urlit. *-ejei*; 3. sg. *-[i]*, refl. *-i-s* = idg. *-ejet*, 1. pl. *-ime* = idg. *-ejomen*, 2. pl. *-ite* = idg. *-ejete*, 1. dual. *-iva* = urlit. *-ejavā*, 2. dual. *-ita* = idg. *-ejetā*, z. b. *sraviū* fliesse: griech. *ῥοέω*, *veizdžu* sehe: lat. *videō*. Alle ausserpräsentischen formen werden von dem stamm auf *-ē* gebildet, z. b. prät. *sravejau*, *veizdējau*, fut. *sravēsīu*, *veizdēsīu*, inf. *sravēti*, *veizdēti*. Die bedeutung dieser verba ist fast durchweg intransitiv. Anders über diese

verba Streitberg (PBr. XIV, 224 ff.) und Brugmann (grdr. II, 1081 ff.).

§ 204. Verba auf *-au*, inf. *-yti*.

Im präsens haben diese verba dieselben endungen wie die präterita auf *-au* (§ 186); sie sind auch hier entstanden, indem an den stamm auf urlit. *-ā-* die endungen 1. sg. *-u*, 2. sg. *-i* usw. gefügt wurden. Der präsensstamm auf urlit. *-ā-* ist hier jedenfalls jünger als der infinitivstamm auf urlit. *-ī-*, der allen ausserpräsentischen formen zu grunde liegt; dabei ist zu beachten, dass im präteritum die endungen 1. sg. *-au* usw. ohne vermittlung eines *j* an das stammauslautende urlit. *ī* antreten, wobei dies sich in *ij* auflöst und mit den endungen des präteritums nach § 63, 2 zu den endungen 1. sg. *-iaū*, 2. sg. *-ei*, 3. sg. *-ė*, 1. pl. *-ėme*, 2. pl. *-ėte*, 1. dual. *-ėva*, 2. dual. *-ėta* verschmilzt, z. b. *sakaū* sage, inf. *sakýti*, fut. *sakýsiu*, prät. *sakiaū*.

§ 205. Verba auf *-au*, inf. *-oti*.

Die abgeleiteten verba auf *-au*, inf. *-oti*, bei denen die wurzelsilbe in der regel auf der tiefstufe steht, haben überwiegend resultatative bedeutung und berühren sich sehr nahe mit verba wie lat. *cubāre* liegen, eig. sich gelegt haben. Ihre präsensflexion unterscheidet sich in nichts von derjenigen der verba auf *-au*, inf. *-yti*; den ausserpräsentischen formen liegt derselbe stamm zu grunde wie dem präsens, z. b. *lindau* stecke, eig. bin hineingekrochen, prät. *lindojau*, fut. *lindosiu*, inf. *lindoti*.

§ 206. Verba auf *-ėju*, inf. *-ėti*.

Sie sind ursprünglich von den verba auf *-iu*, inf. *-ėti*, mit denen sie auch die intransitive bedeutung gemein haben, nicht geschieden gewesen; ein unterschied ist erst dadurch hineingekommen, dass schon in litu-slavischer zeit der stamm auf idg. *-ē-* auch in das präsens gedrungen ist. Mehrfach ist die ableitung von einem nomen auf *-ė* deutlich, so z. b. *seilėju* geifere, prät. *seilėjau*, fut. *seilėsiu*, inf. *seilėti*, abgel. von *seilė* geifer.

§ 207. Verba auf *-yju*, inf. *-yti*.

Nur wenige dieser verba sind echt litauisch und sind dann von nominalen *i*-stämmen abgeleitet, z. b. präs. *dalyjū*, prät. *dalyjaū*, fut. *dalýsiu*, inf. *dalýti* teilen, abgel. von *dalis* teil, *kirmýti* von würmern gefressen werden, abgel. von *kirmis* wurm (alter *i*-stamm, wie aind. *kými-s* zeigt), *rūdýti* ro-

sten, abgel. von *rūdīs* rost. Zuweilen liegen auch *o*-stämme zu grunde, z. b. *vēnyti* einigen, abgel. von *vēnas* ein. Die überwiegende masse der abgel. verba auf *-yju*, inf. *-yti* sind slavische lehnwörter, z. b. *vēryti* glauben, für wahr halten, entlehnt aus poln. *wierzyć*.

§ 208. Verba auf *-oju*, inf. *-oti*.

Sie sind mehr oder minder klar erkennbare denominativa von fem. nominalstämmen auf idg. *-ā-* und entsprechen völlig den slavischen verba auf abulg. *-aja*, inf. *-ati*, z. b. *pāsakoju* erzähle (abgel. von *pāsaka* erzählung), prät. *pāsakojau*, fut. *pāsakosiu*, inf. *pāsakoti*. Eine andre gruppe dieser abgeleiteten verba bilden die iterativa, bei denen dem *o* in der regel ein *i* vorausgeht, z. b. *radžóju* (iter. zu *redū* führe) führe hin und her, prät. *radžójau*, fut. *radžósiu*, inf. *radžóti*.

§ 209. Verba auf *-auju*, inf. *-auti*.

Am nächsten stehn diese verba den slavischen auf abulg. *-uja*, inf. *-ovati*, mit denen sie auch die intransitive bedeutung gemein haben; sie sind teils durativ-iterativ, teils denominativ. Das *-au-* wird vor den endungen des präteritums *-au* usw. zu *-av-*, z. b. *rėkauju* (iter. zu *rėkiu* schreie) lärmte, prät. *rėkavau*, fut. *rėkausiu*, inf. *rėkauti*, *keliāju* (abgel. von *kėlias* weg) reise, prät. *keliavaū*, fut. *keliąsiu*, inf. *keliąti*.

§ 210. Verba auf *-ūju*, inf. *-ūti*.

Sie berühren sich auf's engste mit den abgeleiteten verba auf *-auju*, inf. *-auti*, namentlich im lettischen gehn beide klassen durch einander; daher erklärt es sich auch, dass diese verba im präteritum dieselbe endung, *-avau*, haben wie die verba auf *-auju*, inf. *-auti*. Es sind teils denominativa, teils entlehnte verba, z. b. *badāju* (abgel. von *bādas* hunger) leide hunger, prät. *badavaū*, fut. *badąsiu*, inf. *badūti*, *kasztāju* (entlehnt aus poln. *kosztować*) koste, prät. *kasztavaū*, fut. *kasztąsiu*, inf. *kasztūti*.

G. Betonung der verba.

§ 211. Einleitende bemerkungen.

Die betonung der verba ist weit einfacher als die der nomina, denn im allgemeinen ist der ton beim verbum wenig beweglich und daher leicht zu bestimmen; eine etwas grössere beweglichkeit tritt nur in der zusammensetzung mit präpositionen, mit der negation *ne* und den verbalpartikeln *be-* und

te- ein. Es empfiehlt sich daher, die betonung der einfachen verba von der betonung der zusammengesetzten verba gesondert zu besprechen.

I. Betonung der einfachen verba.

§ 212. Vor b e m e r k u n g.

Hinsichtlich der betonung lassen sich die verbalformen in drei gruppen gliedern: 1) das präsens, zu dem der indie. praes., der permissiv, das part. praes. act. I und das part. praes. pass. gehören; 2) das präteritum, zu dem ausser dem präteritum selbst noch das part. praet. act. gehört; 3) die zum infinitivstamm gehörenden formen: infinitiv, supinum (nebst optativ), imperativ, futurum nebst part. fut. act. u. pass., imperfektum nebst part. imperf., part. praes. act. II, part. praet. pass., part. necess. Wir betrachten die drei gruppen der reihe nach.

Anm. Das präteritum bildet nur bei den unabgeleiteten verba, die keinen sekundären infinitivstamm haben, und bei den abgeleiteten verba auf *-aũ*: *-ŷti*, *-enũ*, *-inũ*, *-yju*, *-aju* und *-uju* eine gruppe für sich; in allen übrigen fällen gehört es zur gruppe des infinitivstamms.

§ 213. D a s p r ä s e n s.

1) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der stammsilbe, so ist er unbeweglich und, wenn die 1. sg. praes. zweisilbig ist, stets gestossen; z. b. 1. sg. *águ* wachse: 2. sg. *ági*, 3. sg. *ága* usw.; 1. sg. *běgu* laufe: 2. sg. *běgi*, 3. sg. *běga* usw.; 1. sg. *véizdžu* sehe: 2. sg. *véizdi*, 3. sg. *veizd* usw.; 1. sg. *pildau* fülle: 2. sg. *pildai*, 3. sg. *pildo* usw.; 1. sg. *kýbau* hange: 2. sg. *kýbai*, 3. sg. *kýbo* usw.

2) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe, so bleibt er auch in der 2. sg. auf der endsilbe, geht aber in allen übrigen personen auf die stammsilbe, und zwar, falls deren beschaffenheit es zulässt, als geschleifter ton, z. b. 1. sg. *velkũ* schleppe, ziehe: 2. sg. *velkì*, aber 3. sg. *velka* usw.; 1. sg. *metũ* werfe: 2. sg. *metì*, aber 3. sg. *měta* usw.; 1. sg. *sukũ* drehe: 2. sg. *sukì*, aber 3. sg. *sũka* usw.

Anm. Der permissiv, der ja überhaupt nur bei verba mit betonter endung in der 1. sg. praes. bildbar ist (§ 175, 2), hat den ton stets auf der endsilbe, z. b. *te-velkě*, *te-metě*, *te-sukě*.

§ 214. D a s p r ä t e r i t u m.

1) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der stammsilbe, so bleibt er meist auch im ganzen präteritum unverändert auf der stammsilbe und zwar ist auch hier der ton gestossen, wo er im präsens gestossen ist: z. b. 1. sg. praes. *áugu* wachse: prät. *áugau*; 1. sg. praes. *bėgu* laufe: prät. *bėgau*; 1. sg. praes. *pildau* fülle: prät. *pildžau*. Die abgel. verba auf *-áuju* und *-úju* haben im präteritum (1. u. 2. sg.) den ton stets auf der endsilbe; z. b. 1. sg. praes. *keliáuju* reise: prät. *keliavaũ*, 1. sg. praes. *badėju* leide hunger: prät. *badavaũ*. Ferner haben mehrere vereinzelte verba mit gestossener stammsilbe im präsens im präteritum (1. u. 2. sg.) den ton auf der endsilbe; z. b. 1. sg. *dúmi*, *dúdu* gebe: prät. *daviaũ*, 1. sg. *gáunu* empfangen: prät. *gavaũ*, 1. sg. praes. *mĩrsztu* sterbe: prät. *miriaũ*, 1. sg. *tėmstu* werde dunkel: prät. *temaũ*, 1. sg. praes. *vėrdu* koche intr. und trans.: prät. *viriaũ*, 1. sg. praes. *szlúju* fege: prät. *szlaviaũ* und einige andre (Kurschat § 1225).

2) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der endung, so steht er in der regel auch in der 1. und 2. sg. praet. auf der endung, geht aber in allen übrigen personen auf die stammsilbe, und zwar, eben so wie im präsens, als geschleifter ton, wenn die beschaffenheit der stammsilbe es zulässt; z. b. 1. sg. praes. *velkũ* schleppe, ziehe: 1. sg. praet. *vilkaũ*, 2. sg. *vilkaĩ*, aber 3. sg. *vilko* usw.: 1. sg. praes. *metũ* werfe: 1. sg. praet. *meczaũ*, 2. sg. *meteĩ*, aber 3. sg. *mėtė* usw.: 1. sg. praes. *sukũ* drehe: 1. sg. praet. *sukaũ*, 2. sg. *sukaĩ*, aber 3. sg. *sũko* usw.: 1. sg. praes. *imũ* nehme: 1. sg. praet. *ėmiaũ*, 2. sg. *ėmeĩ*, aber 3. sg. *ėmė* usw. Verba mit wurzelschliessendem *r*, *l*, *m*, *n* haben im präteritum gestossenen ton auf der stammsilbe, wenn diese im präteritum gedehnten vokal gegenüber kurzem vokal im präsens und infinitiv hat; z. b. 1. sg. praes. *giriũ* rühme: prät. *gýriau*, 1. sg. praes. *pilũ* giesse: prät. *pýliau*, 1. sg. praes. *semiũ* schöpfe: prät. *sėmiau*, 1. sg. praes. *ginũ* wehre: prät. *gýniau*; eben so 1. sg. praes. *tyriũ* erfahre (das auch im präsens langen vokal gegenüber kurzem im infinitiv hat): prät. *týriau*.

Anm. Nach Kurschat § 1229 haben einige verba mit *ė* im präteritum gegenüber *e* im präsens und infinitiv den ton in der 1. und 2. sg. praet. auf der endsilbe und dann in den übrigen personen geschleiften ton auf der stammsilbe; z. b. 1. sg. praes. *berĩũ* streue: *bėriaũ*, 1. sg. praes. *remĩũ* stütze: prät. *rėmiaũ*.

§ 215. Der infinitivstamm.

1) Steht in der 1. sg. praes. und praet. der ton auf der stammsilbe, so bleibt er auch im infinitivstamm auf der stammsilbe, und zwar ist er gestossen, wenn er im präsens und präteritum gestossen ist; z. b. 1. sg. praes. *áugu* wachse, 1. sg. praet. *áugau*: inf. *áugti*; 1. sg. praes. *bégu* laufe, 1. sg. praet. *bégau*: inf. *bégti*; 1. sg. praes. *pildau* fülle, 1. sg. praet. *pildžau*: inf. *pildyti*. Diejenigen verba, die im präsens gestossenen ton auf dem stamm haben, im präteritum aber in der 1. und 2. sg. die endsilbe betonen, folgen im infinitiv dem präsens; z. b. 1. sg. praes. *keliáuju* reise, 1. sg. praet. *keliavaũ*: inf. *keliáuti*; 1. sg. praes. *badüju* leide hunger, 1. sg. praet. *badavaũ*: inf. *badüti*; 1. sg. praes. *dümi, düdu* gebe, 1. sg. praet. *daviaũ*: inf. *düti*; 1. sg. praes. *gáunu* empfangen, 1. sg. praet. *gavaũ*: inf. *gáuti*; 1. sg. praes. *témstu* werde dunkel, 1. sg. praet. *temaũ*: inf. *témti*; 1. sg. praes. *vérdü* koche intr. und trans., 1. sg. praet. *viriaũ*: inf. *virti*; 1. sg. praes. *szlájü* fege, 1. sg. praet. *szlaviaũ*: inf. *szlúti*. Eine ausnahme bildet nur 1. sg. praes. *mírsztu* sterbe, 1. sg. praet. *miriaũ*: inf. *mírti* (mit geschleiftem, nicht mit gestossenem ton auf der stammsilbe).

2) Steht in der 1. sg. praes. und praet. der ton auf der endung, so hat der infinitivstamm in der regel geschleiften ton; z. b. 1. sg. praes. *velkü* schleppe, ziehe, 1. sg. praet. *vilkaũ*: inf. *vilkti*; 1. sg. praes. *genü* treibe (vieh), 1. sg. praet. *giniaũ*: inf. *gínti*. Hingegen haben gestossenen ton:

a) die verba mit wurzelauslautendem *y* und *ü*, z. b. 1. sg. praes. *gyjü* lebe auf, genese, 1. sg. praet. *gijaũ*: inf. *gyti*; 1. sg. praes. *püvü* faule, 1. sg. praet. *püvaũ*: inf. *püti*;

b) die intransitiven verba mit wurzelauslautendem *r* und *l*, die ihr präsens nach der klasse IV bilden (§ 180); z. b. 1. sg. praes. *yrü* trenne mich auf, 1. sg. praet. *iraũ*: inf. *irti*; 1. sg. praes. *kylü* erhebe mich, 1. sg. praet. *kilaũ*: inf. *kilti*;

c) die verba mit wurzelhaftem *e* und *a* vor wurzelauslautender muta oder spirans, haben im infinitiv kurzen (gestossenen) wurzelvokal; z. b. 1. sg. praes. *sekü* folge, 1. sg. praet. *sekiaũ*: inf. *sékti*; 1. sg. praes. *lesü* picke, 1. sg. praet. *lesiaũ*, inf. *lèsti*; 1. sg. praes. *lakü* fresse dünnes, 1. sg. praet. *lakiaũ*: inf. *làkti*; 1. sg. praes. *kasü* grabe, 1. sg. praet. *kasiaũ*: inf. *kàsti*;

d) die abgel. verba auf *-enu, -inu, -au*: *-yti, -yju*, die

in der 1. sg. praes. und praet. den ton auf der endsilbe haben, haben im infinitiv gestossenen ton auf dem ableitungssuffix; z. b. 1. sg. praes. *gyvenù* lebe, 1. sg. praet. *gyvenaũ*: inf. *gyvėnti*; 1. sg. praes. *mokinù* lehre, 1. sg. praet. *mokinaũ*: inf. *mokinti* (*mokyti*); 1. sg. praes. *sakaũ* sage, 1. sg. praet. *sakiaũ*: inf. *sakyti*; 1. sg. praes. *dalyjũ* teile, 1. sg. prät. *dalyjaũ*: inf. *dalyti*.

3) Steht in der 1. sg. praes. der ton auf der endsilbe und hat das präteritum gestossenen ton auf der stammsilbe, so hat der infinitivstamm gestossenen ton; z. b. 1. sg. praes. *geriũ* trinke, 1. sg. praet. *gėriau*: inf. *gėrti*; 1. sg. praes. *keliũ* hebe, 1. sg. praet. *kėliau*: inf. *kėlti*; 1. sg. praes. *semiũ* schöpfe, 1. sg. praet. *sėmiau*: inf. *sėmti*; 1. sg. praes. *pinũ* flechte, 1. sg. praet. *pyniau*: inf. *pinti*; 1. sg. praes. *kariũ* hänge auf, 1. sg. praet. *koriau*: inf. *karti*. Diesen verba schliessen sich die verba mit wurzelhaftem *a* vor wurzelauslautendem *r* und *l* an, die im präteritum keine dehnung des *a* zu *o* eintreten lassen und in der 1. sg. praet. den ton auf der endsilbe haben; z. b. 1. sg. praes. *ariũ* pflüge, 1. sg. praet. *ariaũ*: inf. *arti*; 1. sg. praes. *malũ* mähle, 1. sg. praet. *maliaũ*: inf. *malti*.

4) Unabgeleitete verba mit einem sekundären infinitivstamm auf *-o-* oder *-ė-* haben in der regel den gestossenen ton auf dem ableitungsvokal, auch wenn im präsens die stammsilbe den (gestossenen) ton hat; z. b. 1. sg. praes. *mėgmì*, *mėgũ* schlafe: inf. *mėg-ó-ti*; 1. sg. praes. *gėdmi*, *gėstu* singe (ein geistliches lied): inf. *gėd-ó-ti*; 1. sg. praes. *tekũ* laufe, fliesse: inf. *tek-ė-ti*; 1. sg. praes. *móku* vermag, zahle: inf. *mok-ė-ti*. Nur wenige verba mit gestossen betonter stammsilbe im präsens behalten auch im infinitiv den gestossenen ton auf der stammsilbe, z. b. 1. sg. praes. *gėlbu* helfe: inf. *gėlb-ė-ti* (unabgel. verba mit sekundärem infinitivstamm auf *-o-*, die durchweg gestossenen ton auf der stammsilbe haben, gibt es nicht).

Anm. Dieselbe regel gilt auch für die abgel. verba auf *-iu-*: *-ėti*; auch diese haben den ton im infinitiv fast stets auf dem ableitungssuffix, mag er im präsens auf der end- oder (als gestossener ton) auf der stammsilbe liegen; z. b. 1. sg. praes. *regiũ* sehe: inf. *reg-ė-ti*; 1. sg. praes. *sėdũ* sitze: inf. *sėd-ė-ti*. Selten hat die stammsilbe auch im infinitiv den gestossenen ton; z. b. 1. sg. praes. *kósiũ* huste: inf. *kós-ė-ti*.

Über die betonung der partizipia s. § 153.

II. Betonung des zusammengesetzten verbs.

§ 216. V o r b e m e r k u n g.

Die durch zusammensetzung der verba mit präpositionen oder mit der negation *ne* oder den partikeln *be-* und *te-* oft hervorgerufene bewegung des tons findet stets in der weise statt, dass der ton das verbum verlässt und auf die präposition, bez. auf *ne*, *be-*, *te-* übergeht. Ist das verbum mit mehreren präpositionen zusammengesetzt, so geht der ton, wenn er das verbum verlässt, stets auf die der verbalform unmittelbar vorhergehende präposition über; eben so geht der ton, wenn zwischen präposition und verbalform das reflexivische *si* steht, auf dieses über, nicht auf die präposition: z. b. *vědē* er führte, *pař-vedē* er führte nach hause, *par-si-vedē* er führte mit sich nach hause. Eine ausnahme machen die zusammensetzungen mit der präposition *per*, in denen bei sämtlichen verba in allen formen des verbum finitum und infinitum ausnahmslos die präposition den gestossenen ton hat: z. b. *běgu* laufe: *pěr-běgu* laufe hindurch; *skirti* trennen, scheiden: *pěr-skirti* auseinanderteilen, *pěr-si-skirti* sich zerteilen. Von den zusammensetzungen mit *per* ist bei den folgenden regeln abgesehen. Ferner gilt als allgemeine regel, dass bei abgel. verba (und desgleichen bei den zum infinitivstamm gehörenden formen der unabgel. verba mit sekundärem infinitivstamm) die betonung durch zusammensetzung keine veränderung erleidet. Aber auch bei primären verba, die keinen sekundären infinitivstamm haben, findet keine bewegung des tons statt, wenn die stammsilbe gestossenen ton hat.

Auch hier betrachten wir präsens, präteritum und infinitivstamm gesondert. Dazu kommen dann noch als vierte gruppe die partizipia.

§ 217. D a s p r ä s e n s.

1) Ist die stammsilbe lang, d. h. hat sie einen natura oder positione langen vokal, so bleibt der ton unverändert; z. b. *baudžù* züchtige: *nebaudžù* züchtige nicht; *geidžù* begehre: *už-si-geidžù* bekomme verlangen.

Anm. Eine ausnahme von dieser regel bilden die meisten langsilbigen verba der klasse VII A, indem bei ihnen der ton auf die vorsilbe übergeht, z. b. *ž-lendu* krieche hinein, *nù-kertu* haue ab, *ùž-velku* schleppe hinauf; hingegen heisst es *isz-lěkù* bleibe übrig.

2) Ist die stammsilbe kurz, so verlässt der ton in allen formen das verbum; z. b. *metù* werfe; *pà-metu* werfe hin, verliere; *geriù* trinke: *pri-sì-geriu* trinke mich voll.

§ 218. Das präteritum.

1) Hat das präteritum die flexion *-au*, *-ai*, *-o* usw., so bleibt der ton in allen formen auf dem verbum; z. b. *likaũ* liess: *at-likaũ* verrichtete, *kirtaũ* hieb: *i-kirtaũ* hieb hinein.

2) Hat das präteritum die flexion *-iau*, *-ei*, *-é* usw., so verlässt der ton in allen formen das verbum, einerlei ob die stammsilbe kurz oder lang ist; z. b. *sekiaũ* folgte: *at-sì-sekiau* fand mich wieder zurecht, *verkiaũ* weinte: *àp-verkiau* beweinte.

§ 219. Der infinitivstamm.

In den zum infinitivstamm gehörenden formen wird (abgesehen von den partizipia) durch die zusammensetzung keine bewegung des tons veranlasst; z. b. *nèszti* tragen: *nu-nèszti* hintragen, hinabtragen; *deņgsiu* werde decken: *at-deņgsiu* werde aufdecken.

§ 220. Die partizipia.

Eine zurückziehung des tons findet nur bei denjenigen partizipia statt, die überhaupt beweglichen ton haben (§ 153): part. praes. act. I und II, part. praes. pass., part. praet. pass., part. necess., und zwar verlieren diese partizipia den ton nur in denjenigen kasus, in denen er sonst auf der stammsilbe steht.

1) Part. praes. act. I. Hier findet eine zurückziehung des tons nur bei verba mit kurzer stammsilbe statt: z. b. a. sg. masc. *nèszantĩ* den tragenden: *pri-neszantĩ* den herbeitragenden. Verba mit langer stammsilbe, die auch sonst unbeweglichen ton haben, behalten ihn auch in der zusammensetzung auf der stammsilbe, z. b. a. sg. masc. *kal̃bantĩ* den redenden: *nekal̃bantĩ* den nicht redenden.

2) Part. praes. act. II. Auch hier findet zurückziehung des tons fast nur bei verba mit kurzer stammsilbe statt; bei verba mit langer stammsilbe findet sie sich seltner, hier bleibt vielmehr der ton lieber auf der verbalform; z. b. *likdamas* zurücklassend: *àt-likdamas* vollendend, aber *veřkdamas* weinend: *ap-veřkdamas*, seltner *àp-verkdamas* beweinend.

3) Part. praes. pass. Zurückziehung des tons findet sowol bei kurzer als auch bei langer stammsilbe statt; z. b.

rēmtas gestützt: *ṛ-remtas* eingestemmt, *pirktas* gekauft: *āt-pirktas* losgekauft.

4) Part. necess. Hier gilt dieselbe regel wie bei dem part. praet. pass.; z. b. *rēmtinas* zu stützender: *ṛ-remtinas* einzustemmender, *pirktinas* zu kaufender, *āt-pirktinas* (aber auch *at-pirktinas*) loszukaufender.

H. Paradigmata.

§ 221. Das verbum substantivum.

Präsens.

	flexion auf -mi		flexion auf -ō
indik. sg. 1.	<i>esmì</i>		<i>esò</i>
2.		<i>esi</i>	
3.	<i>èsti (èsti)</i>		<i>grà</i>
pl. 1.	<i>ēsme (ēsme)</i>		<i>ēsame (ēsame)</i>
2.	<i>ēste (ēste)</i>		<i>ēsate (ēsate)</i>
dual. 1.	<i>ēsva (ēsva)</i>		<i>ēsava (ēsava)</i>
2.	<i>ēsta (ēsta).</i>		<i>ēsata (ēsata).</i>

permissiv *t-esē (t-èsti)*.

imper. sg. 2. *búk*

pl. 1. *búkime*

2. *búkite*

dual. 1. *búkiva*

2. *búkita.*

part. act. I. *ēsās (ēsās).*

gerund. *ēsant (ēsant).*

part. act. II. *búdamas.*

Präteritum.

sg. 1.	<i>bucāù</i>
2.	<i>bucāī</i>
3.	<i>būvo</i>
pl. 1.	<i>būvome</i>
2.	<i>būvota</i>
dual. 1.	<i>būvova</i>
2.	<i>būvota.</i>
part.	<i>būvēs.</i>
gerund.	<i>būvus.</i>

Futurum.

sg. 1.	<i>búsiu</i>
2.	<i>búsi</i> [§ 69, 2 B).
3.	<i>būs</i> (aus * <i>bús</i> nach
pl. 1.	<i>búsime</i>
2.	<i>búsita</i>
dual. 1.	<i>búsiva</i>
2.	<i>búsita.</i>
part.	<i>búsēs.</i>
gerund.	<i>búsent.</i>

<p>Imperfektum.</p> <p>ind. sg. 1. <i>búdarau</i> 2. <i>búdarai</i> 3. <i>búdarō</i></p> <p>pl. 1. <i>búdarome</i> 2. <i>búdarote</i></p> <p>dual. 1. <i>búdarova</i> 2. <i>búdarota</i>.</p> <p>part. <i>búdarēs</i>.</p> <p>gerund. <i>búdarus</i>.</p>	<p>Infinitiv. <i>búti, búte.</i></p> <p>Supinum. <i>bútū.</i></p> <p>Optativ.</p> <p>sg. 1. <i>bútumbiau</i>, gew. <i>bú-</i> 2. <i>bútumbei</i> <i>[czau</i> 3. <i>bútū</i></p> <p>pl. 1. <i>bútumbime</i> 2. <i>bútumbite</i></p> <p>dual. 1. <i>bútumbiva</i> 2. <i>bútumbita</i>.</p>
--	--

§ 222. Die unabgeleiteten verba.

A. Das verbum aktivum (und passivum).

Als paradigmata seien gewählt: *dirbti* arbeiten, *kiṛsti* hauen, *vèžti* fahren trans., *pinti* flechten, *geīsti* begehren.

Präsens.

indik. sg. 1.	<i>dirbu</i>	<i>kertū</i>	<i>vežū</i>	<i>pinū</i>	<i>geidžū</i>
	2. <i>dirbi</i>	<i>kerti</i>	<i>veži</i>	<i>pinì</i>	<i>geidi</i>
	3. <i>dirba</i>	<i>keṛta</i>	<i>vėža</i>	<i>pina</i>	<i>geidža</i>
pl. 1.	<i>dirbame</i>	<i>keṛtame</i>	<i>vėžame</i>	<i>piname</i>	<i>geidžame</i>
	2. <i>dirbate</i>	<i>keṛtate</i>	<i>vėžate</i>	<i>pinate</i>	<i>geidžate</i>
dual. 1.	<i>dirbara</i>	<i>keṛtara</i>	<i>vėžara</i>	<i>pinava</i>	<i>geidžava</i>
	2. <i>dirbata</i>	<i>keṛtata</i>	<i>vėžata</i>	<i>pinata</i>	<i>geidžata</i>
permissiv	—	<i>te-kertē</i>	<i>te-vežē</i>	<i>te-pinē</i>	<i>te-geidē</i>
	<i>te-dirba</i>	<i>tē-kerta</i>	<i>tē-veža</i>	<i>tē-pina</i>	<i>te-geidža</i>
imper. sg. 2.	<i>dirbk</i>	<i>kiṛsk</i>	<i>vėžk</i>	<i>pink</i>	<i>geīsk</i>
pl. 1.	<i>dirbkime</i>	<i>kiṛskime</i>	<i>vėžkime</i>	<i>pinkime</i>	<i>geīskima</i>
	2. <i>dirbkite</i>	<i>kiṛskite</i>	<i>vėžkite</i>	<i>pinkite</i>	<i>geīskite</i>
dual. 1.	<i>dirbkiva</i>	<i>kiṛskiva</i>	<i>vėžkiva</i>	<i>pinkiva</i>	<i>geīskiva</i>
	2. <i>dirbkita</i>	<i>kiṛskita</i>	<i>vėžkita</i>	<i>pinkita</i>	<i>geīskita</i>
part. act. I.	<i>dirbāš</i>	<i>keṛtāš</i>	<i>vėžāš</i>	<i>pināš</i>	<i>geidžāš</i>
gerund.	<i>dirbant</i>	<i>keṛtant</i>	<i>vėžant</i>	<i>pinant</i>	<i>geidžant</i>
part. act. II.	<i>dirbdamas</i>	<i>kiṛsdamas</i>	<i>vėždamas</i>	<i>bindamas</i>	<i>geīsdamas</i>
part. pass.	<i>dirbamas</i>	<i>keṛtamas</i>	<i>vėžamas</i>	<i>pinamas</i>	<i>geidžamas</i>

Präteritum.

sg. 1. <i>dīrbau</i>	<i>kīrtāũ</i>	<i>vēziaũ</i>	<i>pīnīau</i>	<i>geidzaũ</i>
2. <i>dīrbai</i>	<i>kīrtāĩ</i>	<i>vēzeĩ</i>	<i>pīnei</i>	<i>geideĩ</i>
3. <i>dīrbo</i>	<i>kīrto</i>	<i>vēžė</i>	<i>pīnė</i>	<i>geidė</i>
pl. 1. <i>dīrbome</i>	<i>kīrtome</i>	<i>vēžėme</i>	<i>pīnėme</i>	<i>geidėme</i>
2. <i>dīrbote</i>	<i>kīrtote</i>	<i>vēžėte</i>	<i>pīnėte</i>	<i>geidėte</i>
dual. 1. <i>dīrbora</i>	<i>kīrtora</i>	<i>vēžėra</i>	<i>pīnėra</i>	<i>geidėra</i>
2. <i>dīrbota</i>	<i>kīrtota</i>	<i>vēžėta</i>	<i>pīnėta</i>	<i>geidėta</i>
part. act. <i>dīrbēs</i>	<i>kīrtēs</i>	<i>vēžēs</i>	<i>pīnēs</i>	<i>geidēs</i>
gerund. <i>dīrbus</i>	<i>kīrtus</i>	<i>vēžus</i>	<i>pīnus</i>	<i>geidus</i>
pass. part. <i>dīrbtas</i>	<i>kīrtas</i>	<i>vēžtas</i>	<i>pīntas</i>	<i>geīstas</i>
part. nec. <i>dīrbtinas</i>	<i>kīrstinas</i>	<i>vēžtinas</i>	<i>pīntinas</i>	<i>geīstinas</i>

Futurum.

sg. 1. <i>dīrbsiu</i>	<i>kīrsiu</i>	<i>vėsziu</i>	<i>pīsiu</i>	<i>geīsiu</i>
2. <i>dīrbsi</i>	<i>kīrsi</i>	<i>vėszĩ</i>	<i>pīsi</i>	<i>geīsi</i>
3. <i>dīrbs</i>	<i>kīrs</i>	<i>vėsz</i>	<i>pīs</i>	<i>geīs</i>
pl. 1. <i>dīrbsime</i>	<i>kīrsime</i>	<i>vėszime</i>	<i>pīsime</i>	<i>geīsime</i>
2. <i>dīrbsite</i>	<i>kīrsite</i>	<i>vėszite</i>	<i>pīsĩte</i>	<i>geīsĩte</i>
dual. 1. <i>dīrbsiva</i>	<i>kīrsiva</i>	<i>vėsziva</i>	<i>pīsiva</i>	<i>geīsiva</i>
2. <i>dīrbsita</i>	<i>kīrsita</i>	<i>vėszita</i>	<i>pīsĩta</i>	<i>geīsĩta</i>
part. act. <i>dīrbsēs</i>	<i>kīrsēs</i>	<i>vėszēs</i>	<i>pīsēs</i>	<i>geīsēs</i>
gerund. <i>dīrbsent</i>	<i>kīrsent</i>	<i>vėszent</i>	<i>pīsent</i>	<i>geīsent</i>
part. pass. <i>dīrbsimas</i>	<i>kīrsimas</i>	<i>vėszimas</i>	<i>pīsĩmas</i>	<i>geīsĩmas</i>

Imperfektum.

sg. 1. <i>dīrbdavau</i>	<i>kīrsdavau</i>	<i>vėždavau</i>	<i>pīndavau</i>	<i>geīsdavau</i>
2. <i>dīrbdavai</i>	<i>kīrsdavai</i>	<i>vėždavai</i>	<i>pīndavai</i>	<i>geīsdavai</i>
3. <i>dīrbdavo</i>	<i>kīrsdavo</i>	<i>vėždavo</i>	<i>pīndavo</i>	<i>geīsdavo</i>
pl. 1. <i>dīrbdavome</i>	<i>kīrsdavo-</i> <i>me</i>	<i>vėždavome</i>	<i>pīndavome</i>	<i>geīsdavome</i>
2. <i>dīrbdavote</i>	<i>kīrsdavote</i>	<i>vėždavote</i>	<i>pīndavote</i>	<i>geīsdavote</i>
dual. 1. <i>dīrbdavora</i>	<i>kīrsdavora</i>	<i>vėždavora</i>	<i>pīndavora</i>	<i>geīsdavora</i>
2. <i>dīrbdavota</i>	<i>kīrsdavota</i>	<i>vėždavota</i>	<i>pīndavota</i>	<i>geīsdavota</i>
part. <i>dīrbdavēs</i>	<i>kīrsdavēs</i>	<i>vėždavēs</i>	<i>pīndavēs</i>	<i>geīsdavēs</i>
gerund. <i>dīrbdavus</i>	<i>kīrsdavus</i>	<i>vėždavus</i>	<i>pīndavus</i>	<i>geīsdavus</i>

Infinitiv.

<i>dìrbti</i>	<i>kìrsti</i>	<i>vèžti</i>	<i>pìnti</i>	<i>geìsti</i>
<i>dìrbte</i>	<i>kìrstè</i>	<i>vežtè</i>	<i>pìntè</i>	<i>geìstè</i>

Supinum.

<i>dìrbtū</i>	<i>kìrstū</i>	<i>vèžtū</i>	<i>pìntū</i>	<i>geìstū</i>
---------------	---------------	--------------	--------------	---------------

Optativ.

sg. 1.	<i>dìrbtumbiau,</i>	<i>kìrstumbiau,</i>	<i>vèžtumbiau,</i>	<i>pìntumbiau,</i>	<i>geìstumbiau,</i>
	gew. <i>dìrb-</i>	gew. <i>kìrs-</i>	gew. <i>vèž-</i>	gew. <i>pìn-</i>	gew. <i>geìs-</i>
	<i>czau</i>	<i>czau</i>	<i>czau</i>	<i>czau</i>	<i>czau</i>
2.	<i>dìrbtumbei</i>	<i>kìrstumbei</i>	<i>vèžtumbei</i>	<i>pìntumbei</i>	<i>geìstumbei</i>
3.	<i>dìrbtū</i>	<i>kìrstū</i>	<i>vèžtū</i>	<i>pìntū</i>	<i>geìstū</i>
pl. 1.	<i>dìrbtumbime</i>	<i>kìrstumbime</i>	<i>vèžtumbime</i>	<i>pìntumbime</i>	<i>geìstumbime</i>
2.	<i>dìrbtumbite</i>	<i>kìrstumbite</i>	<i>vèžtumbite</i>	<i>pìntumbite</i>	<i>geìstumbite</i>
dual. 1.	<i>dìrbtumbica</i>	<i>kìrstumbica</i>	<i>vèžtumbica</i>	<i>pìntumbica</i>	<i>geìstumbica</i>
2.	<i>dìrbtumbita</i>	<i>kìrstumbita</i>	<i>vèžtumbita</i>	<i>pìntumbita</i>	<i>geìstumbita</i>

B. Das verbum reflexivum.

Als paradigmata seien gewählt: *reížti-s* sich brüsten, *kèlti-s* sich erheben, *džaūgti-s* sich frenen.

Präsens.

indik. sg. 1.	<i>reížiũ-s</i>	<i>keliũ-s</i>	<i>džaugiũ-s</i>
2.	<i>reížẽ-s</i>	<i>kelẽ-s</i>	<i>džaugẽ-s</i>
3.	<i>reížia-s</i>	<i>kèlia-s</i>	<i>džaūgia-s</i>
pl. 1.	<i>reížiamẽ-s</i>	<i>kèliamẽ-s</i>	<i>džaūgiamẽ-s</i>
2.	<i>reížiatẽ-s</i>	<i>kèliatẽ-s</i>	<i>džaūgiatẽ-s</i>
dual. 1.	<i>reížiaro-s</i>	<i>kèliaro-s</i>	<i>džaūgiaro-s</i>
2.	<i>reížiato-s</i>	<i>kèliato-s</i>	<i>džaūgiato-s</i>
permissiv	—	<i>te-kelẽ-s,</i>	<i>te-džaugẽs,</i>
		<i>te-si-</i>	<i>te-si-</i>
		<i>kelẽ</i>	<i>džaugẽ</i>
	<i>te-reížia-s,</i>	<i>tè-kèlia-s,</i>	<i>te-džaūgia-s,</i>
	<i>te-si-</i>	<i>te-si-</i>	<i>te-si-</i>
	<i>reížia</i>	<i>kèlia</i>	<i>džaūgia</i>
imper. sg. 2.	<i>reížki-s</i>	<i>kélki-s</i>	<i>džaūgki-s</i>
pl. 1.	<i>reížkimẽ-s</i>	<i>kéلكimẽ-s</i>	<i>džaūgkimẽ-s</i>
2.	<i>reížkitẽ-s</i>	<i>kéلكitẽ-s</i>	<i>džaūgkitẽ-s</i>
dual. 1.	<i>reížkivo-s</i>	<i>kéلكivo-s</i>	<i>džaūgkivo-s</i>
2.	<i>reížkito-s</i>	<i>kéلكito-s</i>	<i>džaūgkito-s</i>
part. I.	<i>reížiāsi,</i>	<i>keliāsi,</i>	<i>džaūgiāsi,</i>
	<i>reí-</i>	<i>ke-</i>	<i>džaū-</i>
	<i>žiāsi-ĩ-s</i>	<i>liāsi-ĩ-s</i>	<i>giāsi-ĩ-s</i>

gerund. <i>réižiantī-s</i>	<i>kēlianti-s</i>	<i>džaūgianti-s</i>
part. II. <i>réiždamasi</i>	<i>kēldamasi</i>	<i>džaūgdamasi</i>

Präteritum.

sg. 1. <i>réižiau-s</i>	<i>kēliau-s</i>	<i>džaūgiau-s</i>
2. <i>réižeī-s</i>	<i>kēlei-s</i>	<i>džaūgeī-s</i>
3. <i>réižē-s</i>	<i>kēlē-s</i>	<i>džaūgē-s</i>
pl. 1. <i>réižēmē-s</i>	<i>kēlēmē-s</i>	<i>džaūgēmē-s</i>
2. <i>réižētē-s</i>	<i>kēlētē-s</i>	<i>džaūgētē-s</i>
dual. 1. <i>réižēro-s</i>	<i>kēlēro-s</i>	<i>džaūgēro-s</i>
2. <i>réižēto-s</i>	<i>kēlēto-s</i>	<i>džaūgēto-s</i>
part. <i>réižēsi, réižēs-ī-s</i>	<i>kēlēsi, kēlēš-ī-s</i>	<i>džaūgēsi, džaūgēs-ī-s</i>
gerund. <i>réižusi-s</i>	<i>kēlusi-s</i>	<i>džaūgusi-s</i>

Futurum.

sg. 1. <i>réišziū-s</i>	<i>kēlsiu-s</i>	<i>džaūgsiū-s</i>
2. <i>réišzē-s</i>	<i>kēlsē-s</i>	<i>džaūgsē-s</i>
3. <i>réišzi-s</i>	<i>kēlsi-s</i>	<i>džaūgsi-s</i>
pl. 1. <i>réišzimē-s</i>	<i>kēlsimē-s</i>	<i>džaūgsimē-s</i>
2. <i>réišzītē-s</i>	<i>kēlsitē-s</i>	<i>džaūgsitē-s</i>
dual. 1. <i>réišziro-s</i>	<i>kēlsiro-s</i>	<i>džaūgsiro-s</i>
2. <i>réišzito-s</i>	<i>kēlsito-s</i>	<i>džaūgsito-s</i>
part. <i>réišzēsi, réišzēs-ī-s</i>	<i>kēlsēsi, kēlēs-ī-s</i>	<i>džaūgsēsi, džaūgsēs-ī-s</i>
gerund. <i>réišzenti-s</i>	<i>kēlsenti-s</i>	<i>džaūgsenti-s</i>

Imperfektum.

sg. 1. <i>réiždarau-s</i>	<i>kēldarau-s</i>	<i>džaūgdarau-s</i>
2. <i>réiždarai-s</i>	<i>kēldarai-s</i>	<i>džaūgdarai-s</i>
3. <i>réiždaro-s</i>	<i>kēldaro-s</i>	<i>džaūgdaro-s</i>
pl. 1. <i>réiždaromē-s</i>	<i>kēldaromē-s</i>	<i>džaūgdaromē-s</i>
2. <i>réiždarotē-s</i>	<i>kēldarotē-s</i>	<i>džaūgdarotē-s</i>
dual. 1. <i>réiždaroro-s</i>	<i>kēldaroro-s</i>	<i>džaūgdaroro-s</i>
2. <i>réiždaroto-s</i>	<i>kēldaroto-s</i>	<i>džaūgdaroto-s</i>
part. <i>réiždavēsi, réiždavēs-ī-s</i>	<i>kēldavēsi, kēldavēs-ī-s</i>	<i>džaūgdavēsi, džaūgdavēs-ī-s</i>
gerund. <i>réiždavusi-s</i>	<i>kēldavusi-s</i>	<i>džaūgdavusi-s</i>

	Infinitiv.		
	<i>réižti-s</i>	<i>kélti-s</i>	<i>džaūgti-s</i>
	Supinum.		
	<i>réižtū-s</i>	<i>kéltū-s</i>	<i>džaūgtū-s</i>
	Optativ.		
sg. 1.	<i>réižtumbiau-s,</i> gew. <i>réiž-</i> <i>czau-s</i>	<i>kéltumbiau-s,</i> gew. <i>kél-</i> <i>czau-s</i>	<i>džaūgtumbiau-s,</i> gew. <i>džaūg-</i> <i>czau-s</i>
2.	<i>réižtumbei-s</i>	<i>kéltumbei-s</i>	<i>džaūgtumbei-s</i>
3.	<i>réižtū-s</i>	<i>kéltū-s</i>	<i>džaūgtū-s</i>
pl. 1.	<i>réižtumbimé-s</i>	<i>kéltumbimé-s</i>	<i>džaūgtumbimé-s</i>
2.	<i>réižtumbité-s</i>	<i>kéltumbité-s</i>	<i>džaūgtumbité-s</i>
dual. 1.	<i>réižtumbivo-s</i>	<i>kéltumbivo-s</i>	<i>džaūgtumbivo-s</i>
2.	<i>réižtumbito-s</i>	<i>kéltumbito-s</i>	<i>džaūgtumbito-s</i>

Anm. Der infinitiv auf *-te* kommt im reflexiven verbum nicht vor; statt seiner wird die aktivform gebraucht, z. b. *džaūgtè džaūgiū-s* ich freue mich sehr.

C. Das zusammengesetzte verbum.

Als paradigmata seien gewählt: *už-mìgti* einschlafen, *ì-lìsti* hineinkriechen, *pa-krēsti* einladen, *at-sì-gul̃ti* sich niederlegen, schlafen gehn.

Präsens.

indik. sg. 1.	<i>už-mingù</i>	<i>ì-lendu</i>	<i>pa-krēcù</i>	<i>at-sì-guliu</i>
2.	<i>už-mingì</i>	<i>ì-lendi</i>	<i>pa-krētì</i>	<i>at-sì-gulì</i>
3.	<i>už-miṅga</i>	<i>ì-lenda</i>	<i>pa-krēcza</i>	<i>at-sì-gulia</i>
pl. 1.	<i>už-miṅgame</i>	<i>ì-lendame</i>	<i>pa-krēczame</i>	<i>at-sì-guliamē</i>
2.	<i>už-miṅgate</i>	<i>ì-lendate</i>	<i>pa-krēczate</i>	<i>at-sì-guliate</i>
dual. 1.	<i>už-miṅgaru</i>	<i>ì-lendaru</i>	<i>pa-krēczaru</i>	<i>at-sì-guliaru</i>
2.	<i>už-miṅgata</i>	<i>ì-lendata</i>	<i>pa-krēczata</i>	<i>at-sì-guliata</i>
permissiv	<i>te-už-mingē</i>	<i>te-ì-lendē</i>	<i>te-pa-krētē</i>	<i>te-at-sì-gulē</i>
	<i>te-už-miṅga</i>	<i>te-ì-lenda</i>	<i>te-pa-krēcza</i>	<i>te-at-sì-gulia</i>
imper. sg. 2.	<i>už-mìgk</i>	<i>ì-lìsk</i>	<i>pa-krēsk</i>	<i>at-sì-gul̃k</i>
pl. 1.	<i>už-mìgkime</i>	<i>ì-lìskime</i>	<i>pa-krēskime</i>	<i>at-sì-gul̃kime</i>
2.	<i>už-mìgkite</i>	<i>ì-lìskite</i>	<i>pa-krēskite</i>	<i>at-sì-gul̃kite</i>
dual. 1.	<i>už-mìgkiva</i>	<i>ì-lìskiva</i>	<i>pa-krēskiva</i>	<i>at-sì-gul̃kiva</i>
2.	<i>už-mìgkita</i>	<i>ì-lìskita</i>	<i>pa-krēskita</i>	<i>at-sì-gul̃kita</i>

part. act. I.	<i>už-miņgās</i>	<i>ī-leñdās</i>	<i>pa-krēczās</i>	<i>at-si-guliās</i>
gerund.	<i>už miņgant</i>	<i>ī-lendant</i>	<i>pa-krēczant</i>	<i>at-si-guliant</i>
part. act. II.	<i>už-miņdamas</i>	<i>ī-līšdamas</i>	<i>pa-krēšdamas</i>	<i>at-si-guļdamas</i>
part. pass.	—	—	<i>pa-krēczamas</i>	—

Präteritum.

sg. 1.	<i>už-miņaũ</i>	<i>ī-lindaũ</i>	<i>pà-krēczaũ</i>	<i>at-si-gulīaũ</i>
2.	<i>už-miņaĩ</i>	<i>ī-lindaĩ</i>	<i>pà-krētei</i>	<i>at-si-gulei</i>
3.	<i>už miņgo</i>	<i>ī-liñdo</i>	<i>pà-krētē</i>	<i>at-si-gulē</i>
pl. 1.	<i>už-miņgome</i>	<i>ī-liñdone</i>	<i>pà-krētēme</i>	<i>at-si-gulēme</i>
2.	<i>už-miņgote</i>	<i>ī-liñdote</i>	<i>pà-krētēte</i>	<i>at-si-gulēte</i>
dual. 1.	<i>už-miņgoca</i>	<i>ī-liñdora</i>	<i>pà-krētēva</i>	<i>at-si-gulēva</i>
2.	<i>už-miņgota</i>	<i>ī-liñdota</i>	<i>pà-krētēta</i>	<i>at-si-gulēta</i>
part. act.	<i>už-miņgēs</i>	<i>ī-liñdēs</i>	<i>pa-krētēs</i>	<i>at-si-gulēs</i>
gerund.	<i>už-miņgus</i>	<i>ī-liñdus</i>	<i>pa-krētus</i>	<i>at-si-gulus</i>
part. pass.	—	—	<i>pà-krēstas</i>	—
part. nec.	—	—	<i>pà-krēstinas</i>	—

Futurum.

sg. 1.	<i>už-miņsiu</i>	<i>ī-līsiu</i>	<i>pa-krēšiu</i>	<i>at-si-guļsiu</i>
2.	<i>už-miņsi</i>	<i>ī-līsi</i>	<i>pa-krēši</i>	<i>at-si-guļsi</i>
3.	<i>už-miņs</i>	<i>ī-līs</i>	<i>pa-krēš</i>	<i>at-si-guļš</i>
pl. 1.	<i>už-miņsime</i>	<i>ī-līsime</i>	<i>pa-krēšime</i>	<i>at-si-guļsime</i>
2.	<i>už-miņsite</i>	<i>ī-līsīte</i>	<i>pa-krēšite</i>	<i>at-si-guļsite</i>
dual. 1.	<i>už-miņsīva</i>	<i>ī-līsīva</i>	<i>pa-krēšīva</i>	<i>at-si-guļsīva</i>
2.	<i>už-miņsīta</i>	<i>ī-līsīta</i>	<i>pa-krēšīta</i>	<i>at-si-guļsīta</i>
part. pass.	<i>už-miņsēs</i>	<i>ī-līsēs</i>	<i>pa-krēšēs</i>	<i>at-si-guļsēs</i>
gerund.	<i>už-miņsent</i>	<i>ī-līsēnt</i>	<i>pa-krēšēnt</i>	<i>at-si-guļsent</i>
part. pass.	—	—	<i>pa-krēšīmas</i>	—

Imperfektum.

sg. 1.	<i>už-miņdavaũ</i>	<i>ī-līšdavaũ</i>	<i>pa-krēšdavaũ</i>	<i>at-si-guļdavaũ</i>
	usw.	usw.	usw.	usw.

Infinitiv.

<i>už-miņgti</i>	<i>ī-līšti</i>	<i>pa-krēšti</i>	<i>at-si-guļti</i>
------------------	----------------	------------------	--------------------

Supinum.

<i>už-miņgtū</i>	<i>ī-līštū</i>	<i>pa-krēštū</i>	<i>at-si-guļtū</i>
------------------	----------------	------------------	--------------------

Optativ.

sg. 1. <i>už-mìgtum-</i> <i>biau</i> , gew.	<i>ì-lìstumbiau</i> ,	<i>pa-kvĕstum-</i> <i>biau</i> , gew.	<i>at-sì-gultum-</i> <i>biau</i> , gew.
<i>už-mìgczau</i> usw.	<i>czau</i> usw.	<i>pa-kvĕsczau</i> usw.	<i>at-sì-gul-</i> <i>czau</i> usw.

Anm. Der infinitiv auf *-te* kommt beim zusammengesetzten verbum nicht vor; statt seiner wird der infinitiv des nichtzusammengesetzten verbs gebraucht, z. b. *mìgtè užmìgo* er schlief fest ein.

§ 223. Die abgeleiteten verba.

A. Die abgeleiteten verba auf *-iu*: *-ėti*.

Als paradigmata seien gewählt: *mylėti* lieben, *girdėti* hören, *stebėti-s* sich wundern.

Präsens.

indik. sg. 1. <i>mýliu</i>	<i>girdžù</i>	<i>stebiiù-s</i>
2. <i>mýli</i>	<i>girdì</i>	<i>stebė-s</i>
3. <i>mýl</i>	<i>gird</i>	<i>stėbi-s</i>
pl. 1. <i>mýlime</i>	<i>girdime</i>	<i>stėbimė-s</i>
2. <i>mýlite</i>	<i>girdite</i>	<i>stėbitė-s</i>
dual. 1. <i>mýlica</i>	<i>girdiva</i>	<i>stėbivo-s</i>
2. <i>mýlita</i>	<i>girdita</i>	<i>stėbito-s</i>
permissiv <i>te-mýl</i>	<i>te-gird</i>	<i>te-stėbi-s,</i> <i>te-si-stėb</i>
imper. sg. 2. <i>mýlėk</i>	<i>girdėk</i>	<i>stėbėki-s</i>
pl. 1. <i>mýlėkime</i>	<i>girdėkime</i>	<i>stėbėkimė-s</i>
2. <i>mýlėkite</i>	<i>girdėkite</i>	<i>stėbėkitė-s</i>
dual. 1. <i>mýlėkiva</i>	<i>girdėkiva</i>	<i>stėbėkivo-s</i>
2. <i>mýlėkita</i>	<i>girdėkita</i>	<i>stėbėkito-s</i>
part. act. I. <i>mýlīs</i>	<i>girdīs</i>	<i>stėbīsì, stėbīs-i-s</i>
gerund. <i>mýlint</i>	<i>girdint</i>	<i>stėbinti-s</i>
part. act. II. <i>mýlėdamas</i>	<i>girdėdamas</i>	<i>stėbėdamasi</i>
part. pass. <i>mýlimas</i>	<i>girdimas</i>	—

Präteritum.

sg. 1. <i>mýlėjau</i>	<i>girdėjau</i>	<i>stėbėjau-s</i>
2. <i>mýlėjai</i>	<i>girdėjai</i>	<i>stėbėjai-s</i>
3. <i>mýlėjo</i>	<i>girdėjo</i>	<i>stėbėjo-s</i>

pl. 1. <i>mylējome</i>	<i>girdējome</i>	<i>stebējomē-s</i>
2. <i>mylējote</i>	<i>girdējote</i>	<i>stebējotē-s</i>
dual. 1. <i>mylējova</i>	<i>girdējova</i>	<i>stebējovo-s</i>
2. <i>mylējota</i>	<i>girdējota</i>	<i>stebējoto-s</i>
part. act. <i>mylējēs</i>	<i>girdējēs</i>	<i>stebējēsi, stebē-</i>
gerund. <i>mylėjus</i>	<i>girdėjus</i>	<i>stebėjusi-s</i> [<i>jēs-i-s</i>]
part. pass. <i>mylētās</i>	<i>girdētās</i>	—
part. nec. <i>mylētinas</i>	<i>girdētinas</i>	—

Futurum.

sg. 1. <i>mylēsiu</i>	<i>girdēsiu</i>	<i>stebēsiūs</i>
2. <i>mylēsi</i>	<i>girdēsi</i>	<i>stebēsē-s</i>
3. <i>mylēš</i>	<i>girdēs</i>	<i>stebēsi-s</i>
pl. 1. <i>mylēšime</i>	<i>girdēšime</i>	<i>stebēšimē-s</i>
2. <i>mylēšite</i>	<i>girdēšite</i>	<i>stebēšitē-s</i>
dual. 1. <i>mylēšiva</i>	<i>girdēšiva</i>	<i>stebēšivo-s</i>
2. <i>mylēšita</i>	<i>girdēšita</i>	<i>stebēšito-s</i>
part. act. <i>mylēšēs</i>	<i>girdēšēs</i>	<i>stebēšēsi, stebē-</i>
gerund. <i>mylēsent</i>	<i>girdēsent</i>	<i>stebēšenti-s</i> [<i>sēs-i-s</i>]
part. pass. <i>mylēšimas</i>	<i>girdēšimas</i>	—

Imperfektum.

sg. 1. <i>mylēdarau</i>	<i>girdēdarau</i>	<i>stebēdarau-s</i>
usw.	usw.	usw.
part. <i>mylēdavēs</i>	<i>girdēdavēs</i>	<i>stebēdavēsi, stebē-</i> <i>davēs-i-s</i>
gerund. <i>mylēdavus</i>	<i>girdēdavus</i>	<i>stebēdavusi-s</i>

Infinitiv.

<i>mylēti</i>	<i>girdēti</i>	<i>stebēti-s</i>
<i>mylēte</i>	<i>girdēte</i>	—

Supinum.

<i>mylētū</i>	<i>girdētū</i>	<i>stebētū-s</i>
---------------	----------------	------------------

Optativ.

sg. 1. <i>mylētum-</i>	<i>girdētum-</i>	<i>stebētumbiau-s,</i>
<i>biau, gew.</i>	<i>biau, gew.</i>	<i>gew. stebēczaus</i>
<i>mylēczau</i>	<i>girdēczaus</i>	<i>usw.</i>
<i>usw.</i>	<i>usw.</i>	

B. Die abgeleiteten verba auf *-au:-yti*.

Als paradigmata seien gewählt: *pildyti* füllen, *sakýti* sagen.

Präsens.

indik.sg. 1.	<i>pildau</i>	<i>sakaũ</i>
2.	<i>pildai</i>	<i>sakaĩ</i>
3.	<i>pildo</i>	<i>sako</i>
1.	<i>pildome</i>	<i>sakome</i>
2.	<i>pildote</i>	<i>sakote</i>
1.	<i>pidora</i>	<i>sakora</i>
2.	<i>pirdota</i>	<i>sakota</i>
permissiv	<i>te-pildo</i>	<i>te-sako</i>
imper.sg. 2.	<i>pildyk</i>	<i>sakýk</i>
pl. 1.	<i>pildykime</i>	<i>sakýkime</i>
2.	<i>pildykite</i>	<i>sakýkite</i>
dual. 1.	<i>pildykica</i>	<i>sakýkica</i>
2.	<i>pildykita</i>	<i>sakýkita</i>
part. act. I.	<i>pildąs</i>	<i>sakąs</i>
gerund.	<i>pildant</i>	<i>sakant</i>
part. act. II.	<i>pildydamas</i>	<i>sakýdamas</i>
part. pass.	<i>pildomas</i>	<i>sakomas</i>

Präteritum.

sg. 1.	<i>pildžau</i>	<i>sakiaũ</i>
2.	<i>pildei</i>	<i>sakeĩ</i>
3.	<i>pildė</i>	<i>sakė</i>
pl. 1.	<i>pildėme</i>	<i>sakėme</i>
2.	<i>pildėte</i>	<i>sakėte</i>
dual. 1.	<i>pildėca</i>	<i>sakėca</i>
2.	<i>pildėta</i>	<i>sakėta</i>
part. act.	<i>pildęs</i>	<i>sakęs</i>
gerund.	<i>pildžus</i>	<i>sakius</i>

part. pass.	<i>pildytas</i>	<i>sakýtas</i>
part. nec.	<i>pildytinas</i>	<i>sakýtinas</i>

Futurum.

sg. 1.	<i>pildysiu</i>	<i>sakýsiu</i>
2.	<i>pildysi</i>	<i>sakýsi</i>
3.	<i>pildys</i>	<i>sakýs</i>
pl. 1.	<i>pildysime</i>	<i>sakýsime</i>
2.	<i>pildysite</i>	<i>sakýsite</i>
dual. 1.	<i>pildysica</i>	<i>sakýsica</i>
2.	<i>pildysita</i>	<i>sakýsita</i>
part. act.	<i>pildysės</i>	<i>sakýsės</i>
gerund.	<i>pildysent</i>	<i>sakýsent</i>
part. pass.	<i>pildysimas</i>	<i>sakýsimas</i>

Imperfektum.

sg. 1.	<i>pildydavau</i>	<i>sakýdavau</i>
usw.		usw.
part.	<i>pildydavęs</i>	<i>sakýdavęs</i>
gerund.	<i>pildydavus</i>	<i>sakýdavus</i>

Infinitiv.

<i>pildyti</i>	<i>sakýti</i>
<i>pildyte</i>	<i>sakýte</i>

Supinum.

<i>pildytũ</i>	<i>sakýtũ</i>
----------------	---------------

Optativ.

1. sg.	<i>pildytum-</i>	<i>sakýtum-</i>
	<i>biau, gew.</i>	<i>biau, gew.</i>
	<i>pildyczau</i>	<i>sakýczau</i>
	usw.	usw.

C. Die abgeleiteten verba auf *-au:-oti*.

Als paradigmata seien gewählt: *kýboti* hangen, *žinóti* wissen.

	Präsens.	
indik. sg. 1.	<i>kýbau</i>	<i>žinaũ</i>
	2. <i>kýbai</i>	<i>žinaĩ</i>
	3. <i>kýbo</i>	<i>žino</i>
pl. 1.	<i>kýbome</i>	<i>žinome</i>
	2. <i>kýbote</i>	<i>žinote</i>
dual. 1.	<i>kýbova</i>	<i>žinova</i>
	2. <i>kýbota</i>	<i>žinota</i>
permissiv	<i>te-kýbo</i>	<i>te-žino</i>
imper. sg. 2.	<i>kýbok</i>	<i>žinók</i>
pl. 1.	<i>kýbokime</i>	<i>žinókime</i>
	2. <i>kýbokite</i>	<i>žinókite</i>
dual. 1.	<i>kýbokiva</i>	<i>žinókiva</i>
	2. <i>kýbokita</i>	<i>žinókita</i>
part. act. I.	<i>kýbās</i>	<i>žinās</i>
gerund.	<i>kýbant</i>	<i>žinant</i>
part. act. II.	<i>kýbodamas</i>	<i>žinódamas</i>
part. pass.	—	<i>žinomas</i>
	Präteritum.	
sg. 1.	<i>kýbojau</i>	<i>žinójau</i>
	2. <i>kýbojai</i>	<i>žinójai</i>
	3. <i>kýbojo</i>	<i>žinójo</i>
pl. 1.	<i>kýbojome</i>	<i>žinójome</i>
	2. <i>kýbojote</i>	<i>žinójote</i>
dual. 1.	<i>kýbojova</i>	<i>žinójova</i>
	2. <i>kýbojota</i>	<i>žinójota</i>
part. act.	<i>kýbojēs</i>	<i>žinójēs</i>
gerund.	<i>kýbojus</i>	<i>žinójus</i>

part. pass.	—	<i>žinótos</i>
part. rec.	—	<i>žinótinās</i>

Futurum.

sg. 1.	<i>kýbosiu</i>	<i>žinósiu</i>
	2. <i>kýbosi</i>	<i>žinósi</i>
	3. <i>kýbos</i>	<i>žinós</i>
pl. 1.	<i>kýbosime</i>	<i>žinósime</i>
	2. <i>kýbosite</i>	<i>žinósite</i>
dual. 1.	<i>kýbosiva</i>	<i>žinósiva</i>
	2. <i>kýbosita</i>	<i>žinósita</i>
part. act.	<i>kýbosēs</i>	<i>žinósēs</i>
gerund.	<i>kýbosent</i>	<i>žinósent</i>
part. pass.	—	<i>žinósimas</i>

Imperfektum.

sg. 1.	<i>kýbodavau</i>	<i>žinódavau</i>
	usw.	usw.
part.	<i>kýbodavēs</i>	<i>žinódavēs</i>
gerund.	<i>kýbodavus</i>	<i>žinódavus</i>

Infinitiv.

<i>kýboti</i>	<i>žinóti</i>
<i>kýbote</i>	<i>žinóte</i>

Supinum.

<i>kýbotū</i>	<i>žinótū</i>
---------------	---------------

Optativ.

sg. 1.	<i>kýbotum-</i>	<i>žinótum-</i>
	<i>biau, gew.</i>	<i>biau, gew.</i>
	<i>kýboczau</i>	<i>žinóczau</i>
	usw.	usw.

C. Die abgeleiteten verba auf *-auju* : *-auti* und *-āju* : *-āti*.

Als paradigmata seien gewählt: *rēkauti* schreien, lärmern, *mērūti* messen.

Präsens.

indik.sg. 1.	<i>rėkauju</i>	<i>mėrųju</i>
2.	<i>rėkauji</i>	<i>mėrųji</i>
3.	<i>rėkauja</i>	<i>mėrųja</i>
pl. 1.	<i>rėkaujame</i>	<i>mėrųjame</i>
2.	<i>rėkaujate</i>	<i>mėrųjate</i>
dual. 1.	<i>rėkaujava</i>	<i>mėrųjava</i>
2.	<i>rėkaujate</i>	<i>mėrųjata</i>
permissiv	<i>te-rėkauja</i>	<i>te-mėrųja</i>
imper.sg. 2.	<i>rėkauk</i>	<i>mėrūk</i>
pl. 1.	<i>rėkaukime</i>	<i>mėrūkime</i>
2.	<i>rėkaukite</i>	<i>mėrūkite</i>
dual. 1.	<i>rėkaukiva</i>	<i>mėrūkiva</i>
2.	<i>rėkaukita</i>	<i>mėrūkita</i>
part. act. I.	<i>rėkaujās</i>	<i>mėrųjās</i>
gerund.	<i>rėkaujant</i>	<i>mėrųjant</i>
part. act. II.	<i>rėkaudamas</i>	<i>mėrúdamas</i>
part. pass.	—	<i>mėrųjamas</i>

Präteritum.

sg. 1.	<i>rėkarau</i>	<i>mėrūcaũ</i>
2.	<i>rėkarai</i>	<i>mėrūcaĩ</i>
3.	<i>rėkaro</i>	<i>mėrūvo</i>
pl. 1.	<i>rėkarome</i>	<i>mėrāvome</i>
2.	<i>rėkarote</i>	<i>mėrāvote</i>
dual. 1.	<i>rėkarova</i>	<i>mėrāvova</i>
2.	<i>rėkarota</i>	<i>mėrāvota</i>
part. act.	<i>rėkarēs</i>	<i>mėrāvēs</i>
gerund.	<i>rėkarus</i>	<i>mėrāvus</i>

part. pass.	—	<i>mėrútas</i>
part. nec.	—	<i>mėrútinas</i>

Futurum.

sg. 1.	<i>rėkausiu</i>	<i>mėrúsiu</i>
2.	<i>rėkausi</i>	<i>mėrúsi</i>
3.	<i>rėkaus</i>	<i>mėrús</i>
pl. 1.	<i>rėkausime</i>	<i>mėrúsimė</i>
2.	<i>rėkausite</i>	<i>mėrúsite</i>
dual. 1.	<i>rėkausiva</i>	<i>mėrúsiiva</i>
2.	<i>rėkausita</i>	<i>mėrúsiita</i>
part. act.	<i>rėkausēs</i>	<i>mėrúsēs</i>
gerund.	<i>rėkausent</i>	<i>mėrúsent</i>
part. pass.	—	<i>mėrúsimas</i>

Imperfektum.

sg. 1.	<i>rėkaudavau</i>	<i>mėrúdavau</i>
usw.		<i>usw.</i>
part.	<i>rėkaudavēs</i>	<i>mėrúdavēs</i>
gerund.	<i>rėkaudavus</i>	<i>mėrúdavus</i>

Infinitiv.

<i>rėkauti</i>	<i>mėrúti</i>
<i>rėkaute</i>	<i>mėrúte</i>

Supinum.

<i>rėkautū</i>	<i>mėrútū</i>
----------------	---------------

Optativ.

sg. 1.	<i>rėkautum-</i>	<i>mėrútum-</i>
	<i>biau, gew.</i>	<i>biau, gew.</i>
	<i>rėkauczau</i>	<i>mėrúczau</i>
	<i>usw.</i>	<i>usw.</i>

Um die flexion der übrigen abgeleiteten verba zu veranschaulichen, bedarf es keiner paradigmata, da diese sich nach analogie der hier gegebenen leicht ergeben.

TEXTE.

I. Aus dem neuen testament.

Évangélija szveñtojo Markòsziaus.

I.

1. Szità yrà pradžà évangélijos apė Jėžu Krìstu, Dėvo sūnu, 2 kaipò paraszjta yrà pràrakùse: sžtaĩ àsz siunczù sàvo ángelą pirėn tavėš, kursaĩ pagatūvys tãvo kėlią pirėn tavėš. 3. Yrà bałsas Dėvo žòdĩ sàkanczo pūsczoje: taisjkite kėlią Vėszpatėš, lįgius darjkite jò takus. 4. Jònas bũvo pūsczoje, kriksztyjo iř apsũkė krikszta prìsivertimo, aĩt grėkũ atleidimo. 5. Iř iszėjo pàs jĩ visà žjdu žėmė, iř tė isz Jerúzalėš, iř visi jò kriksztydinos Jordanė, iszsipazindumi sàvo grėkũs. 6. Bėt Jònas aprėdįtas bũvo verbliudu plaukaĩš iř sziksznòš diržũ apliĩk sàvo strėnas, iř vėlgė žiógus beĩ laukiniĩ mėdu. 7. Iř kozòniĩ sàkė tarjdamš: ateit vėns paskui manė, tàs drutėsnis ūž manė, kuriò nė esmì veřtas, kàd jám klònoczaus, iř atrìszczau dirželius jò kũrpiu. 8. Àsz kriksztyju jùš vandenimì, alė jisaĩ kriksztys jùš szventàja dvasė. 9. Iř nusidarė tũ czėšũ, kàd Jėzus atėjo isz Galylėos, isz Nàzaret, iř kriksztydinosi Jòno Jordanė. 10. Iř tũjaũs iszėjėš isz vandeĩš iszvįdo daĩgu atsiverianti, iř dvāsė, kaip karvėli aĩt jò nusilėidžancza. 11. Iř tadà bałsas isz dangaũš stójosi: tũ esi mãno mėlũsis sunũš, kuriũm àsz mėgstũš. 12. Iř tũjaũs dvāsė ivarė jĩ ĩ pūscza. 13. Iř bũvo tėnai kėturiadeszintis dėnũ, iř bũvo szėtòno gũndytas, iř bũvo taĩp žvėriũ, iř angėlaĩ szlũžyjo jãmui. 14. Bėt kaip Jònas potám bũvo padũtas, atėjo Jėzus ĩ Galylėą, sakjdamš évangėlija apė karalįstė Dėvo. 15. Iř tãrė: czėsas iszsi-pildė, iř prisiartino karalįstė Dėvo; prìsiveřskit, iř tikėkit évangėlijai. 16. Bėt váikszczodams pàs marėš Galylėos, pamãtė Symòna iř Endrėju, jò bròli, sàvo tinklũš ĩ marėš be-

léidžanczu, nēs būro žvejū. 17. Ir Jēzus tārē jēmdrēm: sēkkita manē, padarýsiu jūdu žmoniū žvejaīs. 18. Tūjaūs palikusiu sāvo tinklūs sēkē jī. 19. Ir isz czā māž toliaūs nuējēs, pamātē Jokūba, sūnu Zebedējaus, ir Jōna, jō brōlī, tiņkla lāive lōpanczu; ir tūjaūs vadino jūdu. 20. Ir jūdu palikusiu sāvo tēra Zebedēju lāive sū samdiniņkais, sēkē jī. 21. Ir ējo ī Kapernaūma, ir tūjaūs sabatosē iējēs jis (Jēzus) ī sziūilē mokīno. 22. Ir jē stebėjosi jō pamōkslo, nēs jis mokīno macniai, ir nē kaip rasztē-mokītēji. 23. Ir būro jū sziūilēje žmogūs neczýstos dvāsēs vdrģinamas, tās szaūkē, 24. sakýdams: āk! kāgi mēs sū taviņ dārbo tūrime, Jēzau isz Nāzaret? tū atējaī mūs iszgaisinti. Žinaū, kās tū esi, tū esi Dēvo szventāsis. 25. Ir Jēzus jī āpdraudē, sakýdams: nutilk, ir iszeik isz jō. 26. Ir neczýstōji dvāsē plēzsusi jī, szaūkē didžū balsū, ir iszējo isz jō. 27. Ir nusigaņdo visi, āza kits kitā pasiklāusē, ir tārē: kās tai? kōks tās naujas mōkslas? Jis palēpia macniai neczýstōmsioms dvāsēms, ir jōs jō klaūso. 28. Ir jō gařsas iszējo greītai ī vīsa apýlinkā szālī Galylēos. 29. Ir tūjaūs iszējē isz sziūilēs, atējo ī namūs Symōno ir Endrējaus, sū Jokubū ir sū Jonū. 30. Ir úszvē Symōno gulējo sirģdamā drugiū; ir tūjaūs jām apē jā pasākē. 31. Ir jisai priējēs prē jōs, āttēsē jā, ir laikē jā prē raņkos, ir drugýs jā tolýdžaus prastōjo, ir jī szlūžyjo jēms. 32. Bēt vakarē sāulei nusilēidus, atgabēno pās jī vīsōkius negālineczus ir vėlnio vdrģintus. 33. Ir visas mēstas susiriņko pās durīs. 34. Ir jis iszgýdē daūģ negālineczū, tuleriōpomis ligomis apsuņkintu, ir iszcārē daūģ vėlniū, ir nēdarē kalbēti vėlniāms, nēs jē pažino jī. 35. Ir rytmetýj dār neaūsztant, jis kēlesi iszējo. Ir nuējēs Jēzus ī pūsta vėta, tēnai mēldēsi. 36. Ir Pētras sū taīs, pās jī ēsanczais, skūbinos pāskui jī. 37. Ir rādē jī, tārē jām: vīsī tavēs jēsško. 38. Ir jis tārē jēms: eīkin ī artymiausiūsius mēstūs, kād ir tēnai kožōņī sakýczau, nēs tām atējaū. 39. Ir kožōņī sākē jū sziūilēse vīsōj Galylēoj, ir iszcārē vėlnius. 40. Ir atējo pās jī raupsōtas, tās atsiklaūpes prāsžē jī sakýdams: jēi nōri, gali manē czýstyt. 41. Ir Jēzus pasigailējēs isztēse raņka, pakrūtino jī, ir tārē: nōriu, būk czýstytas. 42. Ir jām taip sākant, tūjaūs nū jō raupsas atstōjo, ir jis pastōjo czýstas. 43. Ir Jēzus jī āpdraudēs, tūjaūs jī pavārē nū sarēs. 44. Ir tārē jām: dabōkis, idānt nēkam tai nesakýtumbei, bēt eīk, ir pasirōdyk

kàniġui, iṛ apèravók uż sàvo apczjstyjima, kà Moyzèszius lèpes yrà, jù apliudymui. 45. Bèt jìs iszèjes, pradėjo daũg apè taĩ sakjyt, iṛ iszplătino tã nusidàvima, taĩpo, kàd jìs negalėjo žmonėms bemātant eiti ĩ mēsta; bèt bũvo laukė pustosė vėtose, iṛ jē atėjo pàs jĩ isz visũ kampũ.

II.

1. Iṛ pō keliũ dēnũ jìs vėl parėjo ĩ Kapernaũma, iṛ žmonės patýrė, jĩ ėsanti namėj. 2. Iṛ tũjaũs taĩp daũg susiėjo, kàd nesutilpo neĩ laukė pàs duris, iṛ jìs sàkė jėms žodĩ. 3. Iṛ atėjo pàs jĩ keli, tē atgabėno kàullige seřgantĩ, keturiũ nēszama. 4. Iṛ kaĩp negalėjo jĩ prieiti dēl žmoniũ, praplėszė stoga, kuṛ jìs bũvo, iṛ tã atdeņge nulėido lóva, kuriojė kàullige seřgasis gulėjo. 5. Bèt Jėzus regėdams jũ tikėjima, tārė kàullige seřganczamui: māno sunaũ, atléisti tãv yrà tãro grėkaĩ. 6. Bèt bũvo keli rasztė-mokĩtuju, tē czà sėdėdami dumójo sãro szirdyjė: 7. Kaĩp szisaĩ tókĩ Dėvo blũznyjima kalba? kàs gál grėkũs atléisti, kaĩp tikt vėns Dėvas? 8. Iṛ Jėzus tũjaũs numānė sãro dvūsėje, jũs taĩp savyjė dumójant, iṛ tārė jėms: kã taĩ dumójat sãro szirdyjė? 9. Kàs pigiaũs yrà, taĩti kàullige seřganczamui: atléisti tãv yrà tãro grėkaĩ, arbã: kėlkis, iĩk sãro pãtala, iṛ váikszczok? 10. Bèt kàd žinótumbit, žmogaũs sũnu tũrintĩ maci aĩt žėmės, atléisti grėkũs, tārė kàullige seřganczamui: 11. Sakaũ tãv: kėlkis, iĩk sãro pãtala, iṛ eik namō. 12. Iṛ jìs tũjaũs at-sikėles iṛ ėmes sãro pãtala iszėjo pō akiũ visũ, taĩp, kàd visĩ nusigaĩdo, iṛ gãrbino Dėva, sakýdami: mēs toktaĩ dár nėkadaĩ nemātėm. 13. Iṛ jìs iszėjo vėl pàs marės, iṛ visĩ žmonės atėjo pàs jĩ, iṛ jìs mokĩno jũs. 14. Iṛ prãeidams Jėzus pamātė Lėvi, sũnu Alpėjaus, sėdinti prė muĩto, iṛ tārė jám: sėkk manė. Iṛ jìs kėlesi sėkė jĩ. 15. Iṛ nusidavė, Jėzui besėdint uż stãlo jō namũsė, daũg muĩtinĩnku iṛ grėkiniĩnku susėdo uż stãlo, sũ Jėzumi iṛ sũ jō mokĩtiniais. Nės daũg tũ bũvo, kurė jĩ sėkė. 16. Iṛ rasztė-mokĩtėji beĩ pary-zėũsziai matýdami, jĩ válgant sũ muĩtinĩnkais iṛ grėkiniĩnkais, tārė jō mokĩtiniams: dēl kō jisai válgo iṛ gėria sũ muĩtinĩnkais iṛ grėkiniĩnkais? 17. Taĩ Jėzus iszgĩrdes tārė jėms: drutėji neprivãlo lėkoriaus, bèt ligónys. Ász atėjaũ vadinti grėkinĩnkũs prisicertĩmop, ō nė teisiũsius. 18. Iṛ mokĩtiniai Jōno beĩ pa-

ryzėušiu daug pāstninkaro; ir atėjė kelì, tārė jām: kodėl mokėtiniai Jōno ir paryzėušiu pāstninkauja, o tārė mokėtiniai nepāstninkauja? 19. Ir Jėzus tārė jėms: kaip gál scōdbininkai pāstninkaut, jaunikiui pās jūs ėsant? kōl jaunikis pās jūs yrà, jė negál pāstninkauti. 20. Bėt ateis tās czėsas, kād nū jū būs àtintis jaunikis, taì jė pāstninkaus. 21. Nėks neūždeda lōpa naūjo mīlo aūt sėno rūbo, nės naujāsis lōpas nuplėszta nū sėnojo, ir skylė dedėsnė pastója. 22. Ir nėks nėpila szcėžu vėjnā ĩ senūs rykūs, szeip szcėžūsis vėjnas iszplaiszina rykūs, ir vėjnas iszteka, ir rykaì pagenda, bėt szcėžu vėjnā ĩ naujūs rykūs reikia pilti. 23. Ir nusidavė, jām einant sabbatōj peř javūs, pradėjo jō mokėtiniai beeidami vārpas tráukyti. 24. Ir paryzėušiai tārė jām: sztaì, dabók, kā dārė tārė mokėtiniai sabbatōj, kās nė valia? 25. Ir jis tārė jėms: argi nėkadōs neskaītėt, kā Dócydas dārė, kaip jis pristōko, ir iszalkęs būvo, sū taīs, pās jė ėsanczais? 26. Kaip jis ėjo ĩ Dėvo namūs czėsė Abjatāro, vyridusiojo kuniġo, ir vālgė szcentāsias dūnas, kuriās nėks neturėjo vālgyt, kaip tik kunigai, o jis dāvė ir tēms, pās jė ėsantēms. 27. Ir jis sākė jėms: sabbatā dēl žmogūs léista, o nė žmogūs dēl sabbatōs. 28. Taigi žmogūs sunūs ir sabbatōs vėszpats yrà.

III.

1. Ir jis ėjo vėl ĩ sziūilė. Ir būvo czà žmogūs, turis padžucusiā rañkā. 2. Ir jė tųkojo jō, baū jis jė sabbatōj gýdīsęs, kād prėzastì aūt jō gātu. 3. Ir tārė žmōgui, turinczam padžucusiā rañkā: czà stókis. 4. Ir tārė jėms: ar reikia sabbatōj gér darýt, ar pikto? ar gýrastì iszlaikýt, ar nužarinti? bėt jė tylėjo. 5. Ir paeiliūmi aūt jū pažiurėjo supýkęs, ir smūtyjosi dēlei jū szirdės kėtumo, ir sākė tám žmōgui: isztėsk sārvo rañkā. Ir jis isztėsė jā, ir jō rankā jām sceikā pastója, kaip ir kitā. 6. Ir paryzėušiai iszėjė tūjaūs sudumė sū Ėrōdo tarnais prėsz jė, kaip jė nužarintu. 7. Bėt Jėzus sū sārvo mokėtiniais szaliū ėjo pās marės, ir daug žmoniū jė sėkė isz Galylėos ir isz žydu žēmės, 8. ir isz Jeruzalės, ir isz Idumėos, ir isz anōs szalės Jordāno, ir tū, kurė gyrėna aplink Týrų ir Sydōnā, didė daugybė ġirdinczuju jō dārbus, atėjo pās jė. 9. Ir jis sākė sārvo mokėtiniams, kād laivėlì jām laikytu gātara dēl žmoniū, jeib jė nespāu-

stu. 10. Nēs jīs daūg jū gýdē, taīp, āza pūlte aūt jō pūlē
 visī várgintēji, kād jī pakrūtintu. 11. Iř dcāsēs neczýstos jī
 pamāczusios atsiklaupē iř szaūkē, sakýdamos: tū esī Dēvo
 sunūs. 12. Iř jīs jās asztriaī āpdraudē, idānt jī neaprēiksz-
 tu. 13. Iř jīs uzējēs aūt kálno, vadīno pās sacē, kuriūs
 norējo, iř tē atējo pās jī. 14. Iř jīs iřtātē anūs drýlika,
 kād sū jūmī bātu, iř kād jīs jūs isziūstu, apsakýti Dēvo
 žōdī; 15. iř kād turētu māci, iszgýdyti ligās, iř rēlniūs isz-
 varýti. 16. Iř dācē Symōnuī vaīdā Pētro. 17. Iř Jokūba,
 sūnu Zebedējaus, iř Jōna, bróli Jokūbo, iř dāvē jēmdrēm
 vaīdā Bnearģēs, taī mūsu žodžū, perkāno vaikaī. 18. Iř En-
 drēju, iř Pilippa, iř Baltramēju, iř Mattēdsziū, iř Tamō-
 szziū, iř Jokūba, sūnu Alpējaus, iř Taddēaszziā, iř Symōnā
 Kananýta, 19. iř Judōszziū Iszarióta, kursaī jī iszdarē. 20.
 Iř jēms parējus namō, rēl žmōnēs susiriūko, taīp, kād nei
 rētos neturējo rālgyti. 21. Iř kaīp taī girdējo apliūk jī ēsan-
 tēji, iszējo jē, jī laikýti; nēs jē tārē: jīs isz ūmo iszeīs. 22.
 Bēt rasztē-mokýtēji, kurē būro atējē isz Jerūzalēs, sāke: jīs
 tūr Beelzēbūba, iř peī vyriāusiajī rēlniū jīs iszcāro rēlniūs.
 23. Iř jīs suvadīnes jūs kalbējo jēms prilyginimūse: kaīp
 gāl szētōnas szētōnā iszvarýti? 24. Kād kokiā karalýstē
 patī taīp sarēs nesutiūka, taī jī negāl iszsilaikýtis. 25. Iř
 kād namaī pātys taīp sarēs nesutiūka, taī jē negāl iszsilai-
 kýtis. 26. Taigi jēi szētōnas pāts prēsš sarē kēlias, iř sū
 sarim nesutiūka, taī jīs negāl iszsilaikýtis, bēt tūr suteszkēti.
 27. Nēks negāl stiprijo namūs užpūlti, iř jō náuda iszplēsz-
 ti, jēi nē pirmā stiprujī sūrisza, iř potām jō namūs isz-
 plēszia. 28. Isz tēsōs, sakaū jūms: cisī grēkaī žmoniū vai-
 kāms atlēidžami, ō iř Dēvo blūznyjimai, kuriaīs Dēva blūz-
 nyj; 29. bēt kursaī blūznyj szvēntajā dvāse, tās negāun
 atlēidimo amžinaī, bēt kaļtas yrā amžinojo sūdo. 30. Nēs
 jē sāké: jīs tūr neczýstā dvāse. 31. Iř atējo jō mótyna, iř
 jō bróliai; iř stovēdami laukē, nūsiuntē pās jī, iř vadīndino jī.
 32. Iř žmōnēs sēdējo apliūk jī, iř tārē jam: sztaī, tūco mō-
 tyna, iř tūco bróliai laukē klāusia tacēs. 33. Iř jīs jēms
 atsākē, tarýdams: kās māno mótyna, iř kās māno bróliai?
 34. Iř paeiliūmi aūt mokýtiniū, kurē apliūk jī sēdējo, pažiū-
 rējēs, tārē: sztaī, tē māno mótyna, iř māno bróliai. 35. Nēs
 dārāsis Dēvo valia, tās yrā māno brólis, iř māno sesū, iř
 māno mótyna.

IV.

1. *Iř jıs pradėjo vėl mokėti prė mairiu, ir susiriņko pās jį daug žmoniū, taip, kād jıs turėjo ižeņgti ĩ laiva, ir sėdėti aņt vandeņs, ir visi žmónės stovėjo aņt žėmės pās marės.*
 2. *Iř jıs ilgaĩ Dėvo žodi sākė peř prilýginimus. Iř sãvo kozonyj sākė jıs jėms:* 3. *Klausýkitės: sztaĩ, iszėjo sėjėjas sėti.* 4. *Iř nusidavė, jam besėjant, keli grudaĩ púlė pās kėlia, taĩ paũkszczai dangaũs atlėkė sũlesė tũs.* 5. *Kiti vėl púlė ĩ akmenýne, kuř nė daug žėmės buvo, ir tũjaũs iszdýgo, tōdėl, kād neturėjo giliōs žėmės.* 6. *Bėt sãulei užtekėjus, pavýto, ir neturėdami szaknės, padžuvo.* 7. *Iř kitĩ púlė taip erszkėczu, ir erszkėczai peř viřszũ dugo, ir nusmelkė tũs, ir nėneszė vaĩsiaũs.* 8. *Iř kitĩ púlė ĩ gėra žėmė, ir vaĩsiũ nėsze taipstanti, ir atneszė kitĩ trisdeszimteriopa, ir kitĩ sziasdeszimteriopa, ir kitĩ szimteriopa.* 9. *Iř jıs sākė jėms, kãs tur ausiũ girdėti, tãs tegird.* 10. *Iř jam vėndãm beasant klãusė jĩ tẽ, kurė pās jĩ buvo sũ anaĩs dvýlika, apė tã prilýginima.* 11. *Iř jıs atsākė jėms: jũms dũta žinoti paslėptinės karalýstės Dėvo, bėt tẽms, kurė laukė, vĩslab sãkoma peř prilýginimus.* 12. *Kād atviromis akimis regėtu, ir tikť neiszpažintu, ir girdinczomis ausimis girdėtu, ir tikť neiszmanýtu; jeĩb nė kartuņta prisiveřstu, ir nebũtu jėms atlėisti jũ grėkaĩ.* 13. *Iř tãrė jėms: aĩ neiszmanote tã prilýginima? kaĩpogi iszmanýsite visũs kitũs prilýginimus?* 14. *Sėjėjas sėja žodi.* 15. *Bėt kurė pās kėlia, tẽ yra, kurėms žodis sėjamas yra, ir kād jė tã girdėjė, taĩ tũjaũs ateĩna szėtõnas ir atima žodi, isėta, jĩ jũ szirdyjė.* 16. *Taipojaũ ir tẽ, kurė ĩ akmenýne pasėti, tẽ yra, kurė girdėjė žodi, tũjaũs tã sũ dzaugsmũ priĩma.* 17. *Iř nėtur szaknės sacyjė, bėt yra lýg óras mėtasis; kād raņdasi bėdã, arbã pėrsekĩnėjimas dėl žodžo, taĩ jė tũjaũs pasipiktin.* 18. *Iř kurė taip erszkėczu pasėti, tẽ yra, kurė klaũsos žodžo.* 19. *Iř vũpestis szio scėto, ir viliojantyji bagotyštė, ir daug kitũ geĩduliu užėina, ir nusmelkia žodi, ir pasilėkt bė vaĩsiaũs.* 20. *Iř kurė ĩ gėra žėmė sėti, tẽ yra, kurė klaũsos žodžo, ir tã priĩma, ir atnesz vaĩsiũ, kits trisdeszimteriopa, ir ktis szesziadszimteriopa, ir kits szimteriopa.* 21. *Iř jıs sākė jėms: argi uždega kãs žvãkė, kād tã pastatýtu pō ketvirczũ arbã pō stalũ? nė, bėt kād*

tā aūt liktōriāus uzdētu. 22. Nēs nēko nērā paslēptā, kās nebūtu atdengtā, ir nēko uzdengtā, kās nebūtu apréikszta. 23. Kās tūr ausiū girdēti, tās tegird. 24. Ir jīs sākē jēms: dabókit, kā girdite. Kókiu saikū jūs seikiāte, tókiu būs jūms vēl atseikēta, ir būs jūms dār pridēta, kurē tai girdit. 25. Nēs tūrinčamiam dūdāmā, ō nētūrinčamiam atimāmā, ir kā tūr. 26. Ir jīs sākē: tókia yrā karaljštē Dēvo, lšg kaip kād žmogūs ūberia sékla ū žemē; 27. ir mēgt, ir kēliasi dēnā ir nākti, ir séklā iszdšgsta, ir āug jām nežimant. 28. (Nēs žemē isz savēs pirmā nēsza želmenī, potām vārpas, paskuī brēndusi kvētī vārpose.) 29. Bēt kād atnēsžusi vāsiū, tai tūjaūs jīs nusiūnēza piāuturūs, nēs piūtis priējo. 30. Ir jīs sākē: kām prišgšime karaljštē Dēvo? arbā kókiu prišgšiminu tā prišgšime? 31. Yrā kaipo garštšczu grūdas, kād tās sējams ū žemē, tai jīs mažiāusias yrā taip visū séklū aūt žemēs. 32. Ir isētas taipsta, ir didžiāusias pastój ūž visās daržū žolēs, ir gāun szakūs didēs, taipo, kād pō jō pavēsiu gāl paūkszežai pō dangumī pabāti. 33. Ir jīs daūg tókiaūs prišgšinimais kalbējo jēms žōdi, kaipo jē galējo girdēti. 34. Ir bē prišgšinimo jīs nēko nekālbējo jēms. Alē sāvo mokštiniamis vislab špacžai iszguždē. 35. Ir tā pāczā dēnā vakarē sākē jīs jēms: pērsiūrkim ū kita krāszta. 36. Ir jē palēide žmōnes szaliū, ēmē jš, kaipo jīs būvo lāive, ir būvo kitī laivaī pās jš. 37. Ir pasikēlē didis ūmars vējo, ir vilnys mūsžē ū lāiva, taip, kād lāivas pūlnas vandeūs pastójo. 38. Ir jīs ūžgalyj lāive mēgójo aūt prēgalvio, ir jē pabūdino jš, sakšdami jām: mokštojau, ar nēko natbóji, kād mēs prapūlam? 39. Ir jīs atsikēlēš āpdraudē vēja, ir tārē mārēms: nutilk, ir būk tykā. Ir liōrēsi vējas ir dideī tykā pastójo. 40. Ir jīs tārē jēms: kodēl taip bijótēs? kaipogi netūrit tikējimo? 41. Ir jē dideī bijójos, ir sākē kits kitām: kās tāsai? nēs vējas ir mārēs jō kluūso.

V.

1. Ir jē atējo anāszal māriu, ū szāli Gadarēnu. 2. Ir kaip jīs isžējo isz lāivo, tūjaūs jām prēsžais atējo žmogūs isz kapū, dvāsēs neczystōs pristōts. 3. Kursai laikēsi kapūsē. Ir nēks jš negalējo surisžti, nei lencūgais. 4. Nēs tūnkiai būvo pāncžais ir lencūgais sūrisžtas, ir jīs lencugūs būvo

sutráukēs, ir pánczus sudaūžēs, ir nēks jī negalējo suvaldýti.
 5. *Ir jis būro visū czēs, dēnā ir nākti, ant kalnū ir kapūsē, szańkdamas ir akmenimīs besimūsšdamas.* 6. *Bēt Jēzu isz tólo pamātes, jis pribēgo, ir atsiklaūpes didžū balsū szańkē, tarýdams:* 7. *Kā turiū dārbo sū taviīm, Jēzau, sunaū Dēvo, aukšczáušiojo: prisakaū tāv prē Dēvo, kād manē necárgintumbei.* 8. *Bēt jis jám sākē: iszeik, tū neczystóji drāsē, isz tō žmogaūs.* 9. *Ir jis klāusē jī: kū vardū esi? Ir jis atsa- kýdams tārē: māno vardas yrā légiōnas; nēs mūsu daūg yrā.* 10. *Ir prāszē jī labaī, kād jis neparýtu isz tōs szalēs.* 11. *Ir būro tēn pās kálnas didē kiaūliu kaīmenē ant ganýklos.* 12. *Ir prāszē jī visū velniāi, sakýdami: lēisk mūs ī tās kiaulēs ieīti.* 13. *Ir tājaūs parēlyjo jēms Jēzus. Tai neczýstosios drāsēs iszējusios, ējo ī kiaulēs, ir kaīmenē padārmai isimetē nū kraūto ī marēs. (Bēt jā būro apē dū tūkstanczu) ir nuskeīdo mārēse.* 14. *Ir kiaūliu keīdžai pabēge, pasākē taī mēstē ir kēmūsē. Ir jē iszējo žiurēti, kās būro nusidāre.* 15. *Ir atējo pās Jēzu ir pamātē tā, kuīs būro velniū várgint- tas, kād sēdējo ūpvilkts, sáro prōtā turēdams. ir jē bijójos.* 16. *Ir tē. kurē taī regējē būro, sākē jēms, kās būro tikēsī tām velniū várgintamiam, ir kiaulēms.* 17. *Ir pradējo jī melsti, kād iszeitu isz jā rubēžiu.* 18. *Ir kaip jis īžengē ī láivu, prāszē jī vélnio várgintasis, kād pās jī bātu.* 19. *Bēt Jēzus jī nelēido pās jī bāti, bēt sākē jám: eik ī sáro namūs ir pās sarūsūs, ir apsakýk jēms, kókiā dīdē geradējýstē tāv iszródē Vēszpats, ir kaip tarēs susimilo.* 20. *Ir jis nuējēs pradējo apsakýt dēszimts mēstūse, kókiā dīdē gera- dējýstē jám Jēzus iszródēs, ir visū dýgyjosi.* 21. *Ir kaip Jēzus vél péréjo sū láivu, susirīnko pās jī daūg žmoniū, ō jis būro prē mārīu.* 22. *Ir sztaī, atējo rēns cyriāusias szīuīlēs, vardū Jaýrus, ir pamātes jī, atsiklaupē.* 23. *Ir dīdēi jī mēldē, tarýdams: māno duktē marīnama; ateik, pra- szań, ir uždēk ant jōs sáro raūka, kād iszgýtu, ir iszlīktu.* 24. *Ir jis nuējo sū jāmī. Ir sēkē jī daūg žmoniū, ir spáu- dē jī.* 25. *Ir būro czā moteriszkē, kuri kraūjo pludinū drýlika mētu būro sirgusi,* 26. *ir daūg kentėjusi nūg daūg lēkorīu, ir visā sáro tuītā dēl tō prarādusi, ir nēko jāi nemāczyjo, bēt dār labiaūs piktýn ējo sū jā.* 27. *Tā iszgir- dusi apē Jēzu, atējo isz ūžpakalio tarp žmoniū, ir pakrūtino jō rāba.* 28. *Nēs jī sākē: kād tiktaī jō rāba pakrūtinczau,*

taĩ às sz iszgyeçau. 29. Iř tũaaũs apsistõjo jõs kraũjo pludĩmas, iř jĩ pasijũto sãvo kũne pasveikusi nũg tõs slogõs. 30. Iř tũaaũs pajũto Jẽzus sacyjẽ, tã mãci isz jõ iszẽjusia, iř atsigrẽzes žmonẽms tãrẽ, kãs pakrũtino mãno rubũs? 31. Iř mokĩtiniai sãkẽ jãm: mataĩ, kãd žmõnẽs spãudža tavẽ, õ tũ sakaĩ: kãs manẽ pakrũtino? 32. Iř jis apsizçalgẽ tõs, kuri taĩ padãriusi bũco. 33. Bẽt tã moteriszke bijõjosi iř drebẽjo, (nẽs žinõjo, kãs jaĩ bũco tikẽsi) atẽjo, iř pũlẽ tẽs jũmĩ ĩ keliũs, iř iszkalbẽjo visã tẽsq. 34. Bẽt jis tãrẽ jaĩ: mãno duktẽ, tãco tikẽjĩmas tavẽ pasveikino; eik sũ pakãjumi, iř bũk sceikã nũg tõs tãco slogõs. 35. Jãm taĩp dãr bẽkalbant, atẽjo kelĩ isz szejmĩnos cyriãusiojo sziũilẽs, sakỹdami: tãco duktẽ numirẽ, kãm toliaũs prõcẽs daraĩ mokĩtojui? 36. Bẽt Jẽzus iszgirũdo rẽikiai tã kalbã sakỹtaja, iř tãrẽ vyriãusiamiam sziũilẽs: nesibijõk, tikĩ tikẽk. 37. Iř nelẽido nei rẽna, jĩ sẽkti, kaĩp tikĩ Pẽtra iř Jokũba, bei Jõna, Jokũbo brõli. 38. Iř jis atẽjo ĩ namũs vyriãusiojo sziũilẽs, iř mãtẽ traũksmã iř labai rẽrkianczus iř raulõjanczus. 39. Iř iẽjes tãrẽ jẽms: kodẽl traũksmã dãrote iř rẽrkiate? tãs kũdikis nẽ numirẽs, bẽt mẽgti; iř jẽ iszjũkẽ jũ. 40. Iř jis iszcãrẽs cisũs, ãmẽ sũ savimã tẽra, iř mõtynã kũdikio, iř tũs, kurẽ pãs jũ bũco, iř iẽjo, kur kũdikis gulẽjo. 41. Iř nutvẽrẽs kũdikĩ prẽ raũkos, tãrẽ jaĩ: talỹta kũni; taĩ mũsu žodžũ: mergãit, sakaũ tãv, kãlkis. 42. Iř tũaaũs mergãitẽ kãlesi, iř cãiksyczajo; bẽt jũ bũco drylika mẽtu senã; iř jẽ labai stebẽjosi. 43. Iř jis dideĩ jẽms isãkẽ, idãnt taĩ nẽks neisztirtu; iř sãkẽ, kãd dãtu jaĩ vãlgyti.

VI.

1. Iř jisãi iszẽjo isz ezã, iř atẽjo ĩ sãvo tẽvisczke, iř jõ mokĩtiniai sẽkẽ jũ. 2. Iř sãbatai priẽjus, pradẽjo jis mokĩnti jũ sziũilẽje. Iř daũg, kurẽ klaũsẽs, stebẽjos jõ pamõkslo, iř tãrẽ: isz kur jãm taĩ, iř kokiã tã iszmintis, kuri jãm dũta grã, iř tokẽ darbaĩ, kurẽ peĩ jõ rankãs dãromi? 3. Aĩ jisãi nẽ cimerũnks, Maryjõs sunũs, iř brõlis Jokũbo iř Jõzẽs, iř Jũdo iř Symõno? argi nẽ iř jõ sẽserẽs sziczon grã prẽ mũsu? iř jẽ pasipiktino isz jõ. 4. Bẽt Jẽzus tãrẽ jẽms: prãrakas nẽkur ùz mažẽsnĩ nelaĩkomas, kaĩp sãvo tẽvisczkẽj, iř namẽj prẽ savũju. 5. Iř negalẽjo tẽnai padarỹt nei jõ-

kio stebùklo, kaip tikt kelëms ligónims jìs uždédams rankàs, jùs iszgýdè. 6. Iř jìs dývyjosi jũ netikèjimo. Iř pèrvaik-szczojo mēsteliàs apliñkui mokídamas. 7. Iř suvadinēs anùs dvýlika, pradėjo jùs pō dũ beĩ dũ iszsiãsti, iř dãvè jēms mãci aĩt neczystũ drãsiu. 8. Iř lēpè jēms, kãd nēko draugè neĩmtus aĩt kēlio, kaip tikt lãzda; neĩ delmōno, neĩ dũnos, neĩ piningũ czaraslè; 9. bèt bũtu kũrpèti; iř neapsivĩlktu dvēm sermėgom. 10. Iř sãkè jēms: ĩ kurius namus iėjisite, tũsè pasilikit, ikì isz tēn vėl atstósite. 11. Iř kurē jùs neprĩma, neĩ jùsu klaũso, nũ tũ atstókite, iř nukratýkit dũl-kes nũg sãvo kóju, liudymui aĩt jũ. ĩsz tēsøs, sakaũ jũms: lengviaũs bũs Sodōmai iř Gomórrai sudnøj dēnøj, nè kaip tokiãm mēstui. 12. Iř jē iszėjè, apsãkè, kãd prisiveřstu. 13. Iř iszvárè daũg velniũ, iř daũg ligóniu alėjumi mōstyjo, iř iszgýdè jùs. 14. Iř iszgĩrdēs taĩ karãlius Ērōdas, (nēs jō vařdas jaũ žinoms bũvo) tãrè: Jōnas krĩksztytojìs kélèsi isz numirusiu, tōdèl jìs tókius stebuklũs dãro. 15. Bèt kelì sãkè: jìs Ēlijōszius yrã; kitì vėl sãkè: jìs prãrakas, arbã prãraku vėns. 16. Bèt Ērōdas taĩ iszgĩrdēs tãrè: jìs Jōnas, kuriãm ãsz gãlvã nukĩrsdinãu, tasaĩ kélès isz numirusiu. 17. Bèt jìs, Ērōdas, bũvo pasiũntēs iř sugãudinēs Jōnã, iř apkãldi-ņes, dël Ērodiãdos, paczøs Pilippo, sãvo brólio, nēs jã bũvo vėdēs. 18. Bèt Jōnas sãkè Ērōdui: nè valiã tãr, sãvo bró-lio pãczã turėti. 19. Bèt Ērodiãdã týkojo jō, iř norėjo jĩ nužavinti, bèt negalėjo. 20. Bèt Ērōdas bijójos Jōno, nēs jìs žinójo, jĩ výrã teĩsũ iř szveĩtã ėsanti, iř dabójo aĩt jō, klausýdavo jō daũg daiktũsè, iř mēlaĩ jō klaũsès. 21. Iř atėjo dēnã patogì, kãd Ērōdas szvėsdams sãvo užgimimo dēnã, pataĩsè vakarėnè pulkauniñkams, szimtiniñkams, iř vyresnėmsėms Galylėos. 22. Taĩ ėjo duktè Ērodiãdos, iř szokinėjo, iř pamėgo Ērōdui, iř draugè ùž stãlo sėdintēm-sėms. Taĩ sãkè karãlius mergãitei: praszýk isz manēs, kō tũ nóri, ãsz tãv dũsiu. 23. Iř prisėkè jaĩ: kã isz manēs praszýsi, dũsiu tãv, ikì pãsēs sãvo karalýstės. 24. Iř iszė-justi tãrè sãvo mótynai: kō praszýsiu? Tã atsãkè: galvøs Jōno krĩksztytojo. 25. Iř jì pasiskũbidama iėjusi vėikiai pãs karãliũ prãszè jĩ, sakýdama: nóriũ, kãd mán dabaĩ tũ-jaũs dũtumbei aĩt bliũdo, gãlvã Jōno krĩksztytojo. 26. Ka-rãlius smũtnýjos, alè dël prýsėgos, iř dël draugè ùž stãlo sėdinczujũ, nenorėjo jōs prãszymã panėkint. 27. Iř tũjaũs

nusiuntės karālius būdeli, lėpė atgabėnti jō gálvą. Tās nuė-
 jės nukirto jām tā kalėjime. 28. Ir ātnesze jō gálvą bliudė,
 ir dāvē tā mergāitei, ir mergāitė dāvē tā sāvō mótynai.
 29. Ir tai iszgirde jō mokítiniai atėjo, ir ėmė jō lavóną, ir
 padėjo jī ĩ kapa. 30. Ir apāsztalai susiėjo pās Jėzu, pa-
 sākė jām tai vīslab, ir kā jē būvo dāvē ir mokinė. 31. Ir
 jis sākė jėms: eikime vėnū skyriū ĩ pūsczą, ir mąž atsūlsė-
 kit, nės tū daūg būvo, kurė ateidaro, ir szaliū eidarō; ir
 nē ganā atspėjo nei vālgyti. 32. Ir jis pėrėjo láiru ĩ pū-
 sczą skyriū. 33. Ir žmónės mātė jūs atstójanczus; ir daūg
 jī pažino, ir susibėgo tēn pėstī isz visū mēstu, ir prālenkė
 jūs ir atėjo pās jī. 34. Ir Jėzus iszėjės pamātė daugūmą
 žmoniū ir pasigailėjo jā, kād jē būvo kaip avys, netūrinčios
 keřdžaus. Ir pradėjo ilgai Dėro žōdī sakyti. 35. Ir dėnai
 jaū vėikiai besibaigiant, priėjo pās jī jō mokítiniai, saký-
 dami: pusczą czónai ir dėnā jaū praėjo. 36. Léisk jūs nū
 savės, kād nuėje aplinkui ĩ kėmūs ir mēsteliūs pirktus sāv
 dūnos; nės netūr kō vālgyt. 37. Bėt Jėzus atsakýdams tārė
 jėms: dúkit jūs jėms vālgyt. Ir jē sākė jām: ar nuėje pir-
 sim dūnos už dū szimtū grāsziu, ir dūsim jėms vālgyt?
 38. Bėt jis sākė jėms kėkgi kepalū tūrīte? eikit ir žiurėkit.
 Ir jē pėržiurėje, pasākė: penkis, ir deī žuvī. 39. Ir jis lėpė
 jėms, kād visī eilėmis, kaip apė stalūs, pasisėstu ant žaliōs
 žolės. 40. Ir jē sėdosi eilėmis, szimtais ir szimtais, peñkias-
 deszimtais ir peñkiasdeszimtais. 41. Ir ėmės tūs penkis kė-
 palus dūnos ir tēdvi žuvī, pažiurėjo dangūn, ir dėkarōjės
 láužė dūnā, ir dāvē sāvō mokítiniams, kād jėms padėtu, ir
 tēdvi žuvī visėms iszdalýjo. 42. Ir visī vālgė ir privālgė.
 43. Ir suriñko trupuczū, drýlika pīntiniu pilnū, ir nū žu-
 viū. 44. Ir vālgiusiuju būvo penkī tūkstanczai výru. 45. Ir
 tūjaūs jis prīvertė sāvō mokítinius, kād jē iėje ĩ láivą, pir-
 m jō pėreitu ĩ Bėtsáyda, ikī jis palėises žmónes nū savės. 46. Ir
 jis palėides jūs nū savės užėjo ant kálno mēlstisi. 47. Ir
 ant vākaro būvo láivas vidurýj māriu, ō jis vėns ant krāsz-
 to. 48. Ir jis regėjo, kād jē vařgo irdamės, nės vėjas
 būvo ĩ akīs. Ir apė ketvirtają naktės sargýbę atėjo jis pās
 jūs, vāikszczodams ant māriu. 49. Ir norėjo prō jūs proėiti.
 Ir jī pamātė vāikszczojantī ant māriu, mīslyjo, deivė ėsant,
 ir szaūkė. 50. Nės visī jī regėjo ir nusigañdo. Bėt jis tū-
 jaūs kalbėjo sū jaīs, ir tārė jėms: búkit linksmī, āsz esmī,

nesibijokit. 51. Ir izengē pās jūs ī lāiva, ir vējas nustójo. Ir jē stebējos ir dīvyjosi labai didei. 52. Nēs jē nebūvo izsmintingesnī pastóje isz tō stebūklo, sū dūna darýtojo, ir jū szirdis būvo užkētusi. 53. Ir pērsiyrē atējo ī žēmē Genēzaret, ir prisiyrē prē krāsztō. 54. Ir kaiþ jē iszkópo isz lāivo, tūjaūs jī pažindami, 55. nubēgē ī visās apliņk ēsančas szalis, pradējo ligónis pās jī gabēnti aņt pātalū, kuŗ tikt isztýrē, jī ēsanti. 56. Ir kuŗ jīs iējo ī mēsteliūs arbā ī mēstūs, arbā ī kēmūs. czā paguļdē aņt tuŗgaus ligónis, ir mēldē jī, kād jē tikt sermēgos siūlē pakrūtīt gādu, ir visi, kurē jī pakrūtino, iszgījo.

VII.

1. Ir susiriņko pās jī paryzēusziāi ir kelī rasztē-mokētuju, kurē isz Jerúzalēs atēje būvo. 2. Ir jē iszrydē kelīs jō mokētinīu neczystomīs (taī ēsti nemazgótomīs) raņkomīs dūnā vālgant, iszpeikē taī. 3. Ir paryzēusziāi ir visi zýdai nevālgō, nesimazgóje tānkiai sāvo rankās; taīpo jē laīko ištātymus sāvo vyresniūju. 4. Ir isz tuŗgaus parēje jē nevālgō nesimazgóje. Ir tokiū daiktū daūg yrā, kuriūs jē yrā priēmē laikýti, kaiþo mazgójimā kūþku ir krāgu, ir varīniu rykū ir stālu. 5. Dēlgi tō klāusē jī paryzēusziāi ir rasztē-mokētēji: kodēl tāvo mokētinīai neēlgiasi pagāl ištātymus vyresniūju, bēt dūnā vālgō nemazgótomīs raņkomīs? 6. Bēt jīs atsakýdams tārē jēms: labai gerai Jēzaiōszius yrā apē jūs veidmainīus prāvakarēs, kaiþo paraszýta: szē žmónēs gārbina manē lūpomīs, bēt jū szirdis toli yrā nū manēs. 7. Bēt noprōsnai yrā, kād jē mán szlūžyj, kadāngi mokīn tókī mólslā, kursai tikt žmoniū iśākymus yrā. 8. Jūs prastójat Dēvo prisākymus, ir laīkot žmoniū ištātymus, mazgójimā krāgu ir kūþku, ir daūg tēms lygiū daiktū dārote. 9. Ir sākē jēms: baīs gerai panēkinot Dēvo prisākymus, kād sāvo iśākymus laikýtumbīt. 10. Nēs Moyzēszius sākē: gārbīnk sāvo tēva ir sāvo mótynā, ir kās tēvai ir mótynai kēikā, tās tūr smerczū mīrti. 11. Bēt jūs mokīnat, kād kās tēvai arbā mótynai sāko: kōrban, taī ēsti: kād āsz taī apēravóju, taī tāv toktaī toli naudingiaūs yrā, tās gerai dāro. 12. Ir tókiu budū nelēidzate jī toliaūs kō gēro darýti sāvo tēvai arbā sāvo mótynai. 13. Ir nēkū veřzat Dēvo žōdī sāvo ištātymais, kuriūs prasimānēte, ir daūg tēms lygiū daik-

tū dārote. 14. Ir prisivadīnes pās savē visūs žmōnes, tāre jēms: klausykite manēs visi, ir iszmanykite. 15. Neī jōks dāikts, isz vīrszaūs ieīnāsis ī žmōgu, negāl jī neczjstā darjti, bēt iszeīnāsis isz jō, jī neczjstā dāro. 16. Jēi kās tūr ausiū girdēti, tās tegird. 17. Ir kaīp jis nū žmoniū atējo ī namūs, klāusē jī jō mokītiniū apē tā priljginimā. 18. Ir jis sākē: argi ir jūs tokē nīszmānā ēsat? ar dār nīszmānote, kād vīslab, kās isz vīrszaūs ieīna ī žmōgu, negāl jī neczjstā darjti? 19. Nēs neieit ī jō szirdī, bēt ī pīlra ir iszeit peī iszeigā priliktājā, kurī iszczjstyj visūs iūdgyms. 20. Ir jis sākē: kās iszeīna isz žmogaūs, tāī žmōgu neczjstā dāro. 21. Nēs isz vīdaūs, isz szirdēs žmogaūs, iszeit piktos dūmos, vīczaronjstēs pērzengimas, kekszjstē, razbajjstē, 22. ragjstē, gōdas, piktenjgbē, nelabū akīs, Dēvo blūznyjimas, didjstē, nīszmintīs. 23. Visi tē piktēji daiktaī iszeit isz vīdaūs, ir žmōgu neczjstā dāro. 24. Ir kēlēsi paējo jis isz czā ī rubežiūs Tjraus ir Sydōno, ir iējēs ī namūs, nenorējo, kād taī kās žinōtu, ō tikt negalējo pasislēpt. 25. Nēs moterīszkē, kuriōs duktēlē neczjstā dvāse turējo, girdējusi apē jī, atējo ir atsiklaupē pās jō kōjas. 26. (Ir jī būvo grjksiska moterīszkē isz Syropēnjcijas) ir mēldē jī, kād vēlniā iszvarjtu isz jōs dukteīrs. 27. Bēt Jēzus sākē jaī: tēsīsōtina pīrmiaūs vaikaī. Negražūs dāikts yrā, vaikū dūnā imti, ir szunūms pamēstī. 28. Bēt jī atsakjdamā tāre jām: berōds, Vēsapatē, alē tikt ir szunjczai ēda pō stalū nū vaikū trupuczū. 29. Ir jis sākē jaī: tō žōdžo dēlei eīk; vēlnias isz tāvo dukteīrs iszējo. 30. Ir jī parējusi ī sāvō namūs, rādo vēlniā iszējusi, ir dūkterī begūlineczā patalē. 31. Ir jis vēl iszējēs isz rubēžiū Tjraus ir Sydōno, atējo pās marēs Galylēos vidurjī rubēžiū dēsžimtēs mēstu. 32. Ir ātvedē pās jī kūrtni, nēbyli ēsanti, ir mēldē jī, kād raīnkā aīt jō uždētu. 33. Ir jis ēmēs jī nū žmoniū skyriū, idējo pīrsztūs ī jō ausīs, ir spīovēs pakrūtino jō lēžūvī. 34. Ir pažiurējēs ī daūgu atsīdusējo ir tāre jām: epatā, tāī mūsū žōdžū: atsīvérk. 35. Ir tūjaūs atsīvérē jō aūsjs, ir ryszjīs jō lēžūvio iszsrīszo, ir gerāī iszkalbējo. 36. Ir jis ūzdraudē jēms, idānt taī nēkam nesakjtu. Alē jū labiaūs jis ūzdraudē, jū daugiaūs jē taī iszplātino. 37. Ir labāī dīdēī djvyjosi, sakjdami: jis vīslab gerāī padārē, kūrtniūs jis dāro gīrdinczus, ir nēbylius kalbanczus.

VIII.

1. Tã czës, kaĩp daũg žmoniũ czà bũvo, iř neturėjo kã vãlgyt, pasivadĩnes Jėzus sãvo mokĩtinius, tãrė jėms: 2. Gailiũs žmoniũ, nės jaũ tris dėnãs pãs manė iszbũvo, iř netur kã vãlgyti. 3. Iř kãd jũs nũ savęs iszãlkusius namõn parlėisczau, aũt kėlio atalĩptu, nės kelì isz tólo bũvo atėjė. 4. Iř jõ mokĩtiniai atsãkė jãm: kuř iĩsim dũnos, czõnai pũsczoje, jũs pasõtinti? 5. Iř jĩs jũs klãusė: kėk dũmos kepalũ tũrite? jė atsãkė: septĩnis. 6. Iř jĩs lėpė žmonėms sėstis aũt žemės. Iř ėmęs tũs septĩnis kėpalus, dėkavojes lãužė tũs, iř dãrė sãvo mokĩtiniams, kãd jėms padėtu. Iř jė padėjo zmonėms. 7. Iř turėjo mãž žuvėliu, iř dėkavojes lėpė tãs padãlgti. 8. Bėt jė vãlgė iř privãlgė, iř suriĩko likusiuju trupuczã septĩnis pintinius. 9. Iř vãlgiusiuju bũvo kokė keturi tũkstanczai. Iř jĩs palėido jũs nũ savęs. 10. Iř tũjaũs ižėngęs ĩ lãivã sũ sãvo mokĩtiniais atėjo ĩ szãlĩ Dalmanãtã. 11. Iř paryzėusziai iszėjė pradėjo sũ jãmĩ klausinėtisi, gũndė jĩ, iř prãszė isz jõ žėnklo isz dangãus. 12. Iř jĩs atsĩdusėjo sãvo drãsėje, iř tãrė: kõgi jėszko szĩ gimĩnė žėnklo? isz tėsõs, ãsz sakaũ jũms: sziaĩ gimĩnei nebũs dũtas neĩ jõks žėnklas. 13. Iř palikęs jũs, vėl ižėngė ĩ lãivã iř pėrėjo ĩ aũtrajã pũsė. 14. Iř jė bũvo uźmĩrszė dũnos draugė iĩntis, iř neturėjo daugiaũs pãs sacė lãive, kaĩp tikt vėnã kėpalã dũnos. 15. Iř jĩs lėpė jėms, tarĩdam: dabõkitės, iř saugõkitės rãugo paryzėusziũ, iř rãugo Ėrõdo. 16. Iř jė szeĩp iř taĩp mĩslydami, tãrė kits kitãm: apė taĩ jĩs kalba, kãd mės dũnos neturim. 17. Iř Jėzus taĩ numãnes sãkė jėms: kõgi rãpinatės, dũnos neturėdami? aĩ dãr nėko nepėrmanot, iř dãr nesupraĩtat? aĩ dãr turit uźkėtusiã szĩrdĩ savyjė? 18. Turėdami akiũ nėregite, turėdami ausiũ negĩrdite, iř tõ neatsimenat? 19. Kaĩp penkis kėpalus lãužiau penkėms tũkstanczams, kėk czà pintiniu pripĩldėt trupuczãis? jė sãkė: dvĩlika. 20. Bėt kaĩp septĩnis kėpalus lãužiau keturėms tũkstanczams, kėk czà pintiniu pripĩldėt trupuczãis? jė sãkė: septĩnis. 21. Iř jĩs sãkė jėms: kaĩpogi nėko nĩszmãnote? 22. Iř jãm atėjus ĩ Bėtsãydã, atvedė pãs jė ãklã, mėsdami jĩ, kãd jĩs jė pakrũtintu. 23. Iř nutvėres ãklojo raĩkã iszvedė jĩ laũkan isz mėstėlio, iř spĩõves ĩ jõ akis, uźdėjo sãvo rankãs aũt jõ, iř klãusė jĩ, baũ kã regĩs. 24. Iř jĩs paźvil-

gėjo, ir tārė: usz mataũ žmónes váikszczojanczus, lýg medžūs mātąs. 25. Potám jis vėl uždėjo rankàs aũt jō akiũ, ir vėl lėpė jám žiurėti, ir jis pastójo regš, kád vislab galėjo tikrai matyti. 26. Ir jis pařsiuntė jį namõn, tarýdams: neeik į mēstėli, ir tai neį vėnám tamė nepasakýk. 27. Ir Jėzus iszėjo sũ sãvo mokítiniais į mēsteliũs mēsto Cēsárijos Pilìppi. Ir keliáudams kldusė sãvo mokítinius, tarýdams jėms: kãgi sãko žmónės manė ėsanti? 28. Jė atsákė: sãko, tavė ėsanti Jõnã krìksztytojì; kitì sãko Ēlijõsziu, kitì prãraku vėnã ėsanti. 29. Ir jis tārė jėms: bėt jũs kã sãkote manė ėsanti? tai Pėtras atsakýdams tārė jám: tũ esi Krìstus. 30. Ir jis ūzdraudė jėms, kád tai nėkam nesakýtu. 31. Ir pradėjo jũs mokíti: žmogaũs sunũs tũr daũg kentėti, ir atmetas bũti vyresniãju ir vyridusiũju kunigũ, ir rasztemokítuju, ir ūzmusztas bũti, ir pō trijũ dēnũ kėltis. 32. Ir jis tã žõdì drařiaĩ atviraĩ kalbėjo. Ir Pėtras jį ėmes į szãli pradėjo jį draũsti. 33. Bėt jis atsigrėžęs pažiurėjo į sãvo mokítinius, ir sũdraudė Pėtra, tarýdams: atstók nĩ manės, tũ szetonė, nės tũ nemislyji tai, kàs dēviszka, bėt kàs žmõgiszka yrã. 34. Ir prisivadinęs pàs savė žmónes sũ sãvo mokítiniais, tārė jėms: kàs manė nór sėkti, tužsiginė savės, ir ėmes sãvo krýziũ aũt savės, tesekė manė. 35. Nės kàs sãvo gývastì nór iszlaikýti, prapũldys tã, ir kàs sãvo gývastì prapũldo dēl manės ir ėvangėlijos dēlei, tã iszlaikýs. 36. Kã mãczytu žmõgui, nõrint jis visã svėtã nusipelnýtu ir iszkãdã gãutu aũt sãvo dũszos? 37. Arbã kã gál zmogũs dũti, kád sãvo dũszã atvadũtu? 38. Bėt kursãĩ manės ir mãno žõdžũ gėdisi taĩp szioš venczavonýstę pėrzengianczos ir grėkingos giminiš, tō ir žmogaũs sunũs gėdėsis áteidams szlovėjė sãvo tėvo, sũ szventaĩsiais angėlaĩs. IX. 1. Ir jis sãkė jėms: isz tėsõs, sakaũ jũms: czã stõv keli, tē neragũs smeĩti, ikì matýs karalýstę Dėvo ateĩnanczã sũ macė.

IX.

2. Ir pō szesziũ dēnũ ėmes Jėzus pàs savė Pėtra, Jokũbã ir Jõnã, ir ūzsivėdęs jũs aũt áukszto kãlno skyriũ vėnus, pėrsiszvėtė pō jũ akiũ. 3. Ir jō rũbai pastójo skãistus, ir labaĩ balti kaĩp snėgas, áža tũ ir neį vėns báltininks aũt žėmės negál taĩpo iszbáltinti. 4. Ir pasirõdė jėms Ēlijõszius

sù Moyzēsziumi, ir susikalbējo sù Jēzumi. 5. Ir atsakýdams Pētras tārē Jēzui: mokýtojau, gér czónai búti, pakúrkim trīs szētras, tāv vēna, Moyzēsziui vēna, ir Ēlijōziui vēna. 6. Bēt jīs nežinójo, kā kalbas; nēsà jē būvo pērsigandē. 7. Ir atējo debesis, tōs szeszēlis uzējo aņt jū. Ir isz debēsē balsas atējo, ir tārē: tās yrà māno mēlāsis sunūs, tō klausýkite. 8. Ir tūjaūs pō tō jē apsižvalgē apliņkui, ir nemātē neī vēno daugiaūs, kaip tiktaī vēna Jēzu pās savē. 9. Bēt jēms nueīnant nū kálno, ūzdraudē jēms Jēzus, kād, kā regējē, nēkam nesakýtu, ikì žmogaūs sūnuī isz numirusiuju prisikēlus. 10. Ir jē palaikē tā žōdī pās savē, kīts kīta klausinēdami taīp savēs: kāsgi taī yrà isz numirusiuju prisikēltis? 11. Ir jē klāusē jī, tarýdami: jūk rasztē-mokýtēji sāko, Ēlijōsziū tūrintī pirmā ateiti. 12. Bēt jīs atsakýdams tārē jēms: Ēlijōszius tūr tēsà pirmā ateiti, ir vislab vėl sutaisýti. Prēgtām žmogaūs sunūs tūr daūg kentēti ir panēkintas búti, kaip ir paraszýta yrà. 13. Bēt asz sakaū jūms: Ēlijōszius atējo, ir jē dārē jám, kā norējo, kaip apē jī paraszýta yrà. 14. Ir atējēs pās sāvo mokýtinius, iszvýdo didē daugýbē žmoniū apliņk jūs, ir rasztē-mokýtu, sù jaīs pasiklausinējanczu. 15. Ir tūjaūs visi žmónēs jī iszvýdē, nusistebējo ir pribēgē pasvėikino jī. 16. Ir jīs klāusē rasztē-mokýtūsius: apē kā pasiklausinējate sù jaīs? 17. Bēt vēns isz žmoniū atsakýdams tārē: mokýtojau, asz sāvo sūnu atsivedžau pās tavē, tās tūr nekālbanczā dvāse. 18. Ir kuīr jī jī tikt sugrēb, czà jī plēsziā, ir jīs putūja ir grēžia dantimīs, ir džústa. Asz kalbējau sù tāvo mokýtiniais, kād jē jā iszvarýtu, ō jē negál. 19. Bēt jīs atsakýdams tārē jám: ak tū netikintýji giminē! kaip ilgaī pās jūs búsiu, ir kaip ilgaī jūs pakēsiu? atvėskite jī sziā pās manē. 20. Ir jē atvedē jī pās jī. Ir tūjaūs, kaip dvāsē jī iszvýdo, plēsžē jī, ir jīs parpūlē aņt žēmēs, ir var-tēsī putūdamas. 21. Ir jīs klāusē jō tėva: kaip seniaī taī yrà, kād jám taī tikos? jīs atsākē: dār kudikēliui ēsant. 22. Ir tánkiai jī mētē ī ūgnī, ir ī vādeni, kād jī nužavintu. Bēt jēi kā galī, pasigailēdams mūsu, gēlbėk mūs. 23. Bēt Jēzus tārē jám: kād tū galētumbēi tikēti. Visi daiktaī tikinczam yrà galimī. 24. Ir tūjaūs szaūkdams vaīko tėvas sù āszaromis tārē: tikiū, mēls Vēsžpatē, gēlbėk māno netikējima. 25. Ōgi regēdams Jēzus žmónēs susibėgant, āpdraudē neczýstajā dvāse, tarýdams: tū nekālbantýji ir negiīr-

dintyjì dvàsè, àsz táv prisakaũ, kàd ìsz jò iszeitumbei, ìr daugiaũs ì jì neieitumbei. 26. Taĩ jì szaũkè, ìr dideĩ jì plèszusi, ìszèjo. Ìr jìs lýg numìrès bùvo, taĩp, kàd daũg ìr sàkè: jìs numìrès. 27. Bèt Jèzus nutvèrès jò raũka, àttèsè jì, ìr jìs kèlési. 28. Ìr jám namò parèjus, klàusè jì jò mokítiniai skyriũ: kodèl mès jà negalèjome ìszvarýti? 29. Ìr jìs atsàkè: szì veislè nèkaip negál ìszeiti, kaĩp tikl peĩ mal-dàs ìr pàstninkavimus. 30. Ìr ìsz czà szaliũ atstòje, keliàvo peĩ Galylèa, ìr jìs nenorèjo, kàd taĩ kàs žinòtu. 31. Bèt jìs mokìno sàvo mokítinius, ìr tàrè jèms: žmogaũs sunùs padùtas bùs ì žmoniũ rankàs, ìr jè užmùsz jì, ìr užmusztas treczoje dènojè kèlsis ìsz numirusiũju. 32. Ìr jè tò žòdzo neiszmànè, ìr bijójos jò klàusti. 33. Ìr jìs atèjo ì Kaper-naũma. Ìr namèj búdams, klàusè jús: apè kàgi jūs aũt kèlio taĩp savès kalbèjote? 34. Bèt jè tylèjo. Nèsà jè taĩp savès bùvo aũt kèlio kalbèje, kursaĩ èsas didžausiasis? 35. Ìr jìs pasisèdès pasivadino anùs dvýlika ìr tàrè jèms: jèi kàs nór pirmiausiasis búti, tàs bùs paskiausiasis už visùs, ìr visũ taĩnas. 36. Ìr èmès kudikèlì pastatè tã taĩp jũ, ìr apsikabìnès jì tàrè jèms: 37. Kàs tókì kudikèlì mào vaĩdan prìma, tàs manè prìma; ìr kàs manè prìma, nè manè prìma, bèt tã, kursaĩ manè siuũtès. 38. Bèt Jõnas atsàkè jám, tarýdams: mokítóju, mès regèjom vèna, tàvo vaĩdan vèlnius ìszvãranti, kursaĩ mùs nèsekè; ìr mès jám taĩ gýnèm, tòdèl, kàd nèsekè mùs. 39. Bèt Jèzus tàrè: neginkit jám, nèš neĩ vèno nèrà, kursaĩ darýtu stebùkla mào vaĩdan ìr galètu tũjaũs piktaĩ apè manè kalbèti. 40. Kàs nè prèsz mùs yrà, tàs yrà sù mumis. 41. Bèt kàs jùs pagirdo vandeũs kupkà mào vaĩdan, dèl tò, kàd Kristaus èste, ìsz tèsòs, àsz jùms sakaũ, nepasilìks jám taĩ neatpìldyta. 42. Ìr kàs papiktin vèna szìũ mažũju, ì manè tikinczuju, tám geriaũs bútu, kàd jám gĩrnu akmũ aũt kãklo užkabintas, ìr jìs ì júres bútu žmestas. 43. Bèt jèi tavè tàvo rankà piktin, taĩ nukìrsk jã. Geriaũs táv yrà, loszám ieiti ì gyvãta, nè kaĩp, kàd tũ dvì rankì turèdams, ieitumbei ì pèkla, ì ámžinajà ugnì, 44. kuĩ jũ kirmèlè nemìrszta, ìr jũ ugnis neužgèsta. 45. Jèi tavè piktin tàvo kója, nukìrsk jã. Geriaũs táv yrà, raiszám ieit ì gyvãta, nè kaĩp, kàd tũ abì kójì turèdams, bútumbei žmestas ì pèkla, ì ámžinajà ugnì, 46. kuĩ jũ kirmèlè nemìrszta, ìr jũ ugnis neužgèsta. 47. Jèi

tavē akīs tāvo piktin, atmēsk jā nāg savēs. Geriaūs tāv grā, sū vēna akiā iēiti ī Dēvo karal̄ystē, nē kaīp, kād tū dēi akī turēdams, īmestas būtumbei ī pēklos ūgnī, 48 kuŗ jū kirmēlē nemirsza, īr jū ugnīs neužgēsta. 49. Vīslab tūr ugnimī sūdyta būti, īr kēkvēnā apērā druskā sūdoma grā. 50. Druskā gerā grā; bēt jēi druskā surūmā pāmēta, kāmī sū-dysim? turēkit druskos savīpi, īr turēkit pakāju taŗp savēs.

X.

1. *Īr jīs pasikēļes īsz tēn atējo ī szalīs žydu žēmēs anāszal Jordāno. Īr žmōnēs vėl pulkaīs ējo pās jī, īr jīs pagal̄ sāvo pāprotī, vėl jūs mokīno. 2. Īr paryzēusziāi atējē pās jī klāusē jī: baū v̄yrui valīā ēsant, skīrtis nū sāvo paczōs? Īr tūmī jī gūndē. 3. Bēt jīs atsak̄ydams tārē: kā jūms Moyzēszius prisākē? 4. Jē tārē: Moyzēszius pavēlyjo parasžyt atsisk̄yrīmo grōmata, īr skīrtis nū jōs. 5. Jēzus atsak̄ydams tārē jēms: dēl jūsu szirdēs kētūmo jīs jūms tā prisākymā parāszē. 6. Alē īsz pradžōs sutvērīmo Dēvas jūdu sutvērē v̄yrag beī mōteri. 7. Tōdēl žmogūs sāvo tėvā īr mōtynā palīķes, prē sāvo moterīs glaūsis. 8. Īr būs jūdu vēns kūnas. Taīpogi jūdu neyrā dū, bēt vēnas kūnas. 9. Taīgi, kā Dēvas suvēdēs, žmogūs netūr pērskirt. 10. Īr namēj vėl klāusē jī jō mokītiniai apē tataī. 11. Īr jīs tārē jēms: kuŗš skīriasi nū sāvo paczōs, īr kītā vēda, tās pērženg venczavon̄ystē prēsš jā. 12. Īr jēi moterīszkē skīriasi nū sāvo v̄yro, īr ūž kītā eīt, tā pērženg sāvo venczavon̄ystē. 13. Īr jē prīneszē kudikēliu pās jī, kād jūs pakrūtintu. Bēt mokītiniai bārē ātneszanczūsius. 14. Bēt Jēzus taī īszc̄yđēs p̄ykterējo, īr tārē jēms: léiskite kudikēliūs pās manē atēiti, īr nedraūskit jēms; nēs tokiū grā dangauš karal̄ystē. 15. Īsz tēsōs, sakaū jūms: jēi kās dangauš karal̄ystē nepriūms kaīp kudikēlis, tās neieīs ī jā. 16. Īr jīs jūs apsikabīņes, beī sāvo rankās aūt jū ūzdējēs, pēržegnojo jūs. 17. Īr jām īszējus aūt kēlio, vēns pīrmā bēgo, klaūpēsī jām, īr klāusē jī: gērs mokītojau, kā dar̄ysiu, kād āmžīnāją gyvātā ī dalykūs gāuczau? 18. Bēt Jēzus tārē jām: kodēl tū manē radīnī gerū? neī vēns nēsti gēras, kaīp tiktaī vēns Dēvas. 19. Jūk žīnāī prisākymus: Nepēržengk venczavon̄ystē. Neužmūszk. Necōgk. Neliūdyk neteisaūs liūdymo. Nēkq neprigāuk. Gārbīnk sāvo tėvā īr mōtynā. 20. Bēt jīs atsak̄ydams tārē jām: mokītojau, cīs-*

lab tai dariaũ isz sãvo mažũ dẽnã. 21. Iĩ Jẽzus pažiurẽ-
 jẽs ĩ jĩ, mylẽjo jĩ, iĩ sãkẽ jãm: vẽno dãr tãv reĩkia. Eĩk,
 pardũk vĩslab, kã turi, iĩ dũk ubagãms, tai skãrbã turẽsi
 dangujẽ; iĩ atẽjẽs sẽkk manẽ, iĩmdams krỹziũ aĩt savẽs.
 22. Bẽt jĩs apsĩsmũtnyjẽs dẽl tõs kalbõs, atstõjo muliũdes,
 nẽs jĩs daũg lõbiũ turẽjo. 23. Iĩ Jẽzus apsĩzvalgẽs tãrẽ
 sãvo mokĩtinĩams: kãĩp suĩkiaĩ bagõtẽjĩ ĩeĩs ĩ Dẽvo kara-
 lỹstẽ! 24. Bẽt mokĩtinĩai nusigaĩdo, jõ kalbõs dẽlei. Bẽt
 Jẽzus vẽl atsakỹdams tãrẽ jẽms: mẽli vaikaĩ, kãĩp nẽ pigũ
 yrã nusĩtikĩntẽmsẽms aĩt sãvo bagotỹstẽs, ĩeĩti ĩ Dẽvo kara-
 lỹstẽ. 25. Pigiaũs yrã verbliũduĩ pẽreĩti prõ adatõs aũsi,
 nẽ kãĩp kokiãĩm bagõtãĩm ĩeĩti ĩ Dẽvo karalỹstẽ. 26. Bẽt
 jẽ jũ daugiaũs nusigaĩdo, iĩ kalbẽjo taĩp savẽs: kãsgĩ tai
 gãl iszganỹtas pastõti? 27. Bẽt Jẽzus ĩ jũs žiurẽdams tãrẽ:
 žmonẽms tai negalimã, bẽt nẽ Dẽvui; nẽsã Dẽvui visĩ daĩk-
 tai galimĩ. 28. Tai sãkẽ jãm Pẽtras: sztaĩ, mẽs vĩslab pa-
 likẽ pãsekẽm tavẽ. 29. Jẽzus atsakỹdams tãrẽ: isz tẽsõs, sa-
 kaũ jũms: neyrã nei vẽno, jei jĩs palĩktũ namũs, arbã brõ-
 lius, arbã sẽseres, arbã tẽvã, arbã mõtynã, arbã mõteri,
 arbã vaikũs, arbã laukũs, dẽl manẽs, iĩ dẽl ẽrangẽlijos, 30.
 kuĩs neĩgỹtu szĩnterĩõpai, dabaĩ szĩmẽ czẽsẽ namũs, iĩ brõ-
 lius, iĩ sẽseres, iĩ mõtynas, iĩ vaikũs, iĩ laukũs, sũ pẽrse-
 kinẽjĩmais, iĩ anamẽ bũsenczame ãmžỹje ãmžĩnãjã gyvãtã.
 31. Bẽt daũg bũs paskuczãusẽjĩ, kurẽ yrã pirmẽjĩ, iĩ bũs pir-
 mẽjĩ, kurẽ yrã paskuczãusẽjĩ. 32. Bẽt jẽ buvo aĩt kẽlio, użẽĩ-
 dami ĩ Jerũzalẽ; iĩ Jẽzus pirmĩ jũ ẽjo, iĩ jẽ nusigaĩdo, sẽkẽ jĩ,
 iĩ bijõjos. Iĩ Jẽzus vẽl ẽmẽs anũs drỹlika pãs savẽ, sãkẽ jẽms,
 kãš jãm nusĩtiksent: 33. Sztaĩ, mẽs eĩnam auksztỹn ĩ Je-
 rũzalẽ, iĩ žmogaũs sunũs bũs padũtas vyresnẽmsẽms kuni-
 gãms, iĩ rasztẽ-mokĩtinĩams, iĩ jẽ prasũdys jĩ aĩt smertẽs,
 iĩ iszdũs jĩ pagõnams. 34. Tẽ jĩ apjũks, iĩ nuplãks, iĩ ap-
 spĩdudys, iĩ użmũsz, iĩ trẽczãjã dẽnã jĩs prĩsikẽlsĩs isz nu-
 mĩrusĩuju. 35. Tai atẽjo pãš jĩ Jokũbas iĩ Jõnas, Zebedẽ-
 jaus sũnu-du, tarỹdamũ: mokĩtojavũ, mũdu nõrĩva, kãd mũm
 darỹtumbei, kõ tavẽ prasžỹsĩva. 36. Jĩsãĩ tãrẽ jẽmdvẽm:
 kõ nõrĩta, kãd jũm darỹczãu? 37. Jũdu sãkẽ jãm: dũk
 mũmdvẽm sẽdẽti, vẽnãĩm põ tãvo deszinẽs, õ antrãĩm põ tãvo
 kãĩrẽs tãvo szlovẽjẽ. 38. Alẽ Jẽzus tãrẽ jẽmdvẽm: jũdu
 nežĩnota, kõ prãszota: aĩgĩ gãlĩta gẽrti tõ kylỹko, kurẽ
 ãsz gerĩũ, iĩ tũm kriksztũ kriksztỹdĩntĩs, kuriũm ãsz kriks-

sztýjamas esmì? 39. Jũdu sàkè jám: gàlica. Bèt Jèzus tàrè jẽmdvẽm: kyljka tẽsà gẽrsita, kurĩ àsz geriũ, iř kriksztũ pa-kriksztýtu búsite, kuriũm àsz kriksztýjamas esmì; 40. alè sèdèt pò m̀ano deszinẽs, iř pò m̀ano kairẽs, nè m̀an pũlasi jũmdvẽm dũti, bèt tẽms, kurẽms yrà pagatãvyta. 41. Iř taĩ iszgĩrdẽ anẽ dẽszimt, pýkterẽjo aĩt Jokũbo iř Jõno. 42. Bèt Jèzus pasiva-dinẽs jũs tàrè jẽms: jũs žinote, svẽtiszkũsius kunigáikszezus vẽszpatãujanczus, iř galĩngũsius taĩp jũ m̀acẽs tũrĩnczus; 43. bèt taĩpo netũr búti taĩp jũsu; bèt kuĩs nór didžũ pastóti taĩp jũsu, tasaĩ búš jũsu tarnũ; 44. iř kàs taĩp jũsu nór vyriãusiũju búti, tàs búš visũ bẽrnu. 45. Nẽs iř žmogaũs sunũs natẽjo, kãd sãv dũtus szlũžyti, bèt kãd jĩs szlũžytu, iř sãvo gývastĩ dũtu atpĩrkĩmui ùž daũg. 46. Iř jẽ atẽjo ĩ Jėrika. Iř kaĩp isz Jėrikos ějo, jĩs, iř jõ mokĩtiniai, iř didė žmoniũ daugýbė, taĩ sèdẽjo ãklas, Bartymẽjus, Tymẽjaus sunũs, pakelýj ùba-gaudams. 47. Iř iszgĩrdẽs Jėzũ Nazareĩskãjĩ czã ěsantĩ, pradẽjo jĩs szaũkti iř taĩti: Jėzau, tũ sunaũ Dóvydo, susimĩlkis manẽs. 48. Iř daũg jĩ draũdė, kãd tylėtu; bèt jĩs jũ daugiaũs szaũkė: sunaũ Dóvydo, susimĩlkis manẽs. 49. Iř Jèzus apsisztójẽs lėpė jĩ atvadĩnti; iř jẽ atvadĩno ãkla jĩ, sakýdami jám: búk liĩksmas, kėlkis, jĩs vadĩn tavė. 50. Iř jĩs sãvo rãba nũg savẽs pãmetė, iř kėlėsi atẽjo pàs Jėzũ. 51. Bèt Jèzus atsakýdams tàrė jámui: kõ nóri, kãd tãv darýczau? Aklãsis jám tàrė: mokĩtojau, kãd regėczau. 52. Bèt Jèzus sàkė jám: eĩk, tãvo tikėjimas tavė gėlbėjo. Iř tũjaũs jĩs galėjo regėti, iř sėkė jĩ aĩt kėlio.

XI.

1. Iř kaĩp jẽ prisiãrtino pàs Jerũzale, ĩ Bėtpãgė iř Bėtãnija, pàs alývu kãlnã, nũsiuntė Jèzus dũ sãvo mokĩtinĩu, 2. iř tàrė jẽmdvẽm: nueĩkita ĩ m̀estėli, jũmdvẽm pò akiũ ěsantĩ, iř tũjaũs iėjusiu, tẽnai rãsita asilãiti prĩrisztã, aĩt kuriõ nėkadõs neĩ vẽns žmogũs nesėdėjẽs; atrĩszusiu tã szian atvėskita. 3. Iř jėi jũmdvẽm kàs sakýtu: kãm taĩ dãrota? taĩ sakýkita: Vẽszpats jõ privãlo; taĩ tũjaũs jĩ szian atsiũs. 4. Jũdu nuėjusiu rãdo asilãiti prĩrisztã prė dũriu laukė, kuĩ kėlias skĩriasi, iř atrĩszo jĩ. 5. Iř kelĩ isz anũ, kurė tẽn stovėjo, tàrė jẽmdvẽm: kã dãrota asilãiti atrĩszdamu? 6. Bèt jũdu atsãkė jẽms, kaĩp jẽmdvẽm Jėzaus

ĭsakýta búro; ĭr jē pavēlyjo taī. 7. ĭr atvēdusiu asiláitī pàs Jēzu, uzdējo aņt jō sávo rubùs, ĭr jīs uzsísēdo aņt tō. 8. Bēt daūg paklōjo sávo rubùs aņt kēlio; kitī verbàs kīrto nūg mēdžu, ĭr baīstē tàs aņt kēlio. 9. ĭr kurē pirmà ĭr paskui ējo, szaūkē sakýdami: ozianna, paszlóvintas teesē, kursaī ateīt vaīdan Vēszipatēs. 10. Paszlóvinta teesē karalýstē mūsu tēco Dóvydo, kurī ateīt vaīdan Vēszipatēs! Ozianna auksztýbēje! 11. ĭr Vēszipats ĭējo ĭ Jerúzale, ĭr ĭ bažnýczā, ĭr pērziurējo vīslab, ĭr vakarē iszējo jīs ĭ Bétánija sù anaīs dvýlika. 12. ĭr aņtrajā dēnā jēms iszējus isz Bétánijos búro jīs iszálķes. 13. ĭr pamātē isz tólo pýgu mēdī, lapūs tūrintī, taī jīs priējo prē tō, baū kā aņt jō rāstu. ĭr priējes, nēko nerādo, kaīp tikť vēnus lapūs; nēsà dār nebúco czēsas pýgomš bātī. 14. ĭr atsakýdams Jēzus tārē jám: taīgī nēks tenecāgo daugiaūs nū tacēs nē jókio vaīsiaus amžinaī. ĭr jō mokítiniai taī girdējo. 15. ĭr jē atējo ĭ Jerúzale; ĭr Jēzus ĭējes ĭ bažnýczā pradējo laūkan varýti pardūdanczūsius ĭr peīkanczūsius bažnýczoj; ĭr paīvertē stalūs piningmainiū, ĭr krēslus karveliūs pardūdanczujū. 16. ĭr nepērleido neī vēnám kā nēszi peī bažnýczā. 17. ĭr jīs mokīno, sakýdams jēms: ar neparaszýta yrā: māno namaī būs vadīnami maldū dūbē. 18. ĭr taī iszgīrdē rasztē-mokítēji ĭr vyriāusēji kunigaī, jēszkójo, kaīp jē nužudýtu. Bēt bijójosi jō; nēsà visi žmónēs stebējosi jō pamókslo. 19. ĭr aņt vākaro iszējo jīs laūkan isz mēsto. 20. ĭr rýtā mētā praeīdami, iszvjdo jē pýgu mēdī padžúvusi ikī szakniū. 21. ĭr Pētras atsimēnes tō, sākē jám: mokítójau, sztaī, pýgu mēdis, kurī prakēikei, padžúves. 22. Jēzus atsakýdams tārē jēms: tikēkit ĭ Dēvcā. 23. Isz tēsōs, sakaū jūms: kās sziam kálnui sakýtu: pasikēlk, ĭr ĭsiveīsk ĭ júres, ĭr neabejótū sávo szirdyjē, bēt tikētu, nusidúsent, kā jīs sāko, taī nusidús jám taī, kā jīs sāko. 24. Tōgidēl sakaū jūms: vīslab, kā jūs mēldzate sávo maldojē, tikť tikēkit, gáuse, taī būs jūms. 25. ĭr kād stóvit mēlsdamēji, taī atléiskit, jēi kā tūrit prēsš kīta, kād ĭr júsu tēvas dangujē jūms atléistu júsu nusidējimus. 26. Bēt jēi jūs natléisite, taī ĭr júsu tēvas daņgujasis jūms neatléis júsu nusidējimus. 27. ĭr jē vēl atējo ĭ Jerúzale. ĭr jám ĭ bažnýczā ĭėjus, atējo pàs jē vyriāusēji kunigaī ĭr rasztē-mokítēji ĭr vyresnēji, 28. ĭr tārē jám: ko-

kiõj mǎcēja tũ taĩ daraĩ? iř kàs tǎv szĩta mǎci dǎvė, kǎd taĩ darj̄tumbei? 29. Bėt Jėzus atsakj̄dams tǎrė jėms: iř ǎsz paklǎsiu jũs vėnǎ žõdi, atsakj̄kit mǎn, taĩ jũms sakj̄siu, kokiõj mǎcėj ǎsz taĩ daraũ. 30. Jõno kriksztas, ař tàs iesz dangaũs bũvo, ař iesz žmoniũ? atsakj̄kit mǎn. 31. Iř jė dumõjo savj̄jė tarj̄dami: jėi sǎkome, jĩ iesz dangaũs bũvusi, taĩ jĩs sakj̄s: kodėlgi jũs jám nevėryjot? 32. Bėt jėi sǎkom, jĩ iesz žmoniũ bũvusi, taĩ žmoniũ bijomės; nėsà visi laikė Jõnǎ peř tikrǎ prǎrakǎ. 33. Iř atsakj̄dami tǎrė Jėzui: mės tõ nezinomė. Iř Jėzus atsakj̄dams tǎrė jėms: taĩ iř ǎsz jũms nesakaũ, kokiõj mǎcēja ǎsz taĩ daraũ.

XII.

1. Iř jĩs pradėjo jėms peř prilyginimus kalbėti: žmogũs sodino vỹnyczǎ, iř tǎ aptvėrė tvorǎ, iř ieszkasė vỹno spaustũvė, iř pabudavõjo kõrǎ, iř parsamėdes tǎ vỹnyczininkams, ĩ svėtima žėmė iszkeliavo. 2. Iř nũsiuntė vėnǎ tařnǎ, czėsui atėjus, pǎs vỹnyczininkus, kǎd jĩs nũg vỹnyczininku imtu vỹnyczos vaisiu. 3. Bėt jė nutrėrė jĩ, nũplakė jĩ iř jĩ tũszczǎ nũg savėš paleido. 4. Iř vėl nũsiuntė jĩs pǎs jũs kitǎ tařnǎ, tõ gǎlvǎ jė akmenimis sukũlė, iř apgėdintǎ paleido nũ savėš. 5. Iř vėl jisai nũsiuntė kitǎ, tǎ jė ũzmuszė, iř daũg kitũ, kitũs jė nũplakė, kitũs nužavino. 6. Taĩ jĩs turėdams viczvėnǎ sũnu, kuřs jõ mỹlims bũvo, tǎ jĩs paskiǎus nũsiuntė taipojau pǎs jũs, sakj̄dams: jė bijõsis mǎno sunaũs. 7. Bėt tė vỹnyczininkai susikalbėjo: taĩ tėronis; eĩkim, iř ũzmũszkim jĩ, taĩ mũsu bũs tėviszkė. 8. Iř jė ėmė jĩ ũzmuszė, iř laũkan ieszmetė iesz vỹnyczos. 9. Kǎgi põnas tõs vỹnyczos darj̄s? jisai atėjės nužudj̄s tũs vỹnyczininkus, iř vỹnyczǎ kitėms dũs. 10. Ař neskaĩtėt iř szĩta rǎszta: akmũ, kurĩ budavõnininkai atmetė, tàs kampiniũ ǎkmeniũ pastõjo? 11. Nũg Vėszpatės taĩ tikosi, iř dycas yrǎ mũsu akysė. 12. Iř jė jėszkõjo, kaĩp jĩ sugǎutu (õ taczaũ žmoniũ bijõjos), nėsà jė suprǎto, jĩ tũs prilyginimus aĩt jũ kalbėjusi, iř jĩ palikė, atstõjo. 13. Iř jė nũsiuntė pǎs jĩ kelis iesz paryzėusziũ iř Ėrõdo tarnũ, kǎd jĩ sugǎutu kalbojė. 14. Iř jė atėjė tǎrė jám: mokĩtojau, žinome, tavė teĩsũ ėsanti, iř nei vėno neatbõjanti; nėsà tũ nevėizdi nei szĩõkio, nei tõkio žmogaũs, bėt kėliǎ Dėvõ teĩsiai mokinĩ. Ař veĩt, czj̄žę dũti cėcoriui,

aĩ nè? aĩ jám dũsim, aĩ nedũsim? 15. Bèt jìs suprãtes jũ veidmainỹstę, tãrę jęms: kãm manę gũndote? atnęszkit mãn grãszĩ. kãd jĩ matỹczau. 16. Iĩ ję atneszę jám. Taĩ jìs tãrę: kęnõ taĩ ãbrozas iĩ ùzraszas? anę jám sãkę: cęcoriaus. 17 Taĩ atsakỹdams Jęzus tãrę jęms: taĩgi dũkite cęcoriui, kãs cęcoriaus, iĩ Dęvui, kãs Dęvo yrã. Iĩ ję dỹvyjos jõ. 18. Taĩ atęjo pãs jĩ sadducęsziai, (kurę sãko, neęsant prisikęlimo ìsz numĩrusiuju) tę jĩ klãusę, sakỹdami: 19. Mokĩtojau, Moyzęszius mũms parãszę: jęi kęnõ brõlis numĩrdams palękt mõteri, iĩ nepalękti vaikũ, kãd taĩ jõ brõlis paiĩntu jõ pãczã, iĩ sãvo brõliui sęklõs pagamĩntu. 20. Bèt dabaĩ septynĩ brõliai yrã bũvę. Pirmãsis ęmę mõteri, tasaĩ numĩrdams nepaliko vaikũ. 21. Iĩ antrãsis jã paęmes pasĩmirę, õ iĩ tãs taipojaũ nepaliko vaikũ. Taipojaũ iĩ trezczãsis. 22. Iĩ tã pãemę visĩ septynĩ, iĩ nepaliko vaikũ. Galidũsiai põ visũ numĩrę iĩ tã moterĩszkę. 23. Taĩgi prisikęlime ìsz numĩrusiuju, kãd ję kęlsis, kuriõ jì bũs patĩ ìsz tũ? nęsã septynĩ jã peĩ pãczã turęjo. 24. Taĩ atsakỹdams Jęzus tãrę jęms: aĩ nè taĩpo? jũs klajõjate, tõdël, kãd nęko nežĩnote, neĩ apę rãszta, neĩ apę mãci Dęvo. 25. Kãd ję ìsz numĩrusiuju kęlsis, taĩ ję neĩ vęs, neĩ tekęs, bët ję yrã kaĩp angęlaĩ danguję. 26. Bèt apę numĩrusiũsius, jũs prisikęlsent, aĩ neskaitęte knỹgose Moyzęsziaus, pãs krũma, kaĩp jám Dęvas kalbęjo iĩ tãrę: ùsz esmĩ Dęvas Abraõmo, iĩ Dęvas Izaõko, iĩ Dęvas Jokũbo. 27. Bèt Dęvas nę numĩrusiuju, bët gycũju Dęvas. Tõgidël jũs labaĩ klajõjate. 28. Iĩ prięjęs jĩ vęns ìsz rasztę-mokĩtaju, kursã jũ ìsiklaũses bũvo, kaĩp ję taĩp savęs klausinęjos, regędams, kaĩp jìs jęms maĩdagiai atsãkęs bũvo, klãusę jĩ: kurš yrã visũ vyriãusysis prisãkymas? 29. Bèt Jęzus atsãkę jám: vyriãusysis ìsz visũ prisãkymu tãs yrã: klausỹk Izraël, Vęszpats, mũsu Dęvas, yrã vęns vęnãtyjis Dęvas. 30. Iĩ mylęk Dęva sãvo Vęszpatĩ ìsz visõs szirdęs, ìsz visõs dũszos, ìsz viso ũmo, iĩ ìsz visõs sãvo sylõs, taĩ yrã vyriãusysis prisãkymas; 31. iĩ antrãsis tãmui yrã lỹgus: mylęk sãvo ártymã, kaĩp pãts savę. Nęrà neĩ jõkio kito didęsnio prisãkymo peĩ szitũs. 32. Iĩ rasztę-mokĩtãsis tãrę jám: mokĩtojau, ìsz tęsõs, geraĩ atsãkę; nęsã vęnus Dęvas yrã, iĩ nęrà kito peĩ jĩ. 33. Iĩ tã mylęti ìsz visõs szirdęs, ìsz viso ũmo, ìsz visõs dũszos, iĩ ìsz visõs sylõs, iĩ mylęti sãvo ártymã, kaĩp savę pãtĩ, taĩ daugiaũs

yrà ùž visàs dēginimo apērās, ir ùž visàs apērās. 34. Bēt Jēzus regēdams, anā iszmintingai atsākusi, tārē jām: tū nē toli esi nūg Dēvo karaljstēs. Ir nei vēns nedrīso jī toliaūs klāusti. 35. Ir Jēzus atsakjdamš tārē, mokindams bažņyczoj: kaīpo sāko raztē-mokītēji, Krīstu ēsanti Dóvydo sūnu? 36. Bēt jis, Dóvyds, peř szejntajā dvāse sāko: Vēszpats sākē māno Vēszpaczui: sēskis pō māno deszinēs, kōlei padēsiu tāvo neprēteliu sūleliu tāvo kōju. 37. Czā jūk Dóvyds jī vadin sāvo Vēszpatimi, kaīpogi tai jis yrà jō sunūs? Ir daūg žmoniū mēlaī jō klaūsēs. 38. Ir jis mokindams jūs, tārē jēms: saugokitēs nūg raszē-mokītaju, kurē ilgus rubūs dēv, ir mēlaī aūt turģaus svēikindinas. 39. Ir meilyj sēdēti vyriāusiose vētose sziūilēse, ir ùž stālo czesnysē. 40. Jē prarjja naszliū namūs, ir sākosi, ilgus maldās mēldžasi. Tēms būs jū didēsnis prazūdymas. 41. Ir Jēzus pasisēdes tēs bažņyczos skrynē regējo, kaīpo žmónēs piningū idējo ī bažņyczos skrjņe. Ir daūg bagōtu daūg idējo. 42. Ir atējusi vēnā naszlē vargdēnē, idējo dū jūdikiū, tūdu padāro vēnā piningēli. 43. Ir jis pasivadīnēs sāvo mokītinius tārē jēms: isz tēsōs, sakaū jūms, szi varģingoji naszlē daugiaūs idējo ī bažņyczos skrjņe, ùž visūs, kurē idējo. 44. Nēsū jē visi idējo nūg sāvo apstūmo, alē szi nūg sāvo ubagjstēs, vīslab, kā turējo, vīsa sāvo iszlaikymā, idējo.

XIII.

1. Ir jām iszejnant isz bažņyczos, sākē jām vēns jō mokītiniu: mokītōjau, veizdēk, kokē tai ākmenys, ir kokiā tai budavōnē yrà. 2. Ir Jēzus atsakjdamš tārē jām: begū mataī szitā vīsa dīdē budavōnē? nei akmū aūt akmeņs nepasiliks nesugriāutas. 3. Ir sēdint jāmui aūt aljvu kālno tēs bažņycza, klāusē jī skyriū Pētras, ir Jokūbas, ir Jōnas ir Endrējus: 4. Pasakjēk mūms, kadā tai būs? ir kōks būs ženklas, kadā tai vīslab turēs nusidūti? 5. Jēzus atsakjdamš jēms, pradējo sakyti: dabókitēs, kād jūs nē kās suklastōtu. 6. Nēsū daūg ateīs māno vařdan, sakjdami: āsz esmī Krīstus; ir daugūmā suklastōs. 7. Bēt kād jūs iszģiřsite karūs, ir szauksmūs apē karūs, tai nesibijokit; nēs taīp tur būti. Bēt dār nē yrà gālas. 8. Sukils žmónēs prēsž žmōnes, ir karaljstē prēsž karaljstē, ir būs žēmēs drebējimas sziān

ir tēn, ir būs badaī ir iszgašczai. Tai bēdōs yrā pradžā.
 9. *Bēt jūs saugōkitēs! Nēsā jūs padūs rōtai ir sziūilēms, ir jūs tūrīte būti plakti, ir pās kunigāikšzczus beī karaliūs tūrīte būti vēstī dēl manēs, liūdymui aūt jū.* 10. *Ir ēvangēlija tūr pirmā apsakýta būti taīp visū žmoniū giminiū.*
 11. *Taīgi kād jē jūs vēs ir padūs, tai nesirūpīkitēs, kā jūms reīkia kalbēti, neī pirmā apsimislykitēs; bēt kās jūms tā pāczā adýnā būs dūta, tai kalbēkit; nēs nē jūs ēste, kurē kalbate, bēt szventōji dvāsē.* 12. *Bēt brōlis padūs brōlī aūt smērtēs, ir tēvas sūnu, ir vaikaī pasikēls prēsž gimdýtojus, ir padēs jūs uzmūszi.* 13. *Ir būsīte napkeñczami visū, dēl māno vařdo. Bēt kās isztrivōs ikī gālo, tās būs iszganýtas.*
 14. *Bēt kād iszvýsite iszpūstyjimo biaurýbē, āpsakýtaja, peī prārakā Dāngēla, stōvinczā vētoje, kuī nepareītis (tai skaitāsis teiszmāno,) tād, jēi kās Judēoje yrā, tebēga aūt kalnū;*
 15. *ir jēi kās aūt stōgo yrā, tās tenemukōpa ī būta, ir tenējeina, kā gabēntis isz sāvo namū.* 16. *Ir kās aūt laūko yrā, tās tenegrīžta atgaliōs, sāvo rūbu imtis.* 17. *Bēt bēdā nēszczōms ir žindanczoms tū czēsū.* 18. *Bēt mēlskite, kād jūms netēktu bēgti žēmōj.* 19. *Nēs būs tosē dēnosē tokē vargaī, kokē iksziōliai neī būte nebūvo, nūg pradžōs sutvērimu, kuriūs Dēvas sutvērēs, ir kokiū neī būte nebūs.* 20. *Ir jēi Vēsžpats tās dēnās nebūtu patruņpineš, tai neī vēns žmogūs nepastōtu iszganýtas; bēt dēl iszrinktāju, kuriūs jis iszsiriņko, jis patruņpino tās dēnās.* 21. *Jeigū tadā kās jūms taīs: sžtaī, czā yrā Krīstus, sžtaī, tēnai yrā; tai nevērykit.* 22. *Nēsā pasikēlsis netikrī Krīstus ir netikrī prārakai, dāra ženklū ir stebūklū, āža iszvadžōtu, jēi galimā, ir iszrinktūsius.* 23. *Bēt jūs saugōkitēs. Sžtaī, āsz vislab jūms pirmā pasakiaū.*
 24. *Bēt tamē czēsē pō tō vařgo sāulē ir mēnū sāvo szvēsýbē pamēs.* 25. *Ir žvaīgzdēs nūg dangauš pūls, ir dangauš tvirtýbēs jūdīsis.* 26. *Ir tād jē iszvýs žmogaūs sūnu ateīnantī debesysē, sū didē stiprybē ir szlovē.* 27. *Ir tadā jis siūs sāvo āngēlus, ir suriņks sāvo iszrinktūsius, nūg keturiū vēju, nūg žēmēs krāsžto, ik' krāsžto dangauš.* 28. *Nūg pýgu mēdžo mokīkitēs prilýginima: jō szakōms jaū sprōgstant, ir lāpams atsirañdant, numānote, vāsara ārtinantis.* 29. *Taīpo ir jūs, matýdani tai nusidūdant, žinōkite, tai artī ūž dūriu ēsant.* 30. *Isz tēsōs, sakaū jūms: nesugaīsz tā giminē, ik' tám visām nusidūdant.* 31. *Dangūs ir žēmē sugaīsz, bēt*

māno žōdžai nesugaīsz. 32. Bèt tā dēnā ir adījnā nežino nēks, neī angēlai dangujē, neī sunūs, bèt tiktaī vēns tēvas. 33. Dabōkitēs, budēkite, ir mēlskitēs; nēsā nezīnote, kadā tās czēsas yrā. 34. Lūgīai kāip žmogūs, kuīs toli keliāudams, paliko sāvo namūs, ir vāliā dāvē sāvo bernāms, kožnām jō dārba, ir vārtininkui prisākē, kād budētu. 35. Taīgi budēkite, (nēsā nezīnote, kadā namū Vēszpatis ateīs; ar jīs ateīs vakarē, ar naktēs viduryjē, ar gaīdgystēje, ar rýjtā mēta,) 36. kād nē, āteidams staīgīai, rāstu jūs bemēganczus. 37. Bèt kā āsz jūms sakaū, taī sakaū visēms: budēkit.

XIV.

1. Ir pō dvēju dēnū būvo velýkos, ir dēnos neraugīntos dūnos. Ir vyriāusēji kunīgaī beī rasztē-mokītēji jēsškōjo, kāip jī kŷtrīai sugāve, nužavīntu. 2. Bèt jē tāre: minđu nē peī szveñte, kād maīsztas nerāstus taīp žmoniū. 3. Ir Jēzui ēsant Bētānījoje, namūsē Symōno raupsōtojo, ir ūz stālo besēdīnt, atējo moterīszkē, turēdama stīklā sū nēmaīszýtu ir kasztāunu narđo vandenīmī, ir jī sukūlusi stīklā, uzlējo tā aūt jō galvōs. 4. Taī keli būvo, tē pŷkterējo, tarýdami: kāmgi tās pūstyjimas? 5. Būtu galēje tā vādenī ūz dauģiāūs nē kāip ūz trīs szīmtūs grāszīu pardūti, ir taī ubagāms dūti. Ir murmējo aūt jōs. 6. Bèt Jēzus tāre: dūkite jaī pakāju, kodēl jā raudinate? Jī tiktaī geraī mán padārē. 7. Ūbagus visadōs tūrit pās savē, ir kād nōrite, gālit jēms gēr darýti; bēt manē netūrit visadōs. 8. Jī dārē, kā galējo; jī pasīskūbino, māno kūnā pamōstyti aūt māno palāidojīmo. 9. Isz tēsōs, sakaū jūms: kuī sākoma būs szitā ēvangēlija peī visā svēta, czā ir sākoma būs aūt jōs pamīnklo, kā jī dabaīr dāriusi. 10. Ir Judōszīus Iszkariōtas, vēnas isz tā dvŷlika, nuējo pās vyriāusiūsīus kūnīgus, kād jī iszdūtu. 11. Taī anē iszģīrde prasīdžūgo ir pasīžadējo jām pīningū dūti. Ir jīs jēsškōjo, kāip jī tropnaī iszdūtu. 12. Ir pīrmaģā dēnā neraugīntosios dūnos, kāip velýku avīnēlī apēravōjo, sākē jām jō mokītīnai: kuī nōri, kād mēs nuēje, pagatāvytumbim, kād velýku avīnēlī vālgytumbēi? 13. Ir jīs nūsiuntē dū sāvo mokītīniū, ir tāre jēmdvēm: eīkita ī mēsta, ir sutīks jūdu žmogūs, neszās izbōnā vandeīs, tā sēkkita. 14. Ir kuī jīs iēīs, czā tarķita gaspadōriui: mokītojis tāv

sakýdīn, kuř yrà gaspadà, kuř àsz galēczau velýku avinèlī vólgyti sù sàvo mokítiniais? 15. Ir jīs paródys jūm dīdele svetlęcza, iszklótà ir prīgatàvytā; czà mūms pagatàvykita. 16. Ir pasiuntiniaī iszējē, atējo ī mēstā, ir rādo, kaīp jīs jēmdvēm būvo sākēs, ir pagatàvyjo velýku avinèlī. 17. Bèt vakarē atējo jīs sù taīs dvýlika. 18. Ir jēms ūž stālo besēdint ir bevālgant, tārē Jēzus: isz tēsōs, sakaū jūms, vēns jūsu, kuřs sù manimī vālgo, iszdús manē. 19. Ir anē nusi-smūtnyjē, tārē jām pō kits kīto: aīgi àsz esmī? ir aītras: aīgi àsz esmī? 20. Jīs atsakýdams tārē jēms: vēns isz dvýlika, kursaī sù manimī ī bliūda dāžo. 21. Žmogaūs sunūs tēsà nueīt, kaīpo apē jī paraszýta; bèt bēdà tám žmōgui, peř kurī žmogaūs sunūs iszdútas būs! Geriaūs būtu tám žmōgui, kād nekādōs nebūtu gīmes. 22. Ir jēms bevālgant, ěmē Jēzus dūnā, dēkarojo, láužē ir dārē jēms, sakýdams: imkīt, vólgykit, taī ěsti māno kúnas. 23. Ir ěmēs kylýka, padēkarojo ir dārē jēms tā, ir jē visī isz tō gērē. 24. Ir jīs tārē jēms: taī yrà māno kraūjas naujojo testameīto, kursaī pralējamas ūž daūgel. 25. Isz tēsōs, sakaū jūms: àsz daugiaūs negėrsiu vaīsiaus vŷnmedžo, ikī anōs dēnōs, kād gėrsiu tā naujā karalýstėje Dēvo. 26. Ir pagēdōjē liaupsēs gēsme, iszējo jē pās alŷru kálnā. 27. Ir Jēzus tārē jēms: jūs visī sziaū nāktī manimī pasipiktīsīte. Nēsà paraszýta yrà: àsz isztīksiu ganýtoji, ir āvys iszsisklaidýs. 28. Bèt pasikēlēs isz numirusiuju, àsz pirīm jūsu nueīsīu ī Galylėā. 29. Bèt Pētras tārē jām: ō kād ir visī pasipiktintu, àsz taczaū nepasipiktinczau. 30. Ir Jēzus tārē jām: isz tēsōs, sakaū tāv: sziaūndēn, sziaū nāktī gaīdžui dār nē dū kartū pragýdus, trīs kartūs manēs ūžsigīsī. 31. Bèt jīs dār toliaūs kalbėjo: bejā, kād sù taviīm ir mīrti turēczau, nenorēczau tavēs ūžsigīnti. Lýg taipojaū ir visī kalbėjo. 32. Ir jē atējo pās drāra, Getsēmanę vadīnama. Ir jīs tārē sàvo mokítiniam: pasisėskīt czà, ikī nuējēs pasimėlsīu. 33. Ir draugē ěmēs Pētra, ir Jokūba, ir Jōnā, pradėjo drebėti ir sēlvar-tāuti. 34. Ir tārē jēms: māno duszà smutnà yrà ikī smērtēs; czónai pasilīkē, budėkite. 35. Ir māžuma toliaūs nuējēs, pūlē aīnt žēmēs, mēlsdamasi, jėi galimà būtu, kād praeītu tà adynā, 36. sakýdams: àba, māno tėve! vīslab tāv yrà galimā; atimk tā kylýka nūg manēs, taczaū, nē kā àsz, bēt kā tū nōri. 37. Ir atējēs rādo jūs bemėganczus. Ir tārē

Pētrui: Symonē ar mēgī? ar negali beñ vēnā adīnā budēti?
 38. Budēkit ir mēlškitēs, kād neipūltumbit ī pagūndymā.
 Dcāsē yrā norīngā, bēt kūnas silpnas. 39. Ir vēl nuējēs
 mēldēsi, tūs paczūs žodzūs kalbēdams. 40. Ir sugrīžēs rādo
 jūs vēl bemēganczus, (nēsā jū ākys pilnos būvo mēgo) ir ne-
 žinōjo, kā jām atsakýti. 41. Ir atējēs trēcā kartā tārē
 jēms: āk! arģi dabař mēgōsite ir ilsēsītēs? ganā, adynā
 atējo. Szaī, žmogaūs sunūs padūdamas ī grēkiniņku ran-
 kās. 42. Kēlkitēs, eīkim; szaī, paszālyj māno izsdavējas.
 43. Ir tūjaūs, jām dār bēkalbant, atējo Judōszius, vēns iz
 anū dvjlika, ir sū jūmī didis pulkas, sū kardaīs ir sū kār-
 timis, nū vyriāsiuju kunīgū, nū rasztē-mokītuju ir vyres-
 niūju. 44. Ir izsdavējas būvo jēms žēnkļā dāvēs, sakýdams:
 kurī āsz pabuczūsiu, tās tikrāsis; tā sugāvē vēskite tvirtāi.
 45. Ir atējēs tūjaūs jī priējo, ir tārē jām: mokītoju, mokī-
 toju, ir pabuczāvo jī. 46. Bēt anē jī raņkomis nutvėrdami
 sugāvo. 47. Bēt vēns tū, kurē czā szalē stovējo, izstrāukes
 sāvo kārda, izstiko vyriāusiojo kūnigo bėrna, ir nukīrto jō
 aūsi. 48. Ir Jėzus atsakýdams tārē jēms: jūs iszējote, kaīp
 aņt kōkio razbāininko, sū kardaīs ir kārtimis manē sugāuti.
 49. Āsz kās dēnā pās jūs bažņczoje buvaū, ir mokinaū, ō
 jūs manēs negāudēte. Bēt kād rāsztas izsipildytu. 50. Ir
 visī mokītiniai jī palikē pabėgo. 51. Ir būvo vēns jaunikāi-
 tis, tās sēkē jī, tās būvo drōbe āpvilktas aņt nūgo kūno, ir
 jaunikāiczai tā sugāvo. 52. Bēt jīs palikēs drōbē, nūgas
 nūg jū pabėgo. 53. Ir jē nūvedē Jėzu pās vyriāusiajī kū-
 niģā, kuř susiējē būvo visī vyriāusēji kunīgaī, ir vyresnēji,
 ir rasztē-mokītēji. 54. Bēt Pētras iz tōlo jī sēkē, ikī ī pa-
 lōczu vyriāusiojo kūnigo; ir jīs czā būdams sēdējo sū tar-
 naīs ir szildēsi prē ugnēs. 55. Bēt vyriāusēji kunīgaī, ir
 visā rōta jėszkōjo liūdyjimo prēsš Jėzu, kād jām gāļā da-
 rýtu; ir nēko nerādo. 56. Daūģ liūdyjo neteīsiai prēsš jī,
 bēt jū liūdyjimai nesūtare. 57. Ir kitī atsikēlē neteīsiai
 liūdyjo prēsš jī, sakýdami: 58. Mēs girdējome jī kalbant:
 āsz nōriu bažņcā, raņkomis padarýtāja, pargriāuti, ir ī
 trīs dēnās kitā pakūrta, kurī nē raņkomis pakūrta. 59. Bēt
 jū liūdyjimas dār nesūtare. 60. Ir vyriāusiasis kūniģas
 kēlesi taīp jū, klāusē Jėzu, tarýdams: arģi nēko neatsakāi
 aņt tō, kā tē liūdyjo prēsš tavē? 61. Bēt jīs tylējo, ir nēko
 neatsākē. Taī jī vēl klāusē vyriāusiasis kūniģas, jām sa-

kýdams: ar̄ tū esi Kr̄stus, sunūs auksztaī paszlóvintojo? 62. Bèt Jēzus tārē: āsz esmī. Ir̄ jūs regēsīte žmogaūs sūnu sēdintī pō deszinēs raīkos stiprībēs, ir̄ ateīnant sū dangaūs debesīmīs. 63. Taī vyriāusiasis kūnīgas sudrāskēs sāvo sermēgā tārē: kōgi bereīkia mūms daugiaūs liudininku? 64. Girdējote tā Dēvo blūznyjima. Kās jūms rēgisi? bèt jē visi jī prasūdyjo, jī veřta ēsantī smeītēs. 65. Taī pradėjo kelī ī jī spīāudyti ir̄ uždeņgti jō vēida, ir̄ kūmsczomis mūszi, ir̄ jām sakýti: prārakauk mūms. Ir̄ bernaī isztiko jī ī vēida. 66. Ir̄ Pētras būvo žemaī palōczuje; taī atėjo vyriāusiojo kūnigo mergū vėnā, 67. ir̄ iszvýdusi Pētra besiszildant, pažiurėjusi ī jī, tārē: ō ir̄ tū taipiaū buvaī sū tūm Jēzumi isz Nāzaret. 68. Bèt jis užsigýnė, tarýdams: āsz jō nepažįstu, neīgi žinaū, kā tū kalbī. Ir̄ iszėjo laūkan ī prýange, ir̄ gaidýs pragýdo. 69. Ir̄ mergā iszvýdusi jī, vėl pradėjo sakýt czā stóvintėmsėms: tās vėns yrā tūju. 70. Ir̄ jis vėl užsigýnė. Ir̄ pō mažōs valandōs vėl sākė Pētrui tē, kurē czā stovėjo: isz tėsōs, tū esi tūju vėns, nēsā tū esi galylėiszkis, ir̄ tāvo kalbā tokiajaū yrā. 71. Bèt jis pradėjo kéiktis ir̄ bāžytis: āsz nepažįstu tō žmogaūs, apē kurī kalbate. 72. Ir̄ gaidýs antra kařta pragýdo. Taī atsīminė Pētras anō žōdžo, kurī Jēzus jām būvo kalbėjęs: gaidžui dār nē dā kartū pragýdus, tū trīs kartūs manēs užsigýsi. Ir̄ jis pradėjo veřkti.

XV.

1. Ir̄ tūjaūs rýta mėta, sudūmė vyriāusėji kūnigaī sū vyresniaisiais ir̄ rasztė-mokítalaisis prėgtām ir̄ visā róta, ir̄ suriszę Jēzū nūvedė jī, ir̄ pādavė jī Pyliótui. 2. Ir̄ Pyliótas jī klāusė: ar̄ tū esi žýdu karālius? bèt jis atsakýdams tārē jām: tū sakaī. 3. Ir̄ vyriāusėji kūnigaī dideī jī káltino. 4. Bèt Pyliótas jī vėl klāusė, sakýdams: ar̄ nēko neatsakaī? sztaī, kaip dideī jē tavė apskūndža! 5. Bèt Jēzus daugiaūs nēko neatsākė, āža ir̄ Pyliótas dývyjos. 6. Bèt jis paprātės būvo, jėms peř velýku szveñtę vėnā kálinī iszlėisti, kuriō jē norėjo. 7. Bèt būvo vėns, Barabōszius vadīnams, sugđutas sū maīsztininkais, kurē maīsztė razbāju būvo padāre. 8. Ir̄ užėję žmónės, prāszė, kād darýtu, kaip darýdavo. 9. Bèt Pyliótas jėms atsākė: ar̄ nórit, kād jūms žýdu karāliū iszlėisczau? 10. Nēs jis žinójo, vyriāusiūsius kūnigus jī isz

pavjdo iszdāvus. 11. Bèt vyriāusēji kunigaī pakūsē zmónes, kād jēms veikiaūs Barabōsziū iszlēistu. 12. Bèt Pyliótas vēl atsakjđams tārē jēms: kōgi nōrit, kād āsz darjczau tām, kurj vadinata žjđdu karāliumi? 13. Jē vēl szaūkē: nukryžavók jī. 14. Bèt Pyliótas tārē jēms: kāgi jis pikto padārē? bēt jē dār jū daugiaūs szaūkē: nukryžavók jī. 15. Bèt Pyliótas norēdams žmonēms itikti, iszlēido jēms Barabōsziū; ir Jēzū jēms pādavē, kād būtu nūplaktas ir nukryžavótas. 16. Bèt zalnēriai īvedē jī ī sūdo būta, ir suvadino visā pulkā. 17. Ir āpsiauté jī pūrpura, ir nupjņņē erszkēczu vainīka, jām tā uždējo. 18. Ir pradējo jī svēikinti: sveiks, žjđdu karāliau! 19. Ir mūsžē jō gālva nēndre, ir spīaudē ī jī, ir parsiklaūpē mēldēsi jō. 20. Ir kaīp jī būvo apjūke, nūsiauté jō pūrpura, ir aprēdē jī jō patēs rūbais, ir iszvedē jī, kād jī nukryžavótu. 21. Ir prīvertē vēnā prō szāli einanti, vardū Symōnā isz Cyrēnijos, kuš nū laūko parējo, (tēvā Aleksāndro beī Rūpo,) kād jām krjžziū nēsztu. 22. Ir jē nūvedē jī aūt vētos Gólgata, taī mūsu žōdžais: la-cóngalviu vētā. 23. Ir dāvē jām mīrā sū vynū gērti, ir jis nepriēmē taī. 24. Ir kaīp jī būvo nukryžavóje, daljjos jō rubūs, mēsdami aūt jū būrta, kās kā gāuseš. 25. Ir būvo apē trēcza adjņnā, kaīp jī kryžavójo. 26. Ir būvo virszuī jō užraszjta, kō jī káltino, būtent: žjđdu karālius. 27. Ir nukryžavójo draūg sū jūmī dū razbāinīnku, vēnā pō jō deszinēs, antrajī pō kairēs. 28. Taī iszspīldē rāsztas, kursaī sāko: jis yrā taīp piktadēju parokūtas. 29. Ir kurē prō szāli ējo, blūznyjo jī, ir kratjđdami sāvo gālvas, tārē: beī gēdēkis, kaīp graziāi tū suardaī bažņjczā, ir pākuri jā ī trīs dēnās. 30. Pāts dabaīr gēlbēkis, ir mužeņgk nū krjžziaus. 31. Taipojaū ir vyresnēji kunigaī āpjūkē jī taīp savēs sū rasztē-mokjtaisiais, tarjđdami: kitūs jis gēlbējo, ir pāts savē gēlbētis negdī. 32. Jēi jis Krīstus beī karālius Izraēlio, taī jis dabaīr nū krjžziaus tenužeņgia, kād regētumbim ir tikētumbim. Ir tūdu, kuriūdu sū jūm būvo nukryžavótu, taipojaū jī āpjūkē. 33. Ir pō szesztōsēs adjņnos rādosi tamsjgbē peī visā žēme, ikī devīntōsēs adjņnos. 34. Ir apē devīntajā adjņnā szaūkē Jēzus didžū balsū, tarjđdams: Ēlī, Ēlī, lamā azabtāni? taī yrā mūsu žōdžais: māns Dēvē, māns Dēvē, kodēl manē prastójai? 35. Ir kelī tēn stōvinczaju taī iszgirde sākē: sztaī, tās Ēlijōsziū vadīna. 36. Taī bēgeš vēns prīpīldē kēmpinī ūksūsu, ir tā

užmóvęs aūt néndrės, girdė jį sakýdams: paláukit, žiurėkim, baū ateis Ėlijószius, jį nuimti. 37. Bèt Jėzus szaūk-dams didžiu balsu, iszlėido dvāšę. 38. Iŗ bažnýczos apkabà pusiaū pėdrisko ĩ drì dali, nūg virszaūs ikì apaczōs. 39. Bèt žalnėriu vyresnūsis, kursaĩ czà stovėjo tės jūmì, regėdams, jį sù tókiu szauksmū dvāšę iszlėidžant, sàke: isz tėsōs, tās žmogūs Dėvo sunūs būvęs. 40. Būvo taipojaū iŗ móteriu czónai, isz tólo taĩ žiūrinczu, taŗp kuriū būvo Maryjà Madlýna, iŗ Maryjà, māžojo Jokūbo iŗ Jozėpo mótyna, iŗ Sálomė; 41. kuriōs taipiaū jį sėkė, jám dár Galylėoje ėsant, iŗ jám tarnāvo, iŗ daūg kitū, kuriōs sù jūmì draugė iszėjusios būvo ĩ Jerúzale. 42. Iŗ vakarė, kadangi dēnà būvo prigatāvyjimo, kuĩs yrà szveĩts vākars pirm̃ sabatōs, 43. atėjęs Jozėpas isz Arimatijos, vėžlibas rótponis, kursaĩ taipojaū karalýstės Dėvo láukė, tasaĩ pasidrásinęs, iŗ iėjęs pàs Pyliótą, prāszė Jėzaus lavóno. 44. Bèt Pyliótas dývyjos, kád jis jaū būvo numirės, iŗ pasivadinęs žalnėriu vyrėsnijį kláusė jį: ar jis seniaĩ numirės? 45. Iŗ isztýręs nūg zalnėriu vyrėsniojo, dāvė Jozėpui lavóno. 46. Iŗ jis nusipirkes dróbe, iŗ nuėmęs jį, ĩsiautė ĩ dróbe, iŗ paguldė jį ĩ kàpa, tasaĩ būvo ĩ ũla ikáltas, iŗ užrìto àkmenį už kàpo angōs. 47. Bèt Maryjà Madlýna, iŗ Maryjà Jozės, pažiurėjo, kuĩ jis būvo padėtas.

XVI.

1. Iŗ sàbatai pėrėjus, pirkos Maryjà Madlýna, iŗ Maryjà Jokūbo, iŗ Sálomė žoliū, gražiaĩ kvėpianczu, kád atėjusios jį mōstytu. 2. Iŗ labai ankstì pirmōj dēnōj sabatū atėjo jōs pàs kàpa, sàulei užtekant. 3. Iŗ kalbėjo taŗp savės: kàs mūms atris àkmenį nūg kàpo angōs? 4. Iŗ nužiurėdamos tēn iszvýdo àkmenį àtristą, nės būvo labai didis. 5. Iŗ iėjusios ĩ kàpa, iszvýdo jaunikaitį sėdint pō deszinės, àprikktą baltu rubū, iŗ jōs nusigañdo. 6. Bèt jis sàkė jėms: nenusi-gāskite; Jėzaus jūs jėszkot isz Nāzaret, nukryžavótojo, jis kėlės, iŗ nērà czà; sztaĩ vėtà, kuĩ jį padėjė būvo. 7. Bèt nuėjusios pasakýkit jō mokítiniams, iŗ Pėtrui, kád jis pirm̃ jūsu nueĩs ĩ Galylėą, tēnai jį matýsite, kaip jis jūms sàkės. 8. Iŗ iszėjusios vėikiai pabėgo nūg kàpo; nēsà apėmęs jās būvo drebėjimas iŗ iszgastis, iŗ nėkam nėko nesàkė, nės bijójos. 9. Bèt Jėzus isz numirusiuju prisikėlęs ankstì pir-

mojē dēnojē sabatū, pirmiāus pasirōdē Marj̄jai Madl̄jnai, īsz kuriōs būvo sept̄ynis vēlnius īszvāreš. 10. Īr j̄i nuējusi apsākē tai tēms, kurē sū jūmī būdavo, kurē gedējo īr vērkē. 11. Īr tē, īszgīrdē j̄i ḡjvā ēsanti, īr jaī pasirōdzusi, nevēryjo. 12. Potām, dvēm īsz jū einant, pasirōdē j̄is kitōkiu vēidu, kaīp jūdu aīt laūko ējo. 13. Īr tūdu taipiaū nuējusiu apsākē tai kitēms; bēt īr tēmdvēm jē nevēryjo. 14. Paskiāus, kaīp anē vēnūlika ūz stālo sēdējo, pasirōdē j̄is jēms īr bārē jū netikējimā īr szirdēs kētūmā, kād tēms nebūvo vēryjē, kurē j̄i regējo prisikēlusi. 15. Īr tārē jēms: eīkit ī visā svētā, īr sak̄jkit ēvangēlijā visām sutvērimui: 16. Kursai tik, īr pakriksztytas yrā, tās būs īszgan̄ytas; bēt kūrs nētik, tās būs prazud̄ytas. 17. Bēt ženklaī, kurē sēks tūs, kurē tik, yrā tē: māno vārdan vēlnius īszvar̄ys, naujaīs lēžūviaīs kalbēs, 18. zālczus pravār̄ys. Īr nōrint kō smērtiszko gertu, jēms nēko nekēnks. Aīt ligōniū jē rankās ūzdēs, tai jē ger̄yn eis. 19. Īr Vēszpats tai sū jaīs kalbējēs, pakēltas būvo ī daņgu, īr sēd pō deszinēs Dēvo. 20. Bēt jē īszējē apsākē Dēvo žōdī visosē szalysē. Īr Vēszpats jēms padējo, īr žōdī pastiprino pāsekanczais ženklaīs.

Matth. V—VII.

V.

1. Īr j̄is pamātes žmōnes ūžējo aīt kālno, īr sēdosi, īr atējo pās j̄i jō mok̄it̄iniai. 2. Īr j̄is atvērēs sāvo būrnā, mok̄ino jūs, sak̄jdam: 3. Iszganyt̄ingi, kurē vārgsta dvāsēje, nēs jū dangaūs karal̄jstē. 4. Iszganyt̄ingi, kurē smūtyjas, nēs jē būs pal̄inksminti. 5. Iszganyt̄ingi lengvaszird̄ingēji, nēs jē žēmē gāus ī dalykūs. 6. Iszganyt̄ingi, kurē ālksta īr trōkszta teis̄ybēs, nēs jē būs pasōtinti. 7. Iszganyt̄ingi mēlaszird̄ingēji, nēs jē gāus mēlaszird̄inḡjstē. 8. Iszganyt̄ingi czystōs szirdēs ēsantēji, nēs jē Dēva regēs. 9. Iszganyt̄ingi pakaj̄ingēji, nēs jē vadinami būs Dēvo vaikaīs. 10. Iszganyt̄ingi pērsekinējimā kēnczantēji dēl teis̄ybēs, nēs jū dangaūs karal̄jstē. 11. Iszganyt̄ingi ēste, kād žmōnēs jūs īszgēdin īr pērsekinēj dēl manēs, īr apskēlb̄ jūs, melūdami. 12. Džaūgkitēs, īr linksmī būkite, nēs pilnai jūms būs dangui atpildyta. Nēs jē taīp pērsekinējo prārakus, pirm̄ jūsu būvusius. 13. Jūs ēste žēmēs druskā. Jēigi druskā surūmā sāvo pāmēta, kūmī sūdysim? j̄i nēkam daugiaūs netīnka, kaīp tikt

iszmēsti ir dūti žmonēms sumindžoti. 14. Jūs ēste svēto
 szvēsībē. Mēstas, gūlis aņt kālno, negāl būt pāslēptas. 15.
 Žvākē uzdegtā nepastātoma pō ketvirczū, bēt aņt liktōriaus,
 taī visēms namūsē ēsantēms szvēcza. 16. Taīp teszvēcza
 szvēsībē jūsu pō žmoniū akiū, kād regētu jūsu gerūs dār-
 bus, ir gārbintu jūsu tėvq danguī ēsantī. 17. Nemislykite,
 manē atējusī zokānq arbā prārakus iszardjti; neatējaū isz-
 ardjti, bēt iszpildyt. 18. Nēsā isz tēsōs, sakaū jūms: ikī
 dangūs ir žēmē sugaīsz, nesugaīsz neī mažiāusiasis rasztēlis,
 arbā neī jōks brukszmēlis zokāno, ikī vīslab iszspildys. 19.
 Taīgi kursaī aīdo vēnq sziū mažiāusiuju prisākymu, ir taīp
 mokīn žmōnes, mažiāusiu būs vadīnams dangauīs karaljstēje;
 bēt kursaī pīldo ir mokīna, tās didžū būs vadīnams dangauīs
 karaljstēje. 20. Nēs āsz sakaū jūms: jēi nebūs teisībē jūsu
 gerēsne, kaīp rasztē-mokītuju ir paryzēusziū, taī neieīsīte ī
 dangauīs karaljstē. 21. Girdējot, sakjta senēmsēms: neuž-
 mūszk: ir užmuszās, būs sūdo kaļtas. 22. Bēt āsz jūms sa-
 kaū: kād kēkvēns aņt sāvo brōlio pjktas, jr sūdo kaļtas;
 ir sākasīs aņt sāvo brōlio: rāka, yrā rōtos kaļtas; ir sāka-
 sis: tū duīnīau, pēklos ugnēs yrā kaļtas. 23. Taīgi apēra-
 vōdams sāvo dōvanq aņt altōriaus, jēi czā atsīmīntumbei,
 tāvo brōlī kq prēsš tavē tūrintī, 24. taī palīkēs sāvo dōvanq
 pās altōriū, pirmā eik ir susidērīnk sū sāvo brōliu, ir po-
 tām atējēs apēravōk sāvo dōvanq. 25. Būk tūjaūs gatavōs
 szirdēs sāvo prēsšīnīnkui, kōl dār sū jūmī aņt kēlio stōvi;
 jeīb prēsšīnīnkas tavē kartuīnta nepadūtu sūdžai, ir sudžā
 tavē nepadūtu taīmui, ir būtumbei īmestas ī temņycza. 26.
 Īsz tēsōs, sakaū tāv: neiszeīsī isz tēn, ik' ir paskīausījī pi-
 ningēlī užmokēsi. 27. Girdējot, sakjta ēsant senēmsēms: ne-
 pēržengk venczavonjstē. 28. Bēt āsz sakaū jūms: kēkvēns
 užmetās akīs aņt moterīszkēs, jōs užsigeīst, jaū pēržengē
 venczavonjstē sāvo szirdyjē. 29. Taīgi jēi pīktīn tavē tāvo
 deszinē akīs, iszplēsšk jā, ir mēsšk jā nū savēs. Nēs nau-
 dingiaūs tāv yrā, vēnām tāvo sánariū pražūvus, užīot visas
 tāvo kūnas būtu īmestas ī pēklq. 30. Ir jēi tāvo deszinē
 rankā tavē pīktīn, nukīršk jā, ir mēsšk jā nūg savēs. Nēs
 naudingiaūs tāv yrā, vēnām tāvo sánariū pražūvus, užīot
 visas tāvo kūnas būtu īmestas ī pēklq. 31. Vēl sakjta yrā:
 kās skīriasi nū sāvo paczōs, tās jaī tūr dūti grōmatq atsi-
 skjrimo. 32. Bēt āsz sakaū jūms: kās nū sāvo paczōs skī-

riasi, (jēi nepéržengusi venczavonjstę) tās dāro, kād jiji pérženg venczavonjstę. Ir kās tokiā atskirtā vēda, pérženg venczavonjstę. 33. Vēl girdējot, sakjta ēsant senēmsēms: neprisēk neteisiai ir attesēk pōnui Dēvui sāvo prýsęga. 34. Bēt āsz sakaū jūms, kād nēkaip neprisēktumbit, nei prē dangauš, nēs tās yrā Dēvo sóstas; 35. nei prē žēmēs, nēs tā yrā jō pakója; nei prē Jerúzalés, nēs jī yrā mēstas didžo karāliaus. 36. Neigi prisēk prē sāvo galvōs, nēs negali padarjť nei vēnā plāukā ar bālť ar jūda. 37. Bēt jūsu kalbā tesē jā, jā, nē, nē; kās daugiaūs, tai nū pikto. 38. Girdējot, sakjta ēsant: āki ūz āki, ir dañťi ūz dañťi. 39. Bēt āsz sakaū jūms, kād nesistēngtumbit prēsž pikťa, bēt jēi kās peř aūsi tavē isztiktu aņť deszinēs, tām padūk ir aņťraja pūšę. 40. Ir jēi kās sū tavim nór prōvytis, ir atimti tāvo sermēga, tām palik ir skreistę. 41. Ir jēi kās tavē veřs eit vēnā mylē, eik sū jūmī dri. 42. Dūk prāszanczam tavē, ir nū nōrinczo ūz tavēs žjczyti, neatsitrukkis. 43. Girdējot, sakjta ēsant: drtymā sāvo mylēk, ir neprētelij sāvo nekēsk. 44. Bēt āsz jūms sakaū: mylēkit sāvo neprētelius, žegnōkit jūs kēikianczus, gēr darjkit jūs nekeņczantēms, ir meļskite ūz tūs, kurē jūs užkabīn ir pērsekinēja; 45. jeib būtumbit vaikai tēvo dangui ēsanczo. Nēs jīs dūd sāvo sáulei užtekēti aņť piktū ir aņť gerū, ir dūd lýti aņť teisiū ir aņť neteisiū. 46. Nēs jēi mylite jūs mylinczus, kokiāgi aļga gausite? ar nē ir muřtininkai tai dāro? 47. Ir jēi tiktaī sū sāvo bróliais meilingai elģiatēs, kāgi daūg ýpatiszko dārote? ar nē ir muřtininkai tai dāro? 48. Taiģi búkite tóbuli lýg kaīpo tēvas jūsu daņģujasis tóbulas yrā.

VI.

1. Dabókitēs, kād nedūtumbit dāli ubagāms pō akiū žmoniū, jeib jē matjtu jūs; szeip neturēsite algōs pās tēva sāvo dangujē. 2. Taiģi dūdams dāli ubagāms, nedūk trūbyť pirēm savēs, kaīpo veidmainiaī dāro sziūilēse ir aņť ūlyczu, kād būtu žmoniū pagirtī. Īsz tēsōs, sakaū jūms, jē atsiēmē sāvo aļga. 3. Bēt kād tū dāli dūdi ubagāms, kairē tāvo rankā tenezimo, kā tāvo deszinē dāro, 4. jeib sāvo dōcanas ubagāms slaptā dūtumbēi, ir tāvo tēvas, mātās pāslēptus dáiktus, atlýģis tāv regimaī. 5. Ir kād meldēs, nebúk, kaīp

veidmainiaī, kurē mjl melstisi sziūlēse ir aīt kampū ūlyczu stovėdami, kād žmoniū būtu regimī; isz tėsōs, sakaū jūms, jē atsiēmē sāvo aļgā. 6. Bēt tū, kād meldēs, eik ī sāvo kamarēlē ir uzrakīnēs durīs mēlskis sāvo tėvo slaptojē; ir tāvo tėvas, mātās pāslēptūsūs dāiktus, uzlīgīs tāv regimaī. 7. Ir jūs mēlsdamēs netūrit daūg sznekēti, kaīp pagōnai, nēs jē mūslyjas dēl sāvo daugkalbėjimo būsē iszklausyti. 8. Taigi jēms netūrit prilīgti; jūsu tėvas žino, kō privālotte, dār jūms jō nemēldžant. 9. Tōdēl taīpo mēlskitēs: tėve mūsu, kuŗs esī dangujē. Būk szveņczamas tāvo vaŗdas. 10. Ateik tāvo karaljstē. Būk tāvo valiā, kaīp dangujē, taīp ir aīt žēmēs. 11. Dūnā mūsu kasdēniskajā dūk mūms sziā dēnā. 12. Ir atlēisk mūms mūsu kaltēs, kaīp ir mēs atlēidžam sāvo kaltēmus. 13. Ir nevēsk mūs ī pagūndymā. Bēt gēlbēk mūs nū pikto. Nēsā tāvo yrā karaljstē, ir macīs, ir garbē ikī āmziū. Āmen. 14. Nēs jēi žmonēms atlēisite jū nusidėjimus, taī atlēis ir jūms jūsu tėvas daūgujasis. 15. Bēt jēi žmonēms natlēisite jū nusidėjimus, taī ir jūms jūsu tėvas natlēis jūsu nusidėjimus. 16. Kād jūs pāstininkaujate, netūrit susiraukti, kaīp veidmainiaī; nēs jē nulēidž sāvo akīs, kād žmonēs matyti, jūs pāstininkaujanczus. Isz tėsōs, sakaū jūms, jē atsiēmē sāvo aļgā. 17. Bēt tū, kād pāstininkauji, mōstytk sāvo gālca, ir praūskis sāvo vēida; 18. jeīb žmonēms nesirōdytumbei pāstininkaujas, bēt tikt sāvo tėvui, ēsanczam paslēptōj vētoj; ir tāvo tėvas, mātās pāslēptūsūs dāiktus, atlīgīs tāv taī regimaī. 19. Neriņkitēs sāv skarbū aīt žēmēs, kuriūs kaūdys ir rūdys suēst, ir kuriū vāgys kasa ir vāgia. 20. Bēt riņkitēs sāv skarbū dangui, kuriūs neī kaūdys neī rūdys nesuēst, ir kuriū vāgys nekasa ir nēvagia. 21. Nēs kuŗ jūsu skārbas, czā ir jūsu szirdīs. 22. Akīs yrā tāvo kūno szvēsībē. Jēi tāvo akīs gerā, visas tāvo kūnas būs szvēsūs. 23. Bēt jēi tāvo akīs piktā, tāvo visas kūnas būs tamsūs. Taigi jēi tavyjē ēsantyji szvēsībē yrā tamsībē, kaīp didēgi būs patī tamsībē? 24. Nēks negāl dzēm pōnam szlūžyti, ar jis vēnā nekēs, ir kītā mylēs, ar prē vēno laikjysis, ir kītā panēkīs. Negālite Dēvui szlūžyt ir mammōnui. 25. Tōdēl sakaū jūms: nesirūpinkitēs apē sāvo gývastī, kā vālgysite arbā kā gėrsite, neī apē sāvo kūnā, kūmī vilkēsit. Ar nē gývastīs brangēsnis yrā ūž valgi? ir kūnas ūž rubūs? 26. Ziurēkit ī paukszczūs pō dangum, jē nesēja,

neī piāuja, neī sucālo ī skunēs, ō tikt jūsu tėvas daņgujasis jūs pēn. Aŗgi jūs nēste daūg geresnī ūž jūs? 27. Kursai īsz jūsu gāl prē sāvo stomeņs pridēt māstā, nōrint dideī rūpintus? 28. Ō apē āpdangalā kō rūpinatēs? žiurēkit ī lelijās aņt laūko, kaiŗpo jōs āuga, jōs nedirba, neī veŗpia. 29. Āsz sakaū jūms, kād neī Salomōnas visōj sāvo szlotēj nebūvo taiŗ aprēdjtas, kaiŗ tū vēnā. 30. Taiŗgi jēi Dēvas žolē aņt laūko, siaā dēnā ēšancza, iŗ rytōj īmetamā ī pēczu, taiŗ aprēdo, aŗgi nē labiaūs jūms taiŗ darjtu, jūs maŗtikēji? 31. Tōdēl nesirūpinkitēs, sakjdami: kā vālgysim, arbā kā gērsim, arbā kūmī vilkēsim? 32. Tō viso jēszko pagōnai; nēs tėvas jūsu daņgujasis žino, jūs tō viso privālant. 33. Bēt jēszkōkite pirmiāus Dēvo karaljstēs iŗ jō teisjībēs, taiŗ visi szē daiktai jūms pripūls. 34. Dēlgi tō nesirūpinkit apē rj-tiszkaajā dēnā: nēs rjtiszkoji dēnā ūž sāvo reikalus rūpišis. Pakaņka kēkrēnai dēnai, sāvo varģā tūrint.

VII.

1. Nesūdykit, kād nebūtumbit sūdyti. 2. Nēs kōkiu sudū jūs sūdydit, tōkiu sūdyti būsit, iŗ kōkiu saikū jūs seīkiate, tōkiu jūms būs atseikēta. 3. Bēt kodēl mataiŗ kriŗlā sāvo brōlio akyjē, ō nepamataiŗ rāstā sāvo patēs akyjē? 4. Aŗgi kaiŗ drēsi sakjti sāvo brōliui: palāuk, isziņsiu kriŗlā īsz tāvo akēs, iŗ sztaiŗ, rāstas tāvo akyjē kjszo. 5. Tū veidmainj, isztrāuk pirmā rāstā īsz sāvo akēs, iŗ potām dabōk, kaiŗ kriŗlā isziņtumbei īsz akēs sāvo brōlio. 6. Jūs netūrit dūt szveņtajjī dāiktā szunims, iŗ sāvo perlās nepamēsti kiaūlēms, kād jās nesumintu sāvo kōjomis iŗ atsigrēžusios jūs nesudraskjtu. 7. Prasjkit, taiŗ būs jūms dūta, jēszkōkit, taiŗ rāsit, tuzgēnkit, taiŗ būs jūms atrēta. 8. Nēsā kās prāszo, tās gāuna, iŗ kās jēszko, tās raņda, iŗ kās tuzgēna, tām atveriamā. 9. Kursai žmogūs taiŗ jūsu yrā, jēi jō sunūs jj prasjtu dūnos, kursai jām sūlytu ākmenj? 10. Arbā jēi jj prasjtu žuvēs, kursai jām sūlytu žalti? 11. Taiŗgi, jēi jūs nelabi būdami, taczaū gālite sāvo vaikāns gerū docanū dūti, kēk daugiaūs jūsu tėvas daņgiszkasis gēro dūs tēms, kurē jj mēldža? 12. Tōdēl vislab, kā nōrite, kād žmōnēs jūms darjtu, taiŗ darjkit iŗ jēms. Taiŗ zokānas, taiŗ prārakai. 13. Įeikite prō anksztūsius cartūs, nēsā cartai

erdvī, ir kēlias platūs, ī prapūlimā nuvedās, ir daūg yrā aņt tō vāikszczojanczaju. 14. Ir vārtai anksztī, ir kēlias saūras, ī gycāta vedās, ir māž yrā tā atraņdanczaju. 15. Saugókitēs nūg netikrū prāraku, aviū rūbūse pās jūs atēnanczu, bēt viduī jē yrā drāskā vilkaī. 16. Īsz jū vaīsiu jūs pažinkit. Baū galī skint vŷnūgiu nū erszkēczu? arbā pŷgu nū ūsniu? 17. Taīpo kēkvēms gēras mēdis gerū vaīsiu nēsza, bēt negērs mēdis negerū vaīsiu nēsza. 18. Gērs mēdis negāl negerū vaīsiu nēszi, ir negērs mēdis negāl gerū vaīsiu nēszi. 19. Kóžnas mēdis, neneszās gerū vaīsiu, nūkertams, ir ī ūgni ģmetams. 20. Tōdēl ģsz jū vaīsiu jūs ģszpažinkit. 21. Nē visī mán sākantēji: Vēsztatē, Vēsztatē, ģeīs ī dangauīs karalŷstē, bēt tē, kurē vāliā dāro tēco māno danguī ēsanczojo. 22. Daūg sakŷs mán anōj dēnōj: Vēsztatē, Vēsztatē, ar mēs nē tāvo vaīdan prārakavom? ar nē tāvo vaīdan vėlnius ģszvārēm? ar nē tāvo vaīdan daūg stebūklu dārēm? 23. Tadā jēms ģszsipazīsiu: ģsz dār jūsu nēkadōs nepazīnaū, atstókit nū manēs visī, jūs piktadėjai. 24. Tōdēl kēkrēnā ģirdintī ir dārantī tūs māno žodžūs, priłŷginu ģszmintingam vŷrui, sāvo būta aņt ūlōs budavójanaczam. 25. Ō kaīp dideī nulijus trānas uzējo, ir vėjai pusdamī aņt tō būto daūžēsi, taczaū jīs nepargriūro, nēsā būvo aņt ūlōs gruntocótas. 26. Ir kās tūs māno žodžūs ģird, ir jū nedāro, tās lŷgus paikām vŷrui, budavójanaczam sāvo būta aņt smiltēs. 27. Ō kaīp dideī nulijus trānas uzējo, ir vėjai pusdamī aņt tō būto daūžēsi, jīs sugriūro, ir jō pargriūvims būvo didis. 28. Ir nusidavē, Jėzui tūs žodžūs pabaīgus, nusigaņdo žmónēs jō pamókslo. 29. Nēs jīs Dēco žōdī sākē macniaī, ir nē kaīp rasztē-mokítēji.

Matth. XIII, 24—30.

24. Kīta priłŷginimā sākē jīs jēms, tarŷdams: priłŷgsta dangauīs karalŷstē žmōgui, sėjanczam gēra sėklā ī sāvo dirvā. 25. Bēt žmonēms bemėgant atējo jō neprėtelius, ir uzšėjo kukaliūs taīp kvēcū, ir atstójo. 26. Ir kaīp želmū padugo, ir vaīsiu nēsžē, szaī, rādos ir kukāliai. 27. Taī bernaī priējē gaspadōriu, tārē jām: ponē, ar nē gēra sėklā pasėjai ī sāvo dirvā? ģszġikō jaī rādosi kukāliai? 28. Jīs tārē jēms: neprėtelius taī padārē. Taī tārē bernaī: baūgi nóri, kād

nuējē iszráutumbim jús? 29. Jis tārē: nē, jeib ráudami kukaliūs nē ir kvēcūs draugē iszráutumbit. 30. Dúkite abejēms podraūgiai áugti iki piūtēs, ir piūtēs czēsē sakýsiu piovejáms: suriñkite pirmà kukaliūs, ir suriszkite jús ĩ kuleliūs sudēginimui, bēt kvēcūs suriñkite ĩ māno skūņē.

Matth. XX, 1—16.

1. Dangaūs karalýstē prilygsta úkininkui, kursai anksiti iszējo samdyti darbininku ĩ sávo vjnycza. 2. Ir suderējēs sù darbininkais pō grászi anť dēnōs, nùsiuntē jús ĩ sávo vjnycza. 3. Ir iszējēs trēczaĵa adýna památē kitūs anť tuřgaus pateikianczus. 4. Ir tārē jēms: ir jūs eikit ĩ vjnycza, dūsiu jūms, kās vertā. 5. Ir jē nuējo. Vēl iszējēs apē szēsztaja ir deviñtaja adýna, taipiaū padārē. 6. Bēt iszējēs apē vėnulikťaja adýna, rado kitūs pateikianczus, ir tārē jēms: kā czā stóvite visā dēna pateikdamì? 7. Ir jē sākē jam: nēks mūs nesañdē. Jis sākē jēms: eikit ir jūs ĩ vjnycza, ō kās vert būs, ir jūs gáusite. 8. Bēt vākarui ateñnant, tārē vjnyczos úkininks sávo úzveizdui: vadink darbininkūs, ir dúk jēms álga, pradējēs nū paskuczásiuju iki pirmūju. 9. Taĩ atējo vėnulikťoj adýnoj samdyťēji, ir gávo kėkvėns sávo grászi. 10. Bēt pirmēji atējē mįslyjos, daugiaūs gáusē, ir taipiaū kėkvėns gávo sávo grászi. 11. Ir tā gávē murmējo prėsš úkininka, 12. tarýdami: szē paskuczásēji tiktaĩ vėna adýna tedirbo, ō tū jús mūms sulýginai, kurē mēs dēnōs nāsztā nesziójom, ir jōs kařsťi krutėjom. 13. Bēt jis atsakýdams tārē vėnam isz jū: prėteliaui, ász nedaraū táv neteisýbē; ar nesuderėjai sù manimì pō vėna grászi? 14. Imk, kās távo, ir eik. Bēt szēms paskuczásēms nóriu dūt, kaip táv. 15. Arbā, ar ász neturiū vālēs, sù savūju darýti, kō ász nóriu? ar tōdēl taip žvañriai žiuri, kād ász tōks gėrs esmì? 16. Tuipo būs paskuczásēji pirmi, ir pirmēji paskuczási. Nēs daūg yrā paradintu, bēt maž iszrinktūju.

Matth. XXV.

1. Tadā prilygs dangaus karalýstē dėsizmt mergóms, kuriōs ėmusios sávo liámpas ėjo prėsšais jaunikiui. 2. Bēt peñkios isz jū būvo paikos, ir peñkios iszmingos. 3. Paikosios ėmėsi sávo liámpas, bēt nėmės alėĵaus draugē.

4. Bèt iszmingosios ėmės alėjaus ĩ sãvo rykūs, sù sãvo liãmpomis. 5. Bèt jaunikiui užtruñkant visos susnũdusios užmigo. 6. Iř naktės vidurjį szaũksmas pastójo: szań, jaunikis ateit, eĩkit jãm prėszaís. 7. Taĩ atsikėlusios visos szitos meřgos pritaísė sãvo liãmpas. 8. Bèt paĩkosios tãrė iszmingomsioms: dũkite mums nũ sãvo alėjaus, nėsã mūsu liãmpos gęsta. 9. Taĩ atsakýdamos iszmingosios tãrė: nė taĩp, kãd potãm nė kaĩp jũs, taĩp iř mės pristòktumbim, bèt nuėjusios pãs pardavėjũs pãczos sãv nusipiřkit. 10. Iř jóms nuėjus piřktis, atėjo jaunikis, iř tøs, kuriøs gãtavos bũvo, iėjo sù jũmĩ aĩt svodbøs, iř dũrys tãpė užrakĩntos. 11. Bèt paskiãus atėjo iř kitos meřgos, sakýdamos: ponė, ponė, beĩ iř mums atvėrk. 12. Bèt jìs atsakýdams tãrė: isz tėsøs, sakaũ jũms: nepažĩstu jũsu. 13. Tòdėl budėkit, nėsã nežĩnote neĩ dėnøs neĩ adgĩnos, kuriøj ateis žmogaũs sunũs. 14. Ljgiai kaĩpo žmogũs szaliĩ iszkeliãudams sãvo tarnũs susivadĩno, iř jėms sãvo lobiũs iszdaljjo. 15. Iř vėnãm dãvė penkis szimtus piningũ, antrãmiam dũ szimtu, trecãmiam vėnã szimta, kožnãm pagal jõ pagalėjimã; iř tũjaũs iszkeliãvo. 16. Taĩ nuėjes tãs, kuřs penkis szimtus bũvo gãves, tãs vėrtėsi iř kitũs penkis szimtus peľnė. 17. Taipojaũ iř tãs, kuřs dũ szimtu bũvo gãves, peľnė kitũ dũ. 18. Bèt tãs, kuřs vėnã szimta bũvo gãves, nuėjes iszkasė dũbė žėmėje, iř pãslėpė sãvo põno piningus. 19. Põ ilgo czėso sugrižėš põns tũ tarnũ, rokũnda sù jaĩs laĩkė. 20. Taĩ atėjo tãs, kuřs penkis szimtus bũvo gãves, iř padėjo jãm antrũs penkis szimtus, tařdams: ponė, penkis szimtus tũ mãn daveĩ, szań, kitũs penkis szimtus taĩs nupelniaũ. 21. Taĩ jãm tãrė jõ põns: ãk geraĩ, tũ gerãsis iř vėrnãsis tarnė, tũ aĩt mãžo buvaĩ vėrnas, ãsz tavė aĩt daũgio statýsiu; iėĩk ĩ sãvo põno linksmjbe. 22. Taĩ priėjo iř tãs, kuřs dũ szimtu gãves bũvo, iř tãrė: ponė, tũ mãn dũ szimtu daveĩ, szań, ãsz taĩsiais kitũ dũ szimtu nupelniaũ. 23. Jõ põnas tãre jãm: ãk geraĩ, tũ gerãsis iř vėrnãsis tarnė, tũ aĩt mãžo buvaĩ vėrnas, ãsz tavė aĩt daũgio statýsiu; iėĩk ĩ sãvo põno linksmjbe. 24. Taĩ priėjo iř tãs, kuřs vėnã szimta bũvo gãves, iř tãrė: ponė, žĩnójau, tavė skaũdu žmõgu ėsantĩ; tũ piãujĩ, kuř nė sėjes, iř renkĩ, kuř nė bařstęs. 25. Taĩgi pasibijójęs nuėjaũ, iř pãslėpiaũ tãvo szimta põ žemė; szań, iĩk, kãs tãvo. 26. Bèt jõ põns atsakýdams tãrė jãm: tũ piktãsis

tarnè ir tinginỹ! jèi žinójai, manè pidujanti, kuř nesėjau, ir reņkantĩ, kuř nebarsezaũ; 27. taĩ būtumbei māno pīningus turėjes pīningmainiāms dūti, ō àsz sugrĩžes, búczau sārvaǵa sũ nūmaĩs atsiēmēs. 28. Tōdèl atimkite tám tã szimta, ir dũkite dēszimt szimtũ tūrinczāmiam. 29. Nēsà tūrinczāmiam būs dūta, ir apsezaĩ turės; bèt netūrinczāmiam ir taĩ, kã tūr, būs atimtã. 30. Ir nenáudèlĩ taĩna ĩmèskit ĩ tolimiāusiaǵ tamsǵbe; tèn būs kaukĩms ir dantũ klebėjimas. 31. Bèt kãd ateĩs žmogaũs sunūs sãvo szlovėjè, ir visì szventėjĩ angèlaĩ sũ jũmì, taĩ jìs sèdès aĩt krāsès sãvo szlovės; 32. ir eisos žmoniũ giminės būs sũrinktos pō jō akiũ. Ir jìs skĩrs jũs nũ kĩts kĩto, lỹgiai kaĩp keřdzus avìs nũg oziũ skĩria. 33. Ir avìs pō sãvo deszinės statỹs, bèt ózius pō kairės. 34. Taĩ sakỹs karãlius tẽms pō sãvo deszinės: eĩk szte szian, jũs pèržegnotėjĩ māno tẽro, apturėkite karalỹstę, kuri jũms pagatãvyta nũg svėto pradžõs. 35. Nēs àsz buvaũ iszãlķes, ō jũs manè valgydĩnot. Àsz buvaũ isztrõszķes, ō jũs manè girdèt. Àsz sveczũ buvaũ, ō jũs manè priēmèt. 36. Àsz nũgas buvaũ, ō jũs manè aprèdèt. Àsz sirgaũ, ō jũs manè atlaĩkèt. Àsz apkãlts buvaũ, ō jũs manẽsp atėjot. 37. Taĩ jãmui teisėjĩ atsakỹs, tarđami: Vėszpatė, kũczès tavè regėjom iszãlķusi, ir tavè valgydĩnom? arbã trõksztanti, ir tavè girdèm? 38. Kadã regėjom tavè svėcza, ir priēmèm? arbã nũga, ir tavè aprèdèm? 39. Kadã tavè regėjom seĩgantĩ, arbã apkãlta, ir pàs tavè atėjom? 40. Ir karãlius atsakỹdams taĩs jẽms: isz tėsõs, àsz sakaũ jũms: kã vėnãm padãrèt tũ māno mažiāusiuju brõliu, taĩ mán padãrèt. 41. Taĩ jisai ir sakỹs tẽms pō kairės: eikit szaliĩ nũg manės, jũs prakėiktėjĩ, ĩ ámžinaǵa ũgnĩ, kuri pagatãvyta vėlniui ir jō angèlãms. 42. Àsz buvaũ iszãlķes, ō jũs manè nevalgydĩnot. Àsz buvaũ isztrõszķes, ō jũs manè negirdèt. 43. Àsz sveczũ buvaũ, ō jũs manè nepriēmèt. Àsz nũgs buvaũ, ō jũs manè neaprèdèt. Àsz sirgaũ, ir apkãlts buvaũ, ō jũs manè neatlaĩkèt. 44. Taĩ ir jẽ atsakỹs, tarđdami: Vėszpatė, kadã tavè regėjom iszãlķusi, arbã trõksztanti, arbã svėcza, arbã apkãlta, ir tãv nepaszlũžyjom? 45. Taĩ jìs jẽms atsakỹs, tarđdams: isz tėsõs, sakaũ jũms, kã nepadãrèt vėnãm szĩũ mažiāusiuju, taĩ ir mán nepadãrèt. 46. Ir jẽ nueĩs ĩ ámžinaǵa mũka, bèt teisėjĩ ĩ ámžinaǵa gyrãta.

Luk. II, 1—14.

1. Bèt nusidavē tosē dēnosē, kād prisākymys iszējo nūg cēcoriaus Augūsto, kād paraszytās būtu vīsas svētas. 2. Iř tās parāszymys būro pīrmiāusiasis, iř nusidavē, kaīp Cyrēnius Sýrijoj valdōnas būro. 3. Iř ējo visī pasiraszydint, kōžnas ī sāvo mēstā. 4. Taī pasikēlē taipojaū iř Jozēpas isz Galylēos, isz mēsto Nāzaret, ī žydu žēme, ī mēstā Dóvydo, vadīnamā Bētlēem; tōdēl, kadāngi jis būro isz namū iř isz gimīnēs Dóvydo, 5. pasiraszydint sū Maryjā, jām pažadētaja moterimī, tā būro nēsčzā. 6. Iř jēmdrēm tēn ēsant, iszsi-pildē czēsas, kād pagimdýtu. 7. Iř pagimēdē sāvo sūnu pīrīgimī, iř surýstē jī cystyklaīs, iř paguldē jī ī prākartā, nēs neturējo rūimo gaspādoje. 8. Iř būro keřdzai tōj szalīj aīt laūko prē gardū, tē sérgējo naktyjē sāvo kaīmene. 9. Iř sztaī āngēlas Vēszipatēs atējo pās jūs, iř szlovē Vēszipatēs āpszvētē jūs, iř jē nusigañdo didžū iszgaszczu. 10. Iř āngēlas tārē jēms: nesibijōkitēs; sztaī, āsz apsakaū jūms didī džaūgsma, kuřs nusidūs visēmīs žmonēmīs. 11. Nēs ūžgimē jūms szia dēnā iszganýtojis, kuřs yrā Kristus Vēszipats, mēstē Dóvydo. 12. Iř taī jūms būs zēnklu: jūs rāsīte kūdīkī surýstytā iř begūlintī prākarte. 13. Iř tūjaūs būro sū tām āngēlu daugjībē dangāūs pulkū, lidūpsinanczu Dēcā iř tarianczū: 14. Garbē tesē Dēvui auksztybēj, pakājus aīt žēmēs, iř žmonēmīs pasimēgīmas.

Luk. II, 41—52.

41. Iř jō gimdýtojai ējo kās mētā ī Jerūzale, aīt veljku szveñtēs. 42. Iř jām dvjlika mētu sukākus, ējo jūdu ī Jerūzale pogal pajunkīmā szveñtēs. 43. Iř kaīp tōs dēnos pasibaigē, iř jūdu vėl sugrīžo, pasiliko vaikēlis Jēzus Jerūzaleje. Iř jō gimdýtojai taī nežinōjo, 44. bēt mūslyjo, jī taīrp draugū ēsantī, iř ējo dēnōs kēliā, iř jēsškójo jō taīrp genczū iř pažīstamū. 45. Iř jī nerāde vėl sugrīžo ī Jerūzale, jēsškódamu jō. 46. Iř nusidavē pō trijū dēnū rādo jī bažnyčzoje besēdint, vidurj taīrp mokýtoju, kād jū klaūsēs, iř jūs klāusē. 47. Iř visī, kurē jī girdējo, stebējos jō iszmintēs, iř jō atsākymu. 48. Iř jī pamātē stebējosi; iř jō mótyna tārē jām: māns sunaū, kām tū mūmdrēm taī padareī? sztaī, tāvo tėvas iř āsz skaūdžai

tavēs jēsškójoa. 49. Iř jìs tãrè jěmdvēm: kãsgi yrà, kãd manēs jēsškójota? ař nezìnota, kãd àsz turiù búti tamè, kàs mãno tervo yrà? 50. Bèt jřdu neismãnè tã žòdi, kurř jìs jěms sãkè. 51. Iř jìs nuėjo sù jaìs, iř atėjo ř męsta Nãzaret, iř bũvo jěmdvēm paklusnũs. Ő jò mótyna palaiké visũs tũs žodzũs sãvo szirdyjè. 52. Iř Jėzus tařpo iszmintyjè, augimè beì malónėje prė Dėvo iř žmoniũ.

Luk. VII.

1. Bèt kaĩp jìs pò akiũ žmoniũ vėslab iszkalbėjes bũvo, nuėjo jìs ř Kapernaũma. 2. Iř vėno vyriãusiojo žalnėriu bėrnas gulėjo aũt smeřtės, jò mýlims. 3. Bèt tàs apė Jėzu girdėdams, siuũtė pàs jř žřdu vyresniũsius mełsdams jř, kãd atėjes iszgydytu jò bėrna. 4. Bèt jė pàs Jėzu atėje, mełdė jř dideĩ, tarýdami: jìs tò veřts yrà, kãd jãm taĩ darýtumbei. 5. Nės jìs mýl mūsu žmónes, iř pakúre mũms sziũile. 6. Bèt Jėzus ějo sù jaìs tėnai. Bèt nè toli jěms nũ namũ ěsant, siuũtė žalnėriu vyresnỹsis prėteliu pàs jř, iř jãm sakýdino: àk, Vėszpatė, neprocevókis, àsz neveřtas esmì, kãd pò mãno stógu paeĩtumbei. 7. Tòdėl àsz pãts tariaũs neveřts ěsas pàs tavė ateĩti; bèt isztařk vėna žòdi, taĩ pagilbs mãno vaĩks. 8. Nės iř àsz esmì žmogũs pò vyriausybė, iř turiù zalnėriu pò saviũ, iř sakaũ vėnam: nueĩk, taĩ nueĩt; iř antrám: ateĩk, taĩ ateĩt, iř sãvo tařnui: darýk taĩ, taĩ jìs dãro. 9. Bèt Jėzus taĩ girdėdams stebėjos jò, iř atsigrėzes tãrè žmonėms, jř sėkantėmsėms: àsz sakaũ jũms: tókio tikėjimo neĩ Izraėlyje neradaũ. 10. Iř pásalai vėl sugrėze, seřgantijř bėrna rãdo pasigãvusį. 11. Iř nusidavė potám, kãd jìs ějo ř męsta, vadinama Nãyn; iř daũg jò mokĩtiniũ beì daũg žmoniũ ějo draugė sù jũmì. 12. Iř jãm pasiãrtinant pàs męsto vartũs, sztaĩ, iszneszė numĩrusį, kuřs bũvo vėnãtyjìs sunũs sãvo mótynos, ō tà bũvo naszlė, iř daũg žmoniũ isz męsto ějo sù já. 13. Iř Vėszpats jã iszvėdęs, pasigailėjo jòs, iř tãrè jaĩ: neveřk. 14. Iř priėjes pakrũtino grãba, iř neszėjaĩ stovėjo. Iř jìs tãrè: jaunikãit, sakaũ tãv, kėlkis. 15. Iř numĩresis atsitėses pradėjo kalbėti. Iř jìs àtdavė jř jò mótynai. 16. Iř báimė apėmė jũs visũs, iř gãrbino Dėva, tarýdami: didis prãraks kėlėsi tařp mūsu, iř Dėvas aplaĩkė sãvo žmónes. 17. Iř tàs gařsas apė jř iszėjo peř visã Judėos žėmė, iř pò

visàs apliņkui ēsanczas szalis. 18. Iŗ apsākē Jōnui jō mokītīniai tai vislab. Iŗ jis pasivadīņes dū sāvo mokītīniū, 19. siuņtē jūdu pās Jēzu, iŗ jām sakjūdino: aŗ tū esī aņš ateīšesis, arbā aŗ kīto lāuksime? 20. Bēt tūdu vjru atējusiu pās jī, tārē: Jōnas kriksztytojīs mūdu pās tavē ātsiuntē, iŗ tāv sakjūdin: aŗ tū esī aņš ateīšesis, arbā aŗ kīto lāuksime? 21. Bēt tojē adjņoje jis daūg iszgydē nū ligū iŗ negāliu, iŗ nū piktū dvāsiu, iŗ daūg aklēms docanōjo jis akiū szvēsģbē. 22. Iŗ Jēzus atsakjūdams tārē jēmdvēm: nuējusiu apsakjūkita Jōnui, kā regējota iŗ girdējota: aklēji rēg, raišzēji vāiksščoj, raupsōtēji apczjstyjami, kurtīniai gird, numirusēji prisikēliasi, iŗ vargdēniāms ēvangēlija apsākoma. 23. Iŗ iszganjtas, kuŗš manimī nepasipiktin. 24. Bēt tēmdvēm Jōno pāslam paējus, pradējo Jēzus kalbēti žmonēms apē Jōno: kō iszējot ī pūščā regēti? aŗ nēndrēs, vējo subōjamos? 25. Arbā kō iszējot regēti? aŗ žmogaūs, minksztaīs rūbais apsirēdžusio? sztaī, braniūšē rūbūse iŗ geīduliūse gyvēnantēji, karāliszkūse dvarūšē yrā. 26. Arbā kō iszējot žiurēti? aŗ prārako? tiktaī, sakaū jūms: jis iŗ ūž prārakā didēsniš yrā. 27. Jis yrā tās, apē kurī paraszjta: sztaī, āsz siunczū sāvo āngēlā pirņ tāvo véido, kuŗš pataisjys tāvo kēliā pirņ tavēs. 28. Nēs sakaū jūms, kād tārp tū, kurē isz mōteriu ģime, nērā didēsniō prārako peŗ Jōnā kriksztytojī; bēt kuŗš mažēsniš yrā Dēvo karaljstēje, tās didēsniš ūž jī. 29. Iŗ visi žmōnēs, kurē jī girdējo, iŗ muītīninkai, Dēvui gaŗbē dāvē, iŗ kriksztydinos Jōno kriksztū. 30. Bēt paryzēusziai iŗ rasztē-mokītēji panēkino Dēvo rōdā prēsz savē, iŗ nēdavēsī jō kriksztytis. 31. Bēt Vēsšpats tārē: kām āsz priljģisiu žmōnes sziōš ģiminēs? iŗ kām jē ljģus? 32. Jē ljģus yrā vaikāms, aņt tuŗgaus sēdintēms, iŗ prēsz kits kīta szaūkiantēms: mēs jūms žāidēm aņt vaņzdžo, ō jūs neszokinējot; mēs jūms raudōjom, ō jūs nēverkēt. 33. Nēsā Jōnas kriksztytojīs atējēs nevālgē dūnos, iŗ negērē vjņo, tai jūs sākot: jis tūr vēlniā. Žmogaūs sunūs vālgō iŗ gēr, tai jūs sākot: sztaī, tās žmogūs rijūns iŗ vjņo ģirtūklis, muītīninku iŗ grēkiniņku prēteliūs. 35. Iŗ iszmintis tūr dūtis apsisūdtyti nū visū sāvo vaikū. 36. Bēt mēldē jī vēns isz paryzēuszio, kād sū jūmī vālgytu. Iŗ jis iējēs ī namūs paryzēuszio, sēdosi ūž stālo. 37. Iŗ sztaī, moteriszkē tamē mēstē, kurī grēkiniņkē būvo, tā isztjrusi, kād jis ūž stālo sē-

déjo namùsè paryzèuszio, atsineszè stiklą mostès. 38. Iř atè-jusi ìsz ùžpakalio pàs jò kójas, veřké, iř pradéjo jò kójas àszaromis szlāpinti, iř plaukaĩs sāvo galvòs szlūstyti, iř buczāvo jò kójas, beĩ mōstyjo tās mostimì. 39. Bèt taĩ regèdams paryzèuszas, kuřs jĩ bũvo pasikvètes, kalbèjo pāts savyjè, tarýdams: kād szisaĩ bútu prāraks, taĩ jis žinótu, kās iř kokiā tà moteriszke yrā, kuri jĩ pakrūtina, nēs jì yrā grèkiniñké. 40. Jėzus atsakýdams tārè jám: Symōn, àsz tāv kā turiù sakýti. Bèt jis tārè: mokýtojau, sakýk. 41. Nekursaĩ nūminiñkas turèjo dù skoliniñkù; vėns skelèjo penkìs szimtùs grāsziu, antrāsìs peñkiasdeszintis. 42. Bèt kaĩp jũdu neturèjo, kũm užmokèt, padovanójo jis abēm. Sakýk, katrās tũdvėju jĩ daugiaūs mylės? 43. Symōns atsakýdams tārè: bėtikiu tās, kuriám daugiaūs padovanójo. Bèt jis tārè jám: tũ geraĩ atsũdyjai. 44. Iř jis atsigrėžes prėsz moteriszke, tārè Symōnui: aĩ tũ regi tã moteriszke? àsz iėjaũ ĩ tāvo namūs, tũ nėdavei mán vandeñs māno kójoms, bèt szì māno kójas àszaromis szlāpino, iř plaukaĩs sāvo galvòs szlūstè. 45. Tũ nepabuczavaĩ manè, bèt tà iėjusi, nepalióvè māno kójas buczũti. 46. Tũ māno gálvą alėjumi nepamōstyjai, bèt tà māno kójas mostimì mōstyjo. 47. Tòdėl sakaũ tāv: jaĩ daũg grėkũ yrā atléisti, nēs jì daũg mylèjo, bèt kuriám māž atleidžamà, tās māž myl. 48. Iř jis tārè jaĩ: tāv atléisti yrā tāvo grėkaĩ. 49. Taĩ pradéjo tē, kurē sù jũmì ùž stālo sėdèjo, pātys savyjè kalbėti: kās yrā tās, kuřs iř grėkūs atleidž? 50. Bèt jis tārè moteriszkei: tāvo tikėjims tavè pagėlbèjo. Eĩk sù pakājumi.

Luk. X, 23—37.

23. Iř jis atsigrėžes prėsz sāvo mokýtinius, tārè jėms ýpaczai: ìszganytingos ākys, mātanczos taĩ, kā jūs mātot. 24. Nēsà àsz sakaũ jũms: daũg prāraku iř karāliu norèjo matýti, kā jūs mātot, iř nemātè; beĩ girdėti, kā jūs girdit, iř negirdèjo. 25. Iř sztaĩ, kėlesi vėns rasztè-mokýtas, gũndè jĩ, tarýdams: mokýtojau, kā turiù darýti, kād ámžinaja gyvātą ĩ dalykūs gāuczau? 26. Bèt jis tārè jám: kaĩp stov paraszýta zokanè? kaĩp skaitaĩ. 27. Jis atsākè tarýdams: mylėk Dėvą, sāvo Vėszpatì, ìsz visòs szirdės, ìsz visòs dūszos, ìsz visòs sylòs, iř ìsz visò ūmo; iř sāvo ártymą, kaĩp

savē pāti. 28. Bèt jìs tārē jám: geraĩ atsakeĩ; taĩ darýk, taĩ gývs búsi. 29. Bèt jìs savē téisintis norédams tārē Jézui: kàsgi māno ártymas? 30. Taĩ Jézus atsakýdams tārē: bũvo žmogùs, tās nùeidams isz Jerúzalēs ĩ Jérika, ĩpũlē taĩp razbáininku, tē jĩ nurēde, sũmuszē, ĩr atstójo, ĩr pũsgyvi paliko: 31. Bèt gādýjosi, kád klebõns tũm paczũ keliũ keliãvo, ĩr jĩ pamãtes praējo prõ szãli. 32. Taipojaũ ĩr lėvýtas, iszkãkes ĩ tã vėta, ĩr jĩ pamãtes, praējo prõ szãli. 33. Bèt samaritõns keliãudams tēnai iszkãko, ĩr jĩ pamãtes, jõ pasigailėjo. 34. Priējes jĩ, aptvėrē jõ žãizdas, ĩpũldams alējaus beĩ vjno, ĩr iszkėles jĩ aũt sãvo gývũlio, nugabėno jĩ ĩ gaspãda, ĩr kavójo jĩ. 35. Aũtrajã dēnã iszkeliãudams iszēmē jìs dũ grasziũ ĩr dãvė tũdu gaspadõriui, jám tarýdams: prika vok jĩ, ĩr jei kõ daugiaũs iszlėisi, àsz tãv užmokėsiu sũgrĩzdams. 36. Kursã isz tũ trijũ rėgisi ártymas bũves tãm, kuĩs ĩpũles bũvo taĩp razbáininku? 37. Jìs tārē: kursã jám mėlaszirdingýstę iszrodė. Taĩ Jézus jám tārē: taĩgi eĩk, ĩr darýk taipojaũ.

Luk. XV, 11—32.

11. ĩr jìs tārē: turėjo žmogùs dũ sũnu. 12. ĩr jaunesnýsis tũdvėju tārē tėvui: dũk mán, tėve, dãli lõbio, mán pũlanczajã; ĩr jìs pėrdalyjo jėmdvėm lõbi. 13. ĩr neĩlgu metũ potãm jaunesnýsis sunũs vĩslab surĩnkes iszkeliãvo toli ĩ svėtimã szãli; ĩr tēnai sãvo lõbi iszpũstyjo belėbaudams. 14. Taĩpgi jám vĩa sãvo tuĩrtã iszlėidus, didė brangýbė rãdos peĩ tã vĩa žėmė; ĩr jìs pradėjo stokóti. 15. ĩr nuėjes pristójo prė vėno mėsconėš tõs žėmės, tās jĩ siuũtė ĩ sãvo laũka, kiaũliu ganýt. 16. ĩr jìs geĩdė sãvo pĩlvã pĩldytis žliauktimĩs kiaũliu ėdamoms; ĩr neĩ vėns jám tũ nėdavė. 17. Taĩ jìs susimĩslyjes tārē: kėk samdiniũku tur mãno tėvs, dũnos pilnaĩ turinczu, õ àsz badũ prapũlu. 18. Pasikėles eĩsiu pàs sãvo tėvã, ĩr jám sakýsiu: tėve, àsz susigrėszyjau prėsz daũgũ ĩr prėsz tavė. 19. ĩr toliaũs neveĩts esmĩ, tãvo sunumĩ vadinamas búti; laikýk manė, kaĩp vėnã sãvo samdiniũku. 20. ĩr pasikėles atėjo pàs sãvo tėvã. Bèt jám dãr toli ėsant, pamãtė jĩ jõ tėvs ĩr pasigailėdams bėgo, ĩr jõ kãklũ apsikabĩnes pabuczãvo jĩ. 21. Bèt sunũs tārē jám: tėve, àsz susigrėszyjau prėsz daũgũ ĩr prėsz tavė, ĩr toliaũs neveĩts esmĩ, tãvo sunumĩ vadinamas búti. 22. Bèt tėvs tārē

sāvo bernāms: isznēsokit geridusi jī rāba, ir aprédýkit jī, ir žēdā dúkit aņt jō raņkos, ir kūrpes aņt jō kóju. 23. Ir atgabēnkīt sziān penētā veřsi, ir papiúukīt tā; beválgykim ir búkim linksmī. 24. Nēsā szis māno sunūs būvo numīres, ir vėl atgijo; jis būvo prapúles, ir vėl atsirādo. Ir pradėjo linksmintis. 25. Bēt vyresnýsis sunūs būvo aņt laūko; ir artýn prē namū priējes, izgīrdo dainújimus ir szokimą. 26. Ir prisivadīnes prē savēs bernū vėnā, kláuse, kās taž ēsa. 27. Bēt tās sākē jām: tāvo brólis parėjo, ir tāvo tėvs penētā veřsi papióvė, kād jī sveikā suláukes. 28. Tai jis papýkes nenorėjo ĩ vėdų eīt. Tai jō tėvs iszėjes jī prāsė. 29. Bēt jis atsakýdams tārė tėvui: sžtai, tēk mētu tāv szlūžyju, ir dār nēkadōs tāvo prisākymā nepérzengiau, ō tū mán nēkadōs neī ózio nēdavei, kād sū sāvo prēteliais pasilinksminczau. 30. Bēt kaĩp szis tāvo sunūs parėjo, kursaĩ sāvo lōbį sū kēkszėmis prarijēs, taĩ tū jām penētā veřsi papióvei. 31. Bēt jis tārė jām: sunaũ, tū vis pās manė esī, ir vislab, kās māno, taĩ ir tāvo yrā. 32. Bēt reĩktu tāv džaũgtis ir linksmám búi: nēsā szis tāvo brólis būvo numīres, ir vėl atgijo; jis būvo prapúles, ir vėl atsirādo.

Luk. XVI, 19—31.

19. Bēt būvo bagōczus, tās vilkėjo pūrpura ir brangidusia drōbe ir kasdēn gyvėno raskaszniā ir linksmaĩ. 20. Bēt būvo ir ūbags, vardū Lōzorius, tās ūž jō var̄tu gulėjo, pilnas voczũ, 21. geĩsdams sótintis trupuczaiš, nũ bagōczaus stālo pūlanczais: taczaũ szūnys priēje, jō votis laižė. 22. Bēt nusidavė, kād ūbags nūmirė, ir tāpė angėlū nūnesztas ĩ prėglostį Abraōmo. Bēt ir bagōczus nūmirė, ir tāpė paláidots. 23. Bēt jaũ pėkloj ir mūkoj bebúdams, jis sāvo akis pakėles pamātė Abraōmā isz tólo, ir Lōzoriũ jō prėglostyje, 24. szaũkė ir tārė: tėve Abraomė, susimilk manēs ir siũsk Lōzoriũ, kād jis galėli sāvo piřszo ĩ vāndenį pamirkýtu, ir atáuszintu māno lėžūvi, nēsā āsz mukās kenczũ sziōj lėpsnōj. 25. Bēt Abraōmas tārė: atsimiņk, sunaũ, kād tū sāvo gėrą gavaĩ dār gývs bebúdams, ō Lōzorius atpeņcz pikto gāvo; bēt dabaĩ jis palinksminamas, ō tū mūczyjams. 26. Ir aņt tō viso tarp mūsu ir jūsu dīdis tárpas padrūtintas yrā, kād tē, kurė norėtu isz czā žemýn pās jus nužeņgti, negál, neigi

isz tēn pās mūs pēreit. 27. Taī jīs tārē: taīgi, tēve, meldžū tavē, kād jē siūstumbēi ī māno tēvo namūs. 28. Nēs dār turiū penkīs brólius, kād jīs jēms iszliūdytu, jeīb nē ir jē iszkaktu ī sziā mūkos vētą. 29. Abraomas tārē jām: jē tūr Moyzēsziū beī prārakus, tū jē teklaūso. 30. Bēt jīs tārē: nē, tēve Abraomē; bēt jēi kās isz numirusiūju pās jūs nu-eitu, taī jē prisiverstus. 31. Jīs tārē jām: jēi jē Moyzēsziaus beī prāraku neklaūso, taī jē ir netikēs, nórīs kās isz numirusiūju prisikėltu.

Joh. II, 1—22.

1. Ir trėcząją dėną būvo svodbà Kānoj Galylėos, ir Jėzaus mótyna būvo tojė. 2. Bēt Jėzus ir jō mokítiniai taipiaū ī svotbą pakvėstì būvo. 3. Ir kaip vŷno netėko, tārė Jėzaus mótyna jām: vŷno netūr. 4. Jėzus tārė jaī: mōterisk, kās mán dārbo sù taviñ? māno adynà dār nepriėjo. 5. Ir mótyna tārė tarnáms: ką jīs jūms sáko, taī darýkite. 6. Bēt būvo czà szeszi akmenini vandėns kōdzai pagal būdą žŷdu apsiczŷtyjimo pastatýti, ī kuriū kėkvėną dū ar trŷs saikaī tilpo. 7. Jėzus tārė jėms: pripilkit tūs kodžūs vándenimi. Ir jē pripýlė jūs sklidinus. 8. Ir tārė jėms: sėmkit dabař, ir nunėskit svotbōs úzveizdui. Ir jē nuneszė. 9. Bēt kaip svotbōs úzveizdas paragāvo vŷną, pirm̃ tō vándeni būvusì, ir nežinójo, isz kur tās atsirádes, (bēt tarnai žinójo, kurė vándeni būvo sėmė,) vadino svotbōs úzveizdas jauniki, 10. ir tārė jām: kōžnas pirmiáus dūda gėrajì vŷną, ir atsigėrus, tadà prastėsnijì; tū gėrajì vŷną ikszōliai palaikei. 11. Taī pirmásis žėnklas, kurì Jėzus padārė Kānoj Galylėos, ir aprėiskė sávo szlōcė. Ir jō mokítiniai ī jē tikėjo. 12. Potám jīs nusitráukė ī Kapernaūmą, jīs, jō mótyna, jō bróliai ir jō mokítiniai; ir nē ilgaī pasiliko tėnai. 13. Ir žŷdu velýkos arti būvo, ir Jėzus nukeliāvo auksztŷn ī Jerúzalė. 14. Ir rādo bažnŷczoj besėdint, kurė jáuczu, aviū ir karvėliu pařdavė, ir piningmainiūs. 15. Ir padārės botągą isz virvėliu, visūs iszcārė isz bažnŷczos sù avimìs ir sù jáuczais; ir pábėrė piningus piningmainiū ir pařvertė stalūs. 16. Ir tārė tėms, kurė karveliūs pařdavė: nėsokit toktaī szaliñ; ir nedarýkit isz namū māno tēvo namūs kupczŷstės. 17. Bēt jō mokítiniai atsiminė tō, kās paraszŷta yrà: pāpykis dėl tāvo namū manė ėdė. 18. Taī atsákė žŷdai ir

tārē jām: kókī žénklā tū mūms ródai, kàd taī darj̄t galī?
 19. Jēzus atsakj̄dams tārē jēms: pargridukit tā bažnīcā,
 ō trēcājā dēnā āsz jā pastatj̄siu. 20. Taī sāké žj̄dai: szi
 bažnīcā peī kēturiasdeszint īr szezīs metūs kūrta, ō tū
 jā ī trīs dēnās nōri pastatj̄ti? 21. Bēt jīs kalbējo apē baž-
 nīcā sāvo kūno. 22. Ir̄gi jām īsz numirusiuju prisikēlus,
 atsiminē jō mokītīniai, jī taī sākiusi, īr vēryjo rāsztui, īr žō-
 džui, Jēzaus sakj̄tam.

Joh. IV, 1—42.

1. Bēt kaīp Vēszpats numānē, paryzēusziūs īsztj̄rus,
 Jēzū daugiaūs mokītīniai pasidārantī īr krīksztyjantī nē kaīp
 Jōnā, 2. (nōrint tēsā Jēzus patsā nekriksztyjo, bēt jō mo-
 kītīniai,) 3. palīkēs žēmē Judēā nusitráukē ī Galylēā. 4.
 Bēt jīs turējo peī Samārijā keliāuti. 5. Taī jīs atējo ī
 mēstā Samārijos vadīnamā Sikar, artī kēmēliui, kurī Jo-
 kūbas sāvo sūni Jozēpui dāvē. 6. Bēt būvo czā Jokūbo
 szulinj̄s. Taīgi Jēzus paīšēs būdams īsz keliōnēs, sēdosi
 aūt szūlinio; īr taī būvo apē szēsztājā adj̄nā. 7. Taī
 atējo moterīszkē īsz Samārijos, vandeñs sēmti. Jēzus sāké
 jāī: dūk mán gērti. 8. Nēs jō mokītīniai būvo ī mēstā nuējē,
 valģio piīktis. 9. Taī tārē jām moterīszkē samarj̄tiszkoji:
 kaīp prasāī īsz manēs gērt, žj̄ds būdams, ō āsz samarj̄tiszka
 moterīszkē? nēs žj̄dai nelaīko draugj̄stē sū samarītōnais.
 10. Jēzus atsakj̄dams tārē jāī: kàd tū īszpažintumbei tā dō-
 vanā Dēvo, īr kās tasaī yrā, kursāī tāv sāko: dūk mán
 gērti, tū prasj̄ytumbei jī, īr jīs dūtu tāv gj̄vo vandeñs. 11.
 Tārē jām moterīszkē: Vēszpatē, jūk nēko neturī, kūm sēmti,
 ō szulinj̄s gilūs; īsz kuīgi turī gj̄vojo vandeñs? 12. Ar̄ tū
 didēsnis esī ūž mūsu tēvā Jokūbā, kuīs mūms tā szūlinī dā-
 vēs? ō jīs īsz tō gēré, īr jō vaikaī, īr jō galvj̄jai? 13. Jēzus
 atsakj̄dams tārē jāī: kās tō vandeñs gērs, tās vēl īsztróksz.
 14. Bēt kās tō vandeñs gērs, kurī āsz jām dūsiu, tās am-
 žinaī netróksz, bēt tās vandū, kurī āsz jām dūsiu, pastós
 jamē versmē vandeñs, ī ámžinajā gyvātā tēkanczo. 15. Tārē
 jām moterīszkē: Vēszpatē, dūk mán tō vandeñs, jeīb āsz ne-
 trókszcāu, kàd nereikētu mán sziān ateīt sēmti. 16. Jēzus
 tārē jāī: eīk, vadīk sāvo vj̄rā, īr ateīk sziānai. 17. Mote-
 rīszkē atsakj̄dama tārē jām: āsz neturiū vj̄ro. Jēzus sāké
 jāī: tū tēsā atsakeī, āsz neturiū vj̄ro. 18. Penkīs vj̄rus tū

turėjai, o tās, kurī tū dabaŗ turī, nē tāvo vȳgras. Tamē tēsa pasakei. 19. Moterīszkē tāre jām: Vēszpatē, mataū, tavē prāraka ēsanti. 20. Mūsu tėvai aņt sziō kālno mēl-dēsi; o jūs sākot, Jerúzalėj ēsancza tā vēta, kuŗ reik mēl-stisi. 21. Jėzus tāre jaī: mōterīszk, vēryk mán, ateit czėsas, kád neī aņt sziō kālno, neī Jerúzalėj tėvo nemēl-sitēs. 22. Jūs nežinote, kō mēldžatēs; bēt mēs žinome, kō mēldžamēs, nēs iszgānyms ateit nū žydu. 23. Bēt ateit czėsas, ir jaū dabaŗ yra, kád tikrēji meldējaī tėvo mēl-sis dvāsėj ir tēsōj; nēs tėvas tokiū ir jėszko, kurē jō taŗpo mēldžas. 24. Dėvas dvāsē yra, ir tē, kurē jō mēldžasi, tūr dvāsėj ir tēsōjē jō mēl-stis. 25. Tāre jām moterīszkē: žinaū, kád Messijōszius ateit, vadīnams Krīstus. Kád tās ateīs, tai jis mūms vīslab apsakȳs. 26. Jėzus tāre jaī: āsz esmī tasaī, kuŗs sū taviņ kalbū. 27. Ir aņt tō atėjo jō mokītiniai, ir dȳvyjosi, káu jis sū tā moterīszkē kalbėjo; taczaū neī vēns nesākē: kō klāusi? arbā: kā kalbi sū já? 28. Tai moterīszkē palikusi sāvo izbōna, nuėjo ī mēsta, ir tāre žmonėms: 29. Eikszte, re-gėkit žmōgu, kursaī mán pasākē vīslab, kā dāriusi esmī, baū jisaī nē Krīstus ēsas. 30. Tai jē iszėjē isz mēsto atėjo pās jī. 31. Bēt tamē tarpe graudėno jī mokītiniai, ir tāre: rābbi, vālgyk. 32. Bēt jis tāre jėms: āsz turiū vālgio vālgyt, apē tā jūs nēko nežinot. 33. Tai tāre mokītiniai tarp savēs: ar kās jām kā ūtnesžē vālgyt? 34. Jėzus sākē jėms: tai māno vālgis, kád daraū vāliq tō, kuŗs manē siuņtes, ir iszpildau jō dārba. 35. Ar nē pātys sākote: dār keturi mėnesiai, tai piūtēs czėsas prieīs? Szaī, sakaū jūms: pakėlkit sāvo akīs ir žinrėkit ī laūka, nēs jis jaū baltūj (pri-nókes) piuczui. 36. Ir kuŗs piāuja, gáun algōs, ir sūrenka vaīsiaus ī ámžinają gyvāta; kád podraūg džaūgtusi ir sējasis, ir piāujasis. 37. Nēs tamē tā kalbā iszsipildo: kīts sēja, kīts piāuja. 38. Āsz jūs siunczaū piāuti, kā jūs nedirbot, kitī dirbo, o jūs ī jū dārba istójot. 39. Bēt daūg samarītōnu isz tō mēsto ī jī tikėjo, dėl kalbōs tōs moterīszkēs, kurī liūdyjo: jis mán vīslab pasākē, kā āsz dāriusi. 40. Ir kaip samarītōnai pās jī atėjo, prāszē jē jī, kád pās jūs pasiliktu; ir jis pasiliko czā dvi dēni. 41. Ir jū daugiaūs tikėjo dėl jō žōdžo. 42. Ir sākē moterīszkei: jaū mēs dabaŗ nē dėl tāvo žōdžo tikime; mēs pātys girdėjom ir iszpažinom, kád tās tikraī yra Krīstus, svėto iszganȳtojis.

Joh. IX.

1. Iř prō szālī eīdams pamātē jīs vēnā žmōgu, āklā ģimusi. 2. Iř jō mokītiniai jī klāusdami tārē: mokītojau, kās susigrēszyjo, ar szīs, ar jō ģimdýtojai, kād jīs āklas užģimes? 3. Jēzus atsākē: neī szīs nesusigrēszyjēs, neī jō ģimdýtojai; bēt kād Dēvo darbaī prē jō apsīrēiksztu. 4. Āsz turiū darýt dārbus tō, kursaī manē siuņtes, kōl dēnā yrā; ateīna naktīs, kād nēks nēko negāl darýt. 5. Kōlei svēte esmī, esmī svēto szvēsģbē. 6. Taī sāķes spiōvē jīs aņt žēmēs, iř padārē puřvā isz spīdudulo, iř tēpē tā puřvā aņt āklojo akiū. 7. Iř tārē jām: eīk pās ēzeraġ Silōa, (taī mūsu žodžu, pāsīuostas) iř praūskis. Taī aņs nuējēs praūsēsī, iř parējo regīs. 8. Kaimýnai, iř kurē jī pirmā būvo mātē, ūbagaġ ēsanti, tārē: ar taī nē tās, kursaī sēdējo iř ūbagavo? 9. Kitī tārē: taī jīs; kitī vėl: jīs jām lýģus. Bēt jīs pāts tārē: āsz tasaī esmī. 10. Taī jē tārē jām: kaīp tāvo ākys ģr atvērtos? 11. Jīs atsakýdams tārē: ansaī žmogūs, vardū Jēzus, padārē puřvā, iř tēpē māno akīs, tařdams: eīk pās ēzeraġ Silōa, iř praūskis. Āsz nuējēs prausiaūsi, iř pražiuraū. 12. Taī jē tārē jām: kuř yrā tasaī? Jīs tārē: nežinaū. 13. Taī jē nusīvedē tā pās paryzēusziūs, kuřs pirmā āklas būves. 14. (Bēt būvo sabatā, kaīp Jēzus puřvā padārēs jō akīs atvērē.) 15. Taī klāusē jī vėl paryzēūsziiai, kaīpo jīs pražiūres? bēt jīs tārē jēms: puřvā jīs mán uzđējo aņt akiū, ō āsz prausiaūsi, iř dabař regīū. 16. Taī tārē kelī paryzēūsziū: tās žmogūs nē isz Dēvo, kadāngi jīs nelaīko sābataġ. Bēt kitī tārē: kaīp gāl grēsznas žmogūs tókiūs ženklus darýt? iř nesutarīms rādosī tařp jū. 17. Jē vėl tārē aklāmiam: kā tū sakaī apē jī, kād jīs tāvo akīs atvērēs? Bēt jīs tārē: jīs yrā prārakas. 18. Žýdai nevēryjo apē jī, kād jīs āklas būves, iř regīs pastójes, ikī jē pasivadīnē ģimdýtojus tō pražiūrusiojo, 19. klāusē jūs sakýdami: ar taī jūma sunūs, kurī sākota āklā ģimusi? kaīpgi jīs dabař yrā regīs? 20. Iř ģimdýtojai jēms atsakýdami tārē: mūdu žinova, szī mūma sūnu ēsanti, iř āklā ģimusi; 21. bēt kókiu budū jīs dabař regīs, nežinova, arbā kās jō akīs atvērēs, neī tō mūdu nežinova. Jīs ganā mētu tūr, klāuskīt jī; tēkalba jīs pāts už savē. 22. Toktaī sāķē jō ģimdýtojai, nēsā jē bijójosi žýdu; nēsā žýdai jaū būvo susitārē, jei kās jī

peŗ Krīstū iszpažīšes, kād tās tūriš būt isz jū surinkīmo āt-skirtas. 23. Tōdēl sākē jō gimdytojai: jīs ganā mētu tūr, klāuskīt jī. 24. Taī jē pasivadīno aņtra kar̄ta tā žmōgu, ākla būvusījī, īr tārē jām: dūk Dēvui garbē. Mēs žinom, kād tās žmogūs grēkiniņkas. 25. Jīs atsakýdams tārē: aŗ jīs grēkiniņkas, taī āsz nežinaū; vēnā dáikta tēsā žinaū, āsz bucaū āklas, īr dabaŗ regiū. 26. Taī jē vēl jām tārē: kā jīs tāv dārē? kaīp jīs tāvo akīs atvērē? 27. Jīs atsākē jēms: āsz dabaŗ taī jūms sakiaū; aŗ taī negirdējot? kām taī vēl nōrit girdēt? aŗ īr jūs nōrit jō mokítiniais pastóti? 28. Taī jē kēikē aņt jō sakýdami: tū esī jō mokítinis, bēt mēs ēsme Moyzēsziaus mokítiniai. 29. Žinom, Dēva sū Moyzēsziumi kalbėjusi; bēt szī nežinom, isz kuŗ jīs ēsas. 30. Tās žmogūs atsakýdams tārē jēms: taī dýenas dáikts, kād jūs nežinot, isz kuŗ jīs ēsas, ō jīs māno akīs atvērē. 31. Bēt mēs žinom, kād Dēvs neklaūso grēkiniņku, bēt jēi kās Dēvo bijos, īr jō vāliā dāro, tā jīs iszklaūso. 32. Nū svēto pradžōs taī negirdēta, kād kās akīs aklū gimusio ēsas atvēres. 33. Kād tās nebūtu isz Dēvo, taī jīs nēko negalētu darýt. 34. Jē atsakýdami tārē jām: tū vīsas grēkūsē gīmes esī, ō mūs mo-kinī? īr isztūmē jī laūkan. 35. Isztýrē Jēzus, kād jī būvo isztūmē. Īr jī rādes tārē jām: aŗ tikī ī Dēvo sūnu? 36. Jīs atsakýdams tārē: Vēszpatē, kursaī tās, kād ī jī tikēcrau? 37. Jēzus tārē jām: tū mateī jī, īr kursaī sū taviņ kalba, taī tās. 38. Bēt jīs tārē: Vēszpatē, tikū. Īr mēldēsi jō. 39. Jēzus sākē: āsz atējaū aņt sūdo ī szī svēta, kād nepri-rēgintēji regētu, īr rēgintēji apjēktu. 40. Īr taī girdējē kelī paryzēūsziai, pās jī ēsantēji, tārē jām: aŗgi īr mēs aklī? 41. Jēzus tārē jēms: kād aklī bātumbīt, taī neturētumbīt grēko; bēt dabaŗ jūms sākant: mēs rēgim, pasilēkt jūsu grēkas.

Joh. XI.

1. Bēt vēns būvo seŗgas, vardū Lōzorius, isz Bētānijos, isz mēstēlio Maryjōs beī jōs seseŗs Mar̄tos. 2. (Bēt Maryjā tā būvo, kurī Vēszpatī mōstyjo mostimīs īr džovīno jō kójas sāvo plaukaīs, tōs brólīs Lōzorius sirgo.) 3. Taī siuņté tēdvi sēseri pās jī īr dāvē jām sakýti: Vēszpatē, sztaī tās, kurī tū mýli, seŗga. 4. Taī Jēzus toktaī girdēdams tārē: tā ligā neēsti aņt smeŗtēs, bēt aņt Dēvo garbēs, kād Dēvo sunūs

peř tã pagãrbintas bãtu. 5. Bèt Jėzus mylėjo Marta, iř
 jõs sėseri, iř Lõzoriã. 6. Taigi girdėdams, jė seřganti, pa-
 siliko jis dvi dėni ant tõs vėtos, kuř jis bũvo. 7. Põ tõ tãrė
 sãvo mokĩtiniams: eikim vėl i Judėã. 8. Jõ mokĩtiniai tãrė
 jãm: mokĩtojau, anã kart norėjo žyđai tavė akmenimis nu-
 žudyti, õ tu vėl nori tėn nueiti? 9. Jėzus atsãkė: aĩ nė
 dvylika adygu yra dėnõs? dėnõj váikszczojãsis neisitreñkia;
 nės jis szvėsybė szio svėto rėg. 10. Bèt kuřs naktyjė váik-
 szczoj, tãs isitreñkia; nėsã nerã szvėsybės jamė. 11. Tai
 sãkės jis potãm tãrė jėms: Lõzorius, mūsu prėtelis, mėgt;
 bèt ãsz eimì, jė pabũdint. 12. Tai tãrė jõ mokĩtiniai: Vėsz-
 patė, jei jis mėgt, tai pasveiks. 13. Bèt Jėzus sãkė apė jõ
 smeřti; bèt jė dumõjo, jė apė kúniszka jė mėgã kalbantì. 14.
 Taigi jėms Jėzus ãiszkiei pasãkė: Lõzorius numires. 15.
 Õ ãsz dzaugiuõ jũsu dėl, kãd ãsz tėnai neburaũ, jeib tikė-
 tumbit. Bèt eikim pãs jė. 16. Tai tãrė Tamõszius, kuřs
 radinamas dvynas, mokĩtiniams: eikim sũ jũm draugė, kãd
 sũ jũm miřtumbim! 17. Tai atėjė Jėzus rãdo jė jaũ kė-
 turias dėnãs kapė gnlėjusi. 18. (Bèt Bėtãnija bũvo artì Je-
 ruzalės, apė penkiõlika vařsnu.) 19. Iř daũg žyđu bũvo prė
 Martos iř Maryjõs atėjė, jãs rãmdyti dėl jũ brõlio. 20.
 Taigi kaip Marta iszgirdo, Jėzu ateĩnanti, tai jì ějo jãm
 prėszais; bèt Maryjã pasiliko namėj besėdinti. 21. Tai
 tãrė Marta Jėzui: Vėszpatė, kãd tu czã bũtumbei bũves,
 mãno brõlis nebũtu numires. 22. Bèt ãsz iř dãr žinaũ, kãd,
 kã tu melsi nũ Dėro, Dėvs tãv dũs. 23. Jėzus tãrė jaĩ:
 tãvo brõlis prisikėls. 24. Marta sãko jãm: ãsz žinaũ, jė
 prisikėlsenti prisikėlime isz numirusiaju, sudnõj dėnõj. 25.
 Jėzus tãrė jaĩ: ãsz esmì prisikėlimas iř gycastis, kuřs i manė
 tik, tãs gycs bũs, norint iř numiřtu; 26. iř kuřs gycs yra,
 iř tik i manė, tãs nėkadaĩ nemiřs. Baũ tiki tai? 27. Iř
 tãrė jãm: Vėszpatė, iř labai ãsz tikiũ, kãd tu esi Krĩstus,
 sunõs Dėro, i svėtã ateĩszsis. 28. Iř tai pasãkiusi nuėjo,
 iř radino Marjã, sãvo sėseri, slapczai, tarjđama: mokĩtojis
 czã yra, iř radina tavė. 29. Tõji tai iszgirđusi kėlesi sku-
 briaĩ, iř ějo pãs jė. 30. Nėsã Jėzus dãr nebũvo i mėstėlĩ
 atėjė, bèt dãr tebebũvo tojė vėtoje, kuř jãm bũvo Marta
 prėszais atėjusi. 31. Žyđai, kurė prė jõs namũsė bũvo iř
 jã rãmdė, regėdami Marjã taip skubriaĩ pasikėlianczã iř
 iszeĩnanczã, sėkė jã, tarjđami: jì eina pãs kãpã tėnai veřkti.

32. Taigi kaip Maryjā atējo, kuŗ Jēzus būvo, ir jē iszvydo, pūlē jī jām ī keliūs, tarjdamā jām: Vēszpatē, kād tū czā būtumbēi, māno brōlis nebūtu numirēs. 33. Kaip Jēzus jā iszvydo veŗkiancza, ir žydūs sū jā atējusiūsius, taipojau veŗkianczus, papŷko jis dvāsēje, ir apsismūtyjo pāts. 34. Ir tārē: kuŗ jē padējot? Jē tārē jām: Vēszpatē, eiksz ir veizdēk. 35. Ir Jēzui pradėjo āszaros tekėti. 36. Tai tārē žydaī: veizdēkit, kaip jis jē mylējēs. 37. Bēt kitī taŗp jū tārē: aŗ negalėjo tās, kuŗs aklāmiam akīs atvērē, tai darjti, kād tās nebūtu mirēs. 38. Bēt Jēzus vėl papŷko pāts savyjē, ir atėjo pās kāpā. Bēt tai būvo dūbē, ir akmū ūzristas aūt tōs. 39. Jēzus tārē: atriskite ākmenī. Tārē jām Martā, sesū numirusiojo: Vēszpatē, jis jau pakvipeš, nēsā jis kēturias dēnās kapē gulējēs. 40. Jēzus tārē jaī: aŗgi āsz tāv neskiaū, jei tikēsī, iszvyši szlōvę Dēvo? 41. Tai jē atrito ākmenī, kuŗ numirēsīs būvo paguldjtas. Bēt Jēzus pakēles sāvo akīs, tārē: tēre, dēkavoju tāv, kād tū manē iszklausēi. 42. Taczaū āsz žinaū, kād tū manē visadōs iszklausai; bēt dēl žmoniū, apliņk stōvinczuju, tai sakaū, jeib jē tikētu, kād tū manē siuntei. 43. Ir tai isztārēs szaūkē didžū balsū: Lōzoriau, eiksz laūkan. 44. Ir numirēsīs iszėjo sūrisztas īnkapiu drōbēmis aūt kōju ir raņku, ir jō vėidas būvo āprisztas sū skēpeta. Jēzus tārē jēms: iszriszkite jē, ir dūkit jām eiti. 45. Taigi daūg žydu, kurē pās Marjā būvo atējē, ir regėjo tai, kā Jēzus būvo dārēs, tikėjo ī jē. 46. Bēt kitī isz jū nuėjo pās paryzėusziūs, ir pasākē jēms, kā Jēzus padārēs. 47. Tai susiriņko vyresnēji kunigaī, ir paryzėusziai rōton, tarjdami: kā darjsim? tās žmogūs daūg ženklū dāvo. 48. Jėi jē taŗp paliksīm, tai visi ī jē tikēs. Tai ateīs rymidnai, ir atimš mūms žēmę ir žmōnes. 49. Bēt vėns taŗp jū, Kaypōszius, tā mētā vyriāusysis kuniġas būdams, tārē jēms: jūs nēko nežinot, 50. ir nēko neapdumójat: geriaūs mūms yrā, kād vėns žmogūs numirtu, nē kaip kād visi žmōnēs prapūltu. 51. Bēt tai jis nekalbėjo isz savēs; bēt kadangi jis tā mētā vyriāusysis kuniġas būvo, jis prārakavo. Nēs Jēzus turėjo miŗt ūž žmōnes; 52. ō nē tiktai vėnāt ūž žmōnes, bēt kād jis ir Dēvo vaikūs, kurē iszbarstjti būvo, suriņktu. 53. Isz tōs dēnōs dūmē jē, kaip jē nužudjtu. 54. Bēt Jēzus nevāikszczojo daugiaūs regimaī taŗp žydu, bēt nuėjo isz tēn ī szālī arti pūsczos, ī mēstā, radinama Ėprem, ir lai-

kési tēn sū sàvo mokítiniàis. 55. Bèt artì bũvo žydu velýkos; ir daũg ėjo auksztýn ĩ Jerúzalę isz tōs szalēs, pirĩn velýku, kàd apsiczyštýtu. 56. Taĩ jē stovėjo, klausinėdami Jėzaus, ir kalbėjo taĩp savęs bažnyczoje: kàs rėgis jũms, kàd jis neateit aũt szveĩtės? 57. Bèt vyriàusėji kunigaĩ ir paryzėũsziai bũvo prisàkymà dãve, jei kàs žinàs, kuĩ jis ėsas, kàd žinę dũtu, jeĩb jĩ sugàutu.

II. Aus Christian Donalitus' dictionen.

Vasarós darbai 1—186.

- „Sveiks, svėtėli margs, szventės pavásario szventės;
 sveiks ir tũ, žmogàũ, sulàukęs vásarà mēla,
 sveiks kvėtkėlėmis pasidžaũgęs, sveiks prisiũstęs,
 sveiks, Dėvė dũk, sulàuk dár daũg pavásario szvenczu
 5 irgi, sulàukęs jàs, vis sveiks ir drũts pasilĩnksmiĩk.
 Taĩp, Dėvė dũk, kožnám, kũrs mũsu Lėtuva gárbin
 ir lėtũviszkaĩ kalbėdamas baũdžarà sėka,
 tám Dėvė dũk sulàukt kàs mėts pavásari sveika,
 ógi, pabaĩgęs tá, potám ir vásarà lĩnksmà.“
 10 Taĩp, prėsz sekminės burũs ĩ baũdžarà kvėsdams,
 ir, kàs reik, atlikt pamokĩdamas, svėikino Priczkus.
 Róds sveiks kũns, kũrs vis szokinėdamas nũtveria dárbus
 jr didžãusi bei brangiãusi dovanà Dėvo.
 Tàs žmogũs, kũrs, daũg triusinėjęs bei prisivãrgęs,
 15 sãvo prastũs valgiũs vis sũ pasimėgimu vãlgo,
 o, prisivãlgęs ir vėrnaĩ dėkavójęs Dėvui,
 lĩnksmas, sveiks ir drũts mėgót ĩ pátalà kópa,
 tàs apgãuna tá, kũrs vis, kàs dēn iszsirėdęs,
 alė dũsaudamas ir vis sirgdams nũtveria száuksztà.
 20 Kàs isz to, kàd tũls Mikòls, iszpũtusĩ pĩlva
 svėtui ródydamas ir nei puslė pasipũsdams,
 kaĩp kòks smĩrdas dēl szelmýstu svėte nerimsta,
 bèt sũ Koynũ kàs dēn dangãũs iszsigãsta.

*Kàs isz to, kàd Dìksas nàgs, pàs kùpina skrýne
klúpodams ir vis vaitódams, gárbina skárbus, 25
o nei grászio sáv, kàd reik, iszìmti nedrìsta,
bèt nei blóznas vis nedarýta vírala srébia
ir skaróts bei pùsnùgis kàs dèn pasiródo.*

*Més Lètùvininkai vyžóti, més nabagėlei,
pónams ir tarnáms jú róds prilýgti negálim; 30
bèt ir póniszkas ligàs kentèt neprivádom.*

*Àk, kaip daúg mēstè bei dvárùse prisistėna,
kàd mùs atlankýt pamažì vėl vásara rėngias.
Czè vėns, rėkaudams durnai, sù pódagra piáuñas, 35
o kits tén, kitaip dúsaudams, dáktaro szaúkia.*

*Àk, dël ko ponùs taip skaúdzei kankina ligos?
Ko dël jú taip daúg pirm ezėso Giltinė sùka?
To dël, kàd jė, búriszkus iszjúkdami dárbus,
sù grėkais kàs dèn ir vis tingėdami pėnis.*

*O sztai, més mēstè pėr nėkà laikomi búrai, 40
pásuku kėk àr iszruagu skystù prisisúrbe,
vis tekini, kaip klápams reik, atlėkame dárbus.*

*O kàd kártais kókì dár lasziniù szmotėli
àr deszrós lètùviszkos bèn kėk paragáujam,
tai dár jú dailiaús uždėts mùms sėkasi dárbas. 45*

*„Róds“, tarė Lauras, ànt kumpós lazdos pasirėmės,
„Dėvui búk garbė, sveikì pavásari baigiam
ir visì druti pargrìsztant vásarà mátom.*

*Veì, kaip vėl auksztýn saulėlė kópti palióvė
ir, aukszczaús sávo žėrintì nuritusi ráta, 50
ànt dangaus iszgaídrižo sėdėdama žaidža.*

*Veì, kaip jos skaistùms, kurėndams žiburì kárszta,
žémės vainikus pamažì jau pràdeda výtít
ir grožýbes jú puikiàs sù pászaru maíso.*

*Àk, kaip tulà mùsu žolėliu taip nusirėdė, 55
kàd nei bóba jau didei sukrószusi kumpso.*

*O kėk jú daržė žmogaus rankà nusiskýnė
ir, grožýbėms jú margóms trumpai pasidžaúgas,
jaugi suvýtusias ir nederingas iszmetė laúkan.*

*Bèt taip ir pauksztėliams mùs linksmėms pasidárė. 60
Ká gegužė pakukávo, ká laksztíngala sùkė
ir ká vėversei poróms lakstýdami žaidė,
tai pabaigias vis àr jau visai pasilióvė.*

- Daug gyvū daiktū, kurē lizdē prasidėjo,
 65 tėvą sū momà prastóję pėnisi pátys
 ir dainàs sávo tėvū atkartódami czýpsi.
 Taip trumpàm czėsė nei naujas svėts pasidárė.
 Tókius àsž dyvūs kaip sėns žmogūs pamatýdams
 irgi dúsaudams isz szirdės tū szúakteriu graudžei.
 70 „Ak“, tariù, „kaip visai nėkings mūsu veikalas ámžio!“
 Mės silpnì daiktaì, kaip svėnts mums prànesza Dóvyds,
 nei žolėlės ànt laukú dár dugdami žýdìm.
 Kóžnas vėns žmogūs užgìmdams pùmpurui lýgus,
 isz kurió žėdėlis jo pìrmiàus iszsilúksztin,
 75 ik po tám jis, pėrzydėjęs ir nusirėdęs,
 užaugin vaisiūs ir ámžì sávo pabaigia.
 Taip, isz viso taip, ir mums bėdnėms pasidáro.
 Mės, taip póns kaip búrs, lopszýj verkszlėndami bėdžei,
 ámžio búsenczo tikt blógą pùmpurą ródom.
 80 O paskùì, kàd czėsas jaú žydėti pareina,
 sztaì, vėns kaip ponátis, póniszkaì szokinėdams,
 o kits búriszkaì, kaip búrvaikis bėginėdams,
 jáunas sávo dėnàs glupaì gaiszídami lósza.
 Bėt sztaì, kàd usai pìrmì jaú pràdeda žėlti
 85 ir kàd dárbus jaú sunkiókus veikia nutrėrti,
 ai, kùr dingsa glúps ir vaikiszkas szokinėjims?
 O kėk sýk, linksmài szokinėjant ir besispárdant,
 Giltinė sū rauplėms piktóms atszókusi smáugia,
 àr sū kàrsztlige dár tikt mácką pàsuka bėdžų.
 90 Bėt ir klápams ir mergóms jì gátavą dalgì
 àsztrina vis ir, jáuno jù natbódama vėido,
 kirsteria taip aklaì, kàd kásos irgi kepùrės
 sū grožybėmis visóms í nėką pavirsta.
 Taigi matai, kaip žmogiszkas trumpintelis ámžis
 95 žýdinczoms ir krìntanczoms prilýgsta žolėlėms.“
 Taip besipásakojant, sztaì, vákmistras pasiródė
 ir besispárdydams taip baisei kėikti pagávo,
 kàd svėts visas sū visais daiktais padrebėjo.
 „Kàd Perkúns, kàd vėlnias“ — ai, žmogaú pasimėšlyk!
 100 Kám dukstì taip, kám kėiki taip iszsižiójės?
 Àr tavė pátì jaú Szėtóns padúkino visa?
 Nėprėteliau, kám plėszais taip? kàs táv pasidárė?
 Bėt jis dár labiaūs ir taip durnūti pradėjo,

kād visóki paúkszczei po dangum nusigāndo.
Sy Reidā kytrā, nulēnkus ūdega, bēgo, 105
o sturlūks, ausis iszkēļs irgi drebēdams,
ī arczdūsius krūmus vos nusikākino slēptis.
Bēt ir rūpuižēs ir vārlēs taip nusigāndo,
kād jos ūmaru sū vaikaīs ī vāndenī szóko.
Žiurkēs po kraikū sū pēlēms irgi pelēdoms 110
dēl tokiū baisýbiu jaū apālpti pradējo,
o daūg žvīrbliu pūsgyviu nū stógo nupūlē.
Taip, ār girdit, taip tās nēprēteliūs prasikēikē.
 „Āk“, tārē Sēlmas, „jaū pēr daūg ýr svēte bedēviu,
 ānt kuriū lēžūvio vis velniaīs szokinēja. 115
Tūls apjēkēlis, sulāukēs rýtmetī mēla,
póteriu jaū nemokēdams ār skaitýt nenorēdams,
sū Perkūnais ir velniaīs isz pātalo kópa,
o paskūi jis, taip sávo náma visā prakēikēs,
sū visais velniaīs szejmýnā rāgina dīrbti. 120
Bēt ir vālgant jis paskūi, taipiaū sávo stāla
sū tokioms žegnónēms pēkliszkoms īžegnójes,
dūnā nūtveria rēkt, po tám ir vīralā srēbia.
Taip jis sū velniaīs, iszaústant, imasi dárbus,
taip ir, témstant jaū, kirmýt ī pātala žērgia. 125
Kād pilcōts koks pōnpalaikis taipó prasikēikia,
taī jaū nē dýcai; nēs vėlniui jis pasidāvēs,
póteriu gēdis ir dangaūs paminēdams jūkias
ir, kaip mūsu glupī galvijai stipt užsigēides,
kiaūlēms ānt garbēs vis kiaūliszkai szudinēja. 130
Bēt kād būrpalaikis koksaī vos pásukas ēsdams
ir, kaip nūlupts pūsgyvis, vargū rēplinēdams,
sū velniaīs kās dēn sávo dárba nūtveria kóznā
taī baisýbē, kād jaū ir plaukaī pasisziāuszia;
o tiktaī, kaip žinom, taip kās dēn pasidáro.“ 135
Sēlmai taip besidývyjant, sztaī, gīrgžteria dūrys
ir szaltýszius Prīczkus tū visēms pasiródē.
 „Sztaī“, tārē jis, tūjaūs skaitýdams grómatā póno,
 „sztaī, porýt mūsu póns mūs bēgt ī baūdžava siuncza
 ir isz stāldu jo iszgrāmdyt mēžinī lēpia. 140
To dēl ir režimūs, kaip reik, taisýkite kóznas
ir sū szākēms beī kableīs atbēgkite greitai.
Žinot jūk visī, kās mēžiant pilasi būrams

- ir kėkvėns numanai sávo mūrga jau primatūta.*
 145 *Àsz, kàd Dėvs laikys, tarp jūsu mudrei makalūdams,*
nė tiktai, kàd mėszit, jūs vėrnai pridabósiu,
bėt ir isz szirdėš, kàd grámdyt reiks, pamokėsiu.“
Taip isztáreš jis kuleis pro duris iszszóko
ir, ànt kumelio ketvérgio tújaus užsimėtes,
 150 *skūbinos ir kitėms kaimynams ūrdelį ródyt.*
O kaip jau dėnà pasakýta bŭvo praszvitus,
sztai, baudzáuninkai visì pulkais susirinko.
Vėns sávo káblį o kitsai naujintelę szakę
nėszdams ir besiskūbindams tikt bėga, tikt bėga.
 155 *Àlbas szúdleteres naujàs tyczóms pasidáreš,*
o Merczüks rateliūs taipiaú naujūs užsimóves,
sù kitais baudzáuninkais í baúdzava társzkė.
O bernai visì naujàs vyžàs nusipýnę
ir autūs naujūs isz dróbės sáv pasidáre,
 160 *vis tekini kits kíta neigi pranókdami szóko.*
Tai isz tės dývai, nės taip nedarýdavo búrai:
sáko jųk visūr, kàd búrs í baúdzava slėnka
ir kàd kártais sù piktù jí reikia pajūdit,
kàd, kaip pūlas jám, jis žėngt ir dirbt užsigėistu.
 165 *Alė ká máczyja, czė mums nereik nusidývyt.*
Àmstsrots valsezaus to, kursai tá baúdzava valdė,
toks szirdings bŭvo póns, kàd kóznas, jo paminėdams,
dár vis vėrkia; nės jisai jau nūmirė pėrnai.
Àk, isz tės ir vėrts, kàd jo kàs dėn paminėtu
 170 *ir kàd jo vaikù vaikai paminėdami vėrktu.*
Tai bŭvo póns; àk tóki vos vėl rásime svėte.
Mislyk tikt, gaidaú, kaip jis mylėdavo žmónes
ir dël ko jí vėl visì mylėdavo búrai.
Daug ýr pónpalaikiu, kurė, pamatýdami búra,
 175 *spídudo nei ànt szùns ir jí pėr drimelį laiko,*
lygei kàd žmogūtis toks nė vėrts pažiurėti.
Alė nabászninks àmstsrots taip nedarýdavo búrai,
bėt visūr, asztrei kaip tės, užstódavo bėdžų
Kėikesczu nėkadós isz jo burnós nesuláukėm
 180 *ir, kàd kuczės jis burūs iszgirsdavo kėikiant,*
tai tú tėviszkai jis jūs mokėdavo kóliot.
Jis nesakýdavo „tù“, bėt vis pasakýdavo „jūsu“,
ir iszkóliodams jis vis isztárdavo „jūsu“;

nēs tikt vókiszkaí jisai mokédavo kóliot.
 O kàd kàrtais szí àr tá reikédavo gárbit,
 tai jis tám lètùviszkaí padarýdavo gárbe.

185

Žemós rúpeczei 1—116.

Ànt, žemós narsai jaú vèl rustáudami grízta
 ir sziaurýs pasisziduszęs vèl mūs àtlekia gàndit.

Veí, kaip ànt ežerú visùr langai pasidáro,
 lýgei, kaip antai stiklórius ídeda stiklą.

Taipgi namai žuviú, kùr vàrlès vásaraį szvènté,
 dèl barniú žemós neí sù szarvais užsidèngia
 ir tamsój mægót kèkvènaį gývùli siuncza.

5

Ànt, laukùs žemýs jaú taip nugàndino bárdams,
 kàd ir bálos ir klampýnès pràdeda raúktis
 ir purvýnai jú teszkèt ir szliúrpt pasiliáuja.

10

Kélias, kàd jí mègina trènkł szokinédami rátai,
 neí kóks búbnas ítemptas dèl pászalo trinka,
 taip, kàd gársas jo toli galvój atsilèpia.

Taipgi dabàr jaú vèl svèts svèikių pràdeda žèma.

Àk, jaú bèn ir reik. Kalèdu didelè szvènté
 ártinas ir atpèntai nór porýt pasibaigti.

15

Rudenýs, àns dramblýs, pèr daúg nemàndagei drèbdams
 ir besivóliodams purvùs, mūs vàrgino skauðžeí.

Kóznas, í klumpès ir í vyžàs ísinèrdams,
 kóliojo jo dárbus ir jo mádaraį skýsta.

20

Bèt ir pónai, sù szulnais skraidýdami žirgais
 ir sù póniszkaís kàs dèn vèszédami rédais,
 bètèszkant purvám, neszvánku rùdeni peikè.

To dèl í žemiùs visi žiurédami žmónès
 ir sausós žemós dideigi beláukdami skùndès.

25

Taip visèms bedejujant, sztai, pažárs pasidàrè
 ir tú žemiszkaí visùr plezdèndami vėjai
 dárganas í pètùs, kùr gàndras mègti, nubaidè.

Isz debesú žemà po tám iszkiszusi gálva
 neí pikczurna kokià sù szúðais rùdenio bàrès

30

ir sù szàlczeis jo szlapiùs nudègino dárbus,
 ik jí jaú po tám, rudèns iszkópusi szúðus,
 ànt visú baisiú klampýniù kélią padàrè
 ir sù rógèms vèl skraidýt ir czúžt pamokino.

35 *Taipi dabār, kūr mēs pirm to pavdsari linksma
szvēntēm ir žolelēs jo mārgas sāv nusiskjñēm
o paskūi džaugsmūs sziltūs sū vasarā baigēm,
tēn pusnājnai sū baltāis kalnāis pasidārē
ir žēmā sāv žēmizskas kvētkās nusipjñē.*

40 *Tikt dycai žiurēt, kaipó barzdóti pusznaj
sū sāvó kūdāis garbanótais visūr pasiródo
ir nei pūderūti ponácei stóv isirēme.*

*Bēt kiti nūgi žagarái, tārp jū pasilēnke,
būriszkai po stogāis jū stovēdami drēba,
45 ir raudódami klóniojas, kād szvilpina vējai.*

*Bēt ir kērpleszos ir jū kelmai nusigāsta,
kād smarkūs žēmýs sāvó dūmples prādeda jūdīt
ir besijódams nei sū sētais dūlkina snēga.*

*Taipi dabār visi pasislēpē gjvūlei giriu,
50 vētroms vėl berustāujant ir sumiszai besipiāujant,
cžē vēns ūrvoj sāv sziltāi, kaip gāl, isigūsztēs,
o kitsai tenai ānt virbo tūpi besnāusdams.*

*Taip, pauksztēlei mēli, jūms, taip mūms pasidārē
ir taip jūs, kaip mūs baugin braszkēdami szālczei.*

55 *Jūs žēmós smarkūms ī szāltā gīrē nubaidē,
o mūs jis besipūrtidams ī stūbā suvarē
ir pasiszildyt nūsiuntē pās kākali mēla.*

*Jūsu namai szaltī, kūr jūs mēgódami krānkiat,
jūs negāl užstót, kād jūs iszgāndina szālczei.*

60 *Mēs, kād mūs žēmýs pēr daūg užkibina grāmzdams,
tū kytrei pasislēpt ī szāltā pāszaļi lēndam
ir, tykām kampē žēmós natbódami kērszto,
sāv, tikrai suszilt, karsztóka virala srēbiam.*

Āk, jūs vargdēnēlei, jūs nūgi nabagēlei,

65 *ār būt szilts ār szālts ār kits koks dývinas óras,
rūbais vis vēnāis ir tais paczeis užsidēngiat.*

*Mēs, kād sādulē mūms pēr daūgel nūgara kaitin,
tū trinyczūs ār kóbotus vēsiūs užsimaūjam;*

o kād jaū pēr daūg žēmýs mūs prādeda dóvyt,

70 *sztai, tūjaūs vilnónā sāv ir káiliniūs imam,
ār, tikrai suszilt, ī szāltā pātala kópam.*

*Taip bedumójan mán, vilkai gaujoms susibēgo
ir, kaip práte yr, tamsój tralalāudami staūgē.*

Āk, jūs nēprētelei, ār jaū mēsós pasigēndat?

- Ār jau vēl skilvīj jūms pāstninkai pasidārē? 75
 Eiksz, sziaurý baisùs, iszkléstyk nūgara blóznū;
 baúsk, prispáusk sū szalczeis jūs, kād glóda jú bútu.
 Jūk baisū žiurēt, kaip jē kās vāsara mēla
 nei mēsininkai pēr laukūs bēginēdami smāugia.
 O kād jē pagirýj użpūla kaimenē linksma, 80
 tai nesirúpin, ār lēsā ār tūkusi kiaulē
 irgi negailis, kād kokī kuiliūka suēda;
 bēt ir kauli dideli jē parplēszť nesibijo.
 Taip tē nēprētelei, kiaulēnos jau prisiēde,
 dār nesisótin, bēt, ir jāutēnos użsigēide, 85
 taip berždzās kaip ir verszingas pāmusza kārves.
 O ir tai nē ganā; jē, vis daugiaūs iszsižioje,
 jau ir jāuczu szeszėrgiu parplēszť nesibijo.
 Ai, kēk mārgiu, kēk dvýliu jē svēte suēda!
 Žāli sū laukiū kytrū bei bingusi kērszi 90
 kārtais, í laukūs nusibāstē, prādeda gāndīt.
 Bēt, ir jādo jē daug sýk natbódami būliaus,
 plēszť ir mēsós prisiēst í kaimenē šóka.
 Kērdžaus ir pēmení, kād jūs ulūdami baído,
 kārtais taip natbój, kād vos í pāgiri tráukias 95
 ir, nusinēszē ká, tújaūs tikt ēda, tikt ēda.
 Āk, žēmý, žēmý, susimilk, padarýk mūms próva.
 Jūk nē daugio reik, sztai, jau galviju netēksim,
 o po tám dār mūs paczūs sū gímime mūsu
 móteris ir vaikūs vilkai mēsinēt pasidrāsis. 100
 O jūs jēgērēs mokíti, jūs lēsininkai,
 kām neszáudot, ká valdónai pālēpē száudyt?
 Ārgi nežinot, kād nei vēns malonings karālius
 jūs użmūszť ir iszgaiszít žmonēms nepavýdi?
 Ār dykai jis jūms kulkās bei páraka dāvē? 105
 O dēl ko vartūs kytriūs pās gire pastātē
 ir, linksmai gyvėnt, jēms úba prīmuszē lauko?
 Eí, kēk sýk í szila vógt nuvāžiūdami būrai
 sū kaszelē dovanót slaptóms jēms ātnesza kumpi
 ir aklai prisisūrbt sū stūpoms prīpila gérkle. 110
 Bēt tai vis klastā; nēs vārťs, taipó prisisūrbeš,
 jau po tám ir prīsėgos atmít użsimīrszta,
 o taip, jám bekápanojant, klastūdami vāgys
 lēpas użdraustas, pusziš ir drūtmedī vāgia,

115 *ār, nasiszōcē sū grēkaiš, sāv pārveža brēdī
irgi namēj slaptā mēsinēdami jūkiasi szēlmei.*

Priczkaus pāsaka apē lētūviszka sōtba.

*Priczkus iszmintings szaltýszius, Blēberio žēntas,
daug dyvinū daiktū pasigēres plūsti galējo,
ýpaczei, kād karczamój tarp būru grómatas skaitē
ār, pasitrāinyjēs krivālei, bārdavo Slūnkiū.*

5 *Tās mokīts žmogūs, vēnā kārt ī baudžava jódams,
isz ilgós valandós pradējo pāsakot būrams.*

*Būro dū burū, senóvēs pāsaka sāko,
vēnā visas kēms tyczóms vadīdaves Slūnkium,
o kitām pēr prāvardī Pelēda pramānēs.*

10 *Bēt nesidývykit dēl ko jēm taíp pasidārē.
Jūk Lētūvininkams pēr jūka daugel užeina,
kād kaimýns užgērdams kūmā maitā vadīna,
o Marýkē Jēkei „eik supūvēlē“ tārē.*

15 *Ýpaczei ānt czesniū, kād Krizas, Krizā mylēdams,
isz nežiniū labai neszvānku krāpā padāro
ir beszūtydams pās stāla szūda pasāko.*

*Bēt kād svótas jo dēl smārvēs jām nepapýktu,
tū, jī brangvynū pavitót, jām prīpila stūpā
ir po tām atsigērt alūczaus ātnesza bāczka.*

20 *Taíp sveczāms visēms ilēides sklīdina vēdra
isz tīkrós szirdēs auksztai ānt stālo pastāto
ir sū kāuszais ār kražūkais rāgina sūrpti.*

*Tai dabār ir bóbos jau sū sāro pūdēleis
ār sū szūkēmis tarp výru lēnda vitótis,
o paskūi ragāisziū ār prīsvīlusiū plýcku
kārtais pūskēpiū prikrāutā ātnesza lóvi.*

*Nēs jau svótbīnīnkai Didvýžio pārveža mārca
ir isz tólo jau, kaip jáucezi, baūbia bē próto.*

25 *Pirm visā pīrszlýs apsīrijēs spīria kumēle
ir bevēmdams jau, szūleis dār mēgina szókti.*

Tū nelābs žmogau, kām spārdai vēžlibā kūina?

Ār nežinaí, kaip jī vos gýva baudžava lūpo?

O tū dār kaip szū daugiaús jām bārszkiņi kāulus.

Jók pamaži; rytój reikēs ī gīrē važiūti,

35 *o porýt mažū reiks kokī didpīlvī parvēžti.*

*Taip bekljkaudami, kaip girđit, p̄arveža m̄dreza
ir s̄u jaunikiū ī Kr̄izo ūveda b̄uta.*

*Ūszvis s̄u sveczeis visais pasv̄eikina p̄ora,
ant kuriós kl̄ebõns, kaip reik̄, žegnõn̄ę pad̄ejo;
o po t̄am, ab̄u t̄esiõg ūž st̄alo nukv̄ešes, 40
s̄u Ilzb̄e s̄avo k̄ukarka, pas̄enusia b̄oba,
daug skanei kept̄u ir sz̄ut̄itu atnesz̄e valgiu;
jaut̄enos r̄ebiõs, kiaul̄enos irgi žas̄enos,
plauczu ir kepen̄u ir bl̄eku didel̄i p̄uda.*

*T̄us valgius visus svecz̄ams ī bliuda supiltus 45
Kr̄izas s̄u pacz̄a meilingai r̄agina valgyt.
Sztai, Ensk̄ys t̄ujaus isztr̄aukes didel̄i peil̄i,
virtas ir kept̄as m̄es̄as jau pr̄aded̄a pid̄ustyt
ir ant l̄ab̄u ar lent̄eliu p̄ameta st̄ukeis;
n̄es apsir̄ij̄es jau než̄ino m̄andagei elgtis. 50*

*O kitsai taipiaũ b̄e peilio ėda isz r̄anku,
kad lasziniũ taukai p̄er b̄arzd̄a v̄arva n̄u z̄ubu.
B̄et bev̄algant j̄uk, kaip ž̄inot, reikia vit̄otis.
To d̄el sv̄otbininkams s̄u kr̄agais atnesza p̄yvo
ir s̄u l̄eḡere branḡejno m̄alk̄a nem̄aza. 55*

*Taip kel̄i, akis užp̄yl̄ę, pr̄aded̄a sz̄utyt
ir n̄u jauczu ir kum̄eliu daug pamel̄ija.
K̄artais ir vilk̄us baisius nepr̄etelius peikia,
ar kitaip nek̄us visõkius pl̄usdami j̄ukias.
B̄et kit̄i, tyloms susis̄ed̄ę, ḡer̄ę tab̄ako. 60*

*M̄oters s̄u mergõms dain̄ija p̄aszuku dain̄a,
o gaspadin̄es n̄u visõkiu reik̄meniu v̄apa.
Gr̄yta s̄avo lin̄us grazius ir p̄akulas gir̄ia;
o J̄ev̄a žas̄u ir kiaul̄iu didel̄i skait̄liu.
Taip bev̄ap̄edamos branḡejno ima lasz̄el̄i; 65
n̄es tokeis daikt̄ais jos sm̄ark̄u iszguja ḡumba.*

*B̄et d̄ar vis n̄e gan̄a. Jau K̄ubas cz̄irsz̄kina sm̄aik̄a,
o Ensk̄ys merḡas s̄u kl̄apais r̄agina sz̄õkti.
Taip girt̄i visi, kaip kiaul̄es, b̄ega ī kr̄uva.
Simas s̄u biaureis sop̄agais n̄utveria L̄yž̄ę, 70
o Mik̄ols s̄u k̄urp̄ems J̄ek̄ę sz̄õkti vad̄ina.
K̄artais ir s̄u vyžomis nepr̄etelei sp̄ardos,
ar bas̄i nusivilk̄ę sv̄otbai ḡed̄a pad̄ar̄ę.*

*Taip besz̄okant jau isz k̄emo Sl̄unkius atb̄ego
ir s̄u j̄um̄ jo k̄umas, ans Pel̄eda vad̄inams. 75*

- Nēks abū szelmiū ī czēsni būvo pakvētes;
 jē tyczoms ko týkot ār pagrēbt atsibástē.
 Krizas kóliojo, nūpērtā póra matýdams,
 o jo kùkarka, senóji bóba, pabúgo.
- 80 Rods nē gražū, kàd kàs ī czēsni vēržiasi ēsti
 ir tārþ pakvēstu biczūliu lēnda bē gēdos.
 Stūi, neszcánkēli, nelísk, kūr līsti netinka:
 eik namó, ik Krizas tāv ateiti paszúkters
 ir, kaip kúma pakvēsta, sū stūpu pasvėikis.
- 85 Bēt girdėkit tikt, kàs dār daugiaús pasidārė.
 Kūbas sū smuikū palióvė szóktinai czirszkīt,
 o sveczei visi palióvė szókdami rėkti.
 Kálbos nū žasú, nū kiaúliu ir nū kúdėliu,
 nū vilkú baisiū, nū jáuczu ir nū kumėliu
- 90 dēl tokiós baisýbės tú ī nēka pavirto
 ir sveczei visi isz rānku iszmetė pýpkius.
 Tū Enskýs, isz pápykio beržini pagávės,
 Slūnkiaus ir jo kúmo szónus skálbti pradėjo
 ir po tám, plaukú nutrėres, iszmetė laukan.
- 95 Bēt nesidývykit, kàd taip Lėtūvininks dāro;
 ir tārþ Vókėczu yr daúg netikusiu kiaúliu.
 Ąsz sū vákmistru, daúg mētu jaú jodinėdams,
 tánkei sū Prancúsais ir sū Szveistereis válgiau.
 Sáko, kàd varlės tokė neprėtelei éda;
- 100 bēt ąsz tai iksziól nemezau, nei nóriu matýti.
 Ir tārþ Zalcbergeriu buvaú sū Blėberiu ándai,
 kūr nū plýcku jú keptú ir krāpeliu válgiau.
 Bēt lapėnės jú biauriós ragaut negalėjau;
 nės jē nē taipó, kaip mės, raugina sū ráugu
- 105 ir ī lėpinės ár kóki kùbila kráuja,
 bēt ī dūbė po biauriū pasziure kavója,
 kūr myžalai ár srutos vis nū mėžinio varva.
 Bēt nevėmkit jaú, tokią girdėdami kálþa.
 Pàs ponūs taipiaú daúg sýk sū grómata jódams
- 110 daúg dyviní daiktú maczaú, kepure nuėmės.
 Karta mán pàs edelmóna nubėgti reikėjo,
 pàs kurí daúg pónu atlankýt atsibástē;
 nės paprátės jaú natbóju nei sziókio nei tókio.
 To dēl tú drasà lindaú ī dtvira kùkne,
 115 kūr trýs kùkorei steliavo édesius pónams.

- Apsaugók Dėvė, kokią cė smėrvė sušsczau!
 Tikt kón apalpaú, visir biaurýbė matýdams.
 Vėns neszvánkėlis mėsinėjo vánaga júda,
 o kitsai sù nagaís nulupo isztisa zúiki,
 isz kurió viduriú vabalú tikt rítasi lizdai. 120
 Bėt treczėsis dū rykū ant stálo pastátė,
 isz kuriú varlės dýrnās, vadinamas aúster,
 ir biaurýbė, jú pagirtą, kábiar krđustė.
 Taip pažiúrint mán, jaú dúszei pikta pastójo
 ir tūjaús, pro duris iszszókes, vémti pradėjau. 125
 Po valandós, biaurei nusivėmės, vėl pasiródzau;
 bėt tyczóms nesakiaú, dėl ko mán taip pasidárė.
 Žinot júk, kaip pónpalaikėi rods júkiasi búruí,
 beí sávo pùsgyvi padóną laiko pėr szūni
 ir, kád bít valia, tūjaús jí visą suėstu. 130
 Ąsz tai vis žinaú, tėk mėtu jaú jodinėjės
 ir ant baúdzavu daúg visókiu ászaru mátes.
 To dėl nedrišaiú dvarė teisýbė sakýti;
 júk manė tú visi kaip szūnys bútu apniķė,
 ar kaip nára tú karbáczėis bútu muplėķė. 135
 Tikt pasidrásinau tylóms už dūru nulísti,
 kád pamatýczau bėn, kaip pónai prúma svėcza.
 Jaú tarnai visi puikėi rėdýti atėjo
 ir valgius visókius váglyt átnesze greitai.
 Ąsz rankās susiėmės, vis jaú póteriu láukiú;
 bėt, beláukdams, sztai, mataú pás stála besėdint
 ir sù szutkomis biaurióms bė Dėvo beėdant. 140
 Ąk, júš nėprėtelei, tariaú didei nusigándės,
 júš prakėikti kiaulės, júš penėti bedėrei,
 ar jaú gėditės pás stála Dėvo minėti? 145
 ar nė júš taipó, kaip mūs, mėls Dėrs papenėja?
 Mės prasti ubagai daúg sýk tikt vándeni lákam
 ir, nusidirbė, vos nedarýta virala vágom,
 o tikt ir už tai sávo Dėvo ranką buczújam.
 Bėt júš nėprėtelei, taip daúg turėdami gėro, 150
 vis kās dēm skanei visóki ėsdami vágli
 ir brangiáusi, kaip tikt nórít, rýdami výna,
 Dėvo ir dangaus visai minėti palióvét.
 Ar nesibýjotės užspringt, kád imate kásni
 ir isz kėlnorės lėbaut vadinatė výna? 155*

- Taip sáv mįslyjės palikaiū jūs smārve bečiant
 ir jų gėrima, jėms taip gārdu, rinczu berįjant.
 Nės pabūgau, kād Perkūnas, tūjaūs pasikėles,
 nēprėteliu tokiū namūs ė plėntą suplėszkis.
- 160 To dēl, kaip ėmaniai, iszbėgau átrasza gāves.
 Āk tū, szvėnts Dėvė, kokią gadynę suláukėm!
 Āk, kokiós tamsybės jaú apjėkino svėta!
 Póns ir tārnas jaú peklón tikt bėga, tikt bėga.
 Vėns, visai prastójės Dėva, jūkiasi áklas;
 165 o kitsai, kād jam patiktu, nėkina Dėva.
 Póns apjėkėlis, velnióp szúleis besisúkdams,
 ir tarnūs sáv iszrinktus apjėkti mokina.
 Dėvs ir zódis jo, bažnyczos mėlà grožybė,
 gėsmės gėdanczu, taipiaú ir póterei mūsu
 170 nēprėteliams tokėms kaip smārve mėžinio smirdi..
 Lūmper ir kamėdijės padúkino dvára,
 o pās Krizą bei jo kėrdžų szóka bebúksvis.
 Tūls, vos gruczę púsvirė, vos pásukas ėsdams,
 po vargú nasztà kàs dėn vaitója pakúmpės,
 175 o dár ir toksai utėlius jūkiasi Dėvui.
 Skundžas nēprėtelius, kād pónai vārgina būra,
 ir isz gýslu jo paskutinį lászina kraują;
 o taczaú, nusipėszt smagei, ė kārczama bėga,
 kād dár pánedėlyj nuszlústo krūviną snúki
 180 ir, kaip koks zalnėrius krýgėj nosi palikės,
 sù kitais draugais czėkúts ė baúdzava slėnka.
 Bėt ir czė daúg sýk pagirióms pėr nūgara gáuna,
 kād, kaip būruvi reik, žioplýs nesúkasi greitai.
 Vėns tinginýs tikt vis ė pýpkį kėmsza tabáką,
 185 o kitsai ugnės ė pintį skúlia vépsódams,
 ár kitaip, nėkūs beplúsdams, kibina draúga.
 Eik, tinginý, eik dirbt; kám stóvi taip iszsižiojės?
 Szėndėn órs gražūs, saulėlė kaitina dāngu;
 rāsì rytój anksti ár szėndėn dārganą gáusim.
 190 Eik, karálius nór ir àmtmons bária, jo tārnas.
 Eik, atlik kàs reik, paskúi kaszėlė pagávės,
 vālgyk vėžlibai ká sáv pėtums ėsidėjei
 ir tabákpalaikiu, kėk nóri, pėva pasmirdik.
 Bėt, mináu, nevógk ká draúgs, ė baúdzava bėgdams,
 195 sáv trupuczú pasivālgyt, ė krepszúka sudėjo.

*Stépai, imk drasei, sávo dészra krìmsk atsisédes,
 o tù pùsberni Merczük, kramtyk sávo kěžq.
 Bèt, jei dár daugiaús ko reiks gardžei pasiválgyt,
 tai pridék prè to dár póraq szütítu grybu.
 Kùbai, tù iszdýkèli, pamèsk távo smùikq, 200
 o Enský, tù svótbininke, paliáuk szokinèti.
 Jaú dabàr ganà, eimè, atlikime dárba
 ir sávo àntmonui visì padarykime gárbe.
 Taip besipásakojant kelì murmèti pradėjo.
 Ýpaczei búrpalaikis, àns Slunkius, jaú pasikèses 205
 ir Pelédpalaikì ànt múszio kùsino rèngtis.
 Kùbas sù Enskiù jaú Priczku lépè nutvèrti.
 Taip visì tújaús sù kùceis bėgo í krúva
 ir tikt vis „užmùszt, užmùszt“ putódami rėkė.
 Vėns sù bótkoczu jaú Priczkaus nùgaraq taisė, 210
 o kitsai sù grėbliu, kits sù lópezeta bėgo.
 Czè Prancùsai ir papýkė Szveisterei maìszės,
 o tén Zàlbergerei pradėjo rėkdami bėgti.
 Tikt dýrai, kokià baisýbė czè pasidàrė.
 Bèt sztai, vákmistras bekėikdams jėms pasiródė 215
 ir, kaip prátes ýr, nuplėkdams próvaq padàrė.
 Priczkau, Priczkau, pèr drasei pakibinai szirszliùs.
 Rods visùs macnei pamokino pásaka távo ;
 pónai taip, kaip búrai gávo sávo perlėnkì.
 Bèt matai, kaip ýr; teisybė vos pasakýsi, 220
 tú sáv vaido ir nepakájaus daúg padarysi.
 Taigi dabókis, kàd burùs dár kàrtq mokýsi.*

Lápès ir gàndro czesnìs.

*Lápè ànt laukú medžódama gàndraq sutiko.
 „Sveiks“, tārė, „mėls broliaú, ká veikia távo paczùtė?
 Kúdikey távo taipiaú, ká veikia sávo lizdėly?
 O ir tù ká veikì, àr sveiks, àr drúts dár medžóji?
 Bèt nepadývyk mán, broliaú, jaú bárti reikėtu. 5
 Ko dèl tù manė pèr tókì didelì czėsq,
 ko dèl taip ilgai nelankei naméliùse máno?
 Ràsi jaú iszdýkai, varliù pèr daúgel turėdams
 ir sávo rąpuizes isz prúdu músu žvejódams?
 Jùk nè màndagu ýr kaimýnaq gėraq užmìrszti“.* 10

- „Rods“, táre gándras jei, „ir jaú bèn kàrtà veikètu,
alè žinaí koks triúsas jr ànt stógo maitítis
irgi keliùs vaikeliùs penèti ir užaugíti,
prègtám nù vanagù piktù neprèteliu gíti.“
- 15 Nès jaú gándras labai szelmýstę lápès numánè;
bèt kaip jì pèr daúg jí taip prispýrusi mældè,
nùlèkè po keliù dènù ànt pètu steliútas.
Lápè jí tù meilingais žódžeis svèikít pradėjo.
„Sveiks“, táre, „mèls broliaú, í mūsu kàmpà parėjæs;
20 bük taip gèrs, praszai, í úrva máno ilískè
ir, ká àsz steliavaú, už gér szí sýkì prìmkè.“
Tù jám jì keliàs krûpàs ànt lúbo užpýlè
ir tókius valgiùs labai jí rágino lèsti.
„Imk“, táre, „mèls broliaú, àsz táv daugiaús dár atnèsziu.“
- 25 Taip jì pasákiusi, isz úrvos greítai iszlìndo
ir surinkusi daúg ipúrusiu atneszè káulu.
„Sztai“, táre, „ir mèsós táv atneszu skànu kàsnèlì.“
Bèt jaú gándras geraí tokiá szelmýstę matýdams
„àsz“, táre, „táv, sesél, už gàrbę daúg dèkavóju.
30 Mán, nežinaú, kaip szèndèn taip dyrinaí pasiródo;
ràsi kokià ligà ar gùmbas sùnkina szirdì.“
Bèt jèms bèkalbant, sztai, gàndro àtlèkè bérnas
ir gaspadóriù namó labai jis skùbitis mældè.
Taip atsivèikines jis isz úrvos lápès iszlìndo
- 35 ir po to czesnès beí lápès tánkei minėjo.
Bèt girdèkit toliaús, kàs kità tikosi sýkì.
Gándras jaú vaikeliùs užáugusius bavo iszléidæs
ir bè rúpesczu ànt lizdo lópè sermèga;
nès jaú czèsas jo keliduti ártinos vèlei.
- 40 Sztai, lapùtè isz tólo jí lankýti atbèga
ir, kaip prátusi jr, meilingais svèikina žódžeis.
„Ák“, táre, „mèls broliaú, bédà manè dìdelè spáudža.
Àsz jaú tris dènàs medžódama nèko nužspėjau;
to dèl isz bédós bandžai tarp visztu nulísti.
- 45 O ir tén manè bóbos sù kaczérgoms iszbádè
ir, szunìms piudýdamos, jaú konè visà suplészè.
Sztai, matýk, visós údegós vos gálas dár liko.
Ák, susimilk, meldžù, ir dük mán kókì kàsnèlì.“
Gándras tajaús, aná isztèsæs ilgajì snápa,
50 isz gerós szirdès iszvéme rúpuižę vèna.

„Sztai“, táre, „ràsi ganà bìs ùž czestavójimà táco.“

Eiksz, žmogau, eik szén, mokikis szelmì pažinti,
kùrs saldzòms kalbòms meilingai klàstà dumója
ir bebuczùdams szirdingai, kòžnà kàsnèlì pavýdi.
To, sakaù táv, tókio neprèteliàus skaùdzei saugókis. 55

Lápiu dár pèr daig visùr ànt scëto medžója
ir klastóriu nereik tiktai tàrp búru jëszkóti.
Eik, klausinèk tiktai, kàs pónu dvárùse dëstis,
kùr szvelniòms ùdegòms siràtu skaùdulus glòsto,
o paselòms smarkùs neprèteliùs càrgdënì lùpa. 60

Mësk szelmýstë szalin ir visà vèlniszka klàstà;
ártymà sàvo mylèk, kaip mýli tù savè pátì.
Kàs táv nemalonù, nevélyk ártymui sàvo,
o kàs táv malonù, darýk ir jám tai szirdingai.
Lápè, kaipó isz pásakos mùsu màndagei girdim, 65

isz klastòs ipùvusius káulus siúlyjo gàndrui,
o jei gàndras vèl iszvémës rùpuižè dárè,
o tikt beklastùdami vágys lánkè kùts kità.
Bèt dabókim tiktai, àr scëto búdas gerësnis?
Isz burnòs iszeina umai „sesùtè, brolélis“, 70

o isz rànku tësióg pasislèpës bùdelis kërta.
Taip ànt scëto yrà, kùr vèlnias ábažà vàldo
ir tàrp sàvo tarnù sàvo didelè kaimenè gáno.
Eiksz, máno mèls gentè, máno iszrinktàsis broléli,
eiksz, mylèkivos taip, kaipó mylédavos brólei. 75

Rùdikis jómarkininks.

Rùdikis kàrtà slaptòms í turgu bëgo medžóti.
Bèt tàs glúpas dáikts, nëkadòs ànt turgaus nebùves,
mìslyjo, kàd tadà dovanai tavóra pardúda
ir taipiaù szunis visùs meilingai penèja.

Taip bemìslydams dràsà í mēstà íbëgo 5
ir tàrp kròmininku ir kùpczu greitai nulìndo,
lýgei kaip svéczas kòks í czësnì vëžlibai krëstas.
Bèt dabókit tiktai, kaip jám dyrcinai pasidàrè.

Jis pasidràsino í kùpcaus búdà ikópti,
dingodams durnai, kàd pónu vâlgei skaniàusi; 10
o jám, taip dràsèi í krómo búdà bekópant,
kùpczas sù mastù taipó pèr nùgara dárè,

- kàd jis bekaúkdams nù trépu dvilinks nupùlé.
 Bèt netolì taipiaú ànt turgaus kùrpius sèdėjo*
 15 *ir szikszninì visëms, kaip prátës, siúlyjo krómą.
 Sztaí, ir szù slaptóms nutvéré pórá sopágu,
 mîslydams, kùr sziksznà, tén ir mèsà bûs padëta.
 Bèt ir ezè sù kùcium taip pèr sprándą jis gávo,
 kàd bevaitódamas pás békérés búdą nuszóko.*
 20 *Bèt taipiaú ir ezè sù págaliau gávo pèr strénas,
 kàd szlubúdams vos ísz vëtos íszeiti galéjo.
 O tiktaí nè ganà dár jám czestavójimo búvo.
 Jis pasidrásino glupai mèsininka lankýti,
 mîslydams, kàd bèn tén ràsi kókì zárngali gáuses.*
 25 *Taip betýkodams nasrùs jáu gátavus laižo
 ir kaip kóks vagùs, artýn pagrëbti vis slénka.
 Bèt mèsininks, taí vis gerai ísz tólo matýdams,
 jám beszókant jáu, nukírto údega vîsą.
 Taip czestavóts jisai ísz turgaus vélei pargrîžo*
 30 *ir czesnës dycinós bei turgaus tánkei minéjo.
 Tù íszplëkts vagë, girdék ká pásaka sáko.
 Rùdiki, kaip girdì, ànt turgaus laiké pèr vági
 ir visùr vertai kaip glúpa nára nuplëké.
 Bèt kàs kálts, sakýk, kám ima svétimá túrtą?*
 35 *Rods tèsà, glúps szù, àr bútu didis àr mázas,
 próto netùr, dél tó nereik jám gréką rokùti;
 alè žmogùs smarkùs, kitëms íszkáda darýdams,
 àns razbáininks, àns klastórius búdelio vèrtas.
 Toks žmogùs, sakaú, nupëlno gréką ir gálges.*
 40 *Bèt dár ir daugiaús ísz músu pásakos ìmkis.
 Szù glupai, kaip náras koks, í turgu nubégo,
 ir draseí, bè próto, tú íszsižiojes nutvéré,
 dingodams, kàd jo visùr jáu édesei láukia.
 Àr geriaús túls slúnkius, žmógiszka prótą turédams,*
 45 *àr geriaús, sakaú, kaip szítas rùdikis èlgias?
 Daug grà valkatú, kurë bè dárbo maitinas
 ir kampùs belindodami tik gátavo grëbia.
 Eik, tinginý, eik dirbt, pelnýkis vëžlibai dūna
 ir, ká pás pelneí, laikýk pèr sávo dalýką.*

III. Aus Schleicher's Iesebuch.

Apē sēnā bōbā kytrēsne ūž vēlnie.

Vēnām kēmē gyvėno jāuns gaspadōrius, tās būvo grā-
 žie jāunā pācze vēdeš, o jūdu ir teip labāi sutīko, kād nē-
 kadōs ir nēkadōs nēi kōkī pīktā žodēlī prēsš kits kitā ne-
 pasisakjāvo, bēt vis meilīngai pasipāsakodavo ir vis użstāin
 buczūdavos. Dabār sýkī trōpyjos, kād vēlnies aplīnk ke-
 liāudams ir tā jāunā pōrā aplānkē; jis nemēnk nusidjvyjo
 isz tos nemērūtinos sāndoros, ir bāndē tā ardyti, alē jām
 nepasisekē, kād jis ir szeip ir teip bāndē. Kaip jāu dabār
 jis ilgā czēsā noprōsnai vīslab pabāndes būvo, tai jis bai-
 sīngai supjķes atstōjo ir spīāudydams sāvo keliū ējo. Teip
 beeidams jis sutīko sēnā bōbā ūbagais beeīnancze; tā jī klāusē:
 Gentē, ko tū teip spīāudai? Vēlnies sudūķes atsīlēpē: Āk
 ko klāusi, jūk tū manē negalī gēlbēt. Kodēl, atsīlēpē bōba,
 ār tū nežinaī, kād mēs bōbos daūg žīnom ir iszmānom; pa-
 sisakjķ tikt, kās tāv kēnk, rāsi galiū ir tāv pagēlbēt, kaip
 jāu daugēms pagēlbējau. Vēlnies mislyje: Ticz, tā senā
 bōba, rāsi teip gudrī ir būtu, ir jis dabār jei vīsa sāvo bēdā
 pasipāsakojo ir sākē: Mislykis sýkī, āsz konē pūšē mētu
 isztupējau sztai szīām kēmē prē tū jaunāvedžu, kuriūdu teip
 didei sutīnka, ir norējau jūdu kaip nōrīs supēszdīt, alē nē-
 kaip negalējau, ir ganā, kūrģi āsz dabār nepērpyķes būsiu,
 tōkī ilgā czēsā sugaiszes o nēko neisztaisēs. Bōba jām atsīlēpē:
 Tai mán tikt mēnks szpōsas, czē āsz tāv tā gārbe padarj-
 siu. Vēlnies isz to labāi prasidžūgo ir klāusē bōba, kā jis
 jei turēsēs dūti. Bōba atsīlēpē: Āsz daugiaūs nēko nenōriu,
 kaip tikt pōrā naujū vjķu beī pōrā naujū zambrīniū kūrpiu.
 Vēlnies jei tai vīslab pažadējo gražēi ir drutāi padarjta
 dūti. Taip pasisznekējus jūdu pērsiskyrē ir bōba atstōdama
 dá anām priszaukē, kād jis nē pēr toli nukeliāutu, nēs jī
 dār szēndēn kā apsiēmusi isztaisjjs.

Dabār jī nuējo ī tā kēmā pās tā jāunājē gaspadīne,
 tā tikt vēnā namē būvo, vjķrs ānt laūko ārē. Bōba ī stūbā
 iējusi pirmuczāus dalēs mēldē, o tā gāvusi pradējo vīsoķiū

nėknėkiu szvėlnei zaúnyt: Āk máno mėlőji szirdėjtė, kőkie tū tikt graži ir apreidė esi, távo vyrelis rods gál sà tavim isz szirdės pasidėaúgti; àsz labai gerai žinaú, kàd jūdu gražei sutinkata, kaip nei vėns žmogūs visàm scėte, alė, máno visztėjtė, máno dukrelė, àsz tavė pamokėsiu, kàd jūdu dár geriaús sutiksta ir pėr visà ámžię nei jókį piktà žodėjtį nepasakýsta. Jaunóji patì džaúgėsi ir mėldė bóba, kàd ji jei pasakýtu tá móksla, jaú ji jė gražei apdovanós. Bóba sákė: Ānt távo vėyro galvós netolì nū sūkurio yrà vėns žilas pláukas, tá tū jám turì pagál gálvą, jám alė nežinant, nupidauti, tai paskúi jūdu pėr visà jūma ámžię nė tikt tókio bėt dár didesnió mėilė gycėsita. Jaunóji patì mĩslyjo tai tėsà, ir kláusė tá bóba, kaip ji tai galėtu, sávo vėyru nežinant, padarýti. Anà sákė: Kàd tū távo vyrelėiui pėtūs nunėsz, tai tū jám sakýk, kàd jis sávo gálvą ànt távo kelėu padėtu ir pėrpėtę pėrsnaustu, o kaip jis būs užmėges, tai tū iszsimk bārzdskutį isz tászės ir tá žilajį pláuką nupidauk. Tai viskas jáunajėi páczei labai patiko ir ji bóba gerai apdovanójusi ir pasidėkaródama palėido. Bóba nū jos atstójusi nuėjo dabàr ànt laúko pàs vėyra, kàr jis árė. Lába dėn, lába dėn, pūtytėl, lába dėn! Dėkui, dėkui, sėnut. Teip abū pasilábinusi, bóba mėldė, kàd jis biskį apsitótu, juk rási ir jautėliems reik pasikrapstýt; jis ir apsitójo. O kági nóri senūtė? Ji sákė: Āk máno mėls vaikėli, máno szirdėlė, àsz vos galiu táv pasakýti, teip àsz nusigàndusi; ir pradėjo baisingai rėkti. Vėyrs sákė: Alė kàs táv yr, tikt tū sakýk. Bóba dabàr rėkdamà sákė: Jūdu, sū sávo paczutė, žinaú, labai gražei sutinkata, alė, àk Dėvė apsaugók, ji tavė nór papiáut ir kità vėst, kàrs daúg bago-tėsnis už tavė; àsz dabàr pàs jė burau, o tai àsz visà tá baisėybę maczaú ir patýriau. Āns žmogūs isz tós sznektós nusigàndo ir kláusė bóba, bau ji nežimanti, kadà ir kaip jo moterĩszké tai nórinti darýti? Bóba sákė: Szėndėn ànt pėtú, kaip ji atnėsz pėtūs, tai turės bārzdskutį sávo tászė, o tai ji táv sakýs, kàd paválgės í jos stėrblę gálvą padėtai ir pėrpėtę pėrsnaustai, o kàd būs užmėges, tai ji táv gálvą nupidaus. Vėyrs už tai jei jei gražei pasidėkavojo ir pažadėjo jė kità sýk szaiúnei apdovanóti; ir bóba dabàr toliaús ėjo ikì í rugiūs, jeib cėzė pasislėpusi isz tólo matýtu, kaip túdu žmónės ànt pėtú pėszis. Kaip jaú dabàr pėtú laúks priėjo, tai patì susidabójo vėyro bārzdskutį ir isidėjo í sávo tászė. Bėt vėyrs

sà didžù nérimasczu pètú czěso láuké, žinóti norédams, argì tai ir vřslab tēsà būs, ká tà bóba jám papásakójo. Jeijeĩ atėjus, júdu apsikabĩnusiũ skanei pasibuczavo, kaip paprátusiũ bũvo, o dabàr jis pasisėdo pėtũs vėlgyt; jám parėlgius sákė ji jám: Eĩksz szėn ir dėk sávo galvėlė í mánno stėrblė ir prasnáusk pėrpėtė, jũk nuvargai ikì pėtũ. Jis tai ir dárė ir vėik dėjos búk mėgęs; nės jaũ dabàr jis numánė tēsà ěsant, ká bóba jám pásakójo. Jijė jaũ mĩslydama jí bemėgant, pamazĩ bėrzdskutĩ isz tászės iszitráukė, jeib jám žilajĩ pláuką muskũstu. Alė jisai, kai nemėgójo, tũjaũs pajũto ir kaip žaĩbs, tikt strákt, paszóko ir dabàr, àr tũ nemateĩ, czũpt, jei ũž galvós, mĩtura nuplėsęs í pláukus jei ĩkĩbo, o dabàr pradėjo jí baisei draskýt ir mĩszt ir darkýt: Tũ nevidónka, tũ razbáininkė, tũ bėstije, tũ galvžudė, àr tai dėltó tũ teĩp prėsz manė dėjeis gerà ir manė mýlinti, kád manė jú veikiaũs galėtai nužudýti, àsz tãv dabàr paródysiũ ir užmokėsiũ, kád tãv daugiaũs tà vėlniszka baisýbė í mĩslĩ nepareis. Ji mėldėsi, kėk ji tikt galėjo, alė tai nėko nemáczyjo, jis jei tól sũdavė, kól jám tikt pakáko, kól jis porĩsám pailso. Vėlnias netoli ũž akmėns susirėngęs týkojo ir památęs aná skaũdu muszĩmą suplójo í rankàs ir júkėsi áiszkiũ balsũ; alė potám jis pãts pasikrátė tos baisýbės ir pasibiaurėjo tos bóbos buklýstė, savý mĩslydams: Žiurėkis tik-tai, tà bóba ũž manė piktėsnė: bėskũ žmónės prė visũ nelabýsczu ir bėdũ vis vėlnię káltin, o veĩ, tókios bóbos kaip daũg daugiaũs ir piktėsnĩ neklũta padáro ũž manė. Pažadėtas vyžàs beĩ kũrpes jis jei átdavė, alė jis atsĩmeszė bais ilgà kártĩ ir ànt tos gálo užsimóvęs jės bóbai prikĩszo ir sákė: Àsz negaliũ prė tavės árťitis, tũ mėnkinei ir manė galėtai apmónyti ir apgáuti, jaũ tũ dabàr piktėsnė ir buklėsnė ũž manė. Ir kaip anà atsĩmė, jis kártĩ pasmógęs kaip szũvis teĩp staigà pabėgo, o bóba sávo keliũ ějo, besidžaugdama, kád ji kytrėsnė bũcusi ũž vėlnię ir kád jis, dėl jos báimė gávęs, pabėgo.

Apė razbáininkus ir smákui pažadėta princėšė.

Vėns tėrs turėjo sũnuĩ ir dũkterĩ, o kaip júdu užáugo, abũ tókė netikėlei ir neklázados pastójo, kád tėrs abũdu turėjo pavaryti. Pirm iszeinant sunũs susijėszkójo tėvo lázda,

kurì tókì macnàma turéjo, kàd jé vèns í rànka émes prész kitùs žmónes iszkéldavo, tai aně kaip perkúno nuremti stovéjo, kàd nei kóje nei rànka pajùdit negaléjo. O dabàr jùdu, brólis ir sesù, keliávo nežinódamu nei kùr. Treczè dèna jùdu paréjo í gire, ir jaú dabàr bìvo labai iszálkusiu. Pavakarè jùdu památè žiburèli isz tólo ir nuéjo í tá bùta; bèt tamè tikt sèna bobùtè terádo, tos jùdu mèldè, kàd ji jèmdvèm ká nórìs vólgyt dùtu. Bobùtè isz pìrmo nenoréjo, alè kaip jùdu jé labai mèldè, tai ji jèmdvèm àtneszé bìskì dùnos, o potám ji sákè: Dabàr tùrita eit greitai pasislépt, nès àsz turiù dvjlika sunù, o tè visì razbáininkai, kaip tè pareis o jùdu czè ràs, tai jè jùdu ir užmàsz. Bèt sziùdu užsiémè sù tà sendje pásakotis, ir sztaí, nè ilgai trùko, aně výrai ir paréjo. Kaip tikt sziùdu památè, sákè vyresnýsis: Tai pèr visà dèna nèko nužtrópyjom, o sztaí, dabàr mùms í namùs atéjo. Pirmuczáus jè visì sávo givèras í száli padéjo, potám nusivìlko sermégàs ir tà senóji bobùtè jèms vakarènè ànt stálo uždéjo. Po vakarènès vyresnýsis szèmdvèm sákè: Gerai, kàd jùdu szèn atéjota, dabàr tùrita mìrti. Brólis sákè: Kàd jaú mùmdvèm teip zadéta, tai jaú jùms ir pasidùdava, darýkit, kaip jùs nórìt. Tai tùjaús vèns àtnesze dideli klùciù ir dabàr jè tàrp sávès susitarè, katrà pìrmà žudýsè. Brólis sákè: Gálit ir manè; o kaip jis tai pasákè ir razbáininkai prisitaisè jì prè klùciaus prirìszt ir kirtiks býle nusiszreitè, tai jis greitai, czùpt, sávo lázda, kurié po pabálke bìvo pakiszès, iszsitráukè ir jé prész razbáininkus iszkèlè, tai aně kai negyvè stovéjo ir nei jùdit negaléjo jùditis. Dabàr jis jùs émes vèna po kito ànt to klùciaus sù jú paczù býle gálvas nukirto; alè paskutiniam gálva nemukirto, bèt tikt í spránda íkirto. Ànt rytójaus jis éjo jú visàs stubàs pèrziurèti. Pirmójo bìvo puczku, pistúlin ir szóbliu sukabítu; antró visókiu drabùziù; treczó daúg pinigù; ketvirtó lavónu, o penktó tú lavónu gálvos í sèna ànt gèmbiu pakabítos. Dabàr jis émè o anùs lavónus ir í lavónu stùba suvilko, bèt jú gálvas teipiaù ànt gèmbiu sukabinéjo, o lavónu stùba sù didele spynà užrakino. Vidùrdèny jis užsikabìnès puczka éjo í gire, kókì nórìs paúksztì nusiszáut, kàd mèsós turétu; alè iszeidams séserei sákè: Tù gali dabàr, kól àsz sugrìsziu, jeib táv czèsas nepàilgtu, pèr visàs stubàs eiti, czè tù ràsi visókiu puikiù drabùziù ir pinigù, gali apsirédýt,

kaip tãv geriaũs patiks, alẽ í tã stũba, kuri sũ didẽje spynã uþrakíta, í tã neik. Kaip dabãr brõlis iszẽjes bũvo, tai jijẽ czesã bepralẽidzent ẽjo stubãs paþiurẽt, ir atẽjusi í drabuþiu stũba pasijẽszkõjo puikiãsius drabuþius ir tais apsirẽdẽ, ir nemẽnk gẽrẽjos tã visã graznã. Bẽt dabãr ji tik negalẽjo iszkẽst ir í anã uþdraustajẽ stũba eiti; alẽ tik vos ji duris atdãrẽ, tai ãns razbãininks, kuriãm gãlcã nemukirtes bũvo, pũsgyvis pasilikes ir prẽ dũru prirẽplõjes, tik czũpt, jei uþ kleidõs ir jẽ teip drutai laikẽ, kãd ji nũ jo nagũ isz-sikliudíti negalẽjo ir ji jãm ãnt vẽtos prisiklaũpusi turẽjo prisẽkt jãm nũ aũkszo žoliũ nunẽszt ir apẽ sprãnda apdõt, tai jis iszgỹses ir potãm jis jẽ vẽses, tai ji pastõsenti tõkie župõne, kaip didžãusie dvaronkã; alẽ ji ir turẽjo prisẽkt sãvo brõliui apẽ tai nẽko nesakýt. Ji tai vislab pasizãdẽjo ir tãjaũs anũ žoliũ atnẽszusi jãm apẽ kãklã apriszo, ir jãm tãjaũs bũvo geriaũs.

Brõlis iszẽjes ir szaunã kãmpã gĩrẽs apsũkes uþtrõpyjo zũiki, ir greitai pũczkã isztẽses norẽjo jẽ nuszdut; alẽ zũikãtis prẽsz jẽ atsikreipẽs sãkẽ: Åk bẽnt neszãuk manẽ, ãsz tãv kãtã sýk rãsi ir galiũ ãnt gẽro bũt; teip jis jẽ ir neszõvẽ. Tai zũikis jãm dãvẽ mãžã szvilpũkã ir sãkẽ: Kãd tũ sũ tũm paszvilpsi, tai ãsz tãjaũ pãš tavẽ bũsiu; szitã szvilpũkã jis parsinẽszes po pabãlke pakiszo.

Kaip brõlis parẽjo, tai sesũ dẽjos nusimĩnusi, ir brõlis jẽ klãusẽ: Kãš tãv kẽnk, sẽsel, tũ mãn teip smutnã ir povisãm nẽ mundrã iszžiuri. Ji atsilẽpẽ: Mãn teip nesmagũ, kãd tũ mãn galẽtai vilkẽnẽs pẽno parnẽszt, tai ãsz tã gẽczau ir mãn rãsi smagiaũs bũtu. Bẽt tai ãns pũsgyvis razbãininks bũvo jei isãkes, kãd ji sãvo brõliui sakýtu kõkiu daiktũ jis jei turis parũpint ãnt sveikãtos, kãd ji paskũi jãm tũs galẽtu diiti, tai jis umai iszgỹses. Brõlis ãntrã dẽnã ãnt medžõklẽs iszẽjes dabõjo, kãd jis žindanczẽ vilkẽnẽ trõpytu, o jis ir uþẽjo vẽnã, akarõt jaunikiũs sãvo bežindant; tai jis pũczkã isztẽses norẽjo jẽ nuszdut. Alẽ vilkẽnẽ sãkẽ: Eĩ, neszãuk manẽ, ãsz tãv kãtã sýk labai galiũ ãnt gẽro bũt; ãnt to žõdžo jis paklũso ir neszõvẽ, tik ẽjes jos pẽno pasimĩlzo ir tã sãvo sẽserei pãrneszẽ gẽrti, bẽt ji tã pẽnã dãvẽ razbãinkui. O vilkẽnẽ jãm dãr ir dãvẽ mãžã szvilpũkã ir sãkẽ: Kãd tũ sũ tũm paszvilpsi, ãsz tãjaũ czẽ bũsiu; tã szvilpũkã jis parsinẽszes vël po pabãlke pakiszo.

Àntrą dėną sesū vėl nusimūsi iszveizdėjo ir kai brólis jė kláusė kàs jei kėnk, tai ji sákė: Mán teip nesmagū ir nei patì nežinaū, alė kàd mán galėtumbei liutėnės pėno parnėst, tai mán bātu geriaūs. Tai brólis vėl iszėjo ànt me-džóklės ir véik rádo jaunikiūs bežindancę liutėnę; alė tà vėl teipiaū sákė: Eí, neszáuk manė, àsz táv galiū labai ànt gero bût; tai jis priėjes jė pamūžo ir ji jám teipiaū dávė mážą szvilpuką, sakýdama: Kàd sù tùm paszvilpsi, tai àsz tújaū pàs tavė búsiu. Pėną parnėszęs àtdavė sėserei, o ji slap-czei razbáininkui. Sėkancę dėną ji vėl lýg teipojaū smutnà dėjosi ir užsigeidė meszkėnos pėno. Ir to pėno jei brólis pa-rúpino; alė jám vėl teip atsiėjo, kaip ir sù anais žvérimis ir vėl szvilpuką gávo, kurí jis ir po pabálke pakiszo. Dabàr jis turėjo kėturis szvilpukūs.

Bėt àns razbáininks visūs tūs žveriu pėnus iszgėres po-visám sveiks pastójo; o ànt rytójaus jis anksti pàs szí í stuba atėjes sákė jám, kàd jis turís dabàr mirti. Szis atsilėpė: Jei jaū àsz turiu mirti, tai àsz jaū ir nóriu pasidūti. Sesū ir atejo ir sávo bróliui sákė, kàd ji dabàr razbáininką vėsenti, nės ji jám pasizadėjo ir nū jo atsivėikinti norėjo. Alė jis neatsivėikino, bėt stumė jė nū savės. Alė pirm jám gálra ànt klúciaus reikient dėti, sákė jis razbáininkui: Àsz dár no-rėczau iszsimėlsti sù szeis szvilpukais pasiszvilpít; ir kaip jis lángrą atsivėres pradėjo szvilpt, tai tújaūs anė visì žvėrys cze būvo ir jis jús ànt razbáininko užsiūdė, tai tújaūs jis būvo í stukiūs ir stakeliūs suplėszyts. Bėt jis dávė ir sávo sė-seri sudraskýti, kàd ji teip nevėrnaí prėsz jí būvo pasiėlgusi.

Potám jis vėns czon pasilikęs mšlyjo: Ká àsz czon veiksū tàm razbáininku butė ir szio girio teip atstū nū visū žmoniū; mán jaū povisám neramū. Jis taigi pasikėles susiszvilpė sávo žveris ir keliávo í svėta. Jám jaū netoli nū girės krászto ésant, trópyjo jis dvi angis, kurėdvi sù tókiu žnirtimū pėszės, kàd paūsusios pasilsėjo o potám vėl pradėjo pėsztis, o tai kelis kartūs. Bėt jėdvi teip besipeszdamos būvo skaudingai susidraskiusios, kàd būvo baúgu žiurėt ir jis mš-lyjo, jėdvi tújaū atliks. Alė kaip jaū jėdvi sávo peszimą nūbaigė, tai prislínko prė vėno krúmo ir nū to pradėjo lápu nusipėszt ir kožnà ànt savės užsidėt; ir sztai, abėdvi tújaū vėl būvo sveikos. Nū tos labai minėtinos vėtos jis sù sávo žvérimis í tólimą mėstą nukeliávo kursai puse apgrimzdes

būvo. Czè jisai í vėna kàrczema įėjės pasiganyti, nū to szinkoriaus patyrė, kàd po trijų dėnū paskutinė princėšė to karaliaus búšenti nū smáko isznesztà; bėt jei kàs jė galėtu nū smáko atvadūti, tai tám ji pėr pácę tėksenti ir po karaliaus galėós karalįstę visà paveldėšės ir karaliūm pastóšės. Szis vjrs tū pamislyjo, kàd jis tá smáką sū sávo draugais galėtu įveikti, ir dël to sū jeis apė tá dalýką susisznekėjo ir jė drutai tikėjo smáką įveikti. Tàs szinkorius dabàr tai karaliūi pràneszė ir karalius dávė szí svėtimájį vjra tūjau pàs savę pakvėsti, ir nū jo patės patyrės, kàd jis nórīs sū smakū kariauti ir jo dakterį iszvadūti, didei sū visà sóvo gimine džaúgėsi. Kaip treczė dėnà atėjo, tai jám karalius dávė apsirėdýt szàrvu ir smarkiūs ginklūs jám priteikė, kaip tikrám kàržiui pūlas. Tū po pūsryczu princėšę iszvezė szalė mėsto ànt paskirto plėcaus, o nē po ilgu atėjo ir svėtimàsis vjrs sū sávo žvėrimis ir pasisėdo szalė princėšės ànt krásės, láukdams smáko àtlekient. Alė visas mėstas nusimīnės tikt drebėjo beláukdami, kaip dabàr nusidūs. Ànt devyniū zėgoriaus pirms pētú isz tólo būvo matýt lėpsnávimas kaip zaibū ir užmàs kaip kókio sztūrmo; tai būvo žmoma, kàd smáks jau àtlek ir nē tolì yrà. Bėt svėtimàsis vjras jau ir ànt kovós gátavs būvo sū sávo draúgkareivėis; o smáku dabàr artjñ prilėkus, tai jau vis vėnì ugnės stulpai isz jo nasrú iszėjo, nēs tàs smáks būvo devyngálvis. Alė kaip jau jis ànt žėmės nusilėido ir prė princėšės prisigát norėjo, kàd sū sávo baisingais nagais nutvėrės nėsztusi, tai tē visì žvėrys, kaip tikt priėjo, plėszė ir dráskė smáką, o vjrs sávo smarkiū kàrdū jám gálvas žemjñ kirto. Teip szita iszgstinga kovà jau konė tris stūndus būvo trūkusi ir smákas tápė pėrgalėtas; alė nū to bais sunkio kovójimo szė visì teip būvo nuilse, kàd kàržiýgs devintaję gálvą tikt ikì í pūšę įkirto ir vos tēk sylós teturėjo, isz smáko galvū lėžuviūs iszpiduti ir pasikavóti. O dabàr jė visì teip nuvãrgę saldžėi užmigo. Bėt princėšė isz didžo džaúgsmo tūjau sávo áukso žėdà nū sávo pirszto numóvusi užmóvė tá ànt kàržiýgio pirszto, kurį ji dabàr pėr sávo iszcdlntytojį ir jaunikì didei už viską garbė laikė. Tàm tárpe karaliaus keli tarnai atėjo ànt to plėcaus pažiurėt ir rádo smáką pėrgalėtą; jė pavydėjo svėtimájam tá didę garbę, kurię jis dabàr igýšės, ir tūjau susitarė jí bemėgant užmūsztì. Tai ir nusidavė. Princėšė tai

nenorėjo pėrleist, alė szė sákė: Kàd tù netylėsi, mės ir tavė užmūšim, todėl geriaús pasilik gyvą. Ir vyriáusysis karálius tàrnas sákė princėsei: Dabàr tù turi manė pėr sávo iszgėlbėtoji iszpažinti ir pėr sávo vėdi laikyti. Tai ji, àr norėjo àr nenorėjo, turėjo isz prėcartos daryti ir prisėkti. Kaip tai viskas bũvo atlikta, tai jė greitai iszkasė dũbė ir aną kàržygį ezonai pàkasė. Dabàr jė sũ puikiė muzikė ir sũ didele linksmybė í mėsąq itràukė, kũr kóznas vėns artijn vėržėsi, princėse pasvėikit.

Anė žvėrys iszmėgójė ir pasilsėjė nėko nerádo ir nežinójo, kàs nusidavė. Kóznas ėjo sávo keliu, nės teip jú pónas jėms bũvo pirm užmėgant sákės, alė ir tai, kàd jė po trijų mėtu vėl ànt tos vėtos susirástu. Po trijų mėtu taigi ir karálius prisitaisė sávo dukterį apvėdīt sũ jos iszgėlbėtoju, bėt princėse bũvo labai nuliúdusi ir nėks tai nežinójo. Bėt vėnczarónės dėnq karálius bũvo ànt tos paczós dėnós státes, knrió smáks bũvo pėrgalėts. Ànt tos dėnós taigi susibėgo visi anė žvėrys ir czė jėms tũ labai dyvinaí atsídavė. Meszkà, labai geràs ūslės turėdama, tũ užsūdė, kũr lavóns gũl, ir sákė sávo draugáms: Vėrykit manim, ezonai gũl mūsu póns pàkasts, kàs nórīs jí užmuszė; ir sztai, tũjai meszkà, liúts bei vilks sávo letenomūs ėmė kást, o zuikis vėktq turėjo laikyti. Nilgai trũko, tai bũvo lavóns iszkasts ir visi pažino sávo pónq; alė jė bũvo visi nusimĩnė. Ticzte, sákė zuikatis, àsz atsĩmenu nũ anó mėto tũ gajú lápu, kurė tėdvi supėszusiesies angis teip staigà iszgydė; tė mūsu pónui ir gál máczyti; ir tai sákės kaip žaĩbs atstójo ir nubėgės prė anó krũmo tėk lápu susĩpeszė, kėk jis mĩslyjo, kàd ganà bũs lavónq apdėdinėt, ir pórą stundáms neprabėgus, jái jis bũvo sugrĩžės. Dabàr jė greitai tũs lapūs ėmė lavónq sũ tais apdėjo ir nilgai trũko, tai jis vėl atgijo ir atsigávės sákė: Kám manė pabũdinot, àsz teip sàldzei mėgójau. Bėt vilks táre: Nė teipo, mėls póne, tù nemėgójėi, bėt buvai numĩrės, sztai dũbė, isz kuriós mės dabàr tavė iszkasėm. Dabàr jė susitarė visi eít í mėsąq, ir trópyjo í tá pácze kàrczemaq, kũr aną mėt. Tasai szinkorius alė nepažino jí ir kaip jái vákars pastójo, tai szinkorius sákė: Àk kàd mės szí vákaraq nũ karálius stálo ká nórīs gáutumbim, nės karálius duktė szėndėn svótbq szvėncze sũ tũ vỹru, kũrs jė pirm trijų mėtu bũvo nũ smáko iszgėlbėjes. Szis vỹrs atsĩlėpė: Tai mán tikt menki daiktaí nũ

svótbos vâlgiu ir gérimu gáuti. Szinkorius mîslyjo, tai neit; ir jûdu dël to pradëjo ginczytis. Potám ginczë nubaigt norëdamu susilazino. Tadà iszsiþrászë svetimâsis isz szinkoriaus pópëro beî tintos ir surászë gromatëlë iki princësës ir tã parîszo zuikûczui po kaklû ir lëpë tã princësei nunësz. Zuikûtis vos névos galëjo í stûbã dël didelës daugybës sveczû isibriáut, o ir potám jis turëjo ilgai tykinët, kol jis præ princësës prisigávo; alë kaip tikt jis priëjo, tai jis princësei tûjaus sù pirmutinioms kójoms ànt keliu užsikabino ir gálvã vis auksztýn këlë. Princësë jûm besidzãugdama ir užtëmyjo gromatëlë po kaklû, jì tûjaus jë nurîszo ir rádo, kãd jeiþei tã gromatëlë raszyta. Staigei jì tã atplëszë ir skaitýdama rádo, kãd jos tikràsis atradûtojis gývs ësas, ir tûjaus jì pãlëpë tarnúms, kãd kàs greiczãusei nù visókiu vâlgiu, peczénku ir výno í tã ir í tã kãrczemã nunësztu. Bët ir princësë patì isz tos adýnos labai linksmã pastójo; o szis svetimâsis visã lazýbã sù szinkorium darýtã laimëjo ir jám sákë: Kitã sýk nesikësýk lazýtis.

Princësë alë potã greitai iszsimîslyjo, kaip jì sávo atvadûtoji galëtu í svótbã atgáuti. Ji todël tylomis præ sávo tëvo priëjusi jám sákë, búk labai bagóts gróvs to ir to kãrczemó nakvinóþes, àr jis jì nenorëtu ir í svótbã pakvësti. Karálius tai tã apsëmë ir greitai sávo garbingiausius tarnûs í anã kãrczemã nusiuntë tã svétimãjì gróvã pakvësti; szis ir nesidavë ilgai maldýtis ir ëjo, ir jo žvërys draugë sù jûm. Ànt karáliszko drãvo jám užeinant, karálius davë tókië didelë muzikë darýt, kãd vis žëmë drebëjo, ir labai garbingai priëmë; alë jis ir iszsimeldë, kãd ir jo žvërys sù jûm galëtu draugë bút, nës jis jás už vislab didzò garbë laikas, kadangi jë jám daug gëro padãrë, jë nëkam nëko nedarýsë. Ir karálius tai mël pavélyjo. Princësë tûjaus tã cýrã pažino, kãd tãs jë nù smáko iszgëlbëþes, o jis jë ir pažino, alë jûdu dëjos svétimu ir povisám nepasizísta. Kaip jau dabãr gróvs pusëtinai apsisvëtinës bûvo, norëjo jis žinóti, isz kùr vëdýs ir kaip susivedims prasidëþes ir kaip tai viskas atsëjo? Tai jám tûjaus visã lábã nûlatai papásakojo ir jis pagýrë vëdì kaip didelì kãrþygi, bët ir klãusë, baù jis ir ženklû tûr nù to smáko. Bejë, atsilëpë visì ir tûjaus visos devýnios gálvos bûvo àtnesztos paródyt. Gróvs nusidývydams tãs gálvas pažiurëjo, o vënã nusitvërës sákë:

Reik sijkì vènai ir í nasrùs pažiurèt; bèt jis nerádo lèžuvio vidùì ir sákè: Alè mán dývai, jùk nèrà lèžuvio. Védýs ir svecei atsilèpè, kàd smàks bè ležuvio èsas, bèt gróvs sákè, kàd tai negálìms dáikts; visì gývì sutvèrimai tūrì turèt lèžuvì. Isz to vènì mìslyjo szejp, kitì teip. Ànt gálo sákè gróvs: Àsz nóriu dabót tám ginczui gála padarýt ir tai pasákès isztráukè visùs devýnis lèžuviùs isz delmóno ir jùs visèms ródydams sákè: Pažiurèkit tàs lèžuviùs, baù jè nè smáko bútu ir nórìm vèna í nasrùs íkìszt, àr jis nepritìks ir àr nerásim nasrùs gómurio galè lèžuvì iszpiáuta. Kaip jè tai dárè, lèžuvei visì labai gražei itiko ir nei vèns negalèjo abejót, kàd tai nè smáko lèžuvei, tikt kožnám búvo dabàr labai didelì dývai, isz kùr tàs svetimàsis gróvs tàs lèžuviùs gáves. Védýs bei martì o ir gróvs ganà gerai žinójo ir védžui dabàr jau povisám neramù pastójo aplink szirdì, nès jis žinójo, kaip sù tũ smáko apgalèjimu búvo atsèjè. Bèt dár didèsnis nusidývyjìms rádosi, kaip gróvs žèda iszsèmès paródè, kurì jám princèsè anó dèno búvo dovanójusi, kaip smàks búvo pèrgalèts, ir mèldè sveczùs, kàd jè tá žèda pažiurètu, baù nepažintu kèno jis bútu. Visì vèik rádo princèsès varda, kurì áukskalìs tá žèda nulèdams búvo iszkáles ir sákè: Tai marcžós princèsès žèdas; o kaip jè tá žèda marczei pridavè, jeib jijè ir jè pažiurètu ir tá visà dývna dalýkà ir povisám nìszmánomà nusidávìmà iszpásakotu, tai jì sù labai dideliu ir linksmingu balsù szaúkè: Tai máno žèds ir tàs výrs, kùrs jè turèjo, tai dabàr yrà máno tikràsis jaunìkis, tàs manè nũ smáko atvadávo, sztaì, sù szejis sávo žvèrimìs; ir pribègusi jè meilìngai apsikabino ir pabuczávo ir dabàr abù isz džaúgsmo vèrkè. Isz to visì svecei ir karálius jau jũ nusidývyjo ir ilgà válandà nei vèns nei žódì nekalbèjo o karálius kaip perkáno nùtrenkts stovèjo. Potám princèsè papásakójo vislab, kaip sù smáko apgalèjimu, sù jo lèžuveis ir sù galvóms ir sù visù labù búvo atsèjè ir kaip jijè tikt dèl to jám turèjusi pasizadèt, kadangi jis jè nužudýt norèjes, nès jos tikrajì atvadūtoji jis jau búvo užmùszes; bèt kaip szèndèn vèl gývs czon èsas, tai jì nežimanti. Tai zuikùtis atszókès tũ greitai ir tá nusidávìmà gražei papásakójo. Dabàr ir nìlgai trùko, tai visà tèsà.szio výro búvo iszrastà, alè ir visà klastà ir baisýbè anó. Tai karálius didei ànt sávo žènto supýko ir kláusè visùs sveczùs bei sávo

dumczūs, ká dabàr darýt reikią. Tai visi susitarę atsilėpė, kád tóks žmogūs povisám nevėrts ėsas karálius žėntu bėti ir, kadangi jis tóki garbingą vėrą ir didelį kàržygį nurazbajávęs, tai jis ėsas žudýtins. Karálius sákė: Àsz jí ir smertės kálta iszrandù; ir jė jám tú sùdą padrė ir jis bũvo ketureis jáuceis suplėszyts. O dabàr isz naujo svotbà sù tikrũju vadũtoju bũvo svezstà, ir vėskas dár jũ szlovniaūs ir puikiaūs bũvo pataisyta, ir didis týtreiks svezcũ bũvo sũkvėsts, tai ir àsz cžė buvaũ ir isz tólo žiopsójau ir artyn eit nesidrišau, nės bijójausi liũto, meszkós bei vilko, tē trýs turėjo dabót, kád žmónės neisibriáutu í karálius dvárą. O karálius tēms laukė bũvo pastatýdines didelę bączką pývo ir úmą brangvyno ir ilgą kũrbą pilną visókiu pyrągu, ir anė žvėrys sù žmonėms isz visũ kampũ susibėguseis daũg sztukarójo. O szis naujėsis žėnts anó karálius ir pastójo po jo galvós karálium ànt vėsos karalýstės ir pastójo labai iszmintings ir gėrs karálius o, jei jis nenũmirė, tai dár ir szėndėn bevàldo.

Apė žmogũ bė báimės.

Augino sýki bagóts tėvs vėnĩntelį sũnũ; tās turėjo visą vėlę; jis dárė, ká norėjo; ir teip jis uždugo bė jókios baismės ir drausmės ir kàs dėną raskasznei prisiválgė o todėl jis jau í jaunikádczo metũs istójęs nėko nesibijójos nei nežinójo, kàs báimė pėr dáikts. Jis taigi kàrtą pasikėlė eit í svėtą ir báimės jėszkót. Kaip jis jau szaũnei toli apė kėk mýliu nukákes bũvo, parėjo jis í vėną kėmą, cžė žmónės ànt úlyczos susistóję kláuse jí, kũr jis einas. Jis sákė: Àsz einũ báimės jėszkót, rasi jũs bėnt žĩnot, kũr àsz báimę galėczau ràsti. Anė vėrai jám atsilėpė, kád jė žĩną. Tās kėms bútent turėjo kápines, ànt kuriũ kàs nákti numirėlei atsikėlę baisingai tóbydavos, kitì povisám sù grabais iszeidavo ir prėsz kĩts kità mũszdavos, o beslėpiczos ýpaczei tá visą iszgastingą dárbę sù numirėleis várė; todėl ir nei vėns žmogūs nákti o ýpaczei tarp zėgoriaus vėnũlika ir dvýlika nei isz tólo pro tās kápines negalėjo keliáuti. Tai anė gaspadórei mĩslyjo: Paláuk, kád tú báimės neturì, cžė ànt tú kapiniũ táv báimės pridús. O jė jám sákė: Szė nákti tú turì ànt kapiniũ stovėti, tai táv báimės padarýs. Gerai,

sáké jis, kád tai nusidús, àsž ùž tai jùms pasigérìsiu. Jis nusivédino ànt kapiniù ir stovėjo, ir szeip nëko prè savés neturėjo, kaip tikt szilkìnę skepetátę rànko nósei nususzlústyt. Po zėgoriaus vėnùlika paniko numirėlei sù didžù murmėjimu ir rėkavimu isz žémės iszsitarabít, kitì povisám sù grabais. Tai czè stójos didis užims ir braszkėjims; czè vėns kaúkė, kìts szvilpė, kìts rėkė, kìts murmlėno, kitą vėl beslėpicze sù grabù nutvėrusi smógė prėsz kito grabą, alė isz to viso àns vjrs báimės negávo. Paskù vėns numirėlis sù sávo grabù tėsioğ ànt jo, bėt szis, tikt czùpt, jí: Ko tù nóri? Àns atsilėpė: Gėlbėk manė, àsž turiù drùgì burnó. Ródyk szén! Ir kaip grabásius gálvą pro grabą iszkìszo ir iszsižiojo, tikt szvùpt, jám isz burnós Dėvo kùns ir iszkrito. Szitą Dėvo kùną jám kùnigs bũvo turėjęs dūti trumpai pirm mĩrsztant, alė kadàngi jis pėr visą sávo ámžię baisus klastórius ir prigaviks bũvo bũvęs, tai jis negalėjo nurýti Dėvo kùną ir tás jám burnó pasiliko ir teip jis bũvo numiręs; tai tás vjrs patýręs ir Dėvo kùną í sávo szilkìnę skepetátę sucyniójęs sákė: Eik szalìn, tù baisybė, nũ manės; tai vėns vėlnies jí nutvėręs kaip smógė, tai jis sù sávo grabù keleis kuleis nusirito ir kazìn kėk kitù pàrdaužė. Rytmetý atėjo gaspadórei ir kláusė, kaip jám nusidavė. Jis júkės isz visù tú regėjimu ir sákė: Beróds tē numirusėji czè sù beslėpiczoms smārkei tóbės, alė àsž isz to neí jókię báimę nepajutaú. Bėt ùž tá géra jis tēms gaspadóriems tikt keliès stúpas brangvyno dávė ir paskù toliaus keliávo. Kaip jis vėl kėk mýliu keliávęs bũvo, tai jis parėjo í bažnytkėmì, ir kaip jis í karczema įėjo, tai karczàuninks jí kláusė, kùr jis keliáujas. Jis atsilėpė, kád jis einas báimės jėszkót. Tai karczàuninks jám sákė: Tai gerai, kád tù szén atėjėi, mūsu bažnyczo tù gali báimės gaut, kėk tù nóri; nės to bažnyczo kàs mėlą nákti velnei sù numirėleis baisingą bildėjimą darýdavo, mėtydavos sù plýststukeis ir kitókeis daiktais o kitì numirėlei pát sù grabais í bažnyczę atsibáldydavo, tai czè jė klýkdavo ir szaúkdavo ir kaúkdavo. Svetimásis ir to bažnyczo pėr nákti pasiliko. Įeidams tai duris bažnyczos užrakino ir vėnàm kampė pasisėdo. Kaip tikt vėik naktis pastójo, tai pradėjo plýststukei lakiót ir bevėik bũvo girdėt trinkėjims, kaip kád arklei bėgo, paskù ir dũ grabù pasiródė o apė vidurnakti ir keli velnei atėję pagávo czè sù deivėms bastýtis ir sávo iszgastingą dárba varýt; tai paniko

visùs krasztùs teip braszkèt ir pyszkèt, tãrsi tãjaús visà bažnỳjeze sugriús. Alè tàs vỳrs sãvo kampè sèdèjo ir nèko natbójo, tai jám kaip ir nei mótais. O ilgai jẽms bažnỳjezo sãvo tókì dárba várius, vèns velniùksztis pamazèliù norèjo prè to vỳro pritykìt, alè jis jí tũ uzmátè ir greitai isz sãvo skepetátès Dèvo kùna iszsèmes tá sũ sèilèms padrekino ir, kaip jaú tà beslèpicze teip artì prè jo bũvo prislìnkusi, kàd jis jè prigáut galèjo, tai jis èmè tá kùna ir prilipino vélniui prè smakrós. Ei dabàr tàs vélnies szaùkt ir rèkt, kàd jaú nei rìmt bũtum galèjës, nès tàs szvènts dáikts jám dár pikczaús kaip degtè dégè, o dabàr jis pradèjo tá vỳra mèlst, kèk jis tikt galèjo, vis kèleis atsiklaúpes, kàd jis jám tá dáiktã, kurì jis jám prilipinës, atìmtu. Vỳrs sákè: Eik ir nunèszk túdu grabù í vidurì pèklos. Vèlnies tai ir padárè, o kaip jis vél sugrížo dár vis szaùkdams, tai vỳrs sákè: Àsz tarim tikt negaliù iszvèryt, todèl imk ir iszkèlk bažnỳjezos duris ir užsidèk ànt savès, àsz ànt dùru užsisèsiu ir tũ manè ikì prè pèklos angós turì nunèszti, kàd àsz túdu grabù pamatýsiu. Vèlnies greitai tai padárè ir vỳra prè pèklos angós nùneszè, teip kàd jis visà gerai í pèklos vidurì galèjo iziurèti ir túdu grabù stovèjo patim vidurý pèklos pastatýti. Kaip tai vỳrs památès bũvo, sákè jis vélniui: Dabàr parnèszk manè vél í bažnỳjeze, tai bũs gerai. Jis ir tai vél padárè o tadà vỳrs jám nũ smakrós Dèvo kùna àtèmè ir vélnies prasidžugës greitai isz bažnỳjezos atstójo ir pasidždèjo daugiaús nèkadós neateiti; o nũ to czèso to bažnỳjezo daugiaús nèks nesivaidino ir nèko nebũvo girdèt. O rytmetý karczãuninks sũ klèkneriu atèjo bažnỳjeze atrakint, bemislydamu, tá svètima jaú negýva rãsenezu, àr rãsi nòrs pũsgyvi, o sztai, jis sèdèjo sãvo kampè bè jókios báimès. O kaip sziiudu jí paklausè, kaip czè jám bũvo to bažnỳjezo, àr jis nesibijójës, tai jis sákè: Àk ko czè gali bijótis; atèjo ir pasiródè czè tókè nèknèkei, alè àsz jũs visùs iszbaidžau, kàd jè jaú nateis. Tai karczãuninks jám sákè: Kàd tũ czòn báimès neradaì, tai tũ gali eit pèr visã svèta, tũ jos nerãsi. Paskui to bažnỳtkèmio žmònès tai visã patýrè visì susèjo ir tám vỳruì szirdingai pasidèkavojo, kàd jis isz jú bažnytèlès tá visã nelabýstè bũvo iszvãres. Jaú dabàr tàs vỳrs matýdams, kàd jis nèkur negális báimès rãsti, vél grížo namó o po ilgós keliónès í sãvo namùs parèjo

jis paliko sávo páczei raudóną péczvėtę, o tai jo mótynai júdá. Nė po ilgu, tai atėjo sýkį tà senóji atsilankýjt pàs sávo màrczė ir jei pàvogė jos péczvėtę. Ir dabàr, kàd karalėnė sávo výrui grómata raszýdavo, tai ji nètur sù kù sýge-liút; o kàd ji raszýdavo, tai turédavo vis pùstas sù grómata eit pro tos senósios dvára, o kai ateidavo pùstus, tai ji tús výrus apgirdidavo ir karalėnės grómata ėmusi atplėszdavo ir sudėgidavo ir kità grómata raszýdavo, ir sù tá pavogtáje péczvėte užspásdavo (užspáusdavo), ir karáliui nusiúsdavo. Ir karálius vis mįslydavo, kàd tos grómatos jo paczós suraszýtos. O sýkį karalėnė nurászė, kàd ji susilákusi dū prīncu, alė kai tás pùstas prė tos senósios bũto priein, tai ji vėl tús výrus apgirdino ir rászė, kàd ji tūr dū szunýczu. O karálius atrászė, kàd tūr pasilikł, kól jis namó pareis, o kai vėl tás pùstas prė tos senósios praein, tai ji vėl tá grómata átima, ir kità rászo, kàd ji sù tēmdrēm vaikaiš tájai tūr bũt nužudýta. Ir jė iszcveda í vėnà gire, o tē nór pirmà jos vaikus žudýjt, alė ji sáko: Trimis smėrczeis àsz nėgaliu mirt; pirmà manė žudýkit; ir mēldė labai, jė gýva palikt; tás kraujes, sáke ji, testó ànt júsu ir ànt júsu vaikú vaikú. O tarnai pabúgė jė nežudė. Alė bũvo tēms tarnáms isakýta, kàd tūr parneszt visàs sesziès akis (karalėnės ir túdrėju vaikú) ir visùs tris lėžuviùs. Ir trópyjosi, kàd jėms í gire beeimant trys szunes atbėgo, tú szunú akis ir lėžuviùs pàrneszė namó. O karalėnė pasizadėjo daugiaús í tá mēstà nesugrízłt. Ir kai jėjė palėdo sù sávo kúdikeis, tai ji atsìgulė po vėnu medžù ir atbėgo vilks ir vėnà nũ jos vaikú átėmė; bėt vėns bũrs to girio búdams památė tá vilkà vėnà kúdiki nėsantįs ir pribėges jėm tá vaikà átėmė; ir vilks apsisúkes bėgo àntráji atsinėszł, alė tás bũrs jėm ir tá átėmė. O tás vaiks turėjo dár ir didelio žmogaús ránkà ànt vėno petės pririszłta, o tai bũvo karalėnės rankà; nės tarnai tá jei bũvo nukìrtė. Túdu vaikú tás bũrs namó parsigabėno, ir kai júdu didesnì pastójo, sáke jis jėmdrēm. Vaikai! àsz neesù jũma tikras tėvs; kàd nórìta, gálita pasilikł, o kàd nė, gálita ir eit, kàr júdu nórìta. Tai túdu vaikai nũ to búro iszėjo, o tás vėns tá ránkà vis ànt petės nesziójo. Ir potám trópyjos, kàd júdu nuėjo í vėnà mēstà ir pàs karálius bũta, ir karálius iszėjo tú vaikú pažiurėt; ir kai jis tá ránkà pažiúr, tai bũvo ànt vėno pirszto žėds, o tá žėdà karálius pa-

žino, kàd tai būvo jo paczós žėds. Dabàr jis tūdu vaikūs klásė, kūr jūdu būvo, ir jūdu sákė: Mūdu būvom pàs vėnà būrą, ir tàs būrs mūmdvėm sákė, kàd mūdu nè jo sūnus ėsava, ir kàd nóriva, tai gáliva pàs jė pasilikł, o kàd nè, tai gáliva ir eit. Dabàr tàs karálius iszpažino, kàd tai jo vaikai ir jūdu pàs savė pasilaikė, ir važiávo sávo paczós jėszkót; ir jis ivaziávo í vėnà mėstą ir iėjo í kàrczemą, bėt jo kuczėrius pasilikł laukė ir památė vėnà žmóną sū vėna rankà, o ji ėjo pàs szūlinį vandėns sémt. Tai kuczėrius tūjau pàs karálių íbėges jėm tai pasákė; karálius ir tūjau iszėjėš tá žmóną susirádo ir jė pažino, kàd tai jo patì, ir jė namó parsivežė í sávo dvárą. Dabàr jis tūr abū sávo sūnu ir sávo páczė; o tá sávo mótyną tūjau dávė sū jos butū ir sū visū labū sudėgìt.

Apė žalbàrzdì.

Vėnàm mėstė gyvėno didei bagóts kùpczus, tàs turėjo labai grázię dūkeri, tojė nè vėnà kitókì nenorėjo vėst, kaip tik vėrą sū žaliė barzdà. Apė tá mėstą būvo labai didelėš girėš, tošė giriose laikėsi kruvó dvėdeszimł keturì razbánikai. Tú razbániku vyresnįsis apė szie mėrgą girdėjėš, kàd ji nenórinti kitókì, kaip vėrą sū žaliė barzdà, klásė sávo vėrus, àr jė nežinótu tókio dážo, kuriūm galì bàrzdą žalei prisiparbūt; tē alė jėm tūjauš tókio dážo sudabójo. Dabàr jis sávo bàrzdą priparbávo, o ir szeip jis labai szvánkus vėrs būvo ir nukeliávo í tá mėstą pàs tá kùpczų, kàd jis norís jo dūkeri vėst. Tai mėrgai jis ir labai patiko, teip jis czė pasilikł pėr nákt. Ànt rytójaus jė susisznekėjo, kàd mėrgà pàs jė atkeliátu, jis ūž girios didelì dvárą tūrìš. Tai mėrgai jis pažėnkliño, kàd ji jótu vis keliū, kól tilta prijós, ūž to tilto po kairėš pasinėsztu, o tū keleliū ji jótu, kól ji jo dvárą prijós. Szi mėrgà apsiėmė tai viską atlìkt. Žalbàrzdìs iszkeliávo. Kùpczaus duktė dabàr ėmė taisjytis ànt keliónėš, dávėsi puikiūs pyragūs pasikėpt pàs sávo vėdì nusinėszł ir potám iszjójo. Prijójo ji tá tilta, czė yr ir tàs kelėlis, kaip žalbàrzdìs būvo sákėš. Ji tū keleliū jójo í girė; kaip ji alė toliauš í girė ijójo, teip tàs kelėlis siaurýn, paskiáus tàs kelėlis visá pasibaigė, tik siaurs takėlis būvo, pėszczú einams. Ká jijė dabàr darýs, jau jót negál, ji tūr

nusisėst, árklė prirėst o pėszczė eit. Kaip ji gála ějo, památė ji butėli, prė to butėlio dūru būvo dū liútai prirakėti. Kai ji prė tú priėjo, ji dabār mėsly: Ār eit, Ār nė? alė tik, kai liútai nėko nedārė, ji ějo ě vėdū; ějo ě vėnā stūbā, czė lóvos stovėjo, ir kėlios púčkos kabėjo prė sėnos; ji czė apsidairiusi ějo ě kėtā stūbā, czė stovėjo stāls ir prė bálkio kabėjo kurbėlis sū pauksztýczu. Tās pauksztýtis sáko jei: Kūr tú czė atėjei, jūk tai razbáninku būs; iszeit tú dabār negali, kaip tú nóri iszeit laúkan, liútai tavė sudrásko, alė āsz tavė pamokėsiu: Dabār tú eik atsigūlt po lóva, kād tē razbáninkai pareis, tai jė prisigėrė užmigs, tadā tú iszeit ir iszeidamā pamėsk abėmdvėm liútams po stūkė pyrāgo, tai tú gála nubėgsi. Teip szijė ir padārė; ji pasilindo po lóva. Razbáninkai pareina vėns pagāl kėtā ir sáko: Czė žmogenā smird, alė szis pauksztýtis gina, kaip tik gāl; teip jė tik dāvėsi nusisznekėt. Razbáninkai parsivedė vėnā mėrgā; vakarėnė paválgė ěmė jė tá mėrgā kapót ir pradėjo nū mažiuku pirsztu. Ānt vėno ji turėjo žėdā, ir tās pirsztas sū žėdu nusirėto po tá lóva, kūr szijė gulėjo; teip ji pirszta paėmusi, isikėszo ě delmónā. Bėt szė razbáninkai sávo dárba atlikė, dá sýkė pradėjo gėrt, ir teip isigėrė, kād jė nū sávo grėkū nėko nežinójo ir visė užmigo. Kaip szijė jaú mėslyjo, kād jė visė drutai mėgt, ji pakilusi ědavė tám pauksztėliui stukėli cūkoriaus ir ě kóznā rānkā ěmė po dideli stūkė pyrāgo, iszeidamā pāmetė tėmdvėm liútams. Í tá tárpa, kól jė suėdė tai, ji szóko laúkan. Alė kaip jė būvo suėdė, kaip jė pradės rėkt, tóks rėksmas būvo, kād vis girė skambėjo. Teip szė razbáninkai visė sukėlo, jė tú mėslyjo, kād tā mėrgā czė būs būvusi; jė visė ěmė jė výt, alė szė tik nubėgo pās sávo árklė. Kaip ji užsisėdo, jos tóks bėgėms būvo, kād ji, kai namó parjójo, tai kai lavóns iszbálusi būvo isz to iszgaszo, ir tújai atsigulė ir apsirgo. Szis žalbārzdīs sávo bārzdā tú nuskūto ir mėsly, kaip jis tá mėrgā tik prigáus. Jis alė trumpai ir gerai pasimėslyjėš, pasisteliavo didelius vežimūs ir didelius bosūs, ě tūs bosūs jis sulandino po kėturis razbáninkus o nuvažiavo pās tá kúpczū, lyg kād jis tavóro norėš pūrkt, jis ir didelis kúpczus isz to ir isz to mėsto. Jis ěeis ě stūbā pās tá kúpczū o szėms razbáninkams jis dūs žinė, kād visė sumigė būs stubó, tai jė dugnūs iszmūsztu isz tú bósu ir atėjė ě stūbā vėskā iszplėsztu ir iszkeliādami dār

ir tá mergà draugè imtu. Teíp jám stubó beésant to kùpczaus bérnas, ànt dráro tàrp vezìmu váukszczodams, iszgirdo bàlsà vènàm bosè sákant: Kàs tai yr, labai ilgai trùnka. Teíp szis bérnas ièjës pàs pónà sáko: Pón, kàs tai yr? tús bósùs, czè žmónès vidùì. Tai szis kùpczus tùjaù pasisteliavo daúg drutù vjru, kurè razbáninkus turès tvért; anù razbáninkà stubó visà í ùzstalę pasodino o pòrà drutù vjru ùz szaliù. Tai atèjo tà mergà, jém paródé tá nùkirstà pirsztà sù žèdu ir klàsè, àr jis to atsìmena; tai jis tù numánè, kàd jé pažìsta, ir dairèsi, kaip galètu isztrùkt; kùpczus alè jém tèk czèso nèdaré, bèt tù tèmdvëm paródé, kàd jè turèjo jé tvért, teíp sziiudu jé ir tù nutvèrè ir tùjaùs rankàs ir kójes suriszo, o jo aulè rádo ilgà peilì. Kaip jé drutai bìvo surisze, tai èjo ànt dráro ir anùs paeilémis sugávo ir nuga-béno í kalèjima. Razbáninkai visì bìvo dabàr aprùpiti. Szimergà turèjo dabàr jùs vèst í razbáninku bàtà. Ji sáv tá pauksztjti pasilaiké, kità náda (náuda) vèrgdèniems iszdalino, tá bàtà sudégino, o liutùs kùpczus atsìmè; razbáninkai kalèjime ir kóznas sávo smèrtì gávo; teíp bìvo viskas iszgaiszíta ir tà mergà daugiaùs žalbàrdzo nenorèjo.

Apè devynis brólius.

Devynì brólei turèjo tik vènà séseri, o jè visì pastójo zalnèrei. Vyriáusias, prè zalnèriu iszeidams, nupirko sávo séserei ákso žèdà; alè sesù dá tásyk bìvo mažà ir nù to žèdo nèko nežinójo. Bèt kai ji didele pastójo, tai ji rádo skrynio tá žèdà ir klàsè sávo mótynos: Kàs nupirko tá žèdà ir ji czè idèjo? Tai mótyna jeí pasáké: Tù turèjei devynis brólius ir vyriáusias táv tá žèdà nupirko. Paskùì ji prászè sávo mótynà, kàd jé léstu atsilankýt pàs sávo brólius, tai jos mótynà jé ir lédo ir pakinké jeí tókì mážà vezimátì ir arklukà mážà, o tai ji važiavo. Bevažiüdama ànt kèlio ji sutiko zuikùtì, o tàs zuikùtis prászè: Onùtè, sesélè, pavèžìk manè; tai ji jé ilèdo ir sáké: Túpkis í vezìmo gálà. Kai jùdu dabàr važiavo, tai privažiavo jùres; tosè jùrese mádèsi (máudèsi) laúmès prè krászto. Onùtè alè bìvo labai pùikei apsirèdzusi o ir tá ákso žèdà turèjo. Kai dabàr laúmès jé maté važiujent sù tù zuikuczù, tai szaúkè jé: Eik szé, Onùtè, pàs mùs pasipúszkyt, pasimádyt; pàs mùs pèno ùpè téka ir

raudóno vjno isz krasztélio. Alè tàs zuikùtis draudè jé ir sákè: Onùtè, sesélè, neeík pàs jès; ùpè kraujeis téka, ir isz krasztélio aszarèlès. Tai tà laumè pèrpykusi iszszóko isz vandèns ir iszplèszè tám zuikùczui abì kójes paskutinès. Paskùì vèl važiávo gála, tai vèl kità laumè jé teipojaú szaúkè: Onùtè, sesélè, eik szé pàs mùs, pasipúszkyt, pasimádyt, pàs mùs pèno ùpè téka ir raudóno vjno isz krasztélio. Tàs zuikùtis vèl jé draudè sakýdams kaip pìrmaq kàrtq. Tai vèl ir tà laumè iszszóko isz vandèns ir tá zuikùti sudráskè ir iszmetè isz vežimèlio.

Dabàr tà mergà vèl važiávo vènà pagàl tá vándeni ilgà gála; tai jé kità laumè vèl szaúkè, ir ji nuéjo pàs jé mádytis; o ji nusivìlko visàs sávo drebužiùs, tik tá ákso žèdà palaikè ànt pìrszto. Paskùì tà laumè sákè jei: Onùtè, sesélè, àsz tavè pavèrsiu í ùtèlè o savè í blàsà, o katrà pìrmà isz vandèns iszrèplósiva, tai tà sù gražeiseis drebužeis apsirédýs, o katrà páskui iszeis, sù tá skrepliù skránda apsilvìks. Tà laumè pìrmà iszszóko ir apsirédè tais gražeiseis drebužeis, o Onùtè páskui iszvéžliójo ir turéjo tá skrepliù skránda apsilvìkt, alè ákso žèdà turéjo ànt sávo ránkòs, o laumè tá nepamátè. Bèt tà laumè dabàr draugè važiávo ir jèmdvèm ilgà gála važiávus Onùtè labai graudžeì vèrkè. Tà laumè klásè jé: Kùr tù važiùji? Ji sákè: Àsz važiùju pàs sávo brólius atsilankýt. Paskùì jèdvi privažiávo tókí dvàrà dideli, dideli, ir tà laumè iéjo í tá dvàrà ir klásè: Àr yr czè devynì langai, àr yr czè devynì stálai, àr yr czè devynì pùdai, àr yr czè devynì bliúdaì beì devynì száksztai (száuksztai)? Ir galiásei klásè: Àr yr czè devynì brólei? Tai szìnkarka atsilèpè: Czè neyrà devynì langai neì devynì stálai neì devynì pùdai neì devynì bliúdaì neì devynì száksztai ir neì devynì brólei. Tai jèdvi vèl nuvažiávo í kità dvàrà, ir tà laumè vèl iéjo í vèdu ir teipiaú klásè, kaip ir pìrmaq sýk. O czonai bavo devynì brólei, ir vyriásies brólis po lánego stovèjo ir iszgirdo jé teip sznèkant; tai jis tãjaú éjo kitùs brólius pavadíť ir sákè: Tai bús tikrai mùsu sesù: paskùì jé tù garbingai prièmè, pasisodino ùž stálo ir jé labai pamylèjo. Paskùì vyriásies brólis klásè: Kàs tai, kùr vežimèly távo sèd? Tai laumè: Àsz pajùrèmis kai važiavaú, tai laumè vènà isisèdo ir àsz jé pavèžinau. Brólei sákè: Tegùl ji eina žìrgù ganýt í laúka; ir ji turéjo eit ga-

nýt. Kai ji gánè árklíus, tai vyriásiojo brólio árklýs neédè, atsistójo ir ganà, neéda. Paskùì ji dainávo tókiè dainà:

*Ei, žirgèli, jùdberèli,
ko neédi žalíè žólè,
ko nègeri sróvè ùpè?*

Tai tàs árklýs prasznéko ir sákè:

*Ká àsz èsiu žalíè žólè?
Ká àsz gèrsiu sróvè ùpè?
Anà laumè, raganèlè,
sù broléleis vjno gèrie,
o tù, bróliu sesuzèlè,
turi žirgeliùs ganýt.*

Vyriásies brólis laukè bũvo, tai jis girdèjo tá dainà dainùjent; tai jis nuéjo ànt laũko ir sákè: Laúmè, rágana, eik szé máno gálvą pautinèt; ji graudžei labai vèrkè ir nuéjo. Gálvą beutinèjent, památè brólis tá žèdà ànt jos rànkos ir kláse jé: Kùr tù gavaì tá žèdà? Tai ji jém sákè: Àsz turèjau devýnis brólius, o kaip àsz dá mažà buvaù, tai vyriásiesis brólis má nupìrko tá žèdà. Užágusi àsz iszsiũgau sávo brólius atlankýt, o má bevažiũjent pagál júres, laúmès manè vadino mádytis ir àsz nuéjau; tai vènà laúmè manè pàvertè í ùtele o savè í blũsà ir sákè: Katrà pirmà isz vandèns iszeis, tà sù gražeiseis drebũzeis apsìrédýs; laúmè pirmà iszszóko ir apsìrédè. Dabàr máno brólei jé mýl, o àsz turiù jù žirgus ganýt. Tai tàs brólis tũjau szalè jos isz gaĩlesczo apgaiszo, ir atsigávès védèsi jé namó. Ji turèjo gražei nusimazgót, ir jis jei nupìrko naujè kleidà ir jé gražei aprédè. Potám vyriásies brólis sákè sávo kitèms bróliems, kàd laúmè prigávo jù sèseri; tai jè sákè: Kókiè múkà mès dabàr tai laúmei uždèsim? Tai jè èmè árklì, àptepè jé sù smalà, pastátè jé szalè dùru ir sákè: Laúmè, rágana, eik laũka isz stubós. Tà laúmè sákè: Eì, pón, àsz negaliù iszeit, árklýs stó ùž dùru. Jè sákè: Mùszk sù rankà árklì, tai eis szalìn; ji mùszè, tai rankà ir prilipo prè smalós. Jè sákè: Spìrk sù kóje; ji spýrè sù kóje ir kóje prilipo. Sákè vèl: Mùszk sù kità rankà; ji mùszè, ir kità rankà prilipo. Vèl sákè: Spìrk sù kità kóje, tai viskas atszóks; tai ji spýrè, alè ir kità kóje prilipo. Mùszk sù kaktà, tai atszóks viskas; jei tai dárant ir kaktà prilipo. Ànt gálo ir sù pilvè turèjo stũmt, tai prilipo ir pilvas. O

dabàr bùva visà prìlipusi, tai brólei émé géra rýkszte, pà-plakè tá árklì ir sàké:

Bégk, žirgéli,

Jùdberéli,

Pèr pusczès,

Pèr daubàs,

Parbègdams jùrèse nusiplák (nusipláuk).

Apè áksa tilta.

Ìlga czésà pirm septyniù metu krýges budavóje vèns karálius tilta isz czýsta áksa pèr vèna ùpè, o kàs pèr tá tilta eit norèje, tàs turèje dèszimt dólèriu užmokèt. O szis karálius turèje tris sùnus, tè turèje panaktì tá tilta sérgèt, jeib nèks nepéraitu. Pirmajì vákara jis àtsiunte vyriásièjì sùnù; tám nuėjus atèje sèns vargìngs žmogùs, tàs mèlde, kàd jis jì pèr tilta pèrleistu, alè szis neléda, kól nè dèszimt dólèriu užmokèje. Rytmetý parèjës, tùs dèszimt dólèrin sàva tèvui àtdave. Àntrà náktì èje antràsìs sunùs, o ir teipiaù atsèje, o jis ir teip padàre, kaip pirmàsis. Trèczè vákara turèje eit treczèsìs, o tùs bùva vis pèr paika lai-koms; tám nuėjus pàs tilta vèl tàs senùks atèje ir mèlde jí, kàd jis jì pèr tilta lèstu. Alè szis sàke: Kaipgi àsz tavè galiù dykà pèrlest? Užmokèk dèszimt dólèriu, tai gali eit. Tai pradèje tàs senùks jì isz visós szirdès mèlst, kàd jis ànt jo susimìltu ir jì pèrlestu, nès jis netùrìs neì dèszimt grásziù, o tik jám labai reikals pèr tá tilta anàpus ùpes nukàkt. Teip jis dàve pèrsimaldyt, kàd ir tèrs jì teip asztreì bùva įkalnès, ir sàke tám senùkui: Àr tù žinai ká, eik szén ir užsikabìk má ànt peczù, àsz tavè kromù pèrnesziù, tai tù neprivalysi pèr tilta eit; teip ir nusidave. Alè tàs senùks bùva pòns Dèrs, bèt szis tai nežinóje, kàd ir pòns Dèrs kità sýk tánkei pasiródydava. Kaip jis jì bùva pèrneszës, tai tàs senùks pasiverte į árklì ir lèpe karáliaus sùnui, kàd jis žiupsnèlì plaukù isz jo nùgaras iszsipèsztu, ir kaip jis tai padàre, tai tàs senùks sàke jám: Kàd tù mané atsimìsi, tai tù į greiczàsì árklì pavìrsi. Paskùì tàs arklìs pasiverte į erèlì ir lèpe sziem sùnui, kàd jis nù jo keliès plùnksnas iszsipèsztu, ir sàke: Kàd tù mané pasimìslysi, tai tù greiczaùs lèkt galèsi už erèlì. Paskuczàs pasiverte į lydèkà ir lèpe jém, kàd jis keliès žvýnes nusiplèsztu, ir sàke jém: Kàd

tù mané atsimísi, tai tù greiczaús už lydėką galėsi plaúkt. Kaip tai viskas nusidave, tai tás senúks prapúle. Kaip rýts iszaúsza, tai ir szis sunús pás sàva tėvą parėje, tai jí tėvs tù pakláse: Ogi kaip, ar pėrleidai ká pėr tilta? Jis sáke: Atėje vėns labai sėns žmogús, tás labai pavargęs iszžiurėje, o tás manė didei mėlde, tai àsž jí róds léste nepėrleidau, alė àsž jí nesztė pėrnesziau. Karálius tai iszgirdęs jú labiaús ànt sàva sunaús pėrpyka, kád jis nè tik ūbagus pėr tilta pėrleidž, bėt júš dá ir pėrnesz, ir todėl jém nemenkai dáve nūgarą iszkirst ir sáke: Tù paiks buvai, paiks ir pasiliksi, isz tavės jaú, kaip àsž mataú, tik nėka gėra nebús, tù visám svėtui tik ànt àpjúka, o má bei visai mūsu giminei ànt didžós gėdas.

Bėt nūgai potám pasikėle septyniú métu krýge, o ir atkeliáva vėns karálius isz tolimós žėmes sù sàva zalnėreis í tá žėmė, kūr àns áksa tilts bŭva, kád sù tùm karálium susidraúgavojes prėsz Prúsu karálių kariátu, bėt jis bŭva užmirszes sàva žiuróna, o todėl jis sàva visús greiczásius výrus bei kāržygius suvadinęs kláse júš: Kàs isz júsu galėtu má szié nákt mána žiuróną isz namú atnėszt, tám àsž sàva dŭkteri pėr pácę dŭczau, o po mána galvós jis ànt visós mána karalýstes galėtu karálium pastót. Bėt nei vėns isz visú tú výru niszsiráda ir nei vėns bėgúns tai nàpsėme. Teip jém labai besirúpinant atėje szio karáliaus jauniásis sunús pás jí ir jém sáke: Àsz girdėjau, kád tù vėną výrą jėszkai, kŭrs táv táva žiuróną atnėsztu, o kád tai nei vėns nenór apsimt, tai àsž atėjau; kád tù má sàva dŭkteri pėr pácę ir po táva galvós karalýstę dŭsi, tai àsž táv szé nákt táva žiuróną atnėsziu. Anám karáliui tás užmánymis labai patika, alė jis jém atsilėpe: Àsz sàva pažadėjimą róds galià iszpildyt, ir tikrai iszpildysiu, ar bútu táv ar kitám, alė mána žiuróną atnėszt, tai nè teip lengva. Àr tù žinaí, mána mėls princė, kád mána gyvenimis nù sziczon apė tris szimtús mýliu atstù? Princas sáke: Tai àsž labai gerai žinaú, alė àsž to toluma nebóju, àsž tai ikì rytójaus búsiu atlikęs. Teip karálius sù tú princu tújaú visą derýbą padare ir princas pasikėles ėje. Bėt jis isz pirma teip svyrúdams ėje ir teip retais žingsneis žėnge, kád visì isz jo turėje jŭktis, jí pėr visą mėrą paikù laikýdami, ir sáke kits kitám: Nà, tás pàts tikrásis ledžvgygà, tás pėr nákt nei pŭsmylì nenuklipytús.

Bèt jis tyczóms tókie eisená ěje o ir tik teip toli, kól ùž kálna nuěje, kùr jĳ něks nemáte. Paskùì jis iszěměs isz delmóna aná žiupsnéli árklie plaukú ir paměslyje ànt anó senùko, tai jis tújau ĳ labai greitá árklĳ pavĳrta, ir dabàr praděje žóvada běgt, kól povisám paĳlsa. Tadà apsistójes isz-sitráke tá žiupsnéli plùnksmá ir pavĳrta ĳ erěli, ir dabàr věl teip greitai léke kaip szúvis, kól paĳlsa. Tai věl apsistójes iszsěme tás žvĳnes ir pavĳrta ĳ lyděká, ir tadà labai smárkei plaukdams apě vidurnaktĳ iszkáka ĳ anó karálius města. Czě věl ĳ žmógu pasivěrtěs greitai nuěje ĳ karálius palóczu, czón jis giliukingai rádo princěsě, kurei jis vislab papásákoje ir labàs děnàs nù jós tėva jei pàrnesze. Tai ji jěm sàva tėva žiuróná tújau ĳdave bei sàva áksa žědá nù pĳrszta nusimóvusi pusiaú pěrkanda ir věná pùsě jěm ànt pamĳnkla ir atsiminĳma padovanóje. Atstójes nù princěses jis gálá ěje kaip žmogùs, bět kaip jau jĳ něks negalěje užtěmyt, tai jis věl pasivěrte ĳ žuvi, paskùì ĳ erěli, o potám ĳ árklĳ ir dá pirm děnós namě bŭva. O kai dá visĳ měgóje, tai jis pri to karálius negalěje preit, ir isz džaúgsma, kàd jěm teip gerai viskas bŭva pasisěkě, jis pasivěrte ĳ erěli ir už-situpe ànt věnós ránkines, kurĳ mylěs róda, visá szalě města, o žiuróná szalě savěs pasiděje. Rytmetý vós beaúsztant ěje věns gendrólius pasivaiksztinět, ir památes erěli ànt ránkines bětupint, jĳ nuszóve ir žiuróná sáv átsěme ir karáliui nùnesze, ir dějos, búk jis žiuróná bútu pàrneszes. Karálius isz didže džaúgsma szĳ gendróliu bagotĳngai apdovanóje ir sáke jěm, kàd jis jěm tikrai sàva dŭkterĳ pěr pácě dŭs. Alě nuszátais erělis po póra stundú věl atgĳje ir ĳ žmógu pasivěrte, alě někam něka nesáke, teip kàd àns karálius pěr tikrà těsá laiěke, kàs jěm jo gendrólius sakýta bŭva. Kaip jau visas krýges pasilóve, tai ir àns karálius sù sàva vaiskais namó keliáva, ir jěm parkeliávus tás jo pirmásis rŭpestis bŭva, sàva dŭkterĳ sù anŭm gendróliu savěsdĳt ir toděl szlóvná svótbas czěsnĳ kěle. O princěse tá gendróliu netikrai pažina, kadáng pěr těk métu ji negalěje atsimĳt, àr tai tikràsis àr ně. Bět ànt tós svótbas, kàd ir dá teip szlovnĳ, tik teip grámžei ir vargei ir trudnai iszsiveizěje, kaip po žemě, ir kožnám isz to labai dŭvai bŭva, alě nei věns nežinóje, koděl teip bŭva. Teip jěms visěms ànt tókies linksmós czěsněs kaip ir vargtě bevargstant, atěje úbags ir pri

kákalie atsisėda, o kai jis ir muzikànts bŭva ir sàva smùika draugė turėje, tai jis sveczù iszsimelde, kàd jėm pavėlytu nòrs pòrà szòkiu paszpėliūt. Sveczei sàva jùkùs sù jùm pròvydami, jėm pàlėpe, ir kaip tàs ũbags pagàva szpėliūt, tai rados tókie dyvinà linksmjbe beí szokims ir rykdávims po visà palóczi karàliaus, kàd nei aúsz iszaúsza kazin kókie szlovinga dènà ir visas àns nuliudims ir gramzumas prapàle Dabàr visì sveczei pilnì dzaúgsma budamì àtnesze tám ũbagui vàlgyt ir gėrt, bėt jis nei nù vėna nėme, kaip tik nù princėses. Ir kaip ji sù stiklù, sù kuriù ji jàm vjna gėrt bŭva dāvusi, atstóje, tai ji tám stiklè ànt dūgna rada pùsė žėdà. Ji tã iszėmusi pažiurėje ir labai nusidjvyje, kai ji iszpažina, kàd tai tàs pùsė žėds, kurì ji kità sjk pėrkandusi tám vjrui dàve, kùrs žiuróna bŭva atkeliaves. Tùjau ji sàva tėvą tyloms í szàli pasivadina ir jėm apė tã daljka papásakoje, sakjdama: Kaip tù anàmet í septyniù metu krjgė buvai iszkeliaves ir sàva žiuróna užmirszes, tai àsz tám vjrui, kùrs žiuróna bŭva atkeliaves, szì pùsė žėdà idaviau ànt paminkla, kadàng tù manė jėm pėr pácze buvai pažadėjes, o dabàr szis ũbags tã pùsė zėdà í stiklã idėje. Tai karàlius tókie naujėnà iszgirdes, tùjau tã ũbagà ėmes í kità stubã isivede ir pradėje jì apė tã žėdà klausinėt, o sztai, nilgai trùka, tai tà visà klastà bŭva iszrastà. Tàs ũbags sàke: Àsz esù tàs princas, kùrs tãv tãva žiurónà í vėnà nákti àtnesziau. O tai teip atsėje: Kaip àsz sàva tėva àksa tiltã sérgėjau, tai atėje sėns žmogùs, tã àsz pėr tiltã pėrnesziau, o už tai jis mã tóki galėjimã dàve, kàd àsz galėjau í árklì ir í erėlì ir í lydėkã pasiverst, todėl mã gálima bŭva tókie didelė kelionė í vėnà nákt subėgiót; o kaip àsz dá pirm dėnós namė buvau, tai àsz í erėlì pasiverczau ir ànt vėnós rànkenas užsitupiau, ir tàs gendrólus, kùrs dabàr tãva žėnts pastó, manė rádēs nuszóve ir žiurónà atsėmes tãv àtnesze, gražei pameludams, bük jis parnėszes. Bėt àsz potám vėl atgijau ir í žmógù pasiverczau ir visà tã czėsz tylėjau iki szėndėn. Bėt dabàr iszgirdēs tãva dũkerì bėvedant, kuriė mã pažadėjei ir kits pėr klástã pagàva, tai ty-czòms szėn atkeliauí, tik matjyt norėdams, kaip eis, beí ir, jei gálima, tãv visà tã klástã pranėszt. Dabàr karàlius tai viskã iszgirdēs, tùjau labai àsztru iszjėszkójimã laike, ir nilgai trùka, tai anó gendróliaus visà klastà o princà visà tėsà

būva iszrastà. Tai karàlius, didei supjkes dël tókies prigavima, dave gendróliu sù ketureis jáczeis gýra suplészyt, o princas í jo vëta žentu ir po karàliaus galvos tos žemes karàlium pastóje.

Apë paràrgusì liúsininkà, kùrs palaimings pastóje.

Kità sýk vënam këmè pás vëna būra prisilaike liúsininks, tàs būva teip paràrges, kàd jis nëka neturëje; jis būva sù paczè ir vaikais porisám nudrískes ir konè badù nàmire, jis pëlna ir nëkur negalëje gát. Teip jis nežinóje kà darýt ir pasimúslýje bile dën, nëkam nëka nesákes, iszeit o pakeliùì ar prapùlt ar kùr pëlna ràst. Teip jém iszėjus ir jau gëra gálà nukákus, sutiko jis sënà žmogù, tàs jí kláse: Kùr einù? Jis sáke: Ak àsž nei pàts nežinaù, kùr àsž einù, tik teip einù isz didelie ápmauda í svëta, kadáng namë būt negaliù; nës esù labai paràrges, benè ràsiu kùr dárba, o jei nè, tai turiù prapùlt. Tàs senùtis sáke jém: Eiksz sù manim draugè, àsž tavè nù tos bédós iszgëlbësiu; ir jis jí isivede í gire ir ànt szańnei ákszta kálna, o ànt to kálna būva stalélis. Tai senùtis sáke jém: Sztaí, tá stalélì àsž tãv doranoju; kàd tù sakýsi: Stàlel, dëngkis! tai ànt jo bús visókiu vãlgiu, kókiu tù tik norësi; tá dabàr parsinëszk namó, tai bási isz visù vargù, bët pàreidams nëkur nepasilik nakvót. Dabàr liúsininks pilns didžásiu džiaugsmù sù tũ staleliù keliavo. Bët jém dá toli nù naméliu ësant, pradëje tẽmt, ir jis bijójos naktý sù tókies dorana eit, todël jis iëje í vëna kàrczema ir czè apsigulëje. Kai kàrczáninks sù saváiseis vakarëne vãlge, tai ir szis kampùty sàva stalélì pasistátës sáke: Stàlel, dëngkis! Ir tũjau ànt stalélie būva visókiu skaniù vãlgiu ir gërimu ir tàs vargùzis galëje, kaip kóks ákszts póns, prisivãlgyt ir atsigért. Kàrczáninks tai vùslab ir máte ir jis to stalélie labai panúda. Kai taigi àns žmogélis naktý užmiga, tai kàrczáninks tá stalélì apmatine. Liúsininks, kai dabàr tá stalélì parsinesze ir pãczei pasáke, kàd tàs stalélis jús visùs isz visós bédós iszgëlbëses, tai rãdos linksmýbe ir szokinëjims tarp vaikù ir jë nëkaip negalëje sulákt, kàd tãrs czè sàva dývina pagálba sù tũ staleliù padarýs. Dabàr tãrs stalélì gražei pastátës sáke: Stàlel, dëngkis! Bët ànt stalélie nei jókie stáltëse, nei jóks kãsnélis

dünas, nei mėsós ir nei szeip ko neatsiráda. Jis mĩslyje, tai benè vètà kaltà, ir todèl í kità daktà pastáte, o kaip czè nēka nemáczyje, vèl í kità; alè jis galèje jí statýt, kùr norèje, tai nēka nemáczyje, stalèlis pasilika tũszczes.

Dabàr tàs liũsininks pasikèlēs vèl iszèje, ir jèm vèl gèrą gála ėjus, sutiko jí vèl tàs senùtis ir kláse jí: Kùr einì? Àns vèl sáke: Nežinaú nei kùr eit, nei kùr dėtis. Senùtis sáke: Eĩksz draugè; ir jí vèl isivede í girę ir ànt kálna. Czón bũva avinèlis, tá senùtis vèl liũsininkui dovanóje ir sáke: Kàd tũ sakýsi: Àvinèl, pũrtykis! tai pradēs nũ jo pinigai bĩrt; dabàr imk ir nėszkis namó, alè nēkur nepasilik nakvinót, bèt eik kaip galè greitai namó. Bèt jèm einant ir dá toli nũ sáva namú ėsant, sutéma ir jis turèje í tá pácze kàrczema eit pèrgulèt. Vakarėnei jis nēka neturèje, bèt jis avinèli pasistátēs sáke: Àvinèl, pũrtykis! Tai pradėje pinigai vis skambėdami nũ jo žemý bĩrt; tũ jis susirinka, ir tũ dave sáv vakarėnę pasitaisýt. Tàm szinkoriui tàs avinèlis vèl labai í szirdi bũva, ir kaip liũsininks užmĩga, tai jis vèl tá avinèli apmaine. Namó parėjēs vèl pasigýre, kàd tàs avinèlis visą bėdą pravarysēs; patì tai negalèje iszmanýti ir todèl jis tũ avinèli pasistátēs sáke: Àvinèl, pũrtykis! Avinèlis bèt tai nĩszmáne, kàs tai, ir nesipũrte. Tai liũsininks jí nutvėrēs pũrte, kėk tik galèje, bèt nenubira nei vėns grászis. Tai jis ėmēs jí papióve ir nòrs pórå sýk prisiválge.

Paskui liũsininks trėczę kàrt iszèje ir vèl trópyje tá senùti; tàs jí vèl paklausinėjēs nusivede ànt anó kálna ir dovanóje jèm žaka, o tàm žakè bũva pajėgũs knĩpelis. Tàs senùtis sáke jèm: Kàd tũ sakýsi: Knĩpel, eĩksz laũka! tai jis isz žaka iszszóks ir tól mĩsz, kól tũ sakýsi: Knĩpel, í žaka! O szí kàrt galè paprastó karczemó vèl pèrnakvot. Liũsininks taigi vèl sũ tũ dovanótu žakù atėje í tá kàrczema, kùr anũdu kàrts bũva nakvinójęs. Kaip vakarėnes czėsas prėje, szis vargũzis mĩslyje, kàd tàs žaks jèm ká ànt vakarėnes dũsēs, ir todèl sáke: Knĩpel, isz žaka! Tũjaũs tàs knĩpelis isz žaka iszszóka, ir dabàr, àr nematei, tá szinkoriũ bei tá szinkarką bũbyt, kàd jũdu nĩmáne, kùr dėtis ir kùr bėgt. Tai szinkorius pradėje liũsininką mèlst, kàd jis tik jũdu gèlbėtu, jaũ atdũsēs stalèli ir avinèli. Dabàr liũsininks pirmà tik supràta, kàd szinkorius sũ sáva paczè jí prigávuse, ir todèl

jis jüau teip sukalatót dáve, kád júdu vós paeit galėje; o kaip jau jis müslyje, kád ganà, tai sáke: Knìpel, í žáką! Tù knìpelis palióve müszes ir í žáką íszóka. Szinkorius dabàr greitai àtnesze tá staléli ir avinéli ir sáke: Sztaí, mèldžems, atsìmk sàva staléli ir avinéli ir tik daugiaús jau teip mùs nemùszdìk. Liùsininks ir pasizadėje teip daugiaús nedarýt, jei jė jém nè vèl kókie szelmýstą padarýs. Dabàr jis ir tújau sáke: Stàlel, dèngkis! Tai tù bùva visókiu vâlgiu ir gérimu ànt jo; ir paskù: Àvinèl, pùrtykis! Tai avinèlis pùrtès ir tù pagáva pinigai bìrt. Dabàr jis máte, kád tai tikrai tàs pàts stalélis ir tàs pàts avinélis, kùr àns senùtis ànt kálna jém bùva dáves; ir teip to karczemó gražeí pèrnakvojès linksmas namó keliáva. Namó parējès sáke jis páczei: Nà, mótyn, dabàr tik sýki vîsa giliùki radaú; dabàr džaúgkitès, jau visú bédú glóda. Pati, matýdama vèl staléli ir avinéli, pradėje baisei ànt sàva výra bártis ir jí darkýt. Tù avinaúsi, kóks tù tik minksztprótis ir bè jókie rázuma žmogùs esi; kád nòrs kóki grászi ànt drúskas užpèlnès parnèsztai, tai tik kàs bùtu, nekaip tá staléli. Výrs jei ànt to nēka netsáke, vis tik klaúse; alè kaip jau jí pèr daúg ànt jo plészèt pagáva, tai jis tik czùpt tá žáką: knìpel, isz žáką! Ir tù knìpelis isz žáką ir dabàr, drùfki, pácze bùbyt; àk tà pagáva dairýtis ir szokinèt o potám ir szaúkt, alè tai nēka nemáczyje, tàs knìpelis jei sùdave, kád jos vis plaúczei skambėje. O kaip jau výrs numáne, kád ganà, tai sáke: Knìpel, í žáką! Tai tújau knìpelis palióve müszes ir smúkszt í žáką. Dabàr pati rékdama ir dejúdama atėje pàs sàva výrą ir mèlde, kád jis tik bènt daugiaús tóki múszi ànt jos nužlèstu, jau jí teip daugiaús nedarýs. Paskù ėme výrs staléli ir pasistátès jí vidùrasly sáke: Stàlel, dèngkis! Tújau ànt jo stovėje visókiu vâlgiu ir gérimu, gražù žiurèt ir skanù vâlgyt, ir tújau turėje ateit pati ir visì vaikai ir prisivâlgyt ir atsigért, kèk tik kóznas norėje: Po vâlgie atsivede jis avinéli ir sáke: Àvinèl, pùrtykis! Tai jis pagáva pùrtytis ir pinigai nù jo vis bìrte bìra. Isz to czèsa tàs vargùzis liùsininks pastóje labai bagóts žmogùs, o dèl to knìpelie jis ir labai pagírts bùva; nès kád kùr kókie neteisýbe nusidùdava, tai jí atvadídina ir jis tù sù sàva knìpeliu gražidsiè teisýbè padarýdava. Galidèsi jis labai kasztainą dvàrą nusipírka, kurièm jis ràsi dá szèndèn begyvèn, jei nenùmire.

Apē laumēs.

Seniāusiose gadýniose būdavo ir laumiū, o senējē Lētūvininkai laikē jēs pēr negerās dvasēs, kuriós pustosē vētose kaip prakéiktos turējo laikýtis, o vis móteriszkame pavídale pasiródydavo. Jos galēdavirusios labai dīrbt, kaip antai: vērpt, áust o ir laiko dárbus, bēt jos negalēdavirusios nei vēnā dárba pradēt nei pabaigt. Pīkta arbā izskādā jos žmonēms nelabai padarýdavo, bēt tánkei géro; didžāusie izskadā, kuriē jos próvydavo, būvusi tā: jos naujei užgimusiis kúdikius pavógdavo ir apmainýdavo. Tókē laumiū apmainýti kúdiķei turēdavo bais dīdeles gálvas, kuriēs jē nēkadós nulaikýti negalējo, o kād ir dēszimt métu ir dār senesnī pastódamo, bēt daugiaús kaip dvýlika métu tókē kúdiķei nesukākdavē.

Teip kārta vēnā gaspadīnē ir tóķi nū laumēs āpkeista kúdikī auginusi, ir jau būvēs bevēik dvýlika métu sēns, bēt povisám bē jókios nūjēgos, teip kād jē turējo vis nesziót ir valgydīt. Tai gādýjosi sýķi, kād vasarós czēsē atējo sēns ubagēlis, tām tā gaspadīnē pasigūde sávo bēdā dēl kúdikio; tās ūbags jē pamokīno, kād ji īmtu vīsztkiauszi, tā grazei izslēistu, o ī tā kécala vandēns īpiltu ir teip pritaisýtu, kād ji jē kaip kóķi katilātī galētu pakabīt, tadā ji tūrinti tā kúdikī ī kūkņē draugē īmti, ugnēlē susikūrīti, o teip trusūti, būk alaús norētu darýti; tai tās kúdikis, toktaī matýdams, prasznēksēs, alē potám ir mīrsēs. Tā gaspadīnē tai vīslab padārē. O sztaī, jei kūkņio betrūsient, sáķē tās kúdikis: Mótyn, kā tū czē darai? Mótyna sáķē: Máno vaīks, āsz darau alaús. Tās vaīks ānt to atsīlēpē: Dēvē susimīlk, āsz jau teip sēns esū; āsz jau ānt svēto buvaū pīrm Kāmszczu girátē būvo sodīta, kurió didelī mēdžeī užāugo, o dabār jau vėl nupūstyta, bēt dār tóķiu dývu nemaczaū. Tēk pasáķēs daugiaús nekalbējo; potám tūjaús āpsīrgo ir nūmirē.

Vēns labai dýrvīns nusidāvīms apē apmainymā kúdikio, kursai Búdrēczu parapijo nekuriēm kēmē nusidāvēs, ir kurī dār daūg senāju žīno papāsakot, szitoks yrā. Vēnā gaspadīnē pagīmdē kúdikī. Antrā dēnā gaspadórius izsvažiāvo prēs czakara ī mēsta, jeib kriksztýnomš kās reīķ īsipīrkītu; o bērnas gulējo butē. Bēt Lētūvininkai turējo kīta sýķ la-

bai didelius butūs, kaip tai ir dabār dār senosè trobosè rāndasi. Dabār vakarè vèlai, visèms atgūlus ir jau šaūnei í náktí ésant, ir atėjo dvi laūmės; pèr kūr ir kaip jėdvi í bŭtą iėjo, tai bėrnas nežinójo, jis tik iszgirdo jėdvi besipásakojent, nės jis dār nebūvo tikrai užmìges, bèt tik prisnūdes. Tūjaūs jėdvi í kùknę iėjo ir cžè žiburì užsìdegė, ir dabār pamažì í stūbą iėjo, o nūlgai trūko, tai jėdvi tá naujei užgimusi kùdikì gaspadinės iszsineszė. Tadà jí iszvystė ir í sávo vjstyklus isivystė, bèt í kùdikio vjstyklus jėdvi ivjstė pėczszlŭtė. Kaip tai viskas atlikta būvo, tai jėdvi nēkaip nesutarė, katrà tá pėczszlŭtė pàs gaspadinę inėsz ir í kùdikio vėtą prėjos padės. Teip jėdvi ilgą vālandą kivirczyjos: Nėszk tū, nėsck tū; bèt kaip jau sutarti negalėjo, tai ėmusios abidri nėsžė. Tām tárpe bėrnas iszsžokės isz lóvos, greitai sávo gaspadinės kùdikì, kurì laumidvi būvo kùknio gūlintì palikusios, pàs savė í lóvą isidėjo. Laumidvi isz stubós í kùknę sugrìžusios ir kùdikio nerádušios nemėnk apsirustávo, ir pagávo ànt kīts kitós bártis: Tū kaltà; nē, tū kaltà. Àr àsz nesakiau: Nėszk tū, àsz sziczon pasiliksiu ir vektúsiu, jùk sakiau, kād parógs. Teip jėmdvėm besipústyjent ir besibarant, tik kakaryká, gaidýs ir pragýdo ir jėdvi, tik drýkt, drýkt, pro duris ir iszdulkėjo. Dabār bėrnas ėmės kùdikì isineszė í stūbą. Stubó róds žiburėlis dégė, alė szesziaūninkė teip drutai mēgójo, kād bėrnas jė negalėjo iszbūdīt, bèt turėjo jė nusitvėrės pūrtīt, o ir tai ilgai trūko, kól jis jė iszbūdino; pabūdusi jí sákė: Àk, kād tū sveiks bŭtai, kād tū manė pabūdinaì, àsz tókì baisų sápną sapnavau, lyg kād mán kóks klūcius ànt krutinės būvo uždėts, kād àsz vos atsidvėst galėjau. Dabār bėrnas jei pagávo visą tá nusidávima papásakot; bèt jí tai nenorėjo vėryt, kól jí pasimátė, kād dū kùdikiu turėjo, vėns róds kaip jós pagimdýtas, alė kīts tóks dýrins iszveizdėjo, tai būvo tās nū pėczszlŭtės. Ànt rytójaus bėrnas nuėjo pàs kùnigą ir tám papásakojó tá dýviną nusidávima, o ir norėjo kùnigo pasiklāust, ká veiktu darýt. Kùnigs bėrnui tókì pamókslą dávé, sakýdams: Kād tū tai tikrai žinaì ir galì ànt to prisėkt, tai tū parėjės imk tú bóstrą, pasidėk jí ànt slėnksczo ir nukirsk jám gálvą sū kirviū, nės tās bóstras netūr sulāukt dvideszimt kėturis stūndus, potám jau jis igdun tikrą gývastì. Bėrnas parėjės vėns toktai tik nenorėjo darýt, bèt láukė, kól gaspadórius isz mē-

sto parvažiavo; bėrnas ir jám vėską papásakojo, o tai júdu bė jókio užtrukimo ėmė pagál kúnigo palėpimą tá bóstrą žudýt. O kaip jám gálvą nukírto, tai radosi jemė dár visì szaudú stegerei, alė isz tú, lýg kaip isz kókiu gýslu, kraújes tekėjo. Todėl senėjė Lėtúvininkai mėslyjo, kád tókė didgálvei mū laumiú ėsą apkeistì (bėt dabàr jaú tókiu nėrà àr tik didei retai rándas) o todėl ir pirm krikszto vis žiburýs turėjo dėgti, kaip tai prė daug Lėtúvininku dár ir dabàr laikoma.

Kìts nusidávims. Vėns bėrnas sáv vėns kamáro gulėjo, o jí vis kàs nákt ateidavo laumė slogít ilgą czėsa, teip kád tàs žmogùs jaú povisám pasibaigęs bũvo; jis vislab bándė, alė nėks nemáczyjo, ikì jí vėns žmogùs pamokino, kaip jis tá laumę galėtu sugáut. Bútent jis tūrìs nueit í girę, o tankumýnė stóvinti aužuláti pasikírst ir isz to pasidarýt sztűpselì ànt vėrszúnėslink smailýn nudróžta, o sù tím jis tūr tá skýlę užkált, pėr kurié laumė í jo kamára žlend; prėgtám jis tūrìs dūt isz trijų devyniú stukėliu geležės kúgì pasidarýt, o í tá kúgì lėpinì kótą isidėt, sù tím kúgiu jis tūr aná sztűpselì iműszt. Kaip jis tai vislab gátava turėjo, tai jis vėną nákt uždabójo, ir kaip vėik jis pajuto laumę žlindus, tai jis tújaús isz lóvos paszókęs užkalė tá skýlę o paskui vėl atsìgulė. Pėr náktì jis szeip nėko nepajuto, kaip tiktai vėnàm kampė, lýg kaip kád katė í sėną brėžie; alė kaip iszaúszo, tai jis rádo labai grázie jűmprova, bėt bũvo labai nuliúduši. Tá jűmprova jis nė po ilgo ir pàrvedė, o jėmdvėm ir tikrai gerai sėkęs, nės jí greitai ir grazei dirbt mokėjo, tik pradėt bei pabaigt negalėjo. O júdu ir susiláukė dù kúdikius, alė jí vis didei smutná bũvo dėl to sztűpselio, ir jí jí todėl užstain mėlsdavo, kád jis tá sztűpselì atkìsztu, tai jí potám kóžną dárba pradėt ir pabaigt galėsentì. Po keliú mētu jis ir atkìszo tá skýlę, ir sztaí, sù pìrma nakczė jo patì ir prapúlė ir daugiaús nesugrìžo; alė kàs czetvėrgo vákara jí atnėszdavo tėmdvėm kúdikiemis po báltus marszki-náczus, konė czėlą mėtą ilgai, bėt jė pácžė nei vėns nemátė.

Vėl vėnàsė namàsė abù tėvai mìrė ir paliko vėną dukterátę apė keturiólíka mētu. Tà mergáitė labai vėrkė ir nėks jė negalėjo nurámdyt. Tai atėjo pàs jė dri laumės ir sákė jei: Ak, mėls kúdiki, nevėrk taip labai dėl sávo tėtėlio bei mamėlės, mūdvi tavė visúkum aprúpìsiva, tù nėkad nėko

nepristóksi, táv nereiks nei vèrpt, nei dust. Tókeis gražels žodėleis mergaitė kėk tėk rámdėsi, ir nė po ilgo, tai ji rádo sávo klėtėlė pórá szaunú ritiniu graziós dróbės, bėt jù ilgý, jù daugý ėjo ritinei, nė tik dróbės, bėt ir visókiu brangiú marginiú. Alė tėdvi laúmės jei būvo išákusios, kád ji nėkadós nėko netur mastút, o kád ir kás žin kėk turėtu. Bėt kárta po ilgo czėso, jaú nišanýdama, kūr sávo lóbi dėt, norėjo másta ėmusi pėrmastút o ánt túrgaus vaziút ir par-dút; alė kaip ji tik pamatávo, tai tá sékancę nákti būvo viskas szalin ir daugiaús ji nėkadós nėko negávo.

Vėl vėnà gaspadinė, naszlė budamà, piútės czėsė nėkaip negalėjo sávo laúka nugalýti ir labai dėltó dejávo; tai atėjo vėnà laumė pás jė ir sákė: Jei tū mán dúsi sýkį lasziniú priválgyt, tai ász táv visą távo vasaróji sù dėnà nugalýsiu. Gaspadinė mįslyjo: Tai júk ganà menkaí; ir pažadėjo. Ánt rytójaus būvo visì javaí skúnio; tai gaspadinė sztrószijos lasziniú szauną taurėliú prispirgít, ir laumė vėik atėjusi pradėjo tús spirgus válgyt. Alė tújaús būvo iszválgyti ir gaspadinė turėjo žaliú lasziniú atnėsz, bėt kėk ji tik atnėszė, tėk anà vis suėdė. Jaú dabàr tik mážą szmotėli nà paskutìnios páltės teturėdama, pradėjo sù tùm laúmei pėr búrna mįsz. Laumė besiczaupýdama sákė: Brýzge, brázge, tai tik mįsza, tik skálbie pėr zubùs; nà paláuk, tū kanális galė, ász táv padirbsiu úž tatai: kaip távo vasarójis ánt laúko gulėjo, teip jis ir vėl tūr gulėt. Teipo ir nusidavė. Laumė í trūmpą czėsą vėl viską isz skúnės ánt laúko nūneszė ir teip vėl pápleikė, kaip būvo, bėt lászinius ji neatgádyjo, tė pasilikó saválgyti.

Kità gaspadinė, labai darbininkė budamà, mážą turėjo, ir nenorėdama dėnà susigaiszít, vakarė vėlai pabulėliús ėjo ánt ėžero lėpto iszsiskálbt; o tai trópyjosi sýkį ir czetvėrgo vákara. Kitą czetvėrgo vákara ánt to lėpto po sáulės nusi-leidimo pradėjo laúmės skálbt, kád baúgu būvo klausýt; o tai dabàr nusidavė kóžną czetvėrgvakari. Tú namú žmónės nemėnką ápmauda ir rúpestį isz to turėjo. Po ilgo czėso vėns sėns žmogùs jás pamokino, kád jė imtu plauszú ir nusivýtu botága, alė atžagarei tūr výti; sù tùm botagù vėns tūr nueit pás tá lėpta, o kaip vėik vėl skálbient iszgirs, tai vis ánt lėpto tūr kirst, kád ir nėko nebùs matýt. Teip tė žmónės padaré. Tà gaspadinė turėjo bróli, Jukamù vardù,

tàs bũvo zalnėrius bũves, ir bũvo drasũs. Kaip jau sėkan-
ti jį cztvėrgvakarį iszgirdo beskãlbient, tai Jãkams plauszũ
botãgã ėmės nuėjo prė lėpto baisei szmagót; jis rãds nėko
nemãtė, alė ãnt lėpto rãdo tris kũltuves, tãs jis ėmės par-
sĩneszė namó. Tã vãkarã bũvo tykã, kũtã cztvėrgvakarį ir
nėko; alė kaip jau Jãkams sãvo kamãro atsĩgulė, tai prė jo
kamãros langėlio vis szaukė: Jãkamėl, atdũk mũsu kũltuvė-
lės! O teip ilgã vãlandã. Āntrã cztvėrgvakarį vėl teipiaũ.
Trėczejį vėl: Jãkamėl, atdũk mũsu kũltuvėlės, jau daugiaũs
neskãlbsim, mėldžem tavė labai, tik atdũk, szeip mũms labai
piktai eis, atdũk, brólel, szeip mės bũsim žudỹtos. Tai Jã-
kams pasĩgailėjės nũneszė tãs tris kũltuves ãnt lėpto, ir tũjaũs
laumės jės ãtsėmė ir nũ to czėso jãs daugiaũs nėskaibė.

Vėl kitã gaspadinė turėjo mãžã kũdikį, o bũvo rugpiũ-
tis. Po pũsryczu jį ėmusi atsĩkaitino vandėns ir tã kũdikį
nũpėrė; potãm gražei suvỹszusi ir pažindžusi pagũldė, ir
kũdikis užmĩgo. Paskũ jį sãvo tãlkai prėszpėczus pritaisė
ir kaczeig netolĩ klũngalio kũrto, tai jį patĩ ir nũneszė,
bemĩslydama, kũdikis teip ilgai mėgós, kól jį sugrĩsz. Alė
kóks jei iszgastis. Jei stubós durĩs beatsiverient, tik szlũmszt,
laumė pro durĩs. Tã laumė bũvo kũr nórs kokiēm užkampy
stovėjusi ir mãczusi, kaip mótyna kũdikį pėrė, o mótynai
iszėjus jį ir teipiaũ norėjo darỹt, alė jį vãndenį ikĩ vėrdant
atkaitino ir kũdikį ĩ tã vėrdantį vãndenį idėjo. Kũdikis
visas nuplĩko ir turėjo bėdnĩngai numĩrti, ir teip atlikusi
jį mótyna gėldo begũlintį rãdo.

Vėl nekuri gaspadinė užsitaĩsė darbũ czėsė kãpã plo-
nós dróbės ãust, alė vos galėjo pradėt; dėl daũg laũko darbũ
negalėjo prieĩt ãust ir nemenkai pũstyjõs, kãd noprõsnai už-
sitaĩsiusĩ, ir labai tãnkei sakỹdavo: Mãno dróbė gãus laũ-
mės iszãust. Nekurió dėnó ir atėjo vėnã laumė ir sãkė tai
gaspadinei: Tũ sãvo dróbė vis siũlai laumėms ãust; dabãr
ãsz atėjãũ, ãsz tãv tãro dróbė ikĩ baĩgient iszãusiu. Alė jei
tũ, ikĩ ãsz iszãusiu, mãno vãrdã atmĩsi ir manė gražei pa-
mylėsi, tai tã dróbė tãv tėks, o jei nė, tai bũs mãno. Tai
gaspadinei nemãž pradėjo rupėt; alė jį tik tũjaũs isimaĩszė
pyragũs ir kėpė ir trusãvo, kaip tik galėjo, kãd laumė pa-
rytótũ. Teip gaspadinei vis szėn ir tėn bebėgiójent, laumė
vis pasĩgirdamã dudė ir sãkė: Tai tik dudž, tik dũzgie Bi-
gũtė. Gaspadinė tai ir isiklaũsė. Kaip jau ikĩ baĩgient

laumė būvo áudusi, tai ji isz stákliau iszsilipusi sákė: Nà, gáspadin, dabàr sakýk, kaip ász vardù. Gáspadinė atsilėpė: Tai tik iszdudė, tik iszduzgė Bigūtė. Laumė tai girdėdama nei mýlystos nei nėko nenorėjo, bėt didei supýkusi ir vis spiáudydama iszbėgo.

Senėji mįslyjo, kàd laumės vis daugidusei cztvėrgvakareis tarp žmoniù bastýdavos; szitas vákars tai būvo laumiù vákars, ir todėl nėkur neturėjo būt vėrpiema. Jei kūr cztvėrgo vákara mótėrs būvo vėrpusios, tai, atgulus, laumės ànt tú paczù vindu ėmė vėrpt ikì gaidzù o vėrpalus imdavusios vis draugė. Todėl szitas vákars tarp Lėtuvininku ikì szei dėnai yrà szvėnts vákars, bėt ýpaczei netur būt vėrpiema. Teipiaù neturėjo tá vákara būt skàlbiema po sàulės nusileidimo, ir nei szeip kókė darbai neturėjo būt dirbamì, kuriùs laumės dirbdavo, jeib nė savė pasiszėlptu o žmonėms iszkàdà padarýtu.

Apė Kákszbalì.

Labai senosė gadýnėse stovėjusi szaunà girė ànt tos vėtos, kūr dabàr Kákszbalis gùl; o tó girio ýpaczei berzù bei vinksznu stovėjo. Bėt sýkì didelė vėtra pakìlo ir tá visà girė iszlduzė, o kadangi túczės žmoniù menkai Lėtuvó tebūvo, o giriu apstingai, tai tē mēdžei pasiliko czejaù gulėt ir ànt jú pagávo sámanos áugti, teip szita balà atsirádusi, o ir dár dabàr daug szėksztu to bálo rándasi.

Bėt ir būvo anó girio daug ežerù, mažesniù ir didesniù, í kuriùs vėtra teipiaù daug mēdžu sùvertė, ir tūsė ežerūsė pagávo sámanos pirmidusei áugt o potám isz czė vis tolýn nūrėtė. Pėr ilgus czėsùs tós sámanos ànt kīts kitù áugo, ir sziteipo tà balà tókiuse daiktùsė, kūr kità sýk lėnkės būvo, dabàr apė dėszimt ikì penkiólíka pėdù ir dár daugiaùs gilì. Alė dár ir dabàr rándasi atvirì ežerai, bedugneis radinamì, viduryjė bálos; tē ežerai kità sýk būvo daug didesni, bėt dabàr jaù isz visù szaliù sámanos toli írėtusios jùs sumázino. Tūs bedugniùs sėntėvei yrà tánkei iszmatáve sù ilgóms kártimis arbà sù ilgóms virvėms ákmenis prisirise, alė negalėjo dugno ràst. Vėnà sýk, teip pásako kelì dár gyvì tebėsa úkininkai Kaksziù kėmo, jė vėnà nedėldėnė ėmė konė visù gaspadóriu vadžės, tás sumazgiójo o svarbókà ákmenì írìszo, o potám žemýn léido. Alė kaip jaù mažnė

vìsas vadžès ìléido, tai sù sỳk tám, kùrs laikè, tik trùkt, vadžès isz rànku ir isztráukè ir jos tám bedùgny prudìngò, teip kàd jè bè vadžú namó turéjo éit. Bèt àntrą rýjtą kóžnas sávo vadžès, gražei czystàs, rádo sávo pastáldszały bèkabant. Tai bìvo nemáz dývu, ir nei vèns nežinójo, kaip tai nusìdarè.

Bèt szítam Kákszbaly teipiaú isz senú gadýniu rándasi velnenkà, kurì vènàm bedùgny ànt geležinès krásès sèd. O vèną sỳk jì szèpi isz debesès, kursai pèr bála tráukè, nuplèszusi ir dabàr tamè gyvénanti. To szèpès másto vùrszúnè kýszojusi laukè, ir senèjè tá galèjo matýjt; bèt dabàr tès tá vùrszúnè, arbà ànt tós vùrszúnès, atsirádusi mažà salutè isz sámanu. Tà velnenkà labai tánkei iszkùldavusi ànt vùrszaus, ir anè séntèvei jé gerai galèjo matýjt. Vèną sỳk senèjè, parsigabèné czèrknygininką, noréjo, kàd jis jé isz tós bálos iszvarýtu. Kaip jis pàs jé nuéjo ir jei tai pasákè, kàd jis jé norís isz czè iszvarýti, tai jì jám atsákiusi: jei jì turétu isz tós bálos, kùr jì teip ìlgai ponavójusi, iszeiti, tai jì sávo ponýstę iszplátítu ànt visú Ìsrós pèvu, iki Kraupìszko tilto, o prè Laugaliú po tùm tilto sávo krásę pastatýtu ir czè sávo tikrą gyvénimą laikýtu. Czèrknygininks tai isz jos girdéjès dávè jei pakáju; nès geriaús, kàd jì pustó bálo pasiliktu, nekaip ànt gražiú lankú ponavótu, o ýpaczei po tókù tiltu, kùr daúg žmoniú dár ir szèndèn tùr keliáuti. Prègtám jì sákiusi jám, kàd jì iszkeliáudama isz tós bálos atkìsztu tá skýlę, kurì sù didele árklìo gálva užkìsztà ésanti ir pèr kurié vùsas tós bálos vandü ir visì bedùgnei isztekèt gálì, o tai tè visì kèmai, kurius tà srovè trópysenti, turèse muskèsti. Kaip czèrknygininks tai vùslab senèmsèms pràneszè, tai jè labai nusigàndo ir daugiaús jé neužkabìno, o todèl jì dár ir szèndèn vènàm bedùgny besèd, bèt pamatýjt jaú dabàr nei vèns negáun; alè kàd jì tá sávo geležinę krásę bìs susédèjusi, tai bìsenti sudnà dènà. O bìvè szìto bálo teipiaú ir daúg velniúkszczu, kurè tós velnènkos vaikai bìvè; tè senamè czèsè ateidavè sù kitaís jaunaís klápais í Kaksziú kàrczema ànt jaunìmo, ir szókdavè sù mergóms, kaip ir kitì, ir vis bìdavè žaleis rubaís apsirèdè. Bèt iszpažìnt jùs galèdavè ànt tó, kàd ànt sopágu užmídavo, nès jù sopágai vis bìdavè tuszti; alè kaip véik jùs supràsdavè, tai ir prapùldavè. Szìtè velniúkszczei yrà daúg žmoniú, kurè pèr bála arbà pabaleis

keliávo, nudóbe. Yrà pásakojema, kàd daug sík ráde ne-
gývus žmónes ir bálo ir pabalý, baisingai sugnáibytus, lýg
kaip sukándžotus, teip kàd vis mèsà nà kàulu bìvo nuplész-
ta, prègtám jù drebužiùs visur sámanoms prikinsztus, ir
teip tóks žmogùs bėdningai ir iszgastìngai turėjo pasibaigti.
Kàrtais tē velniúkszezei ateidave pás pėmenis arbà pás ekė-
tojus ànt laúko, ir praszýdave árklì, búk tėvs to vaiko arbà
mergaitės jám vėlyjės, ir dėdaveši kaip kókė labai pažístami;
jei árklì anė sugave pažabódavo ir jėms kokiám dūdavo, tai
jė užsisėde nujódave ir ganà, arbà àr ikì í bálà ijódave ir
árklì nuškandídave, arbà àr pasijóde palėisdave, o tai ar-
klýs àr tá páczę àr kità dėnà parbėgdavęs. Alè potám jái
iszkýtre visì ir nedūdave. Vėnà kàrtà ir pėr Kaksziù kėmà
pérjojės ėgėriu kaprólius ànt puikaùs jūdžo, o kelì výrai
stógà dengė, kùr jis pėr dvarà pérjojo, tē jí památę dývy-
jos, kùr tàs czè atjójės; alè jis neapsistójo, pėr tá dvarà
tėsióg í bálà, o pėr bálà vėl vis tėsióg pėr visùs bedugniùs,
ir teip toli, kaip tē výrai nà stógo tik matýt galėjo, jis jójo
ir nujójo. O teip senėjė pásako, kàd jė tánkei yrà jójent
mátę skėrskryžeis pėr bálà, kùr neí vėns žmogùs jóti negál.

Dainos.

1.

Mėnù saulüzę vėde,
pìrmà pavasarėlì.

Saulüzė ankstì kėlės,
mėnùžis atsiskýrė.

Mėnù vėns vaiksztinėjo,
auszrinę pamylėjo.

Perkúns didei supýkės
jí kárdu pėrdalyjo.

Ko saulüzės atsiskýrei,
auszrinę pamylėjei,

vėns naktý vaiksztinėjei?
szirdis pilnà smutnýbės.

2.

O vákár, vakardty
prapúlė máno avátė.
Ei, kàs gėlbės jėszkóti
máno vėnturte avátė?

Iszėjau pás auszrinę;
auszrinė atsilėpė:

Àsz ankstì rýt saulėlei
turiù prakùrt ugnėlė.

Iszėjau pás vakarinę;
vakarinė atsilėpė:

Àsz vakarais saulėlei
turiù klót patalėlì.

Iszėjau pás mėnesėlì;
mėnesėlis atsilėpė:

Àsz kárdu pėrdalytas,
smítinas máno veidėlis.

*Iszėjau pàs saulėlę;
saulūžė atsilėpė:*

*Daimik, sesjė,
ko nedainūji,
ko rjmai ant rankėliu?
rankelės užrjmotas.*

*Kur àsz dainūsiu,
kur linksmà būsiu?
yrà daržė iszkadà,
daržėly iszkadūžė.*

*Rutòs numintòs,
rožės nuskintòs,
lelijòs iszlaksztjtos,
rasūžė nubraukjta.*

*Ar sziaurjys pūtė,
ar upė aptvino,
ar Perkūnas griovė,
ar žaibais mūsžė?*

*Jaui ir àtlėkė gūlbiu pulkātis
o ir pavarė į kàrà jōti.*

*Kitū iszjōjo jaunì brolycezi,
o mūsu nērà neigì kām jōti.*

*Broljczuijōti, brōliui nejōti,
eivà tėveliui žirgà žabōti.*

*Eivà, sesjė, brōlį lydėti,
jį lydėdamos žōdį kalbėsim.*

*Vėnà sesjė brolytį rėdė
o szì antrōji varteliūs kėlė.*

*Ei, brōli, brōli, kadà parjōsi
po mūsu tėvo raudōna rožė?*

*Sesjt, sesjė, jaunōji māno,
kad jì pražydės, tai àsz par-
jōsiu.*

*O ir pražjdo nedėlės rjta;
nērà kai nērà mūma brolāczo.*

*Devjnis dēnàs jėszkōsiu
o deszimtą nei nusilėisiu.*

3.

*Nė sziaurjys pūtė,
nė upė aptvino,
Perkūns negriāudams
sū žaibais nēmuszė.*

*Barzdūti vjrai,
vjrai isz jūriū,
prė krászto lėidant,
į dāržà kōpant*

*rutàs numjė,
rožės nuskjė,
lelijės iszlaksztė,
rasūžė nubraukė.*

*O ir àsz pati
vos iszsilaikiaui
po rūtū paszakėlė,
po jūdu vainikėliū.*

4.

*Eivà, sesjė, brolyczo laukti
ant aukszto kālno, pàs ūsės
tvorą.*

*Ir nustovėjom kālne dūbatė;
nērà kai nērà mūma brolāczo.*

*Ir nurjmojom ūsės tvoratė;
nērà kai nērà mūma brolāczo.*

*Parbėg žirgātis, riszczė par-
bėga,
auksò kilpātės szalė subūje.*

*Eivà, sesjė, žirgà gādtyti
ir jį sugāvus iszklausinėsim.*

*Ei, žirge, žirge, brōlio bė-
gūne,
o kur tū dėjei mūma brolytį?*

*Jūma brolytį mūszynuszovė
o manė palėido į visą svėtą.*

*Devjñies upès plauktè pèr-
plaukiaiu
o sziē dezimtā nértè pèrnè-
riau.*

*Ui, ui, dëvùzi, dëvùliau máno,
kàs mùmš padësi brólio gedëti?*

*Iszëjo tetùzis, iszkúprino,
puczkéle prë szóno, tén dýrino.*

*İstëlgeš bëtupint pavilbino,
atláužëš žvirblýtì nubildino.*

*Pàrvezè brolyčzei, pargirgž-
dino,
i vilko nù rógiau, ičzùnczino.*

*Nùpeszè dukrýtës, nudül-
kino,
iszkepè mamùžè, iszczirszkino.*

*Nusipýniau vainikëlì
vënú nêgelkáczu;
užsidëjau ànt galvélës,
ëjau vandenáczo.*

*Ir užkilo vëjužëlis
sziaurinis vëjátis,
ir nupútè vainikëlì
i srovës upéle.*

*Ir atjójo trýš bernýčzei,
visì trýš nevédë;*

*Músu brolyčzei,
plaukai kružùti,
pentinélius nuszeiskit.*

*Kèlk, kèlk, sesýtè,
prauskis burnýtë,
dëki žalië vainikëlì.*

*Dëk vainikëlì,
sëgk burtikéle,
važiük isz tëviszkélës.*

*Saulùžè tárè nusilëisdama:
Àsz jùmš padësiu brólio gedëti.*

*Devjñis rýtus miğlùžè tëm-
siu,
o sziē dezimtā nei netekësiu.*

5.

*İszkepè žvirblýtì, iszczir-
szkino,
ineszè sesýtës, istýryjo.*

*İneszè žvirblýtì, istýryjo,
pastátè ànt stálo, parëplino.*

*Susëdo svetýčzei, suróglino,
suvalgè žvirblýtì, sutrászkino.*

*Berálgant žvirblýtì, betrá-
szkinant
iszmaukè alùko dvi pùsbaczki.*

6.

*„kursai búsit máno mèlas,
plaúksit vainikëlio?“*

*Isz tú trijú atsirádo
szis vëns, tàs jaunàsis;
kai jis plaúkdams nepriplaúkè
tai jis ir nuskëndo.*

*„Nesakýkit mèlám tëvui
kàd bernýtis skëndo;
bënt sakýkit mèlám tëvui,
kàd žirgýczus girdant.“*

7.

*Pamažì jókit,
baltì brolélei,
pèr varinì tiltëlì.*

*Kàd ir ipùlsva,
tik neprapùlsva,
iszkád' séno tëvëlio.*

*Sù dëv, mamùže,
tráuk, szpilmonëli,
isz tëviszkës tëvëlio.*

*Për sziléli jójau,
szilè széka piórciau,
jánt júdo laivélio
žirgýti paszériau.*

*Székùžis pavýto,
žirgùžis pailso,
tikrai nenujósiu
pàs sávo mergýte.*

*Motynėlè máno,
sengalvėlè máno,*

*Kàs subatėlę
szlaviau mocztès kėma,
kàs nedėlę
baltú svetéliu laukiau.*

*O ir atjójo
penkì, szeszi nevėde;
jė mèldė, prászė
nũ mocztès dukrýte.*

*Lėiste ròds léisczau,
žadėte pažadėczau,
tik jũs niszvėszit
máno dukters kraitėli.*

*„Kad mės niszvėszim
távo dukters kraitėli,
mės užkinkýsim
szesziš szirmũs žirgeliũs;*

*Tũ aužúlėli,
tũ szimtszakėli,
tũ nè ilgai žaliũsi.*

*Jũk àsz dár turiũ
dũ raitelėliũ,
žáda tavė nukirsti.*

*Jo jei nukirsti
manė žėmėlė,
vasarùžė žaliũsiu.*

8.

*nežadėk, mocztė,
nemėlam bernýczui.*

*Jeĩ tũ pažadėsi
nemėlam bernýczui,
tánkei atlankýsiu,
graúdžei pavirkdýsiu.*

*Jeĩ tũ pažadėsi
norimám bernýczui,
retai atlankýsiu,
džaúgsma táv darýsiu.*

9.

*ir uždėdýsim
žaliũ szilkũ strangeliũs,
tai mės iszvėszim
távo dukters kraitėli.“*

*Nenuvažiavo
nũ mocztès dvarėlio,
ir apsisjójo
szeszi szirmĩ žirgėlei.*

*Nenulýdikit
margũ skrýniu rasztėli,
nenudrukúsit
bė Tílžės drukorėlio.*

*Nenuláužikit
margũ skrýniu kojelės,
nepadarýsit
bė Įsrũts diszėrėlio.*

10.

*Jo ká darýsit
jisz máno szakú,
jisz máno lėmenėlio?*

*Jisz távo szakú
rėšva vazėli
sũ júdbėriu žirgýczu;*

*jisz lėmenėlio
júda laivėli,
vandenùžy vandrũti.*

*Jo mės jiszlėidom
mūsu sesjė
jùž júriu, jùž maráczu.*

*Sesjė mūsu,
jaunóji mūsu,
kadà mūs aplankýsi?*

*Brolýczei máno,
jaunėji máno,
asz jùs neaplankýsiu.*

*Užtrėis upėlės,
iszsisplės lapėlei,
užžėls žaliė vejėlė.*

*Sesjė mūsu,
jaunóji mūsu,
mės tarė japlankýsim.*

*Mės pėrsitėsim
žaliė szilkėli
pėr júres, pėr marátes.*

*Tai būs mūms irklas,
tai būs mūms ginklas,
tai būs mūms pervazėlis.*

11.

*Pàs tėvėli ágau,
valūžė turėjau,
iszsiszėriau sáv žirgėli
grynóms avižėlėms.*

*Szėrte iszsiszėriau,
szropút neszropavaú
siúsczau sava mergužėlė
žirgùžì szropùti.*

*Pėr aslėlė ejau,
visì graudžei vėrke,
nėks teip graudžei tik nėverke
kaip mana mergėle.*

*Ant žirgėlie sėdau,
seserėles vėrke,
nėks teip graudžei tik nėverke
kaip mana mergjėte.*

*Í krygėlė jójau,
visì palydėje,
nėks teip toli nelydėje
kaip jaunà mergėle.*

*Nelydėk, mergjėte,
asz táv nè brolėlis,
grįžk, mergjėte, atgalió
asz jáns í krygėlė.*

*Palydėk, mergjėte,
ik žaliós girėles,
tėn prakukius gegužėle,
būs ramù szirdėlei.*

*Kàd asz imanýczau,
pàts savė skandýczau,
nėkaip sava mergužėlė
atgalió gražíczau.*

*Nusieik, mergjėte,
í rātu daržėli,
nusipikė vainikėli
nù žaliú rutėliu.*

*Píte nusipísiu,
alė nedėvėsiu,
asz gedėsiu bernužėlie
nórs trejùs meteliùs.*

*Negedėk, mergjėte,
asz táv nè brolėlis,
tėn gedės jùk gendrolėlei
ir jaunì burszėlei.*

12.

*Tris kàrts gaidélei gėdóje,
tris kàrts moczùze bùdina:
Ei, kėlkit, kėlkit, sunyjezi
màna,
reiks jùms í krygę jóti.*

*Uzdėgk, moczùze, liktužės,
mės nusipraúsim burnùžę,
atsisvėkšim tėvą, moczùžę
irgì visą giminėlę.*

*O kám tù vózei skrynužės,
o kám tù rėzei drobužės?
Nei tù siúsi mą marszkinėlius,
nei àsz dėvėsiu tais marszki-
nėleis.*

*Krygùžė tarp brolėliu
dús mùms karálius mandėrą,
í àntrą ránką givėrą,
búsim rėdýti ir iszmokíti.*

*Preisai stovėkit, tik nedrebėkit,
Francúzus tik pėrgalėkit;
tai mūsų žėmei ànt garbės
ir mūsų karáliui ànt szlovės.*

WÖRTERBUCH.

Vorbemerkung.

Die einem substantivum oder adjektivum nachgesetzte zahl bezeichnet das betonungsschema (§ 73), dem das betreffende wort folgt; weggelassen ist die zahl nur bei solchen wörtern, die bei Kurschat fehlen und deren zugehörigkeit zu einem der schemata sich nach den bei Kurschat gegebenen regeln nicht feststellen lässt, so namentlich bei fremden eigenamen und sonstigen fremdwörtern. Bei den substantiva auf *-is* ist der genitiv, bei den adjektiva in der regel auch das zugehörige adverb angegeben, auch wenn es in den lesestücken nicht vorkommt. Zusammengesetzte verba sind unter dem simplex zu suchen. Bei den unabgel. verba, die keinen sekundären infinitivstamm haben, ist die 1. sg. praes. und praet. und der infinitiv, bei den unabgel. verba mit sekundärem infinitivstamm und bei den abgel. verba die 1. sg. praes. und der infinitiv angegeben. Die betnung ist auch bei den wörtern der aus Schleicher's lesebuch und ausgabe des Donalitiis entnommenen lesestücke die in der grammatik befolgte betnung Kurschat's (unterscheidung der tonqualitäten).

A.

<i>aba</i> m. vater (hebr. <i>abba</i>).	<i>abù</i> , f. <i>abì</i> beide.
<i>ābažas</i> m. 3 lager, heerlager, heer (poln. <i>oboz</i>).	<i>adatà</i> f. 3 nähnadel.
<i>abejì</i> , f. <i>ābejos</i> 3 (nur bei pl. t. gebräuchlich) beide.	<i>adynà</i> f. 2 stunde, zeitpunkt (weissr. <i>hodzina</i>).
<i>abejóju</i> , <i>abejóti</i> zweifeln.	<i>ai</i> ai, ach.
<i>Abiatāras</i> m. 2 Abjathar.	<i>-ai</i> verstärkende partikel, an pronomina und adverbia ge- fügt, z. b. <i>jisaĩ</i> , <i>kursaĩ</i> , <i>tiktaĩ</i> u. a.
<i>Abraōmas</i> m. 2 Abraham.	
<i>ābrozas</i> m. 4 bild (poln. <i>obraz</i>).	

- áiszkus*, f. -ki 4, adv. *áiszkiái* laut, deutlich.
- ák* ach.
- akarót* gerade (dtsh. *akkurat*).
- akàs*, -ès f. 1 auge.
- áklas*, f. -là 1, adv. *aklaĩ* blind, töricht.
- akmenÿné* f. 2 steiniges land.
- akmenìnís*, f. -né 2 steinern.
- akmã* m. 3. stein.
- Albas* m. Albas.
- alè* aber (poln. *ale*).
- alèjus* m. 2 öl (poln. *olej*).
- Aleksaãdras* m. 2 Alexander.
- algà* f. 1 lohn.
- alyvà* f. 2 olive (poln. *oliwa*).
- álkstu*, *álkau*, *álkti* hungern.
isz-álkstu, *isz-álkau*, *isz-álkti* hungrig werden.
- Alpèjus* m. 2 Alphäus.
- alpstù*, *alpaũ*, *alpti* schwach. ohnmächtig werden.
ap-alpstù, *ap-alpaũ*, *ap-alpti* dass.
- at-alpstù*, *at-alpaũ*, *at-alpti* sich von der ohnmacht erholen.
- altõrius* m. 2 altar (poln. *oltarz*).
- aluczus* m. 2 dem. zu *alùs*.
- alukas* m. 2 dem. zu *alùs*.
- alùs* m. 1 hausbier.
- àmen* amen.
- àmtsmonas* (Kurschat *àmtsmonas*) m. 4 amtmann (a. d. dtsh.).
- amtsrotas* (Kurschat *amtsrotas*) m. 4 amtsrat (a. d. dtsh.).
- ámžias*, *ámžis* m. 4 lebenszeit, lange zeit, ewigkeit.
- ámžinas*, f. -nà 3, adv. *amžinaĩ* ewig.
- anãmet* (aus *anã mēta*) in jenem jahr, damals.
- anapusiaĩ*, *anapus*, präp. m. d. gen., jenseit.
- anãszal* (jetzt ungebräuchlich), präp. m. d. gen., jenseit.
- aãdai* jüngst, neulich.
- angà* f. 1 türöffnung, öffnung, eingang.
- ángélas* m. 3 engel (russ. *angel*).
- angìs*, -ès f. 1 schlange, natter.
- ankstì* frühe.
- aãksztas*, f. -tà 1, adv. *ank-sztaĩ* eng.
- aãs*, f. *anà* jener, jene.
- aãt*, präp. m. d. gen., auf, zu (vom zweck).
- antaĩ*, abgek. *aãt* dort, da, sich da.
- aãtras*, f. -rà anderer, zweiter.
- apaczà* f. 3 unterer teil, fuss (des berges).
- apãsztalas* m. 4 apostel (poln. *apostol*).
- apczÿstyjimas* m. 4 reinigung.
- ãpdangalas* m. 4 bekleidung.
- apè*, präp. m. d. akk., um, über, von (de).
- apërà* f. 2 opfer (poln. *ofiara*).
- apëravóju*, *apëravóti* opfern.
- apgalëjimas* m. 4 überwindung, besiegnng.
- apýlinkas* f. -ka 4 rings herumliegend.
- apjèkëlis* m. 4 blinder, verblendet.
- ãpjãkas* m. 4 spott, verspottung.
- apkabà* f. 3 vorhang.
- aplĩnk*, präp. m. d. akk., um.
- aplĩnkui*, *aplĩnk* herum, umher.

- apliūdymas* m. 4 zeugnis.
apmāinymas m. 4 vertauschung.
āpmaudas m. 3 verdross.
apsiczjstyjimas m. 4 reinigung.
apstingas f. -ga 4, adv. *apstingai* reichlich.
apstūmas m. 2 fülle, reichlichkeit.
apveidūs, f. -dī 1 schön von angesicht.
aĩ fragepartikel, oder, ob; *aĩ* — *aĩ* ob — oder, entweder
arbā oder. [— oder.
arczāusias, f. -ia nächster (suppl. zu *arti*).
ardaũ, *ardjyti* trennen, auflösen.
su-ardaũ, *su-ardjyti* ganz zertrennen.
aĩgi (*aĩ* mit dem hervorhebenden -gi) fragepartikel, oder.
Arimatija f. 2 Arimathia.
ariũ, *ariaũ*, *arti* pflügen.
arklj̃s m. 3 pferd.
arklũkas m. 2 dem. zu *arklj̃s*.
arti nahe.
artymas, f. -ma 4 nahe; gew. gebräuchl. als substantivum
artymas m. 4 nächster.
artj̃n in die nähe, näher.
artinu, *artinti* näher bringen, nähern; *artinũ-s*, *artinti-s* sich nähern.
pri-si-artinu, *pri-si-artinti* perfektiv zu *artinũ-s*.
asilāitis m. 4 dem. zu *asilas*.
asilas m. 3 esel (poln. *osioł*).
aslā f. 1 fussboden, diele.
aslēlė f. 2 dem. zu *aslā*.
asz ich. [träne.
āszara, gew. pl. t. *āszaros*, f. 4
- aszarėlė* f. 2 dem. zu *aszarā*.
āsztrinu, *āsztrinti* schärfen.
asztrūs, f. -trī 1, adv. *asztriaĩ* scharf. [rück.
atgaliõ, *atgaliõn*, *atgaliõs* zu-
atleidimas m. 2 vergebung.
atpeñcz im gegenteil, dagegen, vielmehr.
atpeñtai (pl. t.) m. 2 adventszeit (lat. *adventus*).
atpirkimas m. 2 erlösung.
ātraszas m. 4 antwortschreiben.
atsākymas m. 4 antwort.
atsiminimas m. 2 erinnerung, andenken.
atsiskjrimas m. 4 scheidung.
atstūs, f. -tī fern; als adv. dient das ntr. *atstũ*.
atvadũtojis m. 4 befreier.
ātviras, f. -rā 3, adv. *atviraĩ* offen.
atžagariaĩ verkehrt, rücklings.
āudžu, *āudžau*, *āusti* weben.
isz-āudžu, *isz-āudžau*, *isz-āusti* perfektiv zu *āudžu*.
augimas m. 2 wachstum, wachsen.
auginũ, *auginti* erziehen.
už-auginũ, *už-auginti*, perfektiv zu *auginũ*.
āugu, *āugau*, *āugti* wachsen.
pa-āugu, *pa-āugau*, *pa-āugti* ziempl. heranwachsen.
už-āugu, *už-āugau*, *už-āugti* aufwachsen.
Augustas m. Augustus.
āuksas m. 4 gold.
āukskalis m. 4 goldschmied.
āuksztas, f. -tā 3, adv. *auksztai* hoch.

aüksztas m. bodenraum, boden.

aüksztýbé f. 2 höhe.

aüksztýn in die höhe, hinauf.

aūlas m. 1 stiefelschaft.

ausis, -ēs f. 1 ohr.

aūster indekl. auster (a. d. dtseh.).

áuszínu, áuszinti kühlen.

at-áuszínu, at-áuszinti wieder abkühlen.

auszrà f. 1 morgenröte, tagesanbruch.

auszriné f. 2 morgenstern.

aūszta, aūszo, aūszti tagen.

isz-aūszta, isz-aūszo, isz-aūszti perfektiv zu *aūszta*.

aūtas m. 2 fusslappen.

áuzūlas m. 3 eiche.

auzūlātis, -czo m. 4 dem. zu *áuzūlas*.

auzūlēlis, -lio m. 2 dem. zu *áuzūlas*.

aváté f. 4 dem. zu *avis*.

āvinas m. 3 schafbock, hammel.

avinaūsis, -io m. 2 schafsohr.

avinēlis, -lio m. 2 dem. zu *āvinas* lamm, in der bibel von Christus als lamm gebraucht.

avis, -ēs f. 1 schaf.

avižà f. 3 hafer.

avižēlé f. 2 dem. zu *avižà*.

azabtāni hebr. asabthani.

āža so dass.

B.

baczkà f. 2 fass (russ. *bočka*).

bādas m. 1 hunger.

badaū, badýti stechen, stossen.

isz-badaū, isz-badýti ausstechen, ausstossen, durchstechen hinausbefördern, verjagen. [*bogač*].

bagōczus m. 2 reicher (russ.

bagótas, f. -ta 4, adv. *bagótai* reich (russ. *bogatyj*).

bagotīngas, f. -ga 4, adv. *bagotīngai* reich, reichlich.

bagotýsté f. 2 reichthum.

baidaā, baidýti scheuchen.

isz-baidaā, isz-baidýti hinaus scheuchen.

nu-baidaā, nu-baidýti hinabscheuchen, verscheuchen.

baigiū, baigiaū, baĩgti beenden; *baigiū-s, baigiaū-s, baĩgti-s* zu ende gehn.

nu-baigiū, nū-baigiau, nu-baĩgti beenden.

pa-baigiū, pà-baigiau, pa-baĩgti beenden; *pa-si-baigiū, pa-sì-baigiau, pa-si-baĩgti* aufhören, zu ende gehn, sterben.

báimé f. 4 furcht.

baīs s. *baisūs*.

baisýbé f. 2 schrecklichkeit, greuel, grausen, scheusal.

baisīngas, f. -ga 4, adv. *baisīngai* furchtbar.

baisūs, f. -sì 1 fürchterlich, greulich, hässlich; adv. *baīsiai*, abgek. *baīs* schrecklich, ungeheuer, gar sehr, sehr. [moor.

balà f. 2 (nach Kurschat 1) torfbaldau, *báldyti* stark poltern.

at-si-báldau, at-si-báldyti daherpoltern, polternd herankommen.

- bálkis, -kio* m. 4 balken (a. d. dtseh.).
- bal̄sas* m. 1 stimme, laut, ton.
- báltas, f. -tà* 3, adv. *baltaĩ* weiss.
- báltininkas* m. 4 bleicher.
- báltinu, báltinti* weiss machen, bleichen.
isz-báltinu, isz-báltinti perfektiv zu *báltinu*.
- Baltramėjus* m. 2 Bartholomäus.
- bal̄tāju, bal̄tūti* weiss schimmern.
- bālū, balaũ, bálti* weiss werden, erbleichen.
isz-bālū, isz-balaũ, isz-bálti erbleichen.
- bandaũ, bandýti* versuchen.
- Barabōszius* m. 2 Barabbas.
- barnis, -ēs* f. 1 zank, hader, schelten.
- barstaũ, barstýti*, hin- und herstreuen.
isz-barstaũ, isz-barstýti ausstreuen, zerstreuen.
- bárszkinu, bárszkinti* klappern machen.
- Bartymėjus* m. 2 Bartimäus.
- barū, variaũ, bárti* schelten, schmähen; *barū-s, variaũ-s, bárti-s* einander schelten, sich zanken.
- barzdà* f. 1 bart.
- barzdótas, barzdūtas, f. -ta* 4, adv. *barzdótai, barzdūtai* bärtig.
- bar̄zskutis, -czo* m. 4 scheermesser, rasirmesser.
- barzdūtas* s. *barzdótas*.
- bāsas, f. -sà* 1 barfuss.
- bastaũ-s, bastýti-s* sich umhertreiben.
at-si-bastaũ, at-si-bastýti sich umhertreibend herankommen, herbeischlendern.
nu-si-bastaũ, nu-si-bastýti sich umhertreibend wohin gelangen, hinabschlendern, hinschlendern.
- baũ* fragepartikel, besonders bei der indirekten frage.
- baubiũ, baubiaũ, baũbti* brüllen.
- baudžáuninkas* m. 4 schaarwerker.
- baũdžava* f. 4 frohndienst.
- baudžũ, baudžaũ, baũsti* strafen, züchtigen.
- baũgi* (*baũ* mit dem hervorhebenden *-gi*) fragepartikel.
- bauginũ, bauginti* ängstigen, schrecken, in furcht setzen, scheuchen.
- baugũs, f. -gĩ* 1, adv. *baũgiai* u. *baugiaĩ* furchtsam, furchtbar.
- bausmẽ* f. 1 zucht, züchtigung.
- bāžyjũ-s, bāžyti-s* beschwören, beteuern (russ. *božitsja*).
- bažnycza* f. 4 kirche, tempel (poln. *božnica*).
- bažnytėlė* f. 2 dem. zu *bažnycza*.
- bažnytķemis, -io* m. 4 kirchdorf.
- bè, präp.* m. d. gen., ohne.
- be-*, verbalpräfix zur bezeichnung der dauer.
- bebũksvis, -io* m. 2 hosenloser, ohnehose.
- bèdà* f. 1 not, elend.
- bedēvis, -io* m. 2 gottloser.
- bedýnteris, -io* m. 4 bedienter (a. d. dtseh.).

- bědnas*, f. -*nà* 1, adv. *bědnaĩ*
elend, arm (russ. *bědnyj*).
bědningas, f. -*ga* 4 voll not und
elend; adv. *bědningai* elen-
diglich.
bedũgnis, -*io* m. untiefe, boden-
lose stelle, abgrund.
bědžus m. 2 armer.
Beelzébũbas m. 2 Beelzebub.
bėgimas m. 2 laufen.
bėginėju, *bėginėti* hin- und her-
laufen.
bėgióju, *bėgióti* hin- und her-
laufen.
su-bėgióju, *su-bėgióti* durch-
laufen, laufend zurücklegen.
bėgu, *bėgau*, *bėgti* laufen, flie-
hen.
at-bėgu, *at-bėgau*, *at-bėgti*
herbeilaufen.
ĩ-bėgu, *ĩ-bėgau*, *ĩ-bėgti* hin-
einlaufen.
isz-bėgu, *isz-bėgau*, *isz-bėgti*
hinauslaufen.
nu-bėgu, *nu-bėgau*, *nu-bėgti*
hinlaufen, hinablaufen.
pa-bėgu, *pa-bėgau*, *pa-bėgti*
davonlaufen, entlaufen, ent-
fliehen.
par-bėgu, *par-bėgau*, *par-
bėgti* nach hause laufen.
pra-bėgu, *pra-bėgau*, *pra-
bėgti* vorbeilaufen.
pri-bėgu, *pri-bėgau*, *pri-
bėgti* herbeilaufen.
su-si-bėgu, *su-si-bėgau*, *su-
si-bėgti* zusammenlaufen.
begũ fragepartikel.
bėgũnas m. 2 läufer, renner.
beĩ und.
- bejà* ja wol, freilich.
bėkėrė m. 4 bäcker (a. d. dtsh.).
benė, *beñ*, *beñt* doch, doch we-
nigstens, vielleicht.
beriu, *bėriaũ*, *beĩti* streuen.
ĩ-beriu, *ĩ-bėriau*, *ĩ-beĩti* hin-
einstreuen.
pà-beriu, *pà-bėriau*, *pa-
beĩti* hinstreuen, ver-
streuen.
bėrnas m. 3 knecht.
bernỹtis, -*czo* m. 4 dem. zu *bėr-
nas*, in der daina jüngling,
geliebter.
bernužėlis, -*lio* m. 2 dem. zu
bėrnas, in der daina jüng-
ling, geliebter.
berõds zwar, freilich.
bėržas m. 3 birke.
berždžà 1 gelt.
beržinis, f. -*nė* 2 birken; als
subst. *beržinis* m. 2 stock
aus birkenholz.
bėškũ darum, deshalb.
beslėpicza f. 4 unhold, unge-
heuer.
bestija f. 2 bestie (a. d. dtsh.).
bėt aber.
Bėtánija f. 4 Bethanien.
Bėtpāgė f. 2 Bethphage.
Bėtsáyda f. 4 Bethsaída.
Bėtlėm Bethlehem.
berėik bald, in kurzem.
biaurỹbė f. 2 abscheulichkeit,
greuel.
biauriũ-s, *biaurėti-s* abscheu
empfinden.
pa-si-biauriũ, *pa-si-biau-
rėti* sich entsetzen, ab-
scheu bekommen.

- biaurūs*, f. -rì 1, adv. *biaūriai* und *biauriaĩ* hässlich, abscheulich.
- biczūlis*, -lio m. 2 freund, vertrauter.
- Bigūtė* f. 2 Bigute.
- bijaũ-s*, *bijóti-s* sich fürchten.
pa-si-bijaũ, *pa-si-bijóti*
fürcht bekommen.
- bildėjimas* m. 4 poltern.
- bildinu*, *bildinti* klopfen.
nu-bildinu, *nu-bildinti* hinabpoltern machen.
- bilė*, auch *bile* etwa, ob, vielleicht; in verbindung mit interrogativa irgend, z. b. *bilė kàs* irgend wer.
- bjłė* f. 4 beil (a. d. dtsh.).
- bįngstu*, *bįngau*, *bįngti* feist, stattlich, mutig, mutwillig werden.
- byrũ*, *biraũ*, *birti* ausgestreut werden, ausfallen.
nu-byrũ, *nu-biraũ*, *nu-birti* herabfallen.
- biskis*, -io m. 4 kleines stück; akk. sg. *biskį* adv. ein wenig (a. d. dtsh.).
- Blėberis* m. 4 Bleberis.
- blėkas* m. 2 stück gekröse, pl. *blėkai* gekröse (dtsh. *fleck*).
- bliūdasm.* 2 schüssel (russ. *bljudo*). [schwach, matt.
- blōgas*, f. -gà 1, adv. *blogaĩ*
- blōzmas* m. 2 narr, tor (poln.
- blusà* f. 2 floh. [*blazen*).
- blūznyju*, *blūznyti* lästern (poln. *bluznić*).
- blūznyjimas* m. 4 lästerung.
- Bnearģė* Bneharge.
- bóba* f. 4 altes weib (poln. *baba*).
- bobūte* f. 2 dem. zu *boba*).
- bóju*, *bójau*, *bóti* sich kümmern, rücksicht nehmen, achten.
at-bóju, *at-bójau*, *at-bóti* dass.
- da-bóju*, *da-bójau*, *da-bóti* acht geben, aufmerken;
da-bójũ-s, *da-bójau-s*, *da-bóti-s* sich in acht nehmen, sich hüten.
- pri-da-bóju*, *pri-da-bójau*, *pri-da-bóti* acht geben, bewachen.
- su-dabóju*, *su-si-dabóju* s. u. *d*.
- už-da-bóju*, *už-da-bójau*, *už-da-bóti* aufmerken, aufpassen.
- bōsas* m. 2 fass.
- bōstras* m. 2 wechselbalg, bastard (weissr. *bastrja*).
- botāgas* m. 2 peitsche (russ. *batog*).
- bōtkotis*, -czo m. 4 peitschenstiel.
- brangybė* f. 2 teuerung.
- brangūs*, f. -gì 1, adv. *brangiaĩ* teuer.
- brangvỹnas* m. 2 brantwein.
- braszkėjimas* m. 4 gekrach, geprassel.
- braszkũ*, *braszkėti* krachen, prasseln.
- braukaũ*, *braukýti* streifen.
nu-braukaũ, *nu-braukýti* abstreifen.
- brėdis*, -džo m. 4 elen.
- brėstu*, *brėndau*, *brėsti* einen kern ansetzen.

brėžiu, brėžiau, brėžti kratzen.
briáuju-s, brióviau-s, briáuți-s
 sich vordrängen.

į-si-briáuju, į-si-brióviau,
į-si-briáuți sich hinein-
 drängen.

brýzge, brázge ausruf beim ge-
 ohrfeigtwerden.

brolátis, -czo m. 4 dem. zu
brólis.

brolėlis, -lio m. 2 dem. zu
brólis.

brólis, -lio m. 4 bruder.

brolýtis, -czo m. 4 dem. zu *brólis.*

brükszmėlis, -lio m. 2 dem. zu
brükszmis.

brükszmis, -mio m. 2 strich.

būbyju, būbyti trommeln, prü-
 geln. [ben].

būbnas m. 2 trommel (russ. *bu-*
buczūju, buczūti küssen; *bu-*
czūju-s, buczūti-s einander
 küssen.

pa-buczūju, pa-buczūti per-
 fektiv zu *buczūju*; *pa-si-*
buczūju, pa-si-buczūti per-
 fektiv zu *buczūju-s.*

būdà f. 1 bude, laden, kauf-
 mannsladen (poln. *buda*).

būdas m. 2 art und weise, ge-
 wohnheit, sitte, brauch.

budavóju, budavóti bauen (poln.
budować)

pa-budavóju, pa-budavóti
 perfektiv zu *budavóju.*

budavōnė f. 2 bau, gebäude.

budavōninkas m. 4 erbauer,
 bauarbeiter.

būdelis, -lio m. 4 büttel, scharf-
 richter (a. d. dtsh.).

būdinu, būdinti wecken.

isz-būdinu, isz-būdinti durch
 wecken munter machen.

pa-būdinu, pa-būdinti per-
 fektiv zu *būdinu.*

Būdvėczai (pl. t.) m. 4 name
 eines dorfs.

būgstu, būgau, būgti sich
 fürchten.

pa-būgstu, pa-būgau, pa-
būgti erschrecken, in
 furcht, angst geraten.

būk (eig. 2. sg. imperat. zu *būti*
 sein) als ob, als wenn.

buklįstė f. 2 verschmitztheit,
 list.

buklūs f. -li 1, adv. *bukliai*
 verschmitzt, listig.

būlius m. 2 stier, zuchtstier,
 bulle (dtsh. *bulle*).

bundū, budėti wachen.

bundū, budaū, būsti (nur in der
 zusammensetzung mit *isz* und
pa-) aufwachen.

pa-bundū, pa-budaū, pa-
būsti aufwachen.

būras m. 2 bauer (a. d. dtsh.).

būriszkas, f. -ka 4, adv. *būri-*
szkai bäurisch.

burnà f. 3 mund.

burnýtė f. 4 dem. zu *burnà.*

burnūžė f. 2 dem. zu *burnà.*

būrpalaikis, -kio m. 4 schlech-
 ter bauer, bauernwicht.

būrszas m. 4 bursch (a. d. dtsh.).

burszėlis, -lio m. 2 dem. zu
būrszas.

būrtas m. 4 loos.

burtikà f. 3 borte, hutband.

burtikėlė f. 2 dem. zu *burtikà.*

bürvaikis, -*kio* m. 4 bauern-
junge, bauernkind.
bùtas m. 2 haus.

butēlis, -*lio* m. 2 dem. zu *bùtas*.
bùtent nämlich.
buvaũ prät. zu *esù* s. d.

C.

čëcorius m. 4 kaiser (poln. *ce-
sarz*).

Cësárijá f. 4 Cäsarea.

cimerninkas m. 4 zimmermann
(a. d. dtseh. mit lit. suff.).

Cyrénija f. 4 Kyrene.

Cyrénius m. 4 Kyrenius.

cùkorius m. 4 zucker (poln. *cu-
czà* da, hier. [kier]).

czà da, daselbst.

czajau ebenda.

czaràslas m. 2 geldkatze (kleinr.
čereslo).

czau paũ-s, *czau pyti-s* den mund
verziehen.

czëkũju, *czëkũti* zeichnen, mit
einem zeichen, mal versehen
(dtseh. *zeichnen*).

czëlas, f. -*là* 1, adv. *czëlaĩ* ganz
(russ. *cëlyj*).

czërnknygininkas, *czërnknygi-
ninkas* m. 4 schwarzkünstler
(russ. *černoknižnik*).

czësas m. 2 zeit (poln. *czas*).

czesnìs, -*ëš* f. 1 gastmahl.

czestavójimas m. 4 bewirtung.

czestavóju, *czestavóti* bewirten
(weissr. *čestovac*).

czetveřgas m. 2 donnerstag
(russ. *četverg*).

czetveřgrakaris, -*rio* m. 4 don-
nerstagabend.

czypsiu, *czypsëti* piepsen.

czìrszkinu, *czìrszkinti* schwir-
ren lassen, kreischen machen.

isz-czìrszkinu, *isz-czìrsz-
kinti* prasseln lassen,
schmoren.

czÿstas, f. -*tà* 1, adv. *czystaĩ*
rein (poln. *czysty*).

czÿstyju, *czÿstyti* reinigen
(poln. *czyścić*).

ap-czÿstyju, *ap-czÿstyti* be-
reinigen; *ap-si-czÿstyju*,
ap-si-czÿstyti sich reinigen.

isz-czÿstyju, *isz-czÿstyti*
durch reinigen entfernen,
ausfegen, auskehren.

czÿžë f. 4 zins (a. d. dtseh.).

czón, *czónai* (auch *czonaĩ*) hier.

czuñczinu, *czuñczinti* auf dem
arm schaukeln.

ĩ-czuñczinu, *ĩ-czuñczinti*
unter schaukeln hinein-
bringen, hineinschleppen.

czùpt interj. beim schnellen
greifen.

czũžiu, *czũžiaũ*, *czũžti* gleiten,
rutschen (absichtlich und un-
absichtlich).

D.

dá s. *dár*.

dabař jetzt.

dabóju, *dabóti* (von *dabóti*)
acht geben zu trennen;

- nur in der zusammensetzung mit *su*) suchen.
su-dabóju, *su-dabóti* aufsuchen, verschaffen; *su-si-dabóju*, *su-si-dabóti* sich verschaffen, sich versehen.
- dáiktas* m. 3 ort, stelle, ding, sache, geschöpf, wesen.
- dailūs*, f. -li 1, adv. *daīliai* zierlich, schön, nett, geschickt.
- dainà* f. 1 volkslied.
- dainūjimas* m. 4 gesang.
- dainūju*, *dainūti* singen.
- dairaū-s*, *dairýti-s* sich umsehen.
ap-si-dairaū, *ap-si-dairýti* perfektiv zu *dairaū-s*.
- dāktaras* m. 3 doktor, arzt (dtsh. *doktor*).
- dalyjù*, *dalyti* teilen; *dalyjù-s*, *dalyti-s* untereinander teilen.
isz-dalyjù, *isz-dalyti* austheilen. [teilen.
pa-dalyjù, *pa-dalyti* zupér-dalyju, *pér-dalyti* zerteilen, verteilen.
- dalỹkas* m. 2 teil, anteil, sache, angelegenheit, ereignis.
- dalinù*, *dalinti* teilen.
isz-dalinù, *isz-dalinti* austheilen.
- dalīs*, -ēs f. 1 teil, erbteil, armenteil, almosen.
- Dalmanūta* f. 2 Dalmanutha.
- Dángėlas* m. 4 Daniel.
- daņgiszkas*, f. -ka 4, adv. *daņgiskai* himmlisch.
- daņgujas*, -jis (f. und adv. fehlen) 4 himmlisch.
- dangūs* m. 1 himmel; *danguñ* gen himmel.
- dantis*, -ēs f. 1 zahn.
- dár*, *dá* noch.
- daraū*, *daryti* machen, tun.
at-daraū, *at-daryti* öffnen.
pa-daraū, *pa-daryti* perfektiv zu *daraū*; *pa-si-daraū*, *pa-si-daryti* für sich machen, sich ereignen.
- dárbas* m. 3 arbeit.
- darbiniñkas* m. 2 arbeiter.
- darbiniñké* f. 2 arbeiterin.
- dárgana* f. 4 kaltes regengewetter, schlackwetter.
- darkaū*, *darkyti* beschmutzen, entstellen, schmähen, schimpfen.
- daržas* m. 1 garten.
- daržėlis*, -lio m. 2 dem. zu *daržas*.
- daubà* f. 1 schlucht, tal.
- daūg* viel.
- daūgel* dem. zu *daūg*.
- daugybė* f. 2 menge.
- daugkalbėjimas* m. 2 vielrederei.
- daugūmas* m. 2 menge.
- daužiù*, *daužiaū*, *daūžti* stossen; *daužiù-s*, *daužiaū-s*, *daūžti-s* sich stossen.
par-daužiù, *pař-daužiau*, *par-daūžti* umstossen.
su-daužiù, *sù-daužiau*, *su-daūžti* zerschlagen.
- dāžas* m. 1 tunke, farbe.
- dažaū*, *dazyti* tauchen, tunken, färben.
- debesis*, -sės f. und -sio m. 3 wolke.

- dëdinëju, dëdinëti* ein wenig hin- und herlegen.
- ap-dëdinëju, ap-dëdinëti* belegen, bedecken.
- dëdïnu, dëdïnti* legen lassen.
- už-dëdïnu, už-dëdïnti* hinauflegen lassen, (den pferden) anlegen lassen.
- dedù* (alt *dëmi, dëmi*), *dëjau, dëti* legen, setzen, stellen; *dedũ-s, dëjau-s, dëti-s* sich stellen, sich anstellen, sich wohin begeben, sich ereignen.
- ap-dedu, ap-dëjau, ap-dëti* belegen, herumlegen.
- ĩ-dedu, ĩ-dëjau, ĩ-dëti* hineinlegen, hineinstecken; *ĩ-sì-dedu, ĩ-sì-dëjau, ĩ-sì-dëti* zu sich stecken, hineinstecken.
- nù-dedu, nu-dëjau, nu-dëti* ablegen; *nu-sì-dedu, nu-sì-dëjau, nu-sì-dëti* sich vergehn.
- pà-dedu, pa-dëjau, pa-dëti* hinlegen, helfen.
- prà-dedu, pra-dëjau, pra-dëti* anfangen; *pra-sì-dedu, pra-sì-dëjau, pra-sì-dëti* seinen anfang nehmen.
- prì-dedu, pri-dëjau, pri-dëti* hinzufügen
- sù-dedu, su-dëjau, su-dëti* zusammenlegen, häufen, einpacken.
- ùž-dedu, už-dëjau, už-dëti* aufsetzen, auflegen; *už-sì-dedu, už-sì-dëjau, už-sì-dëti* sich (dat.) auflegen.
- dëginimas* m. 4 brennen, brand; *dëginimo apërà* brandopfer.
- dëginu, dëginti* brennen trans.
- nu-dëginu, nu-dëginti* weg-brennen, durch brennen entfernen, (durch kälte) hart machen.
- su-dëginu, su-dëginti* verbrennen trans.
- degù, degiaũ, dëgti* brennen intr. u. trans.
- ùž-degu, ùž-degiau, už-dëgti* anbrennen, anzünden; *už-sì-degu, už-sì-degiau, už-sì-dëgti* sich (dat.) anbrennen, anzünden.
- deivë* f. 1 gespenst.
- dejũju, dejũti* wehklagen.
- dëkaróju, dëkaróti* (auch *dëkavóju, dëkaróti*) danken (weissr. *džjakovać*).
- pa-dëkaróju, pa-dëkaróti* perfektiv zu *dëkaróju*; *pa-sì-dëkaróju, pa-sì-dëkaróti* sich bedanken.
- dëkui* danke! (weissr. *džjaku*).
- dëlei, dël, dëłgi*, präp. m. d. gen., wegen, um — willen.
- delmõnas* m. 2 tasche (des *dëltõ* deshalb. [kleids).
- dënà* f. 1 tag; *kàs dën* jeden tag, täglich.
- dëngiù, dengiaũ, deñgti* decken, bedecken; *dëngiũ-s, dengiaũ-s, deñgti-s* sich decken, sich bedecken.
- at-dëngiù, àt-dengiau, at-deñgti* aufdecken.
- už-dëngiù, ùž-dengiau, už-deñgti* bedecken, zudecken;

- už-si-dengiù, už-si-dengià, už-si-deŋgti* sich bedecken.
- derjba*, gew. pl. t., f. 4 vertrag, abmachung.
- dërinu, dërinti* versöhnen.
su-si-dërinu, su-si-dërinti sich versöhnen.
- deriù, derëti* verhandeln (über den preis), feilschen, dinge.
sù-deriù, su-derëti übereinkommen.
- desziñtas*, f. -tà zehnter.
dëszimts, dëszimt zehn.
deszinë f. 3 rechte hand.
deszrà f. 1 wurst.
Dëvas m. 1 gott.
devyngaļvis, f. -vë 2 neunköpfig.
devynì, f. devýnios neun.
deviñtas, f. -tà neunter.
dëviszkas, f. -ka 4, adv. *dëviszkai* göttlich.
dëviù, dëvëti tragen (ein kleid).
Dëvùlius m. 2 dem. zu *Dëvas*.
Dëvùzis, -zio m. 2 dem. zu *Dëdidelis*, f. -lë 3 gross. [*vas. didgaļvis*, f. -vë 2 grossköpfig.
didis, f. -dë 1 gross, adv. *di-dei* sehr.
didjstë m. 2 grosstun, hoffahrt.
didpīļvis, f. -vë 2 dickbauchig.
didvĵĵis, f. -žë 2 grosse bast-schuhe tragend, auch als eigenname: *Didvĵĵis*.
dĵgstu, dĵgau, dĵgti keimen.
isz-dĵgstu, isz-dĵgau, isz-dĵgti perfektiv zu *dĵgstu*.
dykà, dykaĩ umsonst.
Diksas m. Diksas.
dykstù, dykaũ, dĵkti (nur in zusammensetzungen) übermütig werden.
isz-dykstù, isz-dykaũ, isz-dĵkti übermütig, frech werden.
dĵngau (dĵngoju), dĵgoti wähnen, meinen.
dĵngstù, dĵngaũ, dĵngti hingerraten.
pra-dĵngstù, pra-dĵngaũ, pra-dĵngti verschwinden.
dĵrbu, dĵrbau, dĵrbti arbeiten.
nu-si-dĵrbu, nu-si-dĵrbau, nu-si-dĵrbti sich abarbeiten.
pa-dĵrbu, pa-dĵrbau, pa-dĵrbti arbeiten, auch im sinn von vergelten.
dĵrinu, dĵrinti schleichend gehn, gehend lauern.
dĵrvà f. 1 acker.
dĵrzas m. 1 riemen.
dĵržēlis, -lio m. 2 zu *dĵrzas*.
dĵszērë m. 4 tischler (a.d.dtsch).
dĵszērēlis, -lio m. 2 dem. zu *dĵszērë*.
dĵvas m. 2 wunder (weissr. *dziv*).
dĵvyjũ-s, dĵvyti-s sich wundern (weissr. *dziviéca*).
nu-si-dĵvyju, nu-si-dĵvyti sich verwundern.
dĵvinas, f. -nà 3, adv. *dyvinaĩ* wunderbar.
dĵvnas, f. -nà 1, adv. *dyvnaĩ* wunderbar (weissr. *dzivnyj*).
dóbiu, dóbiau, dóbti nur in der zusammensetzung *nu-dóbiu, nu-dóbiau, nu-dóbti* zu tode quälen. [dtsch.).
dóleris, -rio m. 4 taler (a. d.

dovanà f. 3 gabe, geschenk.
dovanaĩ geschenkweise, ohne
 bezahlung, umsonst.

dovanóju, *dovanóti* schenken.
ap-dovanóju, *ap-dovanóti*
 beschenken.

pa-dovanóju, *pa-dovanóti*
 perfektiv zu *dovanóju*.

Dóvydas m. 4 David.

dōvyju, *dōvyti* quälen (kleinr.
davyty).

drabūžis, auch *drebūžis*, -žio
 m. 2 kleid, gewand.

dramblīs m. 1 dickbaueh.

drašà f. 2 dreistigkeit, kühn-
 heit; instr. sg. *drašà* adv.
 dreist.

drāsinu, *drāsinti* ermutigen,
 kühn machen.

pa-si-drāsinu, *pa-si-drā-*
sinti sich erdreisten.

draskaũ, *draskýti* reissen, zer-
 reissen.

su-draskaũ, *su-draskýti*
 perfektiv zu *draskaũ*; *su-*
si-draskaũ, *su-si-draskýti*
 einander zerreißen.

drašùs, f. -sì 1, adv. *drāsiai*
 und *drašiaĩ* dreist, kühn.

draudžù, *draudžau*, *draūsti*
 drohen, verbieten.

ap-draudžù, *ap-draudžau*,
ap-draūsti bedrohen.

su-draudžù, *sù-draudžau*,
su-draūsti drohen, be-
 drohen.

už-draudžù, *už-draudžau*,
už-draūsti verbieten.

draūgas m. 1 gefährte, ge-
 nosse.

draugavóju, *draugavóti* ver-
 binden, vereinigen.

su-si-draugavóju, *su-si-*
draugavóti sich verbünden.

draugè, *draūg* mit, zusammen,
 in gesellschaft.

draugỹstè f. 2 gemeinschaft.

draūgkareivis, -vio m. 4 kampf-
 genosse, mitkämpfer.

drausmè f. 1 ermahnung, dro-
 hung, zucht.

drebėjimas m. 4 zittern, beben.
drebù, *drėbiaũ*, *drėbti* dick-
 flüssiges werfen.

drebù, *drebėti* beben, zittern.
pà-drebu, *pa-drebėti* er-
 beben, erzittern.

drebūžis s. *drabūžis*.

drekinù, *drekinti* anfeuchten.
pa-drekinù, *pa-drekinti*
 perfektiv zu *drekinù*.

drykstù, *driskaũ*, *driksti* zer-
 lumpt werden.

nu-drykstù, *nu-driskaũ*,
nu-driksti perfektiv zu
drykstù.

pèr-drykstu, *pèr-driskau*,
pèr-driksti entzweireissen
 intr.

drýkt husch!

drimelis, -lio m. 4 lümmel, flegel.
drįstù, *drįsau*, *drįsti* dreist
 werden, wagen; *drįstù-s*,
drįsau-s, *drįsti-s* dass.

dróbè f. 4 feines linnen, laken.

dróbžè f. 2 dem. zu *dróbè*.
dróžiu, *dróžiau*, *dróžti* schni-
 tzen, schneiden.

nu-dróžiu, *nu-dróžiau*, *nu-*
dróžti perfektiv zu *dróžiu*.

drufki drauf!

drugjs m. 1 fieber.

drùkòrius m. 4 drucker (poln. *drukarz*).

drukòrëlis, *-lio* m. 2 dem. zu *drùkòrius*.

drukùju, *drukùti* drucken (a. d. dtseh.).

nu-drukùju, *nu-drukùti* abdrucken.

druskà f. 2 salz.

drùtas, f. *-tà* 3, adv. *drùtaĩ* fest, stark.

drùtinu, *drùtinti* fest machen, befestigen.

pa-drùtinu, *pa-drùtinti* perfektiv zu *drùtinu*.

drùtmedis, *-džo* m. 4 hartholz, nutzholz.

dù, f. *dvì* zwei.

dùgnas m. 1 boden.

dàkinu, *dàkinti* toll, rasend machen, betören.

pa-dàkinu, *pa-dàkinti* perfektiv zu *dàkinu*.

dukrëlé f. 2 dem. zu *duktë*.

dukrýtë f. 4 dem. zu *duktë*.

dùkstù, *dùkaũ*, *dùkti* rasend werden, rasen, wüten, grimmig, böse sein.

su-dùkstù, *su-dùkaũ*, *su-dùkti* rasend, grimmig, böse werden.

duktë f. 3 tochter.

duktëlé f. 2 dem. zu *duktë*.

dukterátë f. 4 dem. zu *duktë*.

dùlkës (pl. t.) f. 4 staub.

dùlkinu, *dùlkinti* stäuben.

nu-dùlkinu, *nu-dùlkinti* abstäuben.

dùlku, *dùlkëti* stieben.

isz-dùlku, *isz-dùlkëti* hinausstieben. [*duma*].

dùmà f. 2 gedanke (weissr.

duñczus m. 2 denker, berater, ratsherr, rat, minister (kleinr. *duméc*).

dumiù, *dùmiau*, *dùmti* trachten. *sù-dumiù*, *su-dùmiau*, *su-dùmti* beschliessen.

dùmóju, *dùmóti* denken, überlegen (kleinr. *dumaty*).

ap-dùmoju, *ap-dùmóti* bedenken.

dùmplës (pl. t.) f. 4 blasebalg.

dùrys (pl. t.) f. 2 tür.

duñnas, f. *-nà* 1, adv. *durnaĩ* nährisch, töricht, albern, unleidlich (poln. *durny*).

duñnius m. 2 narr, verrückter (poln. *dureń*).

durnùju, *durnùti* rasen, toben.

dùsauju, *dùsauti* seufzen.

dùsiù, *dùsëti* atmen.

at-si-dùsiù, *at-si-dùsëti* aufatmen.

dùszà, *dùszë* f. 2 seele, herz (poln. *dusza*).

dùzgiù, *dùzgiaũ*, *dùzgiëti* klappern.

isz-dùzgiù, *isz-dùzgiau* *isz-dùzgiëti* perfektiv zu *dùzgiù*.

dùbátë f. 4 dem. zu *dùbë*.

dùbë f. 1 grube, loch.

dùdu (alt *dùmi*), *daviaũ*, *dùti* geben, erlauben, lassen; *dùdù-s*, *daviaũ-s*, *dùti-s* sich geben, sich lassen, sich an etwas machen.

- at-dūdu, at-daviau, at-dūti* wiedergeben; *at-si-dūdu, at-si-daviau, at-si-dūti* sich hingeben, sich darbieten, sich wahrnehmen lassen.
- į-dūdu, į-daviau, į-dūti* hineingeben, hingeben, schenken.
- isz-dūdu, isz-daviau, isz-dūti* herausgeben, verraten.
- nu-dūdu, nu-daviau, nu-dūti* hingeben; *nu-si-dūdu, nu-si-daviau, nu-si-dūti* sich begeben, sich zutragen, sich ereignen.
- pa-dūdu, pa-daviau, pa-dūti* hingeben, darreichen, überantworten; *pa-si-dūdu, pa-si-daviau, pa-si-dūti* sich ergeben, sich begeben.
- par-dūdu, par-daviau, par-dūti* verkaufen.
- pri-dūdu, pri-daviau, pri-dūti* befallen, anwandeln.
- su-dūdu, su-daviau, su-dūti* zusammengeben, verloben; auch als perfektiv zu *dūti* geben, d. h. schlagen.
- dūna* f. 4 brod.
- dvāras* m. 2 hof, hofraum, herrenhof.
- dvarēlis, -lio* m. 2 dem. zu *dvāras*.
- dvaronkà* f. 2 gutsbesitzerin.
- dvāsė* f. 2 hauch, atem, geist, seele.
- dvesiù, dvėsiaũ, dvėsti* atmen. *at-si-dvesiù, at-si-dvėsiaũ, at-si-dvėsti* aufatmen.
- dvideszimt* zwanzig.
- dvỹlas, f, -là* 1 schwarz (nur vom rind).
- dvỹlika* zwölf.
- dvilinkas, f. -ka* 4 doppelt, zwiefach, hals über kopf.
- dvỹlis, -liom.* 2 schwarzer ochse.
- dvỹnas* m. 1 zwilling.
- džaugiũ-s, džaugiaũ-s, džaugti-s* sich freuen. *pa-si-džaugiũ, pa-si-džaugiaũ, pa-si-džaugti* perfektiv zu *džaugiũ-s*.
- džaugšmas* m. 1 freude.
- džovinũ, džovinti* trocken machen, trocknen, abtrocknen.
- džungũ-s, džugaũ-s, džugti-s* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) froh sein. *pra-si-džungũ, pra-si-džugaũ, pra-si-džugti* froh werden, sich freuen.
- džũstu, džũvau, džũti* trocken, dürr, mager werden, verdorren. *pa-džũstu, pa-džũvau, pa-džũti* perfektiv zu *džũstu*.

E.

- ėdelmonas* m. 4 edelmann (a. d. dtsch.). [m. 4 frass. *ėdu* (auch *ėdžu, alt ėmi), ėdžau, ėsti* fressen.
- ėdesis, -sio* (auch plur. gebr.) *pri-si-ėdu, pri-si-ėdžau, pri-*

si-ésti sich voll fressen,
sich satt fressen.

su-édu, su-édžau, su-ésti
auffressen.

égèrè m. 4 = *jégèrè* jäger.

eĩ ei!

eĩlè f. 2 reihe; instr. pl. *eĩlè-
mĩs* adv. reihenweise.

einù (alt *eimì*), *ėjaũ*, *eĩti* gehn.

at-einù, *at-ėjaũ*, *at-eĩti*
kommen, wiederkommen;
at-si-einù, *at-si-ėjaũ*, *at-
si-eĩti* geschehen, sich be-
geben.

ĩ-einù, *ĩ-ėjaũ*, *ĩ-eĩti* hinein-
gehn.

isz-einù, *isz-ėjaũ*, *isz-eĩti*
hinausgehn.

nu-einù, *nu-ėjaũ*, *nu-eĩti*
hingehn; *nu-si-einù*, *nu-si-
ėjaũ*, *nu-si-eĩti* für sich
hingehn.

pa-einù, *pa-ėjaũ*, *pa-eĩti*
fortgehn, zu gehn im
stande sein.

par-einù, *par-ėjaũ*, *par-
eĩti* heimkehren, wieder-
kommen, hingelangen, her-
ankommen; *par-eĩti-s*, *par-
ějo-s*, *par-eĩti-szukommen*,
gebühren.

pér-einu, *pér-ėjaũ* *pér-eĩti*
durchgehn, hinübergehn,
vorübergehn, übertreffen.

pra-einù, *pra-ėjaũ*, *pra-
eĩti* vorübergehn.

pri-einù, *pri-ėjaũ*, *pri-eĩti*

hinzugehn, herankommen,
hingelangen, erreichen.

pro-einù, *pro-ėjaũ*, *pro-
eĩti* hindurchgehn.

su-si-einù, *su-si-ėjaũ*, *su-si-
eĩti* zusammenkommen.

už-einù, *už-ėjaũ*, *už-eĩti*
dahintergehn, hinaufgehn,
hineingehn, antreffen, fin-
den, einfallen.

eĩsena f. 4 ganz.

ekėtojĩs, *-jo* m. 4 egger.

elgiũ-s, *elgiaũ-s*, *elgti-s* sich
betragen, sich aufführen.

pa-si-elgiũ, *pa-si-elgiaũ*,
pa-si-elgti perfektiv zu

Ėlì m. Eli. [*elgiũ-s*.

Ėlijõszius m. 2 Elias.

Endrėjus m. 2 Andreas.

Enskỹs m. 1 Hans.

epatà tu dich auf (hebr. *he-
phatha*).

Eprèm Ephrem.

eřdvas, f. *-và* 1, adv. *erdvaĩ*
weit, breit.

erėlis, *-lio* m. 2 adler.

Ėerõdas m. 2 Herodes.

Ėrodiadà f. 2 Herodias.

erszkėczai (pl. t.) m. 2 dornen.

esù (alt *esmì*), *buvaũ*, *bũti* sein.
(*isz-esu*), *isz-buvaũ*, *isz-
bũti* zu ende bleiben.

(*pà-esu*), *pa-buvaũ*, *pa-bũti*
perfektiv zu *esù*.

ėvangėlija f. 4 evangelium
(russ. *jevangelije*).

ėžeras m. 3 teich, kleiner see.

F.

Francúzas m. 4 franzose (russ. *francuz*).

freüleiné f. 4 fräulein (a. d. dtseh).

G.

gabenù, gabénti bringen, schaffen, herbeischaffen; *gabennù-s, gabénti-s* mit sich nehmen.

at-gabenù, at-gabénti herbeibringen.

nu-gabenù, nu-gabénti weg-schaffen, fortbringen, hinbringen.

par-si-gabenù, par-si-gabénti mit sich nach hause bringen.

Gadarēnas m. 2 Gadarener. *gādyjū-s, gādyti-s* sich schei-cken, sich treffen, sich eignen (weissr. *hodziéca*).

at-gādyju, at-gādyti zu-rückgeben, wiedergeben.

gādýné f. 4 zeit, zeitraum (poln. *godzina*).

gaidēlis, -lio m. 2 dem. zu *gaidýs*.

gaidgysté f. 4 hahnenschrei.

gaidýs m. 1 hahn.

gaīdrinu, gaīdrinti heiter ma-chen, hell machen.

isz-gaīdrinu, isz-gaīdrinti aufhellen, wolkenlos ma-chen.

gaidùs m. 1 freund, lieber.

gaīlestis, -czo m. 4 jammer.

gailiū-s, gailéti-s mitleid ha-ben, bereuen.

pa-si-gailiu, pa-si-gailéti sich erbarmen.

gaiszaū, gaiszyti verzögern, vernichten.

su-gaiszaū, su-gaiszyti ver-schwenden.

gaiszinù, gaiszinti verzögern, vernichten.

isz-gaiszinù, isz-gaiszinti vernichten.

su-si-gaiszinù, su-si-gaiszinti versäumen.

gaisztù, gaiszaū, gaīszi zö-gern, schwinden, vergehn.

ap-gaisztù, ap-gaiszaū, ap-gaīszi ohnmächtig wer-den.

su-gaisztù, su-gaiszaū, su-gaīszi vergehn.

gajùs, f. -jì 1 heilsam.

gālas m. 1 ende.

galējimas m. 4 fähigkeit.

galēlis, -lio m. 2 dem. zu *gālas*.

gālgés (pl. t.) f. 4 galgen (a. d. dtseh.).

galiáusias, f. -a 4 letzter, äus-serster; adv. *galiáusiai*, abgek. *galiáus*) zuletzt, endlich.

Galylēa f. 1 Galiläa.

galylēiskas, f. -ka 4, adv. *galylēiskai* galiläisch.

- gālimas*, f. -mà 3 möglich.
galingas, f. -ga 4, adv. *galin-gai* mächtig.
galiù, *galèti* können, vermögen.
pér-galiu, *pér-galèti* überwinden.
galvà f. 3 kopf; *pō galvōs* nach dem tode.
galvėlė f. 2 dem. zu *galvà*.
galvijas, *galvijis* m. 2 rind.
galvžudė f. 3 mörderin.
gaminù, *gaminti* erzeugen.
pa-gaminù, *pa-gaminti* perfektiv zu *gaminù*.
ganà genug.
ganaũ, *ganýti* hüten, weiden.
isz-ganaũ, *isz-ganýti* erlösen.
pa-si-ganaũ, *pa-si-ganýti* sich ein wenig erquicken.
gañdinu, *gañdinti* erschrecken trans.
isz-gañdinu, *isz-gañdinti* perfektiv zu *gañdinu*.
nu-gañdinu, *nu-gañdinti* perfektiv zu *gañdinu*.
gañdras m. 2 storeh.
ganyklà f. 2 weide, weideplatz.
ganýtojis, -jo m. 4 hirt.
garbanótas, f. -ta 4 lockig, kraus.
garbė f. 1 ehre.
garbingas, f. -ga 4, adv. *garbingai* ehrenvoll.
gárbinu, *gárbinti* ehren.
pa-gárbinu, *pa-gárbinti* perfektiv zu *gárbinu*.
garđdas m. 1 hürde.
gardūs, f. -dì 1, adv. *gardžai* wol-schmeckend, schmackhaft.
gařsas m. 2 schall, ton, stimme, gerücht.
garstýtis, -czo, gew. pl. t. *garstýczai* m. 4 senfpflanze.
gaspadà f. 2 herberge (poln. *gospoda*).
gaspadinė f. 2 landwirtin, bauernwirtin (poln. *gospodyni*).
gaspadōrius m. 2 landwirt, bauernwirt (poln. *gospodarz*).
gastù-s, *gandaũ-s*, *gāsti-s* (nur in zusammensetzungen) erschrecken intr.
isz-si-gastù, *isz-si-gandaũ*, *isz-si-gāsti* in schrecken geraten, erschrecken.
nu-si-gastù, *nu-si-gandaũ*, *nu-si-gāsti* in schrecken geraten, erschrecken.
pér-si-gastu, *pér-si-gandau*, *pér-si-gāsti* sehr erschrecken intr.
gātavas, f. -và 3, adv. *gatavaĩ* bereit, fertig (poln. *gotów*).
gatāvyju, *gatāvyti* bereiten, fertig machen (poln. *gotowić*).
pa-gatāvyju, *pa-gatāvyti* perfektiv zu *gatāvyjo*.
gáudau, *gáudyti* fangen.
gáudinu, *gáudinti* fangen lassen.
su-gáudinu, *su-gáudinti* festnehmen lassen.
gaujà f. 1 haufe, schaar; instr. pl. *gaujōms* adv. in schaa-ren.
gáunu, *gavaũ*, *gáuti* erhalten, bekommen.
ap-gáunu, *ap-gavaũ*, *ap-gáuti* überlisten, übervor-

- teilen, betrügen, über-
treffen, überholen.
- at-gáunu*, *at-gavaũ*, *at-
gáuti* wiederbekommen;
at-si-gáunu, *at-si-gavaũ*,
at-si-gáuti sich erholen.
- ĩ-gáunu*, *ĩ-gavaũ*, *ĩ-gáuti*
in seinen besitz bekom-
men.
- pa-gáunu*, *pa-gavaũ*, *pa-
gáuti* wegnehmen, anfan-
gen; *pa-si-gáunu*, *pa-si-
gavaũ*, *pa-si-gáuti* genesen.
pri-gáunu, *pri-gavaũ*, *pri-
gáuti* betrügen; *pri-si-
gáunu*, *pri-si-gavaũ*, *pri-
si-gáuti* herankommen.
- su-gáunu*, *su-gavaũ*, *su-
gáuti* fangen, bekommen.
- gėda* f. 4 schande.
- gėdinu*, *gėdinti* beschämen,
beschimpfen.
- ap-gėdinu*, *ap-gėdinti*
schmähen, verhöhnen.
- isz-gėdinu*, *isz-gėdinti*
schmähen.
- gedũ*, *gedėti* trauern, leid tra-
gen.
- gėdu*, *gėdóti* singen, krähen.
pa-gėdu, *pa-gėdóti* perfek-
tiv zu *gėdu*.
- gėdzũ-s*, *gėdėti-s* sich schämen.
- gegužė* f. 3 kuckuk.
- gegužėlė* f. 2 dem. zu *gegužė*.
- geidulỹs* 3 (*geĩdulis*, *-lio* 4) m.
lust, gelüste. [ren.
geidzũ, *geidzaũ*, *geĩsti* begeh-
už-si-geidzũ, *už-si-geidzau*,
už-si-geĩsti lust bekom-
men, gelüsten, begehren.
- gėlbu*, *gėlbėti* helfen; *gėlbũ-s*,
gėlbėti-s sich helfen.
- isz-gėlbu*, *isz-gėlbėti* heraus-
helfen, erretten.
- pa-gėlbu*, *pa-gėlbėti* per-
fektiv zu *gėlbu*.
- gėlda* f. 4 mulde, trog.
- geležĩnis*, f. *-nė* 2 eisern.
- geležĩs*, *-ės* f. 3 eisen.
- gėmbė* f. 4 pflock.
- gemũ*, *gimiau*, *gimĩti* geboren
werden.
- ũž-gemu*, *ũž-gimiau*, *už-
gimĩti* perfektiv zu *gemũ*.
- gendrolėlis*, *-lio* m. 2 dem. zu
gendrõlius.
- gendrõlius* m. 2 general (a. d.
dtsch.).
- gendũ*, *gedaũ*, *gėsti* entzwei-
gehn.
- pa-gendũ*, *pa-gedaũ*, *pa-
gėsti* perfektiv zu *gendũ*.
- gendũ-s*, *gedaũ-s*, *gėsti-s* (nur
in der zusammensetzung mit
pa-) sich sehnen.
- pa-si-gendũ*, *pa-si-gedaũ*,
pa-si-gėsti sich sehnen,
gelüsten.
- Genėzaret* Genezareth.
- gentĩs*, *-tės* u. *-czo* m. 1 ver-
wandter, gevatter.
- geradėjỹstė* f. 2 woltat.
- gėras*, f. *-rà* 1, adv. *geraĩ* gut;
gėr darỹti woltun; *aĩt gėro*
bũti zum nutzen gereichen,
von nutzen, nützlich sein;
gerỹn eĩti besser werden.
- gėrėjũ-s*, *gėrėti-s* sich freuen,
sich auf etwas zu gute tun.
- gėrimas* m. 4 getränk.

gërinu, gërinti gut machen.
pa-si-gërinu, pa-si-gërinti
 sich erkenntlich zeigen,
 erkenntlich sein.
geriù, gëriau, gërti trinken;
gërti tabāko tabak rauchen.
at-si-geriù, at-si-gëriau,
at-si-gërti sich satt trinken.
ì-si-geriù, ì-si-gëriau, ì-si-
gërti sich voll trinken.
isz-geriù, isz-gëriau, isz-
gërti austrinken.
pa-si-geriù, pa-si-gëriau,
pa-si-gërti sich betrinken.
pri-si-geriù, pri-si-gëriau,
pri-si-gërti sich betrinken,
 sich voll trinken.
ùž-geriù, už-gëriau, už-gër-
ti zutrinken.
gerklë f. 3 kehle, schlund,
 speiseröhre.
gësmë f. 3 geistliches lied.
gestù, (gëstù), gesaũ, gësti
 verlöschen.
už-gestù (už-gëstù), už-gë-
saũ, už-gësti perfektiv zu
gestù (gëstù).
Getsëmanë Gethsemane.
-gi verstärkende partikel, an
 pronomina, adverbialia, präposi-
 tionen, konjunktionen gefügt.
gýdau, gýdyti heilen trans.
isz-gýdau, isz-gýdyti per-
 fektiv zu *gýdau.*
gýdinu, gýdinti heilen trans.
gyjù, gijaũ, gýti heil, gesund
 werden, aufleben.
at-gyjù, at-gijaũ, at-gýti
 wieder aufleben, sich er-
 holen.

isz-gyjù, isz-gijaũ, isz-gýti
 heil, gesund werden.
gyjù, gijaũ, gýti (nur in der
 zusammensetzung mit *ì*) er-
 langen.
ì-gyjù, ì-gijaũ, ì-gýti er-
 reichen, erlangen.
gilbstù, gilbaũ, gilbti genesen.
pa-gilbstù, pa-gilbaũ, pa-
gilbti perfektiv zu *gilbstù.*
giliukingas, f. -ga 4, adv. *gi-*
liukingai glücklich.
giliükis, -kio m. 2 glück (a. d.
 dtsh).
Giltinë f. 3 name der todes-
 göttin.
gilüs, f. -li 1, adv. *giliaĩ* tief.
gimdaũ, gimdyti gebären.
pa-gimdaũ, pa-gimdyti per-
 fektiv zu *gimdaũ.*
gimdytojai (pl. t.) m. 4 eltern.
giminë f. 3 geschlecht, sippe,
 familie.
giminëlé f. 2 dem. zu *giminë.*
giñczas m. 1 streit.
giñczyjù-s, giñczyti-s streiten.
giñklas m. 2 waffe.
ginù, gýnian, ginti wehren,
 schützen.
už-si-ginu, už-si-gýniau, už-
si-ginti verleugnen.
girdau, girdyti tränken.
pa-girdau, pa-girdyti per-
 fektiv zu *girdau.*
girdinu, girdinti tränken.
ap-girdinu, ap-girdinti
 trunken machen.
girdžù, girdëti hören.
girë f. 2 wald.
girëlé f. 2 dem. zu *girë.*

gìrgždinu, gìrgždinti knarren machen.

par-gìrgždinu, par-gìrgždinti unter knarren nach hause bringen.

gìrgžteriu (j-präsens), *gìrgžterėti* knarren.

gìriù, gýriau, girti rühmen, preisen.

pà-gìriu, pa-gýriau, pa-girti perfektiv zu *gìriù*;

pa-sì-gìriu, pa-sì-gýriau, pa-sì-girti sich rühmen.

gìrna f. 4 mühlstein.

gìrstù, girdaũ, girsti hören, vernehmen.

isz-gìrstù, isz-girdaũ, isz-girsti perfektiv zu *gìrstù*.

girtas, f. -tà 3 betrunken.

girtũklis, -lio m. 2 trinker, *gýsla* f. 4 ader. [trunkenbold.

gýstu, gýdau, gýsti (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) zu singen, zu krähen anfangen.

pra-gýstu, pra-gýdau, pra-gýsti perfektiv zu *gýstu*.

gývas, f. -và 3, adv. *gyvai* lebendig.

gyvastis, -ēs f. 3, *gyvastis, -czo* m. 4 leben.

gyvatà f. 2 leben.

gyvėnimas m. 4 wohnung.

gyvenù, gyvėnti leben, wohnen.

givėra f. 4 gewehr (a. d. dtsch.).

gývũlis, -lio m. 4 lebendes wesen, tier.

glaudžũ-s, glaudžaũ-s, glaũs-ti-s sich anlehnen, sich anschmiegen.

glóda fort! weg!

glóstau, glóstyti streicheln.

glūpas, f. -pà 1, adv. *glupaĩ* dumm, töricht (poln. *glupy*).

gnáibau, gnáibyti kneifen.

su-gnáibau, su-gnáibyti zer-kneifen.

Gólgata f. 4 Golgatha.

Gomórra f. 4 Gomorra.

gomurỹs m. 3 schlund, mund-höhle, gaumen.

grābas m. 2 sarg (kleinr. *hrob*).

grabāsius m. 2 im sarg liegender.

grámdau, grámdyti schrapen, abkratzen.

isz-grámdau, isz-grámdyti auskratzen.

gramzdũmas m. 2 versunkenheit, betrübnis.

gramzdũs, f. -dì 1, adv. *graĩzdžai* versunken, betrübt.

grāszis, -szio m. 2 groschen (poln. *grosz*).

graudenù, graudėnti ermahnen.

graudũs, f. -dì 1, adv. *graũdžai* herzbewegend, rührend, bitterlich.

gražinù, gražinti umkehren, zurückkehren machen.

gražnà f. 1 schönheit, zierde.

gražũs, f. -žì 1, adv. *gražiaĩ* schön.

grėbiù, grėbiaũ, grėbti greifen, raffē, packen.

pa-grėbiù, pà-grėbiau, pa-grėbti erhaschen, erraffen.

su-grėbiù, sù-grėbiau, su-grėbti zusammenraffen.

- grėblj̄s* m. 3 harke.
grėitas, f. -t̄a 1, adv. *grėitai*
 geschwind, flink, schnell,
 hurtig.
grėkas m. 1 sünde (russ. *grėch*).
grėk̄ingas, f. -ga, adv. *grėk̄in-*
gai sündlich, sündhaft, sün-
 denvoll.
grėk̄iniñkas m. 2 sünder.
grėk̄iniñkė f. 2 sünderin.
grėszyju, *grėszyti* sündigen
 (russ. *grėšit'*).
su-si-grėszyju, *su-si-grė-*
szyti sich versündigen.
grėsznas, f. -n̄a 1, adv. *grėsz-*
naĩ sündig (russ. *grėšnyj*).
grėžiũ, *grėžiaũ*, *grėžti* wenden,
 kehren.
at-si-grėžiũ, *at-si-grėžiau*,
at-si-grėžti sich zurück-
 wenden, umkehren.
grėžiu, *grėžiau*, *grėžti* knir-
 schen.
grėduju, *grėóviau*, *grėduti* um-
 stürzen, umwerfen.
par-grėduju, *par-grėóviau*,
par-grėduti niederwerfen,
 niederreißen.
su-grėduju, *su-grėóviau*,
su-grėduti zerstören.
grj̄bas m. 2 pilz.
grj̄kisk̄kas, f. -ka 4, adv. *grj̄-*
kisk̄kai griechisch.
grimstũ, *grimzdaũ*, *grim̄sti*
 sinken (in wasser u. dgl.).
ap-grimstũ, *ap-grimzdaũ*,
ap-grim̄sti einsinken.
grj̄nas, f. -n̄a 3, adv. *grj̄nai*
 rein, unvermischt (vom ge-
Grj̄ta f. 4 Grete. [treide).
- grj̄ũvũ*, *grj̄uvaũ*, *grj̄uti* einstür-
 zen, zusammenfallen.
par-grj̄ũvũ, *par-grj̄uvaũ*,
par-grj̄uti einstürzen.
su-grj̄ũvũ, *su-grj̄uvaũ*, *su-*
grj̄uti zerfallen.
grj̄žtũ, *grj̄žaũ*, *grj̄žti* zurück-
 kehren.
at-grj̄žtũ, *at-grj̄žaũ*, *at-*
grj̄žti heimkehren.
su-grj̄žtũ, *su-grj̄žaũ*, *su-*
grj̄žti perfektiv zu *grj̄žtũ*.
gr̄mata f. 4 brief (russ. *gra-*
mota).
gr̄matėlė f. 2 dem. zu *gr̄-*
mata.
gr̄ovas m. 4 graf (a. d. dtsch.).
gr̄ožybė f. 2 schönheit.
gr̄ucė f. 2 mehlbrei, grütz-
 brei (dtsch. *grütze*).
gr̄udas m. 3 korn.
grumzdžũ, *grumzdžaũ*, *grum̄-*
sti drohen.
gruntavóju, *gruntavóti* grün-
 den, grund legen (russ. *grun-*
tovat').
 -*gu*, verstärkende partikel, in
 gleicher bedeutung und
 weise wie -*gi* gebraucht.
gudrũs, f. -r̄i 1, adv. *gudriaĩ*
 klug, schlau, verschmitzt.
gujũ, *gujaũ*, *gùiti* jagen, trei-
 ben.
isz-guju, *isz-gujau*, *isz-gùiti*
 hinaustreiben, vertreiben.
gulbė f. 1, *gulbis*, -*bio* m. 4
 schwan.
guldaũ, *guldj̄ti* legen.
isz-guldaũ, *isz-guldj̄ti* aus-
 legen, erklären.

- pa-guldaũ, pa-guldýti* hinlegen.
guliũ, guléti liegen, schlafen.
ap-sì-guliũ, ap-si-guléti über nacht bleiben.
pér-guliũ, pér-guléti übernachten.
guliũ, guliaũ, gulti sich legen, schlafen gehn.
àt-guliũ, àt-guliau, at-gulti sich niederlegen, schlafen gehn; *at-sì-guliũ, at-sì-guliau, at-si-gulti* dass.
- gumbas* m. 1 auswuchs, leibweh.
gùndau, gùndyti versuchen.
gùndymas m. 4 versuchung.
gũztũ, gũztaũ, gũzti sich verbergen.
ĩ-sì-gũztũ, ĩ-sì-gũztaũ, ĩ-sì-gũzti sich einhüllen, sich betten.
gũdzũ-s gũdzau-s, gũsti-s sich beklagen.
pa-si-gũdzu, pa-si-gũdzau, pa-si-gũsti perfektiv zu *gũdzũ-s*

I.

- ĩ*, prap. m. d. akk., in.
idánt auf dass, damit.
Idũmėja f. 4 Idumäa.
ikì, iki, ik, prap. m. d. gen., bis.
iksziõliai, iksziõl bisher, bis jetzt.
ilgas, f. -gà 3, adv. *ilgai* und *ilgaĩ* lange.
ilgstũ, ilgau, ilgti lang werden.
isz-sì-ilgstũ, isz-sì-ilgau, isz-sì-ilgti sich die zeit lang werden lassen, sich sehnen.
pa-ilgstũ, pa-ilgau, pa-ilgti perfektiv zu *ilgstũ*.
ilsĩũ-s, ilsėti-s ruhen.
at-si-ilsĩũ, at-si-ilsėti ausruhen, sich erholen.
ilstũ, ilsaũ, ilsti müde werden.
nu-ilstũ, nu-ilsaũ, nu-ilsti perfektiv zu *ilstũ*.
pa-ilstũ, pa-ilsaũ, pa-ilsti perfektiv zu *ilstũ*.
Ilzbě f. 1 Elsbeth.
- imũ, emiaũ, im̃ti* nehmen, beginnen; *imũ-s, emiaũ-s, im̃ti-s* sich (dat.) nehmen, sich an etwas machen, angreifen.
ap-imũ, ap-emiaũ, ap-im̃ti ergreifen, befallen; *ap-sì-imũ, ap-sì-emiaũ, ap-si-im̃ti* auf sich nehmen, übernehmen.
àt-imũ, àt-emiaũ, at-im̃ti wegnehmen; *at-sì-imũ, at-sì-emiaũ, at-si-im̃ti* an sich nehmen.
isz-imũ, isz-emiaũ, isz-im̃ti herausnehmen; *isz-sì-imũ, isz-sì-emiaũ, isz-si-im̃ti* sich (dat.) herausnehmen.
nũ-imũ, nũ-emiaũ, nu-im̃ti abnehmen, herabnehmen.
pà-imũ, pà-emiaũ, pa-im̃ti aufheben.
prì-imũ, prì-emiaũ, pri-im̃ti annehmen, empfangen.
sũ-imũ, sũ-emiaũ, su-im̃ti

- zusammennehmen; *su-sì-
imu, su-sì-émiau, su-sì-iĩ-
ti (rankàs)* falten (hände).
ùž-imu, ùž-émiau, už-iĩti
aufnehmen, einnehmen;
už-sì-imu, už sì-émiau,
už-sì-iĩti auf sich neh-
men, sich vornehmen.
ĩnirtĩmas m. 2 wut, grim,
ingrimm.
ĩnkapès (pl. t.) f. 4 grabtücher.
ĩpaczai besonders.
ĩpatiszkas, f. -ka 4 eigentüm-
lich, fremdartig, sonderbar.
ĩr und, auch.
yrà, yr 3. pers. zu *esù* s. d.
ĩrgi, irgi (*ĩr* mit dem hervor-
hebenden -gi) und, auch.
iriù, yriau, irti rudern (den
kahn); *iriù-s, yriau-s, irti-s*
rudern, (rundernd) fahren.
pér-sì-iriù, pér-sì-yriau,
pér-sì-irti hinübrudern.
*pri-sì-iriù, pri-sì-yriau, pri-
sì-irti* heranrudern.
irklas m. ruder.
ĩsàkymas m. 4 ansage, befehl.
Isrà f. 1 Inster.
Isrutys m. 3 Insterburg.
ĩstàtymas m. 4 einsetzung.
isz, prap. m. d. gen., aus.
Iszariótas m. 4 = *Iszkariótas*.
iszdavėjas m. 2 verräter.
iszdỹkėlis, -lio m. 4 übermütiger.
iszėiga f. 4 ausgang.
- iszgānymas* m. 4 erlösung, heil.
iszganytingas, f. -ga 4, adv.
iszganytingai selig.
iszganỹtojĩs, -jo m. 4 erlöser.
iszgastĩngas, f. -ga 4, adv. *isz-
gastĩngai* schrecklich.
iszgastis, -czo m. 4 schreck.
iszgėlbėtojĩs, -jo m. 4 befreier,
erretter.
iszjėszkójimas m. 4 unter-
suchung.
iszkadà f. 2 schaden (poln.
szkoda).
iszkadùžė f. 2 dem. zu *iszkadà*.
Iszkariótas m. 4 Ischarioth.
iszkỹtrėš, f. -rusi 4 (der form
nach part. perf. act. eines
nicht bildbaren verbum) ge-
witzigt.
iszlaĩkymas m. 4 unterhalt.
iszmintĩngas, f. -ga, adv. *isz-
mintĩngai* verständig, ein-
sichtsvoll.
iszmintis, -ės f. 3 verstand,
einsicht.
iszpũstyjimas m. 4 verwüstung,
verschwendung.
iszrũgos (pl. t.) f. 4 molken.
isztisas, f. -sà 3 ausgestreckt.
iszválnytojĩs, -jo m. 4 befreier.
ĩvãlgymas m. 4 genossenes,
speise.
Yzaõkas m. 2 Isaak.
izbõnas m. 2 krug (kleinr. *zban*).
Yzraėlis, -lio m. 2 Israel.

J.

- jà ja.*
Jajrus m. 4 Jairus.
Jàkamas m. 3 Jochem, Joachim.
Jakamėlis, -lio m. 2 dem. zu
Jàkamas.
jañt dial. für *añt* s. d.

jap- dial. für *ap-*.

jaũ schon; tritt verstärkend an adverbial.

jaũgi (*jaũ* mit dem hervorhebenden *-gi*) schon. [jung.

jaũnas, f. -*nà* 3, adv. *jaunaĩ*
jaunãvedis, -*džo*, f. *jaunãmartė*
4 neu verheiratet.

jaunikãitis, -*czo* m. 4 jüngerling.

jaunikis, -*kio* m. 2 tierjunges, bräutigam.

jaunimas m. 2 tanzvergnügen der erwachsenen dorfjugend.

jautėlis, -*lio* m. 2 dem. zu *jautis*.
jautėnà f. 3 rindfleisch.

jautis, -*czo* m. 4 ochse.

javaĩ (pl. t.) m. 1 getreide.

jėgėrė m. 4 jäger (a. d. dtsch.).

jeĩ, *jėi* wenn.

jeib damit, auf dass.

jeĩgi, *jėigi* (*jeĩ*, *jėi* mit dem hervorhebenden *-gi*) wenn.

jeĩgu, *jėigu* (*jeĩ*, *jėi* mit dem hervorhebenden *-gu*) wenn.

Jėkė f. 2 Jette.

jėkinu, *jėkinti* blenden.

ap-jėkinu, *ap-jėkinti* blenden, verblenden, betören.

jenkũ, *jėkaũ*, *jėkti* erblinden.

ap-jenkũ, *ap-jėkaũ*, *ap-jėkti* erblinden, verblindet, betört werden.

Jėrika f. 4 Jericho.

Jeruzalė f. 4 Jerusalem.

jėszkau, *jėszkóti* suchen; *jėszkau-s*, *jėszkóti-s* sich (dat.) suchen.

pa-si-jėszkau, *pa-si-jėszkóti* perfektiv zu *jėszkau-s*.

su-si-jėszkau, *su-si-jėszkóti* sich (dat.) zusammensuchen.

Jėvã f. 1 Eva.

Jėzaiõszius m. 2 Jesaias.

Jėzus m. 4 Jesus.

jis, f. *jì* er, sie.

jisz dial. für *isz* s. d.

jõ dial. für *õ* s. d.

jõdau, *jõdyti* umherreiten.

pa-si-jõdau, *pa-si-jõdyti* sich ausreiten, sich satt reiten.

jodinėju, *jodinėti* ein wenig umherreiten, umherreiten.

jõju, *jõjau*, *jõti* reiten.

at-jõju, *at-jõjau*, *at-jõti* herbeireiten.

i-jõju, *i-jõjau*, *i-jõti* hineinreiten.

isz-jõju, *isz-jõjau*, *isz-jõti* hinausreiten.

nu-jõju, *nu-jõjau*, *nu-jõti* fortreiten.

par-jõju, *par-jõjau*, *par-jõti* nach hause reiten.

pėr-joju, *pėr-jojau*, *pėr-joti* hindurchreiten.

pri-jõju, *pri-jõjau*, *pri-jõti* hinzureiten.

jõks, f. *jõkiã* irgend welcher, welche.

Jokũbas m. 2 Jakob (poln. *Jakób*).

jomarkiniñkas m. 2 jahrmarktsbesucher.

Jõnas m. 2 Johannes.

Jordãnas m. 2 Jordan.

Jõzė m. 2 Jose.

Jozėpas m. 2 Joseph.

Jūdēa f. 4 Judäa.

jūdinu, *jūdinti* rühren, bewegen; *jūdinū-s*, *jūdinti-s* sich rühren, sich regen.

pa-jūdinu, *pa-jūdinti* perfektiv zu *jūdinu*.

Jūdōszius m. 2 Judas.

jūk doch, ja.

jūmprova, *jūmprava* jungfrau (a. d. dtsch.).

juntū, *jutaū*, *jūsti* fühlen, merken, gewahr werden.

pa-juntū, *pa-jutaū*, *pa-jūsti* perfektiv zu *juntū*; *pa-si-juntū*, *pa-si-jutaū*, *pa-si-jūsti* (von, an sich) gewahr werden.

júrēs (pl. t.) f. 4 meer.

jūž dial. für *ūž* s. d.

jū desto; *jū* — *jū* je — desto.
jūdas, f. -*dū* 3, adv. *jūdaī* schwarz.

jūdbēris, -*rio* m. 4 schwarzbrauner.

jūdbērēlis, -*lio* m. 2 dem. zu *jūdbēris*.

jūdīkis, -*kio* m. 2 pfennig, scherfflein.

jūdis, -*džo* m. 4 rappe.

jūkas m. gelächter, scherz, spott.

jūkiū-s, *jūkiaū-s*, *jūkti-s* lachen, scherzen, spotten.

ap-jūkiū, *ap-jūkiaū*, *ap-jūkti* belachen.

isz-jūkiū, *isz-jūkiaū*, *isz-jūkti* verlachen, verhöhnen.

K.

kābiar indekl. kaviar (a. d. dtsch.).

kabinēju, *kabinēti* hierhin- und dorthinhängen.

su-kabinēju, *su-kabinēti* der reihe nach aufhängen.

kabinū, *kabinti* hängen, aufhängen.

ap-si-kabinū, *ap-si-kabinti* sich (dat.) umhängen, sich um etwas hängen, umarmen, einander umarmen.

pa-kabinū, *pa-kabinti* perfektiv zu *kabinū*.

su-kabinū, *su-kabinti* zusammen aufhängen.

už-kabinū, *už-kabinti* umhängen, anfechten; *už-si-*

kabinū, *už-si-kabinti* sich (dat.) umhängen, sich um etwas hängen, umarmen.

kablūs m. 1 haken, mistgabel.

kabū, *kabēti* hangen. [wol.

kaczaī, *kaczaīg* obgleich, wie-

kaczārga f. 4 ofenkrücke (poln.

koczārga). [damit.

kād dass, so dass, auf dass,

kadā, *kād* wann, wenn, als.

kadāngi, *kadāng* weil.

kaī wie.

kailiniāī (pl. t.) m. 3 pelz.

kaīmenē f. 4 herde.

kaimýnas m. 4 nachbar.

kaīp, *kaīpo* (*kaipō*) wie.

kaīpgi (*kaīp* mit dem hervorhebenden -*gi*) wie.

- kaïpogi* (*kaïpo* mit dem hervorhebenden *-gi*) wie.
- Kaypōszius* m. 2 Kaïphas.
- kairē* f. 1 linke hand.
- kaïtinu*, *kaïtinti* heiss machen, erhitzen.
at-kaïtinu, *at-kaïtinti* perfektiv zu *kaïtinu*; *at-si-kaïtinu*, *at-si-kaïtinti* sich (dat.) heiss machen.
- kakalÿs* m. 3 ofen (dtsh. *kachel*).
- kakarykū*, *kakarÿku* kikeriki.
- kākinu*, *kākinti* hingelangen lassen, hinbefördern.
nu-si-kākinu, *nu-si-kākinti* hingelangen.
- kāklas* m. 1 hals.
- Kākszbalis*, *-lio* m. 4 torfmoor bei Kakschen.
- Kaksziaĩ* (pl. t.) m. 1 Kakschen.
- kaktā* f. 1 stirn.
- kalatōju*, *kalatōti* hämmern, schlagen (weissr. *kolotać*).
su-kalatōju, *su-kalatōti* durchprügeln.
- kalbā* f. 1 rede.
- kalbū*, *kalbēti* reden.
isz-kalbu, *isz-kalbēti* entschuldigen.
su-si-kalbu, *su-si-kalbēti* sich unterhalten.
- kāldinu*, *kāldinti* schmieden lassen.
ap-kāldinu, *ap-kāldinti* beschmieden lassen, gefangen setzen.
- kalēdos* (pl. t.) f. 2 weihnachten (poln. *kołēda*).
- kalējimas* m. 4 gefängnis.
- kalinÿs* m. 3 gefangener.
- kalinū*, *kalinti* einschärfen.
ĩ-kalinū, *ĩ-kalinti* perfektiv zu *kalinū*.
- kálnas* m. 3 berg.
- kaltas*, f. *-tā* 1, adv. *kaltaĩ* schuldig.
- kaltē* f. 1 schuld, vergehen.
- kāltinu*, *kāltinti* beschuldigen.
- kalū*, *kaliaũ*, *kālti* schlagen, schmieden.
āp-kalu, *āp-kaliau*, *ap-kālti* beschmieden, gefangen setzen.
ĩ-kalu, *ĩ-kaliau*, *ĩ-kālti* einschlagen, einhauen.
isz-kalu, *isz-kaliau*, *isz-kālti* ausmeisseln.
ũž-kalu, *ũž-kaliau*, *ũž-kālti* verschlagen, zusehlagen.
- kamarū* f. 2 kammer (weissr. *komora*).
- kamēdija* f. 4 komödie (a. d. dtsh.).
- kaĩpas* m. 1 winkel, ecke, gegend.
- kampinis*, f. *-nē* 2 zur ecke gehörig, eckig.
- kampūtis*, *-czo* m. 2 dem. zu *kaĩpas*.
- Kaĩszczai* m. 2 name eines dorfs.
- Kāna* Kana.
- kanālia* f. 4 kanaille (a. d. dtsh.).
- Kananÿtas* m. 4 Kananita.
- kandis*, *-ēs* f. 1 motte.
- kāndu*, *kāndau*, *kāsti* beissen.
pér-kāndu, *pér-kāndau*, *pér-kāsti* durchbeissen, zerbeissen.
- kāndžojū*, *kāndžoti* oft beissen.

- su-kándžuju, su-kándžoti* zerbeissen, zernagen.
kankinù, kankinti quälen.
kankù, kakaũ, kàkti gelangen, genügen, hinreichen.
isz-kankù, isz-kakaũ, isz-kàkti hingelangen.
nu-kankù, nu-kakaũ, nu-kàkti hingelangen.
pa-kankù, pa-kakaũ, pa-kàkti genügen, hinreichen.
su-kankù, su-kakaũ, su-kàkti erreichen, erlangen.
kapà f. 1 schock (weissr. *kopa*).
kāpanoju, kāpanoti liegend sich durch bewegung der hände und füsse aufzuhelfen suchen.
kāpas m. 1 grabhügel, grab.
Kapernaūmas m. 2 Kapernaum.
kāpinēs (pl. t.) f. 3 begräbnisstätte, friedhof.
kapóju, kapóti hacken.
kaprōlius m. 2 korporal (a. d. dtsch.).
karalēnē f. 4 königin.
karalýstē f. 2 königreich, reich.
karālískas, f. -ka 4, adv. karālískai königlich.
karālius m. 2 könig (kleinr. *kāras* m. 1 krieg. *korol'*).
karbāczus m. 2 peitsche (kleinr. *karbač*).
karczamà f. 3 schänke, krug (weissr. *koréma*).
karczaduninkas m. 4 schänkwirt, krüger.
kárdas m. 3 schwert.
kareivis, -vio m. 2 kämpfer, krieger.
kariáuju, kariáuti kämpfen.
kársztas, f. -tà 3, adv. karsztaĩ heiss.
kařsztis, -czo m. 2 hitze.
kařsztligē f. 4 hitzige krankheit, fieber.
karsztókas, f. -kà 3, adv. karsztokaĩ ziemlich heiss.
kařtas m. 2 hieb, mal; instr. pl. *kařtais* adv. manchmal, zuweilen, zu zeiten.
kártis, -ēs f. 4 stange.
kartóju, kartóti wiederholen.
at-kartóju, at-kartóti perfektiv zu *kartóju*.
kartuñta dereinst.
kárvē f. 4 kuh.
karvēlis, -lio m. 2 taube.
karžygys m. 3 held.
kàs wer, was; in adverb. verbindung mit einem substantiv, und zwar stets in der unveränderlichen form *kàs*, jeder, jede, z. b. *kàs dēnà* jeden tag, täglich.
kasà f. 1 haarflechte, zopf.
kasdēniskas, f. -ka 4, adv. kasdēniskai täglich.
kašnēlis, -lio m. 2 dem. zu *kásnis*.
kásnis, -nio m. 4 bissen.
kasù, kasiaũ, kàsti graben.
isz-kasu, isz-kasiau, isz-kàsti ausgraben.
pà-kasu, pà-kasiau, pà-kàsti begraben.
kaszēlē f. 2 bastkörbchen, körbchen, lischke (weissr. *košel'*).
kasztáunas, f. -na 4, adv. kasztáunai kostbar (poln. *kosztowny*).

- katė* f. 1 katze (a. d. dtsch.).
kātilas m. 3 kessel (kleinr. *kotel'*).
katilātis, -czo m. 4 dem. zu *kātilas*.
katrās, f. -rā welcher, welche von beiden.
kaukimas m. 2 heulen.
kaukiū, kaukiaū, kaūkti heulen.
kāulas m. 4 knochen.
kāulligė f. 4 giecht.
kāuszas m. 4 grosser schöpflöffel, hölzernes trinkgefäss.
kavóju, kavóti hüten, pflegen, bewahren (poln. *chować*).
pa-si-kavóju, pa-si-kavóti sich (dat.) aufbewahren.
pri-kavóju, pri-kavóti warten, pflegen.
keiczū, keiczau, keīsti wechseln.
ap-keiczū, ap-keiczau, ap-keīsti verwechseln, vertauschen.
kėikestis, -czo n. 4 fluch.
kėikiū, kėikiau, kėikti fluchen;
kėikiū-s, kėikiau-s, kėikti-s dass.
pra-kėikiū, pra-kėikiau, pra-kėikti verfluchen; *pra-si-kėikiū, pra-si-kėikiau, pra-si-kėikti* mit fluchen um sich werfen.
kėk wie viel; *kėk* — *tėk* wie viel — so viel.
kėkgi (*kėk* mit dem hervorhebenden -*gi*) wie viel.
kėkszė f. 2 hure.
kėkszėstė f. 2 hurerei.
kėkvėnas, f. -nā jeder, jede, jedweder, jedwede.
kelėlis, -lio m. 2 dem. zu *kėlias*.
keli, f. *kėlios* einige.
kėlias 1 (*kelys* 1, *kėlis*, -lio 2) m. weg.
keliāju, keliąuti wandern, reisen.
at-keliāju, at-keliąuti wandernd, reisend erreichen.
isz-keliāju, isz-keliąuti fortwandern, wegreisen.
nu-keliāju, nu-keliąuti perfektiv zu *keliāju*.
par-keliāju, par-keliąuti heimwandern, heimreisen.
keliōnė f. 2 wanderung, reise.
kelys 1 (*kėlis*, -lio 2) m. knie.
keliū, kėliau, kėlti heben, bereiten, ausrichten (fest, gastmahl), öffnen (tor), sich heben, aufstehn; *keliū-s, kėliau-s, kėlti-s* sich erheben, aufstehn.
at-si-keliū, at-si-kėliau, at-si-kėlti perfektiv zu *keliū-s*.
isz-keliū, isz-kėliau, isz-kėlti erheben.
pà-keliū, pà-kėliau, pà-kėlti aufheben; *pa-si-keliū, pa-si-kėliau, pa-si-kėlti* sich erheben, aufstehn.
pri-si-keliū, pri-si-kėliau, pri-si-kėlti auferstehn.
už-keliū, už-kėliau, už-kėlti aufheben, aufladen.
kėlmas m. 3 baumstumpf.
kėlnorė f. 4 keller.
kėmas m. 1 dorf.
kėmėlis, -lio m. 2 dem. zu *kėmas*.

- kémpinis, -nio* m. 4 schwamm.
kemszù, kimszaũ, kiĩszti
 stopfen.
pri-kemszu, pri-kimszaũ,
pri-kiĩszti vollstopfen.
kenczù, kenczaũ (kentėjau),
kęsti (kentėti) leiden, dul-
 den, gern haben; mit *nè*
 hassen.
ap-kenczù, àp-kenczau, ap-
kęsti gern haben; mit *nè*
 hassen.
isz-kenczù, isz-kenczau, isz-
kęsti aushalten.
pa-kenczù, pà-kenczau, pa-
kęsti sich gedulden.
kenkiù, kenkiaũ, keĩkti scha-
 den, fehlen.
kënõ wissen.
kėpalas m. 3 brod, laib.
kėpenos (pl. t.) f. 3 leber.
kepù, kepiaũ, kėpti backen,
 braten.
isz-kepu, isz-kepiu, isz-
kėpti ausbraten.
pa-si-kepu, pa-si-kepiu,
pa-si-kėpti sich (dat.)
 backen.
kepùrè f. 2 hut.
keĩdžus m. 2 hirt.
kerplėsza (kėrplėsza) f. 4 alter
 baumstumpf.
kėrszis, -szio m. 4 gefleckter
 ochse.
keĩsztas m. 2 zorn, grimme.
kertù, kirtaũ, kiĩrsti hauen.
ĩ-kertu, ĩ-kirtaũ, ĩ-kiĩrsti
 einhauen.
isz-kertu, isz-kirtaũ, isz-
kiĩrsti aushauen, verhauen.
nù-kertu, nu-kirtaũ, nu-
kiĩrsti abhauen.
pa-si-kertu, pa-si-kirtaũ,
pa-si-kiĩrsti sich (dat.) ab-
 hauen.
kėsaũ-s, kėsjti-s sich unter-
 fangen.
pa-si-kėsaũ, pa-si-kėsjti
 sich anschicken.
kęstu, kėtau, kęsti hart wer-
 den, sich verhärten.
už-kęstu, už-kėtau, už-kęsti
 perfektiv zu *kęstu*.
kėtumas m. 2 harte.
keturdeszimt vierzig.
keturi, f. kėturios vier.
keturiólika vierzehn.
ketvėrgis, f. -gè 4 vierjährig.
ketvėrtas, f. -tà vierter, vierte.
ketvėrtis, -czo m. 2 scheffel.
kėžas m. 3 käse (a. d. dtsh.).
kiaulè f. 2 schwein.
kiaulėnà f. 3 schweinefleisch.
kiauliszkas, f. -ka 4, adv.
kiauliszkaĩ schweinish.
kiãvalas m. 3 schale.
kibinu, kibinti reizen, necken.
pa-kibinu, pa-kibinti per-
 fektiv zu *kibinu*.
už-kibinu, už-kibinti ne-
 cken, reizen, anfechten.
kibùras m. 2 eimer.
kyljkas m. 2 keleh (poln. kie-
 lich).
kilpa f. 4 steigbügel.
kilpátè f. 4 dem. zu *kilpa*.
kylù, kilaũ, kilti sich erheben.
isz-kylù, isz-kilaũ, isz-kilti
 sich aus etwas niedrigem
 emporheben, emporsteigen.

- pa-kylù, pa-kilaũ, pa-kìlti* perfektiv zu *kylù*.
su-kylù, su-kilaũ, su-kìlti auffahren (aus dem schlaf, rausch).
už-kylù, už-kilaũ, už-kìlti perfektiv zu *kylù*.
kimbù, kibaũ, kibti hangen bleiben, sich einhaken.
ĩ-kimbù, ĩ-kibaũ, ĩ-kibti sich einhaken, sich festgreifen, sich einkrallen.
kinkaũ, kinkýti anspannen (pferde), anschirren.
pa-kinkaũ, pa-kinkýti perfektiv zu *kinkaũ*.
už-kinkaũ, už-kinkýti an den wagen anspannen.
kirmėlė f. 3 wurm.
kirmyjù, kirmýti schlafen.
kiřsdinu, kiřsdinti hauen lassen.
nu-kiřsdinu, nu-kiřsdinti abhauen lassen.
kiřsteriu (j-präs.), *kiřsterėti* hin- und herhauen.
kirtikas m. 2 hauer, henker.
kiřvis, -vio m. 2 axt.
kýszau, kýszoti stecken intr., darinstecken, hervorstecken.
kiszù, kiszau, kiszti stecken trans., stopfen.
at-kiszu, at-kiszaũ, at-kiszti verstopftes öffnen.
ĩ-kiszu, ĩ-kiszaũ, ĩ-kiszti hineinstecken; *ĩ-si-kiszu, ĩ-si-kiszaũ, ĩ-si-kiszti* zu sich stecken.
isz-kiszu, isz-kiszaũ, isz-kiszti hinausstecken.
- pà-kiszu, pa-kiszaũ, pa-kiszti* unterstecken.
pri-kiszu, pri-kiszaũ, pri-kiszti zustecken, hinzustecken.
ùž-kiszu, už-kiszaũ, už-kiszti zustopfen, verstopfen.
kitaip anders.
kitas, f. -tà anderer, andre, mancher, manche.
kitòks, f. -kià anders beschaffen.
kýtras, f. -rà 1, *kytràs*, f. -rì 1, adv. *kýtriai* und *kytriaĩ* schlau, listig (poln. *chytry*).
-kýtřęs s. *iszkýtřęs*.
kiviřczyjũ-s, kiviřczyti-s sich zanken.
klajóju, klajóti irre gehn, umherirren.
klampjėnė f. 2 sumpfige, grundlose stelle. [chlop].
klāpas m. 2 bursche (poln.).
klastà f. 1 betrug.
klastõrius m. 2 betrüger.
klastũju, klastũti betrügen, betrügerisch handeln.
su-klastũju, su-klastũti betrügen.
klaupiu-s, klaupiaũ-s, klaũpti-s in die knie sinken.
at-si-klaupiu, at-si-klaupiau, at-si-klaũpti niederknien.
par si-klaupiu, par-si-klaupiau, par-si-klaũpti niederknien.
pri-si-klaupiu, pri-si-klaupiau, pri-si-klaũpti hinknien.
klausau, klausyti hören, ge-

- horehen; *klausaũ-s, klausý-ti-s* zuhören.
- i-si-klausaũ, i-si-klausýti* durch genaues hören sich einprägen, sich merken.
- isz-klausaũ, isz-klausýti* erhören.
- klausiněju, klausiněti* wiederholt fragen, hin- und herfragen; *klausiněju-s, klausiněti-s* dass.
- isz-klausiněju, isz-klausiněti* ausfragen.
- pa-klausiněju, pa-klausiněti* perfektiv zu *klausiněju*; *pa-si-klausiněju, pa-si-klausiněti* perfektiv zu *klausiněju-s*.
- kláusiu, kláusiau, kláusti* fragen.
- pa-kláusiu, pa-kláusiau, pa-kláusti* perfektiv zu *kláusiu*; *pa-si-kláusiu, pa-si-kláusiau, pa-si-kláusti* sich erkundigen.
- klebėjimas, m. 4* klappern (der zähne).
- klebõnas m. 2* pfarrer, priester (mazur. *kleban*).
- kleidà f. 1* kleid (a. d. dtseh.).
- klėkneris, -rio m. 4* glöckner (a. d. dtich.).
- klėstyju, klėstyti* peitschen, stäupen.
- isz-klėstyju, isz-klėstytiaus* peitschen.
- klėtis, -ės f. 4* vorratsgebäude.
- klėtėlė f. 2* dem. zu *klėtis*.
- klýkauju, klýkauti* schreien, kreischen.
- klýkiũ, klýkiaũ, klýkti* schreien, kreischen.
- klipytũju, klipytũti* schwankend, schlecht gehn.
- nu-klipytũju, nu-klipytũti* schlecht gehend zurücklegen. [machen, anhängen.
- kliudinũ, kliudinũti* anhaken
- isz-si-kliudinũ, isz-si-kliudinũti* sich loshaken, sich losmachen.
- klóju, klójau, klóti* hinlegen, spreiten, betten.
- isz-klóju, isz-klójau, isz-klóti* ausschlagen (mit teppichen u. dgl.).
- pa-klóju, pa-klójau, pa-klóti* ausbreiten, hinbreiten, breit bedecken.
- klõnojũ-s, klõnoti-s* sich neigen, sich niederbeugen, sich verbeugen.
- klũcius m. 2* klotz (a. d. dtseh.).
- klũmpė f. 4* holzschuh.
- klũpau, klũpoti* in kniender stellung verharren, knien.
- klustũ, klusaũ, klũsti* gehõren, gehorchen.
- pa-klustũ, pa-klusaũ, pa-klũsti* gehõren.
- klũnas m. 4* raum hinter dem hause, bleichplatz. [ende.
- klũngalis, -lio m. 4* bleichplatz
- knýgà* (gew. pl. t. *knýgos*) f. 2 buch (russ. *kniga*).
- knũpelis, -lio m. 4* knũppel (a. d. dtseh.)
- kõ* (für *kodėl*) weshalb, warum.
- kóbotas m. 4* frauenjacke, kamisol (poln. *kabat*).

- kodĕl* weshalb, warum.
kōdis, -*džo* m. 2 wasserkrug
 (poln. *kadz*).
Koĭnas m. 2 Kain.
kōja f. 4 fuss.
kojĕlé f. 2 dem. zu *kōja*.
kōks, f. -*kià* was für einer,
 was für eine, irgend einer,
 irgend eine.
kōliai, *kōl* wie lange, so lange
 als, bis.
kōlioju, *kōlioti* schelten, tadeln.
isz-kōlioju, *isz-kōlioti* aus-
 schelten, in schelten aus-
konè fast. [brechen.
kōpiu (*kōpu*), *kōpiau* (*kōpau*),
kōpti steigen.
ĭ-kōpiu, *ĭ-kōpiau*, *ĭ-kōpti*
 einsteigen.
isz-kōpiu, *isz-kōpiau*, *isz-*
kōpti aussteigen, überstei-
 gen, überwinden.
nu-kōpiu, *nu-kōpiau*, *nu-*
kōpti herabsteigen, hinab-
 steigen.
kōras m. 2 turm.
kōrbān hebr. *korban*.
kótas m. 3 stiel.
kovà f. 1 kampf.
kovójimas m. 4 kämpfen, kampf.
kozoniš, -*nĕs* f. 3 predigt, er-
 mahnung (poln. *kazanie*).
kōžnas, f. *kožnà* jeder, jede.
krāgas m. 2 krug, kanne (dtsh.
krug).
kraikas m. 1 first.
kraitĕlis, -*lio* m. 2 dem. zu
kraitis.
kraitis, -*czo* m. 2 brautschatz,
 mitgift.
- kramtaũ*, *kramtyti* kauen, na-
 gen, beissen.
krankiũ, *krankiaũ*. *krañkti*
 schnarchen.
krañtas m. 2 steiles, hohes
 ufer.
krāpelis, -*lio* m. 4 krapfen.
krāsė f. 2 stuhl, thron.
krāsztas m. 1 rand, ufer.
krasztĕlis, -*lio* m. 2 dem. zu
krāsztas.
krataũ, *kratyti* schütteln.
nu-krataũ, *nu-kratyti* ab-
 schütteln.
pa-si-krataũ, *pa-si-kratyti*
 sich schütteln.
kraũjas m. 1 blut.
krāuju, *króviau*, *kráuti* häufen,
 schichten, laden.
pri-krāuju, *pri-króviau*,
pri-kráuti vollpacken.
Kraupiszkas m. 2 Kraupisch-
 ken.
kráustau, *kráustyti* packen,
 kramen.
kražũkas m. 2 dem. zu *krāgas*.
kreipiũ, *kreipiaũ*, *kreipti* keh-
 ren, wenden.
at-si-kreipiũ, *at-si-kreipiau*,
at-si-kreipti sich wenden,
 sich umwenden.
kremtũ, *krimtaũ*, *kriĩsti* na-
 gen, (hartes) beissen.
krĕpszas m. 1 kleiner sack,
 ranzen.
krepszũkas m. 2 dem. zu *krĕp-*
szas.
krĕšlas m. 3 stuhl, schemel.
krýgė f. 4 krieg (a. d. dtsh.).
krygĕlé f. 2 dem. zu *krýgė*.

krygùzè f. 2 dem. zu *krýgè*,
kriksztas m. 1 taufe.

kriksztydinu, *kriksztydinti*
taufen lassen; *kriksztydinû-s*,
kriksztydinti-s sich taufen
lassen.

kriksztyju, *kriksztyti* taufen;
kriksztyjú-s, *kriksztyti-s* ge-
tauft werden.

pa-kriksztyju, *pa-krikszty-*
ti perfektiv zu *kriksztyju*.

kriksztygnos (pl. t.) f. 2 tauf-
feier, taufschmaus.

kriksztytojis, *-jo* m. 4 täufer.
krintû, *kritaû*, *krísti* herab-
fallen.

isz-krintû, *isz-kritaû*, *isz-*
krísti herausfallen.

kríslas m. 1 splitter.

Krístus m. 4 Christus.

krivülè f. 2 krummstab.

Krízás m. Christian.

kryžavóju, *kryžavóti* kreuzi-
gen (weissr. *kryžovać*).

nu-kryžavóju, *nu-kryžavóti*
perfektiv zu *kryžavóju*.

krýžius m. 2 kreuz (weissr.
kryž).

krōmas m. kram; *kromû nēszi*
als kram, d. h. auf dem
rücken, tragen.

krōmininkas m. 4 krämer.

krosztû, *kroszaû*, *krōszti* ho-
cken, krumm, alt werden.

su-krosztû, *su-kroszaû*, *su-*
krōszti perfektiv zu *krosz-*
tû.

krúmas m. 4 strauch, busch.

krütinë f. 2 brust. [wegen.
krütinu, *krütinti* rühren, be-

pa-krütinu, *pa-krütinti* an-
rühren, berühren.

krutû, *krutëti* sich regen, sich
bewegen.

krūcà f. 1 haufe; *krūvõ-na*,
krūvõ-n, *krūvõ* in haufen,
zusammen.

krūvinas, f. *-nà* 3, adv. *krū-*
vinaĩ blutig.

krūžūtas, f. *-ta* 4, adv. *krūžū-*
tai kraus (a. d. dtseh.).

krûpà f. 2 grütkorn (dtseh.
graupe).

Kūbas m. Kubas.

kūbilas m. 3 kübel (a. d. dtseh.).

kūcius m. 2 knüttel.

kūczërius m. 4 kutscher (a.
d. dtseh.).

kūdikëlis, *-lio* m. 2 dem. zu
kūdikis.

kūdikis, *-kio* m. 4 kind, klei-
nes kind.

kūgis, *-gio* m. 4 hammer.

kuilÿs m. 1 eber.

kuiliūkás m. 2 dem. zu *kuilÿs*.

kuinas m. 2 pferd, gaul, klepper
(poln. *kón*).

kūkālis, *-lio* (gew. pl. t. *kū-*
kāliai) m. 2 raden, un-
kraut (kleinr. *kukil'*).

kūkarka f. 4 köchin (poln.
kucharka).

kūknè f. 2 küche (poln. *kuch-*
nia).

kūkorius m. 4 koch (poln. *ku-*
charz).

kukūju, *kukūti* wie ein ku-
ckuk rufen, kuckuk rufen.

pa-kukūju, *pa-kukūti* per-
fektiv zu *kukūju*.

- pra-kukúju, pra-kukúti* anfangen wie ein kuckuk zu rufen, anfangen kukuk zu rufen.
- kūlēlis* m. 2 dem. zu *kūlŷs*.
- kūlŷs* m. 1 bund (getreide, stroh); instr. pl. *kūliaiš* adv. wie strohbündel, kopfüber.
- kuliù, kúliau, kùlti* dreschen, schlagen.
- sù-kuliù, su-kúliau, su-kùlti* zerschlagen, schlagend verwunden, verletzen.
- kultuvē* f. 3 waschbleuel.
- kultuvēlė* f. 2 dem. zu *kultuvē*.
- kūmas* m. 2 gevatter (weissr.
- kumėlė* f. 2 stute. [*kum*).
- kumelŷs* m. 3 füllen.
- kūmi* hebr. *kumi* steh auf.
- kum̃pas, f. -pà* 1, adv. *kum-paĩ* krumm.
- kum̃pis, -pio* m. 2 schinken.
- kumpsaũ, kumpsóti* krumm dastehn, dasitzen.
- kumpstù, kumpaũ, kũmpti* krumm werden.
- pa-kumpstù, pa-kumpaũ, pa-kũmpti* perfektiv zu *kumpstù*.
- kumscza* f. 4 faust.
- kūnas* m. 4 leib, fleisch.
- kunigáiksztis, -czo* m. 4 fürst.
- kūnigas* m. 3 priester, pfarrer.
- kūniskas, f. -ka* 4, adv. *kūniskai* leiblich, fleischlich.
- kupczŷstė* f. 2 handel.
- kupczus* m. 2 kaufmann (weissr. *kupiec*). [gehäuft.
- kūpinas, f. -nà* 3, adv. *kupinaĩ*
- kūpkà* f. 2 becher.
- kūprinu, kūprinti* mit gekrümmtem rücken gehu.
- isz-kūprinu, isz-kūprinti* mit gekrümmtem rücken
- kuř* wo, wohin. [hinausgehn.
- kuřbas* m. 2 korb (a. d. dtsch.).
- kurbėlis, -lio* m. 2 dem. zu *kuřbas*.
- kūrenù, kūrenti* heizen.
- kuřgi, (kuř* mit dem hervorhebenden *-gi*) wo, wohin.
- kuriù, kúriau, kùrti* bauen.
- pà-kuriù, pa-kúriau, pa-kùrti* perfektiv zu *kuriù*.
- kuriù, kúriau, kùrti* heizen.
- pà-kuriù, pa-kúriau, pa-kùrti* perfektiv zu *kuriù*.
- su-si-kuriù, su-si-kúriau, su-si-kùrti* sich ein feuer anmachen.
- kūrpė* f. 4 schuh.
- kūrpėtas, f. -ta* 4 beschuht.
- kuřpius* m. 2 schuhmacher.
- kuřs, f. kurì* welcher, welche, der, die.
- kursaĩ (kuřs* mit dem hervorhebenden *-ai*) welcher, der.
- kurtinŷs* m. 3 tauber, tauber mensch.
- kusaũ, kusŷti* reizen.
- pa-kusaũ, pa-kusŷti* perfektiv zu *kusaũ*.
- kūczės (=kũ czėsù)* wann, irgend wann. [zotte.
- kūdas* m. 2 flachswickel, schopf,
- kūdėlis, -lio* m. 2 dem. zu *kūdas*.
- kvāpas* m. 1 duft, geruch, atem, hauch.
- kvapstaũ-s, kvapstŷti-s* luft zu schöpfen suchen.

pra-si-kvapstaũ, *pra-si-kvapstýti* luft schöpfen, sich verschmaufen, etwas ausruhen.
kvëczù, *kvëczaũ*, *kvësti* einladen.
nu-kvëczù, *nù-kvëczau*, *nu-kvësti* wohin einladen.
pa-kvëczù, *pà-kvëczau*, *pa-kvësti* perfektiv zu *kvëczù*;
pa-si-kvëczù, *pa-sì-kvëczau*, *pa-si-kvësti* zu sich einladen.

su-kvëczù, *sù-kvëczau*, *su-kvëstizusammenbitten*, mit einander einladen.

kvëpiù, *kvëpiaũ*, *kvëpti* duften, hauchen.

kvëtýs m. 1 weizenkorn; pl. *kvëczaĩ* weizen.

kvëtkà f. 2 blume.

kvëtkëlé f. 2 dem. zu *kvëtkà*.

kvìmpù, *kvìpaũ*, *kvìpti* geruch bekommen.

pa-kvìmpù, *pa-kvìpaũ*, *pa-kvìpti* perfektiv zu *kvìmpù*.

L.

lābas, f. -bà 1 gut; adv. *labaĩ* recht, sehr; *dár labiaũs* vielmehr.

lābinu, *lābinti* grüssend anreden, begrüssen.

pa-si-lābinu, *pa-si-lābinti* einander begrüssen.

lāidau, *lāidoti* bestatten.

pa-lāidau, *pa-lāidoti* perfektiv zu *lāidau*.

laĩkas m. zeit, frist.

laikaũ, *laikýti* halten (tenere, putare); *laikaũ-s*, *laikýti-s* sich halten, sich aufhalten.

isz-laikaũ, *isz-laikýti* aushalten, erhalten, am leben erhalten, bewahren, ernähren; *isz-si-laikaũ*, *isz-si-laikýti* sich erhalten, am leben bleiben.

nu-laikaũ, *nu-laikýti* zu halten vermögen.

pa-laikaũ, *pa-laikýti* behalten; *pa-si-laikaũ*, *pa-*

si-laikýti bei sich behalten.

pri-si-laikaũ, *pri-si-laikýti* sich aufhalten, wohnen.

laimiù, *laimëti* gewinnen.

lāivas m. 3 boot.

laivëlis, -lio m. 2 dem. zu *lāivas*.

laizaũ, *laižýti* lecken.

lakióju, *lakióti* flattern, fliegen, umherfliegen.

lakstaũ, *lakstýti* hin- und herflattern, umherflattern.

laksztaũ, *laksztýti* blatten, blätter brechen.

isz-laksztaũ, *isz-laksztýti* die blätter abbrechen, herausbrechen, entblättern.

laksztiňgala f. 4 nachtigall.

lakù, *lakiaũ*, *lakti* leckend fressen, schlürfen.

lamà hebr. *lama* warum.

landinù, *landinti* kriechen lassen.

- su-landinù, su-landinti* zusamm kriechen lassen.
- lángas* m. 3 fenster.
- langēlis, -lio* m. 2 dem. zu *lángas*.
- lankà* f. 1 wiese (am fluss).
- lankaũ, lankýti* besuchen.
- ap-lankaũ, ap-lankýti* perfektiv zu *lankaũ*.
- at-lankaũ, at-lankýti* perfektiv zu *lankaũ*; *at-si-lankaũ, at-si-lankýti* einen besuch machen.
- lāpas* m. 2 blatt.
- lāpē* f. 2 fuchs.
- lapēlis, -lio* m. 2 dem. zu *lāpas*.
- lapēnē* f. 2 kohle, sauerkohle.
- lapūtē* f. 2 dem. zu *lāpē*.
- lāszas* m. 1 tropfen. [*szas*.
- laszēlis, -lio* m. 2 dem. zu *lā-laszinaĩ* (pl. t.) m. 3 speck.
- lāszinu, lāszinti* tröpfeln lassen, tropfen machen, abzapfen, auspressen.
- Laugaliaĩ* m. 3 Laugalen.
- laũkas* m. 1 feld, flur; lok. sg. *laukē* adv. draussen; akk. sg. mit angefügtem *-n(a)* *laũka-n, laũka* hinaus.
- laukìnis*, f. *-nē* 2 zum feld gehörig, feld-.
- laũkis, -kio* m. 2 ochse mit einem weissen fleck auf der stirn, blässochse.
- láukiu, láukiau, láukti* warten, harren.
- pa-láukiu, pa-láukiau, pa-láukti* perfektiv zu *láukiu*.
- su-láukiu, su-láukiau, su-láukti* nach warten erreichen, erwarten, erleben; *su-si-láukiu, su-si-láukiau, su-si-láukti* nach warten bekommen.
- laumė* f. 1 laune, eine art hexe oder nixe.
- Laũras* m. Lorenz.
- láužinu, láužinti* brechen.
- nu-láužinu, nu-láužinti* abbrechen.
- láužiu, láužiau, láužti* brechen.
- at-láužiu, at-láužiau, at-láužti* zurückbrechen, den hahn spannen.
- isz-láužiu, isz-láužiau, isz-láužti* herausbrechen, durch brechen vernichten, zerstören.
- lavónas* m. 4 leiche, leichnam.
- lavóngalvė* f. 4 schädelstätte.
- lazdà* f. 3 stab.
- lažyba* f. 4 wette.
- lažinūs, lažinti-s* wetten.
- su-si-lažinù, su-si-lažinti* mit einander wetten.
- lėbauju, lėbauti* schwelgerisch, flott leben, prassen (poln. *la-bowác*).
- ledžvygà* f. 3 hufeisen, spottname für einen, der schlecht geht. [*lechel*].
- lėgėrė* f. 4 kleines fass (dtsch. *legionas* m. 2 legion.
- lėidžu (lėidu), lėidau, lėisti* lassen, gestatten, landen.
- at-lėidžu, at-lėidau, at-lėisti* erlassen, vergeben.
- į-lėidžu, į-lėidau, į-lėisti* hereinlassen.
- isz-lėidžu, isz-lėidau, isz-*

- léisti* hinauslassen, ausfliessen lassen, ausgeben, aufgeben (*dvāse* geist).
- nu-léidžu, nu-léidau, nu-léisti* hinablassen, senken (augen); *nu-si-léidžu, nu-si-léidau, nu-si-léisti* sich herunterlassen, untergehn.
- pa-léidžu, pa-léidau, pa-léisti* loslassen, entlassen.
- par-léidžu, par-léidau, par-léisti* heimlassen.
- pér-leidžu, pér-leidau, pér-leisti* durchlassen, zulassen, erlauben.
- pra-léidžu, pra-léidau, pra-léisti* vorbeilassen, vertreiben (zeit).
- lěju, lějau, lěti* giessen.
- nu-lěju, nu-lějau, nu-lěti* giessen, ausgiessen (metall).
- pra-lěju, pra-lějau, pra-lěti* vergiessen.
- už-lěju, už-lějau, už-lěti* aufgiessen.
- lekiù, lėkiaũ, lėkti* fliegen.
- at-lekiu, at-lėkiaũ, at-lėkti* herfliegen.
- nù-lekiu, nù-lėkiaũ, nu-lėkti* hinfliegen.
- prì-lekiu, prì-lėkiaũ, prì-lėkti* heranfliegen.
- lėkorius* m. 4 arzt (poln. *lekarz*).
- lėkù (lėkmì), likaũ, likti* lassen, übrig lassen.
- at-lėkù, at-likaũ, at-likti* beenden, vollenden, übrig bleiben, zu ende sein, sterben.
- isz-lėkù, isz-likaũ, isz-likti* übrig bleiben, leben bleiben.
- pa-lėkù, pa-likaũ, pa-likti* zurücklassen, hinterlassen, verlassen, verlieren; *pa-si-lėkù, pa-si-likaũ, pa-si-likti* bleiben, zurückbleiben, übrigbleiben.
- pri-lėkù, pri-likaũ, pri-likti* bestimmen.
- lelįja* f. 2 lilie.
- lėmenėlis, -lio* m. 2 dem. zu *lėmũ*.
- lėmũ* m. 3 stamm, wuchs.
- lencūgas* m. 2 kette (weissr. *lancuh*).
- lendù, lindaũ, lįsti* kriechen, schleichen.
- į-lendu, į-lindaũ, į-įsti* hereinkriechen, hereinschleichen.
- isz-lendu, isz-lindaũ, isz-įsti* herauskriechen.
- nù-lendu, nu-lindaũ, nu-įsti* hinschleichen.
- pa-si-lendu, pa-si-lindaũ, pa-si-įsti* unterkriechen, sich worunter verkriechen.
- leņgvas*, f. -và, gew. *lengvùs*, f. -vì 1, adv. *leņgviai* leicht.
- lengvaszirdingas*, f. -ga 4, adv. *lengvaszirdingai* sanftmütig.
- lėnkė* f. 4 vertiefung, wiese in einer vertiefung.
- lenkiù, lenkiaũ, leņkti* biegen, beugen.
- nu-lenkiù, nù-lenkiaũ, nu-leņkti* herabbeugen, senken.

- pa-si-lenkiù, pa-sì-lenkiau, pa-si-leñkti* sich beugen.
pra-lenkiù, prà-lenkiau, pra-leñkti überholen.
lentà f. 1 brett.
lentèlè f. 2 dem. zu *lentà*.
lèpìnè f. 2 kleines gefäss aus lindenholz.
lèpìnìs, f. -*nè* 2 aus lindenholz gefertigt.
lèpiù, lèpiaù, lèpti befehlen.
at-si-lèpiù, at-si-lèpiaù, at-si-lèpti antworten.
pa-lèpiù, pà-lèpiaù, pa-lèpti perfektiv zu *lèpiù*.
lèpsnà f. 1 flamme.
lèpsnàvìmas m. 4 flammen.
lèptas m. 2 steg.
lèsas, f. -*sà* 3, adv. *lèsaĩ* mager.
lèsinĩnkas m. 2 förster (poln. *leśnik*).
lesù, lesiaù, lèsti picken, lesen, fressen (von vögeln).
sù-lesu, sù-lesiaù, su-lèsti aufpicken, auffressen.
letenà f. 3 tatze.
Lètuvà f. 3 Litauen.
Lètùvinĩnkas m. 4 litauer.
lètùvìszkas, f. -*ka* 4, adv. *lètùvìszkai* litauisch.
Lèvi m. Levi.
lèvýtas m. 2 levit.
lèžùvis, -vio m. 2 zunge.
liàmpa f. 4 lampe (a. d. dtseh.).
liàuju, lióviaù. liàuti aufhören;
liàujũ-s, lióviaù-s, liàuti-s dass.
pa-liàuju, pa-lióviaù, pa-liàuti perfektiv zu *liàuju*;
pa-si-liàuju, pa-si-lióviaù,
- pa-si-liàuti* perfektiv zu *liàujũ-s*.
liaupsē f. 1 lobpreisung.
liàupsinu, liàupsinti lobsingend, lobpreisen, loben.
lydekà f. 2 hecht.
lýdinu, lýdinti regnen lassen.
nu-lýdinu, nu-lýdinti durch regen verwischen lassen.
lydžù, lydėti begleiten, das geleit geben.
pa-lydžù, pa-lydėti perfektiv *lýg* s. *lýgus*. [tiv zu *lydžù*.]
ligà f. 1 krankheit.
lýginu, lýginti gleich machen, vergleichen. [ten.
at-lýginu, at-lýginti vergel-
pri-lýginu, pri-lýginti ver-
gleichen. [setzen.
su-lýginu, su-lýginti gleich
už-lýginu, už-lýginti ver-
gelten.
ligónis, -ēs m. 4 kranker.
lýgstu, lýgau, lýgti gleichen, gleich kommen.
pri-lýgstu, pri-lýgau, pri-lýgti gleichen, es gleich tun.
lýgus, f. -*gì* 3 gleich; adv. *lýgiai, lýg* gleich, gleich wie, wie.
lyjù, lijaù, lýti regnen.
nu-lyjù, nu-lijaù, nu-lýti herabregnen.
liktis, -ēs f. 1 licht (a. d. dtseh.).
liktōrius m. 2 leuchter (weissr. *lichtar*).
liktùžè f. 2 dem. zu *liktis*.
limpù, lipaù, lipti kleben bleiben.

- pri-limpù, pri-lipaũ, pri-lipti* ankleben intr.
- lìnas* m. 1 flachsstengel; pl. *lìnaĩ* flachs.
- lìndau, lìndoti* hineingeschlüpft sein, stecken.
- lìnk* -wärts.
- lìnksmas*, f. *-mà* 1, adv. *lìnk-smaĩ* froh, heiter, fröhlich, lustig.
- lìnksmj̀bè* f. 2 freude, heiterkeit, fröhlichkeit, lust, herrlichkeit.
- lìnksmìngas*, f. *-ga* 4, adv. *lìnksmìngai* freudig.
- lìnksmìnu, lìnksmìnti* erfreuen, erheitern, trösten; *lìnksmì-nà-s, lìnksmìnti-s* sich freuen, sich trösten.
- pa-lìnksmìnu, pa-lìnksmìnti* perfektiv zu *lìnksmìnu*; *pa-sì-lìnksmìnu, pa-sì-lìnksmìnti* perfektiv zu *lìnksmìnu-s*.
- lìpìnù, lìpìnti* kleben, kleben machen.
- pri-lìpìnù, pri-lìpìnti* ankleben trans.
- lìpù, lìpaũ, lìpti* steigen.
- ìsz-sì-lìpu, ìsz-sì-lìpaũ, ìsz-sì-lìpti* heraussteigen.
- lìüdyjimas* m. 4 zeugnis.
- lìüdyju, lìüdyti* zeugnis ablegen, bezeugen.
- ìsz-lìüdyju, ìsz-lìüdyti* bezeugen, bestätigen.
- lìüdymas* m. 4 zeugnis.
- lìüdininkas* m. 4 zeuge.
- lìüstù, lìüdaũ, lìüsti* traurig werden.
- nu-lìüstù, nu-lìüdaũ, nu-lìüsti* perfektiv zu *lìüstù*.
- lìütas* m. 2 löwe.
- lìütènè* f. 4 löwin.
- lìüsininkas* m. 4 losmann, instmann.
- lìzdas* m. 1 nest.
- lìzdèlis, -lio* m. 2 dem. zu *lìzdas*.
- Lj̀zè* f. 4 Lise.
- lìbìs, -bio* m. 2 besitz, habe, reichthum.
- lìpas* m. 1 lappen, flick.
- lìpau, lìpyti* flicken.
- lopetà* f. 3 schaufel.
- lopszj̀s* m. 1 wiege.
- lòszas*, f. *-szà* 3, adv. *loszaĩ* lahm.
- losztù, loszaũ, lòszti* mutwillen treiben, tollestreiche machen.
- lòva* f. 4 bett.
- lorj̀s* m. 1 trog.
- Lòzorìus* m. 4 Lazarus.
- lùksztìnu, lùksztìnti* aushülsen, ausschälen.
- ìsz-sì-lùksztìnu, ìsz-sì-lùksztìnti* aus der hülsen schließen, hervorbrechen.
- lùmper* indekl. l'hombre (a. d. dtsch.).
- lùpa* f. 4 lippe.
- lupù, lupaũ, lùpti* schälen, die haut abziehen, schinden.
- nù-lupu, nu-lupaũ, nù-lùpti* perfektiv zu *lupù*.
- lùbas* m. 3 rinde, schale, deekel.

M.

macis, -ēs f. 1 (*mācē* f. 2) macht
(poln. *moc*).

macnūmas m. 2 macht, kraft.

macnūs, f. -nī 3, adv. *macniai*
mächtig, stark.

māczyju, *māczyti* von nutzen
sein, helfen.

mādaras m. 3 schlechte arbeit,
pfuscherei.

Madlyna f. 4 Magdalena.

mainaū, *mainyti* tauschen.

ap-mainaū, *ap-mainyti* ver-
tauschen.

maiszaū, *maiszyti* mischen;
maiszaū-s, *maiszyti-s* sich
mischen, sich mengen, hand-
gemein werden.

i-si-maiszaū, *i-si-maiszyti*
sich (dat.) einrühren (teig
u. dgl.).

maĩsztas m. 2 aufruhr.

maĩsztininkas m. 4 aufrührer.

maità f. 1 aas.

maitinū, *maitinti* nähren; *mai-
tinū-s*, *maitinti-s* sich nähren.

makalūju, *makalūti* sich tum-
meln.

maldà f. 1 bitte, gebet.

maldaū, *maldyti* bitten.

pér-maldau, *pér-maldyti*
durch bitten umstimmen,
erweichen.

maĩkas m. 1 schluck.

malóné f. 4 gnade.

maloningas, f. -ga 4, adv.

malonìngai gnädig.

malonūs, f. -nī 1, adv. *malo-*

niai gnädig; im neutr. *ma-
loni* angenehm.

māma f. mama.

mamēlé f. 2 dem. zu *māma*.

mammōnas m. 2 mammon.

mamūžé f. 2 dem. zu *māma*.

manaū, *manyti* verstehen, den-
ken.

i-manaū, *i-manyti* wissen,
verstehen können.

isz-manaū, *isz-manyti* ver-
stehen, einsicht haben.

nu-manaū, *nu-manyti* ver-
nehmen, merken, begrei-
fen.

pér-manau, *pér-manyti* ver-
stehen.

pra-manaū, *pra-manyti*
ersinnen, erdenken, erfin-
den; *pra-si-manaū*, *pra-
si-manyti* worauf verfal-
len.

maĩdagus, f. -gi 4, adv. *maĩ-
dagiai* anständig, fein, tref-
fend. [dtsch.).

mandēra f. 4 montur (a. d.

māno gen. poss. zu *asz*.)

marátēs (pl. t.) f. 4 dem. zu
mārēs.

mārēs (pl. t.) f. 2 binnensee,
haff.

mārgas, f. -gà 3, adv. *margaĩ*
bunt.

marginys (gew. pl. t. *margi-
niai*) m. 3 buntes zeug.

mārgis, -gio m. 4 bunter ochse.

Maryjā f. 2 Maria.

- Marýkè* f. 4 Mariechen (a. d. dtseh.).
marinù, marinti sterben lassen; pass. im sterben liegen.
marszkináčzai (pl. t.) m. 4 dem. zu *marszkiniaĩ*.
marszkinèliai (pl. t.) m. 2 dem. zu *marszkiniaĩ*
marszkiniaĩ (pl. t.) m. 3 hemd.
Martà f. 2 Martha.
martì f. 1 braut, junge frau, schwiegertochter.
māstas m. 2 mast, elle (dtseh. *mast*). [messen.
mastũju, mastũti mit der elle
pér-mastũju, pér-mastũti mit der elle ausmessen.
mataũ, matýti sehen, schauen.
isz-mataũ, isz-matýti ausschauen.
pa-mataũ, pa-matýti erblicken, zu sehen bekommen, bemerken; *pa-si-mataũ, pa-si-matýti* dass.
už-mataũ, už-matýti aufblicken.
matũju, matũti messen.
isz-matũju, isz-matũti ausmessen.
pa-matũju, pa-matũti perfektiv zu *matũju*.
pri-matũju, pri-matũti zumessen.
Mattèõszius m. 2 Matthäus.
máudau, máudyti baden; *máudau-s, máudyti-s* sich baden.
pa-máudau, pa-máudyti perfektiv zu *máudau*; *pa-si-máudau, pa-si-máudyti* perfektiv zu *máudau-s*.
máuju, móviau, máuti streifen.
nu-máuju, nu-móviau, nu-máuti abstreifen, abziehen; *nu-si-máuju, nu-si-móviau, nu-si-máuti* sich (dat.) abstreifen, abziehen.
už-máuju, už-móviau, už-máuti aufstreifen; *už-si-máuju, už-si-móviau, už-si-máuti* sich (dat.) aufstreifen.
maukiù, maukiaũ, maũkti glatt streifen, gleiten lassen.
isz-maukiù, isz-maukiaũ, isz-maũkti (in denschlund) gleiten lassen, austrinken.
mazgióju, mazgióti knoten.
su-mazgióju, su-mazgióti zusammenknoten.
mazgójimas m. 4 waschen.
mazgóju, mazgóti waschen; *mazgójũ-s, mazgóti-s* sich waschen.
nu-mazgóju, nu-mazgóti abwaschen; *nu-si-mazgóju, nu-si-mazgóti* sich abwaschen.
māžas, f. -žà 1 klein; adv. *mažai, maž* wenig.
māžinu, mājinti klein machen.
su-māžinu, su-mājinti vermažnè fast. [kleinern.
mažtikýs m. 3 kleingläubiger.
mažù vielleicht.
mažukas m. 2 kleiner; auch adjektivisch als dem. zu *māžas*.
māžumas m. 3 kleinigkeit; akk. sg. *māžumą* adv. ein wenig, etwas.

- mēdis*, -*džo* m. 2 baum.
medūs m. 1 honig.
medžóju, *medžóti* jagen.
medžóklė f. 2 jagd.
mėgas m. 1 schlaf.
mėginù, *mėginti* prüfen, versuchen.
mėgstu, *mėgau*, *mėgti* gefallen;
mėgstũ-s, *mėgau-s*, *mėgti-s*
 gefallen haben.
pa-mėgstu, *pa-mėgau*, *pa-*
mėgti perfektiv zu *mėgstu*.
mėgù (*mingù*), *migaũ*, *mìgti*
 (nur in der zusammensetzung
 mit präpositionen) einschla-
 fen.
su-mėgù (*su-mingù*), *su-*
migaũ, *su-mìgti* perfektiv
 zu *mėgù* (*mingù*).
už-mėgù (*už-mingù*), *už-*
migaũ, *už-mìgti* perfektiv
 zu *mėgù* (*mingù*).
mėgù (*mėgmù*), *mėgóti* schlafen.
isz-mėgù, *isz-mėgóti* aus-
 schlafen.
mėilė f. 4 liebe.
meilyju, *meilyti* herzlich ver-
 langen, gern wollen, wün-
 schen.
meilingas, f. -*ga* 4, adv. *mei-*
lingai liebevoll, lieblich,
 freundlich.
mėlas, f. -*là* 3 lieb; adv. *mė-*
laĩ, *mėl* gern.
mėlaszirdingas, f. -*ga* 4, adv.
mėlaszirdingai barmherzig.
mėlaszirdingystė f. 2 barm-
 herzigkeit.
meldėjas m. 1 anbeten.
meldžù, *meldžauũ*, *melsti* bitten,
 beten; *meldžù-s*, *meldžauũ-s*,
melsti-s dass, meist: beten.
isz-si-meldžù, *isz-si-mel-*
džau, *isz-si-melsti* sich
 ausbitten, sich erbitten.
pa-si-meldžù, *pa-si-mel-*
džau, *pa-si-melsti* ein ge-
 bet verrichten.
melũju, *melũti* lügen.
pa-melũju, *pa-melũti* per-
 fektiv zu *melũju*.
mėlžu, *milžau*, *milžti* melken.
pa-mėlžu, *pa-milžau*, *pa-*
milžti perfektiv zu *mėlžu*;
pa-si-mėlžu, *pa-si-milžau*,
pa-si-milžti sich (dat.)
 melken.
mėnesėlis, -*lio* m. 2 dem. zu
mėnũ.
meñkas, f. -*kà* 1 gering, un-
 bedeutend; adv. *meñkaĩ*,
meñk wenig.
meñkiniai doch, wol.
menù, *miniaũ*, *miñti* gedenken,
 im gedächtnis haben, erraten.
at-menu, *at-miniau*, *at-*
miñti erraten; *at-si-menu*,
at-si-miniau, *at-si-miñti*
 sich erinnern.
nu-si-menu, *nu-si-miniau*,
nu-si-miñti traurig wer-
 den, verzagen.
menù, *minėti* gedenken, er-
 wähnen.
pà-menu, *pa-minėti* per-
 fektiv zu *menù*.
mėnũzis, -*žio* m. 2 dem. zu
mėnũ.
mėnũ m. 4 mond.
mėrà f. 1 mass (weissr. *mėra*).

Merczùkas m. 2 dem. zu *Mertjnas*.

mergà f. 1 mädchen.

mergàitè f. 4

mergèlè f. 2

mergýtè f. 4

mergužèlè f. 2

} deminutiva
} zu *mergà*.

Mertjnas m. 2 Martin.

mèrùju, *mèrùti* messen.

mèsà f. 1 fleisch (russ. *mjaso*).

mèsczonis, *-ès* m. 3 städter,
bürger, bewohner (russ. *mè-
ščanin*).

mèsinèju, *mèsinèti* schlachten,
ausschlachten.

mèsiniňkas m. 2 fleischer.

Messijõszius m. 2 Messias.

mèstas m. 2 stadt (weissr. *mèsto*).

meszkà f. 1 bär (russ. *meška*).

meszkènè f. 4 bärin.

mètas, auch pl. t. *mètai* m. 2
jahr, zeit.

mètau, *mètyti* hin- und her-
werfen; *mètau-s*, *mètyti-s*
sich hin- und herwerfen,
schwanken, um sich werfen,
sich umhertreiben.

metèlis, auch pl. *metèliai* m.
2 dem. zu *mètas*.

metù, *meczau*, *mèsti* werfen.

àt-metu, *àt-meczau*, *at-mès-
ti* zurückwerfen, verwer-
fen.

ĩ-metu, *ĩ-meczau*, *ĩ-mèsti*
hineinwerfen; *ĩ-si-metu*, *ĩ-
si-meczau*, *ĩ-si-mèsti* sich
hineinwerfen.

isz-metu, *isz-meczau*, *isz-
mèsti* hinauswerfen.

pà-metu, *pà-meczau*, *pa-*

mèsti wegwerfen, ver-
lieren.

ùž-metu, *ùž-meczau*, *ùž-
mèsti* hinaufwerfen, auf et-
was werfen (*akis* die au-
gen); *ùž-si-metu*, *ùž-si-
meczau*, *ùž-si-mèsti* sich
auf etwas werfen, sich
schwingen (auf's pferd
u. dgl.).

mèžinjs m. 3 misthaufen, mist-
stätte. [fahren.

mèžiu, *mèžiau*, *mèžti* mist

miglà (*myglà*) f. 1 nebel.

miglùžè f. 2 dem. zu *miglà*.

Mikolas m. Michel.

mìlas m. 1 tuch, zeug.

mylè 1 (*mýlè* 4) f. meile (a. d.
dtseh.).

mýlista (*mýlysta*) f. 4 huld,
bewirtung (kleinr. *mylist*).

mýliu, *mýlèti* lieben, bewirten.
pa-mýliu, *pa-mýlèti* per-
fektiv zu *mýliu*.

mìlstù-s, *mìlaũ-s*, *mìlti-s* (nur
in der zusammensetzung mit
präpositionen) sich erbarmen.

su-si-mìlstu, *su-si-mìlaũ*,
su-si-mìlti perfektiv zu
mìlstù-s.

mináu ja nicht.

mìndžuju, *mìndžoti* hin- und
hertreten, trampeln.

su-mìndžuju, *su-mìndžoti*
zertreten.

mingù s. *mègù*.

mìnksztas, f. *-tà* 3, adv. *mìnk-
sztaĩ* weich.

mìnksztprõtis, *-czo* m. 2
schwachkopf.

- minù, mýniau, mìnti* treten.
nù-minu, nu-mýniau, nu-mìnti abtreten, zertreten.
sù-minu, su-mýniau, su-mìnti zertreten.
ùž-minu, už-mýniau, už-mìnti auftreten.
- mìra* f. 4 myrrhe (a. d. dtseh.).
mìrkaũ, mìrkýti einweichen, eintauchen.
pa-mìrkaũ, pa-mìrkýti perfektiv zu *mìrkaũ*.
- mìrsztu, mìriaũ, mìrti* sterben.
nu-mìrsztu, nù-mìriau, nu-mìrti perfektiv zu *mìrsztu*.
pa-si-mìrsztu, pa-sì-mìriau, pa-si-mìrti perfektiv zu *mìrsztu*.
- mìrsztù, mìrsaũ, mìrszti* vergessen.
isz-mìrsztù, isz-mìrsaũ, isz-mìrszti perfektiv zu *mìrsztù*.
už-mìrsztù, už-mìrsaũ, už-mìrszti perfektiv zu *mìrsztù*; *už-si-mìrsztù, už-si-mìrsaũ, už-si-mìrszti* dass.
- mìslyju, mìslyti* denken; *mìslyjà-s, mìslyti-s* sich denken (poln. *myslić*).
ap-si-mìslyju, ap-si-mìslyti bei sich überlegen.
isz-si-mìslyju, isz-si-mìslyti sich ausdenken, ersinnen.
pa-mìslyju, pa-mìslyti perfektiv zu *mìslyju*; *pa-si-mìslyju, pa-si-mìslyti* sich entschliessen.
su-si-mìslyju, su-si-mìslyti sich bedenken, sich besinnen.
- mìslis, -ēs* f. 1 gedanke (poln. *myśl*).
myžalaĩ (pl. t.) m. 3 harn.
moczùtè f. 2 dem. zu *mótyna*.
moczùžè f. 2 dem. zu *mótyna*.
Moyžēszius m. 2 Moses.
mokinù, mokinti lehren.
isz-mokinù, isz-mokinti abrichten, einexerziren.
pa-mokinù, pa-mokinti perfektiv zu *mokinù*.
- mokítinis, -nio* m. 4 schüler, jünger.
mokítójis, -jo m. 4 lehrer.
mókslas m. 4 lehre.
móku, mokèti können, zahlen.
už-móku, už-mokèti bezahlen.
- momà* f. 1 mama, mutter.
mõnyju, mõnyti zaubern (kleinr. *ob-manyty*).
ap-mõnyju, ap-mõnyti bezaubern, behexen.
- mõstyju, mõstyti* salben (poln. *maścić*).
pa-mõstyju, pa-mõstyti perfektiv zu *mõstyju*.
- mostis, -ēs* f. 1 salbe.
mõtas m. 2, nur in der redensart *taĩ mán neĩ mõtais* das ist mir nichts, daraus mache ich mir nichts.
- motè (móté)* f. 3 weib, frau.
móteriszkas, f. -ka 4, adv. *móteriszkai* weiblich.
moteriszké f. 2 weib, frau.
mótyna f. 4 mutter.
motynèlè f. 2 dem. zu *mótyna*

mūczyju, mūczyti quälen
(kleinr. *mučyty*).
mūdrūs, f. -rì 1, adv. *mūdriaĩ*
munter, frisch, flink, tüchtig
(russ. *mudryj*). [myto].
mūitas m. 2 zoll, maut (russ.
mūitininkas m. 4 zöllner.
mūkà f. 2 qual, marter, pein
(kleinr. *muka*).
mūndras, f. -rà 1, adv. *mūn-
draĩ* munter, bekerzt (dtsch.
munter).
mūrgas m. 3 morgen landes (a.
d. dtsch.). [brummen.
murmėjimas m. 4 murren,
mūrmiu, murmėti murren,
brummen, murmeln.
murmlenù, murmlėnti murmeln.
mūszdinu, mūszdinti schlagen
lassen.
muszimas m. 2 schlagen.
mūszis, -szio m. 2 schlagen,
schlacht.

muszù, musziaũ, mùszti schla-
gen; *muszù-s, musziaũ-s,
mùszti-s* sich schlagen, sich
prügeln. [einschlagen.
ĩ-muszu, ĩ-musziau, ĩ-mùszti
*isz-muszu, isz-musziau, isz-
mùszti* ausschlagen, hin-
ausschlagen.
*pà-muszu, pà-musziau, pa-
mùszti* erschlagen, töten.
*prì-muszu, prì-musziau,
pri-mùszti* anschlagen, zu-
schlagen, zuteilen.
*sù-muszu, sù-musziau, su-
mùszti* zerschlagen, zer-
prügeln.
*ùž-muszu, ùž-musziau, už-
mùszti* erschlagen, töten.
mùturas m. 3 kopftuch der
frauen.
muzikė f. 2 musik (a. d. dtsch.).
muzikañtas m. 2 muskant
(a. d. dtsch.).

N.

nà na!
-na, -n postposition zur be-
zeichnung der richtung.
nabāgas, f. -gė 2 armer, arme,
elender, elende (russ. *nebog*).
nabagėlis, f. -lė 2 dem. zu na-
bāgas, -gė.
nabāszninkas m. 4 seliger, ver-
storbner (poln. *nieboszczyk*).
nāgas m 1 nagel, krallen.
Nāyn Nain.
naktis, -ėš f. 1 nacht.
nakvinóju, nakvinóti näch-
tigen.

nakvóju, nakvóti übernachten.
pér-nakvoju, pér-nakvoti
die nacht zubringen.
namaĩ (pl. t., selten auch sg.
nāmas) m. 1 haus; *namė* zu
hause; *namō-n, namō* nach
hause.
namėliai (pl. t.) m. 2 dem. zu
namaĩ.
nāras m. 2 narr (a. d. dtsch.).
naĩdas m. 2 narde.
naĩsas (auch im pl. gebr.) m. 1
zorn.
nasraĩ (pl. t.) m. 1 rachen.

- naszlė* f. 1 wittwe.
nasztà f. 1 last.
naudà f. 3 habe, gut.
naudingas, f. -ga 4, adv. *naudingai* nützlich, vorteilhaft.
naūjas, f. -jū 1, adv. *naujai* neu; *isz naūjo* von neuem.
naujėnà f. 2 neuigkeit.
naujintelis, f. -lė 4, adv. *naujinteliai* ganz neu.
nazareňskas, f. -kà 2 nazare-Nāzaret Nazareth. [nisch. nè nicht.
nė=neĩ.
nebyljš m. 3 stummer.
neczyřtas, f. -tà 1, adv. *neczyřtai* unrein.
nedarýtas, f. -ta 4, adv. *nedarýtai* ohne zutat, ungesalzen, ungeschmälzt.
nedėldėnė f. 4 sonntag.
nedėlė f. 4 woche, sonntag (poln. *niedziela*).
nedėlėlė f. 2 dem. zu *nedėlė*.
nederingas, f. -ga 4, adv. *nederingai* unbrauchbar.
negālė f. 2 siechtum.
negālimas, f. -mà 3 unmöglich.
negalšs, f. -intì siech.
nėgelkátė f. 4 dem. zu *nėgelkė*.
nėgelkė f. 4 nelke (ndd. *negelke*).
negėras, f. -rà 1, adv. *negerai* nicht gut, schlecht.
negývas, f. -và 3, adv. *negyvai* leblos.
neĩ und nicht, auch nicht, nicht einmal, wie; *neĩ — neĩ* weder — noch.
neĩgi, *neĩgi=neĩ* mit dem hervorhebenden -gi.
- nėkadà, nėkadaĩ, nėkadōs* niemals.
nėkaĩp als (nach einem komp. und bei anderen vergleichungen).
nėkaĩp auf keine weise.
nėkas niemand, nichts; pl. *nėkaĩ* nichtige dinge, posssen.
nėkingas, f. -ga 4, adv. *nėkingai* nichtig.
nėkinu, nėkinti, vernichten, verachten, verleugnen, abschlagen (bitte).
pa-nėkinu, pa-nėkinti perfektiv zu *nėkiaũ*.
neklázada m. und f. 4 ungeratener, ungeratene.
nekliútas m. 4 unheil, schlechtigkeit. [dinge.
nėknėkiai (pl. t.) m. 4 nichtige
nėkur nirgend. [eine.
nekuřs, f. -rì irgend ein, irgend
nelābas, f. -bà 1, adv. *nelabaĩ* nicht gut, bsöe.
nelabýstė f. 2 bosheit.
nemaiszýtas, f. -ta 4, adv. *nemaiszýtai* unvermischt, rein.
nemalonūs, f. -nì 1, adv. *nemaloniaĩ* unangenehm.
nemaňdagus, f. -gi 4, adv. *nemaňdagiai* unanständig.
nemāžas, f. -žà, adv. *nemažai*, *nemāž* nicht klein, tüchtig.
nemėlas, f. -là 3, adv. *nemėlai* unlieb, ungeliebt.
nemeňkas, f. -kà 1, adv. *nemenkaĩ, nemeňk* nicht gering, tüchtig.
nemėrútinas, f. -na 4, adv. *nemėrútinai* unermesslich.

nenáudélis, -lio m. 4 nichts-nutz.

néndrè f. 4 rohr, schilf.

nepakájus m. 2 unfriede (russ. *nepokoj*).

neprételius, neprételis, -lio m. 4 feind, unhold (weissr. *neprijacel'*).

nerà, nēr = *nè* *yrà* ist nicht, sind nicht.

neramùs, f. -mì 1 unruhig.

neraugìntas, f. -ta 4 ungesäuert.

nerimastis, -ēs f. und *-czo* m. 3 unruhe.

neriù, nēriau, nērti tauchen. *i-sì-neriù, i-sì-nēriau, i-sì-nērti* sich hineintauchen, hineinschließen, hineinschlüpfen.

pér-neriù, pér-nēriau, pér-nērti untertauchend durchschwimmen.

nèsà, nēs demm.

nesmagùs, f. -gì 1, adv. *nesmagià* unangenehm.

nesutarìmas m. 2 uneinigkeit, meinungsverschiedenheit.

nészczà 1 schwanger. [ger.

neszējās m. 2, *neszējās* m. 1 träneszióju, *neszióti* dauernd tragen, umhertragen.

neszù, nesziàũ, nēszi tragen; *neszù-s, nesziàũ-s, nēszi-s* sich (dat.) tragen, mit sich tragen.

àt-neszu, àt-nesziàu, at-nēszi tragen (frucht), herbeibringen, bringen, holen; *at-sì-neszu, at-sì-nesziàu, at-*

sì-nēszi mit sich tragen, mit sich bringen, sich holen.

ĩ-neszu, ĩ-nesziàu, i-nēszi hineinragen; *i-sì-neszu, i-sì-nesziàu, i-sì-nēszi* mit sich hineinragen, hineinbringen.

isz-neszu, isz-nesziàu, isz-nēszi hinausragen; *isz-sì-neszu, isz-sì-nesziàu, isz-sì-nēszi* herausholen.

nù-neszu, nù-nesziàu, nu-nēszi hintragen; *nu-sì-neszu, nu-sì-nesziàu, nu-sì-nēszi* mit sich hintragen.

pà-neszu, pà-nesziàu, pa-nēszi forttragen; *pa-sì-neszu, pa-sì-nesziàu, pa-sì-nēszi* sich zutragen, sich begeben, sich wenden.

pař-neszu, pař-nesziàu, pař-nēszi zurückbringen, heimbringen; *pař-sì-neszu, pař-sì-nesziàu, pař-sì-nēszi* mit sich heimbringen.

pér-neszu, pér-nesziàu, pér-nēszi hindurchtragen, hinübertragen.

prà-neszu, prà-nesziàu, pra-nēszi vorbringen, hinterbringen.

prì-neszu, prì-nesziàu, pri-nēszi herzutragen.

neszvánkélis, -lio m. 4 unanständiger mensch.

neszvánkùs, f. -kì 3, adv. *neszvánkiai* unanständig, unfein.

neteisjybè f. 2 ungerechtigkeit.

neteisùs, f. -sì 1, adv. *netešiai* ungerecht.

- netikėjimas* m. 4 unglaube.
netikėlis, -lio m. 4 ungeratener, taugenichts.
netikęs, f. -usi 4 ungeraten, nichtsnutzig.
netikras, f. -rà 1, adv. *netikraĩ* (*netikrai*) nicht richtig, unecht, falsch.
netoli unfern, nahe.
nevėrnas, f. -nà 1, adv. *nevėrnai* treulos, falsch (poln. *nie wierny*).
nevertas, f. -tà, 1, adv. *nevertaĩ* unwürdig.
nevėžlibỹstė f. 2 unkenslichkeit, unzucht.
nevidonkà f. 2 unholdin, teuflenevõs s. *võs*. [lin.
nežinė f. nur in der redensart *isz nežiniũ* von ungefähr, unversehens.
ninkù, nikaũ, nikti heftig beginnen, auffahren.
ap-ninkù, ap-nikaũ, ap-nikti anfallen, herfallen.
pa-ninkù, pa-nikaũ, pa-nikti mit heftigkeit beginnen.
niszmintis, -ės, f. 3 unvernunft.
nó s. *nórįs*.
nókstu, nókau, nókti reifen, reif werden.
pra-nókstu, pra-nókau, pra-nókti wetteifern, übertreffen, zuvortun.
pri-nókstu, pri-nókau, pri-nókti heranreifen.
noprõsnas, f. -nà 3, adv. *noprõsnai* vergeblich (weissr., kleinr. *naprasnyj*).
nór s. *nórįs*. [*gai* willig.
noringas, f. -ga 4, adv. *norin-nórint* obgleich.
nórįs, nòrs, nór, nó wenigstens, etwa.
nóriu, norėti wollen.
nòrs s. *nórįs*.
nósis, -ės f. 4 nase.
nù s. *nũ*.
nù nun.
nugarà f. 3 rücken.
nùjėga f. 4 kraft, vermögen.
nuliūdìmas m. 2 trauer, niedergeschlagenheit.
numirėlis, -lio m. 4 verstorbener, toter.
nusidāvìmas m. 4 begebenheit, ereignis. [schuld.
nusidėjìmas m. 4 vergehen,
nusidjėvyjìmas m. 4 verwunderung.
nusileidìmas m. 4 untergang (der gestirne).
nùstu, nùdau, nùsti begehren, lüstern sein.
pa-nùstu, pa-nùdau, pa-nùsti sich gelüsten lassen.
nũ, nù, präp. m. d. gen., von — herab.
nūgas, f. -gà 3, adv. *nūgaĩ* nackt.
nūgi, nūg (*nũ* mit dem hervorhebenden *-gi*) von — herab.
nùlataĩ nach einander, der reihe nach. [darlehn).
nũmas m. 1 zins (von einem *nūminiñkas* m. 2 wucherer.
nūpertas, f. -tà 3, adv. *nūpertaĩ* halsstarrig, frech, zudringlich (apoln. *naparty*).

O.

ō aber, und; oft nicht übersetzbar.

ōgi, ogì (*ō* mit dem hervorhebenden *-gi*) aber, und.

Onùtè f. 2 Hännchen.

óras m. 3 luft, wetter.

oziàнна bosiana.

ožýs m. 3 ziegenbock.

P.

-p s. *-pi*.

pabalýs m. 3 gegend am moor.

pabálkè f. 4 raum zwischen deckbalken und decke.

pabulélis m. 2 dem. zu *pabulýs*.

pabulýs m. 3 was an der hinterbacke ist, windel.

paczùté f. 2 dem. zu *patì*.

padōnas m. 2 untertan (poln. *poddany*).

paduřmai mit ungestüm.

paeilémis der reihe nach, reihenweise.

paeiliumi nach der reihe.

pagai, präp. m. d. akk., entlang, gemäss, nach.

pagálba f. 4 hilfe. [mögen.

pagalėjimas m. 4 kraft, ver-

pagalýs m. 3 holzscheit.

pāgirios (pl. t.) f. 3 nachrausch, katzenjammer.

pagirýs m. 3 gegend am wald.

pagōnas m. 2 heide (poln. *po-ganin*).

pagūndymas m. 4 versuchung.

paikas, f. *-kà* 1, adv. *paikaĩ* dumm.

pajėgūs, f. *-gì* 1 kräftig, stark.

pajunkimas m. 2 gewohnheit.

pajūrės (pl. t.) f. 4 gegend am meer.

pakajingas, f. *-ga* 4, adv. *pakajingai* zufrieden, fertig.

pakājus m. 2 ruhe, friede (weissr. *pokoj*).

pakelýs m. 3 gegend am weg.

pakeliuĩ unterwegs.

paklusnūs, f. *-nì* 1, adv. *paklusniaĩ* gehorsam.

pakója f. 4 fusschemel.

pākulos (pl. t.) f. 4 werg, heede (weissr. *pakulle*).

paláidojimas m. 4 begräbnis, leichenbestattung.

palaimingas, f. *-ga* 4, adv. *palaimingai* glücklich.

palėpimas m. 2 befehl.

palōczus m. 2 palast (poln. *palac*).

páltis, *-ės* f. 4 speckseite.

pamazėliu allmählich.

pamažì langsam, sacht.

pamiñklas m. 2 andenken, gedächtnis.

pamókslas m. 4 belehrung.

panaktì nacht für nacht.

pānczai (pl. t.) m. 4 fesseln.

panedėlė f. 4 montag (poln. *poniedzialek*). [hass.

pāpykis, *-kio* m. 4 zorn, ärger,

paprotýs m. 3 gewohnheit.

- pāra*kas m. 4 schiesspulver (weissr. *paroch*).
- parapīja* f. 2 parochie, kirchsprengel (poln. *parafia*).
- parāszymas* m. 4 anschreibung, schätzung.
- parbūju*, *parbūti* färben (a. d. dtseh.).
pri-parbūju, *pri-parbūti* anfärben; *pri-si-parbūju*, *pri-si-parbūti* sich (dat.) anfärben.
- pardavējas* m. 2 verkäufer.
- pargriuvīmas* m. 2 zusammensturz, fall.
- paryzēšias* m. 2 pharisäer.
- pās*, prāp. m. d. akk., zu, bei, an.
- pāsaka* f. 4 erzählung, märchen.
- pāsakoju*, *pāsakoti* erzählen; *pāsakojū-s*, *pasakoti-s* sich unterhalten.
isz-pāsakoju, *isz-pāsakoti* auserzählen.
- pa-pāsakoju*, *pa-pāsakoti* perfektiv zu *pāsakoju*; *pa-si-pāsakoju*, *pa-si-pāsakoti* perfektiv zu *pāsakojū-s*.
- paselā* f. 3 lauer, hinterhalt; instr. pl. *paselōms* adv. hinterlistig, unversehens.
- pasimēgīmas* m. 2 wolgefallen.
- pasiuntinījs* m. 3 abgesandter.
- paskiāusias*, f. -*sia* 4 letzter, letzte; adv. *paskiāusiai*, *paskiāus* zuletzt.
- paskuczāusias*, f. -*sia* 4 letzter, letzte; adv. *paskuczāusiai*, *paskuczāus* zuletzt.
- pāskui*, prāp. m. d. akk., postp. m. d. dat., nach (örtlich), hinter; adv. hinterher.
- paskuī* nachher, später.
- paskutinīs*, f. -*né* 2 letzter, letzte, hinter-.
- pāslas* m. 4 bote (poln. *poseł*).
- paslēptinē* f. 1 geheimnis.
- pastāldzalis*, -*lio* m. 4 ort neben dem stall.
- pāstinīnkas* (*pāstnīnkas*) m. 4 fasten, fastenzeit (poln. *postnik*).
- pāstinīnkauju* (*pāstnīnkauju*), *pāstinīnkauti* (*pāstnīnkauti*) fasten.
- pāstinīnkavīmas* (*pāstnīnkavīmas*) m. 4 fasten.
- pāsukos* (pl. t.) f. 4 buttermilch.
- paszakē* f. 3 ort unter einem ast.
- paszakēlē* f. 2 dem. zu *paszakē*.
- pāszalas* m. 3 gefrorner boden.
- paszālyj* nahe, in der nähe, nahebei.
- paszālījs* m. 3 abgelegner winkel, ecke, schlupfwinkel.
- pāszaras* m. 3 futter.
- pasziūrē* f. 4 schauer, schupfen.
- pāszukos* (pl. t.) f. 4 werg.
- pātalas* m. 4 bett. [heede.
- patalēlis*, -*lio* m. dem. zu *pātalas*.
- patī* f. 1 eheweib, ehfrau.
- patogūs*, f. -*gī* 1, adv. *patōgiai* anständig, passend, gelegen.
- pāts*, f. -*tī* selbst.
- pauksztēlis*, -*lio* m. 2 dem. zu *pauksztis*.
- pauksztis*, -*czo* m. 2 vogel.
- pauksztītis*, -*czo* m. 4 dem. zu *pauksztis*.

pavakarē f. 3 zeit gegen abend.
pavasarēlis, -lio m. 2 dem. zu
pavāsarīs.

pavāsarīs, -rio m. 4 frühling.
pavēsis, -sio m. 4 schattiger ort,
 schatten.

pavidālas m. 3 gestalt, ansehen.

parvīdas m. 2 neid.

pažāras m. 4 lichtschein am
 himmel.

pažīstamas m. 4 bekannter.

peczānka f. 4 braten (poln.
pieczonka).

pēcšzlūtē f. 4 ofenbesen.

pēczius m. 2 ofen (weissr. *peč*).

pēczivētē f. 4 petschaft, siegel
 (russ. *pečat'*). [spur.

pēdā f. 1 fuss (als mass), fuss-
peikiū, peikiaū, peikti schelten,
 tadeln.

*isz-peikiū, isz-peikiau, isz-
 peikti* ausschelten, ver-
 achten, gering schätzen.

peilis, -lio m. 2 messer.

peklā f. 2 hölle; *peklōn* zur hölle.

pēklīszkas, -ka 4, adv. *pē-
 klīszkai* höllisch.

pelē f. 1 maus.

pelēda f. 4 eule (auch als spitz-
 name gebr.)

Pelēdpalaikis, -kio m. 4 spitz-
 name, eig. schlechte eule.

pēlnas m. 1 verdienst.

pelnaū, pelnīti verdienen; *pel-
 naū-s, pelnīti-s* sich ver-
 dienen.

nu-pelnaū, nu-pelnīti per-
 fektiv zu *pelnaū*; *nu-si-
 pelnaū, nu-si-pelnīti* per-
 fektiv zu *pelnaū-s*.

už-pelnaū, už-pelnīti per-
 fektiv zu *pelnaū*.

pēmū m. 3 hirtenjunge.

pēnas m. 4 mileh.

penēju s. *penū*.

peniū s. *penū*.

penkī, f. peñkios fünf.

peñkiasdeszimtais je fünfzig.

penkiólīka fünfzehn.

peñktas, f. -tā fünfter, fünfte.

pentīnas m. 2 sporn.

pentinēlis, -lio m. 2 dem. zu
pentīnas.

penū (*peniū*: 1. pl. *pēnime, pe-
 nēju*), *penēti* nähren, mästen;
penū-s, penēti-s sich nähren.
pā-penu, pa-penēti ernäh-
 ren.

*peř, prāp. m. d. akk., durch,
 entlang; vor adj. und adv.
 allzu, zu; kās peř* was für
 ein, eine.

periū, pēriaū, peřti baden, mit
 dem badequast schlagen.

*nū-periū, nū-pēriau, nu-
 peřti* abbaden.

perkū, pirkaū, piřkti kaufen;
perkū-s, pirkaū-s, piřkti-s
 sich kaufen.

ī-perku, ī-pirkaū, ī-piřkti
 einkaufen; *ī-si-perku, ī-si-
 pirkaū, ī-si-piřkti* sich
 (dat.) einkaufen.

*nū-perku, nu-pirkaū, nu-
 piřkti* perfektiv zu *perkū*;
*nu-si-perku, nu-si-pirkaū,
 nu-si-piřkti* perfektiv zu
perkū-s.

perkūnas m. 4 donner, name
 des donnergottes.

- perlà* f. 1 perle (a. d. dtseh.).
perleñkis, -kio m. 2 anteil, gebühr.
pérnai im vorigen jahr.
peřpětè f. 4 mittagsstunde.
pérsekėjimas m. 4 verfolgung.
pérsekinėjimas m. 4 verfolgung.
pervāžas m. 2 fähre.
pervāželis, -lio m. 2 dem. zu *pervāžas*.
pérženqimas m. 4 übertretung.
pėsczas, f. -czà 3 zu fuss.
pėszdinu, pėszdinti zum raufen bringen.
su-pėszdinu, su-pėszdinti perfektiv zu *pėszdinu*.
pezšimas, m. 2 raufen.
pezšù, peziaũ, pėszti rupfen;
pezšù-s, peziaũ-s, pėszti-s sich raufen.
isz-pezsu, isz-peziau, isz-pėszti ausrupfen; *isz-si-pezsu, isz-si-peziau, isz-si-pėszti* sich (dat.) ausrupfen.
nù-pezsu, nù-peziau, nu-pėszti abrupfen, abpflücken; *nu-si-pezsu, nu-si-peziau, nu-si-pėszti* sich (dat.) abrupfen, abpflücken.
sù-pezsu, sù-peziau, su-pėszti zusammenrupfen, zusammenpflücken; *su-si-pezsu, su-si-peziau, su-si-pėszti* sich (dat.) zusammenrupfen, zusammenpflücken.
petis, -ės und *-czo* m. 1 schulter.
pētūs (pl. t.) m. 1 mittag, mittagessen, süden.
- Pētras* m. Petrus.
pėva f. 4 wiese.
-pi, -p, postp. m. d. gen. und lok., bei.
piājuju, pióviau, piáuti schneiden, mähen, ernten, schlachten (kälber, schafe, geflügel); *piájũ-s, pióviau-s, piáuti-s* sich schneiden, sich beißen, sich zanken, kämpfen.
isz-piājuju, isz-pióviau, isz-piáuti ausschneiden, heraus schneiden.
nu-piājuju, nu-pióviau, nu-piáuti abschneiden.
pa-piājuju, pa-pióviau, pa-piáuti (durch schneiden) töten, schlachten.
piáustau, piáustyti fortgesetzt schneiden, zerschneiden.
piautūvas m. 2 sichel, schnitter.
pygà f. 2 feige (a. d. dtseh.).
pigùs, f. -gì 1, adv. *pigiaĩ* wolfeil.
pikczūrna f. 4 böses weib, furie.
pykstù, pykaũ, pỹkti böse werden, sich erzürnen.
pa-pykstù, pa-pykaũ, pa-pỹkti perfektiv zu *pykstù*.
pér-pykstu, pér-pykau, pér-pykti sehr zornig werden.
su-pykstù, su-pykaũ, su-pỹkti perfektiv zu *pykstù*.
piktadėjas m. 4 missetäter, übeltäter.
piktas, f. -tà 1, adv. *piktaĩ* böse.
piktenỹbè f. 2 bosheit.
pỹkteriu, pỹkterèti ein wenig böse werden.
piktinu, piktinti erzürnen, ärgern.

pa-piktinu, pa-piktinti perfektiv zu *piktinu*; *pa-si-piktinu, pa-si-piktinti* sich ärgern.

pildau, pildyti füllen, erfüllen; *pildau-s, pildyti-s* sich anfüllen. [füllen.

at-pildau, at-pildyti wieder

isz-pildau, isz-pildyti erfüllen; *isz-si-pildau, isz-si-pildyti* sich erfüllen.

pri-pildau, pri-pildyti anfüllen.

Pyliótas m. 4 Pilatus.

Pilippas m. 2 Philipp.

pilnas, f. -nà 3, adv. *pilnai* voll.

pilù, pýliau, pilti füllen, hineingießen.

ĩ-pilu, ĩ-pýliau, ĩ-pilti einfüllen, hineingießen.

pri-pilu, pri-pýliau, pri-pilti anfüllen, vollgiessen.

sù-pilu, su-pýliau, su-pilti zusammenfüllen, zusammenschütten.

ùž-pilu, už-pýliau, už-pilti aufschütten, aufgiessen, begiessen.

pilvas m. 1 bauch.

pilvótas, f. -ta 4 dickbäuchig.

pìningas (pìnìgas, pìnigas) m. 3 pfennig; geldstück; pl. *piningaĩ* geld (a. d. dtseh.).

pinìngėlis, -lio m. 2 dem. zu *pìningas* groschen, heller.

pinìngmainys m. 1 geldwechs-

pìnt, inis -nio m. 4 korb. [ler.

pintis, -ės f. 4 feuerschwamm.

pinù, pýniau, pinti flechten.

nù-pinu, nu-pýniau, nu-

pinti perfektiv zu *pinù*;
nu-si-pinu, nu-si-pýniau, nu-si-pinti sich (dat.) flechten.

piovėjas m. 2 schnitter. [ten.

pýpkis, -kio m. 4 tabakspfeife (weissr. *pipka*).

pyrągas m. 2 kuchen, weissbrod (weissr. *piroh*).

pirm̃, präp. m. d. gen., vor (zeitlich, selten örtlich).

pirmà zuerst.

pirmas, f. -mà erster, erste; *isz pirmo* anfangs.

pirm̃gimis, f.-mė 4 erstgeboren.

pirmiaũs früher, eher.

pirmiáusiai, pirmiáus zuerst.

pirmuczáusiai, pirmuczáus zuerst.

pirmutinis, f. -nė 2 vorderer, vordere, vorder-. [werber.

pìrszlys m. 1 freiwerber, braut-

pìrsztas m. 2 finger.

pistulė f. 4 pistole (a. d. dtseh.).

pyszkù, pyszkėti knallen.

piudaũ, piudyti beissen machen, hetzen.

piūtis, -ės f. 1 (*piūtis, -ės* f., -czo m. 2) schnitt, ernte.

pývas m. 2 bier (weissr. *pivo*).

plaiszinù, plaiszinti bersten machen.

isz-plaiszinù, isz-plaiszinti zerplatzen machen.

plakù, plakinũ, plàkti schlagen, züchtigen.

nù-plaku, nù-plakiau, nu-plàkti perfektiv zu *plakù*.

pà-plaku, pà-plakiau, pa-plàkti perfektiv zu *plakù*.

plàtinu, plàtinti breit machen.

- isz-plätinu, isz-plätinti* ausbreiten.
- platus, f. -tì 1, adv. placzaĩ* breit.
- plaũczai* (pl. t.) m. 2 lunge.
- pláuju, plóviau, pláuti* spülen.
- nu-pláuju, nu-plóviau, nu-pláuti* abspülen; *nu-si-pláuju, nu-si-plóviau, nu-si-pláuti* sich abspülen.
- pláukas* m. 3 haar.
- plaukiù, plaukiaũ, plaũkti* schwimmen.
- pér-plaukiu, pér-plaukiaiu, pér-plaukti* durchschwimmen.
- pri-plaukiù, pri-plaukiaiu, pri-plaũkti* herzuschwimmen, an's ufer schwimmen.
- plaũszas* (gew. pl. t. *plauszaĩ*) m. 1 bast.
- plėcius* m. 2 platz (poln. *plac*).
- pleikiù, pleikiaũ, pleikti* breit machen.
- pa-pleikiù, pà-pleikiaiu, pa-pleikti* ausbreiten.
- plėkiu, plėkiaiu, plėkti* prügeln.
- isz-plėkiu, isz-plėkiaiu, isz-plėkti* zerprügeln.
- nu-plėkiu, nu-plėkiaiu, nu-plėkti* durchprügeln.
- pleĩtas* m., nur in *ĩ pleĩta* bis auf den grund, ganz und gar.
- plėszau, plėszyti* zerren, reissen; *plėszau-s, plėszyti-s* toben.
- su-plėszau, su-plėszyti* zerreißen trans.
- plėszėju, plėszėti* zanken.
- plėsziu, plėsziau, plėszti* reissen trans.
- at-plėsziu, at-plėsziau, at-plėszti* aufreißen.
- isz-plėsziu, isz-plėsziau, isz-plėszti* herausreißen.
- nu-plėsziu, nu-plėsziau, nu-plėszti* abreißen; *nu-si-plėsziu, nu-si-plėsziau, nu-si-plėszti* sich (dat.) abreißen.
- par-plėsziu, par-plėsziau, par-plėszti* niederreißen, zerreißen.
- pra-plėsziu, pra-plėsziau, pra-plėszti* einreißen.
- plėszkinu, plėszkinti* prasseln machen. [verbrennen trans.
- su-plėszkinu, su-plėszkinti*
- plezdenù, plezdėnti* flattern.
- plỹckas* m. 2 flinse, fladen (poln. *placek*). [werden.
- plinkù, plikaũ, plikti* verbrüht
- nu-plinkù, nu-plikaũ, nu-plikti* perfektiv zu *plinkù*.
- plỹsztu, plỹszau, plỹszti* bersten.
- nu-plỹsztu, nu-plỹszau, nu-plỹszti* perfektiv zu *plỹsztu*.
- plỹtstukis, -kio* m. 2 ziegelstück.
- plóju, plójau, plóti* breit zusammenschlagen.
- su-plóju, su-plójau, su-plóti* (*ĩ rankàs*) klatschen (in die hände).
- plónas, f. -nà 3, adv. plonai* dünn, fein.
- plūdimas* m. 2 fiessen, fluss.
- plũksna* f. 4 feder.
- plũpt* klatsch!
- plũstu, plũdau, plũsti* in's

- schwimmen geraten, überfließen, schwatzen.
- põ*, präp., m. d. instr. unter; m. d. akk. über — hin, entlang, durch, distributiv: je; m. d. gen. unter (*põ akiũ* unter, vor augen, *põ deszinēs* unter der, zur rechten), nach (zeitl.); m. d. dat. unter (*põ dēsziniai* unter der, zur rechten), nach (zeitl.).
- põdagra* f. 4 podogra.
- podraũgiai*, *podraũg* gemeinsam, zusammen, zugleich.
- põnas* m. 2 herr (weissr. *pan*).
- ponãtis*, -czo m. 4 dem. zu *põnas*.
- ponavõju*, *ponavõti* herrschen (weissr. *panovać*).
- ponỹstẽ* f. 2 herrschaft.
- põnizskas*, f. -ka 4, adv. *põnizskai* herrenmässig, nach herrenart.
- põnpalaikis*, -kio m. 4 nichts-nutziger herr, herrenwicht.
- põpẽras*, *põpẽrius* m. 4 papier (poln. *papier*).
- põras* m. 4 paar (poln. *para*).
- porỹt* übermorgen.
- potãm* darauf, nachher, hernach. [*pacierz*].
- põteriũs* m. 4 paternoster (poln. *paternoster*).
- poisãm* gänzlich, ganz und gar.
- pradzã* f. 1 anfang.
- prãkartas* m. 4 krippe.
- Prancãsas* (*Prancãzas*) m. 2 franzose.
- prantũ*, *prataũ*, *prãsti* merken, verstehen, gewohnt werden.
- pa-prantũ*, *pa-prataũ*, *pa-prãsti* gewohnt werden.
- su-prantũ*, *su-prataũ*, *su-prãsti* verstehen, merken.
- prapũlimas* m. 4 verderben.
- prãrakas* m. 4 prophet (poln. *prorok*).
- prãrakauju*, *prãrakauti* prophezeien, weissagen.
- prãstas*, f. -tã 1, adv. *prastã* gering, schlicht, schlecht, gemein (weissr. *prostyj*).
- praszãũ*, *praszỹti* fordern, bitten.
- isz-si-praszãũ*, *isz-si-praszỹti* sich ausbitten.
- prãszymas* m. 4 fordern, bitten.
- prausiũ*, *prausiãũ*, *prãusti* (das gesicht) waschen; *prausiũ-s*, *prausiãũ-s*, *prãusti-s* sich waschen (das gesicht).
- nu-si-prausiũ*, *nu-si-prausiãũ*, *nu-si-prãusti* sich abwaschen (das gesicht).
- prãvardis*, -džo m. 4 (*pravardẽ* f. 3) zuname, beiname, spitzname.
- prãžũdymas* m. 4 verdammnis.
- prẽ*, präp. m. d. gen., bei, an, zu.
- prẽ-galvis*, -vio m. 4 kopfkissen, kissen.
- prẽglobtis*, -czo m. 4 umarmung, busen.
- prẽgtãm* (= *prẽ-gi-tãm*) dazu, überdies, ausserdem.
- Preĩsas* m. 2 prensse.
- prẽsz*, präp. m. d. akk, gegen, wider.
- prẽszais* entgegen.
- prẽszininkas* m. 4 gegner, widersacher. [mittag.
- prẽszpẽtis*, -czo m. 4 zeit gegen

- prételius, prételis, -l iom.* 4
freund (weissr. *prijacel'*).
- précarta* f. 4 zwang.
- prěžastis, -ės f.* 4 vorwand, ur-
sache.
- prýjangė* f. 4 vorhaus, vorhalle.
- Priczkus* m. 4 Fritz.
- prigatāvijimas* m. 4 vorberei-
tung.
- prigavikas* m. 2 betrüger.
- prigavimas* m. 2 betrug.
- prilyginimas* m. 4 gleichnis.
- princas* m. 4 prinz (a. d. dtseh.).
- princėse* f. 2 prinzessin (a. d.
dtseh.).
- prisākymas* m. 4 ansage, gebot.
- prýsėga (prýsėga)* f. 4 eid (russ.
prisjaga).
- prisikėlimas* m. 4 auferstehung.
- prisivertimas* m. 2 busse, be-
kehrung.
- pristotas, f. -ta* 4 besessen.
- prõ, präp.* m. d. akk., vorbei,
durch. [*praca*].
- prõcė* f. 2 mühe, sorgfalt (poln.
procevojũ-s, procevoči-s sich
bemühen (weissr. *pracovać*).
- prõtas* m. 2 verstand.
- provà* f. 1 recht, gericht, rechts-
handel, streit, sache (poln.
prawo).
- próvyju, próvyti* machen, aus-
führen; *próvyjũ-s, próvyti-s*
streiten (poln. *prawić*).
- prũdas* m. 2 teich (russ. *prud*).
- Prũsas* m. 4 preusse.
- pũczkà* f. 2 flinte (kleinr. *puška*).
- pũczkėlė* f. 2 dem. zu *pũczkà*.
- puczũ, pũczaũ, pũsti* blasen,
wehen.
- nũ-puczũ, nũ-pũczau, nu-
pũsti* herunterblasen.
- pà-puczũ, pà-pũczau, pa-
pũsti* aufblasen, fortbla-
sen; *pa-si-puczũ, pa-si-
pũczau, pa-si-pũsti* sich
aufblasen, sich aufblàhen,
sich brũsten.
- pũderũju, pũderũti* pudern
(a. d. dtseh.).
- puikũs, f. -kì* 1, adv. *puikiai*
und *puikiai* pràchtig, schön
(slav. **pycho-*).
- pũldau, pũldyti* fallen machen.
pra-pũldau, pra-pũldyti
verlieren.
- pũlkas* m. 1 haufe (poln. *pulk*).
- pulkàtis, -czo* m. 4 dem. zu
pũlkas.
- pulkauniũkas* m. 2 fũhrer einer
schaar, hauptmann (poln.
pulkownik).
- puũpuras* m. 3 knospe.
- puntũ, putaũ, pũsti* schwellen.
*isz-puntũ, isz-putaũ, isz-
pũsti* aufschwellen.
- pũrpuras* m. 4 purpur (a. d.
dtseh.).
- pũrtau, pũrtyti* rũtteln, schũt-
teln; *pũrtau-s, pũrtyti-s* sich
rũtteln, sich schũtteln.
- pũrtinu, pũrtinti* rũtteln,
schũtteln; *pũrtinũ-s, pũr-
tinti-s* sich rũtteln, sich re-
gen, flink sein.
- puĩvas* m. 1 strassenschmutz,
kot.
- purvũnas* m. 1 kotige stelle,
kotpfũtze, kotlache.
- pũsbaczkė* f. 4 halbfass.

pùsbernìs, -*nio* m. 4 halbknecht.
pùszczà f. 2 wüste (poln. *puszcza*).
pùsè f. 2 hälfte, seite.
pùsétinai halbwegs, zur hälfte.
pùsgyvis, f. -*vè* 4 halblebendig, halbtot. [entzwei.
pùsiaũ halb, zur hälfte, mitten
pùskepis, f. -*pè* 4 halb gebraten, halb gebacken.
pùslè f. 1 blase.
pùsmylis, -*lio* m. 4 halbe meile, halbmeile.
pùsnýnas m. 4 schneehaufen, schneewehe.
pùsnàgis, f. -*gè* 4 halbnackt.
pùsryczai (pl. t.; selten sg.) m. 4 frühstück.
pùstas m. 2 post (a. d. dtsh.).
pùstas, f. -*tà* 1, adv. *pùstaĩ* wüst, öde, leer (weissr. *pustyj*).
pùstyjimas m. 4 verwüstung, zerstörung, verschwendung.
pùstyju, *pùstyti* verwüsten, zerstören, verschwenden; *pùstyju-s*, *pùstyti-s* sich ärgern (in worten) (poln. *puścić*).
nu-pùstyju, *nu-pùstyti* verwüsten, zerstören.
pùscivis, f. -*rè* 4 halbgekocht.
pùszýnas m. 4 fichtenwäldchen.

pùszis, -*ès* f. 1 fichte.
pùszkau, *pùszkyti* plätschern.
pa-si-pùszkau, *pa-si-pùszkyti* sich im wasser plätschern.
putytèlis, -*lio* m. 2 küchlein, hühnchen.
putũju, *putũti* (*putóju*, *putóti*) schäumen (auch bildl., z. b. vor wut).
pùvũ, *pùvaũ*, *pùti* faulen.
i-pùvũ, *i-pùvaũ*, *i-pùti* anfaulen.
pùdas m. 4 topf (nddtsch. *pot*).
pùdèlis, -*lio* m. 2 dem. zu *pùdas*.
pùlu, *pùliau*, *pùlti* fallen, zukommen, sich geziemen; *pùlla-s*, *pùlè-s*, *pùlti-s* zukommen, sich geziemen.
i-pùlu, *i-pùliau*, *i-pùlti* hinfallen.
nu-pùlu, *nu-pùliau*, *nu-pùlti* herabfallen.
par-pùlu, *par-pùliau*, *par-pùlti* niederfallen, umfallen.
pra-pùlu, *pra-pùliau*, *pra-pùlti* verschwinden, verloren gehn, zu grunde gehn.
pri-pùlu, *pri-pùliau*, *pri-pùlti* zufallen.
už-pùlu, *už-pùliau*, *už-pùlti* überfallen.

R.

ràbbi rabbi.
ragaĩszis, -*szio* m. 2 fladen, eckiger (gehörnter) fladen.
ràgana f. 4 hexe.
raganèlè f. 2 dem. zu *ràgana*.

ragàuju, *ragàuju* kosten, schmecken.
pa-ragàuju, *pa-ragàuti* kosten, geniessen.
ràginu, *ràginti* antreiben, ermahnen, nötigen.

- ráiszas*, f. -szà 3, adv. *raiszaĩ* lahm.
- raitel̄elis*, -lio m. 2 dem. zu *raĩtelis*.
- raitelis*, -lio m. 4 reiter (a. d. dtseh.).
- ráka* hebr. *racha*.
- rakinù*, *rakinti* schliessen.
at-rakinù, *at-rakinti* aufschliessen, öffnen.
pri-rakinù, *pri-rakinti* anschliessen.
- už-rakinù*, *už-rakinti* verschliessen, zuschliessen.
- rámdu*, *rámdyti* beruhigen, besänftigen; *rámdu-s*, *rámdyti-s* sich beruhigen.
nu-rámdu, *nu-rámdyti* beruhigen. [ruhig.
- ramùs*, f. -mì 1, adv. *ramiaĩ*
- randù*, *radaũ*, *ràsti* finden; *randũ-s*, *radaũ-s*, *ràsti-s* sich finden.
at-randù, *at-radaũ*, *at-ràsti* finden, wiederfinden; *at-si-randù*, *at-si-radaũ*, *at-si-ràsti* sich wiederfinden, sich einfinden, entstehn.
isz-randù, *isz-radaũ*, *isz-ràsti* herausfinden, ermitteln; *isz-si-randù*, *isz-si-radaũ*, *isz-si-ràsti* sich finden.
- pra-randù*, *pra-radaũ*, *pra-ràsti* aufwenden, verschwenden, verlieren.
- su-randù*, *su-radaũ*, *su-ràsti* auffinden; *su-si-randù*, *su-si-radaũ*, *su-si-ràsti* dass.
- rankà* f. 2 hand.
- rankèlè* f. 2 dem. zu *rankà*.
- rañkena* f. 4 griff, wegweiser.
- rankinè* f. 2 griff, wegweiser.
- rasà* f. 1 tau.
- ràsì* vielleicht.
- raskasznùs*, f. -nù 1, adv. *raskaszniaĩ* üppig (poln. *roskoszny*).
- ràstas* m. 2 meile (dtseh. *rast*).
- rasùzè* f. 2 dem. zu *rasà*.
- raszaũ*, *raszýti* schreiben.
at-raszaũ, *at-raszýti* zurückschreiben, antworten.
nu-raszaũ, *nu-raszýti* hinschreiben.
pa-raszaũ, *pa-raszýti* perfektiv zu *raszaũ*.
su-raszaũ, *su-raszýti* zusammenschreiben, schreiben. [ben lassen.
- raszýdinu*, *raszýdinti* schreiben lassen; *pa-raszýdinu*, *pa-raszýdinti* anschreiben lassen; *pa-si-raszýdinu*, *pa-si-raszýdinti* sich anschreiben lassen.
- ràsztas* m. 2 schrift. [sen.
- rasztèlis*, -lio m. 2 dem. zu *ràsztas*.
- rasztè-mokítas* m. 4 schriftgelehrter.
- ràtas* m. 2 rad.
- ratèlis*, -lio m. 2 dem. zu *ràtas*.
- raudinù*, *raudinti* weinen machen, betrüben.
- raudóju*, *raudóti* wehklagen, jammern, weinen.
- raudónas*, f. -na 4, adv. *raudónai* rot.
- ráugas* m. 3 sauerartig.

rauginà, rauginti sauer machen, säuern.

ràuju, róciau, ráuti raufen.

isz-ràuju, isz-róciau, isz-ráuti ausraufen.

raukù-s, raukiaù-s, raũkti-s sich zusammenziehen, zusammenschrumpfen.

su-si-raukù, su-si-raukiau, su-si-raũkti das Gesicht verziehen.

rauplè f. 1 poche.

raùpsas m. 1 aussatz.

raupsótas, f. -ta 4 aussätzig.

razbàininkas, f. -kè 4 räuber, mörder, räuberin, mörderin (weissr. *razbojnik*).

razbajjsté f. 2 raub, mord.

razbàjus m. 2 raub, mord (weissr. *razboj*).

razbajduju, razbajáuti rauben, morden.

rāzumas m. 4 verstand (weissr. *rozum*).

rèbùs, f. -bì 1, adv. *rèbiai* fett.

rèczù, rèczaù, rēsti winden, rollen, wickeln, krümmen.

ì-rèczù, ì-rèczau, ì-rēsti sich hineinwinden, hineinkriechen.

nu-rèczù, nu-rèczau, nu-rēsti abwickeln, sich hinwinden, hinkriechen.

rēdas m. 1 ordnung, schmuck, zierde (russ. *rjad*).

rèdaù, rēdyti kleiden (russ. *rjadit'*).

ap-rèdaù, ap-rēdyti bekleiden; *ap-si-rèdaù, ap-si-rēdyti* sich bekleiden.

isz-rèdaù, isz-rēdyti auskleiden, ausputzen, ausschmücken; *isz-si-rèdaù, isz-si-rēdyti* sich auskleiden, sich ausputzen, sich schmücken.

nu-rèdaù, nu-rēdyti entkleiden; *nu-si-rèdaù, nu-si-rēdyti* sich entkleiden, sich entblättern.

regėjimas m. 4 gesicht, erscheinung.

rėgimas, f. -mà 3, adv. *regimai* sichtbar, offenbar, öffentlich.

regiù, regėti sehen; *regiù-s, regėti-s* sichtbar sein, scheinen, dünken.

pri-regiù, pri-regėti zu sehen vermögen.

rėikalas m. 3 bedürfnis, notwendigkeit.

rėikia, rėikėjo, rėikti (rėikėti) nötig sein.

rėikmenė f. 3 (*rėikmenė* f. 4) bedürfnis.

rėiszkiù, rėiszkiaù, rėikszi offenbaren.

ap-rėiszkiù, ap-rėiszkiaù, ap-rėikszi perfektiv zu *rėiszkiaù*; *ap-si-rėiszkiù, ap-si-rėiszkiaù, ap-si-rėikszi* offenbar werden.

rėkauju, rėkauti schreien, lärmen.

rėkavimas m. 4 schreien, lärmen.

rėkiù, rėkiaù, rėkti schreien, weinen.

rėkiù, rėkiaù, rėkti schneiden.

rėksmas m. 1 geschrei.

- remiù, rëmiaũ, reĩti* stützen.
ĩ-remiu, ĩ-rëmiau, ĩ-reĩti einstemmen; *ĩ-sì-remiu, ĩ-sì-rëmiau, ĩ-sì-reĩti* die hände in die seiten stemmen, hochmütig, stolz tun.
nù-remiu, nù-rëmiau, nu-reĩti niederstossen, niederschmettern.
pà-remiu, pà-rëmiau, pa-reĩti aufstützen; *pa-sì-remiu, pa-sì-rëmiau, pa-sì-reĩti* sich aufstützen.
rengiũ-s, rengiaũ-s, reĩgti-s sich biegen, sich krümmen, sich anstrengen, sich anschicken, sich rüsten.
su-sì-rengiũ, su-sì-rengiau, su-sì-reĩgti sich zusammenkrümmen. [lesen.
renkũ, rinkaũ, riĩkti sammeln, *isz-renku, isz-rinkaũ, isz-riĩkti* auswählen, auslesen; *isz-sì-renku, isz-sì-rinkaũ, isz-sì-riĩkti* sich auswählen, erwählen.
sù-renku, su-rinkaũ, su-riĩkti zusammenlesen; *su-sì-renku, su-sì-rinkaũ, su-sì-riĩkti* sich (dat.) sammeln, sich versammeln.
rëplinëju, rëplinëti langsam dahinschleichen.
rëplinu, rëplinti plump hinstellen.
pa-rëplinu, pa-rëplinti perfektiv zu *rëplinu*.
rëplóju, rëplóti kriechen.
isz-rëplóju, isz-rëplóti herauskriechen.
pri-rëplóju, pri-rëplóti herankriechen.
rëtas, f. -tã 1 dünn, einzeln stehend; adv. *retaĩ* selten.
rëziũ, rëziau, rëzti schneiden, ritzen. [schlucken.
ryjũ, rijaũ, rýti schlingen, *ap-sì-ryjũ, ap-sì-rijaũ, ap-sì-rýti* sich vollschlucken, sich betrinken.
nu-ryjũ, nu-rijaũ, nu-rýti herunterschlucken.
pra-ryjũ, pra-rijaũ, pra-rýti verschlingen.
ryjũnas (rijũnas) m. 2 fresser, säufer.
rýkas m. 1 gerät, gefäss.
rykãvimas m. 4 jubeln.
rýksztë f. 4 rute.
rýmau, rýmoti in aufgestützter stellung verharren, sich stützen.
nu-rýmau, nu-rýmoti durch aufstützen niederdrücken.
už-rýmau, už-rýmoti durch aufstützen steif machen, einschlafen machen, vertaubt machen.
Rymiõnas m. 2 römer.
rĩmstu, rimaũ, rĩmti ruhig werden, sich beruhigen, ruhe haben.
rĩntis, -czo m. 4 wol nur im instr. sg. *rĩnczu* ruckweise, stossweise vorkommend; nach KLD. 355 ist *rĩnczu* = *rĩnczu*, akk. sg. von *rĩnczus* = *rĩnczvnis* rheinwein.
ryszýs m. 1 band.
risztis, -ës f. 1 trab (poln. *ryśc*).

- riszù, riszaũ, riszti* binden.
áp-riszu, ap-riszaũ, ap-riszti bebinden, umbinden.
át-riszu, at-riszaũ, at-riszti losbinden.
ĩ-riszu, ĩ-riszaũ, ĩ-riszti hineinbinden.
isz-riszu, isz-riszaũ, isz-riszti ausbinden, losbinden; *isz-si-riszu, isz-si-riszaũ, isz-si-riszti* sich ausbinden, sich losbinden.
nù-riszu, nu-riszaũ, nu-riszti abbinden.
pà-riszu, pa-riszaũ, pa-riszti unterbinden.
pri-riszu, pri-riszaũ, pri-riszti anbinden; *pri-si-riszu, pri-si-riszaũ, pri-si-riszti* sich (dat.) anbinden.
sù-riszu, su-riszaũ, su-riszti zusammenbinden.
- rytas* m. 4 morgen; akk. sg. *ryta, rýt* adv. morgens.
ritinis, -nio m. 2 rolle (leinwand, zeug).
rytiskas, f. -ka 4 morgig.
rytmetÿs m. 3 morgenzeit.
rytój, rytó morgen.
rytõjus m. 2 morgiger tag.
ritù, ritaũ, risti rollen, wälzen.
át-ritu, at-ritaũ, at-risti fortrollen, fortwälzen.
nù-ritu, nu-ritaũ, nu-risti hinrollen, hinwälzen; *nu-si-ritu, nu-si-ritaũ, nu-si-risti* hinabrollen intr.
ùž-ritu, už-ritaũ, už-risti hinaufrollen, hinaufwälzen.
- rõdas* m. 1 ratschluss (weissr. *rada*).
rõdau, rõdyti zeigen; *rõdau-s rõdyti-s* sich zeigen, scheinen.
isz-rõdau, isz-rõdyti ausweisen, beweisen.
pa-rõdau, pa-rõdyti zeigen, dartun; *pa-si-rõdau, pa-si-rõdyti* sich zeigen, erscheinen.
- rõds* zwar, freilich.
rõgès (pl. t.) f. 2 kleiner schlitten, handschlitten.
rõglinu, rõglinti hreit hinsetzen.
su-rõglinu, su-rõglinti breit hinsetzen, sich breit hinsetzen.
- rokundas* m. 4 rechnung.
rokùju, rokùti rechnen, anrechnen, zählen (weissr. *raçhovać*).
pa-rokùju, pa-rokùti perfektiv zu *rokùju*.
- róta* f. 4 rat (a. d. dtsh.).
rõtponis, -nio m. 4 ratsherr.
rozě f. 1 rose (weissr. *roža*).
rũbas (gew. pl. t. *rũbai*) m. 2 kleid, gewand (weissr. *rub*).
ruběžius m. 2 grenze (russ. *rubež*). [m. herbst.
rudenÿs 3 (*rùdenis, -nio* 4)
rùdikis, -kio m. 4 brauner hund.
rùdis, -ēs f. 1 rost.
rudũ m. 3 herbst.
rugiaĩ (pl. t.) m. 1 roggen.
rugpiūtis, -ēs f. 2 rogenernte.
rùimas m. 4 raum (a. d. dtsh.).
rũp, rũpėti kümmern, am herten liegen, sorge machen.

Rūpas m. Ruphus.
rūpestis, -ės f., -czo m. 4 sorge.
rūpinu, *rūpinti* sorgen, sorge
 tragen; *rūpinū-s*, *rūpinti-s*
 sich bekümmern, besorgt sein.
ap-rūpinu, *ap-rūpinti* be-
 sorgen, beschicken.
pa-rūpinu, *pa-rūpinti* ver-
 schaffen.

rupužė (*rupuižė*) f. 3 kröte.
rūstāju, *rūstauti* grimmig,
 zornig sein.
ap-si-rūstāju, *ap-si-rū-*
stauti grimmig, zornig
 werden.
rūtà f. 2 raute (weissr. *ruta*).
rūtėlė f. 2 dem. zu *rūtà*.

S.

sabatà f. 3 sabbath, sonnabend
 (poln. *sobota*).
soddūcėšzias m. 2 sadducäer.
saikas m. 1 hohlmass, dann
 auch allgem. mass.
sakaũ, *sakýti* sagen.
ap-sakaũ, *ap-sakýti* herum-
 sagen, verkündigen.
at-sakaũ, *at-sakýti* antwor-
 ten.
į-sakaũ, *į-sakýti* ansagen,
 einschärfen.
pa-sakaũ, *pa-sakýti* perfek-
 tiv zu *sakaũ*; *pa-si-sakaũ*,
pa-si-sakýti (von sich) sa-
 gen.
pri-sakaũ, *pri-sakýti* ansa-
 gen, befehlen, gebieten.
sakýdinu, *sakýdinti* sagen las-
 sen.
salà f. 1 insel.
saldūs, f. -dì 1, adv. *saĩdžai*
 und *saldžai* süss.
Sáломė f. 4 Salome.
Salomōnas m. 2 Salomon.
salūtė f. 2 dem. zu *salà*.
sāmanos (pl. t.) f. 3 moos.
Samárija f. 4 Samaria.

samarýtiszkas, f. -ka 4, adv.
samarýtiszkai samaritisch.
Samaritōnas m. 2 samariter.
samdaũ, *samdýti* mieten, din-
 gen. [vermieten.
par-samdaũ, *par-samdýti*
samdiniĩnkas m. 2 mietling, tage-
 löhner.
sápnaris, -rio m. 4 glied.
sándora f. 4 eintracht.
sāpnas m. 1 traum.
sapnũju, *sapnũti* träumen.
sargýbė f. 2 wachsamkeit.
saugóju, *saugóti* hüten, in acht
 nehmen; *saugóju-s*, *saugóti-s*
 sich hüten.
ap-saugóju, *ap-saugóti* be-
 hüten, bewahren.
sáulė f. 4 sonne.
saulėlė f. 2 dem. zu *sáulė*.
saulūžė f. 2 dem. zu *sáulė*.
saũras s. *siaũras*.
saũsas, f. -sà 1, adv. *sausai*
 trocken.
sav- stamm des pron. refl.
sãvas, f. -và poss. des pron.
 refl.
sãvo gen. poss. des pron. refl.

sėdu, sėdau, sėsti sich setzen;
sėdũ-s, sėdau-s, sėsti-s dass.
at-si-sėdu, at-si-sėdau, at-
si-sėsti sich setzen.

ĩ-si-sėdu, ĩ-si-sėdau, ĩ-si-
sėsti sich hineinsetzen.

nu-si-sėdu, nu-si-sėdau,
nu-si-sėsti absitzen, abstei-
 gen.

pa-si-sėdu, pa-si-sėdau, pa-
si-sėsti sich hinsetzen.

su-sėdu, su-sėdau, su-sėsti
 sich zusammensetzen.

už-si-sėdu, už-si-sėdau, už-
si-sėsti sich aufsetzen, auf-
sėdžu, sėdėti sitzen. [sitzen.

su-sėdžu, su-sėdėti zusam-
 mensitzen, zersitzen.

segũ, segiaũ, sėgti heften.

seikiũ (j-präs.), seikėti mit ei-
 nem hohlmass messen, dann
 auch allgem. messen.

at-seikiũ, at-seikėti zurück-
 messen, vergelten.

sėilė (gew. pl. t. *sėilės*) f. 4
 speichel.

sėjėjas m. 2 säemann.

sėju, sėjau, sėti säen.

ĩ-sėju, ĩ-sėjau, ĩ-sėti hinein-
 säen.

pa-sėju, pa-sėjau, pa-sėti
 perfektiv zu *sėju*.

už-sėju, už-sėjau, už-sėti
 daraufsäen.

sekinėju, sekinėti überall nach-
 folgen. [verfolgen.

pėr-sekinėju, pėr-sekinėti
sėkiũ, sėkiaũ, sėkti die hand
 ausstrecken, langem, reichen,
 schwören.

pri-sėkiũ, pri-sėkiaũ, pri-
sėkti hinlangem, erreichen,
 schwören.

sėklà f. 3 saat.

sekminės (pl. t.) f. 2 pfingsten.
sekũ, sekiaũ, sėkti folgen; *se-*
kũ-s, sekiaũ-s, sėkti-s erfolg
 haben, gelingem.

pà-seku, pà-sekiaũ, pa-sėkti
 perfektiv zu *sekũ*; *pa-si-*
seku, pa-si-sekiaũ, pa-si-
sėkti perfektiv zu *sekũ-s*.

Sėlmas m. Selmas. [imern.
sėlvartàuju, sėlvartàuti jam-
semiũ, sėmiaũ, sėmti schöpfem.

sėna f. 4 wand. [lange.

sėnas, f. -*nà* 1 alt; adv. *seniaĩ*
sengalvė f. 2 greisin.

sengalvėlė f. 2 dem. zu *sen-*
galvė.

senovė f. 4 altertum, alte zeit,
 vorzeit. [fahre, ahn.

sėntėvis, -vio m. 4 urvater, vor-
senũkas m. 2 dem. zu *sėnas*.

senũtis, f. -*tė* 2 dem. zu *sėnas*.

septynĩ, f. septynios sieben.

sėrgu (sėrgiu), sėrgėti wachen,
 bewachen, behũten.

sergũ, sirgaũ, siřgti krank sein.
àp-sergu, ap-sirgaũ, ap-
siřgti erkrankem.

sermėgà f. 2 rock, männer-
 kleid (weissr. *sermjaha*).

sesėlė f. 2 } deminutiva zu
seserėlė f. 2 } *sesũ*.

sesytė f. 4 }

sėstu, senaũ, sėsti alt werden
 altern.
pa-sėstu, pa-senaũ, pa-sėsti
 perfektiv zu *sėstu*.

- sesùtè* f. 2 dem. zu *sesũ*.
sesuzëlè f. 2 dem. zu *sesũ*.
sesũ f. 3 schwester.
sétas m. 3 sieb.
siauczù, siauczaũ, siaũsti be-
 decken, einhüllen.
ap-siauczù, àp-siauczau,
ap-siaũsti umhüllen, an-
 ziehen.
ĩ-siauczù, ĩ-siauczau, ĩ-
siaũsti einhüllen, einwi-
 ckeln.
nu-siauczù, nũ-siauczau,
nu-siaũsti enthüllen, aus-
 ziehen.
siaũras (saũras), f. -rà 1, adv.
siauraĩ (saurai) schmal, eng.
Sydõnas m. 2 Sidon.
sýgeliũju, sýgeliũti siegeln (a.
 d. dtsh.).
sijóju, sijóti sieben.
Sikar Siehar.
sýkis, -kio m. 2 hieb, mal; akk.
 sg. *sýki, sýk* adv. einmal.
sylà f. 1 kraft (weissr. *sila*).
Sylóas Siloha. [schwach.
silpnas, f. -nà 3, adv. *silpnaĩ*
Sìmas m. Simon.
Symõnas m. 2 Simon.
siratà f. 2 waise (poln. *sierota*).
Syrìja f. 2 Syrien.
Syropénycija f. 2 Syrophõnice.
siũlau (siũlyju), siũlyti an-
 bieten.
siũlè f. 1 naht.
siũlyju s. *siũlau*.
siũmdau (siũndau), siũmdyti,
(siũndyti) hetzen.
už-siũmdau, už-siũmdyti
 aufhetzen, anhetzen.
- siunczù, siunczaũ, siũsti* sen-
 den, schicken.
at-siunczù, àt-siunczau, at-
siũsti hersenden, hinsen-
 den.
isz-siunczù, isz-siunczau,
isz-siũsti aussenden.
nu-siunczù, nũ-siunczau,
nu-siũsti hinsenden.
pa-siunczù, pà-siunczau,
pasiũsti fortsenden.
siũvù, siũvaũ, siũti nàhen.
sýveida f. 4 fuchs.
skáistas, f. -tà 3 (*skaistũs,* f.
 -ti 1), adv. *skaistaĩ* hell, klar,
 glänzend, strahlend, hehr.
skaistũmas m. 2 klarheit, glanz,
 hehrheit.
skaistũs s. *skáistas*.
skaitaũ, skaitýti zàhlen, lesen.
skaitlius m. 2 zahl, anzahl.
skalbiũ, skalbiaũ, skalbti prü-
 geln, schlagen, mit dem wasch-
 bleuel schlagen, waschen.
isz-skalbiũ, isz-skalbiau, isz-
skalbti auswaschen; *isz-si-*
skalbiũ, isz-si-skalbiau,
isz-si-skalbti sich (dat.)
 auswaschen.
skámbu, skambèti tónen, schal-
 len, dróhnen, klingen, lauten.
skandaũ, skandyti versenken,
 ersàufen.
skandinũ, skandinti versenken,
 untertauchen, ertrànken.
nu-skandinũ, nu-skandinti
 perfektiv zu *skandinũ*.
skanũs, f. -nè 1, adv. *skaniaĩ*
 wolschmeckend.
skàrbas m. 3 schatz (poln. *skarb*).

skarótas, f. -*ta* 4 in lumpen gehüllt, zerlumpt, abgerissen.
skaudingas, f. -*ga* 4, adv. *skaudingai* schmerzvoll, furchtbar, gewaltig.
skaudulys m. 3 geschwür.
skaudus, f. -*dì* 1, adv. *skaudžai* schmerzlich, furchtbar, gewaltig, heftig.
skélbiu, *skélbiau*, *skélbti* ein gerücht verbreiten.
ap-skélbiu, *ap-skélbiau*, *ap-skélbti* in einen ruf bringen, (fälschlich) beschuldigen, verleumden.
skeliù, *skelėti* schuldig sein, schulden.
skepetà f. 3 tuch.
skepetátè f. 4 dem. zu *skepetà*.
skeřskryžiai (pl. t.) m. 4 kreuz und querzüge; instr. *skeřskryžiais* adv. kreuz und quer.
skęstù, *skendaù*, *skęsti* unter-sinken, im ertrinken sein.
nu-skęstù, *nu-skendaù*, *nu-skęsti* ertrinken.
skylė f. 1 loch.
skiliù, *skýliau*, *skilti* feuer anschlagen. [magen.
skilvys 1 (*skilvis*, -*vio* 2) m.
skinù, *skýniau*, *skinti* pflücken.
nù-skinu, *nu-skýniau*, *nu-skinti* abpflücken; *nu-si-skinu*, *nu-si-skýniau*, *nu-si-skinti* sich (dat.) abpflücken.
skiriù, *skýriau*, *skirti* scheiden, trennen; *skiriù-s*, *skýriau-s*, *skirti-s* sich trennen.

at-skiriù, *at-skýriau*, *at-skirti* scheiden, absondern, ausscheiden; *at-si-skiriù*, *at-si-skýriau*, *at-si-skirti* sich trennen.
pà-skiriù, *pa-skýriau*, *pa-skirti* absondern, auswählen.
pér-skiriù, *pér-skýriau*, *pér-skirti* auseinanderscheiden; *pér-si-skiriù*, *pér-si-skýriau*, *pér-si-skirti* sich von einander trennen.
skyrìù abgesondert, besonders,
skýstas, f. -*tà* 3, adv. *skystaĩ* dünn, dünnflüssig.
sklaidaù, *sklaidýti* hin- und herblättern.
isz-sklaidaù, *isz-sklaidýti* umherblättern ausbreiten; *isz-si-sklaidaù*, *isz-si-sklaidýti* sich zerstreuen.
sklidinas, f. -*nà* 3, adv. *sklidinaĩ* bis zum überfließen gefüllt.
skoliniňkas m. 2 schuldner.
skraidaù, *skraidýti* sich im kreise umherbewegen, sich im kreise tummeln, kreisen.
skránda f. 4 alter pelz.
skreistė f. 2 mantel.
skrepliaĩ (pl. t.) m. 1 schleim-auswurf.
skrýnė f. 2 schrein, kasten (weissr. *skrynja*).
skrynùžė f. 2 dem. zu *skrýnė*.
skùbinu, *skùbinti* beeilen; *skùbinù-s*, *skùbinti-s* sich beeilen, eilen.
pa-skùbinu, *pa-skùbinti*

- perfektiv zu *skùbinu*; *pa-si-skùbinu*, *pa-si-skùbinti* perfektiv zu *skùbinû-s*.
- skubrûs*, f. -rì 1, adv. *skubriaĩ* eilig, flink, fleissig.
- skùndžu*, *skùndžau*, *skùsti* klagen, verklagen; *skùndžû-s*, *skùndžau-s*, *skùsti-s* sich beklagen, beschwerde führen.
- ap-skùndžu*, *ap-skùndžau*, *ap-skùsti* verklagen.
- skànè* f. 2 scheune (a. d. dtsch.).
- skutù*, *skutaũ*, *skùsti* schaben, rasiren.
- nù-skutu*, *nu-skutaũ*, *nu-skùsti* abschaben, abrasiren.
- slapczaĩ* heimlich.
- slaptà* f. 1 verborgenheit, heimlichkeit; instr. sg. *slaptà*, pl. *slaptomìs*, *slaptõms* adv. heimlich.
- sheñkstis*, -czo m. 2 schwelle.
- slenkù*, *slinkaũ*, *sliñkti* schleichen.
- pri-slenku*, *pri-slinkaũ*, *pri-sliñkti* heranschleichen.
- slepiù*, *slèpiaũ*, *slèpti* verbergen; *slepiũ-s*, *slèpiaũ-s*, *slèpti-s* sich verbergen.
- nù-slepiu*, *nù-slèpiau*, *nu-slèpti* verheimlichen.
- pà-slepiu*, *pà-slèpiau*, *pa-slèpti* perfektiv zu *slepiù*; *pa-si-slepiu*, *pa-si-slèpiau*, *pa-si-slèpti* perfektiv zu *slepiũ-s*.
- slogà* f. 1 plage.
- sloginù*, *sloginti* bedrücken, plagen.
- sluñkius* m. 2 schleicher, lotterer; auch als eigennamen gebraucht.
- smagiù*, *smogiaũ*, *smõgti* schleudern.
- nù-smagiù*, *nù-smogiaũ*, *nu-smõgti* fortschleudern, hinabschleudern.
- pà-smagiù*, *pà-smogiaũ*, *pa-smõgti* fortschleudern.
- smagùs*, f. -gì 1, adv. *smagiaĩ* angenehm.
- smailùs*, f. -lì 1, adv. *smãliai* spitz, zugespitzt, spitzig.
- smâkasm*. 2 drache (poln. *smok*).
- smakrà* f. 1 kinn.
- smalà* f. 1 teer (kleinr. *smola*).
- smarkùmas* m. 2 grimme, wut, strenge, grausamkeit.
- smarkùs* f. -kì 1, adv. *smãrkiaĩ* streng, grausam, stark, gewaltig.
- smárvé* f. 4 gestank.
- smaugiù*, *smaugiaũ*, *smaũgti* würgen, erwürgen.
- smelkiù*, *smelkiaũ*, *smelkti* ersticken trans. (von pflanzen, die andre erdrücken).
- nu-smelkiù*, *nù-smelkiaũ*, *nu-smelkti* perfektiv zu *smelkiù*.
- smeřtis*, -ēs f., m. und -czo m. 2 tod (weissr. *smerć*).
- smeřtiszkas*, f. -ka 4, adv. *smeřtiskai* tödlich.
- smiltis*, -ēs f. 3 sand.
- smiřdas* m. 2 gestank, stänker, lüderling, nichtsnutz.
- smiřdinu*, *smiřdinti* stinken machen, gestank verbreiten.

pa-smirdinu, pa-smirdinti verstärkern, mit gestank erfüllen.

smirdžu, smirdėti stinken.

smuikas m. 2 geige (kleinr. *smyk*).

smūtyju, smūtyti betrüben; *smūtyjũ-s, smūtyti-s* sich betrüben (weissr. *smucić*).

ap-si-smūtyju, ap-si-smūtyti perfektiv zu *smūtyjũ-s*.

smūtnas, f. -nà 1, adv. *smūtnai* traurig, betrübt (weissr. *smutnyj*).

smūtnybė f. 2 traurigkeit.

smūtnyju, smūtnyti betrüben; *smūtnyjũ-s, smūtnyti-s* sich betrüben, betrübt werden.

ap-si-smūtnyju, ap-si-smūtnyti perfektiv zu *smūtnyjũ-s*

nu-si-smūtnyju, nu-si-smūtnyti perfektiv zu *smūtnyjũ-s*.

snāpas m. 1 schnabel.

snāudžu, snāudžau, snāusti schlummern.

pēr-snaudžu, pēr-snaudžau, pēr-snausti verschlafen.

pra-snāudžu, pra-snāudžau, pra-snāusti verschlafen.

snēgas m. 1 schnee.

snūkis, -kio m. 2 maul, schnauze.

snūstu, snūdau, snūsti schlummern.

pri-snūstu, pri-snūdau, pri-snūsti schlummern, ein-schlummern, einnicken.

su-snūstu, su-snūdau, su-snūsti dass.

sodinū, sodinti zum sitzen bringen, setzen, pflanzen.

pa-sodinū, pa-sodinti hinsetzen, hinpflanzen; *pa-si-sodinū, pa-si-sodinti* sich hinsetzen.

Sodōma f. 4 Sodom.

sopāgas m. 2 stiefel (kleinr. *sapoh*).

sostas m. 4 sitz, thron.

sotinu, sotinti sättigen; *sotinũ-s, sotinti-s* sich sättigen.

pa-sotinu, pa-sotinti perfektiv zu *sotinu*.

spārdau, spārdyti mit den füssen schlagen, stampfen; *spārdau-s, spārdyti-s* dass.

spāudžu, spāudžau, spāusti drücken, drängen.

pri-spāudžu, pri-spāudžau, pri-spāusti bedrücken.

už-spāudžu, už-spāudžau, už-spāusti zudrücken, versiegeln.

spaustuvė f. 2 kelter.

spėju, spėjau, spėti zeit haben, gelegenheit haben.

at-spėju, at-spėjau, at-spėti perfektiv zu *spėju*.

už-spėju, už-spėjau, už-spėti antreffen.

spiāudau, spiāudyti oft speien, spucken.

ap-spiāudau, ap-spiāudyti anspeien, anspucken.

spiāudulas m. 3 ausgeworfner speichel. [speien.

spiāuju, spiōviau, spiāuti

- spynà* f. 1 schloss, vorhänge-
schloss.
- spìrgas* m. 3 stückchen gebra-
tenen specks.
- spìrginu*, *spìrginti* speck bra-
ten.
- pri-spìrginu*, *pri-spìrginti*
mit gebratnem speck fül-
len.
- spìriù*, *spýriau*, *spìrti* mit dem
fuss stossen.
- pri-spìriu*, *pri-spýriau*, *pri-
spìrti* anspornen, drängen.
- spleczù*, *splécaũ*, *splēsti* brei-
ten.
- isz-spleczu*, *isz-spléczau*,
isz-splēsti ausbreiten; *isz-
si-spleczu*, *isz-si-spléczau*,
isz-si-splēsti sich ausbrei-
ten.
- sprándas* m. 4 nacken.
- springstù*, *springaũ*, *sprĩngti*
würgen intr.
- už-springstù*, *už-springaũ*,
už-sprĩngti ersticken intr.
- sprógstu*, *sprógau*, *sprógti* ber-
sten, platzen, ausschlagen
(von bäumen).
- srebiù*, *srēbiaũ*, *srēbti* schlür-
fen.
- srovē*, f. 1 strom, strömung.
- srutà* f. 1 mistjauche.
- staigà* jählings, schnell.
- staigùs*, f. -gì 1, adv. *staĩgiai*
jäh, vorsehnell, heftig.
- stāklēs* (pl. t.) f. 2 webstuhl.
- stālas* m. 2 tisch.
- stalđas* m. 2 stall.
- stalēlis*, -lio m. 2 dem. zu *stālas*.
- staltēsé* f. 4 tischtuch.
- stataũ*, *statýti* stellen, setzen.
ĩ-stataũ, *ĩ-statýti* einsetzen.
pa-stataũ, *pa-statýti* hin-
stellen; *pa-si-stataũ*, *pa-
si-statýti* sich hinstellen.
statýdinu, *statýdinti* stellen
lassen.
- pa-statýdinu*, *pa-statýdinti*
hinstellen lassen.
- staugiù*, *staugiaũ*, *staũgti* heu-
len (von wölfen, hunden).
- stebiũ-s*, *stebēti-s* staunen, sich
wundern.
- stebùklas* m. 2 wunder.
- stegerýs* m. 3 halm, reis, sten-
gel, strunk.
- stelgiù*, *stelgiaũ*, *stelgti* sehen,
starr hinsehen.
- ĩ-stelgiù*, *ĩ-stelgiau*, *ĩ-stelgti*
ansehen, anstarren.
- steliũju*, *steliũti* bestellen, be-
reiten, zurüsten.
- pa-steliũju*, *pa-steliũti* per-
fektiv zu *steliũju*; *pa-si-
steliũju*, *pa-si-steliũti* zu
sich bestellen.
- stėngiu*, *stėngiau*, *stėngti* sich
anstrengen; *stėngiũ-s*, *stėn-
giau-s*, *stėngti-s* widerstre-
ben, sich widersetzen, sich
sträuben.
- stenu*, *stenēti* stöhnen.
- pri-si-stenu*, *pri-si-stenēti*
sich satt stöhnen, genug
stöhnen.
- Stēpas* m. Stephan.
- sterblē* f. 1 schoss.
- stiklas* m. 1 glas.
- stiklōrius* m. 2 glaser.
- stimpù*, *stipaũ*, *stĩpti* erstarren,

- umkommen, verrecken (von vieh).
- stìprġbè* f. 2 stärke, festigkeit, widerstandskraft.
- stìprinu*, *stìprinti* stärken, kräftigen.
pa-stìprinu, *pa-stìprinti* perfektiv zu *stìprinu*.
- stìprūs*, f. -rì 1, adv. *stìpriaĩ* stark, fest. [*styr*].
- stÿryju*, *stÿryti* steuern (kleinr. *ĩ-stÿryju*, *ĩ-stÿryti* hineinsteuern.
- stógas* m. 3 dach.
- stóju*, *stójau*, *stóti* sich stellen; *stójũ-s*, *stójau-s*, *stóti-s* sich stellen, sich erheben, entstehn.
- ap-stóju*, *ap-stójau*, *ap-stóti* umringen, umgeben; *ap-si-stóju*, *ap-si-stójau*, *ap-si-stóti* stehn bleiben, still stehn, anhalten, aufhören.
- at-stóju*, *at-stójau*, *at-stóti* abstehn, sich entfernen; *at-si-stóju*, *at-si-stójau*, *at-si-stóti* sich aufrichten.
- ĩ-stóju*, *ĩ-stójau*, *ĩ-stóti* eintreten. [aufhören.
- nu-stóju*, *nu-stójau*, *nu-stóti* *pa-stóju*, *pa-stójau*, *pa-stóti* werden.
- pra-stóju*, *pra-stójau*, *pra-stóti* verlassen, aufgeben.
- pri-stóju*, *pri-stójau*, *pri-stóti* beistehn; part. perf. pass. *pri-stótas* besessen.
- su-stóju*, *su-stójau*, *su-stóti* zusammentreten; *su-si-stóju*, *su-si-stójau*, *su-si-stóti* dass.
- už-stóju*, *už-stójau*, *už-stóti* beistehn, schützen.
- stokóju*, *stokóti* mangel leiden.
- stokstù*, *stokaũ*, *stōkti* mangel bekommen, in mangel geraten.
- pri-stokstù*, *pri-stokaũ*, *pri-stōkti* perfektiv zu *stokstù*.
- stomũ* m. 3 wuchs.
- stóviu*, *stovėti* stehn.
- nu-stóviu*, *nu-stovėti* nieder-treten, durch stehn vertiefen.
- stráinyju*, *stráinyti* stemmen, stützen.
- pa-stráinyju*, *pa-stráinyti* perfektiv zu *stráinyju*; *pa-si-stráinyju*, *pa-si-stráinyti* sich stemmen, sich stützen.
- strákt* husch!
- straņgas* m. strang (a. d. dtseh.).
- strangėlis*, -lio m. 2 dem. zu *straņgas*.
- strėnos* (pl. t.) f. 4 lenden, kreuz.
- stubà* f. 1 stube (a. d. dtseh.).
- stù* halt! (poln. *stój*).
- stukėlis*, -lio m. 2 dem. zu *stūkis*.
- stūkis*, -kio m. 2 stück (a. d. dtseh.).
- stul̄pas* m. 1 säule.
- stumiu*, *stumiau*, *stumti* stossen.
- isz-stumiu*, *isz-stumiau*, *isz-stumti* hinausstossen.
- stundas* m. 3 stunde (a. d. dtseh.).
- sturlūkas* m. 2 hase.
- stūpa* f. 4, *stūpas* m. 4 „stof“ (flüssigkeitsmass), humpen.

sù, präp. m. d. instr., mit.
subatà f. 3 sonabend (weissr.
subota).

subatêlé f. 2 dem. zu *subatà*.
sübüju, *sübüti* schaukeln,
 schwanken.

südas m. 2 gericht (weissr. *sud*).

südaü, *südyti* salzen.

sudëginimas m. 4 verbannung.

südyju, *südyti* richten (weissr.
sudzié).

ap-südyju, *ap-südyti* ab-
 urteilen; *ap-si-südyju*, *ap-
 si-südyti* abgeurteilt wer-
 den.

at-südyju, *at-südyti* ein ur-
 teil fällen.

pra-südyju, *pra-südyti* ver-
 urteilen.

südnas, f. -*nà* 1 das gericht
 betreffend, gericht's-; *südnà*
dënà gerichtstag, jüngstes
 gericht.

südzà m. 2 richter (russ. *sud'ja*).

sükinu, *sükinti* drehen machen;
sükinû-s, *sükinti-s* hin- und
 hergehen.

sükü, *sukaü*, *süküti* drehen,
 wenden, würgen; *sükü-s*,
sukaü-s, *süküti-s* sich drehen,
 sich wenden, sich herumbe-
 wegen, hurtig, behende, fleis-
 sig sein.

ap-suku, *ap-sukaü*, *ap-süküti*
 umdrehen, durchwandern;
ap-si-suku, *ap-si-sukaü*,
ap-si-süküti umkehren intr.

sükurÿs m. 3 wirbel (in allen
 bedeutungen).

sülaü, *sülyti* bieten, darbieten.

sumiszaï gemengt, gemischt,
 durcheinander.

sünÿtis, -*czo* m. 4 dem. zu *sünüs*.
suñkinu, *suñkinti* beschweren,
 belästigen, drücken.

ap-suñkinu, *ap-suñkinti*
 perfektiv zu *suñkinu*.

sunkiókas, f. -*ka* 4 ziemlich
 schwer. [schwer.

sunkùs, f. -*kì* 1, adv. *suñkiaï*
sünüs m. 3 sohn.

supävélé f. 4 verfaulte, faules,
 nichtsnutziges frauenzimmer.
súras, f. -*rà* 3, adv. *súraï* salzig.
surbiù, *surbiaü*, *suřbti* saugen,
 schlürfen.

pri-surbiù, *pri-surbiaü*, *pri-
 suřbti* voll saugen; *pri-si-
 surbiù*, *pri-si-surbiaü*, *pri-
 si-suřbti* sich voll saugen,
 sich satt schlürfen, sich
 toll und voll trinken.

surinkìmas m. 2 versammlung.

sürùmas m. 2 salzigkeit.

susivedìmas m. 2 verheiratung.

sutvërimas m. 4 schöpfung,
 geschöpf.

sükü, *sükiaü*, *süküti* summen,
 brummen, singen.

sülas m. 3 bank. [schemel.

sülëlis, -*lio* m. 2 dem. zu *sülas*,
svarbókas, f. -*ka* 4 ziemlich
 gewichtig, ziemlich schwer.

svëczas m. 1 gast. [gesund.

sveikas, f. -*kà* 1, adv. *sveikaï*

sveikatà f. 2 gesundheit.

svëikindinu, *svëikindinti* grüs-
 sen lassen; *svëikindinû-s*,
svëikindinti-s einander grüs-
 sen lassen.

svėikinu, svėikinti gesund machen, gesund sein lassen, d. h. grüssen.

at-svėikinu, at-svėikinti verabschieden; *at-si-svėikinu, at-si-svėikinti* sich verabschieden, abschied nehmen. *pa-svėikinu, pa-svėikinti* perfektiv zu *svėikinu*.

sveikstù, sveikaũ, sveikti gesunden, genesen.

pa-sveikstù, pa-sveikaũ, pa-sveikti perfektiv zu *sveikstù*.

svėtas m. 4 welt (weissr. *svět*). *svetėlis, -lio* m. 2 dem. zu *svėczas*.

svėtimas, f. -mà 3, adv. *svėtimaĩ* fremd.

svėtinũ-s, svėtinti-s fremd tun. *ap-si-svėtinu, ap-si-svėtinti* das fremdsein ablegen, sich bekannt machen, bekannt werden.

svėtiszkas, f. -ka 4, adv. *svėtiszkaĩ* weltlich. [*svėczas*. *svetýtis, -czo* m. 4 dem. zu *svetlyczà* f. 2 gastzimmer (weissr. *svėtlıca*).

svylù, svılaũ, svilti schwelen. *pri-svylù, pri-svilaũ, pri-svilti* versengen, anbrennen, verbrennen (von speisen).

svyrùju, svyrùti hin- und herschwanken, taumeln.

svõtas m. 2 gevatter, hochzeitsgast (weissr. *svat*).

svotbà (svodbà) f. 1 hochzeit (weissr. *svad'ba*).

svõtbininkas (svõdbininkas) m. 4 hochzeitsgast.

szakà f. 1 ast.

szàkė f. 2 gabel.

szaknıs, -ės f. 1 wurzel.

szalıs, -ės f. 1 seite, gegend; lok. sg. *szalė* zur seite, neben, vor; *szaliñ* in die seite, d. h. fort, hinweg. [kalt.

szàltas, f. -tà 3, adv. *szaltaĩ szàltis, -czo* m. 2 kälte, frost. *szaltỹszius* m. 2 schulze, schultheiss (poln. *szoltys*).

szàrvas m. 3 harnisch, rüstung.

szàudas m. 3 strohhalm; pl. *szàudaĩ* stroh.

szàudau, szàudyti schiessen (durat.). [sen.

szàuju, szóviau, szàuti schiessen. *nu-szàuju, nu-szóviau, nu-szàuti* schiessen, hinschiessen, erschiessen; *nu-si-szàuju, nu-si-szóviau, nu-si-szàuti* sich (dat.) schiessen.

szaukiù, szaukiaũ, szaukti schreien, rufen.

pri-szaukiù, pri-szaukiaũ, pri-szaukti zurufen.

szauksmas m. 1 geschrei.

szàuksztas m. 4 löffel.

szàunas, f. -nà 1 gut, trefflich.

szàunıs, f. -nı 1, adv. *szàuniaĩ* gut, trefflich, tüchtig.

szėimýna f. 4 dienerschaft, gesinde.

szėkas m. 3 grünfutter.

szėksztas m. 3 baumstumpf.

szėkùżis, -żio m. 2 dem. zu *szėkas*.

szēlmis, -*mio* m. 2 schelm (a. d. dtsch.).

szelmystà f. 2 schelmenstück,

szelmjsté f. 2 freveltat.

szelpiù, *szelpiaũ*, *szēlpti* fördern, helfen.

pa-szelpiù, *pà-szelpiau*, *pa-szēlpti* perfektiv zu *szelpiù*; *pa-si-szelpiù*, *pa-si-szelpiau*, *pa-si-szēlpti* sich helfen, für sich sorgen.

szēpis, -*ēs* f. 4 und -*pio* m. 4 schiff (a. d. nddtsch.).

szeriù, *szériaù*, *szerti* füttern.

isz-szeriù, *isz-szériaù*, *isz-szerti* ausfüttern (bis zum ende des winters füttern); *isz-si-szeriù*, *isz-si-szériaù*, *isz-si-szerti* sich (dat.) ausfüttern.

pà-szeriù, *pa-szériaù*, *pa-szerti* perfektiv zu *szeriù*.

szeszēlis, -*lio* m. 2 schatten.

szeszērgis, f. -*gè* 4 sechsjährig.

szeszi, f. *szēsziós* sechs.

szesziasdeszimteriópas, f. -*pa*, adv. *szesziasdeszimteriópai* sechzigfältig.

szesziáuninké f. 4 wöchnerin.

szēsztas, f. -*tà* sechster, sechste.

szētōnas m. 2 satan (poln. *szatan*).

szētra f. 4 zelt (kleinr. *šator*).

sziaĩp sonst; *sziaĩp iĩ teĩp* so und so.

sziañ (*sziañ*), *sziañai* hierher.

sziañdēn heute.

sziaurinis, f. -*né* 2 nördlich.

sziaurys m. 3 nordwind.

sziaúszü - *s*, *sziaúsziau* - *s*,

sziaúszti - *s* sich sträuben (von den haaren).

pa-si-sziaúszü, *pa-si-sziaúsziau*, *pa-si-sziaúszti* perfektiv zu *sziaúszü* - *s*.

sziczon, *sziczonai* hier.

sziksznà f. 1 weiches leder.

szikszninis, f. -*né* 2 ledern, von weichem leder.

szilas m. 1 haide.

szildau, *szildyti* wärmen; *szildau* - *s*, *szildyti* - *s* sich wärmen.

pa-szildau, *pa-szildyti* perfektiv zu *szildau*; *pa-si-szildau*, *pa-si-szildyti* perfektiv zu *szildau* - *s*.

szilēlis, -*lio* m. 2 dem. zu *szilas*.

szilkas m. 1 seidenfaden; pl. *szilkaĩ* seide.

szilkēlis, -*lio* m. 2 dem. zu *szilkas*.

szilkinis, f. -*né* 2 seiden.

sziltas, f. -*tà* 1, adv. *sziltaĩ* warm.

szylù, *szilaũ*, *szilti* warm werden.

su-szylù, *su-szilaũ*, *su-szilti* perfektiv zu *szylù*.

szimtas hundert.

szimteriópas, f. -*pa*, adv. *szimteriópai* hundertfältig.

szimtiniañkas m. 2 hauptmann.

szimtszakis, f. -*ké* 4 hundertästig.

szimtszakēlis, f. -*lé* 2 dem. zu *szimtszakis*.

sziañkarka f. 4 schänkwirtin (weissr. *šinkarka*).

sziañkorius m. 4 schänkwirt (poln. *szynkarz*).

- sziōks*, f. *sziokià* ein solcher, eine solche.
- szirdēlè* f. 2 dem. zu *szirdis*.
- szirdingas*, f. -ga 4, adv. *szirdingai* herzlich, mildherzig, gütig.
- szirdis*, -ēs f. 3 herz.
- szirdytè* f. 4 dem. zu *szirdis*.
- szirmas*, f. mà 1, adv. *szirmaĩ* grauschimmelig.
- szirszlỹs* m. 1 wespè.
- szis*, f. *szì* dieser, diese.
- szitas*, f. -tà dieser, diese.
- sziteipo* (*sziteipo*), *sziteip* (*sziteip*) auf diese weise, so.
- szitōks*, f. *szitokià* ein solcher, eine solche.
- sziiülè* f. 4 schule (a. d. dtsh.).
- szlāpias*, f. -pià 1, adv. *szlāpiaĩ* nass.
- szlāpinu*, *szlāpinti* nass machen, netzen.
- szliurpiù*, *szliurpiaũ*, *szliurpti* schlürfen (a d. dtsh.).
- szlovē* f. 1 ehre, herrlichkeit.
- szlovìngas*, f. -ga 4, adv. *szlovìngai* herrlich, geehrt, vortrefflich.
- szlòvinu*, *szlòvinti* preisen, verherrlichen.
- pa-szlòvinu*, *pa-szlòvinti* perfektiv zu *szlòvinu*.
- szlòvnas*, f. -nà 1, adv. *szlovnaĩ* herrlich, geehrt, berühmt (poln. *slawny*).
- szlovnùs*, f. -nì 1, adv. *szlovniaĩ* herrlich, geehrt, berühmt (poln. *slawny*).
- szlubiju*, *szlubiti* sehr hinken, lahm sein.
- szlùmszt* interjektion beim hineinschleichen. [*szlùzyé*].
- szlũžyju*, *szlũžyti* dienen (poln. *pa-szlũžyju*, *pa-szlũžyti* perfektiv zu *szlũžyju*).
- szlũju*, *szlaviaũ*, *szlũti* fegen, kehren.
- szlũstau*, *szlũstyti* wischen.
- nu-szlũstau*, *nu-szlũstyti* abwischen; *nu-si-szlũstau*, *nu-si-szlũstyti* sich reinwischen.
- szmagóju*, *szmagóti* mit der peitsche hin- und herhauen.
- szmōtas* m. 2 schnitt, happen (weissr. *šmat*). [*szmōtas*].
- szmotēlis*, -lio m. 2 dem. zu *szmũkszt* husch!
- sznektà* f. 1 rede, gerede.
- sznekù*, *sznekēti* sprechen, sich unterhalten (nddtsch. *sna-ken*).
- nu-si-szneku*, *nu-si-sznekēti* sich verabreden, (durch worte) umgestimmt werden.
- pa-si-szneku*, *pa-si-sznekēti* sich unterhalten.
- su-si-szneku*, *su-si-sznekēti* sich beraten.
- sznenkù*, *sznekaũ*, *sznèkti* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) zu sprechen anfangen.
- pra-sznenkù*, *pra-sznekaũ*, *pra-sznèkti* zu sprechen anfangen.
- szōblè* f. 2 säbel (poln. *szabla*).
- szokimas* m. 2 springen, tanzen.
- szokinējimas* m. 4 umherhüpfen, tanzen.

- szokinéju*, *szokinéti* umherhüpfen, tanzen.
- szökis*, *-kio* m. 2 sprung, tanz.
- szóku*, *szókau*, *szókti* springen, tanzen.
- at-szóku*, *at-szókau*, *at-szókti* herzuspringen.
- í-szóku*, *í-szókau*, *í-szókti* hineinspringen.
- isz-szóku*, *isz-szókau*, *isz-szókti* hinausspringen.
- nu-szóku*, *nu-szókau*, *nu-szókti* hinabspringen, hinspringen.
- pa-szóku*, *pa-szókau*, *pa-szókti* plötzlich aufspringen.
- szónas* m. 4 seite (des körpers).
- szpacērúju*, *szpacērúti* spazieren (a. d. dtsh.).
- szpéliúju*, *szpéliúti* spielen (a. d. dtsh.).
- pa-szpéliúju*, *pa-szpéliúti* vorspielen, aufspielen.
- szpëlmonas* (*szpílmonas*) m. 4 spielmann, musikan (a. d. dtsh.). [*szpílmonas*.
- szpílmonēlis*, *-lio* m. 2 dem. zu
- szpósas* m. 4 spass (a. d. dtsh.).
- szrapúju*, *szropúti* schrubbend, scheuern (dtsh. *schrappen*).
- sztaĩ* sieh da!
- sztrōszyju*, *sztrōszyti* zur eile antreiben; *sztrōszyjú-s*, *sztrōszyti-s* sich beeilen, eilig sein.
- sztukà* f. 2 spass (weissr. *štuka*).
- sztukavóju*, *sztukavóti* spässe machen. [(a. d. dtsh.).
- sztűpselis*, *-lio* m. 4 stöpsel
- sztürmas* m. 4 sturm (a. d. dtsh.).
- szúdas* m. 4 kot, mist, unflätiges zeug.
- szűdinéju*, *szűdinéti* im mist wühlen.
- szűdleterēs* (pl. t.) f. 4 mistwagen, leiterwagen zum mistführen.
- szűké* f. 2 scherbe, irdnes gefäss.
- szűkteriu*, *szűkteriau* (*szűkterėjau*), *szűkterti* (*szűkteréti*) ein wenig aufschreien.
- pa-szűkteriu*, *pa-szűkteriau* (*pa-szűkterėjau*), *pa-szűkterti* (*pa-szűkteréti*) laut rufen, zuschreien.
- szulinỹs* m. 3 brunnen.
- szulnas*, f. *-nà* 1, adv. *szulnaĩ* trefflich, stattlich.
- szunỹtis*, *-czo* m. 4 dem. zu *szű*.
- szunkù*, *szukaũ*, *szűkti* aufschreien.
- su-szunkù*, *su-szukaũ*, *su-szűkti* dass.
- szűtyju*, *szűtyti* scherzen, scherz treiben (kleinr. *šutyty*).
- szűtinu*, *szűtinti* schmoren, brűhen.
- szűtkà* f. 2 scherz (kleinr. *šutka*).
- szűvis*, *-vio* m. 2 schuss.
- szű* m. 1 hund.
- szűliaĩs* im galopp.
- szvánkus*, f. *-kì* 3, adv. *szvánkiai* anständig, fein, artig.
- szvàpt* ausruf bei schneller bewegung.
- szvēcű*, *szvēczaũ*, *szvēcsti* leuchten.
- ap-szvēcű*, *àp-szvēczaũ*,

- ap-szvēsti* umleuchten, beleuchten.
- pér-szvēczu*, *pér-szvēczau*, *pér-szvēsti* durchleuchten, verklären; *pér-si-szvēczu*, *pér-si-szvēczau*, *pér-si-szvēsti* sich verklären, verklärt werden.
- szveiczù*, *szveiczaũ*, *szveĩsti* glänzend machen, putzen.
- nu-szveiczù*, *nù-szveiczau*, *nu-szveĩsti* abputzen; *nu-si-sveiczù*, *nu-si-szveiczau*, *nu-si-szveĩsti* sich abputzen.
- Szveĩsteris*, *-rio* m. 4 schweizer.
- szvelnùs*, f. *-nù* 1, adv. *szveĩniai* weich, sanft, mild.
- szvenczù*, *szvenczaũ*, *szvēsti* heiligen, feiern.
- szveñtas*, f. *-tà* 1, adv. *szventai* heilig.
- szveñtè* f. 2 feiertag, festtag, fest.
- szvēsỹbè* f. 2 helle, licht.
- szvēsùs*, f. *-sì* 1, adv. *szvēsiai* hell, licht.
- szvēžùs*, f. *-žì* 1, adv. *szvēžiaĩ* frisch (poln. *świeży*).
- szvilpinu*, *szvilpinti* pfeifen.
- pa-szvilpinu*, *pa-szvilpinti* vorpfeifen; *pa-si-szvilpinu*, *pa-si-szvilpinti* sich etwas vorpfeifen.
- szvilpiù*, *szvilpiaũ*, *szvilpti* zwitschern, pfeifen.
- pa-szvilpiù*, *pà-szvilpiau*, *pa-szvilpti* perfektiv zu *szvilpiù*.
- su-szvilpiù*, *sù-szvilpiau*, *su-szvilpti* zusammenpfeifen; *su-si-szvilpiù*, *su-si-szvilpiau*, *su-si-szvilpti* sich (dat.) zusammenpfeifen.
- szvilpukas* m. 2 pfeife.
- szvintù*, *szvitaũ*, *szvisti* aufleuchten.
- pra-szvintù*, *pra-szvitaũ*, *pra-szvisti* perfektiv zu *szvintù*.

T.

- tabãkas* m. 2 tabak (a. d. dtseh.).
- tabãkpalaikis*, *-kio* m. 4 schlechter tabak.
- taczaũ* demnoeh, gleichwol.
- tadà*, *tàd* dann, alsdann.
- Taddèũszias* m. 2 Thaddäus.
- taĩ*, ntr. zu *tàs* das; als konj. so, also, deshalb, da.
- taĩgi* (*taĩ* mit dem hervorhebenden *-gi*) das, so, also, deshalb, da.
- taĩpo*, *taĩp* so.
- taĩpogi*, *taĩpgi* (*taĩpo*, *taĩp* mit dem hervorhebenden *-gi*) so.
- taĩpojaũ*, *taĩpiaũ* eben so.
- taisaũ*, *taisyti* richten, rüsten, in ordnung bringen; *taisaũ-s*, *taisyti-s* sich rüsten.
- isz-taisaũ*, *isz-taisyti* ausrichten.
- pa-taisaũ*, *pa-taisyti* perfektiv zu *taisaũ*; *pa-si-taisaũ*, *pa-si-taisyti* perfektiv zu *taisaũ-s*.

- pri-taisaũ*, *pri-taisýti* zu-
richten; *pri-si-taisaũ*, *pri-
si-taisýti* sich zurichten.
su-taisaũ, *su-taisýti* zusam-
menfügen.
už-taisaũ, *už-taisýti* vor-
richten; *už-si-taisaũ*, *už-
si-taisýti* sich vorrichten.
tãkas m. 1 lauf, fusspfad.
takẽlis, *-lio* m. 2 dem. zu *tãkas*.
talýta hebr. *talitha* mägdelein.
talkà f. 1 zusammengebetne
arbeiterschaft.
Tamõszius m. 2 Thomas.
tampù, *tapiaũ*, *tãpti* werden.
tamsà f. 1 finsternis, dunkelheit.
tamsýbẽ f. 2 finsternis.
tamsùs, f. *-sì* 1, adv. *tañsiai* fin-
ster, dunkel. [f. 4] dickicht.
tankumýnas m. 4 (*tankumýnẽ*
tãnkus, f. *-kì* 3 dicht; adv. *tãn-
kiai* dicht, oft.
tarabinù, *tarabinti* schleppen,
plump fortschaffen.
isz-tarabinù, *isz-tarabinti*
plump hinaus schaffen; *isz-
si-tarabinù*, *isz-si-tara-
binti* plump herauskom-
men.
tariù, *tariaũ*, *tañti* (*tarýti*) sa-
gen; *tariù-s*, *tariaũ-s*, *tañti-s*
(*tarýti-s*) von sich sagen.
isz-tariù, *isz-tariau*, *isz-
tañti* (*isz-tarýti*) ausspre-
chen, heraussagen.
sù-tariù, *sù-tariau*, *su-tañti*
(*su-tarýti*) übereinstim-
men; *su-sì-tariù*, *su-sì-ta-
riau*, *su-si-tañti* (*su-si-ta-
rýti*) sich verabreden.
tañnas m. 1 diener.
tarnãuju, *tarnãuti* dienen.
tañp, präp. m. d. gen., zwischen,
unter.
tãrpas m. 4 zwischenraum.
tarpstù, *tarpaũ*, *tañpti* ge-
deihen.
tãrsi als ob, als wenn.
tãrszku, *tarszkẽti* klappern.
tarszkiù, *tarszkieaũ*, *tañkszi*
klappern.
tàs, f. *tà* der, die; zusamen-
gesetzt *tãsis*, *tõjì*.
tãsyk (verk. aus *tã sýki*) da-
mals.
tãszẽ f. 2 tasche (a. d. dtsh.).
tatañ (verstärktes neutr. *tañ*) das.
tãukas m. 3 fettstück; pl. *tau-
kañ* fett.
taurẽlius m. 2 teller (poln. *ta-
lerz*).
tãvo gen. poss. zu *tù*.
tavõras m. 2 waare (russ. *tovar*).
te- verbalpartikel beim per-
missiv.
tegùl (*te-* mit dem verkürzten
permissiv von *gulẽti*) eben
so gebraucht wie *te-*.
teikiù, *teikiaũ*, *teikti* fügen.
pa-teikiù, *pà-teikiau*, *pa-
teikti* sich's wol fügen,
sich's bequem sein lassen,
musse haben, müssig sein.
pri-teikiù, *prì-teikiau*, *pri-
teikti* zukommen lassen,
schenken.
teipo, *teip* so.
teipojaũ, *teipiaũ* eben so.
teisýbẽ f. 2 gerechtigkeit, wahr-
heit.

- téisinu, téisinti* rechtfertigen, entschuldigen; *téisinû-s, téisinti-s* sich rechtfertigen, sich entschuldigen. [recht.
- téisûs*, f. -sî 1, adv. *tēisiai* getēk so viel. [fend.
- tēkinas*, f. -nà 3 schnell laufen, fließen, aufgehen (von gestirnen), heiraten (vom weib).
- isz-teku, isz-tekēti* herausfließen.
- ûz-teku, ûz-tekēti* aufgehen (von gestirnen).
- telpù, tilpaũ, til̃pti* raum haben.
- sù-telpu, su-tilpaũ, su-til̃pti* zusammen raum haben, sich vertragen. [tjamty).
- tēmyju, tēmyti* merken (kleinr. *ûz-tēmyju, ûz-tēmyti* bemerken. [temnyća).
- temngczà* f. 2 gefängnis (kleinr. *tempìu, tempiaũ, tem̃pti* spannen, dehnen.
- î-tempìu, î-tempiaũ, î-tem̃pti* perfektiv zu *tempìu*.
- témstu, temaũ, témti* sich verfinstern, dunkel werden.
- su-témstu, su-temaũ, su-témti* perfektiv zu *témstu*.
- tēn, tēnai* dort, da, dahin.
- tenkù, tekaũ, tēkti* zufallen, zukommen, erhalten, genug haben, genügen, hinreichen.
- tepù, tepiaũ, tèpti* schmieren.
- àp-tepu, àp-tepiaũ, ap-tèpti* beschmieren.
- tēs*, präp. m. d. instr., gegenüber.
- tēsà* f. 1 wahrheit; *isz tēsôs*, abgek. *isz tēs* wahrlich.
- tēsiógiai, tēsióg* gerade aus.
- tesìu, tesēti* ausführen, ausrichten.
- àt-tesìu, at-tesēti* versprochenes erfüllen, wort halten.
- tēsìu, tēsiaũ, tēsti* strecken, ausspannen, ausbreiten.
- at-tēsìu, at-tēsiau, at-tēsti* aufrichten; *at-sì-tēsìu, at-sì-tēsiau, at-sì-tēsti* sich aufrichten.
- isz-tēsìu, isz-tēsiau, isz-tēsti* ausstrecken, anlegen (ein gewehr).
- pér-tēsìu, pér-tēsiau, pér-tēsti* darüberspannen; *pér-sì-tēsìu, pér-sì-tēsiau, pér-sì-tēsti* sich (dat.) darüberspannen.
- testameñtas* m. 2 testament (poln. *testament*).
- testó* (= *te-stóv* es stehe) es sei.
- teszkù, teszkēti* in dicken tropfen oder stücken fallen, spritzen.
- sù-teszku, su-teszkēti* in tropfen fallen, sich auflösen, zu grunde gehn.
- tet̃lis, -lio* m. 2 dem. zu *tētis*.
- tētis, -czo* m. 2 vater.
- tetùzis, -zio* m. 2 dem. zu *tētis*.
- tévas* m. 3 vater; pl. *tévaũ* eltern.
- téṽlis, -lio* m. 2 dem. zu *tévas*.
- tēviszkas, f. -ka* 4, adv. *tēviszkai* väterlich.
- tēviszké* f. 4 vaterland, heimat, erbeil.
- tēviszkélé* f. 2 dem. zu *tēviszké*.
- tévonis, -ēs* m. und f. 3 erbe, erbin.

ticz still! halt!

tyczà f. 1 absicht; nur gebräuchlich im instr. pl. *tyczomìs*, *tyczõms* adv. absichtlich.

tykà f. 1 stille, windstille.

týkas, f. -kà 1, adv. *tykaĩ* still, lautlos, ruhig (poln. *cichy*).

týkau, *týkoti* lauern.

tikėjimas m. 4 glaube.

tykinėju, *tykinėti* lauern.

týkinu, *týkinti* leise gehn, schleichen.

pri-týkinu, *pri-týkinti* heranschleichen.

tikiù, *tikėti* glauben, vertrauen.

nu-si-tikiù, *nu-si-tikėti* sich verlassen.

tikras, f. -rà 1 echt, recht; adv. *tikraĩ* und *tikrai* recht, gewiss, wahrhaftig.

tikt (*tik*), *tiktaĩ* nur.

tylà f. 2 schweigen; instr. pl. *týlomis*, *týloms* adv. stillschweigend.

tyliù, *tylėti* schweigen.

tiltas m. 4 brücke.

tiltėlis, -lio m. 2 dem. zu *tiltas*.

tylù, *tilaũ*, *tilti* still werden, verstummen.

nu-tylù, *nu-tilaũ*, *nu-tilti* perfektiv zu *tylù*.

Tilžė f. 2 Tilsit.

Tymėjus m. 2 Timäus.

tinginỹs m. 3 faullenzer, faul-

tiñklas m. 2 netz. [pelz.

tinkù, *tikaũ*, *tikti* passen, taugen; *tinkù-s*, *tikaũ-s*, *tikti-s* sich schicken, sich treffen, widerfahren.

i-tinkù, *i-tikaũ*, *i-tikti* passen, taugen, recht machen, willfahren.

isz-tinkù, *isz-tikaũ*, *isz-tikti* verletzend treffen, schlagen.

nu-si-tinkù, *nu-si-tikaũ*, *nu-si-tikti* sich ereignen.

pa-tinkù, *pa-tikaũ*, *pa-tikti* gefallen.

pri-tinkù, *pri-tikaũ*, *pri-tikti* passen, sich schicken, herankommen.

su-tinkù, *su-tikaũ*, *su-tikti* zusammenpassen, sich vertragen, begegnen, treffen.

tinta f. 4 tinte (a. d. dtsch.).

tyriù, *týriau*, *tirti* erfahren.

isz-tyriù, *isz-týriau*, *isz-tirti* in erfahrung bringen.

pa-tyriù, *pa-týriau*, *pa-tirti* perfektiv zu *tyriù*.

Týrus m. 4 Tyrus.

týtveikas m. 4 grosse menge, gedränge. [dtsch.).

tóbau-s, *tóbyti-s* toben (a. d.

tóbūlas, f. -là 3, adv. *tobūlaĩ* vollkommen.

tōdėl deshalb.

togidėl (*tōdėl* mit dem hervorhebenden -gi-) deshalb.

tōks, f. *tokià*, neutr. *toktaĩ* ein solcher, eine solche, solches.

tólas fern; nur in adverbiell erstarrten kasus und adverbiellen verbindungen mit präpositionen gebräuchlich: *tolì* fern; *tolỹn* in die ferne; *isz tólo* von fern; *toliaũs* ferner, weiter.

tōliai, tōl bis dahin, so lange.

toljǎdžaus gleichzeitig, sofort.

tólīmas, f. -mà 3 fern, entfernt.

tolūmas m. 2 entfernung.

tralaláuju, tralaláuți heulen
(von wölfen). [tümmel.

trañksmas m. 2 gedränge, ge-
trāsžkinu, trāsžkinti krachen,
prasseln machen.

su-trāsžkinu, su-trāsžkinti
zusammenkrachen ma-
chen, mit krachen zer-
beissen.

tráukau, tráukyti hin- und her-
ziehen, zerren, raufen.

tráukiu, tráukiau, tráukti zie-
hen; *tráukiū-s, tráukiau-s,*
tráukti-s sich ziehen, sich
begeben.

at-tráukiu, at-tráukiau, at-
tráukti zurückziehen; *at-*
si-tráukiu, at-si-tráukiau,
at-si-tráukti sich zurück-
ziehen.

i-tráukiu, i-tráukiau, i-
tráukti hineinziehen.

isz-tráukiu, isz-tráukiau,
isz-tráukti herausziehen;
isz-si-tráukiu, isz-si-tráu-
kiau, isz-si-tráukti sich
(dat.) herausziehen.

nu-tráukiu, nu-tráukiau,
nu-tráukti hinabziehen;
nu-si-tráukiu, nu-si-tráu-
kiau, nu-si-tráukti sich
hinabziehen, sich hinab-
begeben, sich hinbegeben.
su-tráukiu, su-tráukiau, su-
tráukti zusammenziehen,
zerreißen.

trėczas, f. -czà dritter, dritte.
treji, f. trėjos 1 (nur bei pl. t.
gebräuchlich) drei.

trenkiū, trenkiaū, treñkti
schmettern, stossen, heftig
schlagen.

i-trenkiū, i-trenkiaū, i-
treñkti einen stoss hinein-
tun; *i-si-trenkiū, i-si-tren-*
kiau, i-si-treñkti sich stos-
sen.

nu-trenkiū, nu-trenkiaū,
nu-treñkti hinabstossen,
niederschmettern.

trėpas m. 2 stufe; pl. *trėpai*
treppe (a. d. dtsh.).

trinjėczai (pl. t.) m. 2 sommer-
rock (von drillich). [dröhne.

trinkėjimas m. 4 dröhnen, ge-
trinkiu, trinkėti dröhnen.

trjys drei.

trisdėszimteriopas, f. -pa 4,
adv. *trisdėszimteriopai* dreis-
sigfältig.

triūsas m. geschäftigkeit, be-
mühung, anstrengung, arbeit.
triūsinėju, triūsinėti geschäftig
sein. [trivać).

trivóju, trivóti aushalten (weissr.
isz-trivóju, isz-trivóti per-
fektiv zu *trivóju*).

trobà f. 1 gebäude, haus.

tróksztu, trószkau, trókszi
dürsten, sehulich verlangen.
isz-tróksztu, isz-trószkau,
isz-trókszi durstig werden.

trōpyju, trōpyti treffen, an-
treffen, hingeraten; *trōpy-*
jū-s, trōpyti-s sich treffen,
sich fügen (poln. *trafić*).

- už-trōpyju, už-trōpyti* an-
treffen.
- trōpnas*, f. -nà 1, adv. *tropnã*
treffend, trefflich, füglich
(poln. *trafny*).
- trūbyju, trūbyti* auf dem hirten-
horn blasen (weissr. *trubić*).
- trūdnas*, f. -nà 1, adv. *trūd-
nã* beschwerlich, traurig,
betrübt (weissr. *trudnyj*).
- trūkstu, trūkau, trūkti* reissen
intr., bersten.
*isz-trūkstu, isz-trūkau, isz-
trūkti* ausreissen, entkom-
men.
- trūkt* ausruf beim reissen.
- truņpas*, f. -pà 1, adv. *trum-
paĩ* kurz. [kurz.
trumpiñtelis, f. -lè 4 ziemlich
truņpinu, truņpinti kurz ma-
chen, verkürzen.
pa-truņpinu, pa-truņpinti
perfektiv zu *truņpinu*.
- trunkù, trukaũ, trūkti* sich
hinziehen, dauern, weilen,
zögern.
*už-trunkù, už-trukaũ, už-
trūkti* verziehen, zögern.
- truputỹs* m. 3 brocken.
- trūsù, trūsiaũ, trūsti* sich be-
mühen, arbeiten, wirtschaf-
ten.
- trūsùju, trūsùti* sich zu schaf-
fen machen, mühe haben,
tù du. [arbeiten.
tūkstantis tausend. [che.
tūlas, f. *tulà* 1 mancher, man-
tūleriópas, f. -pa 4, adv. *tūle-
riópai* mannigfaltig.
tunkù, tukaũ, tūkti fett werden.
- tūpiù, tūpiaũ, tūpti* sich nie-
derkauern, sich hinhocken;
tūpiũ-s, tūpiaũ-s, tūpti-s dass.
už-sì-tūpiu, už-sì-tūpiau,
už-sì-tūpti sich dahinter-
hocken.
- tupiu, tupèti* hocken.
isz-tupiu, isz-tupèti aus-
hocken, d. h. hockend zu-
bringen.
- tuĩgus* m. 2 markt.
- turiù, turèti* haben, müssen.
ap-turiu, ap-turèti besitzen,
in besitz nehmen.
- tuĩtas* m. 2 habe, besitz.
- tuszczas*, f. -czà 1, adv. *tusz-
czaĩ* leer.
- tūzgenù, tūzgenti* anklopfen.
tũ, tũjaũ, tũjaũs gleich, sogleich.
tũczès (verkürzt aus *tũ czèsù*)
damals.
- tvānas* m. 1 flut.
- tveriù, tvėriau, tvėrti* fassen,
greifen, einzäunen.
*ap-tveriù, ap-tvėriau, ap-
tvėrti* umfassen, umzäunen.
*nù-tveriù, nu-tvėriau, nu-
tvėrti* erfassen, anfassen;
nu-sì-tveriù, nu-sì-tvėriau,
nu-sì-tvėrti anfassen, an-
greifen, in angriff nehmen.
*sù-tveriù, su-tvėriau, su-
tvėrti* erschaffen.
- tvirtas*, f. -tà 3, adv. *tvirtaĩ* fest.
tvirtỹbè f. 2 festigkeit, feste.
tvĩstu, tvinaũ, tvinti anschwel-
len, steigen (vom wasser).
*ap-tvĩstu, ap-tvinaũ, ap-
tvinti* übertreten (vom was-
ser).

už-tvístu, už-tvinaũ, už-tvinti sich stauen, anschwellen.
tvorà f. 1 zaun.
tvorátè f. 4 dem. zu *tvorà*.

U.

ùbagas m. 3 bettler; *ùbagais èiti* betteln (weissr. *ubohij*).
ùbagauju, ùbagauti betteln.
ubagẽ f. 3 bettlerin.
ubagẽlis, -lio m. 2 dem. zu *ùbagas*.
ubagÿstè f. 2 armut.
ùbas m. 4 hufe landes (a. d. dtsch.)
ugnèlè f. 2 dem. zu *ugnis*.
ugnis, -ẽs f. 1 feuer.
ùi hui! o! ach!
ùkininkas m. 4 landwirt, bäuerlicher gutsbesitzer.
ùksùsas (ùksosas) m. 4 essig (russ. *uksus*.) [*ułyca*].
ùlyczaf. 4 gasse, strasse (kleinr. *ulũju, ulũti* heulen, ein geschrei erheben.
ùmaũ plötzlich, sogleich, schnell.
ùmaras m. 3 wiudsbrant, wirbelwind, windstoss. [*um*].
ùmas m. 2 sinn, verstand (kleinr. *ùmas* m. ohm, fass (a. d. dtsch.).
ùpè f. 2 fluss.
upèlè f. 2 dem. zu *ùpè*
ùrdelis, -lio m. 4 ordre, befehl (a. d. dtsch.)
ùrva f. 4 loch, erdloch, höhle.

ùsaĩ (pl. t.) m. 1 schnurrbart (russ. *usy*).
usnis, -ẽs f. 1 distel.
utelẽ f. 3 laus.
utèlius m. 2 lausefink, lauseangel.
utinẽju, utinèti lausen.
pa-utinẽju, pa-utinèti perfektiv zu *utinẽju*.
ùž, præp. m. d. akk., hinter, für, wegen, um; nach einem kompar. als. [hinterteil.
ùžgalis, -lio m. 4 hinterende,
ùžgimimas m. 2 geburt.
ùžimas m. 2 sausen, brausen.
ùžiũt statt, anstatt.
ùžkampis, -pio m. 4 winkel.
ùžlèjimas m. 2 aufgiessung, aufgiessen.
ùžmãnymas m. 4 vorschlag.
ùžpakalis, -lio m. 4 gegend hinter dem rücken.
ùžraszas m. 3 aufschrift.
ùžstalè f. 4 platz hinter dem tisch, am tisch.
ùžstaũn fortwährend.
ùžtrukimas m. 2 verzug, aufenthalt.
ùžveizdas m. 3 aufseher.

Û.

ùdegà f. 3 schwanz.
ùdžu, ùdžau, ùsti riechen, durch den geruch wahrnehmen.
už-s-ùdžu, už-s-ùdžau, už-s-ùsti durch den geruch bemerken, witterung bekommen.
ùlà f. 1 fels, felsenhöhle.

űsis, -sio m. 4 esche.
űslě f. 1 nasenloch; pl. *űslės*
 nase.
űstau, *űstyti* riechen, schnupfen.
pri-si-űstau, *pri-si-űstyti*
 sich satt riechen.

su-űstau, *su-űstyti* perfek-
 tiv zu *űstau*.
űszvé f. 4 schwiegermutter.
űszvis, -vio m. 4 schwieger-
 vater.

V.

vābalas m. 3 käfer.
vadindinu, *vadindinti* rufen
 lassen, nennen.
at-vadindinu, *at-vadindinti*
 herbeirufen lassen.
vadinù, *vadinti* rufen, holen las-
 sen; *vadinű-s*, *vadinti-s* sich
 nennen, genannt werden.
at-vadinù, *at-vadinti* her-
 beirufen.
pa-vadinù, *pa-vadinti* per-
 fektiv zu *vadinù*; *pa-si-*
vadinù, *pa-si-vadinti* zu
 sich rufen.
pri-vadinù, *pri-vadinti* her-
 zurufen; *pri-si-vadinù*, *pri-*
si-vadinti zu sich herzu-
 rufen.
su-vadinù, *su-vadinti* zu-
 sammenrufen; *su-si-va-*
dinù, *su-si-vadinti* sich
 (dat.) zusammenrufen.
vadűju, *vadűti* erlösen, auslö-
 sen, befreien.
at-vadűju, *at-vadűti* aus-
 lösen, befreien.
isz-vadűju, *isz-vadűti* aus-
 lösen.
vadűtojis, -jo m. 4 befreier,
 erlöser.
vadzőju, *vadžóti* führen.

isz-vadžóju, *isz-vadžóti* ver-
 führen.
vadžos (pl. t.) f. 2 fahrleine,
 leine.
vagis, -ēs m. 1 dieb.
vagystė f. 2 diebstahl.
vagiù, *vagiaũ*, *vōgti* stehen.
pà-vagiù, *pà-vagiaù*, *pa-*
vōgti perfektiv zu *vagiù*.
vaĩdas m. 1 zank, hader.
vaidinù, *vaidinti* sehen lassen,
 erscheinen lassen; *vaidinű-s*
vaidinti-s sich sehen lassen,
 erscheinen.
vaĩkas m. 1 knabe, junge; pl.
vaikaĩ kinder.
vaikėlis, -lio m. 2 dem. zu *vaĩkas*.
vaĩkiszkas, f. -ka 4, adv. *vaĩ-*
kiskai kindlich.
váikszczozju, *váikszczoti* umher-
 gehen, wandeln.
pér-váikszczozju, *pér-vaik-*
szczoti durchwandeln.
vaiksztinėju, *vaiksztinėti* ein
 wenig hin- und hergehen.
pa-si-vaiksztinėju, *pa-si-*
vaiksztinėti zur genüge
 umhergehen, spazieren gehn.
vainikas m. 2 kranz.
vainikėlis, -lio m. 2 dem. zu
vainikas.

- vaĩsius* m. 2 frucht.
- vaĩskas* m. 1 heer, kriegsheer
(poln. *wojsko*).
- vaitóju, vaitóti* winseln, jam-
- vākar* gestern. [mern.
- vākaras* m. 3 abend.
- vakarátis, -czo* m. 4 dem. zu
vākaras.
- vakarēnė* f. 2 abendessen.
- vakarinis, f. -ė* 2 abendlich,
abend-; *vakarinė* (scil. *žvaig-*
zdė) abendstern.
- vākmistras* m. 4 wachtmeister
(a. d. dtsch.).
- valandà* f. 3 weile.
- valaũ, valýti* zusammenbringen,
ernten.
nu-valaũ, nu-valýti abräu-
men, ernten.
pri-valaũ, pri-valýti müs-
sen, nötig haben, bedürfen.
su-valaũ, su-valýti zusam-
menbringen, sammeln.
- valdaũ, valdýti* regieren, herr-
schen.
su-valdaũ, su-valdýti be-
herrschen, überwältigen.
- valdōnas* m. 2 herrscher.
- vālgau, vālgyti* essen.
isz-vālgau, isz-vālgyti aus-
essen.
pa-vālgau, pa-vālgyti per-
fektiv zu *vālgau*; *pa-si-*
vālgau, pa-si-vālgyti sich
satt essen.
pri-vālgau, pri-vālgyti sich
satt essen; *pri-si-vālgau,*
pri-si-vālgyti dass.
su-vālgau, su-vālgyti auf-
essen.
- valgydinũ, valgydinti* essen las-
sen, zu essen geben, speisen,
füttern.
- vālgis, -gio* m. 2 speise.
- valià* f. 2 wille, freier wille;
nė valià es steht nicht frei,
ist nicht erlaubt.
- vālkata* m. 4 umhertreiber,
landstreicher.
- vāĩsczus* m. 2 bezirk, regierungs-
bezirk.
- valūzė* f. 2 dem. zu *valià*.
- vaĩzdis, -džo* m. 2 rohr, pfeife,
flöte.
- vānagas* m. 3 habicht.
- vandenátis, -czo* m. 4 dem. zu
vandũ.
- vandenūzis, -žio* m. 2 dem. zu
vandũ.
- vāndrũju, vāndrũti* wandern
(a. d. dtsch.).
- vandũ* m. 3 wasser.
- vapũ, vapėti* schwatzen.
- varaũ, varýti* treiben, jagen;
dárba varýti eine arbeit för-
dern. [treiben.
ĩ-varaũ, ĩ-varýti hinein-
isz-varaũ, isz-varýti hin-
austreiben.
pa-varaũ, pa-varýti antrei-
ben, wegtreiben.
pra-varaũ, pra-varýti ver-
treiben.
su-varaũ, su-varýti zusam-
mentreiben.
- vaĩdas* m. 1 name; *vaĩda-n*
auf den namen, im namen.
- vaĩgas* m. 1 elend.
- vargdėnė* f. 3 armes weib, elen-
des weib.

vargdēnēlis, -lio m. 2 dem. zu *vargdēnys*.

vargdēnys m. 3 armer mann, elender mann.

vaŗgiai m. 1 kläglich, kümmerlich, kaum.

vargingas, f. -ga 4. adv. *vargingai* elend, armselig.

varginu, *varginti* in not bringen, plagen, quälen.

vargstū, *vargaũ*, *vaŗgti* im elend sein, elend werden.

nu-vargstū, *nu-vargaũ*, *nu-vaŗgti* sich abquälen.

pri-si-vargstū, *pri-si-vargaũ*, *pri-si-vaŗgti* genugsam not leiden, sich abquälen. [*vaŗgas*.

vargūzis, -žio m. 2 dem. zu *varinis*, f. -nė 2 kupfern.

varlė f. 1 frosch.

vārpa f. 4 ähre.

varsnà f. 2 pflugwende, meile.

vaŗtai (pl. t.) m. 2 tor.

vaŗtas m. 1 wärter, forstwart (a. d. dtsh.).

vartaũ, *vartyti* hin- und herwenden; *vartaũ-s*, *vartyti-s* sich hin- und herwenden.

vaŗtininkas m. 4 torhüter.

varvū, *varvėti* triefen, fliesen.

vasarà f. 3 sommer.

vasarójis, -jo m. 4 sommerfeld.

vasarūžė f. 2 dem. zu *vasarà*.

vāželis, -lio m. 2 dem. zu *vāžis*.

vāžis, -žio m. 2 kleiner, ein-spänniger schlitten.

važiũju, *važiũti* fahren intr.

ĩ-važiũju, *ĩ-važiũti* hinein-fahren.

isz-važiũju, *isz-važiũti* hinausfahren.

nu-važiũju, *nu-važiũti* hin-abfahren, hinfahren.

par-važiũju, *par-važiũti* (fahrend) heimkehren.

pri-važiũju, *pri-važiũti* hinzufahren, (fahrend) errei-

vedys m. 1 bräutigam. [chen.

vėdras m. eimer (weissr. *vedro*).

vedũ, *vedžau*, *vėsti* führen,

heiraten (vom mann; vom

weib nur, wenn es im hause

bleibt); *vedũ-s*, *vedžau-s*, *vė-*

ti-s sich führen, mit sich

führen, gelingen.

at-vedũ, *at-vedžau*, *at-vėsti*

herbeiführen, herführen;

at-si-vedũ, *at-si-vedžau*,

at-si-vėsti mit sich herbei-

führen.

ĩ-vedũ, *ĩ-vedžau*, *ĩ-vėsti* hin-

einführen; *ĩ-si-vedũ*, *ĩ-si-*

vedžau, *ĩ-si-vėsti* mit sich

hineinführen.

isz-vedũ, *isz-vedžau*, *isz-*

vėsti hinausführen.

nũ-vedũ, *nũ-vedžau*, *nu-*

vėsti hinabführen, hinfüh-

ren; *nu-si-vedũ*, *nu-si-ve-*

džau, *nu-si-vėsti* mit sich

hinabführen, hinführen.

pàr-vedũ, *pàr-vedžau*, *par-*

vėsti heimführen, heiraten;

par-si-vedũ, *par-si-ve-*

džau, *par-si-vėsti* mit sich

heimführen.

sũ-vedũ, *sũ-vedžau*, *su-vėsti*

zusammenführen, zusam-

men wohin führen.

- ùž-vedu, ùž-vedžau, už-vesti* hinaufführen; *už-sì-vedu, už-sì-vedžau, už-sì-vesti* mit sich hinaufführen.
veì sieh da!
véidas m. 3 gesicht.
veidēlis, -lio m. 2 dem. zu *véidas*.
veidmainys m. 3 heuchler.
veidmainjstē f. 2 heuchelei.
veikalas m. 3 tun, beginnen, verrichtung.
vėikiai, vėik bald, in kürze.
veikiù, veikiaũ, vėikti tun, machen, anfangen, zwingen.
ì-veikiù, ì veikiau, ì-veikti bezwingen, überwältigen.
veislė f. 1 brut, zucht, art.
vėizdmi (vėizdu, vėizdžu), veizdėti sehen.
isz-vėizdžu, isz-veizdėti aus- sehen; *isz-sì-vėizdžu, isz-sì-veizdėti* dass.
vejà f. 1 rasen, rasenplatz.
vėjas m. 4 wind.
vėjātis, -czo m. 4 dem. zu *vėjas*.
vejėlė f. 2 dem. zu *vejà*.
vejù, vijaũ, vyti nachsetzen, verfolgen, drehen (einen strick), winden.
nu-sì-veju, nu-sì-vijaũ, nu-sì-vyti sich (dat.) winden.
vėjužėlis, -lio m. 2 dem. zu *vėjas*.
vektà f. 1 wacht, wache (a. d. dtsh.).
vektūju, vektūti wachen.
vėl s. *vėliai*.
vėlaĩ spät.
vėldu (vėldėju), veldėti regieren, besitzen, an sich bringen.
pa-vėldu (pa-vėldėju), pa- veldėti durch erbschaft überkommen, erben.
vėliai, vėl wieder, wiederum, noch.
vėlyju, vėlyti wünschen, lieber wollen, befehlen (kleinr. *ve-lyty*).
pa-vėlyju, pa-vėlyti erlauben, befehlen.
velykos (pl. t.) f. 4 ostern (weissr. *velikodne*). [schleppen.
velkù, vilkaũ, vilkti ziehen, *ap-velku, ap-vilkaũ, ap-vilkti* bekleiden; *ap-sì-velku, ap-sì-vilkaũ, ap-sì-vilkti* sich bekleiden, anziehen.
ĩ-velku, ì-vilkaũ, ì-vilkti hineinschleppen.
nù-velku, nu-vilkaũ, nu-vilkti entkleiden; *nu-sì-velku, nu-sì-vilkaũ, nu-sì-vilkti* sich entkleiden, ausziehen.
sù-velku, su-vilkaũ, su-vilkti zusammenschleppen.
velnenkà f. 2 teufelin.
vėlnias m. 3 teufel.
vėlniszkas, f. -ka 4, adv. *vėlniszkai* teuflisch.
velniúksztis, -czo m. 4 junger teufel, feldteufel.
vemiù, vėmiau, vėmti speien, sich erbrechen.
isz-vemiù, isz-vėmiau, isz-vėmti ausspeien, ausbrechen.
nu-sì-vemiù, nu-sì-vėmiau, nu-sì-vėmti sich tüchtig erbrechen.

vėnas, vėnà ein, eine; pl. *vėni*,
vėnos lauter.

vėnàt einzig, nur.

vėnàtyjìs, f. -ja 4 einzig.

venczarōnė f. 2 traung (kleinr.
vinčane).

venczaronyštė f. 2 ehestand,
ehe.

vėniñtelis, f. -lė 4 einzig.

vėntuirtis, f. -tė 2 den einzigen
besitz bildend, einzig.

vėnūlika elf.

vėnūliktas, f. -ta elfter, elfte.

vėpsaũ, *vėpsoti* mit offnem
mund dasteln, gaffen.

verbà f. 1 weidenrute, birken-
rute, reis, gerte, palmzweig
(weissr. *verba*).

verbliūdas m. 2 kameel (kleinr.
verbljud).

verczù, verczau, veřsti um-
kehren, umwenden, verwan-
deln, umwerfen, nötigen,
zwingen; *verczũ-s, verczau-s,*
veřsti-s sich drehen, sich
wenden, sich verwandeln.

ĩ-verczù, ĩ-verczau, ĩ-veřsti
hineinstürzen; *ĩ-si-verczù,*
ĩ-si-verczau, ĩ-si-veřsti sich
(dat.) hineinstürzen.

pa-verczù, pà-verczau, pa-
veřsti perfektiv zu *verczù*;
pa-si-verczù, pa-si-ver-
czau, pa-si-veřsti perfek-
tiv zu *verczũ-s*.

par-verczù, pař-verczau,
par-veřsti umstürzen, um-
werfen.

pri-verczù, pri-verczau,
pri-veřsti zu etwas brin-

gen, bekehren, zwingen;
pri-si-verczù, pri-si-ver-
czau, pri-si-veřsti sich be-
kehren.

su-verczù, sù-verczau, su-
veřsti zusammenstürzen
trans.

vérdù, viriaũ, virti kochen
intr. u. trans.

vėryju, vėryti glauben (poln.
wierzyć).

isz-vėryju, isz-vėryti ver-
trauen, vertrauen haben.

veriu, vériau, vérti auf- oder
zutun, öffnen oder schliessen,
einfädeln

àt-veriu, at-vériau, at-vérti
öffnen; *at-si-veriu, at-si-*
vériau, at-si-vérti sich
(dat.) öffnen.

verkiù, verkiaũ, veřkti weinen.
verkszlenù, verkszłėnti wim-
mern, weinen.

vėrnas, f. -nà 1, adv. *vėrnaĩ*
treu (poln. *wierny*).

veřpalas m. 3 gespinnst; pl.
verpalaĩ garn.

verpiù, verpiaũ, veřpti spinnen.

versmė f. 1 quelle.

verszinga 4 trächtigt (von der
kuh).

veřszis, -szio m. 2 kalb.

veřtas, f. -tà 1, adv. *vertaĩ*
wert (a. d. dtsh.).

veržiù, veržiaũ, veřžti schnü-
ren, drängen; *veržiũ-s, ver-*
žiaũ-s, veřžti-s sich drängen.

vėsdinu, vėsdinti führen lassen.

ap-vėsdinu, ap-vėsdinti (die
tochter) verheiraten.

- nu-vèsdinu, nu-vèsdinti* hinführen lassen; *nu-si-vèsdinu, nu-si-vèsdinti* sich hinführen lassen.
- su-vèsdinu, su-vèsdinti* verheiraten. [luftig.
- vèsùs*, f. -sì 1, adv. *vèsiai* kühl, *vèszü, vèszèti* zu gast gehn, zu gast sein. [sehen.
- vèszpatáju, vèszpatáuti* herr-
vèszpatis, -ës m. 4 herr (nur von gott und dem könig).
- vètà* f. 2 ort, stelle.
- vètra* f. 4 sturmwind, sturm.
- vèversj̄s* m. 3 lerche.
- vèžimas* m. 2 wagen.
- vèžimátis*, -czo m. 4 dem. zu *vèžimas*. [vèžimas.
- vèžimèlis*, -lio m. 2 dem. zu *vèžinu, vèžinti* fahren lassen, auf dem wagen mitnehmen.
- pa-vèžinu, pa-vèžinti* perfektiv zu *vèžinu*.
- vèžlibas*, f. -ba 4, adv. *vèžlibai* chrbar, keusch (russ. *vèžlivyj*).
- vèžlióju, vèžlióti* kriechen, unbeholfen kriechen.
- isz-vèžlióju, isz-vèžlióti* herauskriechen, hinaus-
kriechen.
- vèžù, vèžiaũ, vèžti* fahren trans.
- isz-vèžu, isz-vèžiau, isz-vèžti* hinausfahren trans.
- pa-vèžu, pa-vèžiau, pa-vèžti* heimfahren trans.;
- par-si-vèžu, par-si-vèžiau, par-si-vèžti* mit sich heimfahren. [nig.
- vicvėnas*, f. -nà 3 einzig, allei-
- viduĩ* s. *vidùs*.
- vidùraslis*, -lio m. 4 mitte des zimmerbodens.
- vidùrdėnė* f. 4, *vidùrdėnis*, -nio m. 4 mittag.
- vidurj̄s* m. 3 mitte.
- vidurnaktis*, -ës f. 4 mitternacht.
- vidùs* m. 1 inneres; *ĩ vidu* hinein; *isz vidaũs* von innen; *viduĩ* (verkürzt aus *vidujė*) im innern, drinnen.
- výdžu, vydėti* (nur in der zusammensetzung mit *pa-*) neiden, beneiden.
- pa-výdžu, pa-vydėti* dass.
- vilbinu, vilbinti* locken.
- pa-vilbinu, pa-vilbinti* perfektiv zu *vilbinu*.
- vilióju, vilióti* locken.
- vyljus* m. 2 betrug, list.
- vilkas* m. 1 wolf.
- vilkėnė* f. 4 wölfin.
- vilkiũ, vilkėti* behleidet sein, gekleidet gehn, tragen (kleid).
- vilnis* f. 1 welle.
- vilnõnas*, f. -nà 3 wollen; substantivisch gebr. wollner (seil. rock).
- vynas* m. 2 wein (poln. *wino*).
- viñdas* m. 2 spinnrocken, spinnrad.
- vynycza* f. 4 weingarten, weinberg (poln. *winnica*).
- vynyczininkas* m. 4 weingärtner.
- vynióju, vynióti* wickeln.
- su-vynióju, su-vynióti* zusammenwickeln.
- vinkszna* f. 4 ulme.
- vynmedis*, -džo m. 4 weinstock.

vjñügè f. 4 weinbeere.

viralas m. 3 gekochtes, gericht, speise.

výras m. 4 mann.

vîrbas m. 1 rute, dümmer zweig, gerte.

vyrêlis, *-lio* m. 2 dem. zu *výras*.

vyrêsnis, f. *-né* (komp. von *výras*) vornehmer, älter, höher stehend.

vyrîausias, f. *-sia* superl. zu *vyrêsnis*.

vyriausjybè f. 2 obrigkeit.

vîrkdinu, *vîrkdinti* weinen machen.

pa-vîrkdinu, *pa-vîrkdinti* perfektiv zu *vîrkdinu*.

vîrstù, *vîrtaũ*, *vîrsti* umfallen, sich verwandeln, werden.

pa-vîrstù, *pa-vîrtaũ*, *pa-vîrsti* perfektiv zu *vîrstù*.

vîrszuĩ s. *vîrszùs*.

vîrszúnè f. 4 gipfel.

vîrszùs m. 1 oberes, äusseres; *vîrszuĩ* (verkürzt aus *vîrszujè*) oben.

vîrvè f. 1 strick.

vîrvèlè f. 2 dem. zu *vîrvè*.

vîs immer.

visã (*visã*) s. *visas*.

visadà, *visadaĩ*, *visadôs* immer.

visaĩ, *visaĩp* auf jede art, auf alle weise, ganz und gar.

visas, f. *visà* ganz; pl. *visì*, f. *visos* alle; *põ visám*, abgek. *visã*, *visã* gänzlich.

vîskas all, jeder, jede.

vîslab alles, gänzlich, ganz und gar.

visókias, f. *-kia* allerlei.

výstau, *výstyti* wickeln.

ĩ-výstau, *ĩ-výstyti* einwickeln; *ĩ-sĩ-výstau*, *ĩ-sĩ-výstyti* sich (dat.) einwickeln.

isz-výstau, *isz-výstiti* auswickeln.

su-výstau, *su-výstyti* perfektiv zu *výstau*.

výstyklas m. 3 (gew. pl. t. *vystryklaĩ*) windel.

výstu, *výdau*, *výsti* erblicken.

isz-výstu, *isz-výdau*, *isz-výsti* perfektiv zu *výstu*.

výstu, *výtau*, *výsti* welken.

pa-výstu, *pa-výtau*, *pa-výsti* verwelken.

su-výstu, *su-výtau*, *su-výsti* zusammenwelken, verwelken.

visuĩ, *vîsur* überall.

visztà f. 2 henne, huhn.

visztjýtè f. 4 hühnchen.

visztkiauszis, *-szio* m. 4 hühneri.

výtínu, *výtinti* welk machen.

vitóju, *vitótí* aufnehmen, bewirten; *vitójũ-s*, *vitótí-s* einander zutrinken.

pa-vitóju, *pa-vitótí* perfektiv zu *vitóju*.

vyžà f. 1 bastschuh.

vyžótas, f. *-ta* 4 mit bastshuhen bekleidet.

Vókëtis, *-czo* m. 4 deutscher. *vókiszkas*, f. *-ka* 4, adv. *vókiszkai* deutsch.

võliõju, *võliõti* hin- und herwälzen; *võliõjũ-s*, *võliõti-s* sich hin- und herwälzen.

vōs kaum; *vōs nevōs* mit ge-
nauer not.

votīs, -ēs f. 1 offenes geschwür.

vóziū, *vóziau*, *vóžti* aufstülpen,
den deckel öffnen.

Z.

Zálcbergeris, -rio m. 4 salz-
burger (a. d. dtsh.).

zalnērius (*žalnērius*) m. 2 söld-
ner, soldat, zöllner (poln.
żołnierz).

zambrinis, f. -nē 2 salzburge-
risch, besonders salzburger
schuh.

zaūnyju, *zaūnyti* schwatzen.

Zebedējus m. 2 Zebedäus.

zēgorius m. 4 uhr (poln. *zegar*).
zokānas m. 2 gesetz (russ. *za-*
kon).

zōvada (*žōvada*) f. 4 galopp
(poln. *zawód*).

zūbas m. 2 lippe (weissr. *zub*).

zuīkis, -kio m. 2 hase (weissr.
zajka).

zuikūtis, -czo m. 2 dem. zu
zuīkis.

Ž.

žabóju, *žabóti* zäumen.

pa-žabóju, *pa-žabóti* per-
fektiv zu *žabóju*.

žadù, *žadėti* versprechen.

pà-žadu, *pa-žadėti* ver-
sprechen, verloben; *pa-*
si-žadu. *pa-si-žadėti* ver-
sprechen.

žāgaras m. 3 dürrer ast; pl.

žagaraĩ reisig, dürres
strauchwerk.

žaibas m. 1 blitz.

žáidžu, *žáidžau*, *žáisti* spielen.

žáizda f. 4 wunde.

žākas m. 2 sack (a. d. dtsh.).

žalbařzdis, -džo m. 2 grünbart.

žālias, f. -lià 1, adv. *žaliaĩ*
grün, roh.

žālis, -lio m. 2 roter ochse.

žaliūju, *žaliūti* grünen.

žalnērius s. *zalnērius*.

žaltys m. 3 schlange.

žárngalis, -lio m. 4 darmende,
darmstück.

žasēnà f. 3 gänsefleisch.

žasīs, -ēs f. 1 gans.

žavinù, *žavinti* umbringen.

nu-žavinù, *nu-žavinti* per-
fektiv zu *žavinù*.

žēdas m. 3 blüte, ring.

žēdēlis, -lio m. 2 dem. zu *žēdas*.

žegnóju, *žegnóti* segnen (poln.
żegnać).

į-žegnóju, *į-žegnóti* ein-
segnen, einweihen.

pér-žegnoju, *pér-žegnoti*
perfektiv zu *žegnóju*.

žegnōnē f. 2 segen (poln. *żeg-*
nanie). [sprossen, wachsen.

želiù, *žėliau*, *žėlti* grünen,

už-želiu, *už-žėliau*, *už-žėlti*
aufsprossen.

- želmã* m. 3 schössling, junges grün, junge pflanze.
- žëmà* f. 1 winter.
- žēmas*, f. -*mà* 1, adv. *žemã* niedrig; *žemÿn* (*žemÿ*) herab, hinab, nieder.
- žēmē* f. 2 erde, land.
- žëmēlé* f. 2 dem. zu *žëmà*.
- žēmÿs* m. 1 winterwind, kalter nordwind, nordostwind.
- žēmiszkas*, f. -*ka*, adv. *žēmiszkai* winterlich. [ten.
- žengiu*, *žengiaũ*, *žēngti* schrei-
ĩ-žengiu, *ĩ-žengiau*, *ĩ-žēngti*
hineinschreiten, eintreten.
nu-žengiu, *nũ-žengiau*, *nu-žēngti*
hinabschreiten, herabschreiten.
- pér-žengiu*, *pér-žengiau*,
pér-žēngti hinüberschreiten, übertreten (ein gebot); *pér-žēngti* *venčavonÿstę* die ehe brechen.
- žénklas* m. 3 zeichen.
- žénklinu*, *žénklinti* zeichnen, bezeichnen.
pa-žénklinu, *pa-žénklinti* perfektiv zu *žénklinu*.
- žéntas* m. 4 schwiegersohn.
- žergiu*, *žergiaũ*, *žērgti* die beine spreizen, zum schritt das bein vorspreizen, langsam und mit grossen schritten gehn, langsam gehn, stolziren.
- žėriũ*, *žėrėti* glänzen, schimmern.
- žiburėlis*, -*lio* m. 2 dem. zu *žiburÿs*.
- žiburÿs* m. 3 spahn, kienspahn, spahnlicht.
- žÿczyju*, *žÿczyti* leihen (in beiderlei sinn) (kleinr. *žÿčyty*).
- žÿdas* m. 2 jude (kleinr. *žÿd*).
- žÿdžu*, *žÿdėti* blühen.
pér-žÿdžu, *pér-žÿdėti* abblühen.
pra-žÿdžu, *pra-žÿdėti* aufblühen.
- žilas*, f. -*là* 1, adv. *žilaĩ* grau (von haaren).
- žinaũ*, *žinóti* wissen.
- žindau*, *žindyti* säugen.
pa-žindau, *pa-žindyti* perfektiv zu *žindau*.
- žinė* f. 2 kunde, kenntnis.
- žinÿsnis*, -*nio* m. 2 schritt.
- žiógas* m. 3 heuschrecke.
- žióju*, *žiójau*, *žióti* den mund aufsperrn.
isz-si-žióju, *isz-si-žiójau*,
isz-si-žióti perfektiv zu *žióju*.
- žioplÿs* m. 1 maulaffe, dummer, gedankenloser mensch.
- žiopsaũ*, *žiopsóti* den mund aufsperrn, maulaffen feilhalten.
- žirgas* m. 3 ross.
- žirgátis*, -*czo* m. 4 } deminutive zu
žirgėlis, -*lio* m. 2 } *žirgas*.
žirgÿtis, -*czo* m. 4 }
žirgùžis, -*žio* m. 2 }
- žÿstu*, *žinaũ*, *žinti* (nur in zusammensetzungen) kennen lernen.
isz-pa-žÿstu, *isz-pa-žinaũ*,
isz-pa-žinti erkennen, bekennen; *isz-si-pa-žÿstu*,
isz-si-pa-žinaũ, *isz-si-pa-žinti* bekennen.
pa-žÿstu, *pa-žinaũ*, *pa-žinti*

- erkennen, kennen; *pa-si-žistu*, *pa-si-žinaũ*, *pa-si-žinti* bekannt sein.
- žýstu*, *žýdau*, *žýsti* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) blühen. [*žýsti* aufblühen.
- pra-žýstu*, *pra-žýdau*, *pra-žiupsnēlis*, *-lio* m. 2 dem. zu *žiupsnis*.
- žiùpsnis*, *-nio* m. 2 was man zwischen zwei fingern greifen kann, prise.
- žiūriù*, *žiūrėti* sehen, schauen. *ĩ-žiūriu*, *ĩ-žiūrėti* hineinsehen. [sehen.
- isz-žiūriu*, *isz-žiūrėti* ausn-*nū-žiūriu*, *nu-žiūrėti* hinsehen. [fektiv zu *žiūriù*.
- pà-žiūriu*, *pa-žiūrėti* *pér-žiūriu*, *pér-žiūrėti* durchsehen, durchmustern.
- žiūrkė* f. 4 ratte.
- žiūrõnas* m. 2 fernrohr.
- žiūrstù*, *žiūraũ*, *žiūrėti* (nur in der zusammensetzung mit *pra-*) sehend werden.
- pra-žiūrstù*, *pra-žiūraũ*, *pra-žiūrėti* zu sehen beginnen, sehend werden.
- žliaũktys* (pl. t.) m. 1 träber.
- žmogēlis*, *-lio* m. 2 dem. zu *žmogùs*.
- žmogenà* f. 3 menschenfleisch.
- žmõgizskas*, f. *-ka* 4, adv. *žmõgizskai* menschlich.
- žmogùs* m. 1 mensch; nur im sg. gebr., als pl. dient *žmõnēs* m. 3. [*žmogùs*.
- žmogūtis*, *-czo* m. 2 dem. zu
- žmonà* f. 1 weib.
- žodēlis*, *-lio* m. 2 dem. zu *žõdis*.
- žõdis*, *-džõ* m. 2 wort.
- žodýtis*, *-czo* m. 4 dem. zu *žõdis*.
- žolė* f. 1 gras, kraut, pflanze.
- žolėlė* f. 2 dem. zu *žolė*.
- žõvada* s. *zõvada*.
- žudaũ*, *žudýti* umbringen, töten. *nu-žudaũ*, *nu-žudýti* perfektiv zu *žudaũ*.
- pra-žudaũ*, *pra-žudýti* verdammen. [*župan*).
- župõnė* f. 2 vornehme frau (poln.
- žuvėlė* f. 2 dem. zu *žuvìs*.
- žuvìs*, *-ēs* f. 1 fisch.
- žūvù*, *žuvaũ*, *žúti* umkommen. *pra-žūvù*, *pra-žuvaũ*, *pra-žúti* verloren gehn, verderben.
- žvaigždė* (*žvaigždė*) f. 1 stern.
- žvairùs*, f. *-rì* 1, adv. *žvaĩriai* schielend, scheel.
- žvākė* f. 2 licht, kerze.
- žvalgaũ*, *žvalgýti* umherblicken. *ap-žvalgaũ*, *ap-žvalgýti* beschauen, betrachten; *ap-si-žvalgaũ*, *ap-si-žvalgýti* sich umschauen.
- žvejýs* m. 1 fischer.
- žvejõju*, *žvejõti* fischen.
- žvėrìs*, *-ēs* f. 1 (nach Kursehat 3) raubtier. [werfen.
- žvilgiu*, *žvilgėti* einen blick *pa-žvilgiu*, *pa-žvilgėti* perfektiv zu *žvilgiu*.
- žvýnė* f. 4 fischschuppe. .
- žvirblis*, *-lio* m. 4 sperling.
- žvirblýtis*, *-czo* m. 4 dem. zu *žvirblis*.

Nachträge und berichtigungen.

- S. 10, z. 4 v. o. Das *a* in *sakaĩ* geht, wie ich an einem andern orte nachzuweisen suchen werde, nicht auf idg. *ve* zurück; daher ist *sakaĩ* hier zu tilgen.
- S. 11, z. 3 v. o. l. *riṇácmi* st. *rinácmi*.
- S. 13, z. 4 v. o. l. *dēvas* st. *dēvas*; z. 5 v. o. l. *žëmà* st. *žëmà*; z. 11 v. u. l. *smēi* st. *smēs*.
- S. 14, z. 11/10 v. u. l. *ḍá(ḥ)ios* st. *ḍá(ḥ)ios*; z. 2 v. u. l. *zuĩkis* st. *zuĩkis*.
- S. 18, z. 12 v. o. l. *bāžmas* st. *bāžmas*.
- S. 19, z. 13 v. u. Anders über *sunkùs* Joh. Schmidt, kritik des sonant. 62 ff.
- S. 20, z. 7 v. u. und s. 116, z. 3 v. o. Anders über *senkù* Joh. Schmidt aao.
- S. 24, z. 9 v. u. l. *dùrys* st. *dùrys*.
- S. 28, z. 19 v. o. l. B 7 st. B 8.
- S. 32, z. 20 u. 19 v. u. l. *pa-giļpti* . . . *pa-giļpstù* . . . *pa-giļbaũ* st. *pra-giļpti* . . . *pra-giļbstù* . . . *pra-giļbaũ*.
- S. 33, z. 19 v. u. füge nach *verdīt* ein: sprudeln.
- S. 36, z. 18 v. u. l. *žénklas* st. *zénklas*; z. 15 v. u. l. *kurklēlis*) turteltaube st. *kurklēlis* turteltaube); z. 9 v. u. l. *sēkmas* st. *sēkmas*.
- S. 37, z. 1 v. o. l. *sēkmas* st. *sēkmas*; z. 3 v. u. Das *sz* in *kiaūszé*, *kiaūszis* ist nicht idg. *s*, sondern idg. *z*; *kiaūszé*, *kiaūszis*: aisl. *hauss* = aind. *kóça-*: *kosha-*; vgl. auch § 55 mit anm. 1 und Johansson, IF. II, 20.
- S. 40, z. 5 v. o. l. *-i* st. *ì*.
- S. 41, z. 11 v. o. l. *sukù* st. *sukù*; z. 13/14 v. o. l. *mergà* st. *mergà*.
- S. 43, z. 9 v. o. l. *lěpa* st. *lōpa*; z. 10 v. u. l. *távei* st. *távei*.
- S. 44, z. 8 l. haben st. hat.
- S. 48, z. 4 v. u. l. *gērāja* st. *gērāja*.
- S. 54, z. 9 v. o. füge nach *gěsmě* ein: *gerklě* kehle, schlund, speiseröhre.
- S. 57, z. 2 v. o. füge nach dem punkt ein: Bei *kozoniš* predigt, *krik-szczoniš* christ und *měszczoniš* bürger wechselt der ton zwischen der letzten und vorletzten silbe.
- S. 59, z. 3 v. u. l. *vaĩsiui* st. *vāsiui*.
- S. 62, z. 14 v. o. lies *gér* st. *gēr*; z. 7 v. u. l. *rātūse* st. *rātūse*.
- S. 66, z. 12 v. o. l. *-ija* über *-iji-* st. *-ija* über *-iji-*; z. 3 v. u. l. *gaidžam̃* st. *gaidžam̃*.
- S. 69, z. 20 v. o. oder v. u. l. *szũ* st. *szũ*.
- S. 70, z. 6 v. o. füge nach nom. ein: lok, instr.; z. 5 v. u. l. ; st. .:
- S. 77, z. 19 v. u. füge nach veraltet ein komma ein.
- S. 78, z. 5 v. o. l. *tāmui* st. *tāmui*.
- S. 82, z. 19 v. o. und 15 v. u. l. *-im-pi* st. *-imp-i*.
- S. 83, z. 12 v. u. l. *těm̃* st. *těm̃*.

- S. 85, z. 12 v. o. l. *gerāmui* st. *gerámui*; z. 16 v. u. l. *minksztóm* st. *mìnsksztóm*.
- S. 88, z. 17 v. u. l. *-ioje* st. *-iojè*.
- S. 90, z. 9 v. o. füge am ende der zeile ein: Schleicher betont im nom. sg. fem. der adjektivischen *u*-stämme mit gestossener stamm-silbe die endung: *lygì*.
- S. 92, z. 6 v. u. l. *gerējē* st. *gerējē*.
- S. 94, z. 8 v. o. l. *dēgantēm* st. *dēgantēm*.
- S. 95, z. 18 v. o. l. *sākās* st. *sakās*.
- S. 97, z. 14 v. u. l. *aszmà* st. *aszmā*
- S. 98, z. 15 v. o. l. *septynì* st. *septynì*; z. 19 v. o. l. § 67, 1 st. § 47, 1.
- S. 103, z. 17 v. o. füge nach ff. eine klammer ein; z. 19 v. o. l. *devynerì* st. *devynerì*; z. 3 v. u. l. *kařta* st. *kařta*.
- S. 104, z. 18 v. o. tilge die klammer nach *mitulys*.
- S. 110, z. 4 v. u. l. konjunktiv st. kunjunktiv.
- S. 116, z. 11—8 v. u. Vgl. hierzu Joh. Schmidt, jen. lit.-ztg. 1878, art. 191, s. 179.
- S. 122, z. 8 v. u. l.: in verbindung mit st. in verbindung in.
- S. 126, z. 14 v. u. l. *véizd* st. *veizd*.
- S. 135, z. 15 v. o. l. *pìntumbìta* st. *pìntumbìta*.
- S. 138, z. 9 v. o. l. *ì-liñdome* st. *ì-liñdone*.
- S. 142 b, z. 7 v. o. l. *zìnósime* st. *zìnósime*; z. 4 v. u. l. D st. C.
- S. 147, z. 6 v. u. l. *jāmui* st. *jāmui*.
- S. 148, z. 9 und 8 v. u. l. *kozōņì* st. *kozōņì*.
- S. 150, z. 9 v. u. l. *zmōguì* st. *zmōguì*.
- S. 151, z. 2 v. o. l. *kàd* st. *kàd*.
- S. 152, z. 3 v. u. l. *kìts* st. *ktìs*.
- S. 153, z. 14 v. o. l. *prìlýgìnimu* st. *prìlýgìnimu*.
- S. 155, z. 16 v. u. l. *kāmi* st. *kūni*.
- S. 157, z. 1 v. o. l. *lēpē* st. *lēpē*; z. 10 v. u. l. *sāvo* st. *sāvv*.
- S. 158, z. 16 v. o. und z. 19 v. u. l. *paryzēūsziai* st. *paryzeūsziai*.
- S. 159, z. 11 und z. 16 v. o. l. *zmōgu* st. *zmōgu*; z. 16 v. o. *paējo* st. *paējo*.
- S. 161, z. 13 v. u. l. *zmogùs* st. *zmogùs*.
- S. 162, z. 3 v. o. l. *Ēlijōszìui* st. *Ēlijōzìui*.
- S. 164, z. 6 v. o. l. *jēi* st. *jēi*; z. 13 v. o. l. *Iř* st. *Ir*.
- S. 168, z. 16 v. u. l. *viczvēnā* st. *viczvēnā*.
- S. 169, z. 16 v. u. l. *Yzaōko* st. *Izaōko*; z. 10 v. u. l. *Yzraēl* st. *Izraēl*.
- S. 172, z. 7/6 v. u. l. *pìrmajā* st. *pìrmajā*.
- S. 174, z. 12 v. o. l. *vyriāusiūju* st. *vyriāusiūju*; z. 18 v. u. l. *jī* st. *jī*.
- S. 176, z. 1/2 v. o. l. *zmónes* st. *zmónes*; z. 4 v. o. l. *vadināte* st. *vadināte*; z. 14 v. u. l. *jī* st. *jī*; z. 9 v. u. l. *Yzraēlio* st. *Izraēlio*.
- S. 179, z. 7 v. u. und z. 4 v. u. l. *užiūt* st. *užiūt*.
- S. 181, z. 10 v. u. l. *Jēi* st. *Jēi*.
- S. 182, z. 5 v. u. l. *vaikāms* st. *vaikāms*.
- S. 183, z. 10 v. o. l. *Kōžnas* st. *Kōžnas*.
- S. 184, z. 14 v. u. l. *krutējom* st. *krutējom*.
- S. 187, z. 6 v. u. l. *pažīstamu* st. *pažīstamū*.
- S. 188, z. 14/13 v. u. l. *Yzraēlyje* st. *Izraēlyje*.

- S. 193, z. 19/20 v. o. l. *vandenimì* st. *vändenimì*.
 S. 213, z. 6 v. o. l. *smùikq* st. *smùkq*.
 S. 223, z. 8/9 v. o. l. *karáliui* st. *karáliui*; z. 20 v. o. l. *žai bú* st. *zaibù*.
 S. 229, z. 13 v. o. l. *kurí* st. *kurì*.
 S. 236, z. 19 v. u. l. *ùtèlę* st. *ùtele*.
 S. 242, z. 11 v. o. l. *pinigai* st. *pinigai*.
 S. 243, z. 1 v. o. l. *jüdu* st. *jüau*; z. 15 v. u. l. *szmúkszt* st. *smúkszt*.
 S. 247, z. 10 v. u. l. *ézero* st. *ézero*.
 S. 253, z. 12/13 v. o. l. *pargirgždino* st. *pargirgždino*.
 S. 260 a, z. 1 v. o. l. *-kì* 3 st. *-kì* 4; z. 8 v. u. l. *amtsmonas* st. *amtsmonas*.
 S. 261 b, z. 1 v. o. l. *ászara* st. *aszará*.
 S. 262 b, z. 12 v. o. l. *-ēs* st. *-ēs*.
 S. 264 a, z. 6 v. o. füge nach m. ein: 2; z. 6 v. u. füge hinzu: (laufend) erreichen.
 S. 265 a, z. 12 v. u. füge nach *Blèberis* ein: *-rio*; 265 b, z. 11 v. u. füge hinzu: (a. d. dtsh.).
 S. 266 a, z. 4 v. u. l. *budavõnininkas* st. *budavõninkas*.
 S. 267 a, z. 16 v. u. l. (poln. *cechować*) st. (dtsh. *zeichnen*).
 S. 268 b, z. 15 v. u. l. 4 st. 2.
 S. 271 b, z. 1/2 v. o. l. verbünden st. verbinden.
 S. 272 b, z. 13 v. o. l. *ap-dūmóju* st. *ap-dūmoju*.
 S. 273 a, z. 13 v. u. füge nach *dūti* ein: übergeben, darreichen; 273 b, z. 13 v. o. l. *-kà* 3 st. *-ka* 4.
 S. 274 b, z. 11 v. u. l. *Ērōdas* st. *Ēerōdas*.
 S. 275 b, z. 5 v. u. tilge die klammer nach *galiaús*; z. 2 v. u. füge nach *-ka* ein: *galylėszkis*, f. *-kė*.
 S. 276 b, z. 8 v. o. füge nach *bauernwirtin* ein: hausfrau; z. 11 v. o. füge nach *bauernwirt* ein: hausherr.
 S. 277 a, z. 15 v. o. füge nach *gauti* ein: erwischen.
 S. 279 b füge nach z. 7 v. o. ein: *gōdas* m. geiz.
 S. 282 b, z. 10 v. o. l. *iszjėszkójimas* st. *iszjėszkójimas*.
 S. 283 b, z. 11 v. u. füge hinzu: (reitend) erreichen.
 S. 284 b, z. 11 v. o. füge nach m. ein: 1.
 S. 288 b, z. 9 v. u. l. *kibiras* st. *kibūras*.
 S. 290 a, z. 9 v. u. l. dtsh. st. dtsh.
 S. 291 a, z. 10 v. u. l. *-ēs* st. *-nės*.
 S. 295 a, z. 20 v. u. l. *lasziniāi* st. *laszinaī*; 295 b, z. 14/13 v. u. l. *labowác* st. *labowác*; z. 1 v. u. l. *isz-lėidžu* st. *isz-lėidžu*.
 S. 296 a, z. 1 v. o. füge nach dem komma ein: freilassen.
 S. 298 b, z. 11/10 v. u. l. *isz-si-luksztinti* st. *isz-si-luksztinti*; z. 3 v. u. l. *nu-lūpti* st. *nū-lūpti*.
 S. 299 a füge nach z. 3 v. o. ein: *māckas*, f. *-kà* 1 klein, sehr klein; z. 6 v. u. füge hinzu: *pér-si-maldau*, *pér-si-maldyti* durch bitten umgestimmt, erweicht werden.
 S. 301 a, z. 19 v. o. l. *mingù* st. *mingù*; 301 b, z. 13 v. u. l. *at-si-miūti* st. *at-si-miūti*.
 S. 302 b, z. 1 v. o. füge nach *mėsti* ein: hinwerfen.

Universitäts-Buchdruckerei von Carl Georgi in Bonn.

Wiedemann, O.

PG

8523

Handbuch der litauischen Sprache .W5

PONTIFICAL INSTITUTE
OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK
TORONTO 5, CANADA

